د. سەروەر عەبدولڕەحمان عومەر

مێژووی پێشمەرگایەتی کوردستان

١٩٧٥-١٩٧٦

دامەزراندن و دەستپێکردنەوەی شۆڕش

بەرگی یەکەم

میژووی

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان

(١٩٧٥-١٩٧٦)

دامەزراندن و دەستپێکردنەوەی شۆڕش

عەولامێ کتێب

بەرگی یەکەم

د. سەروەر عەبدولڕەحمان عومەر

هەوالنامەی کتێب

ناوی کتێب: میژووی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان (١٩٧٥-١٩٧٦)

بەرگ: یەکەم

نووسینی: د.سەروەر عبدالرحمن عمر

نۆرەی چاپ : دووەم

سالی چاپ: ٢٠١١

شوێنی چاپ: هەولێر

چاپخانە: هێڤی

تیراژ: (١٥٠٠) دانە

بەرگی یەکەمی ئەم کتێبە پێشکەشە:

بەو کادیرە هۆشیارو پێشمەرگە لەخۆبوردوانەی کاری جدی دەکەن بۆ بەرز راگرتنی دروشمی: (مانەوەمان، سەروەریمان، گەشەکردنمان، پاراستنی دەستکەوتەکانی نیشتیمانی و کۆمەلایەتی و دیموکراسیشمان بەندە بەمانەوەو پێشکەوتنی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستانەوە).

هەواڵنامەی کتێب

هەواڵنامەی کتێب

ناوەڕۆك

بابەت	لاپەڕە
پێشەکی چاپی دووەم	٧
پێشەکی چاپی یەکەم	١٣
بەشی یەکەم : بارودۆخی سیاسی و ئابووری وکۆمەڵایەتی باشووری کوردستان لەساڵی ١٩٧٥ دا	٢٣
باسی یەکەم: هۆکارەکانی هەرەسی شۆڕشی ئەیلول	٢٥
١-هۆکارە ناوخۆییەکان	٣٧
ا-هۆکارە حزبییەکان	٣٧
ب-هۆکارەکۆمەڵایەتییەکان	٤٥
ج-هۆکارەسەربازییەکان	٥٢
٢-هۆکارە دەرەکییەکان	٦٢
ا- پێوەندییە دەرەکییەکان	٦٢
ب-رێکەوتننامەی جەزائیر	٧٣
باسی دووەم: کاردانەوەی هەرەسی شۆڕشی ئەیلول لە سەرکۆمەڵی کوردەواری	٨٥
بەشی دووەم : قۆناغی دوای هەرەسی ١٩٧٥ و سەرهەڵدانی بزووتنەوەیەکی نوێ...	١٠٥
باسی یەکەم: دامەزراندنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان	١٠٧
باسی دووەم: پێکهاتەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان	١٢٩
١-کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان	١٢٩
٢-بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان	١٤٦
٣-هێڵی گشتی	١٥٧
باسی سێیەم: بەرنامەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان:	١٥٩

هەوالنامەی کێتێ

١-بەرنامەی سیاسی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان ١٥٩
٢-یەکێتی و ستراتیژی نەتەوەیی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان ١٧٥
بەشی سێیەم : ١٨٥
یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و هەڵگیرسانەوەی شۆڕشی نوێ. ١٩٧٦
باسی یەکەم: دەست پێکردنەوەی شەڕی چەکداری دژی حکومەتی عیراق ١٨٧
باسی دووەم: ڕێکخستنی نهێنی و خەباتی جەماوەری شارەکان ٢٢١
باسی سێیەم: یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و بواری ڕاگەیاندن ٢٣٣

بەشی چوارەم : ٢٤٧
پێوەندییەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لەنێوخۆ و دەرەوەی وڵاتدا
باسی یەکەم: پێوەندی هاوکارانەی یەکێتی و هێزە کوردستانییەکان ٢٤٩
باسی دووەم: پێوەندی یەکێتی بە هێزە بەرهەڵستکارەکانی عیراقەوە ٢٧٣
باسی سێیەم: پێوەندی یەکێتی لە گەڵ بزوتنەوەی ئازادیخوازی گەلانی نێوچەکە ٢٧٩
باسی چوارەم: پێوەندی یەکێتی لە گەڵ دەوڵەتانی نێوچەکە ٢٨٧
باسی پێنجەم: پێوەندی یەکێتی بە دەوڵەتە زلهێزەکانەوە ٢٩٥
ئەنجام ٣٠١
سەرچاوەکان ٣٠٥
پاشکۆکان ٣٢٧

هەوڵادی کتێب

پێشەکی چاپی دووەم

دەکرێ ساتەوەختی لەدایك بوونی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان بەساتەوەختی لەدایك بوونی ستایلێکی نوێ لە خەباتی نەتەوەیی کورددا ناوبنێین ،کەلەپاڵ داهێنانی خەباتی نیمچە بەرەیی، هەڵگری جیهانبینی و خەیاڵێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی تازەش بوو، کەدواشت توانی کاریگەریەکی گەورە بەسەر پێکهاتەی کۆمەڵایەتی کوردستاندا دابنێت ، چونکە یەکێتی ئەو هێزە سیاسیە بوو کەهەردوو رەهەندی سیاسی و کۆمەڵایەتی بەیەکەوە لەناو پرۆسەی شۆڕشدا کۆکردەوە، واتا خەیاڵی شۆڕش لەدنیای یەکێتیدا تەنیا خەیاڵێکی سیاسی یان کۆمەڵایەتی نەبوو، بەڵکو لەیەك کاتدا هەردووکیان بوو بەیەکەوە.

بۆیە ئەم قۆناغە مێژووییەی (١٩٧٥-١٩٧٦) کە (ی.ن.ك)ی تێدا لەدایك بوو، کۆمەڵێك خەسڵەتی تایبەتی و تازەشی بەرهەمهێنا، لەوانە بەخشینی خەسلەتی کارکردنی پلورالیستانە بوو بەهێزێکی سیاسی بۆ ئەوەی لەپاڵ جیاوازیەکانی، بتوانێ بەیەك دەست دژی داگیرکەرانی کوردستان بوەستێتەوە، دواتر ئەم خەسڵەتە بووە زەمینەی بەرهەمهاتنی بیرکردنەوەی دیموکراسیانەو مامەڵەکردن لەگەڵ هەمەرەنگی کۆمەڵگاو جیاوازیەکانی و سەرمایەگوزاریکردنیشی وەکو وەزیەکی تازە بۆ شۆڕش، بەو مانایە سەر زەمینی شۆڕش تەنیا زەمینی جەنگاوەران نەبوو، بەڵکو سەرزەمینی مەشقی خەباتێکی دیموکراسیانەش بوو، ، یەکێتی بەم نەریتە نوێیە کۆمەکێ زۆری بزووتنەوەی سیاسی و شۆڕشەکەی کرد، بەوەی کاراکتەرەکانی بەخەونی سیاسی و کۆمەڵایەتیەوە گەورە ببن، خەونی سیاسی بەواتای فۆرمەلەکردنی پێداویستی و ئامرازەکانی شۆڕشی

هەواڵنامەی کتێب

رزگاریخوازی نەتەوەیی، خەونی کۆمەڵایەتیش بە مانایەی دەست و پەنجە نەرمکردن لەگەڵ چەمکەکانی دیموکراسی و کرانەوەو هەمەچەشنی کۆمەڵایەتی، هەر بەم هۆیەشەوە یەکێتی دوای راپەڕینیش ئەندازیاری یەکەمی دەسکارکردنی ئەو پێکهاتە کۆمەڵایەتیە بوو کەدنیای دوای راپەڕینی لەسەر بونیاد نرا.

یەکێتی ئەو هێزە سیاسیە بوو کەئەو راستیەی بەروونی بەرجەستە کرد کەشۆڕش بەمانا سیاسیەکەی پرۆسەیەکی ناتەواوە و ئەو توانایەی تێدا سەوز نابێت دەسکاری ئەندازەی کۆمەڵایەتی بکات و خەونی کۆمەڵایەتی هێزو گرپ و پێکهاتە جۆربەجۆرەکان وەدیبێنێ، بەهەمان ئەندازەش کورتکردنەوەی شۆڕش بۆ چەند ئەرکێکی کۆمەڵایەتی و ترازانی لەئەرکە سیاسیەکانی، ئەو وزە پێویستە لەشۆڕش وەردەگرێتەوە رووبەڕوی دوژمنەکانی ببێتەوە، چونکە بەعس تەنیا هەڕەشەیەکی سیاسی نەبوو بەسەر کوردستانەوە، بەڵکو هێزێك بوو بەسەختی کاری بۆ ئیفلیجبونی کۆمەڵگەی کوردستان و دۆڕاندنی تواناکانی دەکرد، هەر بۆیەشە ئەرکێکی سەرەکی دوای راپەڕین رووبەڕوبونەوەی بەعسیزم و ریشەکێشکردنی بوو لەکۆمەڵگەی کوردستاندا,

واتا شوناسی یەکێتی وەکو هێزێکی سەرەکی دوای ساڵی ١٩٧٥ شوناسی کۆی بزووتنەوەی سیاسی کوردستان بوو کەدواشت سەری کێشا بۆ راپەڕین و لەوێشەوە بۆ پێکهێنانی پەرلەمان و حکومەت و ئەزموونی هەرێمی کوردستان، واتا گەر بمانەوێت سەرداوەکانی دنیای ئەمڕۆمان بگێڕینەوە سەر رەگی میژووی خۆیان، ئەوا بێ دودڵی سەردەکەنەوە بەماڵی یەکێتیدا، سەردەکەنەوە بەو رۆژانەی یەکێتی تیایدا نەریتی فرەیی و

بەیەکەوە گرێدانی خەونی سیاسی و کۆمەڵایەتی لەناو شۆڕشدا داهێناو بووە نوێنەری خەڵکی خوێندەوارو شارنشین و لادێکانی کوردستان.

یەکێتیی نیشتمانی کوردستان بە هەمەرەنگی شوناسی خۆیەوە لەساتەوەختی شۆڕشدا بەسەر کارەسات و نەهامەتی گەورەدا کەوت (دەسگیرکردنی سەرکردایەتی ناوەوەی وڵات و لەسێدارەدانی سەرکردەکانی، شەهیدکردنی یەکەم دەستەی چەکداری بەسەرکردایەتی ئیبراهیم عەزۆ، کارەساتی هەکاری لەساڵی ١٩٧٨، جیابونەوەی بەشی هەرەزۆری بزووتنەوەی سۆسیالستی کوردستان، جیابوونەوەی ئاڵای شۆڕش، دواگورزیش شاڵاوی بەدناوی ئەنفالەکان)، بەڵام ئەو کارەساتانە نەك یەکێتیان لەجوڵە نەخست، بەڵکو بەشێوازی دیکە بوونە سەرچاوەی هێزو توانای نوێ و تراژیدیاکانی ئەو هێزە دواشت بەسەر ئاسۆی راپەڕیندا کرانەوە، واتا یەکێتیی سەرەڕای کارەساتەکانی، قوڵی برینەکانی، لەجێبەجێکردنی ئەرکە سیاسیەکانیدا تائەندازەیەکی زۆر بێ گرفت بوو کەبەراپەڕین دوایی بە بەشێکی هەرە زۆریان هات.

بەڵام ئەوەی مایەی پرسیارە ئەوەیە تاچەند ئەو هێزە لە وردکردنەوەی خەونە کۆمەڵایەتیەکانی خۆیدا بەهرەمەند بووە؟ دنیای دوای راپەڕین ئەو دنیا تازەیەیە کەیەکێتی وەکو هێزێك رووبەڕوی ئەرکی وردکردنەوەی خەونە کۆمەڵایەتیەکانی خۆی دەکاتەوە، روو بەڕوی ئەوەی دەکاتەوە کەچۆن بەرخورد لەگەڵ دیموکراسی و ئازادی و مافەکانی مرۆڤ و پێداویستی چین و توێژە کۆمەڵایەتیەکان دەکات، چۆن بەشداری لەدامەزراندنی دنیای دامەزراوەیی دەکات؟ چۆن رۆحی تازە بەبەر چەمکی

هەولێر بۆ کتێب

دیموکراسی و ئازادیدا دەکاتەوە؟ چۆن لەدنیای کۆدەنگی رەوایەتی شۆڕش دەگوازێتەوە بۆ جیهانی پڕ لەگومانی دەسەلآت؟

هەر چەندە یەکێتی بەداهێنانی تازەوە لەدەرگای دوای راپەڕینیش دەدات، بەلآم ئەمجارە هەڵگری خەیاڵێکی کۆمەلآیەتیە، هەڵگری ئەو جیهانبینیەیە کەفۆرمی سیاسی مانایەکی کۆمەلآیەتی دیاریکراو بگرێتە خۆی، کەدادپەروەری و ئازادی و تازەگەری و دیموکراسی و هاوولآتی بوون بەرجەستە بکاتەوە، بەلآم لەزەمەنێکدا کەجیهان تووشی گۆڕانێکی ریشەیی بۆتەوە.

یەکێتی لەو جومگەیەدا تووشی دڵەراوکێی خەونی دامەزراندنی دەوڵەت و مانەوەی بەها شۆڕشگێڕیەکانی خۆی دەبێتەوە، بەوەی دنیای دوای راپەڕین دابەشی سەر دەوڵەت و کۆمەڵگە دەبێتەوە کەلەئەدبیاتی سیاسی و رۆشنبیری کوردستان بەدەسەلآت و کۆمەڵگە ناودەبرێت، کەئەم دابەشبوونە دابەشبوونی فەزای گشتی و تایبەت بەرهەم دێنیت و تیایدا ئینسان وەکو دوو کیانی تەواکەری یەکتر دەردەکەوێت، جارێکیان وەکو هاوولآتی کەبەشێکە لەدەسەلآت و بەشداری ژیانی سیاسی دەکات، جارێکیشیان وەکو تاك کەپیادەی خەونە فەردیەکانی خۆی دەکات و رەنگە بونەوەرێك بێت دژی تۆڕەکانی دەسەلآت، لەگەڵ تێپەڕبوونی کات یەکێتی زیاتر هێزی راگرتنی هاوسەنگی نێوان ئەم بواره دەدۆڕێنێت و سەختریش تووشی فۆبیای کەوتنی بەهاو نەریت و خەسڵەتەکانی دەبێتەوە، لەپاڵ ئەوەی دڵەراوکێ هێزی داهێنان لەناو یەکێتیدا سەوز دەکات، ترس لەدۆڕاندنی رابردوش دەستوقاچەکانی دەبەستێتەوە، کەبەناکۆکی نەوەی کۆن و تازە بەرجەستە دەبێت، لەگەڵ دنیای دەرەوەی خۆیشی تووشی

هەولێر کتێب

گرفتی سەخت دەبێتەوە، کەبەشەڕی ناوخۆ کۆتایی دێت و تیایدا یەکێتی تووشی پەتای لاسایکردنەوە و کۆپی کردنی ئەوانی تر دەبێتەوە.

سەرەڕای هەموو ئەم مێژووە یەکێتی ئێستا ئاوڕ بەسەر جیهانێکدا دەداتەوە کەبەلاوازبوونی خۆی ئەو جیهانە بێهێز نابێت، بەکەوتنی خۆی، ئەویش ناکەوێت، بەڵکو جیهانێکە زۆرێك لەئەدگارەکانی، لەپایەکانی هی یەکێتین، نەك هەر بێ یەکێتی ناکرێ قسە دروستبوونی بکەین، تەنانەت بێ یەکێتی رەونەقی خۆی دەدۆڕێنێت، بەڵام کامە یەکێتیی؟ بێ گومان ئەو یەکێتیەی لەناو لەیەکچوونی سیاسی و ئەو فەزا تازەیەی بەسەر دنیای ئێمەدا کراوەتەوە بەهەمان ئەندازەی جارانی جیاواز بێت لەبەرجەستەکردنی خەونەکانی خۆی و لەوێشەوە خەونی هەموو کۆمەڵگەی کوردستان.

لەکۆتایی ئەم پێشەکیەدا دەمەوێت ئەو تێبینیە بخەمە بەرچاوی خوێنەرانی ئازیزەوە کە ئەوەی لە دوو توێی ئەم کتێبەدا نوسراوە نامەیەکی ئەکادیمیە لەبواری مێژوودا، ئەگەرچی ئێستا بارودۆخی کوردستان گۆڕاوەو هاوکێشە سیاسیەکان گۆڕانکاریان بەسەردا هاتووە. بەلام تاکە ئیعتیبار لێرەدا کە لەبەرچاو گیرابێت وەبەر چاوخستنی راستیە مێژووییەکانو نوسینەوەی مێژووە بۆ نەوەکانی داهاتوومان، وەك ئەوەی کە رووداوە بە سودوەرگرتن لە دەکۆمێنتە مێژووییەکانەوە، وهیچ ئیعتیبارێکی تر لەبەر چاو نەگیراوەو هیواداریشم هەر بەو چاوەوە تێی بڕوانرێت. ئەمە بەشی یەکەمەو پشت بەخوا لەنزیکترین دەرفەتدا بەرگەکانی دووەمو سێیەمیش کە ئامادەن دەیانخەینە بەر دیدەی خوێنەرانی ئازیز.

د.سەروەر عبدالرحمن عمر

۲۰۱۱/۵/۲۳- هەولێر

هەولێر کتێبخانەی

هەوالنامەی کتێب

پێشەکی چاپی یەکەم

دوا چارەکەی سەدەی بیستەم قۆناغێکی تایبەتمەندو جیاوازترە لە مێژووی نەتەوەی کورد دا وەك لە قۆناغەکانی پێشتر. گۆڕانکاریەکانی جیهان کاردانەوەی راستەو خۆیان بۆ سەر ناوچەی رۆژهەلاتی ناوەراست و کوردستان هەبووە.

بەلام مەخابن سەبارەت بەکورد کاردانەوەکان سەلبی و جەرگبڕانە بوون، لەلایەکەوە گەورەترین شۆڕشی باشوری کوردستان بە پیلانی ولاتانی ناوچەکەو هاوکاری سیاسەتی نێونەتەوەیی بە چەشنێکی تراژیدیا کۆتایی پێهێنرا، کە بێگومان بەرپرسیاریەتییەکی گەورەش دەکەوێتە ئەستۆی سەرجەمی سەرانی شۆڕشەکەو بە راشکاوی دەتوانین بڵێین کە سەرکردایەتی (پ.د.ك)ی ئەو سەردەمە نە لە ئاستی سیاسەتی دەولی و دیپلۆماسیەتی سەردەمدا بوون و نە خاوەنی هیچ بەرنامەیەك بوون. لە دەزگە بەڕێوەبەرایەتیەکانی شۆڕشیشدا زیاتر دەسەلاتی تاکەکەسی بالادەست بوو، هەر ئەوەش بوو کە لە ماوەیەکی بە ڕێژە کورتدا ئەو شۆڕشەی کە لە روی توانای ماددی و سوپاییەوە بە گەورەترین شۆڕشی رۆژهەلاتی ناوەڕاست دەژمێردرا هەرەسبهێنی و هەرچی دامو دەزگەی چەکداری و سیاسی هەیە هەڵبوەشێنرێ.

لە لایەکی دیکەوە، هەر ئەو سەردەمە قۆناغی خەبات و تێکۆشانی سیاسی و چەکدارانەی نەتەوەی کورد بووە لە گەلێك شوێنی کوردستاندا کە بەرەو رووی سیاسەتێکی شۆڤینیانەی داگیر کەران بووەتەوە.

لە باشوری کوردستاندا سێ مانگ تێپەڕی نەکردبوو کە خەباتی کوردایەتی سەر لەنوێ دەستی پێ کردەوە. نەتەوەی کورد پێویستی

هەواڵنامەی کێبڕکێ

بەڕێکخستنێکی نوێ و بەرنامەیەکی نوێی دەستوبردانە هەبوو کە وەلامێك بێت بۆ راگرتنی سیاسەتی عەفلەقیانەی بەعسیانەی دژ بە کوردو بەدەستهێنانی مافی جەماوەری کوردستان.

ئەم ڕێکخراوە نوێیەش خۆی لە (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان)دا بینیەوە کە لە ١٩٧٥/٥/٢٢ دا دامەزرا، و پاش تێپەڕبوونی ساڵێك بەسەر دامەزراندنیدا لە (١٩٧٦/٦/١)دا شۆڕشی چەکدارانەی دژ بە رژێمی بەغدا دەست پێکردەوە.

ئەوەی هانیدام بۆ نوسینەوەی ئەم بابەتە ئەوەبوو کە: ئەو ماوەیە سەردەمێکی گرنگە لە مێژووی هاوچەرخی نەتەوەیی کورداو تا ئێستاش بە شێوەیەکی زانستانە لێی نەکۆڵراوەتەوە، بەڵکو نوسینەکان زیاتر لە شێوەی وتاردا بڵاو کراونەتەوە یاخود تەعبیری لە بۆچونی لایەنێك کردووە.

بۆیە بە پێویستم زانی تەنگەتیلکانە بۆ مەسەلەکان نەچم و بەپێی ئەو بەڵگەو سەرچاوانەی بە دەستم کەوتوون قۆناغەکە بخەمە بەردەست. بەڵام ئەوەش دەبێ لەیاد نەکەین ئەنجامدانی ئەم کارە بۆ من هەروا ئاسان نەبوو، چونکە لەلایەکەوە کەمی سەرچاوە و زانیاری تەواو کە تاك و ئێستاش وەك نهێنی ماونەتەوە ئەرکی منیان زەحمەتترکرد. لەمەش بترازێ کەمی سەرچاوەی لایەنەکانی تر کە لەسەر ئەم بابەتە نوسرابن. بۆیە بە ناچاری زیاتر هانام بۆ بڵاوکراوەکانی خودی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان) بردووە.

لە هەمان کاتتدا ناچار بووم هانا بۆ چاوپێکەوتن بەرم لەگەڵ ئەو کەسایەتیانەی کە خۆیان بەشداری ڕووداوەکانیان کردوەو ڕۆڵیان تێدا

هەواڵنامەی کێبڕکێ

گێڕاوەو تا ئێستاش لە ژیاندا ماون. جا چ ئەوانەی لە نێو ریزەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دابوون، یاخود حزبە کوردستانیەکانی تر، ئەگەر چی هەندێکیان بە سوپاسەوە، بە سنگی فراوانەوە بە دەنگمەوە هاتن، بەڵام هەندێکیان ئامادە نەبوون بە هیچ شێوەیەك لەم بارەیەوە گفتوگۆم لەگەڵدا بکەن و زانیاریم پێبدەن و تەقەلاکانم لە پەیوەندی کردن لەگەڵیاندا بە فیڕۆ چوو. لەو بارەیەوە هاوکارییان نەکردم.

ئەم نوسینەی کە لە بەردەستدایە لە چوار بەش پێك هاتووە :

بەشی یەکەم : باس لە بارودۆخی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی باشوری کوردستان دەکات لە ساڵی ١٩٧٥ داو لە دوو باس پێك هاتووە.

باسی یەکەم : دەربارەی هۆکارەکانی هەرەسێهنانی شۆرشی ئەیلولە، بەسەر هەردوو لایەنی ناوخۆ و دەرەکی دا دابەش کراون. کە پێکهاتوون لە هۆکارەکانی سەربازی و کۆمەڵایەتی و هۆکارەکانی پێوەندیدار بە کارو باری نێو خۆی پارتی و هۆکارە دەرەکییەکان و هۆکاری گرنگ و ڕاستەوخۆ و دوا هۆکاریش کە (ڕێکەوتنامەی جەزائیر) ە لێی دواوین.

باسی دووەم :پەیوەندی بە بارودۆخی باشوری کوردستانەوە هەیە پاش هەرەسی شۆڕشی ئەیلول و ڕەنگدانەوەی ئەم هەرەسە لە بوارەکانی:- سیاسی، سەربازی، ئابووری، ڕۆشنبیری و پەروەردەیی دا خراونەتە روو.

بەشی دووەم : باس لە سەرهەڵدانی بزووتنەوەیەکی نوێ دەکات کە لە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دا خۆی دەبینیەوە و بەسەر سێ باس دا دابەش کراوە.

باسی یەکەم : لە دامەزراندن و هاتنەکایەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەدوێت.

باسی دووەم : باس لە شێوەی پێکهاتەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەکات کە لەسێ باڵی سەرەکی (کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان، بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان و هێڵی گشتی) پێکهاتبوو. لێرەدا لە مێژووی دامەزراندن و ئایدیۆلۆژیای هەریەک لەمانە دواوین.

باسی سێیەم : دەربارەی بەرنامەی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان)ە، لە چوارچێوەی بەرنامەکەیدا باسمان لە سیاسەتی یەکێتی کردووە، لە هەمان کاتدا لە چوارچێوەی ستراتیژی نەتەوەیی یەکێتیدا کوردستانیەت و هەوڵەکانی(ی.ن.ک)مان خستۆتە بەر دەست.

بەشی سێیەم : ئەم بەشە باس لە شۆرشی نوێ دەکات لە لایەن (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان) ەوە کە لە نیوەی دووەمی ساڵی ١٩٧٦ دا دەستی پێکرد و لە هەمان کاتدا شێوازەکانی خەباتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لەو سەردەمەدا، باس کراوە کە ئەویش بەسەر سێ باسدا دابەش کراوە :

باسی یەکەم : سەبارەت بە دەست پێکردنەوەی شەڕی چەکداریە دژ بە حکومەتی عێراق. شێوەی خەباتەکە شیکراوەتەوەو بیرو ڕاکانی هەریەک لە باڵەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان باس کراوە.

باسی دووەم : باس لە ڕێکخستنی نهێنی و خەباتی جەماوەری نێو شارەکان دەکات ئەو شێوازە نوێیەی کە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان جیا لە ڕێکخستنەکانی پێشوتری بەرنامەی خەبات کردنی بۆدانابوو.

باسی سێیەم : خەباتی(ی.ن.ك) لە بواری راگەیاندندا چ بە نهێنی لە شار و لە دەرەوەدا خراوەتە بەر باس و لێکۆڵینەوە.

بەشی چوارەم : لێرەدا لە پێوەندیەکانی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان)دواوین لە نێو خۆو دەرەوەی وڵاتدا. ئەم بەشەش بەسەر پێنج باسدا دابەش کراوە :-

باسی یەکەم : پێوەندیەکانی یەکێتی لەگەڵ هێزە کوردستانیەکاندا خراونەتە بەردەست، لەباشور و گشت پارچەکانی دیکەی کوردستاندا.

باسی دووەم : باس لە پێوەندیی نێوان یەکێتیی نیشمانیی کوردستان و هێزە بەرهەڵستکارەکانی عێراق دەکات، بەتایبەتی ڕێکخراوەکانی نێو(ت ح ح ط ح ح ال ع ر ط ن ط ح ر) کە لەو سەردەمەدا وەك بەرەیەك دیمەشقیان کردبووە بنکەی چالاکیەکانیان.

باسی سێیەم : باس لە پێوەندیەکانی یەکێتیدەکات لەگەڵ بزوتنەوەی ئازادیخوازی گەلانی نێوچەکەدا، بەتایبەتی رێکخراوە فەلەستینی و ئیرانیەکان و ژمارەیەك لە رێکخراوە چەپڕەوەکانی تورکیا.

باسی چوارەم : دەربارەی پێوەندییەکانی یەکێتییە لەگەڵ دەوڵەتانی نێوچەکە دا باسکراوە، بەتایبەتی لەگەڵ (سوریا و لیبیا) دا.

باسی پێنجەم : پێوەندی یەکێتی بە دەوڵەتە زلهێزەکانەوە. لەوە دواوین کە پێوەندیەکان زیاتر لەگەڵ کە سایەتیە ناسراوەکان و ڕۆژنامەنوسان و ڕێکخراوە مرۆڤدۆستەکاندا بووە، چونکە لەو سەردەمەدا هیچ پێوەندییەك لە نێوان یەکێتی و ئەو دەوڵەتانەدا نەبووە.

هەواڵنامەی کتێب

بۆ بە ئەنجامدانی ئەم نوسینە، پەنامان بۆ ژمارەیەکی جیاواز لە سەرچاوەو بەڵگەکان بردووە کە دەکرێ لێرەدا بەسەر چەند پۆلێلێك دا دابەشیان بکەین:

- ئەو نوسین و بڵاوکراوانەی لەلایەن (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان)ەوە بڵاوکراونەتەوە. یاخود لەلایەن کەسانێکی بەرپرس لەنێو ریزەکانی یەکێتی یەوە نوسراون، وەك: (مام جەلال، شاسوار جەلال(ئارام)، نەوشیروان مستەفا، مەلا بەختیار، عادل مراد، ...)، نوسینی ئەم نوسەرانە گرنگی تایبەتی خۆیان هەبووە بۆ باسەکەمان، چونکە لەناو روداوەکاندا بوون و بە وردی ئاگاداری گۆڕانکاری یەکان بوون، لەگەڵ ئەوەشدا ئەو نوسەرانە ئەگەرچی لەنێو چوارچێوەی یەك ڕێکخراویشدا کاریان کردووە، بەڵام لەهەندێك مەسەلەدا بیرو رای جیاوازیان سەبارەت بە هەندێك لەمەسەلەکان هەبووە.

- هەروەها سودمان لەو یادداشت و بیرەوەرییانەش وەرگرتوە کە لەلایەن ژمارەیەك کەسایەتیەوە نوسراون کە لەو رۆژگارەدا ژیاون و بەشداری روداوەکانیان کردووە، لەوانە: (ئەرسەلان بایز، محمدی حاجی محمود، سەید کاکە، ڕێبار، حسێن عارف، عبدالله حسن زادە، فاتح ڕەسول، مەلا شێم حەمەدی حاجی ئۆمەرانی، شێخ جەمال شێخ نوری، حەمەی فەرەج هەڵەبجەیی، ...).

- لەم نوسینەدا سود لەهەندێ لەو سەرچاوانە وەرگیراوە کە لەلایەن نوسەرە بێگانەکانەوە نوسراون و تێڕوانینی خۆیان هەبووە سەبارەت بە بزوتنەوەی کوردایەتی. بەشێك لەوانە گرنگی زۆریان هەبووە بۆ باسەکەمان و سودمان لێ بینیون، هەندێك لەوانە وەك رۆژنامەنوسێك

هەوالنامەی کتێب

سەردانی کوردستانیان کردووە و زانیاریەیان لە لێپرسراوانی بزوتنەوەکە و لە زمانی خەڵکی وەرگرتووە، وەك:(جوناثان راندل، کریس کۆچیرا، مارتن ڤان برۆنەیسن، گوینتەر دیشنەر). جگە لەوانە، ژمارەیەکی دیکەش کە لە دەزگە نهێنی و موخابەرایەتیەکاندا کاریان کردووە و لاپەڕە نهێنی یەکانیان دەرخستووە، وەك:(عیسا پژمان و شلومو نکدیمون)، یاخود نوسینەکانی (هنری کیسنجەر) کە گرنگیەکی تایبەتی هەیە چونکە ناوبراو ئەو سەردەمە دەسەلاتدارێکی گەورە بووە، لە ئیدارەی ئەمریکیدا و راستەوخۆ ئاگاداری پەیوەندیەکانی کورد و ئێران و بەڵێنەکانی ئەمریکا بووە کەبەکوردیان داوە و کۆمەڵێك راستیی درکاندووە. لەمەش بترازێ ژمارەیەك لە نوسەرانی عەرەب و فارس، بە پشت بەستن بە کۆمەڵێك سەرچاوە بەرهەمەکانیان نوسیوە و نوسینەکانیان گرنگیەکی زۆریان هەیە بۆ کەسێك ئەگەر لەو ماوە مێژوویەیە بکۆڵێتەوە، وەك نوسینەکانی : (صلاح الخرسان، حامد محمود عیسی، منوچهری پارسادۆست)، کە سودمان لێیان وەرگرتوون. هەروەها سودمان لە هەندێك سەرچاوەی عەرەبیی دیکەش وەر گرتووە، وەك: (منذر الموصلی، سعد البزاز)، لەم نوسینانەشدا کۆمەڵێك زانیاری باش هەیە بەڵام لە هەمان کاتدا دەبێ ئاگاداری ئەوەش بین کە ئەو نوسەرانە هەستی شۆڤینیەتی عەرەبی بەسەریاندا زاڵە و بەچاوێکی تەسك بینانەوە لە کێشەی کورد دەڕوانن.

- جگە لەمانە سود لەهەندێك لە راپۆرتی سیاسی پارت و رێکخراوە کوردستانی و عیراقیەکان وەرگیراون کە لە کۆنگرە و کۆنفرانسەکانیاندا نوسیویانەو تەعبیر لە بیر و بۆچونی رێکخراوەکانیان دەکەن، وەك:

راپۆرتی سیاسی (حزبی شیوعی عیراق) کە لەلایەن (عزیز محمد)ەوە لە ساڵی ١٩٧٦دا پێشکەشی سێیەمین کۆنگرەی حزبەکەیانی کردووە، راپۆرتی سیاسی سەرکردایەتی کاتی- پارتی دیموکراتی کوردستان کە (سامی عبدالرحمن) لە ساڵی ١٩٧٦دا نوسیویەتی، راپۆرتی سیاسی نۆیەمین کۆنگرەی پارتی دیموکراتی کوردستان کە لە ساڵی ١٩٧٩دا لەلایەن (مەسعود بارزانی)ەوە نوسراوە، راپۆرتی سیاسی حزبی سۆسیالیستی کوردستان کە لەساڵی١٩٨١دا لەلایەن (رەسول مامەند)ەوە پێشکەش بەیەکەمین کۆنگرەی حزبەکە کراوە، و راپۆرتی سیاسی هەردوو کۆنگرەی هەشتەم و نۆیەمی (حزبی بەعسی عەرەبی سۆسیالیست) کەلە ساڵانی ١٩٧٤ و ١٩٨٢ دا بەستراون. ئەم راپۆرتانە گرنگی زۆریان هەبوو و سودی زۆرمان لێ وەرگرتوون چونکە بە رونی بیر و باوەڕ و بۆچونی ئەو پارت و رێکخراوانە دیاری دەکەن لە ناست روداو و مەسەلەکاندا.

- هەروەها سود لە هەندێ لە دەکۆمێنت و بەیان و بەڵگەنامەو نامەی شەخصی وەرگیراوە، وەك: هەندێ بەڵگەی دەزگای موخابەراتی عیراقی و هەندێك لە بەیاننامەی حزبەکان و نامەی کەسایەتیەکان وەك (مام جەلال) و (قادر عەزیز).

- بۆ زیاتر دەوڵەمەندکردنی باسەکە و وەدەست خستنی زانیاری زیاتر سودمان لە چاوپێکەوتنی هەندێك کەسایەتی وەرگرتووە کە بەشداری راستەوخۆیان هەبووە لە بزوتنەوەی کوردیدا، جا ئەو چاوپێکەوتنانە لەگۆڤار و رۆژنامەکاندا بڵاوکرابنەوە، یاخود خۆمان لەگەڵیاندا سازمان دابێت، سەرجەم ئەو چاوپێکەوتنانە لە ئەرشیفی نوسەری ئەم تێزەدا پارێزراون. چاوپێکەوتنەکانی(مام جەلال، د.فوئاد

مەعصوم، د. کەمال فوئاد، عومەر شێخموس، مەلا بەختیار، ملازم عومەر عبدالله، سالار عەزیز، عومەری سەید عەلی، سەلاحەدینی مهتدی، د.محمود عوسمان، محمدی حاجی محمود، ئازاد جندیانی، جمال حکیم ئاغا...هتد) ئەم چاوپێکەوتنانە گرنگی زۆریان هەبوو و گەلێ لایەنی تاریکیان بۆ رون کردینەوە و زانیاری پێویستیان پێداین.

- جگە لە هەموو ئەمانەش گەلێ سەرچاوەی تری جیا جیا بەکار هێناون کە هەریەکەو لە بواریکدا گرنگی خۆیان هەبوو بۆ باسەکەمان، وەك: ئەو کتێبەی بەناوی (پارتی دیموکراتی کوردستان– کۆمیتەی ئامادە کردن)ەوە بڵاو کراوەتەوە و (د. محمود عوسمان)نوسیویەتی، و کتێبەکانی(حسێن محمد عزیز)کە چاوپێکەوتنە لەگەڵ (ئیبراهیم ئەحمەد و جەرجیس فەتحوللا)دا، و کتێبی (گەلێکی پەژموردە) کە چەند نوسەرێکی کورد و بێگانە نوسیویانە و کتێبەکانی (محمد حسنین هیکل)(الحل والحرب) و (مدافع ایه الله)وگەلێ سەرچاوەی تریش.

لە کۆتایی ئەم پێشەکیەدا جێی خۆیەتی ئەو راستیە بڵێم کە بەڕێز(د.کەمال عەلی) لەپێناو بەئەنجام گەیاندنی ئەم توێژینەوەیەدا ئەرك و ماندوبونێکی زۆری لەگەڵ توێژەردا بەخەرج داوە. هیچ کارێکیش بێ کەمو کوڕی نابێت. و ئەم کارەش پێویستی بە دەیان لێکۆڵینەوەی تر هەیە کە ئومێدەوارم کەسانی شارەزاتر لەمن هەڵەکانم راست بکەنەوە.

نوسەر

کانونی دووەمی ۲۰۰۱

سلێمانی

هەوالنامەی کتێب

بەشی یەکەم

بارودۆخی سیاسی و ئابووری وکۆمەڵایەتی باشووری کوردستان لەسالی ١٩٧٥ دا

باسی یەکەم:

هۆکارەکانی هەرەسی شۆڕشی ئەیلول

١-هۆکارە ناوخۆییەکان

ا-هۆکارە حزبییەکان

ب-هۆکارە کۆمەڵایەتییەکان

ج-هۆکارە سەربازییەکان

٢-هۆکارە دەرەکییەکان

ا- پێوەندییە دەرەکی یەکان.

ب-رێکەوتننامەی جەزائیر

هەڵوالنّامەی کتێب

باسی دووەم:

کاردانەوەی هەرەسی شۆڕشی ئەیلول لە سەر کۆمەڵی کوردەواری

هەوالنامەی کتێب

باسی یەکەم
هۆکارەکانی هەرەسهێنانی شۆڕشی ئەیلول

شۆڕشی ئەیلول لەساڵی١٩٦١ دا لەبارودۆخێکی ناوچەیی و نێو دەوڵەتی دیاریکراو، لەئەنجامی زوڵم و ستەم و چەوساندنەوەی نەتەوەیی و کۆمەلایەتی دەیان ساڵ دا، بەشێوەیەکی تراژیدی لەچیاکانی کوردستان مەشخەڵی بەرز بۆوە و گەیشتە هەموو ناوچەکانی باشوری کوردستان.

ئەم شۆڕشە وەڵامدانەوەیەکی مێژوویی بوو بەرامبەر بەسیاسەتی سەرکوت کەرانەی حکومەتی قاسم. ئەنجامی پاشگەز بوونەوەی حکومەتی عیراق بوو لەبەڵێنەکانی بۆ چارەسەرکردنی کێشەی نەتەوایەتی کوردستان لە چوارچێوەی ژیانی دیموکراتی و ئاشتی دا.

تراژیدیای شۆڕشی ئەیلول وێنەیەکی ئەوەندە سامناك و دڵتەزێنە کەڕوداوەکانی سەرنجی گەلێ لەرۆژنامەنوسانی راکێشا تا رێپۆرتاژ و کتێبی لەسەر بنوسن، سەرنجی زۆر لەپارت و رێکخراوی دنیای راکێشابوو تاکو پشتیوانی لێ بکەن و هاوکاری بکەن. سەرنجی هەندێ ولاتانی جیهانی راکێشابوو لەکۆڕو کۆنفرانس و کۆبوونەوە نێودەوڵەتی یەکاندا بەسۆزەوە باسی لێ بکەن. جگە لەمانەش هەزاران گەنج و لاوی کورد بوونە قوربانی ئەوڕاپەڕینە چەکدارییە، هەزاران دێهات سوتان و لەگەڵ زەوی دا یەکسان کران. تێکڕا گەلی کورد لەهەموو پارچەکانی نیشتیمانەکەیدا پشتیوانیان لێکرد و بەهیوای دووا رۆژێکی سەرکەوتووانەوە دەیانڕوانیە ئەنجامەکەی.

دوای ڕێکەوتننامەی ١١ی ئازای ١٩٧٠، و چوار ساڵ بارودۆخی نەشەڕ نەئاشتی لەکوردستاندا، لەئەنجامی مل نەدانی حکومەتی عێراق بۆ مافەکانی کوردو داننەنان پێیاندا لەنیسانی (١٩٧٤)وە شەڕ بەگەرمی لەکوردستاندا دەستی پێکردەوە. نزیکەی هەموو کوردی باشور لەژێر ئاڵای بارزانیدا کۆبوونەوەودژی حزبی بەعس وەستان، جگە لە (حزبی شیوعی عێراق)* و ژمارەیەکی کەمی کورد نەبێت، کەسێکی ئەوتۆ هاوکاری بەعسی نەکرد، شەڕی ئەمجارە لەچاو قۆناغەکانی پێشوودا لە هەمووکات گەرمترو سەخت تر بوو. پشتیوانی کوردیش لەشۆڕشەکەدا لەچاو قۆناغەکانی پێشووتردا لەهەموو کات فراوانتر بوو. سەدان هەزار کەس چوونە ناو ریزی شۆڕشەکەوە، لەوانە بەسەدان ئەفسەر، مامۆستای زانستگاو قوتابخانەکانی ناوەندیو سەرەتایی، پزیشک، ئەندازیار، پارێزەرو . هتد، تۆپخانەی قورسی ئێران و شارەزاکانی بۆ پاڵپشتی کورد بەشداربوون.[1] دەتوانین بڵێین شەڕی ١٩٧٤–١٩٧٥ لەنێوان حکومەتی

---

* حزبی شیوعی عیراق ئەوکاتە لەبەرەدابوو لەگەڵ بەعسدا هاوبەشی حوکم بوو، چەکدارەکانی لەپاڵ سوپای عیراقدا دژی شۆڕشی کورد شەڕیان دەکرد. وەلە رۆژنامەکانیشیاندا (طریق الشعب، فکر الجدید، بیری نوێ)داسەر کردایەتی شۆڕشیان بە داروودەستەی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرست دادەناو بە (جیب العمیل) ناویان دەبردن، ستایشی حزبی بەعس و دەسکەوتەکانیان دەکرد و پێیان وابوو حزبی بەعس عیراق بەرەو سۆسیالیزم دەبات.

[1] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە بۆ خڕی ناوزەنگ، دیوی ناوەوەی رووداوەکانی کوردستانی عێراق ١٩٧٥–١٩٧٨. چ٢، سلێمانی ، ١٩٩٧ ، ل٢٠؛ مارتن ڤان برۆنەسن: ئاغا و شێخ و دەوڵەت، و/کوردۆ ، ب١، چ٢، سلێمانی، ل٥٨.

عێراق و شۆڕشی کوردستاندا، کەوتە سنوورێکی ئەوەندە فراوانەوە کە بوو بەشەڕی میللەتی کوردو حکومەتی عێراق. ئەمە راستییەکەو دەسەلاتدارانی عێراقیش نەیانتوانی خۆیان لەئاستیدا لادەن. ئەوەتا (سەدام حسین) بە بۆنەی هەڵوەشاندنەوەی پەیماننامەی جەزائیر لە ١٧ی ئەیلولی ١٩٨٠دا بەم جۆرە دانی پێ دادەنێ:"جەنگە کە گران و سەخت بوو، هێزی چەکدار زیاتر لە (١٦) هەزار پێکراوی لەنێوان شەهیدو بریندارەوە لەدەست چوو، وسەرجەمی پێکراوەکان لەجەنگدا لەنێوان سەربازو هاوولاتی دا نزیکەی (٦٠) هەزار پێکراو بوو لەنێوان شەهیدو کوژراو و بریندارەوە..."[١]

لەشوێنێکی تردا (سەدام حسین) سەبارەت بەخراپی بارودۆخی دەوڵەتی عێراق کە بەهۆی شۆڕشی کوردستانەوە تووشی هاتبوو دەڵێت : "کار گەیشتبووە پلەیەکی ترسناك، کاتێك پێداویستییە بنچینەییەکانمان، بەتایبەتی چەکی یەکلاکەرەوەمان بەرەو کەمی دەچوو. جبەخانەی تۆپی قورسمان لەتەواوبوون دابوو، لەبۆمبا قورسەکانی چەکی ئاسمانی تەنیا سێ دانەمان مابوو".[٢]

ئەمە دوا کارتی بەعسییەکان بوو لەڕووی گرتنەبەری تەقەلای سیاسی و دبلۆماسیانە بۆ لەباربردنی شۆڕشی کورد. لەڕێکەوتی ٦ی ئازاری ١٩٧٥ دا ڕێکەوتننامەی جەزائیر لەشاری (الجزائیر)دا لەنێوان

---

(١) حزبی بەعسی عەرەبی سۆسیالست: ڕاپۆرتی ناوەندی نۆیەم کۆنگرەی هەرێمانە، حوزەیرانی ١٩٨٢، بغداد، ١٩٨٣، ل٧٧.

(٢) مؤسسة الدرسات والابحاث: الصراع العربي الفارسي: ١٩٨١، باريس، ص١٢٠؛ سعد البزاز: الاكراد في المسألة العراقية، عمان ، ١٩٩٦، ص٤٣.

(صدام حسین)و (شای ئێران)دا مۆرکرا.[1] کە ئەوەش بوو بەهۆی تێکشکانی شۆڕشی ئەیلولو رزگاربوونی رژێمی بەعس لە لەناوچوون.

راستە رێکەوتنی جەزائیر وەك هۆیەکی دەرەکی و فاکتەرێکی بابەتی کاریگەربو. بەڵام ئەگەر هۆیە ناوخۆییەکانو فاکتەرە خۆییەکە بۆڕوخانو هەرەس هێنانی شۆڕش لەبار نەبونایە هەرگیز ئاشبەتاڵ نەدەبوو.*

ئەو کاتەی بارزانی بڕیاری ئاشبەتاڵی دا، هەندێك لەسەرکردەکانو پێشمەرگەکان دژی ئاگربەست وەستانو رایانگەیاند کە:" ئێمە سیانزە ساڵە بۆ بەدەست هێنانی مافی رەوای خۆمان لەم شاخو داخە خەریکی شەڕو بەرپەرچدانەوەی هێرشی دوژمنین. ئێمە بی یارمەتی شای ئێران تا دوا هەناسەی ژیانمان درێژە بە شەڕ دەدەین".[2] لەوانە: (عەلی عەسکەری) داوای دەکرد لەسەر بەرەنگاربوونەوە بەردەوام بێ و سوربوو لەسەر ئەوەی

---

(١) عیسی پژمان: نهێنی بەستنی پەیمانی١٩٧٥ی ئەلجزائیر لە ئەرشیفی تەواونهێنی تەواونهێنی ساواك، وەرگێڕان: ناسر ئیبراهیمی، سوئید، ١٩٩٧، ل٩٠؛ منوچهر پارسادۆست: ناکۆکی ئیران–عێراق، وەرگێڕانی محسن علی ١٩٩٥، سلێمانی، ل٥٢؛ جەمال نەبەز: ئێستەو پاشەڕۆژی نەتەوەی کورد لەبەرگڕی ئاگری جەنگی عێراق وئێراندا، ستۆکهۆڵم، ١٩٨٩، ل ١٦.

* ئاشبەتاڵ.. ئەو وشە دڵ سوتێنەرەبوو کە جەماوەری دڵ پڕ لەژانی گەلی کوردستان هەستو هەڵوێستی خۆیان پێ دەردەبڕی بەرامبەر ئەنجامی نالەباری ئەو بزووتنەوەیەی کە هەرەسی هێنا، وبەکارەساتێکی کەم وێنە لەمێژووی کوردەواری دادەنرێت. و بوو بەهۆی بەفیڕۆدانی خەباتی چەکدارانەو سیاسییانەی دەیان ساڵی کوردایەتی.

(٢) عیسا پژمان: نهێنییەکانی بەستنی پەیمانی ١٩٧٥ی ئەلجەزائیر–ل٩٢

چەك دانەنێن.[1] هەروەها (ئەسعەد خۆشەوی) كە فەرماندەیەكی لەشكری پێشمەرگەبوو وەلامی بروسكەی بارزانی دایەوە كە ئەگەر بڕیاری خۆڕاگرتن بدات ئەوان دەتوانن بۆ ماوەی دوو ساڵ شەڕبكەن، چونكە تا دوو ساڵ چەك و خواردنیان هەیە. بەڵام بارزانی بروسكەیەكی تری بۆ لێدان كە لەگەڵ كەس و كاریان خۆیان بگەیەننە حاجی ئۆمەران.[2]

لەشەوی ١٨-١٩/٣/١٩٧٥ فەرماندە سەربازیەكان لەگەڵ بارزانی كۆبوونەوەو داوایان لەبارزانی كردووە كە بمێنێتەوەو شەڕی پارتی زانی درێژە پی بدەن و ئەو لە شوێنێكی ئاسایشدا دابنیشێ. بەڵام بارزانی رازی نابێت و رەشبینی خۆی دەردەبڕێ لەبارودۆخەكەو دەڵێ هیچ ڕێگا چارەیەك نیە. جگە لەوەی هەر كەسێك دەیەوێ بگەڕێتەوە عێراق بەخشین هەیە. ئەو كەسەش كە ناگەڕێتەوە عێراق ئەوا بابێتە ئێران و دابنیشێت.[3]

(سەیدا ساڵح یوسفی)ئەندامی مەكتەبی سیاسی بیرۆڕای بەرامبەر بەشۆڕش بەم جۆرەبوو : "من رام وابوو كە شۆڕش بەردەوام بێ و پێمان دەكرێ شەڕبكەین بۆ ئەوەی بتوانین لەنزیكترین دەرفەتدا، لەپێگەی

---

[1] حسین محەمەد عەزیز: خولانەوە لەبازنەی بۆشدا، دەقی چاوپێكەوتن لەگەڵ جرجیس فتح الله، چاپی یەكەم، سوید،١٩٩٧، ل١١٢؛ عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاریخ الحدیث لكرد العراق، الحلقة الالی، جریدة الاتحاد، العدد(٣٧٣) ٢٠٠٠/٦/٩ .

[2] كریس كوچیرا: میژووی كورد لەسەدی ١٩و ٢٠دا، ل٥٠٦.

[3] حەمەی فەرەج هەڵەبجەیی: لەشنرۆوە بۆستۆكهۆڵم، چەند لاپەڕەیەك لە بیرەوەریەكانم لەشۆڕشی ئەیلول و شۆڕشی نوێی گەلی كوردستاندا، سلێمانی، ٢٠٠٠، ل١٥٥-١٥٦ .

بەهێزی یەوە وتو وێژ لەگەڵ حکومەتدا بکەین. . و خەباتی دبلۆماسی زیاتر پەرە پێ بدەین لەگەڵیدا. بەڵام کەسێکیان گوێیان لەو بۆچوونو پێشنیارەم نە گرت..."[1] هەروەها لەکۆبوونەوەی ۱۹۷۵/۳/۱۸ دا سەیدا سالح یوسفی روی کردە بەشداربووان و وتی:"هەڤالان. . لەکاتێکدا کەپێویست نەبوو شەڕبکەین شەڕمان کرد...ئێستاش کەپێویستە لەسەرمان شەڕبکەین، پێمان دەڵێن شەڕوبەرەنگاری کردن لەبەرژەوەندی ئێمەدانیە..."[2]

سەرکردایەتی (کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان)یش (شیهابی شێخ نوریو ئارام) پێوەندیان بە (ئیدریس بارزانی)یەوە کردبوو و پێیان راگەیاندبوو کە رێکخراوێکی نهێنینو ئیمکانیاتی شارو شاخ ئەوەی هەیانە دەیخەنە ژێر دەسەڵاتی سەرکردایەتی شۆڕش بە مەبەستی بەرگری، بەڵام کەس گوێی لێ نەگرتن.[3]

---

[1] عبد السلام علي: صفحات من نضال الشهيد صالح اليوسفي، ص۲۵؛ حسین عارف: بیرەوەری سالێك لەتەمەن ۱۹۷٤/۳/۲۸بۆ ۱۹۷۵/۳/۲۷ چ ۱، سلێمانی، ۱۹۹۹، ل۲۱٤–۲۱۵؛ عادل مراد: محاولة جادة لكتابةجزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، الحلقة الالى، جريدة الاتحاد، العدد(۳۷۳)۹/٦/۲۰۰۰ .

[2] محمد رەنجاو: شەهید سەیدا صالح یوسفی...رابەرێکی نوێی تێکۆشان، رۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژمارە(٤۲۱)۲۵/٦/۱۹۹۳.

[3] ئەرسەلان بایز: راگەیاندنی شۆڕش و بزوتنەوەی شیعری کوردی (۱۹۷۵–۱۹۹۱)، ل٤۵؛ ئەرسەلان بایز: رۆژانی سەخت، رۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژ(۱۸۵٦) ۱۹۹۹/۵/۱۰؛ چاوپێکەوتن لەگەڵ سالار عەزیز لە ۲۰۰۱/۱۰/۱۳ لە سلێمانی؛ عومەری

هەروەها سەبارەت بەدرێژە پێدانی شۆڕش ئیبراهیم ئەحمەد دەڵێ: "کەبیستم شۆڕش خەریکە هەرەس دێنێ، گەرامەوە، چومەلای بارزانی، پێم وت با لێژنەیەک دروست بکەین، ئێمە خۆمان هیچ ناکەین، با کۆمەڵێکی تازە ئەو کارە لەئەستۆی خۆیان بگرن. . ئەوانەی دەیانەوێ خەبات بکەن چەکەکانیان دەدەینێ. باخەباتی خۆیان بکەن "مەلا مستەفا پیشانی دا، کە ناتوانین شەڕبکەینو هیچمان پی ناکرێ. وەپێی وتم، ئەگەر شەڕبکەین، تۆ دەتوانی لەم شەڕەدا چی بکەی؟ وتم نازانم تەقەش بکەم، بەڵام لەلای تۆ دادەنیشمو مەخزەنت بۆ پڕ دەکەمەوە. پێم وت:..دوژمن وازوو ناگاتە لای تۆ، مەگەر بەسەر لاشەی دەهەزار پێشمەرگەدا هەنگاو هەڵێنێ. وتی برایم تازە لەدەستچوو، کەسمان لەگەڵ نیەو هیچ ئومێدم نەماوە.." .[1]

جگە لەمانە هاوڕێیانی قیادەی مەرکەزی (حزبی شیوعی عێراق) * یش پێیان وابوو بەرگریی بکرێ، داوای یارمەتی چەکو پێداویستی تریان لەبارزانی کرد. ئەگەرچی بارزانی سەرەتا بەڵێنی دابین

سەید عەلی: هەندێ لایەن و رەوتی مێژوویی و سەرەتایی دامەزراندنی ی.ن.ك، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە(١٩)، ل٤٤

[1] حسین محەمەد عەزیز: پێنج کاتژمێر لەگەڵ ئیبراهیم ئەحمەددا، چاپی یەکەم، چاپخانەی باران ، ستۆکهۆڵم، ١٩٩٥، ل ٧٥-٧٦.

* قیادەی مەرکەزیی حزبی شیوعی عیراق، ئەوبالەبوو کە لە (حشع) جیا بووبووەوە و لە بەرەی شۆڕش دابوو لە پاڵ(پ. د. ك)دا دژی رژێمی بەعس، ئەم بالە (ابراهیم علاوی)سکرتێر یان بوو.

کردنی پێداویستیەکانی پێ دان. بەڵام دوایی هیچی بۆ نەکردن و پشتگوێی خستن. [1]

هەروەها هەردوو رێکخراوی (یەکێتی قوتابیانی کوردستان) و (یەکێتی لاوانی کوردستان) کە ژمارەیەکی یەکجار زۆریان لە لاوانی کورد بە دەورەوەبوو. بەگیانێکی پڕ لەحەماسەتەوە دژ بە بڕیاری ئاشبەتاڵ وەستانەوەو داوای بەردەوامبوون لەسەر بەرگری و درێژەپێدانی شۆڕشیان دەکرد. (عادل موراد)ی سەرۆکی (ی.ق.ك) بڕیاری ئەوەی دابوو کە چەندین مەفرەزەی چەکداری جەنگاوەر لەقوتابیانیش دروست بکەن و شان بەشانی پێشمەرگە بەشداری شەڕ بکەن. [2]

(سەربەست بامەڕنی) لەیەکێتی لاوانەوە دەڵێ: "رۆژی ١٩٧٥/٣/١٩ وەفدێکمان ناردووە بۆ لای (مەکتەبی سیاسی) پارتی و پێیان راگەیاندون کە ئەو بڕیارەی داویانە تاوانێکی زۆر گەورەیە دەرهەق بەکوردو شۆڕشەکەی. و ئەوانیش داوای بەرگری و درێژەپێدانی شۆڕشیان کردووە". [3]

بەڵام ئەم هەوڵانەو دەیان هەوڵی تری لەم بابەتە لەدواتردا، هیچ شتێکی لەشوێن نەڕواوکەس گوێی پێ نەدا چونکە بارزانی سەرکردەی شۆڕش بڕیاری کۆتایی پێهێنانی دابوو.

مام جەلال لەم بارەیەوە دەڵێت:" بەر لەهەرەس لەبەیروت (بریماکۆف)م بینی، زۆر هەوڵی دا من هەوڵ بدەم لەگەڵ بارزانی کە

---

[1] حسین عارف: بیرەوەری ساڵێك لەتەمەن، ل٢١٦-٢١٧، ٢٢٣

[2] هەمان سەرچاوە، ل٢٠٢

[3] هەمان سەرچاوە، ل٢١٢

وازنەهێنێت و شۆڕشەکە بلاوە پێ نەکات. تەنانەت بەڵێنی پێداین وتی ئەگەر ئێوە درێژەبدەن بەخەبات ئێمەی سۆڤیەت وەکو جاری جاران، وەکو شەستەکان یارمەتیتان دەدەین و وتی ئەوە تازە بۆتان دەرکەوت ئەمریکا خیانەتی لێکردن و ئێران خیانەتی لێکردن، وتی فەرموو سەرکردایەتی کورد ئەوەندە هاوکاری ئیرانیان کرد، ئەوەندە هاوکاری ئەمریکای کرد، ئەوەندە هاوکاری دەوڵەتی تری کرد، فەرموو ئەوەتا پشتیان لێکردن و ئێوەیان فرۆشت و واخەریکە دەربەدەربین. بۆیە ئێوە درێژە بەخەباتەکەتان بدەن و ئێمەش پشتیوانیتان لێدەکەین. گوتیان لەدوو لاوە پشتیوانیتان لێدەکەین. یەک: وەک جاری جاران یارمەتیتان دەدەین و دووەمیان: فشار دەخەینە سەر عیراق. " مام جەلال دەڵێ: ئەو هەواڵانەم نارد بۆ سەرکردایەتی شۆڕش بەداخەوە بە جیددی وەرنەگیرا.[1]

بارزانی رۆڵی یەکەم و سەرەکی لەشۆڕش و بڕیاری وازهێنانی لەشۆڕشدا هەبوو. هەروەک هەرەس سەلماندی کەسەرجەم گەلی کورد چاوەڕوانی بڕیاری ئەوبوو. بەڵام بەتەنهاش تاوانی ئەوهەڵانە خستنە ئەستۆی بارزانی کاری نابەجێ یە. چونکە گشت دەستەی سەرکردایەتی لەوەدا بەشدارن. بێگومان بارزانی و کوڕەکانی لەسەرووی هەمووانەوەن، ئنجا مەکتەبی سیاسی و دەزگەی(پاراستن).

لەم بارەیەوە مەسعود بارزانی پێی وایە" بارزانی پاش ساڵی ۱۹۷۰ مەسئول نەبووە لەزۆر هەڵەی کە کراو زۆر شتیش ئێمەو مانان کە لە

[1] چاوپێکەوتن لەگەڵ مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە(۱۲۹۸)، ۱۹۹٦/٦/۲

دەوری ئەو بووین لێی مەسئولین... و هەموو قیادە مەسئول بووە"[1] بەڵام مستەفا بارزانی خۆی دەڵێت: "ئەوەی بەسەرمان هات هەمووی ئیهمالی و زوڵمی ئێمە بووەو زیاترین کەس من تەحەمولی مەسئولیەت دەکەم". [2] کە ئەگەر ئەم وتەیە شیبکەینەوە دەتوانین بە یەکێ لە وتە جوان و پڕ مەسئولیەتەکانی بارزانیی دابنێین کە لە بەرامبەر میژوودا دانی پێدادەنێت و لە مەسئولیەتەکەی راناکات.

بەڵام لەگەڵ ئەوانەشدا نابێ گەورەیی کارەسات و قەبەیی هەڵەو زۆری زیانەکان راستیمان لێ بشارنەوە. بۆچونی زانستیانەمان لێ تێك بدەن و کۆی ئەو هۆیانەی کە هەن لێمان ون کەن. پێویستە لێپرسراوەتی دەیان سەرکردەو سەدان کادری سەربازی و سیاسی و هەزاران رۆشنبیرو تێکۆشەر نەخرێتە لاوە... سەرکردایەتی پارتی و دەزگاکانی سەرجەم بەرپرسیارن، هەریەکەو بەپێی جێگەو لێپرسراوەتی و تواناو رۆڵ و وازی کردنی ئۆبالی هەرەسەکە، سەرجەم تێکۆشەرانی ناو جوڵانەوەی نیشتمانی، پڕیشکی بەر پرسیاری دەیانگرێتەوە، چونکە راستە کە بارزانی دانیشت و سەرکردایەتی پارتی کۆڵیداو بووبەژێر هەرەسەوە. بەڵام زەمینەی بەردەوامیی خەبات و بەهەزاران پێشمەرگەو پاڵپشتی

---

[1] مسعود بارزاني: التقريرالسياسي والقرارات السياسية والبلاغ الختامي للمؤتمر التاسع للحزب الديمقراطي الكوردستاني–العراق، المنعقد في تشرين الثاني عام١٩٧٩، ص٣–٤؛ حبيب محمد كريم: تأريخ الحزب الديمقراطي الكردستاني–العراق، ص٣٧٤.

[2] مومتاز حيدری و نەژاد عزيز سورمێ: كۆنگرەی ٩٠سالەی لەدايك بوونی بارزانيی نەمر، سەلاحەددين١٤١٧/٩/١٩٩٣، چاپی يەكەم، كوردستان، ١٩٩٧، ل٢٨٦.

جەماوەرو چەك‌و تفاقی شۆڕشە کە لەئارادابوون. هەر چەند تێکۆشەرێ بجولاّنایە کارەساتەکە روی نەئەدا، یا بەو قەبەیی یە نەدەبوو، یان ئەو هەموو زیان‌و شوێنەوارو سەرەنجامە خراپانەی لێ نەدەکەوتەوە و خەباتی دوا سەردەمەکەیشی وا پر ئەرك‌و کوێرەوەری نەدەکرد.

لە ئێوارەی ١٩/١٨-٣-١٩٧٥ کە بارزانی کۆبونەوەیەکی فراوانی بە مەکتەبی سیاسی‌و سەرکردایەتی و بەشێکی زۆر لەفەرماندەکان کرد‌و بڕیاری راگرتنی شەڕو کشانەوە ناو ئێرانی پێ راگەیاندن. بڕیارەکەی بارزانیان پەسەند کرد‌و سەرانی پارتی‌و لێپرسراوانی لەشکر، تەنانەت ئەوانەیش کە سووربوون لەسەر درێژە پێدانی شەر بەگشتی دوای کەوتن.[١]

گەلێ فاکتەر و هۆکاری ناوخۆو دەرەکی بوونە مایەی هەرەسهێنانی شۆڕشی ئەیلول. دەکرێ لێکۆڵینەوەی وردو زانستیانەیان بۆ بکرێت، دور لە لەبەر چاو گرتنی لایەنی هەست و سۆزداری.

سەبارەت بەمە مەسعود بارزانی دەڵێت:"دەبێ دان بەوەدابنرێت کە رێککەوتنامەی جەزائیر تاکە هۆ نەبوو بۆهەرەسی ١٩٧٥، بەلکو هۆکاری ناوخۆیی گرنگ هەبوون، وەك بەرەڵلاّیی و ئاژاوە لەناو ریزەکانماندا".[٢]

---

[١] مسعود بارزاني: التقريرالسياسي والقرارات السياسية والبلاغ الختامي للمؤتمر التاسع، ص٣؛ ژیرار چالیاند: گەلێکی پەژموردە... ل ٣١٧.

[٢] مسعود بارزاني: التقريرالسياسي والقرارات السياسية والبلاغ الختامي للمؤتمر التاسع، ص٤؛ حبيب محمد كريم: تأريخ الحزب الديمقراطي الكردستاني-العراق، ص٣٧٥.

ئەمە راستیەکی حاشا هەڵنەگرە کە هۆی بنچینەیی و گرنگ پێش ئەو رێککەوتنە لەسەر یەك کەڵەکە بوو بوون، تا دەهات زیاتر ناوجەرگی بزوتنەوەکەیان دەخواردەوەو پوچیان دەکردەوە. رێکەوتنەکەی ئێران و عیراق تەنها ئەو کاتە توانی رۆڵی کاریگەر ببینێ کە ئەو هۆ بنچینەیی و گرنگ و کاریگەرانە رۆڵی تەواوی خۆیان بینی بوو، و وایان لەبزوتنەوەکە کردبوو کە تەنیا قاوغێکی بەتاڵی لێ مابووەوە بۆیە ئەوموئامەرە دەوللییەی لەکورد کرا وا بە ئاسانی توانی مەبەستەکەی خۆی بپێکێ و کۆتایی بە شۆڕشی ئەیلول بێنێ.

هەوالنامەی کتێب

١-هۆکاره ناوخۆییەکان

ا-هۆکاره حزبییەکان:

سەرکردایەتی بزوتنەوەکە لەگەڵ ئەوەشدا کە جەماوەرێکی فراوانی هەبوو، بەڵام هەروەك بزوتنەوە کوردیە چەکدارەکانی پێش خۆی پێگەیەکی چینایەتی خێڵەکی پێوە دیاربوو.

بەدرێژایی تەمەنی چواردەساڵەی شۆڕش، پارتی لەبواری رێکخستن وکادر پەروەردە کردندا سەرکەوتوو نە بوو. کەم و کوڕی رۆشنبیری و تێگەیشتن لەسیاسەت لای زۆربەی کادرەکان دیاردەیەکی شاراوە نەبوو.[١] تەنانەت نزمی ئاستی رۆشنبیری لەنێو ریزەکانی پارتیدا بەڕادەیەك بوو کە مەکتەبی سیاسی باش هەستی پێ کردبوو، هیچ جۆرە خۆراکێکی روناکبیری لەنێودانەمابوو، پارتی لەبواری رێکخستن و کلتوریدا هەڵوەشابۆوە... خۆشیان دەرکیان بەم راستیە کردبوو،[٢] پارتی خۆی بەهیچ تیۆرێکی کۆمەڵایەتیەوە نەبەستبۆوە، تاڕادەیەکی زۆر پراگماتی بوو.[٣] لەڕوی سیاسیشەوە گەڵ باڵی جیاواز هەبوون، کە هەریەکەیان بیرو رایەکی جیاوازی هەبوو.

بارزانی سەرۆکی پارتی بوو هەر لەدامەزراندنیەوە. . بەڵام باوەڕی بەکاری حزبی نەبوو...هەولی دەدا کە بەتەنها خۆی کۆنترۆڵی تەواوی

---

[١] ئۆرخانی غالب: شۆڕش ئەیلول و رۆژگاری دوای هەرەس، چاپی یەکەم، لندن، ١٩٩٠، ل٢١.

[٢] حسین محمد عزیز: خولانەوە لەبازنەی بۆشدا، ل١١١.

[٣] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): رێبازی بزوتنەوەی رزگاریخوازی کورد، ل.٢١

حزبەکـە بکـات بـەلاّم پـاش بـەیانی ئـازاری ۱۹۷۰ کەئیـدی حـزب رۆڵی بەرچاوی بینی و جلەوی کارەکانی گرتەدەست. ئیدریس و مسعود چونە نێوحزب و کرانـە ئەنـدامی مەکتـەبی سیاسـی.[۱] لـەم بارەیـەوە مەسـعود بارزانی راستیی پێکاوە کـە دەڵێت:"نابێ گلـەیی لـە پرۆگـرام و پـەیرەوی ناوخۆی پـارتی بکـەین، بـەڵکو دەبـێ گلـەیی لـەخۆمان بکـەین چونکە ئـەو پرۆگرام و پەیرەوە جێبەجێ نە ئەکرا".[۲]

بیرو باوەڕی ئەنـدامانی سـەرکردایەتیش رۆژ بـەرۆژ کزتـر دەبـوو و پێوەندیان لەگەڵ بارزانی دا زیـاتر مۆرکی شـوێن کەوتـەیی وەردەگـرت.[۳] پارتی لەیەك ترازابوو، هەست بەلێپرسراویەتی نەمابوو. چەند شـوێنێکی خـاوەن دەسـەلاّت پەیـدابوو بـوون و گیـانی فەرامۆشـی و هەڵپەرسـتی و رەچاوکردنی بەرژەوەندی تایبەتی تەسك لەهەموو پلەو پایە جیاجیاکانی سەری هەڵدابوو.[٤] جگـە لەمـە ئەنـدامانی مەکتـەبی سیاسـی پارتی لـەنێو خۆیانـدا پێوەنـدییێکی باشـیان نـەبوو، هـەریەکـەیان دژی ئـەوی دیکـەیان

---

[۱] پـارتی دیمـوکراتی کوردسـتان (کۆمیتـەی ئامـادەکردن): هەڵسـەنگاندنی رەوشو.. ل۱۱.

[۲] حبيب محمد كريم: تأريخ الحزب الديمقراطي الكردستاني–العراق، ص۳۷۵.

[۳] پـارتی دیمـوکراتی کوردسـتان (کۆمیتـەی ئامـادەکردن): هەڵسـانگاندنی رەوشو...ل۱۲.

[٤] جـەلال دەبـاغ: هۆیـەکانی داڕمـان و پـەند و تـاقی کردنـەوەکانی شۆڕشـی ئـەیلول، گۆڤـاری هەڵوێسـت، ژمـارە (۲)، سـالی ۱۹۸۷، لەنـدەن، ل٤۸ ؛ پـارتی دیمـوکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی رزگاریخوازی کورد، ل۲۵.

بوو، تەڵەیان بۆ یەکتری دادەنا، دژی یەکتری پیلانیان دەگێڕا. [1] لەبەر ئەوهۆیانە هەمووی، پارتی سەرکردەی راستەقینەی شۆڕش نەبوو، بەڵکو یاریدەدەری دەزگەی بارزانی بوو، و زۆرجاریش یاریدەدەرێکی بێ کەلك بوو، ئەمە یەك لەو هۆکارە سەرەکیانەی نەمانی شۆڕش و هاتنە پێشەوەی هەرەس بوو. [2] خۆ پەروەردەی شۆڕشگێڕانە کە لەبزوتنەوەکەدا پێشێڵ کرابوو ئەگەر پەیڕەو بکرایە لەزۆر روەوە رێگای لەوە دەگرت کە بزوتنەوەکە وا بەجارێك بکەوێتە باوەشی دوژمنەوە– ئێران و ئەمەریکاو هاوپەیمانەکانی – ئەمەش مەسەلەی هەرەس هێنانی شۆڕشی بەجۆرێکی تر ئەگۆڕی، راستە شۆڕش توانی جەماوەر بەلای خۆیدا راکێشێ و هەزاران رۆشنبیر کێشبکاتە نێو ریزەکانی پارتی و دەزگاکانی شۆڕشەوە. بەلام ئەم هاتنەناوەتەنها چەندایەتیەکەی رەچاوئەکرا نەوەك چۆنایەتیەکەی و هیچ پلانێك دانەئەنرا بۆ نوێکردنەوەی دەزگاکانی پارتی و شۆڕش و چەسپاندنی ئەندامانی رۆشنبیر و خاوەن توانا لەجێگەی ئەندامە هەڵپەرست و دواکەوتووەکان. بەلکو ئەوجۆرە کەسانە هەر لەشوێنی خۆیان مانەوەو هەوڵیان ئەدا کە رێگە لەپێشکەوتن و بەرەو پێشەوەچوون بگرن. بۆیە پارتی هەر بەو شێوەیە مایەوە وەبەهیچ جۆرێك بەکردەوە سەرکردایەتی شۆڕشی نەکرد. [3] بۆ نمونە: ئەگەر پلان هەبووایە چونە دەرەوە وا بەلێشاو و بە بەرەللایی نەئەبوو، ئەوەندە کەس ئەچوونە

---

[1] حسین محمد عزیز: خولانەوە لەناو بازنەی بۆشدا، ل ٧١.

[2] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، ل٢٥.

[3] هەمان سەرچاوە، ل٦٤.

دەرەوە کە بزوتنەوەکە پێویستی پێ بوایە[1]. ئەوەتا مەسعود بارزانی دەڵێت:"هەموومان تووشی لەخۆبایی بوون بوو بوین، ڕۆژ لەدوای ڕۆژ گیانی شۆڕشگێڕیمان لە دەست دەدا. لەجیاتی ئەوەی سود لەوسەرکەوتنە وەربگرین و ڕێکخستنی پارتی بچەسپێنین لە ناو جەماوەر، دەرگای بەرەللایی و فەوزا کرایەوە و شتی ئەساسی کەبۆ هەر شۆڕشێك پێویستە لەبیر چوو". [2]

لە ئازاری ١٩٧٤ دادەیان هەزار کەس چونە ریزی شۆڕشەکەوە. دەزگای پاراستن هانی خەڵکیان ئەدا شارەکان بەجێ بهێڵن. بەعس ڕێگای لێ نەئەگرتن. لای وابوو لێشاوی خەڵك ئەبێ بەباریکی قورس بەسەر بزوتنەوەکەوەو ئەویش هەندێکی دەرکرد.[3] هەرخۆیان لەسەرەتای شەڕەکەوە گشت کادرانی هەرێم و ناوچەو ڕێکخراوەکانی (لاوان، قوتابیان، ژنان) یان کێشایە دەرەوە بۆ ناوچەکانی سنوری دەسەلاتیان و کاریکی ئەوتۆیان ڕەخساند گشت پیسپۆڕانی زانیاری و تەکنەلۆجی و خوێندکاران دوای ئەوان بکەون. گشت ئەوانەیان لە باڵەك (دۆڵی چۆمان) کۆکردەوەو زۆربەی زۆری ئەو کادیرانە بێ کاربوون و لەتوانادا نەبوو بەر پرسیاری گونجاو لەگەڵ توانایاندا بەوانە بسپێرن. زۆری تریشیان بەسەر دەزگاکاندا سەپاند. بەو جۆرە توانای کاری شۆڕشگێڕانەو نهێنی یان

---

[1]: هەڵبژاردەیەك لەنوسینەکانی شەهید ئارام، بەشی یەکەم، لەبلاوکراوەکانی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان، چاپخانەی شەهیدئیبراهیم عەزۆ، ١٩٨٠، ل١٩.

[2] مسعود بارزاني: التقرير السياسي والقرارات السياسية والبلاغ الختامي للمؤتمر التاسع، ص٣؛ حبيب محمد كريم: تأريخ الحزب الديمقراطي–العراق، ص٣٧٤.

[3] نەوشێروان مستەفا ئەمین: پەنجەکان یەکتری ئەشکێنن، ١٩٩٨، ل ١١٢.

لەشارەکاندا کەم کردەوە،[1] بردنەوە دەرەوەی دەیان هەزار کوردی هەموو تویژێکی گەل لەشارەکان و چونیان بۆ نێو شۆڕش بە جۆرەها ڕێگا مسۆگەر کرد. بەبێ ئەوەی شۆڕش جێی ئەوانەی تێدا ببێتەوەو بتوانێ وەکو پێویست گوزەرانیان دابین بکات. لەم بارەیەوە (سامی عەبدولرەحمان) دەڵێت:"دەزگاکانمان توانای بەڕێوەبردن وسازدانی ئەو بەهرە تازانەی بەشی زۆری ئەوخەڵکەی نەبوو کە تازە هاتبوونە نێو شۆڕشەوە".[2] هەروەها دەزگای پاراستن هانی ئەوانەی دا بچنە ئێران و پەنا بەر ئەم ولاتە ببەن. بەبێ ئەوەی زۆربەی کات پێویست بکات.[3] ئەمە نەک هەر هەڵەیەک بوو، بەڵکو گوناهێک بوو دەرهەق بەم گەلەکراو هۆکارێکی سەرگەردانی بوو. ئەو هەڵئاوسانە گەورەو خێرایەی شۆڕش بووە مایەی بێ هێزبوونی و بارێکی قورس لە وزەی شۆڕش بەدەربوو. بێگومان ئەوە یەکێک بوو لەهۆکارە سەرەکیەکانی هەرەسی شۆڕشی ئەیلول.

فەسادی مالی و ئیداری لەناو دەزگاکانی حزب و پێشمەرگەدا پەرەی سەندبوو، واسیتەو خزمایەتی نەک توانا و لێ وەشاوەیی، گرنگترین

---

[1] ژیدار چالیاند: گەلێکی پەژموردە...، ل ٣٢٣؛ ئۆرخانی غالب: هەرەسی شۆڕشی ئەیلول... ل٢١.

[2] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، ل٦٥.

[3] پارتی دیموکراتی کوردستان (کۆمیتەی ئامادەکردن): هەڵسەنگاندنی ڕەوش و... ل١٣؛ جەلال دەباغ: هۆیەکانی داڕمان و پەند وتاقیکردنەوەکانی شۆڕشی ئەیلول، گۆڤاری هەڵوێست، لەندەن ، ژمارە (٢)، سالی١٩٨٧، ل٤٨.

پێوانەی دامەزراندن بوون لەدائیرەکاندا. بازرگانی قاچاخ لەگەڵ ئێران بوو بە سەرچاوەیەکی گرنگی دەوڵەمەندبوونی کاربەدەستەکانی پێشمەرگە.[1] ئەوکەسانەی کەدەست پاك نەبوون هیچ لێیان نەدەپرسرایەوە و لەدام و دەزگای بارزانیش نەبوایە لەکەسی ترنەدەترسان. ئەنجام ئەوەبوو شۆڕش لەو دەستکەوتە گرنگانە بێ بەش بوو، وەبەرەللایی و دزی وخراپەکاری زۆر پەرەی سەندبوو، کەئەمەش کارێکی زۆرخراپی کردبووە سەر ناوبانگی شۆڕش. هەتا گیانی خۆبەخت کردنیش لەناو پێشمەرگەدا بێهێز ببوو. تەنانەت ئەمانە پاڵی نابە سەرکردایەتیەوە کەروبکاتە یارمەتی دەرەوەو لەدواییشدا بەئێجگاری پشتی بەشای ئێران بەست لەبارەی بەخێوکردنی ئەندامانی ناو ریزی شۆڕش.[2] کێشانەو تەرازوی هەڵسەنگاندنی پیاوی شۆڕشگێڕو ناشۆڕشگێڕ هاتبوە سەر ئەوەی کە کێ شەڕ کەرە؟ کێ مل کەچی فەرمانی بارزانی یە؟ کێ بۆڵەو خوتەی نییە؟ کار گەیشتبوە ئەو رادەیەی کە بۆچوون و بیروڕای زۆربەی ئەندامانی سەرکردایەتیش بڕی نەدەکرد و کەس گوێی لێ نەدەگرتن.[3] سیاسەتی رازی کردن و بەرەللایی و سزانەدان و نەبوونی سەرکردایەتییەکی بەکۆمەڵ و داکەوتنی چەند مەرکەزێکی بەهێزو توانا لەجێگەی ئەوان،

---

[1] ا. کاوة: قضية كردستان الجنوبية والافاق المستقبلة، ص٨٢ ؛ نەوشیروان مستەفا ئەمین: پەنجەکان یەکتری ئەشکێنن، ل١١١ .

[2] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): رێبازی بزوتنەوەی رزگاریخوازی کورد، ل٢٩ .

[3] ئیبراهیم جەلال: خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول، چاپی سێیەم، سلێمانی ، ١٩٩٩، ل٣٨٧-٣٨٨ .

بلاوبوونەوەی بیرۆکراتیەت و زۆربوونی ناوچەی دەسەلات ببو بەشتێکی باو.[1] ئەوەتا "جرجیس فتح الله " سەبارەت بە لێپرسراوانی ئەو رۆژگارە دەڵێت :" چ گاڵتە بازارێ بوو، هەمووی هەر گەمەکردن بوو، شتێ نەبوو ناوی مافی گەل و پارتی بووبێ. هەرگیز شتی وانەبوو. نەدەنگی هەبوو نەڕەنگی هەبوو.... ".[2]

لەگەڵ ئەمانەشدا، بەشی پاراستن بوو بوو بەشێرپەنجەی ناو شۆڕش و پەنجەی ژەهراوی بۆ ناو هەموو دەزگاو بارەگاو رێکخراوەکان و هێزەکانی پێشمەرگەو تەنانەت بۆ زۆربەی ناو ماڵەکانیش دڕێژ کردبوو. بوو بووە بەمۆتەکەی سەر سنگی هەموو کەس. کەس نەیدەتوانی هەناسەیەك بەئاشکرا هەڵکێشێ و لەگەڵیا دوو بیرو بۆچونی دژ بسۆزانەو شۆڕشگێڕانەو سیاسیانە دەربڕێت. هەر کەسێکیش بەخۆیدا رابپەرموایە رەخنەیەك یا بۆچونێکی خۆی دەربڕیایە، لەکورتترین ماوەدا بەراپۆرتی پاراستن لەبەندیخانەکانی شۆڕش تونددەکرا، یان دوور دەخرایەوە بۆ ئێران. یا لە بارەگاکاندا دەست بەسەرێ دەکرا. ئەو رەفتارو کردەوە ناشۆڕگێڕانەی پاراستن دەرگای لەسەر هەموو بیرو بوچونێکی بەسود بۆ شۆڕش و کورد داخستبوو.[3] پاراستن ببوو بەپارتیەك لەناو پارتیداو ناکۆکی و بەیەکداچوون دەستی پێکردبوو لەنێوان ئەم دام ودەزگایەو هەموو رێکخراوەکانی پارتی بەبێ پسانەوە. بێگومان کارێکی ناشەرعی

---

[1] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازیکورد، ل٦٥.

[2] حسین محمد عزیز: خولانەوە لەناو بازنەی بۆشدا، ل٥٣.

[3] ابراهیم جلال: خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول.. ل ٣٨٧.

وەها هەرئەبێ ئەوە ئەنجامەکەی بێت. بەتایبەتی کەئەندامانی پاراستن هەموو دەسەلاتێکی خۆیان بەشێوەیەکی راستەوخۆلە دام و دەزگاکە وەرئەگرت.[1]

هەوالنامەی کتێب

[1] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی رزگاریخوازی کورد، ل٢٥.

ب-هۆکاره کۆمەڵایەتیەکان

پێویست بوو شۆڕشی ئەیلول، وەك شۆڕشی گەلێکی ژێردەستە کراو لەهەموو هەلو مەرجێکدا بەپێی توانا بۆ بەدیهێنانی قوڵترین ئاڵوگۆڕی کۆمەڵایەتی و دابینکردنی ماف و بەرژوەندە رەواکانی چینە زەحمەتکێشەکان و دانانی ئاواتەکانی ئەم جەماوەرە رەنجدەرە تێبکۆشایا. گرنگی دان بەم لایەنە کۆمەڵایەتیە پێویست و ناچاری بوو بۆ شۆڕش چونکە جەماوەری زەحمەتکێش بەشی هەرە زۆری پێشمەرگەو دواتریش بڕبڕەی پشتی شۆڕشی پێکهێنا، بەڵام سەرکردایەتی تا رادەیەکی زۆر ئەم لایەنە کۆمەڵایەتیەی فەرامۆش کرد. بەجۆرێ وای لێهات شۆڕشیش پێ بەپێو وردە وردە ناوەرۆکە کۆمەڵایەتیەکەی خۆی و پاڵپشتی پێویستی چینە چەوساوەکانی کۆمەڵی لەدەست دەدا.

سەرکردایەتی شۆڕش لەبەر پشتگوێ خستنی ئەم مەسەلەیە بواری نەدا ریفۆرمی کۆمەڵایەتی قوڵ لە کوردستاندا بکرێ. هەنگاو نانی لێبڕاوانەو بنەڕەتیانە لە لادێکانی کوردستاندا زۆر پێویست بوو. جێ بەجێ کردنی یاسای چارەسەرکردنی کشتوکاڵ و کێشەی زەوی و زار دەبوایە یەکێك لەکارە گرنگەکانی شۆڕش بوایە. بەڵام سەرکردایەتی بایەخی بە جێبەجێکردنی تەواوەتی و راستەقینەی ئەم یاسایە نەدەدا کە هەنگاوێکی گرنگ بوو بۆ کۆمەڵی کوردەواری.[1] وەهیچ هەڵبژاردنێکی بۆ ئەنجومەنی دێهاتەکان نەکرد، بەڵکو کوێخاو پیاوەکۆنەکان هەروەکو جاران دەسەڵاتی خۆیان مابووەوە. لەکاتێکدا ئەگەرهەلبژاردن لەرێگای

---

[1] ا. کاوة: قضية كردستان الجنوبية والافاق المستقبلة، ص٨٢.

پشت بەستن بەچینە رەنجدەرەکانەوەبکرایە، ئەوە باشترین نمونەی دیموکراتیەتی نیشان ئەدا، هەروەها دەسەلاتی ئەو چینە چەوسێنراوانەش کەبارگرانی شۆڕشیان لەسەر شان بوو بەهێزتر و فراوانتر دەبوون.[1]

هەڵوێستی سەرکردایەتی پارتی بەم شێوەیە بوو، ئەویش بۆ رازیکردنی هەندێ مواڵکدارو ئەو لێپرسراوە سەربازیانەی کە شوێنی دەکەوتن و زەوی و زاری فراوانیان هەبوو. ئەو گوندانەی کە خاوەنەکانیان بەشداری شۆڕشیان کردبوو دەستیان لێ نەدرا. ئەگەر کادرەکانی پارتیش ویستبایان بۆ جێبەجێکردنی چارەسەری زەوی هەنگاوێك بنێن، دەرەبەگەکانی نێو شۆڕش نەیاندەهێشت. ئەمەش بوە هۆی ئەوەی چینی جوتیار، کە جەماوەری بنچینەیی شۆڕشی پێك دەهێنا، ڕۆژ لەدوای ڕۆژ بڕوای بەشۆڕش نەمێنێ و ئامادە نەبێ لەپێناویدا قوربانی بدات.[2] هەروەها نەتوانرا ئەم جەماوەرە بەرینە بەقازانجی شۆڕش سازو تەیار بکرێ و جۆش بدرێ. ئەم دیاردەیە زیانی لەشۆڕشداو مۆرکە رزگاریخوازانەکەیشی کاڵ کردەوەو بوو بەخاڵی لاوازبوونی.[3]

---

[1] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی رزگاریخوازیکورد، ل٢٩.

[2] عزيز محمد: تقرير ل. م للحزب الشيوعي العراقي في المؤتمر الثالث للحزب، طريق الشعب، ١٩٧٦/٤/٩؛ جەلال دەباغ: هۆیەکانی داڕمان و پەند و تاقیکردنەوەکانی شۆڕشی ئەیلول، ل٤٨.

[3] پارتی دیموکراتی کوردستان (کۆمیتەی ئامادەکردن): هەڵسەنگاندنی ڕەوش و... ل١٨.

سەبارەت بە بەرنامەی پەروەردەو فێرکردنیش وەك پێویست هەنگاوی بۆ هەڵنەنرا، هەر چەندە لەسەرەتای هەڵگیرسانەوەی شەڕ بەهۆی راکردنی هەندێك مامۆستای قوتابخانەکانو زانکۆی سلێمانی بۆ مەڵبەندی شۆڕش، هەندێ هەوڵی بچوك درا بۆ دامەزراندنی خوێندنگەو تەنانەت زانکۆیش، بەڵام دوای دەست پێکردنی بۆردومانی حکومەتی عیراقو بەتایبەت بۆردومانی قەڵادزێ لە ١٩٧٤/٤/٢٤ ئەم هەوڵەش نەماو بەرەو کزی چوو. نەخوێندەواریو بێ قوتابخانەیی باڵی بەسەر کوردستاندا کێشا. زۆربەی مامۆستاکان چون بۆ ئۆردوگاکانی ئاوارەکان لەئێران. بەدەگمەن هەندێك لەگوندەکانی کوردستان خوێندنگەیان هەبوو.[١]

بارودۆخی تەندروستی و لەشساغی لەکوردستاندا لەوەش خراپتر بوو، لەناوچەیەکی پانو بەرین دا تەنیا برین پێچێکیان بۆ دادەنا کە چارەسەری خەڵکی دەکرد. هەر چەندە دوای هەڵگیرسانەوەی شەڕ ژمارەیەکی زۆر دکتۆر چونە ڕێزی شۆڕشەوە، بەڵام ئەوانیش وەکو مامۆستاکان زۆربەی هەرە زۆریان چونە ئێران وەبەشێکی کەمیان لە کوردستاندا مانەوە.[٢]

لەماوەی چوار ساڵی ڕاگرتنی شەڕیشدا (١٩٧٠-١٩٧٤) کارێکی ئەوتۆ بۆ دروست کردنی ڕێگەو بان نەکراو زۆربەی ئەو دراوەش کە حکومەت بۆ ئەو کارەی تەرخان کردبوو، دەچوە گیرفانی بەڵێندەرەکانەوە،

---

[١] سەرهەڵدان و تێکشکانی شۆڕشی ئەیلول لەکوردستانی عیراق، لەبلاوکراوەکانی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران، ل٣٢ .

[٢] سەرهەڵدان و تێکشکانی شۆڕشی ئەیلول لەکوردستانی عیراق، ل٣٢.

لەکاتێکدا بەڵێندەرەکانیش لە لێپرسراوە گەورەکانی شۆڕش پێك هاتبوون،[1] دوای هەڵگیرسانەوەی شەڕیش هەرچەندە ئیدارەیەك بەناوی ئیشغال دامەزرابوو، بەڵام بۆ دروست کردنی ڕێگەو بان و هەروەها خانوو بەرەش هەنگاوێکی ئەوتۆ نەنرا. لەدروستکردنی جۆگەو بان کە هەر هیچ نەبوو.[2]

پێوەندیەکانی نێوان حزبیش لەسەر بنچینەی خێلەکی دامەزرابوون لەجیاتی ئەوەی پەرەنسیپە حزبییەکان و دەزگا دیموکراتیەکان ڕۆڵی خۆیان ببینن، عەقڵیەتی خێلەکی و کۆنەپەرستانە پێوەندیەکانی دیاری دەکرد. پێوەندی نێوان سەرکردایەتی و گەل لەڕێگای چەند کەسێکەوە بوو، بۆ نمونە خێڵ لەڕێگای سەرۆکەکەیەوەو ناوچەیەك لەڕێگای تاکە لێپرسراوێکی خۆیەوە کە دەبوو بەر پرسی هەموو دانیشتوانی ناوچەکەو ڕای ئەو نەك ڕای گەل یا ڕێکخستنەکانی پارتی یا پێشمەرگە بەکردەوە لەبەرچاو دەگیرا. بەم شێوەیە ئەو لێپرسراوە دەسەلاتێکی ڕەهای لەناوچەکەدا دەبوو سەرکردایەتی هەموو دەسەلاتێکی پێ دەبەخشێ، ئەم کارەو ڕەفتاری چەوتی ئەو بەرپرسیارانە لەزۆربەی کاتدا لەمپەری زیاتریان لەناو سەرکردایەتی پارتی و شۆڕش و گەلدا دروست دەکرد و متمانەی گەلیان بەم سەرکردایەتیە لەلایەن گەلەوە دادەماڵی[3] هەروەها

---

[1] ڕێباز: قەندیل بەغدای هەژاند، بەرگی یەکەم، چاپی یەکەم، چاپخانەی زانکۆی سەلاحەدین، هەولێر، ١٩٩٣، ل٢٠-٢١.

[2] سەرهەڵدان و تێکشکانی شۆڕشی ئەیلول لەکوردستانی عیراق، ل٣٣.

[3] پارتی دیموکراتی کوردستان (کۆمیتەی ئامادەکردن): هەڵسەنگاندنی ڕەوش و... ل١٣.

کۆنترۆڵی تەواوی شۆڕش لەلایەن سەرکردایەتی بارزانییەوە گەلێك دوژمنی خێڵەکی بۆ دروست کرد کە لەریزی هێزەکانی حکومەتدا بەچەك شەڕیان لەدژی دەکرد، مەبەست لەو خێڵە کوردانەیە کە بەتایبەتی لەناوچەی بادینان و ناوچەکانی دەوروبەری بارزان دا ناکۆکی کۆنی خێڵەکیان لەگەڵ خێڵی بارزاندا هەبوو، ئەم خێڵانە ئەو هێزە غەیرە نیزامیە بنچینەییەیان پێکهێنا کە چەکی حکومەتیان دژی شۆڕش هەڵدەگرت و بەپێی بەرژەوەندی خێڵەکەیان هەڵوێستیان دیاردەکرد و وایان دانابوو شۆڕشی کورد لەژێر دەستی بارزانییەکاندایەو مانەوە لەو ناوچانەدا یا هاوکاری کردنیان، واتە ملکەچ بوون بۆ دەسەلاتی خێڵی بارزان. ئەو کارە کە هەمیشە لەبەر هۆی خێڵەکی رەتیان دەکردەوە. سەرکردایەتی پارتی بەکردەوە نەکەوتە دۆزینەوەی چارەسەرێك بۆ ئەم گیروگرفتە کە زیانێکی زۆری لەشۆڕشدا. بەتایبەتی کە فەرماندەی هێزەکان لەناوچەکانی ئەم خێڵانەدا بەدرێژایی سالانی شۆڕش بارزانی بوون.[1]

لەلایەکی تردەوە جیاوازیەکی چینایەتی زۆر لەنێوان بەرپرسەکانی شۆڕش و خەڵکی ئاسایی دروست بوو بوو، فەرمانبەرە مەدەنیەکان و سەرکردە زلەکانی لەشکر لەخۆش گوزەرانی و رابواردندا بوون وخێزانەکانیان لەئێران زۆر لەجارانیان خۆشتر دەژیان. بەڵام پێشمەرگەئاسایی یەکان و خێزانەکانیان لە ژیانێکی نەبوونی و کولەمەرگیدادەژیان.[2] زۆربەی پیاوەکانی بارزانی کەلەرابردوودا

---

[1] هەمان سەرچاوە... ل١٧.

[2]: هەڵبژاردەیەك لەنوسینەکانی شەهید ئارام، ل ٢٢.

بەژیانێکی کەم دەرامەتیەوە دەژیان و پێشڕەوی پێشمەرگەکانیان دەکرد، بوون بەهەرە دەوڵەمەندانی لادێی کوردی‌و بوون بەخاوەن دەسەلاتێکی ئابوری‌و سیاسی بێهاوتا لەهەموواوچەکانی ژێر دەسەلاتی خۆیاندا بەگشتی. وەهیچ یەکێك لەوانە سەرەڕای ئەوسکالاڵ زۆرانەی کەلەدژیان هەبوو لێ نەدەپرسرانەوەو لانەدەدران. وای لێ هاتبوو جەماوەر ناوی لێنابوون (لۆرتەکانی جەنگ)،[1] ژیانی پێشمەرگەش بریتی بوو لەو (١٠) دینارەی کە بەناوی موچەوە پێی دەدرا.[2]

لەروی سیاسی‌و ئایدیۆلۆژیشەوە جەماوەر بەگیانی شۆڕشگێڕانە پەروەردە نەکرابوون، جەماوەر خۆی ئەوەی ئەکرد کە بەراستی دەزانی، سەرەرای ئەمەش زۆر جار (حزب)و (شۆڕش) خەڵکیان بەشێوەیەکی چەوت ئاراستە ئەکرد. بۆ نمونە هەر چونە دەرەوەیان ڕێك نەخست، بەڵکو خۆیان بەزۆرو بە هەڕەشە زۆر کەسیان ناچار کرد کە بچنە شاخ. کەچی لەشاخ هەمان (حزب)و (شۆڕش) گوێ یان پێ نەئەدان‌و ئەو کەسانەی سەر بەخۆیان نەبوون کاری گرنگیان نەئەدرایە دەست‌و خەڵکێکی زۆر کرابوو بە بار بەسەر بزوتنەوەکەوەو لەجیاتی سود وەرگرتن لەو پەڕی هێزو توانایان، بەرەللاکرابوون‌و بێ ئیش‌و کار دەسورانەوە.[3] چەندان دکتۆرو ئەندازیارو پارێزەرو دەرچووی زانکۆ لەو دۆڵانەدا کەوتبوون.

---

[1] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، ل٢٩.

[2] میرزا مەنگوڕی: بەسەرهاتی سیاسی کورد ١٩٧٢–١٩٨٠ – دەستنوس ل٥٤٠.

[3] هەڵبژاردەیەك لە نوسینەکانی شەهید ئارام، ل ١٩.

بچـوکترین پـرس‌و رایـان پـێ نـه دەکـرا و تەنانـەت رێگـای پێشـنیار کردنیشیان نەدەدان.[1]

هەوالنامەی کتێب

[1] ابراهیم جلال: خواروی کوردستان و شۆرشی ئەیلول، ل ٣٨٧.

ج-هۆکاره سەربازییەکان

لەناو هێزی پێشمەرگەش دا هەروەك لایەنەکانی تر، لەجیاتی ڕێکخستن، لەجیاتی پەروەدەی شۆڕشگێڕانە، پەشێوی و بەرەللایی و خۆپەرستی و بیرۆکراتیەت باوبوو. لەهەمووی خراپتر ئەوەبوو کە تفەنگ سیاسەتی (حزب)ی ئاراستە دەکرد. واتە ئەو کەسانە دەنگیان زۆڵ بوو کە هێزی چەکداریان لەگەڵدا بوو.[1] لەگەڵ ئەمەشدا ڕێکخستنێکی حزبی نەبوو لەناو هێزی پێشمەرگەدا، نەك هەر هەوڵ نەدەدرا کە هێزە چەکدارەکان بەکەسانی حزبیی ڕۆشنبیر موتوربە بکرێت، بگرە بە پێچەوانەوە سەرکردایەتی دەیویست هەموو دەسەڵاتێك لەدەستی چەند بەرپرسێکی دەستنێژی خۆی یا سەر بەخۆیدا کۆبکاتەوەو ئەوانیش لەزۆربەی کاتدا ناحزبی و کەم بەهرەو نارۆشنبیربوون و ئەمە لەگشت ڕوویەکەوە زیانی قورسی بەتوانای پەرەپێدانی هۆشیاری سیاسی و شەڕکەری پێشمەرگەو فێربوونی کاروباری سەربازیی نوێ لەریزەکانیاندا گەیاند.[2] لە ساڵی ١٩٧٠ بەدواوە دەسەڵاتی سەربازی و هێزی چەکداری شۆڕش و هەموو بەرپرسەکانی خرانە ژێر دەستی بارەگای بارزانی و پارتیان لێ دوور خرایەوە. مەبەستیشیان ئەوەبوو ببنە خاوەنی هێزی چەکداری شۆڕش و نەهێڵن هیچ کۆنترۆڵێکی حزبی لەسەربێ. ئەمە بەشێوەیەکی کاریگەر کاری کردە سەر نەخشی حزب لە شۆڕشدا. نەك هەر ئەمە بەڵکو دەستە حزبییەکان زۆر لەم هێزانە بێ دەسەڵاتتربوون و

---

[1] هەڵبژاردەیەك لەنووسینەکانی شەهید ئارام)، ل٢٢.

[2] پارتی دیموکراتی کوردستان (کۆمیتەی ئامادەکردن): هەڵسەنگاندنی ڕەوش و... ل١٦.

لێیان دابڕابوون‌و بگرە ڕۆڵیان لەچاو ئەم هێزانەو بەر پرسەکانیاندا بوو بەڕۆڵێکی لاوەکی.[1] دەتوانین هەڵەو لاوازییەکانی شۆڕش لەڕوی سەربازیەوە لەم خاڵانەدا چڕ بکەینەوە:

١-پسانی دیسپلینی شۆڕشگێڕانە کە بەگشتی شیرازەی پچڕابوو. ئەمە لەکاتێکدا دیسپلینی سەربازی کە بنچینەی رایی کردنی راست‌و دروستی کاروباری هەر سوپایەکە، ڕۆژ بەڕۆژ بەرەو لاوازبوون دەچوو... بەرەللایی لەریزەکانی پێشمەرگەدا زیادی کرد، گوێ بەڕێکخستن‌و زنجیرەی موراجەعەت نەدەدرا. ئەمەش توانای شەڕکردن‌و فەرمان جێبەجێ کردنی ئەم هێزانەی هێنایە خوارێ‌و لە هەموو رووبەکەوە بە خراپی کاری کردە سەر شۆڕش. هەر ڕێ‌و شوێنێکی نووسراویش کە دادەنرا وەك مەرەکەبی سەر کاغەز دەمایەوەو جێبەجێ نەدەکراو ئەندامانی سەرکردایەتی یەکەم کەس بوون سەرپێچییان لێ دەکرد.[2] هەروەها سەرکردایەتی پەیڕەوی سیاسەتی(دڵڕاگرتن)ی دەکرد لە بری چاودێری‌و لێپرسینەوەی بەرپرسان‌و پێشمەرگە بە گشتی.

٢- نەبوونی یەکسانی شۆڕشگێڕانە، پێشمەرگەکان لە نێوخۆیاندا چەند دەستەیەك بوون، جیاوازی زۆر لە نێوان بەرپرسەکان‌و پێشمەرگە ئاساییەکاندا هەبوو ئەمەبوو بووە مایەی بێزاری‌و ساردکردنەوەی پێشمەرگە، چونکە پەیوەندی نێوان پێشمەرگەو هەندی لە لێپرسراوان

---

[1] -هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل١٢.

[2] هەڵبژاردەیەك لەنووسینەکانی شەهید ئارام. ل ٢٣؛ پارتی دیموکراتی کوردستان (کۆمیتەی ئامادەکرن): هەڵسەنگاندنی ڕەوش‌و.. ل١٥.

زۆربەی کات دەبووە شێوە پەیوەندیەکی نێوان ئاغاو مسکێن. خزم خزمێنەو برادەرایەتی تەشەنەی کردو لێپرسراوان ژیانێکی خۆش گوزەرانیان لە چاو توانای شۆڕشدا بە سەر دەبرد. لە کاتێکدا پێشمەرگە لەم خۆش گوزەرانیە بێبەش بوو و ئەم مەسەلەیەش جۆش‌و خرۆشی پێشمەرگەی لە شەڕدا دادەمرکاندەوە، چونکە هەستیان دەکرد ئەوان دەبنە قوربانی و دەسکەوتیش هەر بۆ ئەو بەرپرسانەیە کە لە پشت بەرەکانی شەڕدا خۆش گوزەران دەژین. ئەم دیاردەیە لە سەروبەندی شەڕی ساڵی ١٩٧٤ دا تەواو رووی ئاشکرا بوو. سەرکردایەتی هیچ هەنگاوێکی بۆ چارەسەرکردنی نەنا. چونکە سەرکردایەتی هێزی چەکدار(بارەگای بارزانی)یش هەمیشە لە پشت بەرەکان بوو، تەنیا فەرمانی دەردەکرد.[١] ئەم دام و دەزگایە(بارەگای بارزانی) لایەنە خراپەکانی لەسالاّنی دواییدا زۆرتربوو و نەیتوانی پێ بەپێی پێشکەوتنی شۆڕش هەنگاو بنێت و بەرامبەر بە ئالۆز بوونی باری شۆڕش سەر دەر بکات.[٢] چاودێری جێبەجێ کردنی کاری هێزەکانی نەدەکرد. یا سەری لە بەرەکانی شەڕ نەئەدا تا بزانێ چی هەیە. لە کاتێکدا زۆربەی ئامر هێزەکان لە بارزانیەکانی سەر بە سەرکردایەتی بارزانی بوون‌و هەر ملکەچی فەرمانەکانی ئەو بوون،[٣] ئەوەمو دەسەلاّتانەی بەو شێوە

---

[١] هەمان سەرچاوە... ل ١٦.

[٢] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، ل٢٨.

[٣] پارتی دیموکراتی کوردستان (کۆمیتەی ئامادەکردن): هەڵسەنگاندن‌و ڕەوش‌و... ل ١٦.

زۆرە لەدەست ئەم دامو دەزگایە کۆببوەوە، جێگای رەزامەندی گشتی نەبوو، وەزیانێکی گەورەی بە شۆڕش گەیاند.[1]

٣- نەبوونی پلانی زانستیانەی ورد بۆ گونجاندنی ئەو ئیمکانیاتانەی بزوتنەوەکە هەیبوو لە گەڵ ئیمکانیاتی سەربازیی زۆری بەعس. چونکە ئاشکرایە کە شۆڕش رۆژێك لە رۆژان خاوەنی چەکی هاوتای چەکی سوپای عیراق نەبوو تا بە شێوەیەکی بەرەیی بەرەنگاری ئەم هێزانە بکات. بۆیە دەبوو پتر پشت بە شەڕی پارتیزانی ببەستێ کە پێویستی بە باوەڕو ڕێکخستنو مەشق کردن لەسەر ئەم شەڕەو فێر بوونی پرەنسیپە تازەکانی هەیە.[2] بەڵام جەنگ شێوەیەکی بەرامبەری وەرگرتبوو بەپاڵپشتی تۆپەکانی بێگانە لەگەڵیك ناوچەدا، وەپیلان ونەخشەدانانی سەربازیو مەشق کردنو ڕۆشنبیری سەربازی خەریك بوو بەجارێك باوی نەمێنێت، لەمانەش گرنگتر ئەوەبوو کەبەکردەوە شەڕەکە کرا بەشەڕی دەوڵەتی و بەشێوەیەك کەیەکسەر هەردوو هێزە گەورەکانی جیهانی گرتەوە. دەبێ ئەوەش بزانرێت شەڕێکی لەم بابەتە کە دەبێت بەشەڕێکی دەوڵەتی خاوەنەکانیان دەسەڵاتیان بەسەر ئەو شەڕەدانامێنێ.[3]

---

[1] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، ل٢٨.

[2] پارتی دیموکراتی کوردستان (کۆمیتەی ئامادەکردن): هەڵسەنگاندنی ڕەوشو...ل١٤.

[3] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، ل٦٥.

نا بەرامبەرییەکی زۆریش لە نێوان شۆڕش و حکومەتی عیراقدا هەبوو لە رووی سەربازییەوە لە سالانی کۆتایی شۆڕشدا. توانای چەکی هەمە چەشنەی عیراق وای لێ هاتبوو کەوا تەرازووی هیزی سەربازی نێوان شۆڕش و حکومەتی عێراق بە جارێ لاسەنگ و لار ببوو.[1] بۆ نمونە سالی ١٩٧٤–١٩٧٥ عیراق (٥٤٦) فڕۆکە (١١١) کۆپتەر، (١٦٠٠) تانك، (٩٠٠) تۆپی قورس و (١٥٠٠) نەفەر بەری هەبوو[2]. حکومەتی عیراق بە چەکی رۆژهەلات و رۆژئاوا، لە ژێر سەیوانی جەنگی ساردا، هەرچی توانای سەربازی و سیاسی و سایکۆلۆژی هەیبوو خستیە مەیدانەکانی جەنگەوە، پێشکەوتوو ترین کەرەستەی جەنگ و جەنگینی هەبوو، فڕۆکەکانی عیراق کوشندە بوون، بەلام دژە فڕۆکەکانی شۆڕش کەم و لاواز بوون. تانکەکانی عیراق کاریگەر و تازە بوون، بەلام دژەکانی لەلایەن شۆڕشەوە کەم و لە ناوچەیەکی کەمیشدا ڕێگای بە کارهێنانیان دەدران. تۆپ و تۆپخانەکانی عیراق پێشکەوتوو بوون، بەلام بەڕێەرجەدانەوەکانی شۆڕش کەم و دیاریکراو بوون، ئەویش بە زۆری لە سەرکردایەتی شۆڕش و قۆڵی ڕەواندوزدا هەبوو[3]. ئەو سەنگەر لاریەی لە رووی سەربازییەوە، وای کرد لە زۆربەی جەنگە بەرەییەکاندا رژێم بەو چەکە قورسانەوە سەربکەوێ. هەروەها حکومەتی عیراق لە رووی زۆری ژمارەی شەڕ

---

[1] جەلال دەباغ: هۆیەکانی داڕمان و پەند و تاقیکردنەوەکانی شۆڕشی ئەیلول، ل٤٨.

[2] حیکمەت محمد کریم(مەلابەختیار): شۆڕشی کوردستان و گۆڕانکاریەکانی سەردەم، چ٣، هەولێر، ١٩٩٤، ل٢٢٤.

[3] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، ل٥٥.

کەرانیشەوە هەر زاڵ بوو. بۆ نمونە تا پایزی ١٩٧٤ زیاتر لە (١٠٠) هەزار چەکداری خستبوە شەڕەوە. ئەمەش مانای ئەوە دەگەیەنێ کە ئەو کاتە چوار لەسەر پێنجی سوپای عیراق لە شەڕگەکاندا دژ بە شۆڕشی کوردستان بە کار دەهێنا.[1]

لەگەڵ ئەمەشدا نابێت ئەوەمان بیر بچێت کە پێشمەرگەی کوردستان لەگەڵ ئەو هەموو کەم و کوڕی و نابەرامبەری یەشدا بەرامبەر بەدوژمن چەندین سەرکەوتنی گرنگی بەدەست هێنا. کە دیار و ئاشکرایە حکومەتی عێراق لەگەڵ ئەو هەموو هێرش و پەلاماردڕندانەیەدا، نەیتوانی بەڕێگەی شەڕو بەکارهێنانی توانای سوپایی مەبەستەکانی خۆی بەدەست بێنێت. بۆیە دوای ساڵێك شەڕی سەرنەکەوتوو کەوتە بەکارهێنانی دوانەخشەی ستراتیژی خۆی کە ڕێگەی فەندو فێڵی نێونەتەوەیی بوو، واتە ڕێگای رازی کردنی ئێران. ئەوەتا (سەدام حسین) کاتێ چاوی بەنوێنەری پارتی کەوتبوو، بە (ئیدرس بارزانی) وتبوو:"چارەنووسی ئێوە بەستراوە بەپشتیوانی ئێرانەوەو ئێران داوای (شط العرب) ئەکا. (شط العرب) لەکوردستان خۆشەویستتر نیە. ئەگەر شەڕ دەست پێ بکەنەوە، ساڵێك شەڕتان لەگەڵ ئەکەم. ئەگەر نەمتوانی بەسەرتاندا زاڵ بم، لەگەڵ ئێران ڕێك دەکەوم و نیوەی (شط العرب)ی ئەدەمێ بەرامبەر بەوەی یارمەتیتان لێ ببڕێ".[2]

---

[1] د. گوینتەر دێشنەر: کورد، گەلی لە خشتە براوی غەدرلێ کراو، وەرگێڕانی: حمە کریم عارف، هەولێر، ١٩٩٩، ل٢٧٠.

(٢) نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانەبەوە.. ل٢٠.

٤- نەبوونی سەرکردەی لێ وەشاوەو شۆڕشگێڕ لە سەرکردایەتی هێزەکاندا. جلەوی شۆڕش تەنیا بەدەست بارزانی و چەند کەسانێکی بە تەمەن و کەم خوێندەواری وەك :عیسا سوار، عەلی خەلیل، عەبدوللا پشدەری و چەندانی تری لەم بابەتانەوە بوو. ئەوانە ئەگەر چی کەسانی تێکۆشەرو شەڕکەری زۆر ئازاو کارامە بوون، خاوەنی ئەزموونی شەڕی چەندین ساڵەی پارتیزانی بوون. بەڵام لە ئاستی شەڕی بەرەیی و تەکنیکی سەربازی نوێدا تەقەی سەریان دەهات.[1] ئەمەش وای کرد لە زۆر قۆڵەوە کە پێشمەرگە تێك شکان و حکومەتی عیراق لە پێشڕەوی دابوو. حزب ناچار بوو کە هانا بۆ کادرو شارەزای ئێران بەرێ بۆ بەکارهێنانی چەکی قورس. ئەمەش کەلەپچەیەکی تر بوو کە کرایە مەچەکی بزوتنەوەکە لە لایەن رژێمی ئێرانەوە. لە کاتێکدا کە سەدان فەرماندەو خاوەن پلەی سوپایی شارەزاو کارامەو خوێندەوارو دەرچووی کۆلێژی سوپایی لە ناو شۆڕشدا هەبوو کە ریزەکانی سوپای عیراقیان بە جێ هێشتبوو، بێ ئیش و کار لەو دۆڵانەدا دەخولانەوە بێ ئەوەی کارێکی فەرماندەیی هێزی پێشمەرگەییان پێ بسپێر درێت. کە ژمارەیەکی زۆر ئەفسەری پلە داری جۆراو جۆر بوو.[2]

٥- چاك نەگونجاندنی جەنگی پارتیزانی و جەنگی نیزامی دژی دوژمن. هەروەها نەگونجاندنی هێرشە پارتیزانەکانیش کە دەکرانە سەر

---

[1] هەڵبژاردەیەك لە نووسینەکانی شەهید ئارام، ل٢٣.

[2] صلاح ألخرسان: التيارات السياسية في كردستان العراق، بيروت ٢٠٠١، ص٢١٩؛ ئیبراهیم جلال: خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول، ل٣٨٦-٣٨٧.

شۆڕشێك[1]. سەركردایەتی لەم بواردا باوەڕی نە بەمەو نە بە دەرس وەرگرتن لە ئەزمونی گەلانی تر نەبوو و ئەمە رای زۆربەی لێپرسراوە سەربازییەكان بوو كە سەركردایەتی خۆی داینابوون و رۆشنبیرییەكی سیاسی و سەربازی كەمیان هەبوو. سەركردایەتی نەك هەر بایەخێكی شایانی باسی بەم بابەتە نەدا بەڵكو بە پێچەوانەوە هانی پێشمەرگەكانی دەدا شەڕی بەرگری بەرەیی بكەن و هەردەم تێدەكۆشا چەكی قورس پەیدا بكات. بەرەو پێدانی ئەم شەڕە بەرەیی یە شۆڕشی ناچار كرد زیاتر بە شێوەیەكی سەرەكی پشت بە یارمەتی دەرەكی ببەستێ. هەرەها پێشمەرگە لە هیچ بواڕێكدا هیچ جۆرە مەشقێكی بە بەردەوامی نەبوو و ئەمەش وای لێ كردن شارەزای مەسەلە سەربازییە پێویستەكان نەبن و تووشی تەمبەڵی ببن و ئەركەكانیان پێ جێبەجێ نەكرێت و كەمتر پەرۆشی كاركردن بن و توانای سەربازی شۆڕش بەم شێوەیە رووی لە كزی كردو هێزەكانی پێشمەرگە شەڕی پارتیزانیان بیر دەچۆوە. بەبێ ئەوەی فێری شەڕی بەرەیی ببن یا بتوانن بە راستی ئەنجامی بدەن.[2] واتە وای لێ هات شارەزای هیچ یەكێ لەو دوو جۆرە شەڕە نەبن و توانای سەربازی شۆڕشی بە جۆرێكی بەرچاو كەم كردەوە. ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ كە سەركردایەتی شۆڕش لایەنی تەكنیكی زاڵ كردبوو بە سەر رۆڵی پێشمەرگەدا. بەكارهێنانی تۆپی ئێرانیەكان كارێكی خراپتری هەبوو

---

(١) يونان هرمز: ايامي في ثورة كردستان، ص٢١٤.

(٢) پارتی دیموكراتی كوردستان (كۆمیتەی ئامادەكردن): هەڵسەنگاندنی رەوش و...ل١٥.

لەسەر سارد کردنەوەی پێشمەرگە کەئەو حەماسەتەی نەمێنێ لەشەڕدا.[1] کەواتە بە کارهێنانی چەکی قورس لە نێوان دوو لەشکری نیزامی لە بری ئەوەی پێشمەرگە رۆڵی سەرەکی ببینێ کاردانەوەی خراپی هەبوو.

لەگەل ئەو هەموو کەم و کوڕی و هۆکارە نێوخۆیی یانەشدا کەباسمان کرد پێشمەرگە شەڕێکی زۆر قارەمانانەی دەکرد، بەڵام فاکتەرە دەرەکیەکان ئەوەندە کاریگەر بوون ئەوەندە پشتیان لە لایەن سەرکردایەتی شۆڕشەوەپێ بەسترا، وایان کردبوو قەناعەتێك لە لایەن پێشمەرگەوە دروست بێ کە لە ناوەوە هیچ ناکرێت بەڵکو هەموو شتێك دۆستان بۆ کوردی دەکەن. بۆ نمونە هێنانی هێزی ئێران رۆڵێکی زۆر خراپی گێڕا بۆ سارکردنەوەی خەڵك و پێشمەرگە بە تەمای ئێرانیەکان وازیان لە زۆر سەرەتای پێشمەرگایەتی هێنا،[2] ئەم سیاسەتە زۆر زەبری لە بزوتنەوەی کوردی باشور دا... بەڵام گەورەترین زیانی ئەم دیاردەیە بۆ بزوتنەوەی کورد دوو شت بوو:

یەکەمیان ئەوەبوو کە پێشمەرگەی کورد ئەو بڕوا بە خۆبوونەی جارانی لە خۆیدا شك نەدەبرد و زیاتر چاوی لەوە بوو داخۆ تۆپە دوور هاوێژەکانی ئێران و بە گشتی ئەرتەشی شا و رژێمی شا چی دەکەن.

---

[1] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی رزگاریخوازی کورد، ل٥٥.

[2] ڕێباز: قەندیل بەغدای هەژاند، بەرگی یەکەم، ل٣٢.

دووەمیش ئەوەبوو کاتێك رژێمی شا لە شەڕەکانیدا ببوە لایەنێکی سەرەکی، سروشتی بوو کە لە ئاشتیشدا دەبێتە لایەنیکی سەرەکی و بگرە لایەنی بڕیاردەریش.[1]

رۆژنامەی (خەبات)لەژمارە(١)یساڵی ١٩٧٦دا نوسیویەتی:

"یەکێك لە هەڵەگەورەکانی شۆڕش لەوەدابوو کەلەمانگەکانی یەکەم دا پلانی بەدیلی دانەنابوو ئەگەر یارمەتی دەرەوەمان لێ ببڕێ چی بکەین؟ لەبەر ئەوە وەستانی شەڕ لەدوای رێککەوتنی جەزائیر مەسەلەیەکی بابەتی نەبوو، بەلکو خۆیی بوو".[2]

هەوالنامەی کتێب

[1] عبدالله حسن زادە: نیو سەدە تێکۆشان، بەرگی یەکەم، ل٩٥.

[2] خەبات، ژمارە(١)، سالی١٩٧٦.

٢-هۆکارە دەرەکیەکان

أ- پەیوەندیە دەرەکیەکان

مەسعود بارزانی لەم بارەیەوەدەڵێت:" دەبێ لێرەدا نەترسین و دان بەهەڵەکانماندابنێین کەلەسەر ئاستی پەیوەندیەکانی دەرەوەشدا هەڵەی زۆرمان کرد، جا چ لەژێر فشاری روداوەکان بوبێ، یابەهۆی نەزانینمانەوە، بەتایبەت لەسالانی١٩٧٣-١٩٧٤".[١]

مافی هەموو بزووتنەوەیەکی رزگاریخوازە کە لەکاتی پێویست دا پێوەندی بەدەرەوە بکات، نەك هەر ئەمە بەڵکو پێویستییەکی گرنگو سەرەکیشە یارمەتی بۆ خۆی دابین بکاتو سودی لێ وەربگرێت. بەڵام بەمەرجێك هاوسەنگیەك لە پێوەندیەکانی رابگرێتو یارمەتیە دەرەکییەکە زیان لە ستراتیژی جولانەوەکە نەدات.

بەڵام دەبێ بزانرێ ئایا ئەو یارمەتیانە چین کە شۆڕشێك لەدەرەوە وەریدەگرێت؟ لەچ لایەکو بەچ مەرجێك " ئەگەر مەرج هەبێ". شۆڕشی کوردستان توشی شەڕێکی رەگەزپەرستانە بووبوو ئاسایی بوو پێوەندی بەدرەوە بکاتو یارمەتی وەدەست بخات. بەڵام ئەنجامی پێوەندیە دەرەکیەکانی شۆڕشی کوردستان لەدواییدا لەجیاتی ئەوەی بەقازانج بۆی بگەڕێتەوە بەزیان شکایەوە. ئەوەش یەك لەهۆکارەکانی هەرەس هێنانی شۆڕشەکە بوو کە دەتوانین لەم چەند خاڵەدا بیخەینە روو:

---

[١] مسعود بارزاني: التقرير السياسي والقرارات السياسية والبلاغ الختامي للمؤتمر التاسع...، ص٣؛ حبيب محمد كريم: تأريخ الحزب الديمقراتي الكردستاني – العراق، ص٣٧٤.

١-شۆڕش بەتەواوی پشتی بەدەرەوە "بە تایبەت بە ئێران و ئەمریکا" بەستبوو، ئەمەش سەربەخۆیی بزوتنەوەکەی لەدەست دابوو[١]... چونکە لە بچوکترین پێداویستییەوە تا تۆپی تەیارە شکێن دەبوایە لەئێرانەوە بێت.[٢] واتە یارمەتی دەرەکی ببوو بە بناغەی جولانەوەکە لەبری پشت بەستن بەناوەوە،[٣] ئەمە لەکاتی شەڕدا (لەساڵی ١٩٧٤) بەئاشکرا دەرکەوت. پەیوەندی لەگەڵ ئیراندا بەکردەوە ببووە ستراتیژ، گرنگ نەبوو چی لەناو دڵدا هەیە، هەمووشتێك بەستراباووەوە بەو یارمەتیەی کەلە ئیرانەوەدەهات.[٤] هۆیەکەشی ئەوەبوو سەرکردایەتی بەشێوەیەکی بازرگانی بارودۆخەکەی شیدەکردەوەو قەناعەتی وابوو گەلی کورد چیتر توانای نەماوەو دەبێ هەموو شتێکی لە دەرەوە بۆ بێت. مەسەلەی پشت بەستن بە دەرەوە گەیشتە رادەیەك کەوا لایەنە یاریدەدەرەکان کاربکەنە سەر شۆڕشو بە پێی بەرژەوەندی خۆیان لە ناوچەکەدا هەڵسو کەوت بکەن. بەبێ ئەوەی هیچ زامنێکی سیاسی بۆ مسۆگەر بکەن. ئەمەش جۆرێکە لە نەبوونی تێگەیشتنو دەرك پێکردنی سیاسی. ئەم بارودۆخە رەسەنایەتی شۆڕشی کەم کردەوەو وای لێ کرد

---

[١] یونان هرمز: ایامي في ثورة كردستان،ص ٢١٤.

[٢]. مارتن ڤان برۆنەسن: ئاغاوشێخ و دەوڵەت، ب١، چ٢، ل٥٨، ؛ ا. كاوة: قضية كردستان الجنوبية والافاق المستقبلة، ص٨١، ؛ جەلال دەباغ: هۆیەکانی داڕمان و پەند و تاقیکردنەوەکانی شۆڕشیئەیلول، ل٤٨.

[٣] مارتن ڤان برۆنەسن: ئاغاوشێخ و دەوڵەت، ب١، چ٢، ل٥٧.

[٤] پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، ل٥٦.

زیاتر پشتی بە لایەنەدەرەکیەکان ئەستوربێ و کاتی یارمەتیەکانی لێبڕا بشلەژێ و ڕێگەی خۆی ون بکات. بۆیە تا دەهات وردە وردە جولاێنەوەکە کەسایەتی سەربەخۆیی خۆی لەدەست دەدا.[1]

٢-سەرکردایەتی شۆڕش هەڵومەرجی تازەی نێودەولەتان و ئەو گۆڕانکاریانەی باش هەڵنەسەنگاندبوو کە هاتبوونە کایەوە.[2] لەبەر ئەوە ڕەفتارو سیاسەتی شۆڕش وەک جاران مایەوە و گۆڕانە تازەکانی دنیای ڕەچاو نەکرد، وەک قەیرانی وزە و شەڕی ئۆکتۆبەری عەرەب دژی ئیسرائیل و تەبایی نێو دەولەتی لە نێوان ڕۆژهەلاّت و ڕۆژئاوا. بارزانی بە تەواوی پشتی بە ئیران و ئەمریکا بەستبوو وە هەموو لایەنەکانی تری پشتگوێ خستبو، لەو پشت بەستنەدا زۆر گەشبین بوو، پێی وابوو کە لە لایەن ئەو بەناودۆستانەوە زەمانەتی دراوەتێ. زەمانەتێکی وەها کە ئەم جارەیان دەبێتە مایەی چارەسەری کێشەی کورد. لەم ڕووەوە بارزانی دەیگوت: "ئێمە پشت بە ولاّتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا دەبەستین و متمانەمان پێی هەیە".[3]

بارزانی تا دەهات زیاتر خۆی یەکلا دەکردەوە لە لایەنگیری ئەمریکیەکان. لە گفتوگۆیەکی ڕۆژنامەوانیدا لە(١٩٧٣/٦/٢٢) لە گەڵ هەواڵدەری ڕۆژنامەی واشنتۆن پۆست(جیم هیوا گلاندی)دا ڕایگەیاند کە: "ئامادەیە بە ئاشکرا بلاّوی بکاتەوە کە لایەنگری سیاسەتی ئەمریکیە لە

---

[1] پارتی دیموکراتی کوردستان (کۆمیتەی ئامادەکردن): هەڵسەنگاندنی ڕەوش و...ل٣٠.

[2] ا. کاوة: قضية كردستان الجنوبية والافاق المستقبلة، ص٨١.

[3] د. گۆینتەر دیشنەر: کورد، گەلی لە خشتە براوی غەدر لێ کراو، ل٢٤٠.

ناوچەکەدا و ئامادەشە بە دەوری خۆی هەڵسێ لە پارێزگاری کردنی بەرژەوەندی ئەمریکا و داکۆکی کردن لە سەری لە ناوچەکەدا، هەر لەوێدا بارزانی ئامادەیی دەربڕی کە کۆمپانیای نەوتی کەرکوك و دەرهێنانی تەسلیم بە کۆمپانیایەکی نەوتی ئەمریکی بکات". [١]

پێوەندی نێوان CIA و بارزانی گەیشتە رادەی پێکهێنانی لێژنەی پێوەندی هاوبەش کە لەلایەن بارزانییەوە نوێنەرەکانی بریتی بوون لە(ئیدریس، مەسعود)کوڕانی بارزانی و (سامی عبدالرحمن). لە بەر ئەوەی مەسعود و ئیدریس لەو سەردەمەدا کەسانی کەم ئەزموون بوون، وە لە گەمەی دیبلۆماسی و دەولەتان شارەزاییان نەبوو، پێیان وابوو کە ئەمریکا هاریکاریەکەی هەتا سەرەو تا سەرکەوتن پشتی کورد بەر نادات. [٢]

بەڵام پێوەندییەکانی ئەمریکا بە بارزانییەوە لە چوارچێوەی تاکتیك بە دەر نەبووە. [٣] چونکە لە هەردوو کۆبوونەوەکەی بارزانی لە تاران کە لە مانگی ١٠/١٩٧٤ لەگەل شای ئیراندا داوای گفتوگۆی لەگەڵ سەرۆکی ئەمریکا نیکسۆن و سکرتێری دەولەتی ئەمریکی (ولیام رۆجێرس) کردبوو. بەڵام هیچیان ئامادە نەبوون لە گەڵ بارزانی دانیشن. [٤] هەروەك لە کاتی شەڕی (عەرەب–ئیسرائیل) یش لە ساڵی ١٩٧٣دا ئەم راستیە دەردەکەوێت.

---

[١] ئیبراهیم جەلال: خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول، ل٣٥٥.

[٢] هەمان سەرچاوە، ل٣٥٤.

[٣] محمد حسنین هیکل: مدافع اية الله، قصة ايران والثورة، ص ١٣٦.

[٤] ئیبراهیم جەلال: خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول، ل٣٥٥.

بـــارزانی دەیویســـت هەڵومـــەرجی ئـــەم شـــەڕە بقۆزێتـــەوەو وەك بارودۆخێکی لە بار بەکاری بێنێ بۆ مسۆگەر کردنی پشتیوانی ئەمریکا. بۆیـە لـە ١٩٧٣/١٠/١٥ دا بـە بروسـکە داوای لـە کیسـنجەر کـرد کـەڕای حکومـەتی ئـەمریکای سـەبارەت بـە هێرش بردنـە سـەر سـوپای عـیراق بۆ وەربگرێو وەڵامی بداتەوە.[١] هەر هەمان پێشنیاریشی دا بە شای ئێران. کیسنجەر پێشنیاری بارزانی دابە نیکسۆنی سـەرۆك کۆماری ئـەمریکا بـە نهێنی پەیوەندی بە عیراق و ئێرانەوە کرد و داوای لێکردن کە بە هەردوو لا هـەوڵ دەن ناکۆکیـەکانیان نـەهێڵن و " ئـەو شـێرپەنجەش لـە ناوبـەرن کـە سودەکەی لە پێشدا بۆ عیراق و ئینجا بۆ ئێران". دەبێت (مەبەستی لـەو شـێرپەنجەیە شۆڕشـی کـوردو بـارزانی بـووە).[٢] لـە لایـەکی دیکـەوە لـە ١٩٧٣/١٠/١٦وەڵامی بارزانی دایەوە کە جارێ هێرش نەباتە سەر سوپای عـیراق.[٣] تەنانـەت کیسـنجەرو شـای ئێران نـەیان دەویسـت کوردەکـان سـەرکەوتنی بنـەبڕ بـە دەسـت بهێـنن. بـەڵکو سـوربوون لـە سـەر ئـەوەی

---

[١] محمد حسنين هيكل: الحل و الحرب، ط ٨، بيروت، ١٩٨٨، ص ١٣٩؛ امين هويدي: كيسنجر وأدارة الصراع الدولي، ص٧٧-٧٨؛ منذر الموصلي: القضية الكردية في العراق " البعث و الاكراد"، ص.٣٣٥

[٩٨] مـارتن ڤـان برۆنەسـن: ئاغاوشـێخ و دەوڵـەت، ب١، چ٢، ل٥٧؛ ئیـبراهیم جـەلال: خواروی کوردستانو شۆڕشی ئەیلول، ل٣٥٩؛ امين هويدى: كيسنجر وأداره الصراع الدولى، ص٧٧-٧٨.

[٣] محمد حسنين هيكل: الحل و الحرب، ط ٨، بيروت، ص١٣٩، ١٩٨٨؛ مارتن ڤان برۆنەسـن: ئاغاوشـێخ و دەوڵـەت، ب١، چ٢، ل٥٧؛ امـين هويـدي: كيسـنجر وأدارة الصراع الدولي، ص٧٧-٧٨.

جولانەوەی کورد هەر هێندەیان توانا هەبێت کە بەرگری لە خۆبکەن و کەش و هەوای دوژمنکارانە بپارێزن و هەرهێندەیان هێز هەبێ کە بتوانن عیراقی دراوسێی ئێرانی هاوپەیمانی ئەمریکا سەرقاڵ بکەن.[1] هەڵبەتە ئەم سیاسەتە بە کوردەکان نەوترا، بەڵکو تاقە چالاکی دەرەوەی ئەو سەردەمەی ئەمریکاو ئیران هاندانی بەردەوامی کورد بوو.[2]

ئەوەتا کیسنجەر پەردە لە روی سیاسەتی ئەمەریکا بەرامبەر بە کورد هەڵدەماڵێت و دەنوسێت:"ولاتە دراوسێکانی وەکو ئیران بەو مەبەستە یارمەتی کوردیان دەدا تا خۆیان لە گێچەڵی عیراق بپارێزن. بۆیە بەهیچ شێوەیەك ئامادەی ئەوە نەبوون کە دروست بونی دەوڵەتێکی نیشتمانیی کوردی لە ئامێز بگرن. بەهەمان شێوە کارگێڕێتی (نیکسن)یش هەرگیز پشتیوانی لە سەربەخۆیی کوردەکانی عیراق نەکردووە".[3]

هەر کیسنجەر لە شوێنێکی تردا دەڵێت:"ئێمە زولمێکی گەورەمان لە کوردەکان کرد، لە کاتێکدا دەبوایە عیراق دژی سوریا بوەستێت، شەڕمان بە کورد راگرت و پشتمان تێکرد...".[4]

دواتر لە راپۆرتی (پایك)یش دا هاتووە کە ئەمریکیەکان دەڵێن: "سیاسەتمان بەرامبەر بە کورد زۆر بێ ڕەوشتانە بوو، نە یارمەتیمان

---

[1] امين هويدي: كيسنجر وأدارة الصراع الدولي، ص٧٨؛ منذر الموصلي: القضية الكردية في العراق " البعث و الاكراد"، ص٣٣٥.

[2] د. گوينتەر ديشنەر: كورد گەلی لەخشتە براوی غەدر لێ كراو، ل٢٨٧.

[3] هنری كيسنجەر: كارەساتی كوردەكان، وەرگێڕانی صەباحی غالب، گۆڤاری باسكار، ژمارە (٣)، سالی١٩٩٩، ل.٧

[4] محمد حسنين هيكل: الحل و الحرب، ص١٤٠-١٤١ .

دانو نه لێشیان گەڕاین کێشەکانیان لەگەڵ حکومەتی عیراقدا بە گفتوگۆ چارەسەر بکەن. ئێمە هانماندان و دواتریش دەستمان لێ کردنەوەو جێمان هێشتن...".[1]

بارزانی لە چەندین بۆنەدا گوزارشتی لەوە کردووە کە بە رادەیەک متمانەی بە ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا هەیە کە ئەو متمانەیەی بە هیچ زلهێزێکی تر نیە، بۆیەشە رایگەیاندووە کە ئەگەر دۆزەکەی سەر بکەوێ، ئەوا کوردستان دەبێت بە پەنجاو یەکەمین ویلایەتی ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا.[2]

بەلام دوای ئەوەی ئەمریکا پشتی لە کورد کرد و هیچ کام لە گفت و بەڵێنەکانی بە جێ نەهێنا، بارزانی لە دوا دیمانەی رۆژنامەوانی خۆیدا لە باشوری کوردستاندا، ئاوا وەڵامی رۆژنامەنوس (گوینتەر دیشنەر) دەداتەوە کە لێی پرسیوە:

–دەربارەی هەڵەیەکی گەورەی شەخصی کە خۆی کردبێتی چی بووە؟

بارزانی لە وەڵامدا دەڵێت: "گەورەترین هەڵەی ژیانم ئەوەیە کە متمانەم بە ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا کرد* و باوەڕم بەو گفت و بەڵێنانە کرد کە پێیان داین".[1]

---

(١) هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل١٤٠؛ حامد محمود عيسى: المشكلة الكردية في الشرق الاوسط، ص٢٣٩.

(٢) د. گوینتەر دیشنەر: کورد، گەلێکی لەخشتە براوی غەدر لێکراو، ل٢٣٩؛ شلومونكديمون: الموساد في العراق و دول الجوار، ص٢٩٧.

* بروانە پاشکۆی ژمارە(٤)

لەلایەکی تریشەوە پەیمانی دۆستایەتی نێوان بەغداو مۆسکۆ ئیمزا کرابوو. لە پەیمانەکەدا هاتبوو کە عیراق چەك و جبەخانەیەکی زۆری لە سۆڤیەتەوە پێ بگات. عیراق بووبوو بە هاوپەیمانێکی بنەڕەتی بۆ سۆڤیەتیەکان لە ناوچەکەدا.[٢] پێدانی چەکی زۆرو هاندانی بەغدا لە لایەن سۆڤیەتەوە، وای کرد کە هێرش بکاتە سەر کوردەکان. ئەمەش لەوە زۆرتر بوو کە هاوکاری ئێرانیەکان و ئەمریکیەکان و ئیسرائیلیەکان کە هاوکێشەکەیان راگرتبوو.[٣]

سامی عبدالرحمن لەچاوپێ کەوتنێکدا دەڵێت: " تا ساڵی ١٩٧٢ سۆڤیەت یارمەتی شۆڕشی کوردستانی عیراقیان داوە، دوای ئەمە هاوکێشەکان گۆڕان و هاوپەیمانی و شتی تازە هاتنە پێشەوەو دواییش پەیوەندی لەنێوان جولانەوەی کوردی و سۆڤیەتدا پچڕا و لە ئاکامدا لەگەڵ ئۆردوگای سۆسیالیستی بە گشتی پچڕا".[٤]

لەشەڕی کوردستان(١٩٧٤-١٩٧٥)دا سۆڤیەت بەهەموو جۆرە چەکێك هاوکاری عیراقی کرد. بەتایبەتی چەندان فڕۆکەی تازەی دابوو بە

---

[١] د. گوینتەر دیشنەر: کورد، گەلێکی لەخشتە براوی غەدر لێکراو، ل٢٩٨-٢٩٩؛ ممتاز حیدری: کۆنگرەی ٩٠ سالەی لەدایك بوونی بارزانی نەمر، ل٣٢.

(٢) سامی شورش: تنوع الكرد في العراق، ص٢٦.

[٣] هنری کیسنجەر: کارەساتی کوردەکان، ل٩ .

[٤] چاو پێ کەوتن لەگەڵ سامی عبدالرحمن، رۆژنامەی بەرەی کوردستانی، ژمارە(١٧)، شوبباتی ١٩٩٠.

عیراق،[1] و نەك هەر بە چەك، بگرە بە شارەزاو پسپۆری شەڕكەریش بەشداری ئەو شەڕەی كرد لەبەرژەوەندی عیراق. لەوانە: رۆژنامەی (ڤیگارۆ)ی فەرەنسی لە ١٩٧٤/٧/٤ دا بلاوی كردۆتەوە كە فرۆكەی (تۆبۆلۆف-٢٢) كە لە شەڕدا بەكار دێت، ئەفسەرێكی روسی بە ناوی (كۆلۆنیل ئەلیكسەندەر ڤاسیلڤ) سەرپەرشتی ئەو چەك و بۆردومانانە دەكات كە لە كوردستان دا بەكار دەهێنرێن.[2]

لەماوەی یەك سالّی شەڕدا، ئەگەر پشتیوانیەكەی ئیران و ئەمریكا لە رووی ئیداریەوە لە ئۆردوگاكانی ئیران و سەر سنورەكاندا یارمەتی شۆڕشیان باش دابێ، ئەوا لە رووی سیاسی و سەربازییەوە كێشەی گەلی كوردیان نابوود كرد. لە بەرامبەر ئەو هەموو توانا سەربازیەی عیراق و ئەو هەموو هێرشە ستراتیژیانەی دەكرانە سەر ناوچە ئازاد كراوەكان، ئێران و ئەمریكا تەنیا چەكی تەكنیكی سەربازیان دەخستە مەیدانەوە. ئێستاش چەكی ئەوتۆیان نەدایە شۆڕش كە بتوانێ بنكە ئابوری و ئۆردوگا سەربازیە گەورەو گرانەكانی عیراق بۆردومان بكا.[3]

سەبارەت بەو سیاسەتە د. محمود عوسمان لە چاو پێكەوتنێكدا دەڵێت:

---

[1] مەسەلەی كورد لە رۆژنامەو گۆڤارە ئەلمانیەكاندا، گۆڤاری دەنگی كوردستانی عیراق، ژمارە(١)، ١٩٧٤، ل١٢٣ .

[2] كوردۆ عەلی: سۆڤیەت و بزوتنەوەی نیشتمانیی كورد، ل١١٢؛ میرزا مەنگوڕی: بەسەرهاتی سیاسی كورد(دەستنوس)، ل٥٢٠.

[3] حیكمەت محمد كریم (مەلا بەختیار): شۆڕشی كوردستان و گۆڕانكاریەكانی سەردەم، ل٢٢٥.

(موشی دایان)ی وەزیری بەرگری پێشووی ئیسرائیل بڕیاری دابوو ژمارەیەك دەبابەمان بداتێ. بەڵام ئێرانیەکان نەیانهێشت "بە بیانوی ئەوەی نەوەك قەوارەیەکی سەربەخۆ لە کوردستاندا رابگەینن"[1]

لە بەر ئەم هۆکارانە ئەمریکا و ئێران شۆڕشیان لە رووی سەربازیەوە خستە سەنگەری بەرگری نێگەتیڤی جەنگی بەرەیی فراوانەوە. ئەم جۆرە جەنگە بەرەییە فراوانە بۆ بزوتنەوەیەکی چەکداری پارتیزانی کە لەسەر زەمینێکی جوگرافی تەسك و لەناو میلەتێکی کەمتر لە نەتەوەی سەر دەستە، بە پشتیوانیەکی لاوازو بە مەشق و سازدانی سەربازی دواکەوتوانەوە، مەترسیەکی سەربازی روخێنەرە.[2]

ئەو پێوەندیەی کە سەرکردایەتی شۆڕش لە گەڵ دەوڵەتاندا هەیبوو بە شێوەیەکی رەسمی و لە ڕێگای کاری دیبلۆماتیەوە نەبوو، بەڵکو زیاتر پەیوەندیەکی مخابەراتی و ژێر بەژێر بوو. لە راستیشدا دەبێ هەموو جۆرە پێوەندیەکی دبلۆماسی و سیاسی و سەربازی و ئیداری ستراتیژی بزوتنەوەی کورد لەگەڵ دەرەوەدا مۆرکراو، رونکراو، کۆنکرێت و ساغ کراو بێ، دەنا هەموو دەوڵەتێك بۆی هەیە بەئارەزوی بەرژەوەندیەکانی یاری بە پێوەندیەکە بکا.[3] هەر ئەمەش بوو وای کرد کاتێ بارودۆخەکە گۆڕاو وای خواست کە دۆستانی کورد (ئەمریکاو ئیران) وازیان لە کۆمەك و هاوکاری شۆڕشی کورد هێناو کورد لە گۆڕەپانەکەدا بەتەنیا مایەوە.

---

[1] دیرۆکی پێوەندی یەکانی کورد–ئیسرائیل لەسەر زاری د. محمود علی عوسمانەوە (چاوپێکەوتن) رۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژمارە (١٥٢٤) ١٩٩٧/١٢/٢٣.

[2] حیکمت مجمد کریم (مەلا بەختیار): شۆڕشی کوردستان و.... ل٢٢٥.

[3] هەمان سەرچاوە... ل٢٣٣.

کێشەیەکی تری سەرکردایەتی شۆڕشی کورد ئەوەبوو کە سیاسەتێکی جێگیری نەبوو، لە سیاسەتی دەرەکی و کاری دبلۆماسی نێو دەوڵەتان لاوازو بێ بەرنامەبوو. بۆچونەکانی بارزانی لای نوێنەرانی دەوڵەتان یەك رەنگ و هاوئاهەنگ نەبوون، بۆنمونە: بە ئەمەریکای دەوت " ئەگەر یارمەتیم بدەن کوردستان دەکەم بە ویلایەتی پەنجاو یەکی ئەمریکاو"[1] و بە سۆڤیەتی دەوت: " ئەگەر یارمەتیم بدەن کوردستان ئەکەم بە قەڵای کۆمۆنیزم". بە ئیرانی دەوت: " ئێمە هەموومان لەرەگەزی ئارین ". وە بەعیراق ئەوت: " من عەبباسیم". بەعەرەبی ئەوت:" من موسڵمانم ئامادەم پێشمەرگە بنێرم بۆ شەڕی جوو" و بە جولەکەشی ئەوت: " کوردو جوو نەتەوەی جەزرەتی ئیبراهیمن ئەبێ پێکەوە هاوکاری بکەن"[2]. بارزانی بەبۆچونی خۆی هەوڵی دەدا پەیوەندی بە هەموو لایەکەوە بکات و بۆ بەرژەوەندی شۆڕش ئیستیغلالیان بکات بەڵام ئەوان هیچ کامێکیان ئامادەنەبوون وەك پێویست بە دەنگی یەوە بچن و هەوڵەکانی هەمووی بێ سود دەرچوون.

هەوڵدەمی کتێب

---

[1] صلاح ألخرسان: التيارات السياسية في كردستان العراق، بيروت ٢٠٠١، ص٢٢٥.

[2] نەوشیروان مستەفا ئەمین: پەنجەکان یەکتری دەشکێنن، ل١١٠.

ب-ریّکەوتنی جەزائیر لە (١٩٧٥/٣/٦) دا :

ئـەو هۆکارانـەی لـە پێشـەوە باسمـان کـردن، تـا ئاسـتێکی زۆر شۆڕشـەکەیان لاواز کردبـوو و بـەلا ڕێیانـدا بردبـوو، بـەڵام بەسـتنی پەیماننامـەی جـەزائیر زیـاتر بڕسـتی لەشۆڕشـەکە بـڕی و گـورزێکی کاریگـەری پێگەیاندوو بزوتنەوەکە هیچی تر توانای خۆڕاگرتنی نەماو هەرەسی هێنا.

دەمێك بوو هەوڵی لێك نزیك کەوتنەوەی عیراق و ئیران دەدرا لەلایەن چـەند دەوڵـەتێکی دۆسـتی هـەردوو لایانـەوە بـەو مەبەسـتەی هـەردوو دەوڵـەت ئاشـت ببنـەوەو کۆتـایی بـە شۆڕشـی کـورد بهێنـرێ.[1] بـەڵام سەرکردایەتی بزوتنەوەی کوردی لەم ڕووەوە نوتقی لەخۆی بڕیبوو. ئاخۆ ئاگاداری هیچ کام لەم جموجوڵانە نەبوو کە بۆ ئاشت بونەوەی عیراق و ئیران دەکرا کە ڕوون بوو ئەنجامەکەی کەنارخستن و هەرەس پێهێنانی شۆڕشی کورد بوو، یاخود سەرکردایەتی قەناعەتێکی جێگیری ئەوتۆی هەبووکە پـێی وابـوو ئێـران و ئـەمریکا دۆسـتی هـەتا هـەتایی کـوردن و هەرگیز پشتی تێ ناکەن.

هەر چۆنێ بێ، لەهـەردوو حاڵـەت دا ئەمـە ساویلکەیی سـەرکردایەتی کـوردیی ئـەو ڕۆژگـارە دەگەیـەنێ لەمەیـدانی سیاسـەتدا. تەنانـەت بـەر لەڕێکـەوتنی جـەزائیریش چـەندین کۆبونـەوە لـەنێوان نوێنـەرانی عـیراق و ئیران کراوە بۆ نمونە:

---

[1] عدنان المفتي: الاكراد والعلاقات العربية الكردية، ص٤٧.

تورکیا بەر لە هەر لایەك هەوڵی چارەسەرکردنی کێشەکانی نێوان عیراق و ئیرانی دەدا، هەر بۆ ئەم مەبەستە لەڕۆژی ١٩٧٤/٥/١٦ دا لە ئەنقەرەی پایتەختی تورکیادا کۆبونەوەیەکی سێ قۆڵی لەنێوان عیراق و ئیران و تورکیا بەسترا. لەوەزیری دەرەوەی ئیران داواکرا کە یارمەتی کوردەکانی عیراق نەدەن چونکە سەرکەوتنی کورد بۆ هەر سێ دەوڵەت کێشەیەکی گەورە دەخولقێنێ.[١]

دوابەدوای ئەوە لە ١٢-١٨ی ئابی ١٩٧٤ دا نوێنەرانی عیراق و ئیران (سەعدون حمادی و عباس خلعتبری)وەزیرانی دەرەوەی ئەم دوو دەوڵەتە لە ئەستەمبوڵ کۆبونەوە.[٢] جارێکی تریش لەکۆتایی ساڵی ١٩٧٤دا تورکیا توانی نوێنەرانی عیراق و ئیران لەئەستەمبوڵ بگەیەنێتە یەك و کۆبونەوەیان پێ بکات.[٣] لەڕێکەوتی ١٩٧٥/١/٦ یش شای ئێران لە عەممان لەگەڵ مەلیك حسین دا کۆبونەوە وە لە ١٩٧٥/١/٨یشدا چوو بۆ

هەوڵنامەی کێبڕکێ

---

[١] میرزا مەنگوری: بەسەرهاتی سیاسی کورد (دەستنوس)، ل٣٩٨.

[٢] منوچهر پارسادوست: ناکۆکی عیراق – ئیران، ل٥١؛ صلاح الخرسان: التیارات السیاسیة في کوردستان العراق، ص٢٢٤؛ د. گوینتەر دیشنەر: کورد، گەلی غەدر لێکراوی لەخشتە براو، ل٢٨٩؛ پارتی دیموکراتی کوردستان(سەرکردایەتی کاتی): ڕێبازی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازیکورد، ل٥٦؛ شلومونکدیمون: الموساد فیالعراق و دول الجوار، ص٢٩٧.

[٣] د. جەبار قادر: چەند بابەتێکی میژوویی، ل ٧٨؛ صلاح الخرسان: التیارات السیاسیة في کوردستان العراق، ص٢٢٤.

قـاهیرەو لەگـەڵ سـادات دا کۆبـۆوە.[1] کەهـەر بەمەبەسـتی گەیشـتنی ڕێککەوتننامەیـەك بـوو لـەنێوان هـەردوولادا. جگـە لەوانـە لـەماوەی ١٦–٢٠ی کانونی دووەمی ١٩٧٥ دا دیسان وەزیرانی دەرەوەی عیراق و ئیران چاویان بەیەکتری کەوت.[2] کیسنجەر دەڵێت: لەکۆبونەوەی ٨/ی شوباتی ١٩٧٥ دا لـە زوریـغ (Zurich) لـە کۆتـایی گەشـتەکەی ڕۆژهـەڵاتی ناوەڕاستدا شای ئیران بێ هیچ پێشەکی و ئاگادار کردنەوەیـەك، پـێی ڕاگەیاندم کە بیری لەگفتوگۆ کردۆتەوە لەگـەڵ (سەدام حسین) دا منیش سەرۆك فۆرد (Ford)م ئاگادارکردەوە".[3]

لـەڕۆژی ١٩٧٥/٢/٢١ دوو نوسـراوی (هـەواری بومیـدین) سـەرۆك کۆمـاری جـەزائیر نێـردراں بـۆ (احمـد حسـن بکـر) و (شـا)ی ئێـران. لـەو نوسراوانەدا داوا لەهەردوو لایان کرا بوو کە ڕێك بکـەون و کێشـەو هـەرای نێوانیـان نـەهێڵن.[4] هـەر لـەو بارەیـەوە، کیسـنجەر دەڵـێ" شـای ئێـران بڕیاریدا بەشێوەیەکی دبلۆماسیانە پاشە کشە بکا.

---

[1] ئیبراهیم جەلال: خواروی کوردستانو شۆرشی ئەیلول، ل ٣٩٠؛ شلومونکدیمون: الموساد فیالعراق و دول الجوار، ص٢٩٧.

[2] منوچهر پارسا دوست: ناکۆکی عیراق – ئیران، ل٥١؛ عبد الکریم فندي: فصول من ثورة ایلول في کردستان العراق، ص١٣٤–١٣٥.

[3] هنری کیسنجەر. کارەساتی کوردەکان، ل٢٠.

[4] میرزا مەنگوڕی: بەسەرهاتی سیاسی کورد (دەستنوس)، ل ٦٠١.

لە ١٩٧٥/٢/٢٨ دا شای ئێران سەردانی قاهیرەی کرد و لەگەڵ سادات کۆبۆوە، گەوهەری کۆبونەوەکە لەدواییدا لەلایەن (محمد حسنین هیکل)ەوە ئاشکرا کرا کە پەیوەندی بە ڕێکخستنەوەی ئێران و عیراقەوە هەبوو.[١]

شای ئێران تامەزرۆو پەرۆشی هەر جۆرە چارەسەرێکی سیاسی بوو کە ویستەکانی بەدی بێنێ. هەر ئەو هۆیەش بوو کە هانی دا یارمەتی شۆڕشگێڕانی کورد بدات،[٢] تا عیراقی دراوسێی ناچار بکات مل بۆ داواو مەرجەکانی کەچ بکات کە بریتی بوون لەمانە: چارەسەری کێشە سنوریە جۆراو جۆرەکان، بەتایبەتی کێشەی (**شط العرب**) بەجۆرێك کە بەرژەوەندییە هەرێمییەکانی شا وەدی بێنێ. کۆتایی هێنان بەهێرشی (عەرەبستان) کە عیراق لەپارێزگای (خوزستان)ەوە ئاراستەی دەکرد. هەروەها وازهێنان لەهەموو هەوڵەکانی دیکەی روخاندنی رژێمی ئێران، کە عیراق یارمەتی دەدات، وەکو بلوجستان کە چەندین ساڵ بوو بوو بە بنکەی پشێوی و هەرا.[٣]

بەم جۆرە هەموو فاکتەرو هەلومەرجەکان خۆشبوون بۆ ئەوەی شا بەمەرامەکانی خۆی بگات. تاقە کۆسپی سەر ڕێگە، کێشەی کوردی عیراق بوو کە شا یارمەتی دەدان و لەسەرەتادا داوای دەکرد کە داخوازییەکانیان جێبەجێ بکرێ و ئازادی و مافی چارەنوسی سیاسیان بدرێتێ. کەچی دوایی بەو چاوە سەیری هەمان ئەو داخوازیانەی دەکرد کە خەونی

---

[١] ئیبراهیم جەلال: خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول، ل ٣٨٩.

[٢] م. س. لازەرێف: کورد و کوردستان، فاکتەرەکانی دروستبونی کێشەکە، وەرگێڕانی: د. جەبار قادر، ل٧٨-٧٩.

[٣] محمد حسنین هیکل: مدافع اية الله، ص١٤٢.

سیاسی و هیواو ئاواتی دوورن لەواقیع. جا لەبەر ئەمە هەر دەبوایە قوربانی بەکوردی عیراق بدرێ.[1]

لە ٤-٦-ئازاری ١٩٧٥ لەکۆبونەوەی سالانەی سەرانی ئوپێك دا عیراق و ئێران (سەددام حسین) و (شا) بەناوبژیوانی (هەواری بومیدیەن)ی سەرۆك کۆماری جەزائیر بەیەك گەیەشتن بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانیان. دوای وتوو وێژەکان سەرانی هەردوو دەوڵەت بەیاننامەیەکی هاوبەشیان لە رۆژی ٦ی ئازاری ١٩٧٥دا بڵاکردەوە کە بەرێکەوتنی جەزائیر ناسراوە.[2]

بەپێی ماددە ئاشکراکانی رێکەوتنەکە:* دەبوو هەردوو دەوڵەتی عیراق و ئێران پارێزگاری ئەمن و ئاسایشی ناوچە سنوریەکانیان بکەن و نەهێڵن هاتوچۆی قاچاغی تێدا بکرێ. و لەدژی یەکتری یارمەتی یاخیبوون و ئاژاوە نانەوە و پشێوی نەدەن. لەگەڵ یەکتری هاوکاری بکەن دژی ئەو تاقمە تێکدەرانەی کە لەیەکێك لەم دوو دەوڵەتەوە دژی

[1] د. گوینتەر دیشنەر: کورد، گەلی غەدر لێ کراو لەخشتە براو، ل٢٩٠.

[2] منوچهر پارسادوست: ناکوکی ئیران و عیراق – ل٥٢؛ عبدالله حسن زاده: نیو سەدە تێکۆشان، بەرگی یەکەم، ل٩٦؛ ئیبراهیم جەلال: خواروی کوردستان و شۆرشی ئەیلول، ل ٣٩٠.

* بروانە پاشکۆی ژمارە(١).

دەوڵەتەکەی تر دەیانەوێ هەڵیسوڕێنن. ئەمانە خاڵە گرنگەکانی ماددە ئاشکراکانی ڕێکەوتنەکە بوون لەنێوان هەردوو دەوڵەتدا.[1]

هەرچەندە ڕێکەوتنەکە بەروالەت کورت بوو، وناوی کوردی بەهیچ جۆرێك تێدا نەهاتبوو، و لەپلەی یەکەمدا دژی شۆڕشی کوردستانی عیراق بوو، کە ئەو کاتە گەیشتبووە باڵاترین قۆناغی پەرەسەندنی چەندایەتی و مەترسییەکی گەورەی بۆ دەوڵەتە داگیرکەرەکانی لەناوچەکەدا پێك هێنابوو، بەڵام لەراستیدا پەیمانەکە دژی هەموو نەتەوەی کوردبوو. چونکە بۆتەواو کردنی ئەم ڕێکەوتنە دوو بەندی نهێنی تریشیان خستبووە سەر:

یەکێکیان: لەهیچ هەڵو مەرجێکدا شاو ڕژێمی ئێران مافی ئۆتۆنۆمی گەلی کورد لە کوردستانی ژێر دەسەڵاتی ئێراندا نەسەڵمێنێ و لەمەدا حکومەتی عیراقیش پشتیوانی بکات.

دووەمیان: حکومەتەکانی ئێران و عیراق هەریەکەیان لەلای خۆیەوە هەوڵ بدات بۆ ڕاکێشانی حکومەتی تورکیا کە بەشداریان بکات لەو سیاسەتە ناو کۆییەی دژی کورد لەناوچەکەدا.[2]

ئەم ڕێککەوتنە سەودایەکی ئێرانی عیراقی بوو لەسەر بزوتنەوەی نەتەوەیی کورد، کۆبونەوەی شاو سەددام حسین لەگەڵ یەکتری و ڕێکەوتنەکەیان، بۆ بارزانی و سەرکردایەتی بزوتنەوەی کورد ڕوداوێکی

---

[1] د. بیجەر مانی: کوردستانی نیشتمان و کێشە لە بەڵگەنامەو هەڵوێستی نێو دەوڵەتاندا، گۆڤاری پێشکەوتن، ژ(٣)، ساڵی١٩٨٧، ل٣٤-٣٥؛ د. جەبار قادر: چەند بابەتێکی میژوویی، ل٧٩.

[2] یەکێتی نشتیمانی کوردستان: قیادەی موەقەتە لەچ بەرەیەکدا وەستاوە، ل٦-٧.

کتوپڕی چاوەڕێ نەکراوبوو. ئەوانیش وەکو خەڵکی تر لەدەزگاکانی راگەیاندنی جیهانییەوە بیستیان. بەڵام بارزانی بڕوای وابوو کە ناکۆکیەکانی شاو سەددام لەوە قوڵترە بتوانن ڕێك بکەون. لەبەرئەوە ئەو هەوڵانەی بەهەند هەڵنە دەگرت. پشت بەستنی بارزانی بە ئەمریکا و ئێران و دواتریش هاتنەکایەی ڕێکەوتننامەی جەزائیرو یەکلایی کردنەوەی کێشە سنوریەکانی نێوان عیراق و ئێران و مەسەلەی (**شط العرب**)، هەرەسیان نزیك کردەوە.

هاوکات لەگەڵ ئیمزاکردنی ڕێکەوتنەکەدا، حکومەتی ئێران هەموو یارمەتیەکانی لە کورد بڕی و لەژێر ڕەحمەتی سوپای عیراقی دا بەجێی هێشت، پاش تێپەڕبوونی ماوەیەکی کەم شۆڕش سەرکوت کراو ئەمریکاش هەمان ڕێگەی ئێرانی گرتە بەر.[1] هەر ڕۆژێك دوای ئیمزاکردنەکە، (١٩٧٥/٣/٧)دەوڵەتی ئیران تۆپ و تەیارە شکێنەکان و تفاقە سەربازیەکانی سوپای خۆی کێشایەوە بەرەو ئێران و هەموویان بە بەردەم بارەگای بارزانی دا تێپەڕین و بارزانیان بێ بەرگری بەجێ هێشت. هەر ئەو کاتە فرۆکەکانی عیراق بێ ترس کەوتنە بۆردومان کردنی گەلاڵە.[2]

---

[1] حنا يوسف فريج: مەسەلەی نەتەوەیی کورد لەعیراقداو... ل١٢.

[2] مارتن ڤان برۆنەسن: ئاغاوشێخ ودەوڵەت، ب١، ل٥٨؛ حسين عارف: بيرەوەری سالێك لەتەمەن، ل١٨٨؛ جوناثان راندل: أمةٌ في شقاق، ص٢٢٤.

دوابـــەدوای ئیمزاکردنـــی ڕێکەوتنەکـــە، شـــای ئێـــران داوای لـــە (ئەرتەشبود نەسیری)* کرد کە بارزانی بانگ بکەنە تاران، لە ١٢ی ئازاردا بارزانی لەگەڵ د.محمود عوسمان و محسن دزەیی بران بۆ دیدەنی شا. لەو دیدەنیەدا (نەسیری)ش بەشداربوو. شا بەم چەشنە ئاگاداری وەفدە کوردیەکەی کرد : ئێمە ئیختیلاف و مەشاکلی خۆمان لەگەڵ دەوڵەتی عیراق کۆتایی پێ هێناوەو دەمانەوێ لەگەڵ عیراق کە دراوسێمانە پەیوەندیەکی دۆستانەمان هەبێ. لەتۆش داوا دەکەم بەهەموو بەرپرسانی حزبی و پێشمەرگە رابگەیەنێ کە لەم سەعاتەوە شەڕ لەگەڵ سوپای عیراق تەواو بووەو کەس هەقی نیە سەر ئێشە بۆ دەوڵەتی عیراق ساز بکات. ئێمە لەمەودوا بەهیچ چەشنێك یارمەتی بەدرێژە پێدانی شۆڕشی کورد ناکەین". [1] هەر لەو دانیشتنەدا شا درێژە بەقسەکانی دەدات و دەڵێ: "دەوڵەتانی عەرەبی لەم سەردەمەدا بونەتە هێزێکی گەورەی ئەوتۆ لەدنیادا کە ناکرێ پشتگوێ بخرێن. قازانجی ئیران لەوەدایە کە ناکۆکیەکانی خۆی لەگەڵ ئەوان بەلادا بخات و لەگەڵیان ڕێك بکەوێ، بەم ڕێکەوتنە ئێمە توانیمان ناکۆکیەکانی خۆمان لەگەڵ عیراق کە (٤٢) ساڵ نەماتوانی بوو لا بەلای بکەین. بەجۆرێ بەلای دابخەین کە ئێمە دەمانویست. ئێوەش خۆتان ئازادن لەوەدا چی دەکەن:

---

* ئەر تەشبود نەسیری: ئەوسا جەنەرالێك بوو و سەرۆکی دەزگای (ساواك) بوو لەئیران.

[1] عیسی پژمان: نهێنی یەکانی بەستنی پەیمانی الجزائیر – ل٩١؛ چاوپێکەوتن لەگەل د. محمود عوسمان لە ٢٠٠١/٨/٢٣، لەسلێمانی؛ عبد الكريم فندي: فصول من ثورة ايلول في كردستان العراق، ص١٣٦.

–دێنه ئێران، ولاتی خۆتانەو وەکو هاوولاتی ئێران رەفتارتان لەگەڵ دەکەین.

–دەگەڕێنەوە عیراق، بەڵێنم لە سەددام وەرگرتوە کەستان نەکوژێ.

–دڕێژە بەشەڕ دەدەن، ئارەزوی خۆتانە، بەڵام من ئیتر سنور لەیار مەتیدانی جەنگ دا دائەخەم..".[1]

لە وەلامی شای ئیراندا بارزانی وتی :–

"ئێمە میللەتی تۆین، مادەم تۆ لە ڕێکەوتنەکە رازیت و قازانجی ئێرانی تێدایە، ئێمەش هیچمان لەسەری نیە، ئێمە لەژێر فەرمانی ئێوە داین، ئێمە دڵسۆزی ئێوەبوین و دڵسۆزی ئێوە دەمێنینەوە..."[2]

ڕۆژی ۱۹۷۵/۳/۱۳ بارزانی لەتاران گەڕایەوە، لەگەڵ لیژنەی ناوەندیدا کۆبۆوەو ئەنجامی سەردانەکەی تاران و بینینی شای بۆ باس کردن و پێی ڕاگەیاندن کە شا چی پێ ووتوە، هەر لەو کۆبونەوەیەدا هەندێ بڕیاری گرنگ درا، گرنگترینیان دڕێژەدان بوو بە شۆڕش،[3] بەڵام لەهەمان کاتدا بارزانی بروسکەیەکی دابوو بەهەموو هێزەکانی پێشمەرگە

---

[1] د. گوینتەر دیشنەر: کورد، گەلی غەدر لێ کراوی لەخشتە براو، ل٢٩٤؛ چاوپێکەوتن لەگەل د. محمود عوسمان لە ٢٠٠١/٨/٢٣، لەسلێمانی؛ جوناثان راندل: أمة في شقاق، ص٢٢٤؛ نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە... ل٢٩.

[2] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە...ل٢٩؛ چاوپێکەوتن لەگەل د.محمود عوسمان لە ٢٠٠١/٨/٢٣، لەسلێمانی.

[3] حسین عارف: بیرەوەری سالێك لەتەمەن، ل ١٩٩؛ حسین محمد عزیز: خولانەوە لەبازنەی بۆشدا، ل ١١٤؛ نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە...ل ٣٠؛ ژیرار چالیاند: گەلێکی پەژموردە، ل ٣٩٧.

کە لەسەعات یازدەی بەیانیەوە تەققە بوەستێنن.[1] شەوی ١٩/١٨-٣-١٩٧٥ سەرکردایەتی شۆڕش (بارزانی) لەگەڵ مەکتەبی سیاسی و لیژنەی مەرکەزیی پارتی، لەکۆبونەوەیەکیاندا بڕیاریاندا کە بەردەوامبوون لەسەر شەڕکردن، لەتوانادا نەماوەو چەکدانان و تەسلیم بوون بە ئێران بۆتە ناچاریی.[2]

هەر دوای ئەوە بەرۆژێك لە ١٩٧٥/٣/٢٠ لەئیزگەی دەنگی کوردستانەوە فەرماندەی پێشمەرگە (رشید سندی) بەناوی بارزانی و شۆڕشەوە بڕیاری راگرتنی شەری بلاوکردەوەو داوای لەهەموو خەڵك کرد، چەکدارو بێ چەك ئازادن تەسلیم بەعیراق ببنەوە یان بچنە ناو ئێرانەوە.[3] لە ١٩٧٥/٣/٢١ یەکەم رۆژی جەژنی نەورۆز رادیۆی دەنگی کوردستان بێ هیچ پێشەکی و راگەیاندنێك دەنگی لێ نەهاتەوە، تەنها

هەوالنامەی کتێب

---

[1] میرزا مەنگوڕی: بەسەرهاتی سیاسی کورد (دەستنوس)، ل ٦١٥؛ گۆڤەند عبدالقادر: پاش رێکەوتنی الجزائر ئامادەیی شەڕو بەرگری هەبوو...بەڵام؟ رۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژ(٩٠٧)، ١٩٩٥/٢/٦.

[2] کۆنگرەی ٩٠ ساڵەی لەدایك بوونی بارزانی، ل١٢٢؛ نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە...ل٣٠؛ حسین عارف: بیرەوەری ساڵێك لەتەمەن، ل ٢٩؛ میرزا مەنگوڕی: بەسەرهاتی سیاسی کورد، ل ٦٣٤ .

[3] کریس کوچیرا: میژووی کورد لەسەدەی ١٩، ٢٠ دا، ل ٥٠٧؛ ئیبراهیم جەلال: خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول، ل٣٩٦.

ئەوەی راگەیاند کە " لەبەر هۆیەکی هونەری لەسبەی شەوەوە ئێزگە لەکار دەکەوێ". [1]

بەم جۆرە شای ئێران لەرێگەی ئەو یارمەتیەوە کە پێشکەشی شۆڕشی ئەیلولی کرد، دەیویست کەڵك لەجولانەوەی رەواو هەقی خەڵکی کوردستانی ژێر دەسەلاتی عیراق وەربگرێ و لەدژی عیراق بیکاتە فاکتەری فشارو زۆر هێنان بۆ سەر سەددام تاکو مەبەستەکانی خۆی لەخەلیج و ئاوی (شط العرب) و عەرەبستان و ناوچەکانی سنوری عیراق و ئێران دا بهێنێتەدی[2]. . شای ئێران لەم پەیمانەدا بەمەبەستەکانی خۆی گەیشت، بۆیە ئیتر وازی لەبارزانی و جولانەوەی رزگاری گەلی کوردستان لە عیراق هێنا. هەر پاش ماوەیەك بەسەر رێککەوتنەکەیاندا شا لە گفتوگۆیەکدا لەگەڵ رۆژنامەنووسی بەنێوبانگی عەرەب (محمد حسنین هیکل) دا دانی پێدانا،[3] شا بە مەبەستی خۆی گەیشت و سەری بەرژێمی عیراق دانواند و مەرجەکانی خۆی بەسەردا سەپاند. رژێمی بەعس چۆکی لەپێش شای ئیران دادا، لەبەرامبەر ئەمەدا شا، بارزانی لەمەیدانی شەرو بەربەرەکانێی عیراقدا کێشایەوە دواوە.

بەم شێوەیە رێکەوتنامەی جەزائیرو مەیدان چۆڵکردنی سەرکردایەتی جولانەوەی چەکدارانی پارتی و دواتر رۆڵی هەرە خراپی بەعس و بەرنامەکەی بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی. هەموو ئەمانە

---

[1] کریس کوچیرا: میژووی کورد لەسەدەی ١٩، ٢٠ دا، ل٥٠٧؛ حسین عارف: بیرەوەری سالێك لەتەمەن، ل ٢١٩.

[2] محمد حسنین هیکل: مدافع ایه الله، ص١٤٢.

[3] جەمال نەبەز: ئێستەو پاشەرۆژی کورد...ل٢٠.

بەیەکەوە کۆمەڵێك فاکتەرن و هەر یەکەو بەجیا رۆڵێکی سەرەکییان بینی بۆ لەنێو چوون و هەرەس هێنانی شۆڕشی ئەیلول.

هەوالنامەی کتێب

باسی دووەم
کاردانەوەی هەرەسهێنانی شۆڕشی ئەیلول لەسەر کۆمەڵی کوردەواری

ئاشتبوونەوەی عێراق و ئێران کاردانەوەیەکی (سلبی) لەکۆمەڵگەی کوردەواریدا دروست کرد. جگە لەوەی هەرەسی بەشۆڕشی ئەیلول هێناو بزوتنەوەی کورایەتی لاواز کرد، لەهەمان کاتدا دەرفەتێکی لەبار بوو بۆ بەغدا کەبەرنامەکانی پێشووتری لە (تەهجیرو تەرحیل و تەعریب و تەبعیس)، دریژەپێ بدات.

حوکمڕانانی رژێم زۆر لەخۆبایی ببوون. پێیان وابوو ئیتر هەتا هەتایە شۆڕشی کورد هەڵناسێتەوە، هەر بۆیە لەچوارچێوەی ئەوبەرنامەیەی سەرەوەیاندا سیاسەتی تواندنەوەی کوردیان پیادە کرد. لەهەموو ئەو خاڵانەش پەشیمان بوونەوە کە لەساڵی ۱۹۷۰ دا لەگەڵ سەرکردایەتی پارتی لە چوارچێوەی بەیاننامەیەکدا مۆریان کردبوو.

هەرەسی شۆڕش، جگە لەوەی شکستێکی سیاسی و سەربازی گەورەبوو، لەڕوی سایکۆلۆژیشەوە رۆڵێکی کاریگەرو بەرچاوی لەنێو جەماوەری کوردا دی تەنانەت تاماوەیەکیش خەڵك لەشۆڕش نائومێد بوون.

دەسەلاتدارانی بەعس لەئەندامێکی بچوکیانەوە تا ئەندامێکی سەرکردایەتیان وا خۆیان بەژێرکەوتنی کوردەوە بادەدا کە عێراق بەهەموو دانیشتوان و تەواوی سامان و دارایی یەوە مولکی ئەوانەو لەمەودوا بۆ هیچ هێزو لایەنێك نییە دەست دریژی ئەو سنورە بکات کە بەعس بۆیان دائەنێ. گەر هەستیان بە هەر جولەیەك بکردایە کە بۆنی

هەوالنامەی کتێب

دژایەتی ئەوانی لێ بهاتبایە بەجۆرێکی دڕندانە لێیان ئەداو لەناویان دەبرد بێ ئەوەی گوێ بەهیچ داب و نەریت و یاسایەك بدەن یا نرخ بۆ شتێك دابنێن کە پێی دەوترێت مافی مرۆڤ.[1]

کاردانەوەی هەرەسی شۆڕشی ئەیلول لەسەر ژیانی کوردەواری لە گەلێك لایەنەوە کاریگەری سلبی هەبوو، بۆ وێنە: لەروی سەربازیەوە، دەیان هەزار پارچە چەکی سوك و قورسی گەلی کوردی خستە دەست عیراق و ئیران. ئەزمونی سەربازی و فەرماندە سەربازیەکان و وردی سەربازی هێزی پێشمەرگەی داتەپاند. هەیبەتی هیچ فەرماندەیەکی بەرامبەر بە رژێم و لە ناو جەماوەردا نەهێشت. تەواوی نهێنیە سەربازیەکانی شۆڕش و ناوچە رزگار کراوەکانی بۆ رژێم ئاشکرا کرد.[2] حکومەتی بەعس بەنرخێکی هەرزان چەکەکانی لەپێشمەرگە دەکڕییەوە و مەبەستی لەو چەك کڕینەوەیە سەر هەڵنەدانەوەی شۆڕشێکی نوێی کورد بوو.

لە روی سیاسیەوە، کێشەی کوردی وەکو کێشەیەکی بە کرێ گیراوی سەر بە ئێران ناساند. زمانی ناحەزانی دریژتر کرد. ریزی سیاسی یەکگرتووی کوردایەتی لێك ترازاند. دەستەو تویژالی سیاسی لەنێو جەماوەردا لاوازکردو رژێم توانی بەئاسانی کاربکاتە سەر بەشێکی

---

[1] فاتح رسول: چەند لاپەڕەیەك لەمێژوی خەباتی گەلی کوردمان، بەرگی یەکەم، ل٣٣.

[2] سەرکەوت رشید: ئاشبەتال و خیانەتی نەتەوایەتی، رۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژ(٩٦٦)، ١٩٩٥/٤/١٩ .

بەرچاوی خەڵك.[1] لەمەش بترازی نەفسیەتی مرۆڤی کوردی بەرامبەر داگیرکەر لاوازکرد. هەموو ئەوانەی هاتنەوە عێراق، زەلیل و لاواز کەوتنەوە بەردەست دوژمن. دوژمنیش بەئارەزوو بەشارەکانی خواروو دا دابەش دەکردن. گەورەترین فەرماندە کەسەری بۆ لەشکری عێراق شۆڕنەدەکرد، ناچار لەلایەن ئەمن یا ئیستخباراتێکەوە کارو فرمانی بۆ دیاری دەکراو دەبوایە بەپێی ڕێنماییەکانی ئەوان هەڵس و کەوت بکات.[2] ئەو ڕاستیانە تێکڕا زەمینەیان خۆشکرد تا ڕژێم بتوانێ سیاسەتی نەگریسی (تەعریب و تەهجیرو تەبعیس) بە ئاشکرا بسەپێنێ.

لەدوای ئەمە ڕژێمی عێراق چالاکیەکانی دژ بەکوردی گۆڕیە ئاستێکی بەرزتر. پلان دانەرانی نەریتی دژە یاخی بوون، هەل و دەرفەتیان بۆ لوا کەسەر لەنوێ نەخشەی سروشتی باشوری کوردستان بەپێی خواستی خۆیان بکێشنەوە، ئەمەش مانای ئەوەبوو کەوا کوردە شۆڕشگێڕەکان لەخاکی باوو باپیرانیان ڕاگوێزرێن و لەناوچەی نوێی ژێر کۆنترۆڵی سەربازی تونـد و تیژی دەسەلاتداریێتی بەغدادا دووبارە نیشتەجێ بکرێنەوە.[3]

بەرنامەو سیاسەتی نوێی بەعس بەرامبەر بەکورد دوای هەرەس بەم چەشنەبوو :-

---

[1] سەرکەوت رشید: ئاشبەتال و خیانەتی نەتەوایەتی، ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژ(٩٦٦)، ١٩٩٥/٤/١٩.

[2] هەمان سەرچاوەی پێشوو.

[3] میدل ئیست ووچ: جینوساید لە عیراق و پەلاماری ئەنفال بۆ سەر کورد وەرگێڕانی: سامندی موفتی زادە، ل٩٩ .

گۆڕینی پێکهاتەی نەتەوەیی دانیشتوانی کوردستانی عیراق ئەمەش پێویستی بە کۆچ پێکردن (تهجیر)ی زۆری کوردەکان هەبوو بۆ ناوەراست و خواروی عیراق،[1] کە بەشی زۆری لەباشوردا بەناو خێڵە عەرەبەکانی فوراتی خوارودا بەرێژەی سێ تا پێنج خێزان بۆیەك گوند بلاوکردەوە.[2] بەتایبەت لەپارێزگاکانی (ناسریە، دیوانیە، سەماوەو، رمادی و عیمارە)دا.[3] بەشێکی زۆر لە گوندەکان سوتێنران و لەگەڵ زەویدا تەخت کران، یاخود عەرەبیان تیادا نیشتەجێکرا، لەتەقەلای ئەوەدابوون کە بست بە بستی زەوی کوردستان بچوك بکەنەوەو بەعەرەب نشینی بکەن.[4] هەر لەناو کوردستاندا (٣٠٠٠٠) تا (٤٠٠٠٠) کەسیان لەشوێنی خۆیان هەڵکەندەوەو هەندێکیان لەقوڵایی رۆژهەڵاتدا دامەزراندەوە،[5] وە ئەو کوردانەی بەکۆمەڵ راگوێزران لەسەر ئەم شێوەیەی خوارەوە دابەش

---

[1] جلیلی جلیل والاخرون: الحرکة الکردیة في العصر الحدیث، ط١ بیروت، ١٩٩٢، ص٢٩٧؛ پرۆفیسۆر م. س. لازەریف: کورد و کوردستان، فاکتەرەکانی دروستبونی کێشەکە، و/ د.جەبار قادر، ل٤٢؛ یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان: عیراق ومەسەلەی کورد، ل١٤.

[2] ڕێباز: قەندیل بەغدای هەژاند، ب١، ل ٤٠.

[3] د. دلێر ئەحمەد حمد: ئەو بارودۆخە سیاسی وکۆمەڵایەتیەی ی.ن.ك ی تێدا لەدایك بوو، ڕێبازی نوێ، (١٩)، ل١٢؛ جلیلی جلیل والاخرون: الحرکة الکردیة في العصر الحدیث، ص ٢٩٩ .

[4] فاتح رسول: چەند لاپەڕیەك لەمێژووی گەلی کوردمان، بەرگی یەکەم، ل٣١-٣٢ .

[5] د. مارف عومەر گول: جینۆسایدی گەلی کورد لەبەر ڕۆشنایی یاسای تازەی نێو دەوڵەتی دا، ل٢٨.

کران: لەو ناوچانەوە کە گشت دانیشتوانی کوردن،[1] یان ئەو ناوچانەی رێژەی زۆری دانیشتوانی کوردن و بەر هەرێمی ئۆتۆنۆمی نەخراون، وەك: ناوچە نەوتیەکانی کەرکوك، خانەقین و عینزالە و هەروەها ناوچە سنوریەکانی شەنگار، پاریزگای هەولێر، زوممارو ناوچەکانی قۆرەتوو بەموو مەیدان و سەروی خانەقین.[2]

لەتشرینی دووەمی ساڵی ١٩٧٥ دا لێپرسراوێکی رەسمی عیراق دانی بەوەدا نا کە نزیکەی پەنجا هەزار کورد راگوێزراون –تەنها لەو ساڵەدا– بۆ هەرێمەکانی باشور لەناسریەو دیوانیە،[3] بێگومان ئەو ژمارەیە راست نیە چونکە ژمارەی راستەقینە لەوە زۆر زیاترە.

ئەو پێشمەرگەو تێکۆشەرانەی پاش راگەیاندنی یاسای (لێبوردن) گەڕانەوە بۆ لای هێزەکانی عیراق و بە بنەچە دانیشتوانی ناوچەکانی بەر (هەرێمی ئۆتۆنۆمی) نەکەوتوو بوون، یان ناوچە بەعەرەب کراوەکان بوون، لە شوێنەکانی خۆیان نیشتەجێ نەکرانەوە.[4] بەتایبەتی لەهەندێك شارۆچکەی سنووری بادینان کە بۆ کاری لەشکری ستراتیجین، بۆ نموونە ناوچەکانی زێبار، بارزان، ئەتروش و زاخۆ، لەدەروازەی پاریزگای

---

[1] مەگۆیان: هەڵگیرسانەوەی خەباتی کوردەکانی کوردستانی عیراق لە پێناوی ئۆتۆنۆمی دا، گۆڤاری (پەیڤ)، ژمارە(٩)، ساڵی١٩٨٩، ل٩٤٩.

[2] سامی عبدالرحمن: من اوراقی، ل١٣٩؛ ئەمین قادرمینە: ئەمنی ستراتیجی عیراق و سێ کوچکەی بەعسیان، ل ٢٥٦" ژیرار چالیاند: گەلێکی پەژموردە، ل ٣٣٦.

[3] میدل ئیست ووچ: جینۆساید لە عیراقدا، ل ١٠١.

[4] هەمان سەرچاوە، ل ٩٩؛ ژیرار چالیاند: گەلێکی پەژموردە، ل ٣٣٧.

هەولێریش کە بوو بە پایتەختی هەرێمی ئۆتۆنۆمی هەزاران کوردیان لەدەشتی مەخمور راگوێزا... هەر لەدوای هەرەسی شۆڕشی (١٩٧٥) رژێم بڕیاری دا کە پشتێنەیەکی ئاسایش لەسنوری عیراق و ئێران دروست بکات، بۆیە بەپێی ئەو بڕیارە لەسەر سنوری نێوان ئێران و عیراق، عیراق و تورکیا، عیراق و سوریا، لەکوردستاندا، دەبێت ٣٠-٤٠ کم بۆ قولاێی ناو کوردستان لەهەموو ئاوەدانیەك چۆڵ بکرێت،[١] دانیشتوانی ئەو شارو گوندانەی کە دەکەونە ناو مەودای ئەو ٤٠ کیلۆمەترە دەبێت راگوێزرێن بۆ پشتی هێڵی پشتێنەی ئاسایش، وە لەسەر رێگەی نێوان شارەکان و ژێر دەسەلاتی رێگاوبانی هاتوچۆی سوپای رژێم لە (گوندی هاوچەرخ)، واتە لە ئۆردوگای زۆرە ملێ نیشتەجێ بکرێن.[٢]

رژێمی بەعس بەهەموو شێوەیەك هەوڵی دەدا روخساری نەتەوەیی کورد بشێوێنێ، مەبەستی لەم کارانەدا ئەوە بوو کە زیاتر لە (٣٠٠٠) گوند و (٢٢) شارو شارۆچکەی کوردستان تێك بدات و بیروخێنێ، هەروەها زیاتر لەنیو ملیۆن کەس لەو ناوچانەوە راگوێزرێت بۆ قولاێی کوردستان و نیشتەجێیان بکات لە ئۆردوگای زۆرە ملێیەکاندا بێ دابین کردنی زەوی

---

[١] سامی عبدالرحمن: من اوراقی، ص١٢٣؛ یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان: عیراق و مەسەلەی کورد، ل١٤.

(٢) جلال الطالبانی: حول القضیة الکردیة في العراق، ص ٢٩. ؛ سامی عبدالرحمن: من اوراقی، ص٧٥، ؛ یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان: عیراق و مەسەلەی کورد، ل١٥؛ ئەمین قادر مینە: ئەمنی ستراتجیی عیراق، ل ١٩٣. ؛ مارتن ڤان برۆنەسن: ئاغا و شێخ و دەوڵەت، ب١، چ٢، ل٥٩؛ ابراهیم جلال: خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول، ل ٤٠٤، ؛ ژیرار چالیاند: گەلێکی پەژموردە، ل ٣٩٨.

کشتوکاڵ بۆیان.[1] بەمەش خەڵکێکی زۆری جوتیاری کوردستان لەخاکەکانیان دور خرانەوەو کردنیان بەخەڵکێکی بێ بەرهەمو موستەهلیك و چاو لەدەستی حکومەت، واتە نزیکەی نیو ملیۆن کورد برسی و بێ چارەبن و زیاتر لە (٥٠٠٠٠) کەس بێ کاربوون.[2]

بەعس بڕیارێکی تریشی دەرکردبوو کە بەپێی ئەمە هیچ حزبێکی سیاسی بۆی نەبوو لە ناو ئەم خەڵکانەدا کاربکات (جگە لەو حزبە کارتۆنیانەی کە سەر بەخۆی بوون، وەك:پارتی دیموکراتی کوردستان و پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان). بەڵکو تەنها ئەم مافە بۆ حزبی بەعس بوو. تا بتوانن بە ڕێکوپێکی ئەم حاڵەتە ئابوری یەی خوڵقاندبویان لە ناویاندا دەستگیری بکەن بۆ بە بەعسی بونیان و روخاندنیان و دورخستنەوەیان لە کاری شۆڕشگێڕی.[3] لە کۆڕو کۆبونەوەکاندا بە راشکاوی باسیان لەوە دەکرد و داوایان دەکرد کە دەبێ هەموویان پەیوەندی بە حزبی بەعسەوە بکەن.[4] هەروەها راگوێزراوەکانیان ناچاردەکرد کە بەهۆی بێکاریی و برسێتی و نەبوونیانەوە چەك بۆ رژێم

---

[1] ئیبراهیم جلال: خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول، ل ٤٠٥؛ سامی عبدالرحمن: من اوراقی، ص١٠٤.

[2] نوزاد. م: کوردستان و رۆژهەلات و تایبەتمەندیەکانیان، ل ٢٩؛ سامی عبدالرحمن: من اوراقی، ص١٠٤.

[3] فاتح رسول: چەند لاپەڕەیەك لە مێژوی خەباتی گەلی کوردمان، ب١، ل٣١؛ نوزاد. کوردستان و رۆژهەلات و تایبەتمەندیەکانی، ل٢٩.

[4] ئەرسەلان بایز: رۆژانی سەخت، رۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژ (١٨٦٣)-١٩٩/٥/١٩.

هەڵگرن و ببن بەجاش، یان کۆچ بکەن بۆ ناوچەکانی خواروی عێراق و لەکوردستان دووربکەونەوە.[1]

حکومەتی عێراق بۆ پتەوکردنی دەسەڵاتی بەعس و بنکەکانی خۆی لەکوردستاندا، تۆڕی جاسوسی و دامەزراوەکانی ئەمن و ئیستخباراتیان زیاتر گەشە پێدەداو فراوانتریان دەکردن. هەزاران ئەفسەرو جاسوس و پۆلیسی نهێنی کە پێشتر بەبیرو باوەڕی شۆڤێنیانەی عەرەبی پەروەردەکرابوون و مەشقی تایبەتیان پێ کرابوو، ناردرانە شارو شارۆچکەکانی کوردستان، ئەوانە بۆ جێبەجێ کردنی پلانەکانی بەعس چەندین جۆرە خەلات و ئیمتیازاتیان پێ دەدرا. کارو رەفتارەکانی ئەو کەسانە کە لەدامەزراوە و دەزگاکانی ئەمن و جاسوسیدا کاریان دەکرد، ئەوەندە دڕندەو وەحشیانە بوون شێوازی کارکردن و مامەڵەیان لەگەڵ خەڵکی ئەوەندە نامرۆڤانە بوو کەنموونەیان لەمێژووی عێراقدا هەرگیز نەبووە.[2] بەهەموو کۆچەو کۆڵانێکدا بڵاوببوونەوە، دەستیان کرد بەپێشێل کردنی حورمەتی خەڵکی کوردستان. سیاسەتی بەعسیەکان لەو ساڵە گەیشتە رادەیەك کە هەر کوڕێکی عەرەب کچە کوردێکی بخواستایە بڕی(٥)هەزار دیناریان پێ دەدا.[3]

---

[1] ئیبراهیم جەلال: خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول، ل٤٠٥.

[2] د. دلێر ئەحمەدحمد: ئەو بارودۆخە سیاسی وکۆمەلایەتی یەی ی.ن.ك ی تێدا لەدایك بوو، ل١٥.

[3] ڕێباز: قەندیل بەغدای هەژاند، بەرگی یەکەم، ل ٤٠؛ ژیرارچالیاند: گەلێکی پەژموردە، ل٣٩٨.

بەعسی دەسەڵاتدار لەم قۆناغەدا خەسڵەتێکی حوکمڕانی زۆر خراپ و توندو تیژی بەخۆوە گرتبوو. بە بەعسی کردنی خەڵك تەواوی دەزگاو دامەزراوەکانی دەوڵەتی گرتبۆوە. ئەوانەی دووچاری ئەم جۆرە سیاسەتە دەبون بریتی بوون لە ئەفسەرانی سوپا، دکتۆرەکان، مامۆستایان، ئەندازیاران، کرێکاران و هەموو خوێندکاران. بە بەعس کردن خەسڵەتێکی تۆتالیتاریانەی گشتی هەبوو. هەموو ئەو کەسانەی دەگرتەوە کە کار بەدەست و فەرمانبەرانی دەوڵەت بوون. ئەوەی پابەندی مەرجەکانی رژێم نەبوایە دووچاری بێ کاری و دەرکردن دەبۆوە. بێگومان ئەم سیاسەتەی رژێم تەواوی خەڵکی بێلایەنیشی دەگرتەوە. بون بە بەعسی بۆ هەموو کەس ئیجباری بوو. ئەوانەی دژی بەبەعسی بونیش بون فشاریان لەسەربوو. چونکە ئەرکی پەروەردەییان لەئەستۆ بوو. بەعس پرۆگرامێکی تازەی داڕشتبوو کە لەگەڵ بیری سیاسی خۆی هاوجووت بوو. بەپێی ئەو پرۆگرامە مامۆستایان دەبوایە بە بیروباوەڕی بەعسیانە بیربکەنەوەو نەوەی تازەش بەبیروباوەڕی نەتەوەیی عەرەبیی بەعس پەروەردەبکرێن.[1] هەر بەئامانجی جێبەجێ کردنی ئەم پلانە حکومەتی بەعس دەستی کرد بەدروست کردن و دامەزراندنی رێکخراوەکانی (طلائع، شبیبةو فتوة) کە گشتیان رێکخراوی لاوان و

[1] نەژاد عزیز سورمێ: درەختی بنکۆڵ کراو، ل ١٤.

هەرزەکاران بوون و بۆ بە بەعسی کردنیان حکومەت پارەو پولێکی زۆری بۆ تەرخان کردبوون. [1]

بەعەرەبکردن بوارەکانی رۆشنبیری و خوێندنیشی گرتبۆوە. بەرنامەی پەروەردەی خوێندن بەرۆحێکی بەعسیانە کاری بۆ دەکرا لەلایەن دەسەلاتدارانی دەولەت بەپێچەوانەی بەندەکانی بەیاننامەی ئازاری ١٩٧٠ کە کورد مافیان هەیە بەزمانی کوردی بخوێنن و وانە بڵێنەوە. گۆڕانێکی بنەڕەتی بەسەر ئەوبەرنامەیە داهات و لەزۆربەی خوێندنگەو کۆلیجەکانی کوردستان زمانی عەرەبیی خۆی زاڵ کرد. [2] گەلێ وانەی بەعسیانەیان بەزۆری ئەخستە مێشکی منداڵانی کوردەوە کەبێ سوود بوون وەك (سەقافەی قەومی بەعس و مێژووی نەتەوەیی عەرەب و پەروەردەی نیشتمانی بەعس و. . هتد) [3] تەنانەت وای لێ هات کە زۆربەی خوێندنگە کوردیەکان داخران و خوێندنگەی عەرەبی شوێنی گرتنەوە،

هەواڵنامەی کێبڕکێ

---

[1] عدنان المفتي: الاكراد والعلاقات العربية الكردية، ص٣٩؛ د. دلێر ئەحمەدحەمەد: ئەوبارودۆخە سیاسی وکۆمەڵایەتییەی ی.ن.ك ی تێدا لەدایك بوو، ل١٥.

[2] ژیرارچالیاند: گەلێکی پەژموردە، ل ٣٣٧–٣٣٨؛ د. دلێر ئەحمەد حەمەد: ئەوبارودۆخە سیاسی وکۆمەڵایەتییەی ی.ن.ك ی تێدا لەدایك بوو، ل١٤؛ ب: عن التعليم في كردستان العراق، ص٢٩؛ مەگۆیان: هەڵگیرسانەوەی خەباتی کوردەکانی کوردستانی عیراق، ل٩٤٨.

[3] ڕێباز: قەندیل بەغدای هەژاند، بەرگی یەکەم، ل٤٠؛ نەژاد عزیز سورمێ: دەرختی بنکۆڵ کراو، ل ١٢.

لەزۆربەی خوێندنگەکانی کوردستان زمانی کوردی هەر لادرا.[1] ساڵی ١٩٧٦ دەزگاکانی رژێمی عێراق کەوتنە دەرهاویشتن و سوتاندنی ئەوکتێبانەی کە لەمێژووی کورد دەدوێن، هەروەها قەدەغەکردنی بابەتی مێژووی کورد لە خوێندنگەکاندا.[2]

سەرباری ئەمانە حکومەتی عێراق ئەو عەرەبانەی کە هێنابوونی لەناوچەکانی کوردستاندا لەشوێنی کوردە کۆچ پێکراوەکاندا نیشتەجێی کردبوون. هەریەك لەو خێزانە عەرەبانە خانوییەك و پارچە زەوی کشتوکاڵ و (٢٠٠٠٠)بیست هەزار دینار و تفەنگێکیش یان بۆ پارێزگاری کردنی خۆیان پێدەدرا.[3] کەمەبەست لەمانە هەمووی بەعەرەب کردنی کوردستان بوو، هاوکات لەگەڵ ئەم سیاسەتە، سیاسەتی تیرۆرو گرتن و دورخستنەوەی هەزاران رۆشنبیر، مامۆستا، دکتۆر، ئەندازیار، کرێکار، و فەرمانبەری کورد درێژەی هەبوو وەهەوڵی ئەوەی دەدا کە بزوتنەوەی کوردی پاکتاو بکات لەپێشڕەوانی دیموکراتخوازو کەسانی چەپ و پێشکەوتوخواز لەرێگەی تیرۆرو کۆچ پێکردنیانەوە.[4] جگە لەمە

---

[1] جليلى جليل واخرون: الحركة الكردية في العصر الحديث و المعاصر، ص ٢٢٩؛ نەژاد عزیز سورمێ: درەختی بنکۆڵ کراو، ل ١٢؛ أ. ب: عن التعليم في كردستان العراق، ص٢٨.

[2] د. مارف عومەر گول: جینۆسایدی گەلی کورد لەبەر رۆشنایی یاسای تازەی نێو دەوڵەتی دا، ل٢٨، ؛ نەژاد عزیز سورمێ: درەختی بنکۆڵ کراو، ل ١٢، ٢٠.

[3] ئیبراهیم جلال: خواروی کوردستانو شۆڕشی ئەیلول، ل٤٠٤.

[4] جليلى جليل واخرون: الحركة الكردية في العصر الحديث و المعاصر، ص ٢٩٧؛ نەژاد عزیز سورمێ: درەختی بنکۆڵ کراو، ل ١٤؛ رۆژنامەی الشرارە، ژ (١) ١٩٧٥.

بەردەوام هەوڵیان دەدا کە ئاژاوەو کێشە لەنێو کۆمەڵی کوردەواری دا بنێنەوە. بۆ نموونە لەنێوان جوتیارو دەرەبەگەکان لەلایەك، وە جوتیارو جوتیار لەلایەکی دیکە یاسایەکی تایبەتی کشتوکاڵیان دەرکرد، کەدەیان گیروگرفتی بۆ جوتیاری کورد دروست کرد.[1] هەروەها چەندین کێشەیان خستە نێوان جیاوازی ئایینی و مەزهەبی و نەتەوایەتییەوە.[2]

لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا حکومەتی عیراق پێوەندیەکانی خۆی لەگەڵ هاوپەیمانە کۆنەکانی لەپەیمانی بەغدا (بەتایبەتی لەگەڵ دەوڵەتانی ئێران و تورکیا) قۆستەوەو گرنگی پێ دان. ئەم دەوڵەتانە لەململانێی هاوبەشیان دژ بە (مەترسی کورد) هاوکاری یەکتریان دەکرد کە ئەمەش بەزیانی کورد کەوتەوە.[3]

لەروی ئابوریەوە: داهاتی عیراق روو لەزیادبوون بوو، راپۆرتی سیاسیی کۆنگرەی هەشتەمی سەرکردایەتی هەرێمی عیراقی (حزبی بەعسی عەرەبی سۆسیالست) لەکانونی دووەمی ١٩٧٤ کە لەبەغدا گیراوە، دەریخست کەداهاتی نەوت لە ساڵەکانی ١٩٦٩-١٩٧٤ نزیکەی سێ قات بودجەی دەوڵەتی بەرز کردۆتەوە. هەمان راپۆرت رووندی کردۆتەوە کە بەرزبونەوەی بودجەی دەوڵەتی عیراق لەنێوان ١٩٧٢ و ١٩٧٤ دا لەبری

---

[1] ڕێباز: قەندیل بەغدای هەژاند، بەرگی یەکەم، ل ٤٠.

[2] جليلى جليل واخرون: الحركة الكردية في العصر الحديث، ص ٢٩٧.

[3] جليل جليل واخرون: الحركة الكردية في العصر الحديث، ص ٢٩٧؛ دربة محمد على عونى: عرب و اكراد خصام ام وئام، ص٩٤ .

(١٢١٨) ملیون دینار خۆیداوە لە (٢٥٥٠) ملیۆن دینار.[١] لەساڵی ١٩٧٥ عیراق بەرمیلێك نەوتی خاوی فرۆشتوە بە ١١. ٢٥ دۆلار، واتە کۆی فرۆش بەوە گەیشتۆتە (٢٨٣٤) ملیۆن دینار کە دەکاتە (٩٥٧١) ملیۆن دۆلار. نزیکەی ٧٠٪ی ئەو نەوتەش لەکانەکانی (کەرکوك) دەرهاتوە، وە ٥ ٪ یش لەکانەکانی (عین زالە) و (خانەقین) دەرهاتوە کە دەکاتە ٧٥٪ی نەوتی کوردستان.[٢] لەمەوە دەتوانین بڵێین کەلەو دەسکەوتەی نەوتی کوردستانی بۆ دەرەوە نێردراوە ساڵی ١٩٧٤ نزیکەی (٥٦٢) ملیۆن دۆلارو ساڵی ١٩٧٥ (٧١٨) ملیۆن دۆلار چۆتە سەر بودجەی عیراق. ئینجا بەشی کوردستانیش لەم بودجەیەدا تەنها جەنگو ماڵوێرانی بووە.

بەعس دەڵێت لەکاتی ئاسایی دا، ٣٠٪ کەمتر لەسودی نەوت بۆ بودجەی کیشوەری بووەو بەشە زۆرەکەی تری دانراوە بۆ خەرجی پرۆژەو سەرمایەی کاری بەشە گشتیەکانی کیشوەر.[٣] هیچ باس لەخەرجی چەك و تەقەمەنی ناکەن. بەڵام لەراستیدا بەشێکی زۆری لەم داهاتە تەرخان کرابوو بۆ میلیتاریزەکردنی سوپای عیراق.[٤] بۆ سەلماندنی ئەم

---

[١] راپۆرتی سیاسی سەربە هەشتەمین کۆنگرەی هەرێمایەتی حزبیبەعسی عەرەبی ئشتراکی–کانونی دووەمی ١٩٧٤، ١٩٧٧، بغداد، ل ١٦٣؛ جۆستڕۆك: نەوت و گەشەی سەرمایەداری لە عیراقدا، وەرگێڕانی: خالید ئەحمەد شەریف، پاشکۆی گۆڤاری یەکگرتن، ژمارە(١٢) ساڵی ١٩٩٠، ل٣٢.

[٢] ژیرار چالپاند: گەلێکی پەژموردە، ل ٣٠٠.

[٣] هەمان سەرچاوە، ل ٢٩٩–٣٠٠.

[٤] د. دلێر ئەحمەد حەمەد: ئەو بارودۆخە سیاسیو کۆمەڵایەتیەی ی.ن.ك ی تێدا لەدایك بوو، ل ١٩.

راستیەش ئەم نەخشەیەی خوارەوە دەخەینە روو کە بەوردی ئاماری چەکی عیراقی تێدایە کە سالانە چەندی کڕیوەو تێچوونی سالانەی دەوڵەتی عیراق چەندبوە لەبواری سەربازیەوە:[1]

نیشانەکانی مەسروفاتی سەربازیی

شمەك	پێودانگ	١٩٧٣	١٩٧٤	١٩٧٥	١٩٧٩	١٩٨٠	ڕێژەی ٪ سالانە ٧٥–٨٠
مەسرەفی سالانەی سەربازی	١ ملیۆن دۆلار	١٢١٢	١٥٦٦	١٦١٤	٢٧٧٥	٢٠٠٠	٩ .٨٥
هاوردەی سالانەی سەربازی	١ ملیۆن دۆلار	٦٢٥	٦٢٥	٦٧٥	٢١٠٠	٢٢٧٠	٣ .٢٣٦
ژمارەی هێزە چەکدارەکان	هەزار پیاو	١٠٥	١٠٥	١١٠	١٥٥	٣٨٤	١ .٢٤٩
پشکی ناوەنجی سەربازیەك	دینار	٣٨٠٠	٥٠٠٠	٤٩٠٠	٦٠٠٠	٢٦٠٠	
پشکی ناوەنجی هاوڵاتیەك لەداهاتی نەتەوە	دینار	١٣٠	٢٧٠	٣٢٠	٨٣٠	١١٦٠	

هەواڵنامەی کێبڕکێ

لەگەڵ ئەمەشدا، حکومەتی عیراق نەخشەی بۆ ئاوەدانکردنەوە کێشابوو، بەڵام سودی تەنها بۆ عیراقی عەرەب هەبوو. دەستکرا بەدامەزراندنی جۆرەها کارگە لە شارەکانی ناوەراست و خواروی عیراقدا. واتە لەناوەراست و خوارودا، ئەگەر بەراوردیان بکەین لەگەڵ ئەوانەی لەکوردستاندا هەبوون جیاوازیەکی گەورە بەدی دەکرا، چونکە لەهەر سێ پارێزگای بەناو ئۆتۆنۆمی (هەولێر، سلێمانی، دهۆك) ژمارەی کارگەکان

[1] حیکمت محمد کریم: شۆڕشی کوردستان و گۆڕانکاریەکانی سەردەم، ل ٢٢٣.

لەپەنجەی دەست تێنەدەپەڕین.[1] پڕۆژەی ئابوورییان بەجۆرێك نەخشە کێشابوو کە عیراق بەدارایی کورد دەوڵەمەند بکەن. بەتایبەتی بەغدا. وزەی کارەبای هەردوو پەنگاوەکەی دووکان و دەربەندیخان کە لەخاکی کوردستانن بەزۆری بۆ بەغدا بوو. پڕۆژەکانی هەرێمی ئۆتۆنۆمی بریتی بوون لەکارگەکانی جگەرەی سلێمانی و هەولێر، کارگەی چیمەنتۆ، کارگەی فەرش و چینین، مریشك و ئاژەڵداری.[2]

رژێمی بەعس هەڵسوکەوتی لەگەڵ چینە پارەدارەکانی شارەکانی کوردستان، وەك هی شارەکانی دیکەی عیراق نەبوو، چونکە بەردەوام خستبونیە ژێر مەترسی ئەوەی کەدەست بەسەر ماڵیان دادەگرێت. بۆیە بەهیچ شێوەیەك بیریان لەکردنەوەو دامەزراندنی کارگەی گەورەو دەزگای بەرهەمێنەری نەدەکردەوە، بەڵکو ئەگەر نیازی بوایە لەبەغدا و شارەکانی دیکەی عیراق دەیکرد. بۆیە ناوچەی کوردستان لەروی پیشەسازییەوە دواکەوتنێکی زۆری بەخۆوە بینی بە بەراورد لەگەڵ ناوچەکانی دیکەی عیراقدا. چ لەروی کەرتی تایبەتی و چ لەڕوی کەرتی دەوڵەت.[3] ئەمانە لەلایەك و لەلایەکی دیکەشەوە ئەم ناوچەیە هیچ ئارامیەکی بەخۆوە نەبینی لەبەر سەپاندنی حوکمی سەربازی بە بەردەوامی، حکومەتی عیراق بۆ زیاتر کۆنترۆڵ کردنی کوردستان و بەئاسانی جوڵەکردن و گواستنەوەی هێزی سەربازی لەناوچەیەکەوە بۆ ناوچەیەکی تر، دەستی کرد بەزیادکردنی جادەو بان لە کوردستاندا، ئەم دیاردەیەش لەساڵانی

---

[1] نوزاد. م: کوردستان و رۆژهەڵات و تایبەتمەندیەکانی، ل ٢٩.

[2] ژیرار چالیاند: گەلێکی پەژموردە، ل ٣٣٦.

[3] نوزاد. م: کوردستان و رۆژهەڵات و تایبەتمەندیەکانی، ل ٢٩.

١٩٧٠–١٩٧٤ دا بەشێوەیەکی زەق دژی شۆڕشی کوردستان دەبینراو رژێم بەداهاتو دراوێکی زۆر سەر قاڵی بوو. بەسانایی کاروانی سەربازی دەیانتوانی لەچوار وەرزی ساڵدا بۆ کوێستانو گەرمیانی کوردستان، بۆ هەموو ناوچەکانی بجوڵێن، لەکاتێکدا کەلەسەرەتای شۆڕشی ئەیلول دا وانەبوو.[١] بەم شێوەیە عیراق کە پارەیەکی زۆری لەسوپا خەرج دەکردو تەواو پڕ چەکی کردبوو، سیاسەتی بە بەعسی کردنیشی کە بەشێوەیەکی چڕو پڕ ریزەکانی سوپای گرتبۆوەو سەدان ئەفسەری دەرکەر دووخانەنشینی کردن بەتۆمەتی ئەوەی بەعسی نەبوون. ئەم هەنگاوەی بۆ ئەوەبوو کە ریزەکانی سوپا لەئەفسەرانی نابەعسی پاك بکاتەوە، چونکە سوپا بۆ بەعس کۆلەکەو بڕبڕەی مانەوەی رژێم بوو لەسەر دەسەلات. سوپا ئامادەبوو هەموو دەنگێکی نارەزایی و خۆنیشاندانێك دەم کوت بکات، سوپا ببوە داردەستی رژێم بۆ کۆنترۆڵ کردنی تەواوی کوردستانی عیراق، هەموو گوندێك کەوتبوە ژێر کۆنترۆڵی سوپاوە.[٢]

ئەوانەی باسمان کردن، هەر لەشکستی شۆڕشەوە تاکو سیاسەتەکانی (تەعریب، تەهجیر، تەبعیس)، وە وێران کردنی کوردستانو سیاسەتی تیرۆرو ئاژاوە نانەوەو... هتد. هەمووی کاردانەوەی زۆر خراپی هەبوو بەسەر هەستو بیری کوردیو نەتەوەی کورد بەگشتی، ئەوانەو چەندان کاری خراپتری بەعس کە لەدواتریشدا کردی، بەهیچ

---

[١] حیکمت محمد کریم: شۆڕشی کوردستانو گۆڕانگاریەکانی سەردەم،ل ٢٢٢–٢٢٣.

[٢] د. دلێر ئەحمەد حەمەد: ئەو بارو دۆخە سیاسی و کۆمەلایەتی یەی ی.ن.ك ی تێدا لەدایك بوو، ل١٩.

شێوەیەك بیرو بۆچون و ئایدیای حزبی شیوعی عیراقی نەجولاند.[1] وەهیچ بەرگری یەکیان نەکرد، بەڵکو بەشداریشیان دەکرد لەبڕیاردان و جێبەجێکردنیشی کە هاوبەشی بەعس بوون لەبەرەو حکومەتەکەیاندا.

ئەوەتا کەریم ئەحمەدی سکرتێری ئەو سەردەمی هەرێمی کوردستانی(حشع) دەنوسێت:"سەرکردایەتی راستڕەوی کۆنەپەرستی بزوتنەوەی کوردی بەرژەوەندیە چینایەتیەکانی لەگەڵ گۆڕانکاریە پێشکەوتنخوازیەکانی لە ولاتدا هاتبونەکایەوە وێك نەدەهاتەوە. هەربۆیە بە پشتگیری ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی ناوچەکە چەکیان هەڵگرت بەڕوی دەسەلاتی نیشتمانی و هێزەکانی بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتنخوازو دژ بە بەرژەوەندییەکانی گەلی کورد. لەو کاتەدا دەسەلاتی نیشتمانی بە بەشداری و لایەنگیری بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتنخواز یاسای ئۆتۆنۆمی راگەیاند، بێگومان ئاساییە کە حزبمان دژی ئەو هەلگەڕانەوە چەکداریە دەوەستێتەوە کە ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستان یارمەتی دەدەن".[2]

هەروەها (حشع) سەبارەت بە هەرەسی شۆڕشی کوردی پێی وابوو کە"روخانی یاخی بوونە چەکدارە کۆنەپەرستەکە –مەبەستی شۆڕشی ئەیلولە – توانایەکی مەوزوعی باشتری خولقاند بۆ جێبەجێکردنی چارەی ئاشتی خوازانەو دیموکراتیانەی مەسەلەی کورد و راکێشانی

---

[1] بهاءالدين نوري: في تقيم سياسة الحزب الشيوعي العراقي في سني ١٩٥٨–١٩٨٣، ص٣٤.

[2] الفكر الجديد، ژمارە (٢٩٧)، ١٩٧٨/٦/٢٤.

کۆمەڵانی گەلی کورد لەرێگای یاسای ئۆتۆنۆمی و قۆڵ کردنەوەی ڕێڕەوی شۆڕشگێڕی و بەرەللاکردنی تواناو وزەی...".[1]

(حشع) وێران کردنی کوردستانی بەکارێکی پێشکەوتووخوازانە دەزانێ هەروەها پێی وابووکە :" لەکاتی هەرەس هێنانەکەوە تا ئێستا چەند دەست پێشخەریەکی باش کراوە بۆ ئاوەدان کردنەوەی ناوچەکەو فراوان کردنی خزمەت گوزاری تەندروستی و ڕاپەراندنی ئابوری ئەو ناوچەیە...[2] بەم شێوەیە (حشع) هەڵوێستێکی هەڵەو هەرە چەوت و نالەباری هەبوو بەرامبەر بەشۆڕشی کوردستان کە لەروی چەکداریشەوە هاوکاری بەعسی دەکردو چەکدارەکانی شان بەشانی بەعس راوی شۆڕشگێڕانی کوردیان دەکرد.[3]

سیاسەتی توندو تیژی دراندنەی بەعس و ئەو بارودۆخەی هاتبوە کایەوە، بەشێوەیەك نا ئومێدی لەناو کورد دا دروست کردبوو کە ئەوانەی زۆر گەشبینیش بوون چاوەڕوانی ئەوەنەبوون کە بزوتنەوەی کورد تاماوەیەکی دوورو درێژ بتوانێ بەهێز بێتەوە، لەناو ئەو ڕۆشنبیرو کەسایەتیانەش کە پاش هەرەس گەڕانەوە عیراق، چەندین دیدو بۆچوون پەیدا بوو، کە تیایدا هیوا بە خەباتی چەکداری نەبوو یا زۆر لاواز بوو،

---

[1] لەبەڵگەنامەکانی سێیەمین کۆنگرەی حزبی شیوعی عیراق – ئایاری ١٩٧٦ لەپێناوی چەسپاندنو قۆڵکرنەوەی ڕێرەوی شۆڕشگێڕانەی عیراقدا ڕەوەو سۆسیالیزم، ل ٥١–٥٢؛ ابراهیم محمود: وێنەی کورد لای عەرەب لەپاش جەنگی کەنداو دا، وەرگێڕانی، حسن جهاد، ل١٠١–١٠٢.

[2] لەبەڵگەنامەکانی سێیەمین کۆنگرەی حزبی شیوعی عیراق، ل ٥٢.

[3] فاتح رسول: چەند لاپەرەیەك لەمێژوی خەباتی گەلی کوردمان، ل ٣٠.

بەڵکو پتر لایەنگری ئەوەبوون دەبێ بەچارەنوسی سەپێنراو رازی بن و هەوڵی هاوژینی بدرێ لەگەڵ دەسەڵاتی بەغدادا.[1]

بەڵام سەرباری ئەوەی هەرەسی شۆڕشی ١٩٧٥ کارێکی گەورەی کردبووە سەر هەست و هۆشی نەتەوەی کورد، لەلایەکی ترەوە ئەو زەبرو زەنگەی بەعس و داپلۆسینی پۆلیسیانەی سەربازو سیخورەکانی بەردەوام بوون، کەچی ئەمانە نەبوونە مایەی ئەوەی جولانەوەی رزگاریخوازی نەتەوەی کورد کۆتایی پێ بێ. بەڵکو ئەو نائومێدییە ئەوەندەی نەبردو خودی ئەم هۆکارانە بوونەوە هۆی سەرهەڵدانەوەی بزوتنەوەکە بەشێوازێکی تازەتر و گەڵێ کۆمەڵەو گروپی جۆراو جۆر، هەریەکەو لەژێر ناوێکدا *چونەوە مەیدانی خەباتەوە.[2]

تەنها دوو مانگ بەسەر هەرەس دا تێپەڕی بوو، رێکخراوێکی تازەو بە بەرنامەیەکی نوێوە هاتەمەیدانەوە. کە (یەکێتیی نیشتمانی کوردستان) بوو لە ١٩٧٥/٥/٢٢ دامەزراو ئالاێ شۆڕشێکی تازەی بەرزکردەوەو بەم سیاسەتە سەپێنراوەی بەعس، بەو واقیعە رازی نەبوو، لەماوەیەکی کەمدا بەهەزاران تێکۆشەری لەدەوری خۆی کۆکردەوەو سەرلەنوێ شۆڕشی لەشاخەکانی کوردستاندا دەست پێکردەوە.

---

[1] ژیرار چالیاند: گەلێکی‌پە ژەموردە، ل ٣٩٧.

* بروانە پاشکۆی ژمارە(٣٤).

[2] ئاسی رەباتی: هەڵوێستی یەکێتی و تاڵەبانی دەربارەی شۆڕشی کوردستان، بەرگی یەکەم، ل٤١.

هەوالنامەی کتێب

بەشی دووەم

قۆناغی دوای هەرەسی ١٩٧٥ و سەرهەڵدانی بزووتنەوەیەکی نوێ

باسی یەکەم: دامەزراندنی یەکێتی نیشتمانی کوردستان.

باسی دووەم: پێکهاتەی یەکێتی نیشتمانیی کوردستان

١-کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان

٢-بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان

٣-هێڵی گشتی.

باسی سێیەم: بەرنامەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان:

١-بەرنامەی سیاسی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان.

٢-یەکێتی و ستراتیژی نەتەوەیی

هەواڵنامەی کێبڕ

هەوالنامەی کتێب

باسی یەکەم
دامەزراندنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان

دوابەدوای هەرەسهێنانی شۆڕشی ئەیلول، بارودۆخێکی ئاڵۆزو نائاسایی و دژوار باڵی بەسەر ناوچەکەدا کێشابوو، ئەو بارودۆخەش نەك تەنیا باشوری کوردستان، بەڵکو هەموو بەشەکانی دیکەی کوردستانی گرتبۆوە. هەرەسی شۆڕشی ئەیلول ئەنجامێکی وای دابەدەست رژێمی بەغداوە کەلە چوارچێوەی ئایدیۆلۆژیای شۆڤینیستیانەی بەعسیانەدا دوژمنایەتی و هەڵوێستی دڕندانەی دژ بەکورد بنوێنێ. ئەمە لەکاتێکدا کە زۆربەی ئەو تێکۆشەرانەی چوبونە ریزی شۆڕشەوە، چ سەربازیەکان و چ سیاسیەکان وەریان بەردابوو، تا ئەو رادەیەی قەناعەتی ئەوەیان لا چەسپابوو کە ئیتر بزوتنەوەی رزگاریخوازی گەلی کورد ناژیێتەوەو بەردەوام نابێ.[1] لەنێو کاربەدەستانی رژێمیشدا کەسانی واهەبوون کە شانازیان بەو سەرکەوتنەوە دەکرد، پێشتر ئەوانە دژی شۆڕشی کورد دەجەنگان نەیانتوانی سەرکەوتن بەسەر هێزی پێشمەرگەی کوردستاندا بەدەست بێنن، یان بڵێسەی شۆڕش دامرکێننەوە. هەندێ لەکاربەدەستانی عیراق گرەویان لەسەر ئەوە دەکرد کە مەحاڵە جارێکی تر چیاکانی کوردستان باوەش بۆ پێشمەرگەی چەکدار بکەنەوەو دەیانووت (یاخی بوون) هەتا هەتایە کۆتایی هات.[2] تەنانەت سەددام حسین لە

---

[1] ژیرار چالیاند: گەلێکی پەژموردە، ل ٣٩٧.

[2] د. کەمال فوئاد سەرەتاکانی دامەزراندن ودەست پێکردنەوەی شۆڕش دەگێڕێتەوە، ڕێبازی نوێ، ژ (١٩)، ل٢٣-٢٤؛ محمودی مەلا عزەت: بازنەکانی ململانێو ستراتیجی

گفتوگۆیەکی لەگەل (جۆرج حەبەش)دا سەبارەت بە مام جەلال وتبووی: "جەلال دار خورما لەسەری بڕوی جارێکی تر ناتوانێ حەوت کەس بنێرێتە شاخ ".[1] رژێمی بەعس هەوڵی دەدا بەناوی داننان بەمافی نەتەوایەتی و دیموکراتی گەلی کوردەوە، لەرێگەی شێواندنی مافەکانیەوە، دامەزراندنی دام و دەزگای ساختەی وەکو : ئۆتۆنۆمی، رێکخراوەکانی قوتابیان، ئافرەتان، نەقابەو رۆژنامەو گۆڤارەوە، گەلی کورد لە مافە دیموکراتی و نەتەوایەتیەکانی بێبەش بکات.[2] هەر پاش هەرەس پارتی بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی هەموو دام و دەزگا حزبی و سەربازی و ئیداریەکانی شۆڕشی دابوو، تەنانەت حەلکردنی (پدك)یش کە نزیکەی (٣٠) ساڵ لەتەمەنی تێپەراندبوو.

ئەمە هۆیەك بوو بۆئەوەی کە جولانەوەی رزگاریخوازی گەلی کورد توشی باریکی ناهەموارو شکست بێت. بەتایبەت کە: سەرکردایەتیەکەی خۆی بڕیاری هەڵوەشانەوەی دام و دەزگا حزبی و ئیداری و سەربازیەکەی دابوو و لەو دەمەدا چی تر باوەڕی بەخەباتی چەکداری و جەماوەری و تەنانەت سیاسیش نەمابوو. ئەوەبوو داوای تەسلیم بونی لەجەماوەریش

ئاسایشی نەتەوەیی کورد، ل٨٥؛ دریە محمد علی عونی: عرب و أکراد خصام أم وئام، ص٩٧.

[1] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە.. ل٩٣، ؛ الاتحاد الوطنی الکردستاني: حول الحرکة التحررية للشعب الکردی فیکردستان العراق، ص١٧١.

[2] چەند روانەتێکی نوێی پیلانەکانی دوژمن بۆ بەگژاچونی شۆڕشی کوردستانی عیراق، گۆڤاری کۆمەڵە، ژ(٢)، ساڵی ١٩٧٩، ل ٣.

کـرد و سـەرکردایەتیەکە خۆشـی چـووە ئـیران و بـووە پەناهەنـدەو هەندێکیشی تەسلیم بەعیراق بوونەوە.

پاش هەرەس، بەتەنیا حزبە کارتۆنیە ساختەکەی حکومەتی بەغدا، کـە بـەناوی (پـارتی دیمـوکراتی کوردسـتان)ەوە ئیشـی دەکـرد و لەبـەرە داتاشراوەکەی رژێم دا ئەندام بوو. بارەگاو رۆژنامەی ئاشکراو یاسایی هەبوو، کە کەوتبوە جموجۆل و پیرۆزبایی شکستی هێنانی گەلی کوردی لەرژێمی عیراق و سەددام دەکرد. بەم شێوەیە جولاّنەوەی کوردی هیچ ئامرازێکی سیاسی بۆ نەمایەوە تا خەبات و تێکۆشان بۆ جێبەجێکردنی ئەرکە نیشتمانی و نەتەوەییەکانی و بەرگری لەمافە رەواکانی کورد بکات و بەرپەرچی سیاسـەتی نـوێی رژێمـی عـیراق بداتـەوە لـەگرتن و راونـان و راگـوێزان و بەعـەرەب کـردن و بەبەعسـی کردنـی کۆمـەڵانی خـەڵکی کوردستان. ئاوارەکردنی هـەزاران خێزانی کورد و هەڵکەندنیان لەخاکی نیشتمانیان و زەوت کردنی مالّ و سامان و زەوییان ببوونە مەترسییەکی گـەورە، نـەك هـەر لەسـەر مافـە نەتەوایەتییـە سـاکارەکان، بـەڵکو لەسـەر مانەوەی خودی نەتەوەی کورد. بۆیە گەلی کورد دەبوو پێش هەموو شتێك بـەرگری لـەمافی نەتەوایـەتی خـۆی بکـات و خـەباتی ئـەو سـەردەمەی لـەو پێنـاوەدا بوایـە. هـەر بۆیـە جولاّنەوەکـە لـەرووی بابەتیـەوە پێویسـتی بـە ئامرازو کەرەسەو بیرو هەلوێست وپێوەندی نوێ هەبوو، کە لەگەڵ رەوتـی مێژووی جولاّنەوەکە بگونجێ و سەرجەم کۆمـەڵانی خـەڵکی کوردستان بـە هـەموو چـین و تویـژە شۆڕشـگێڕەکانیەوە لەچوارچـێوەی ڕێکخراوێکـدا کۆبکاتـەوە، بیانکاتـە هانـدەرێك و بـۆ خـەباتێکی سـەختی درێـژ خایـەن. ئامادەیان بکات تاکو ببنە ئەلتەر ناتیڤێك لەکوردستان دا. خاوەن بیری

نوێو کرداری نوێو تاکتیکو ستراتیژیێك بێت بۆ بەدیهێنانو پاراستنی دەسکەوتی ئەو هێزانەی سوتەمەنی شۆڕشنو سودیان لەسەرکەوتنی شۆڕش و هێنانەدی مافە رەواکانی گەلی کورددایە. ئەو کاتە کوردایەتی نەشکابوو، بەڵکو سەرکردایەتیەکەی وازی هێنابوو، بەڵاوەی بەخەباتگێڕەکانی کردبوو. واتە خەباتی رزگاری دیموکراسی لەڕووی بابەتیەوە هەر بەردەوام بوو. بۆیە پێویستی بەرێکخستنەوەو سازدانەوە بوو، پێویستی بەرێبازێکی نوێی شۆڕشگێڕانە هەبوو، پێویستی بەڕێبەرێکی مۆدێرنو لەناوجەرگەی جەماوەر هەڵقولاو هەبوو.[1] شایانی باسە کە کۆمەڵی کوردەواری، وەك هەر کۆمەڵێکی تر بیرو بۆچوونی جۆراو جۆری تێدایە، کە فەلسەفەو قەناعەتی جیاوازی گرتۆتە خۆ. لەو سەردەمەی بارودۆخی کوردستانیشدا بۆ بە ئەنجامدانی ئەرکە نەتەوایەتیەکان دامەزراندنی حزبێك کە بتوانێ هەڵگیرسانەوەی شۆڕش بگرێتە ئەستۆ پێویست بوو. جگە لەم راستیانە تێگەیشتنی خەباتی گەلی کوردیش رەچاو بکا. چونکە خەباتی گەلی کوردستان خەباتی هەموو چینو توێژەکانیەتی، کورد وەك نەتەوە دەچەوسایەوە، هەڕەشەی لەناوبردنی لەسەر بوو، بۆیە بیر لەوە دەکرایەوە ئەو چینو توێژانە لەچوارچێوەیەکی تۆکمەو ڕێکو پێکو دیاردا کۆبکاتەوە.[2] لەلایەکی تریشەوە باوەڕی شۆڕگێڕانەی ولاّت بەرەو هەڵچونو تەقینەوە دەڕۆیشت،

---

[1] مام جەلال: سەروەریی یوبیلی زیوین... ل٧.

[2] د. فوئاد مەعصوم: یەکێتی وەك ڕێکخراوێکی نیمچە بەرە لەدایك بوو، کوردستانی نوێ، ژ(١٦٢٤)، ١٩٩٨/٦/١.

دابین کردنی ئەم بارودۆخەو لەباوەش گرتنی هەولّو تێکۆشانی هەموو هێز و (تیار)ە شۆڕشگێڕەکانی ئەویست، لەبەر ئەمانە هەمووی، لەمانگی حوزەیرانی ١٩٧٥دا،* هەر دوو مانگ دوای هەرەس، بیرۆکەی دروست کردنی (ی.ن.ك) هاتە کایەوە.

دامەزراندنی (ی.ن.ك) زادەی ساتە وەختێك نەبوو. ئەوانەی بەپەرۆشەوەبوون بۆ دوارۆژی کورد لەناوەوەو دەرەوەی ولّات، بیریان لەوە

---

* فەرەیدوون عبدالقادر دەلێ:"مارتی ١٩٧٣ مام جەلال لەنامەیەکدا بۆ ناوەندی (کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان) بۆیەکەمین جار باسی پێویستیی دامەزراندنی ڕێکخراوێکی نەتەوەیی فراوان، یانیشتیمانیی فراوانی کردبوو کە:

-لەکۆمەڵە فراوانتر بێت و توانای ئەوەی ببێ کە فراوانترین بەشی خەلکی کوردستان بگرێتە خۆی، ئامانجە نیشتمانی و نەتەوەییەکانی خەلکی کوردستان بکاتە ڕێنمای خەبات، کۆمەڵەش ئەتوانێ داینەمۆو هەڵسوڕێنەری بێت.

-بتوانێ ڕێکخراوی پێشەنگی کورداییەتی بێت. هی چینە نیشتمانی و شۆڕشگێڕەکانی کوردستان بێت نەك بەتەنها بۆ چینی کرێکار.

-ئەورێکخراوە بۆئەوەبوو کەبتوانێ ببێتەئامرازی دۆزینەوەی چارەسەری مەسەلەی نەتەوایەتیی کوردو ڕێبەری کردنی.

لە کۆبوونەوەی لێدوانی ئەم مەسەلەیەدا، جەعفەر عبدالواحد، محمد میرزا سعید، ئاوات عبدالغفور و فەرەیدون عبدالقادر ئامادەبوون. چونکە ئەوسەردەمە هەموومان لەروانگەی چینایەتیەوە سەیری هەموو مەسەلەیەکمان دەکرد و زۆر دڵمان بە کۆمەڵە خۆشبوو. بیرۆکەی نامەکەی مام جەلال خۆشحاڵی نەخستەوە، و ئەتوانم بڵێم بەباشی لەمەبەستەکەی نەگەیشتین و بە وەرچەرخانێکی کتو پڕ لە قەڵەم درا. ئەمە یەکەمین بیرۆکەی دامەزراندنی (ی.ن.ك)بوو لەو هەڵو مەرجەدا". (گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە(١٥) ل٣٤).

دەکـردەوە کـە چـۆن ئـەو بۆشـاییە سیاسـییەی کوردسـتان پڕبکەنـەوە. تەقەلاکانی ئەم ڕێبازە سەرەتا لەکۆبوونەوەیەکدا بەئەنجام درا، گەلێ کەس بەشەوقەوە هـەوڵیان دا کـە لـەو کۆبونەوەیـەدا بەشدار بن، هـەر ئـەو دەمـە زنجـیرە کۆبونەوەیـەك لـەناوەوەی ولاّت و چـەند ناوچـەیەکی جیاجیـای خۆرهەلاّتی ناوەڕاست و ئەوروپا بەسترا کە لە سەرەتای مانگی نیسانەوە دەستیان پێ کرد. لەوێدا بەشداربوان هەوڵیان دا ئەلتەرناتیڤێکی سیاسی پێك بهێنن بۆ ئەوەی ئـەو کاروبارە بگرێتـە ئەستۆ کـە ئـەو کاتـە ڕووبـەڕوی تێکۆشـەران دەبـۆوە.[1] مـام جـەلال کـە سـکرتێری (کۆمەڵـەی مارکسـی لینینـی کوردسـتان) بـوو، بیرۆکـەی دامەزرانـدنی (ی.ن.ك) لای ئـەوەوە دەستی پێ کرد، سەرەتاش بەنامـە ڕاوێـژی لەگـەڵ ناوەندی کۆمەڵـە کـرد، لەئەوروپاش پێوەندی لەگەڵ ژمارەیـەکی زۆری کوردپەروەراندا کـرد. مام جەلال لەسەرەتادا لەڕێی (شازاد صائیب)ەوە، بـە دوو نامـە کۆمەڵـەی لـە ناوەوە لە بیروڕاکانی خۆی ئاگادار کردبۆوە، سـیەرکردایەتی کۆمەڵـەش لـە مایسی١٩٧٥ وە ئەم بیرۆکەیەی مام جەلالی خستە بەر باس و لێکۆڵینـەوە کە لە مارتی ١٩٧٥ دا بۆی ناردبوون.[2] لەم کۆبوونەوەیەدا پشتیوانی لەو بیرۆکەیـەکرا بـۆ دامەزراندنی ڕێکخراوێکـی نیشـتمانی فـراوان کـە کۆمەڵـە بـەنهێنی دایـنـە مۆکـەی بـێ. هـەر لەهـەمان کۆبوونـەوەدا (شـیهابی شـێخ

---

[1] د. کـەمال فوئـاد سـەرەتاکانی دامەزرانـدن ودەسـت پـێ کردنـەوەی شـۆڕش دەگێڕێتەوە، ڕێبازی نوێ، ژ (١٩)، ل ٢٤.

[2] هـەڤال فەرەیـدون عبـدالقادر لـە زەمینـەو سـەرەتاو دامەزرانـدنی (ی.ن.ك)دەدوێ، ڕێبازیـنوێ، ژمارە(١٥)، ل٣٦.

نـوری)* پێشـنیاری دەسـت پێکردنـەوەی شۆڕشـی کـرد، و داواش لـە (فەرەیـدون عبـدالقادر) کـرا کـە ئـەم بیرۆڕایـە بگەیەنێتـە مـام جـەلال و لەدەرەوەی عیراق قسەی لەگەلدا بکات و دوا بیرۆڕا بۆ ناوەندی کۆمەڵە بێنێتەوە.(١)

لێـرەوە بـیری دامەزرانـدنی یـەکێتیی یـەکی نیشـتمانیی وەکـو ڕێکخراوێکی نیمچە بەرەی تەیار و چینە پێشکەوتنخوازەکانی کۆمـەڵی کوردسـتان گەلالـە بـوو، بۆکۆکردنـەوەی هـەموو ڕۆڵـە دلسـۆزو تێکۆشەرەکانی کوردستان، لەچوارچێوەیەکی فراواندا، کە ئەندامەکانی کۆمەڵە ببنە داینەمۆی بەگەڕخستن و بەڕێوەبردنی.

بۆچونەکانی ئەوانەی دەرەوەی ولاّت لەکۆبوونەوەکاندا بریتی بوون لەم خالاّنە:

یەکەم: ڕیکخراوێکی فراوان بۆکۆکردنەوەی جەماوەر دابمەزرێنرێ و ئـەو بۆشـاییە سیاسـییە پڕبکاتـەوە. کـە لەئـەنجامی هەرەسـی شۆڕشـی ئەیلولەوە هاتبووە کایەوە.

* ناسراوە بە(خاڵە شیهاب) کوڕی شێخ نوری شێخ صالحی شاعیرە، لەساڵی ١٩٣٠ لـە شاری سلێمانی لەدایك بووە، ئەندامی دامەزرێنـەر و سەرکردایەتی کۆمەڵە بوو، لەهـەمان کاتـدا ئەنـدامی دامەزرێنـەری (ی.ن.ك) بـوو لـە نـاوەوەی ولاّتـدا. لـەڕۆژی ١٩٧٦/٧/١١دا لەلایـەن ڕژێمـی بەعسـەوە حـوکمی خنکانـدنی بەسـەردا درا و لـە ١٩٧٦/١١/٢١دا لە ئەبوغریب لە سێدارە درا. (دەفتەری سەروەری زنجیرەی –٢– ل٧)

(١) هەمان سەرچاوەی پێشوو.

دووەم: ئەوریێکخراوە حزب نەبێ بەمانا تەقلیدییەکەی بەلکو چوارچێوەیەکی ریێکخراوەیی فراوان بێ بۆ جولانەوەی شۆڕشگێڕانەی جەماوەر.

سێیەم: ئەم ریێکخراوە بەرەش نەبێ لەبەر نەبوونی حزبێکی پێشڕەو و نەبوونی حزبێکی دیکە.

چوارەم: لەناو ئەم ریێکخراوە فراوانەدا تەیار و لایەنە سیاسیە پێشکەوتنخوازە جیاجیاکان مافی ململانێی فکرییان هەبێ.

پێنجەم: کۆمەڵە بەسەربەخۆیی بمێنێتەوە، تا ئەندامەکانی بتوانن رۆڵی بەڕێوەبەریێتی ئەو ریێکخراوە ببینن تیایدا.[1]

سەرەنجام بڕیاردرا کۆبونەوەیەك پێك بێ بۆ ئەوەی بڕیارێك لەم بارەیەوە بدەن. ئەوەبوو لە ١٩٧٥/٥/٢٢ دا لە (دیمەشق) لە ریستورانتی (**طليطلة**) لەگەرەکی (ابو رمانە) یەکەم کۆبونەوەی دەستەی دامەزریێنەر سازدرا، کە لەم کۆبونەوەیەدا (مام جەلال، د. فوئاد مەعصوم، عادل مراد، عبدالرزاق فەیلی) بەشدار بوون.[2] پرۆژەی ئەو بەیانەی کە (مام جەلال) نوسیبوی لەلایەن بەشداربوانەوە گفتوگۆی لەسەر کراو دوای دەسکاریکردنێکی کەم، بەیانەکە چاپ کرا. بەم چەشنە یەکەم بەیانی

---

[1] کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان: بلاوکراوەی ناوخۆ، ژمارە(٢)، ل٧.

(٢)مقابلة مع السيد جلال الطالباني، مجلة ألوسط، العدد(٣٥٥) تشرين ألثاني ١٩٩٨، ص١٣؛ چاوپێکەوتن لەگەل مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە(١٢٩٨) ١٩٩٦/٦/٢؛ عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، ٣٧٣، ٢٠٠٠/٦/٩؛ صلاح الخرسان: التيارات ألسياسية في كوردستان العراق، ص٣١٦.

دامەزراندنی (ی.ن.ك) راگەیەندرا.[1] دەزگاکانی راگەیاندنی عەرەبیش لەسوریاو لبنان و مصرو گەلێ شوێنی تر ئەم بەیانەیان بلاوکردەوە.[2]

لەئەوروپاش بۆ ئەم مەبەستە هەوڵو کۆشش بەردەوام بوو. لە رۆژی ١٩٧٥/٥/٢٧ کۆبونەوەیەك لەگەرەکێکی کەناری (بەرلین) لە ئەڵمانیا بەسترا. لەم کۆبونەوەیەدا کە مام جەلال سەرپەرشتی دەکرد کۆمەڵێك کەسایەتی و کادیری تێکۆشەر کە نزیکەی (٢٠) کەس دەبوون بەشداربوون، لەوانە: (هێرۆ ابراهیم احمد، د.کمال فوئاد، عمر شێخ موس، د.لەتیف رشید، د.دڵشاد احمد، د.ئەرجومەند صدیق، د.دارا ئەدیب، رەئووف احمد، د.جبار علی شریف، د.لاوچاك فهمی و د.حسن محمد علی...)[3].

لەم کۆبونەوەیەدا مام جەلال باسی ئاکامی هەوڵ و کۆششەکانی و پێوەندی کردنی بەو هەڤالانەوە کرد کە لەناوچەی خۆرهەلاتی ناوەراست

هەوالنامەی کتێب

---

[1] چاوپێکەوتن لەگەڵ د. فوئاد مەعصوم لە ٢٠٠١/٣/٣، لە سلێمانی.

[2] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە، ل ٤٣؛ مقابلة مع السيد جلال الطالباني، مجلة ألوسط، العدد(٣٥٥) تشرين ألثاني ١٩٩٨، ص١٣؛ عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة الاتحاد، عدد٣٧٥، ٢٠٠٠/٦/٢٣، ؛ صلاح الخرسان: التيارات ألسياسية في كوردستان العراق، ص٣١٦.

[3] چاو پێکەوتن لەگەڵ د. کەمال فوئاد، لە ٢٠٠١/١٢/١ لە سلێمانی؛ صلاح الخرسان: التيارات ألسياسيه فى كوردستان العراق، ص٣١٧.

ئەنجام درابوون. لە هەمان کاتدا دەقی ئەوبەیاننامەیە خوێندرایەوە کە ئامادە کرابوو بەمەبەستی وەرگرتنی بیروڕای بەشداربووان.[١]

شایانی باسە کە تەنیا بڕگەیەک بۆ بەیاننامەکە زیاد کرا کە ناوەرۆکەکەی بەم جۆرەبوو:

"دامەزراندنی (ی.ن.ك) وەلامدانەوەی بڕیاری وازهێنان لەشۆڕشی کوردە. بۆیە داوا لەهەموو خەباتگێرانی گەلەکەمان دەکەین کە پیشتوانی لەم ڕێکخراوە نوێیە بکەن و دریژە بەخەباتیان بدەن لەپێناوی بەدیهێنانی ئامانجەکانی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی نەتەوەی کورددا".[٢]

دوای ئەم دەسکاری کردنە، لە ١٩٧٥/٦/١دا بەیانەکە لەئەوروپا بلاوکرایەوە* دواتر هەر ئەو میژووەش بوو بە ڕۆژی ڕاگەیاندنی ڕەسمی (ی.ن.ك).[٣] ئەم بەیانە لەگەڵ وڵاتی دنیادا بەزمانی جیاواز چاپ و بلاوکرایەوە. بەعەرەبی، ئینگلیزی، ئەڵمانی، فارسی، و بەیاننامەکە لەلایەن کەمال بورقایەوە کرایە تورکی کەئەوەمە لەتورکیا مانگنامەیەکی بەنێوی (ئویز گویرلك یولو) دەر دەکرد.[٤]

---

(١) عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة الاتحاد، عدد ٣٧٥، ٢٠٠٠/٦/٢٣.

(٢) د. کەمال فوئاد سەرەتاکانی دامەزراندن و دەستپێکردنەوەی شۆڕش دەگێڕێتەوە، ڕێبازی نوێ، ژ (١٩)، ل ٢٦.

* بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٥).

(٣) هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل ٢٧.

(٤) نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە، ل ٤٣.

لەهەمان کاتدا لەکۆبوونەوەکەی بەرلین دا دوو بیرو بۆچونی جیاواز سەبارەت بە پێکهێنانی ئەو ریکخراوە هەبوو، کە ئایا ئەم ریکخراوە رێکخراوێکی چەکدار بە ئایدۆلۆجی بێ، یان رێکخراوێکی پێشکەوتخوازو نیشتمانی بەرفراوان بێ.

راو بۆچونەکان لەسەر رەوتی دووەم گیرسایەوە. واتە رێکخراوێکی فراوانی ئەوتۆ کە گشت تێکۆشەران بەبێ گوێدانە ئایدۆلۆجییەکی تایبەتی بگرێتە خۆ. هەر بۆیە (ی.ن.ك) لەسەرەتای دامەزراندنیەوە چەندین هێل‌و باڵی سیاسی تێدابوو.[1]

سەبارەت بەمە (د.فوئاد معصوم) دەڵێ: "حزب ئایدۆلۆژی خۆی هەیە. واتە ئەگەر بیرمان لەوە کردبایەوە کەناوی حزبی لێ بنرێ، دەبوو بەنوێنەری چینێك، لەبەر ئەوەی ئەو هێزو کەسایەتیە سیاسیانەی دوای هەرەسهێنانی شۆڕشی ئەیلول لەچوارچێوەی حزبی سیاسی دانەبوون. بۆیە نەدەکرا ناوی بەرەی لێ بنرێ. هەر لەبەر ئەوە (ی.ن.ك) وەك رێکخراوێکی نیمچە بەرەیی لەدایك بوو، کە خواستی تێکۆشانی ئەو قوناغە بوو. لەناو ئەو نیمچە بەرەیەدا، چەند تەیارێك هەبوون کە بیرو بۆچونی حزبی جیاوازیان هەبوو. بەڵام لەسەر بەرنامەی گشتی (ی.ن.ك) یەکبون. کە ئەوەش رەنگدانەوەی ئەو کاتەی پێکهاتەی سیاسی کوردستان بوو".[2]

---

[1] د. کەمال فوئاد سەرەتاکانی دامەزراندن و دەست پێکردنەوەی شۆڕش دەگێڕێتەوە رێبازی نوێ، ژ (١٩)، ل ٢٧.

[2] چاوپێکەوتن لەگەڵ د. فوئاد معصوم. کوردستانی نوێ، ژ(١٦٢٤)، ١٩٩٨/٦/١.

شاسوار جەلال(ئارام)یش لەم بارەیەوە پێی وابووکە:"(ی.ن.ك) حزب نیە و جێی حزبی پێشڕەوی پرۆلیتاریا ناگرێتەوە. چەند تەیارو گروپێکی تێدایە، یەکگرتنەوەشیان لەچوارچێوەی (ی.ن.ك) دا بەرەی نیشتمانی تەواوی پێك نەهێناوە، بەلکو شێوە بەرەیەکە کەلەگەل واقیعی حزبی و سیاسی کوردستان دا دەگونجێت، بێگومان ئەم واقیعەش لە گۆڕان دایەو شتێکی بڕاوە نیەو بەستراوە بە گەشەکردنی ئەو تەیار و گروپانەوە".[1]

یەکەم بەیانی دامەزراندنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هەرەسی ١٩٧٥ی کردە خاڵێکی وەرچەرخان لە خەباتی گەلی کورددا:"ئێمە بە سەر بەرزی یەوە سوربوونی تێکۆشەرانی گەلەکەمان رادەگەیەنین لەسەر بەردەوامی خەباتی شۆڕشگێڕانە لەپرێزی جەماوەری گەلەکەمان، لەچوارچێوەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستاندا، کەلەسەر ڕێبازی جەماوەریی شۆڕشگێڕ دەڕوات"[2]

شایانی باسە لە(قۆناغی دوای هەرەسی ١٩٧٥)دا، کورد لەبەردەم ناکۆکیەکی سەرەکی دابوو، کە ئەویش ناکۆکی بوو لەنێوان گەلی کوردو حوکمی بەعسدا بەهەموو چینەکانیەوە. ئەم ناکۆکیە، هەڕەشەی لەبوونی کورد دەکرد، بەسەر ناکۆکیەکانی نێوان چینەکانی کۆمەڵی کوردەواری دا زاڵ بووە دایپۆشی بوون.

---

[1] ئالاّی شۆڕش، ژمارە (١)، ئەیلولی ١٩٧٧، ل ٥.

[2] ئەرسەلان بایز: راگەیاندنی شۆڕش و بزوتنەوەی شیعری کوردی(١٩٧٥-١٩٩١)، ل٤٦-٤٧.

سەبارەت بەمە لەیەکەم بەیاننامەدا هاتووە: "(ی.ن.ك) هەوڵ دەدات هێزە نیشتمانی و دیموکراتەکانی شۆڕشی کورد، بەشێوەی یەکێتی یەکی نیشتمانیی دیموکرات ڕێك بخات کە تیایدا ڕەوتە پێشکەوتوخوازەکان و یەکێتیی پتەوی خەباتگێڕانەیان بتوانن بەیەکەوە بژین لەژێر سەرکردایەتی پێشڕەوی شۆڕشگێڕانەی کوردستانیدا".[1]

ئەم ڕەوتانەش دواتر لەچەند ڕێکخراوێك بەر جەستە بوون کە یەکێتی یان پێکدەهێنا:

١-کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان.

٢-بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان.

٣-هێلی گشتی (ی.ن.ك)

ئەزمونی ناو یەکێتی نیشتمانی کوردستان، ئەزمونێکی نوێ بوو لەبزوتنەوەی کوردایەتیدا، کە سێ ڕێکخراوی جیاواز، سێ ئایدۆلۆجیای جیاوازو سێ سەرکردایەتی جیاواز، هەرسێکیان سەربەخۆیی ڕێکخراوەیی تەواویان هەبوو. بەڵام کە بەعەس بەتەواوی و یەکجاری هەڕەشەی هەرە گەورە بوو بۆ سەر بوونی کورد، هەرسێکیان سەرەڕای هەموو جیاوازیەکانی ئەوسایان لەقەوارەیەکی یەکگرتوودا یەکیان گرت و بەرنامەیەکی هاوبەشیان دانا بۆ بەرەنگاربوونەوەی ئەوهەڕەشەیە، کە خۆی لەبەرنامەی (ی.ن.ك) دا بینیەوەو بڕیاریان دا سەرکردایەتیەکی هاوبەش، هێزێکی چەکداری هاوبەش، بودجەیەکی هاوبەش،

---

[1] یەکەم بەیانی دامەزراندنی یەکێتی نیشتمانی کوردستان لە ١٩٧٥/٦/١، بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٥).

راگەیاندنێکی هاوبەش، سیاسەتێکی دەرەوەی هاوبەش دا بنێن و هەر لایەش سەربەخۆیی ڕێکخراوەیی خۆی بپارێزێ. هەرچەندە لەراستیدا ئەم سێ ڕێکخراوە سێ حزب بوون بەڵام بۆچونێکی لەیەکچوویان دروست کرد لەسەر ئامانج و ئاسایشی نەتەوەیی کورد. لەبەر ئەوە بڕیاریان دا، سەرەڕای هەموو جیاوازیەکانیان پێکەوە بژین و کار بۆ گەلەکەیان بکەن.[١] بۆیە (ی.ن.ك) بەم جۆرە پێکهێنرا کە ڕێکخراوێکی نیمچە بەرەیی بێت تاکو بتوانێ هەموو چینە شۆڕشگێڕەکان و ڕەنجدەران و توێژە نیشتمان پەروەرەکانی کوردەواری بۆ خەبات ساز بدات و بەڕێبازێکی نوێ، پلان و سیاسەت و تاکتیکی نوێ ڕێنماییان بکات.[٢]

(ی.ن.ك) بۆ هەڵسانەوەو دڕێژەدان بەتێکۆشان دروست بوو. لەدایکبوونی، وەڵامێکی دەستبەجێی ئەو شکستییە بوو کە سەرکردایەتی (پدك) دووچاری بووبوو و لەگەڵ خۆشیدا هەرەسێکی گەورەی لەناو بزوتنەوەی کوردایەتیدا دروست کردبوو. و ئەگەر وردتر پێشینەو پاشینەی مەسەلەکە بخوێنینەوە ئەوە ڕون دەبێتەوە کە لەدایکبونی (ی.ن.ك) سەرەتای قۆناغێکی نوێی کوردایەتی بوو کە لەروی فکری سیاسی، سۆسیۆ- سیاسی و پراکتیزەکردنی شۆڕشدا بەشێوەیەکی ڕادیکاڵانە جیاواز بوو.[٣]

---

[١] نەوشیروان مستەفا ئەمین: کوردستانی عیراق و دیاردەی فرە حزبی، کوردستانی نوێ، ژ (٢١٢٠)، ٢٠٠٠/٤/١٥.

[٢] مام جەلال: سەروەریی یۆبیلی زیوین، ل ٧.

[٣] چاوپێکەوتن لەگەڵ ئازاد جندیانی، کوردستانی نوێ، ژ (٢١٦١) ٢٠٠٠/٦/١.

لێرەوە بۆیەکەمجار لەناو کوردایەتی خۆیدا، واتە لەجوڵانەوەی رزگاری و دیموکراتی خەڵکی کوردستاندا، فرە باڵی و فرە بیرو باوەڕی فەلسەفی و سیاسی جیاجیا لەناویەك تاکە ڕێکخستندا هاتەکایەوە.[١]

دامەزراندنی (ی.ن.ك) پێگەی کۆمەڵایەتی و هێزە بزوێنەرە کۆمەڵایەتیەکانی شۆڕشی گۆڕی. ماناو مەوداکانی (سەرکردایەتی) گۆڕی. ئەویش بەرزگارکردنی یەکجارەکی کوردایەتی لەتاکە حزبی کوردایەتی و تاکە رابەری کوردایەتی، کە ئەمەش خۆی لەخۆیدا گۆڕینی بنەرەتی بوو لەوەی پێی دەڵێن سۆسیۆلۆژیای شۆڕش.[٢]

جمو جۆل و چالاکیەکانی مام جەلال سەرنجی موخابەراتی عیراقیان ڕاکێشابوو، لەبەر ئەوە موخابەرات کەوتبوە هەڵپەی کۆکردنەوەی زانیاری لەسەر مام جەلال و جموجۆڵەکانی، نۆکەرەکانی هان دابوو زووبەزوو ڕاپۆرتی لە مەڕ چالاکیەکانی بۆ بنووسن. ومخابەراتی عێراق مەترسی لەو هەوڵانەی مام جەلال هەبوو لەمەڕ دەست پێکردنەوەی خەباتی چەکداری. یەکێ لەو ڕاپۆرتانەی موخابەرات کە لەوماوەیەدا بۆ سەرکردایەتی بەعسی بەرزکردبووەوە، کە ئەمڕۆ بەبەڵگە نامەیەکی گرنگ دەژمێردرێت، ڕاپۆرتێکی تێروتەسەلی هەشت لاپەڕەییە کە زۆر بەووردی هەلومەرجی چەند مانگێکی پاش هەرەس دەگێڕێتەوە. لەڕاپۆرتەکەدا هاتووە: "لەکۆبوونەوەی ڕۆژی ١٩٧٥/٨/٢٠ دا لە لەندەن کە مام جەلال بە خوێندکارە کوردەکانی کردبوو، سەبارەت بە ڕابردوو باسی ئەو

---

[١] مام جەلال: سەروەریی یوبیلی زیوین، ل ١١.

[٢] چاوپێکەوتن لەگەڵ ئازاد جندیانی، کوردستانی نوێ، ژ (٢١٦١)، ٢٠٠٠/٦/١.

ناتەباییەی کرد کە لە بزوتنەوەی کوردا رووی داوەو لە رەوتی باسەکەیدا چەند جارێك پێی لە سەر ئەوە داگرت کە هۆی ئەو ناتەباییە بۆ ئەو ئاراستەیە دەگەڕێتەوە کە لە ئاستی لێپرسراوەتیدا نەبوون و ووتی "دەبێت رابردوومان بیر بچێتەوە و ڕق وکینە لە یادی خۆمان بەرینەوە چونکە مەسەلەکە مەسەلەی جەلال و مەلا وهیچ کەسێکی تر نیە بەڵکو مەسەلەکە مەسەلەیەکی چارەنووس سازەو ئەمڕۆ گەلی کورد بە قۆناغێکی هەرە ترسناکدا تێدەپەڕێت".[1] ڕاپۆرتەکە دریژەی پێ دەدات و دەنوسێت: "سەبارەت بە بارزانی لەمام جەلال دەپرسن:

چۆن دەڕوانیتە بارزانی؟

+ بارزانی سەرکردەیەکی نیشتمان پەروەرەو نە نۆکەرەو نە خاین، بەڵام کابرایەکی خێڵەکیە و ئەوەش شتێکە کەس نکوڵی لێناکات.

ئایا پێوەندییەك لەنێوان (ی.ن.ك) و (پدك)دا هەیە؟

+ هیچ پێوەندییەك لەنێوان (ی.ن.ك) و (پدك)دا نیە، ئەمڕۆ شتێك نەماوە ناوی (پدك) بێ، چونکە ئەم حزبە هەڵوەشێنراو بەشێکی سەرکردەکانی گەڕانەوە بۆعیراق. بەشەکەی تریش تائێستا لەئیران دان. بەلام ئەگەر دەستیان بەکاری سیاسی کردەوەو خۆیان ڕێکخستەوە ئەوا ئێمە دژایەتیان ناکەین و رەنگە بەپیریشیانەوە بچین.

بەشداربووانی کۆبوونەوەکە تێکڕا ئەو پرسیارەیان لە مام جەلال کرد کەبۆ داهاتوو چ بکرێت باشە؟:

---

[1] بەلگەنامەی ژمارە(ش١ ق س/٣١/١٩٣٢٠)ی(مديرية الاستخبارات العسكرية) لەڕێکەوتی ١٩٧٥/٩/١٣.

+ دەبێ ریزەکانمان یەکخەین، وزەو توانا بخەینەوگەڕو خزمەتی مەسەلە نەتەوەییەکانمان بکەین، دەبێ رابردوو لەیاد خۆمان بەرینەوەو رق و کینەومەسەلە شەخصیەکان بخەینەلاوە. نابێ مەئساتی جەلالیو مەلایی دووبارە بکەینەوە. من پێم وایە پێکگەیشتن لەچوارچێوەی (ی.ن.ك)دا بۆ بەدی هێنانی ئەو ئامانجانە چاکترین رێو شوێنە.[1]

چالاکیەکانی (ی.ن.ك) لەدەرەوەو ناوەوەی کوردستان بەردەوام بوو تا ئەو دەمەی دەستەی دامەزرێنەری (ی.ن.ك) کە پێك هاتبوو لە (مام جەلال، نەوشیروان مستەفا، د.فوئاد معصوم، د.کمال فوئاد، عمر شێخ موس، عادل مراد، عبدالرزاق فەیلی) لە ١٩٧٥/١٢/١٧دا یەکەم کۆبونەوەی فراوانی خۆی لە (دیمەشق) بەست کە تەنها (عمر شێخموس) ئامادەنەبوو. لەم کۆبونەوەیەدا بەوردی هێلە سەرەکیەکانی چالاکییە جۆراوجۆرەکان لەناوەوەو دەرەوەدا دیاری کران.[2]

لەئەوروپا (د.کمال فوئاد، نەوشیروان مستەفا و عمر شێخ موس) چەند کۆمیتەیەکیان پێکهێنا بۆ بەڕێوەبردنی کاروبارەکانی (ی.ن.ك).

---

[1] هەمان سەرچاوە.

[2] چاوپێکەوتن لەگەڵ د. فوئاد معصوم، الاتحاد، ژ ٣٧٣، ٢٠٠٠/٦/٩ ؛ نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە، ل ٤٣، ؛عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من لتاريخ الحديث لكرد العراق، جريدةالاتحاد، ٣٧٧، ٢٠٠٠/٧/٧؛ صلاح الخرسان: التيارات ألسياسية في كوردستان العراق، ص٣٤٣، ؛ سنوات مضيئة من العمل في حياة الزعيم الوطني الكردستاني جلال الطالباني، مجلة دراسات كردستانية، العدد٢ سبتمبر ١٩٩٩، سويد، ص٥٤.

سەرەتا د.کەمال فوئاد لێپرسراوی کۆمیتەی دەرەوە بوو.[1] لەبەر ئەوەی زەمینەی سیاسی لەباربوو، لەماوەیەکی کورت دا توانرا لەزۆربەی ولاتانی ئەورووپا رێکخستنی فراوان دامەزرێنرێ. (مام جەلال و د.فوئاد و عادل مراد و عبدالرزاق فەیلی) ش لەسوریاوە کەوتنە پێوەندی کردن لەگەڵ کادرە ناسراوەکانی جولانەوەی کورد لە ئێران و عیراقدا.

یەک لە هەوڵەکانی مام جەلال کە بەکارێکی مێژوویی گەورە دادەنرێ پێوەندی کردنی بوو لەگەل بارزانیدا. لەنامەیەکیدا سەبارەت بە دامەزراندنی (ی.ن.ك) بۆی نوسیبوو:-

"بارزانی لەوە دڵنیا دەکات کەنەک هەر دژی نابێت، بەڵکو وەک سەرکردەی بزوتنەوەی کوردایەتی سەیری دەکات و پشتیوانیش لە هەر هەنگاوێ دەکات کە ئەو بینی".[2]

سەرهەڵدان و دامەزراندنی (ی.ن.ك) هەر لە سەرەتاوە دەنگدانەوەیەکی زۆری لەناوەندە کوردستانیەکاندا هەبوو، کۆمەڵانی خەڵک بەپەرۆشیەکی زۆرەوە ئاواتە خوازبوون لەنزیکەوە ئەم رێکخراوە نوێیەو ئامانجەکانی بناسن. (ی.ن.ك) لەساڵی یەکەمدا لەسەر ئاستی سیاسی، لەساڵی دووەمدا لەسەر ئاستی خەباتی چەکدارانە کە لەمێژووی (ی.ن.ك) دا بە شۆڕشی نوێ ناسراوە بوونی خۆی سەلماند.[3] بەڵام

---

[2] چاوپێکەوتن لەگەڵ د. کەمال فوئاد، لە ٢٠٠١/١٢/١، لە سلێمانی.

[3] د. کەمال فوئاد سەرەتاکانی دامەزراندن و دەست پێ کردنەوەی شۆڕش دەگێڕێتەوە، ڕێبازی نوێ، ژ (١٩)، ل ٢٩.

ئەوکاتە ئەرکەکان سەخت بوون، چونکە تواناکان کەم بوون و کۆسپ و تەگەرەکانی بەردەم خەباتی (ی.ن.ك) زۆر بوون، لەوانە:

١-تیرۆریستی رژێمی بەعس و ئەو بڕیارەی سەبارەت بەراگواستنی دانیشتوانی گوندەکوردیەکانی سنور بەقولاێی (٣٠)کم و نیشتەجێکردنیان لە ئۆردگا زۆرەملێکاندا دابووی و لەلایەکی ترەوە رژێم هەوڵی دەم چەورکردنی بەمادده دەدا. وێڕای ئەو حالەتی نائومێدییەی کەلەئاکامی هەرەس هێنانی ئەو جولانەوەیەدا لای هاووڵاتیان دروست بوو بوو. گەڕاندنەوەی متمانە بۆ ئەوخەڵکە مەسەلەیەکی زۆر سەخت بوو.

٢-هەروها (ی.ن.ك) کەبەم بیرو بۆچوونە نوێیەوە هاتبووە مەیدانەوە روبەڕووی دوژمنایەتییەکی سەخت بووەوە لەلایەن هێزە تەقلیدییەکانی باشوری کوردستانەوە، کەهێشتا بیری تۆتالیتاری زاڵبوو بەسەریاندا.

٣-رێگرییەك لەلایەن ئەو بەناو بزوتنەوە چەپخوازە سەرتاسەرییەوەبوو کەلە (حشع)دا خۆی دەبینیەوە وە دەترسا کوردایەتی لەکاتی فراوانبونی ئامانجی نەتەوەیی رووتەوە بۆ ئامانجەگەلێکی کۆمەلاێەتی جلەوەکە لەدەست ئەو دەربێنێ و پاکانەی بوون و جێ پێ قایمبوونی لەکوردستان نەمێنێ.[1] جگە لەمە ئەوساش (حشع) هاوپەیمانی سیاسی بەعس و هاوبەشی دام و دەزگاکانی بوو. (ی.ن.ك)ی تاوانبار دەکرد بە دەستکردی ئیمپریالیزم لە (باکوری ووڵات)دا*.

---

[1] عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدةالاتحاد ٣٧٣، ٢٠٠٠/٦/٩.

* سەرکردەکانی (حشع) مەترسییان هەبوو لەسەرهەڵدانەوەی شۆڕشی کوردی و بەردەوام قسەیان لە دژی دەکرد، بۆنمونە لەئاهەنگی یادی دامەزراندنی (حشع)دا

هەروەها رێگری یەکی تری (ی.ن.ك) ئەو رەوتە کۆنەپەرستە بوو کە حەزیان بەوە دەکرد کوردایەتی هەروا دروشمێکی سیاسی بەتاڵ بێت وهیچ رەهەندێکی کۆمەڵایەتی – ئابووری کە هەڵقوڵاوی ئاستی پێگەیەشتنی کوردەواری بێت لە خۆ نەگرێت. ئەمەش خۆی لە قیادەی موەقەتەی (پدك) دا دەبینیەوە کە خۆی بە پێشرەوی جولانەوەی کوردو بە خاوەنی سەروەریەکانی شۆرشی ئەیلول و بە خاوەنی مافی بڕیاردانی چارەنووسی سیاسی کورد دائەنا. بە چاوی دوژمن کەوتە سەیر کردنی (ی.ن.ك)و هەر لە سەرەتاوە شەرێکی لەگەڵدا هەڵگیرساندو قیادەی موەقەتەو دام ودەزگا ئەمنیەکانی تورکیا هاوکاریەکی تەواو لە نێوانیاندا هەبوو بۆ بە گژدا چوونەوەی ئەو بزووتنەوە نوێیەی کە (ی.ن.ك) رابەرایەتی دەکرد.[1]

٤–لەلایەکی تریشەوە دامەزراندنی (ی.ن.ك) رژێمی عیراقی نیگەران کردبوو. هەموو وزەو توانای خۆی تەرخان کرد بۆ رووبەرووبونەوەی جم و جۆڵ و خۆسازدان و خۆرێك خستنی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان و ئەو مەترسیانەی لەئایندەدا دێنە پێشەوە.

لەساڵی ١٩٧٦ لە شاری هەولێر یەکێ لەئەندامانی سەرکردایەتیان لە وتارێکدا ووتی: "پاشماوەی جیب ئەلعمیل خەریکن دووبارە مەفرەزەی شەڕی پارتیزانی دروست دەکەن" کەمەبەستی لە شۆڕشی نوێ بوو. (ممتاز حیدری: داری ماوەران، ل٤٤). ؛ بۆ زانیاری زیاتر بروانە د.سەروەر عبدالرحمن: پارتی کۆمۆنیستی عیراق و مەسەلەی کورد ١٩٣٤–١٩٧٥، دکتۆرانامە، چاپنەکراوە.

[1] عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدةالاتحاد، ٣٧٣، ٢٠٠٠/٦/٩.

لە هەمان کاتدا رژێم زۆر بەوردی حسابی بۆ ئەو بزوتنەوە نوێیە دەکرد، ئەمەش لەو کۆبونەوانەدا دەر دەکەوت کە بەزۆر بە جەماوەری کوردیان دەکرد.[1]

ئەو کۆبونەوانەی کە دامو دەزگا تۆقێنەرەکانی رژێمی عیراق لەشارەکانی کوردستان دا بە ئەنجامیان دەدا لە سێ تەوەردا خۆیان دەبینیەوە:-

یەکەم: ئەوەیان بەخەڵك رادەگەیاند کە ئەگەر ئەمجارەش شۆڕش لە کورستاندا بەرپابێتەوە سەرکەوتن بەدەست ناهێنێ و توشی شکست و لەناوچوون دەبێتەوەو بۆ سەلماندنی ئەم قسەیەشیان هەرەسی ١٩٧٥ یان بەنمونە دەهێنایەوە.

دووەم: بریتی بوو لە هەڕەشە کردن لەخەڵك و بەوە دەیان تۆقاندن ئەگەر بۆیان دەرکەوێ کەسێك هاوکاری یەکێتی بکات ئەوا لەسێدارە دەدرێ یان ئەگەر کەسێك بیاننناسێ و ئاگاداری جموجۆڵیان بێ و ئاگاداری دامو دەزگاکانی حکومەت نەکات ئەوە بەخیانەتێکی نیشتمانی دائەنرێ و چارەنوسی خیانەتکاریش لەسێدارەدانە لەکاتێکدا ئەگەر کاریشیان لەگەڵدا نەکات.

سێیەم: بریتی بوو لەهێرش کردنە سەر کەسێتی (مام جەلال).

---

[1] شێخ جەمال شێخ نوری: بیرەوەریەکانم لەڕێکخستنەکانی کۆمەڵەدا (١٩٧١-١٩٨٣) بەشی یەکەم، ١٩٩٨، سلێمانی، ل٩.

جگـه لەمـەش رژێمـی عـیراق کەوتـە دورخسـتنەوەی هەنـدێ لـەو کەسـانەی کـە پێشـتر لەشۆڕشـی ئـەیلول دا کاریـان لەگـەڵ مـام جـەلال دا کردبوو بەتایبەتی لەباڵی مەکتەبی سیاسی دا.

هەوالنامەی کتێب

باسی دووەم.
پێکهاتەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان

١-کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان:

سەرەتای بیرۆکەی دامەزراندنی (کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان) دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی جیابوونەوەی باڵی مەکتەبی سیاسی/پدك، بەتایبەتی بۆ کەسایەتی مام جەلال کەئەو کاتە ئایدیۆلۆژیای ماویزمو پرەنسیپەکانی سۆسیالیزمی چین کاری تێکردبوون. مام جەلال پێی وابوو ئەو ڕێبازە گونجاوترە لەگەل بارودۆخی باشوری کوردستانو باشترە لەئەزموونی سۆڤیەت کە زێتر پشت بەچینی کرێکار دەبەستێ، چونکە بەلای ئەوەوە کۆمەڵی کوردەواری سروشتێکی جوتیارانەی هەیەو زیاتر لەکۆمەڵگەی چینی دەچێت.[1]

مام جەلال زیاتر کاریگەری بیروباوەڕەکانی (کۆرش لاشائی)* بەسەرەوەبوو، پێی وابوو پێویستە کار بۆ ئەوە بکرێت کە شانەو ئەڵقەی مارکسی دروست بکرێتو وردە وردە زەمینە خۆش بکات بۆ هاتنە کایەی حزبێکی شۆڕشگێڕو جەماوەری بەتوانا. ئەمەش لەدوو لاوە بەدەستدێ:-

١-بوونی مینبەرێکی ڕاگەیاندن کەبیرو باوەڕەکە لەناو جەماوەردا بلاو بکاتەوەو ڕێگە خۆش بکات بۆ حزبە شۆڕشگێڕەکە.

---

[1] صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كوردستان العراق، ص٣٢٦

* کۆرش لاشائی ناسراوە بە(د. جەلال) سکرتێری (سازمانی أنقلاب أیران)بوو.

٢-شانەی ڕێکخستنی نهێنی دروست بکرێت بۆ ڕۆشنبیرکردنی کادیران و لەسەر بەرنامەی ئەو بابەتانەی مینبەرە ڕاگەیاندنەکە بڵاوی دەکاتەوە پەروەردە بکرێن.[١]

سەرەتا مام جەلال بۆ جێبەجێکردنی ئەم بۆچوونە لەکاری سیاسی و ڕێکخستن دا چەند ڕۆشنبیرێکی هەڵبژارد لەوانەی کە لایەنگر یا ئەندامی (باڵی مەکتەبی سیاسی/ پدك)بوون و ئەڵقەی مارکسی لێ پێك هێنان بۆ کۆبوونەوەی ڕۆشنبیران لە دەوروبەریان. گرنگترین ئەوکەسانەی کەئەو سەردەمە ڕۆلیان بینی(نەوشیروان مستەفا، شازاد صائیب، محمودی مەلاعزەت، رفعت مەلا محمود عبدالرحمن) بوون.[٢]

ئەوانەش بەنهێنی لەناو (باڵی مەکتەبی سیاسی/ پدك)دا کاریان دەکرد و وردە وردە شانەی نهێنییان دروست دەکرد. بەڵام لە بەدەست هێنانی لایەنی دووەمدا لەساڵی ١٩٦٩دا گۆڤاری (رزگاری)یان دەرکرد، رزگاری ئەو مینبەرەبوو کە جەماوەری کوردی بەبیرۆکەی مارکسی ئاراستە دەکرد.

دوای ئەوەی بەیانی ئازاری١٩٧٠ ڕاگەیەندرا و هەردوو باڵی(پدك) تێکەڵ کرانەوە. هەر ئەودەمە مام جەلال پێی وابوو پێویستە ڕێکخستنێکی مارکسی نهێنی بێتە کایەوە. بۆ ئەم مەبەستە لە ساڵی١٩٧٠داەبەغدا چەند کۆبوونەوەیەکیان ئەنجامدا، لەکۆتایی کۆبوونەوەکاندا لە ١٩٧٠/٦/١٠دابڕیاری دروستکردنی(کۆمەڵەی مارکسی

---

[١] صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كوردستان العراق، ص٣٢٦.

[٢] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل٣٢٧.

لینینی کوردستان)یان داو ئەمەش ئەلتەر ناتیڤی (حزبی شیوعی کوردستان)بوو. پێڕەوی ناوخۆ و بەرنامەی کارکردنی ڕێکخستنەکان مام جەلال نووسی کە بە(کوردایەتی) ناسرا وە.[1]

کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان سەرەتا بەشێوەی تەیارێکی فکری لەئارادابوو. یەکەمین دەست پێشکەری بۆ ئەم کارە بەسەرپەرشتی مام جەلاڵ و بەشداریکردنی (شیهابی شێخ نوری، فازڵی مەلا مەحمود و فەرەیدون عبدالقادر) ئەنجامدراو وردە وردە پەرەی سەند. ئەم ڕێکخراوە بەڕەنگدانەوەیەکی تێڕو پڕی بیروباوەڕی (ماوتسی تونگ)و تێزەکانی جەنگی گەلی یەوە هاتە مەیدانی تێکۆشانەوە.

کۆمەڵە زوو بەناو زۆرێەی خوێندکاران و لاوانی بەغداو سلێمانی و هەولێرو کەرکوك و خانەقین دا تەنییەوەو پاش ماوەیەکی کەم جەماوەرێکی باشی پەیدا کرد کە ئەندامەکانی وەك کادر پەروەردە ئەکرد. بەتایبەتی ئەوسەردەمە، قۆناغێك بوو کەسەرجەمی بزوتنەوە چەپڕەوەکان و گەلانی ژێردەستە دووارۆژی چارەنوسی خۆیان لەبەرەی سۆسیالیزمدا دەدیتەوە کە مخابن لەئەنجامدا خەباتی گەلانی ژێر دەستە و چەپڕەوەکان بوونە قوربانی بەرژەوەندییەکانی ئەو بەرەیە.

بەدرێژایی ئەو ماوەیە (١٩٧٠-١٩٧٥) مام جەلال سکرتێری کۆمەڵە بوو. گەرچی لەرووی فیکرو نوسینەوە کاریگەری زۆری هەبوو، بەڵام بەهۆی هەلومەرجی ئەو کاتانەوە لەرێکخستنەکانی کۆمەڵە دووربوو. زۆربەی کات لەهەندەرانەوە ئامۆژگاری ئەکردو نوسینی خۆی بۆ

---

[1] صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كوردستان العراق، ص٣٢٨ .

پەروەردە کردنی ریزەکانی کۆمەڵە ئەنارد. ناوەندی کۆمەڵەو (شیهابی شێخ نوری) لەنزیکەوە کارە ڕێکخراوەییەکانیان ئەنجام ئەدا.[1]

ئەندامەکانی سەرکردایەتی کۆمەڵە لە ساڵی ١٩٧٠دا لەمانە پێکهاتبوون:-

شهابی شێخ نوری _ سکرتێری کۆمیتەی سەرکردایەتی (لەناوەوەی ولات)

محمد میرزا سعید عباس _ لێپرسراوی لیژنەی بەغدا

جعفر عبدالواحید _ لێپرسراوی لیژنەی هەولێر

ئاوات عبدالغفور _ لێپرسراوی لیژنەی سلێمانی

فەرەیدون عبدالقادر _ لێپرسراوی لیژنەی کەرکوک[2]

کۆمەڵە سودی لەو کەشە جەماسیە وەرگرت کەلەدوای بەیاننامەی ئازاری ١٩٧٠ هاتبووە کایەوە، و لاوانیش ئەوکاتە سودیان لەو ئاراستە فکرییە بینی کەلەناوچەکەدا وەک ئاراستەیەکی مارکسی_ نەتەوەیی باوی هەبوو لە شەستەکان و حەفتاکانداو. وە زۆربەی ئەوانەی پێوەندییان بە کۆمەڵەوە دەکرد خوێندکاران و کرێکاران بوون.

کارکردنی ڕێکخراوەیی کۆمەڵە لەم قۆناغەدا، لەچاو ئەوەدا کە دەیان هەزار کەس بەشداربوون لەجوڵانەوەی شۆڕشگێڕانەدا زۆر کەم بوو، بەڵام لەچاو هەلومەرجی ئەوسای کوردستاندا کە (بیروباوەری ڕاستڕەو زاڵ بوو

---

[1] فەرەیدون عبدالقادر لەزەمینەو سەرەتاو دامەزراندنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەدوێ، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٥)، حوزەیرانی ١٩٩٩، ل٣٣.

[2] صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كوردستان العراق، ص٣٢٩.

بەسەر بیروبۆچونی خەڵکی و دام‌و دەزگای پارتی و پاراستن دەستی گرتبو بەسەر کوردستاندا)، زۆر باش بوو.

ئەندامانی کۆمەڵە لەم قۆناغەدا بەو پەڕی ژیری‌و هۆشیاریەوە کاریان دەکرد، بەجۆرێکی ئەوتۆ کە ناحەزو دوژمنەکانی کۆمەڵە نەیانتوانی سەرەداوێکی رێکخستنەکەی بدۆزنەوە، هەرچەندە جاروبار هەستیان بەبوونی رێکخراوێك دەکرد بەڵام هیچ بەڵگەیەکیان لەو بارەیەوە نەکەوتە دەست.

لەم قۆناغەدا کۆمەڵە دەیان ئەندامی پەیداکردو پێ‌ی‌گەیاند، رێکخستنی لەزۆربەی شارە گەورەکانی کوردستان‌و بەغدادا دامەزراندبوو. تەنانەت لەناو هەندێ لەرێکخراوە دیموکراتیەکاندا وەها جێگەی خۆی کردبوەوە کە لەهەڵبژاردنی ئازاددا ئەندامەکانی کۆمەڵە دەرئەچوون‌و ئیشیان ئەگرتە دەست، بەتایبەتی لە (یەکێتی قوتابیانی کوردستان) و لە (یەکێتی لاوان)دا. هەرچەندە کەسانی راستڕەوی ناو پارتی و پاراستن بەتوندی ئەچونەوە بەگژیاندا.[1]

لەدەست پێکردنەوەی شەڕی کورد و حکومەتی عیراق لە (١٩٧٤–١٩٧٥) دا، کۆمەڵەش کادرەکانی خۆی ناردە ناو شۆڕش‌و نەیتوانی لەرووداوەکانی کوردستان خۆی دابڕێت‌و بەشداری جولانەوەکەی کرد. ئاوات عبد الغفور لەم بارەیەوە دەڵێت:"هەرچەندە بزوتنەوەی ئەوکات (١٩٧٤)لەڕووی فیکریەوە، زۆر جیاوازبوو لەفیکری کۆمەڵە، بگرە

---

[1] کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان: بلاوکراوەی ناوخۆ تەنیا بۆ ئەندامان، ژمارە (٢)، (٢)، ١٩٨١، ل٣–٤.

پێچەوانەشی بووین و خۆمان بەئەلتەر ناتیڤیش ئەزانی کە رۆژێك لە رۆژان خەبات بکەین بۆ ئەوەی سەرکردایەتی شۆڕش بگرینە دەست. بەلأم لەبەر ئەوەی شەڕ لەلایەن بەعسەوە ناڕەوایەو لەبەرامبەردا سەرکردایەتی بارزانیش ڕەوایەو بەرگری یە لە کوردستان. کۆمەڵە داوای لە هەموو ئەندام و پالێوراو و دۆستەکانی کرد کە بەشداری ئەو بزوتنەوەیە بکەن و لەڕیزی پێشەوەش بن. بەم پێیە ئێمە لەڕیزی پێشەوەی شۆڕش بووین و لە شەڕیشدا دەیان ئەندامی چالأکی کۆمەڵەمان شەهید بوون، هەر لە بۆردومانی قەلأدزێو بەرەکانی شەڕو بەرگری کەبەپێی ئاماری ئەوکاتەمان دەگەنە(٤٠)شەهید". [1]

لەنامەیەکی مام جەلال دا کە سەرەتای ئازاری١٩٧٥ بۆ سەرکردایەتی کۆمەڵەی ناردبوو " داوای خەباتێکی پارتیزانی دڕێژخایەنی لێکردبوون و بیرۆکەی دامەزراندنی ڕێکخراوێکی نیشتمانی فراوانیشی بۆ خستبونە بەر باس و لێکۆڵینەوە. ئەم مەسەلەیەش بەلای سەرکردایەتی کۆمەڵەوە پێشنیازێکی باش بوو کە بەگەرمی پێشوازی لێکرا چونکە هەل و مەرجەکە زۆر لەباربوو بۆ باسکردن و ئەنجامدانی کارێکی لەم جۆرە. [2]

---

[1] ئاوات عبدالغفور: بۆ ئەوەی مێژوو وەکو خۆی تۆمار بکرێ، کوردستانی نوێ، ژمارە(٤٠٣)، ١٩٩٣/٦/١.

[2] فەرەیدون عبدالقادر لەزەمینەو سەرەتاو دامەزراندنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەدوێ، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٥)، ل٣٤؛ چاو پێکەوتن لەگەڵ سالار عەزیز، لە ٢٠٠١/١٠/١٣، لە سلێمانی؛ ئاوات عبدالغفور: بۆ ئەوەی مێژوو وەکو خۆی تۆمار بکرێ، کوردستانی نوێ، ژمارە(٤٠٣)، ١٩٩٣/٦/١؛ صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كوردستان العراق، ص٣٣٥.

بۆ بەئەنجامدانی ئەم کارە، (شیهاب شێخ نوری)و هەڤالانی تری پێوەندیان بە (فەتاح ئاغا)* وەکردو داوای هاوکاری و پشتیوانیان لێکرد. بەڵام وەڵامی (فەتاح ئاغا) ئەوەبوو کە "بێ رەزامەندی سەرۆك بارزانی ناتوانیت ئەوکارە بە ئەنجام بدات". هەروەها هەر بۆئەم مەبەستە سەرکردایەتی کۆمەڵە پێوەندیان بە عەلی عەسکەریشەوە کرد تا قسە لەگەڵ بارزانیدا بکات، و لەگەل ئیبراهیم ئەحمەد یش گفتوگۆ کرا تا هەوڵ بدرێت بەرگری بکرێت و سەنگەری خەبات چۆل نەکرێت، بەڵام بێسود بوو[1]. پاش ئاشکرابوون و سوربوونی سەرکردایەتی (پدك) لەسەر قبوڵکردنی واقیعی هەرەسهێنان و ئاشبەتاڵ کردن، سەرکردایەتی کۆمەڵە بێ ئومێدبوون، بۆ باسکردنی هەلومەرجی پڕ لەمەترسی تازەی جوڵانەوەی کورد، بۆ بیرکردنەوە لەباشترین شێوەو کاتی دروژدان بە بەرگری، بۆ دانانی رێو شوێنی تاکتیکی دروست بڕیاری کۆبونەوەیەکی فراوانی کادرەکانیان دا. بۆ ئەم مەبەستە هەموویان چونە گوندی (کێلو) لەرۆژئاوای پێنجوێن. ماوەی دوو رۆژ کۆبونەوە بەمەبەستی رێکخستنی کاری ئایندە. دوای راوێژێکی زۆر بڕیاریاندا هەموویان بگەڕێنەوە عیراق و رێگا نەدەن ئەندامو لایەنگرانی کۆمەڵە بچنە ئێران.[2] چونکە مەیدانی خەبات تەنها سەر گۆڕەپانی نیشتمان و ناو میللەتە چونە

---

* فەتاح ئاغا ئەو کاتە ئامیر هێزی خەبات بوو.

[1] چاوپێکەوتن لەگەل مەلا بەختیار، لە ٢٠٠١/٣/١٤ لە سلێمانی.

(٢) ئەرسەلان بایز: رۆژانی سەخت، کوردستانی نوێ، ژمارە (١٨٦١)، ١٩٩٩/٥/١٧، چاو پێکەوتن لەگەڵ سالار عەزیز، لە ٢٠٠١/١٠/١٣، لە سلێمانی؛ ئاوات عبدالغفور: بۆ ئەوەی مێژوو وەکو خۆی تۆمار بکرێ، کوردستانی نوێ، ژمارە(٤٠٣)، ١٩٩٣/٦/١

ئێران و ئەوروپا دابڕانە لە جەماوەرو خۆدزینەوەیە لەخەبات** لەدوای ئەم کۆبونەوەیە، کادرانی کۆمەڵە دەستیان کرد بەکۆکردنەوەی چەک و شاردنەوەیان. داوا لەهەموو ئەندامان کرا کە هەرچی دەزگای چاپ و چەکیان بۆ پەیدا ئەکرێ لەشوێنی ئەمین بیشارنەوە.

لە نێوان ٣/٢٧–١٩٧٥/٤/٥ دا زۆربەی کادرو رێکخستەکانی کۆمەڵە لەشاخ گەڕانەوە شارەکان. سەر لەنوێ رێکخستنەکان لەگەڵ هەلومەرجی نوێ دا دارێژرانەوە. حسابی پاراستنی نهێنیەکان، پاراستنی کۆمەڵە لەیەکترو ناسینی ماوەی رابردووی لەشاخ و لەیەک جیاکردنەوەی ئەو رێکخستنانەی کە ئەبوو لەهەڵگیرسانەوەی شۆڕشدا لەشارەکاندا کاربکەن لەوانەی کە نیاز بوو بۆ کاری هەڵسانەوەی جولانەوەی چەکدارو بۆ مەفرەزە سەرەتاییەکان و گەشەپێدانیان سودیان ئەبێ، هەردووکیان لەیەک جیا بکرێنەوە. (١)

کۆمەڵە لەو بارودۆخە سەخت و دژوارەی دوای هەرەس سورتر بوو لەسەر بەگژاچوون و بەرگری کردن لەشالاوی نامرۆڤانەی رژێمی عیراق،

** " لەم کۆبونەوەیەدا بڕیاری گەڕانەوە بۆ عیراق و ژێر دەسەلاتی رژێم لەلایەن ئەرسەلان بایز و ئەنوەر شاکەلی هوە بەچاك نەزانرا، بەڵکو پێیان باش بوو بەرگری بکەن، بەڵام شیهابی شێخ نوری زۆر قسەی لەگەڵ کردوون کە بەرگری بێ سودە چونکە سەرباری ئەو هەوڵە زۆرەی داویانە کە سێکی وا نەبووە هاوکاریان بکات. دواتر پێی راگەیاندون کە ئەمە بڕیاری سەرکردایەتیەو هەموو لایەك دەبێ جێبەجێ بکەن". کوردستانی نوێ، ژ١٨٦، ١٩٩٩/٥/١٧.

(١) فەرەیدون عبدالقادر لەزەمینەو سەرەتاو دامەزراندنی(ی.ن.ك)دەدوێ رێبازی نوێ، ژمارە (١٥)، ل٣٥.

دەستی کرد بەخۆئامادەکردن و نەخشەکێشان بۆ هەڵگیرساندنی ئاگری شۆڕش. سەرباری کەم ئەزموونی، کۆمەڵە بارودۆخی کوردستانی هەڵسەنگاندو پەرەی بەخەبات دا. زیاتر کەوتە چالاکی نواندن و خۆی لەبەرگری کوردستان دوور نەخستەوە. هەر لەسەر پێشنیازی شیهابی شێخ نوری سەرکردایەتی کۆمەڵە لەهەمان کاتدا بڕیاری دا نەخشەی هەڵگیرسانەوەی شۆڕش دەست پێ بکاتەوە و لەهەمان کاتدا: پرۆژەکەی (مام جەلال) سەبارەت بە دامەزراندنی ڕێکخراوێکی نیشتمانی فراوان قسەی لێ بکرێت و کاری پێ بکەن. مەفرەزەکان دیاری بکرێن بۆ ئەو ناوچانەی کە لەتواناداید. بۆ ئەم مەبەستە پێشنیازکرا کە (علی بچکۆل، عبدالرزاق سێگردکانی، پێستون، غەریب سعید، علی سالح، حمید پۆلیس و عەلی مغاویر) بۆ ناوچەکانی قەلاسێوکەو بەری کۆیەو (فەیسەل تالەبانی)* بۆ بەری قەرەداغ و قسەش لەگەڵ (تاهیر علی والی بەگ) بکرێ بۆ شەمیران و ڕێکخراوی هەڵەبجەش مەفرەزەی هەورامان و سلێمانی و هی شارباژێر دیاری بکەن.[1]

لەهەمان کاتدا سەر کردایەتی کۆمەڵە (فەریدون عبدالقادر)ی راسپارد کە سەفەری دەرەوە بکات، بە مەبەستی پێوەندی کردن لەگەڵ مام

---

* فەیسەل تالەبانی کە بە (سیروان)ناسرابوو، لەسالی ١٩٤٧ لەکەرکوك لە دایك بووە، لەسالی ١٩٧٦ بووە بە پێشمەرگە، فەرماندەی هەرێمی پێنجی قەرەداغ بوو. ئەندامی پێشکەوتووی کۆمەڵە بوو، لە سالی١٩٧٩ لە دێی زێرینجۆ بەدەستی جاش شەهید کرا. (دەفتەری‌سەروەری، زنجیرەی ٢، ل٧٩)

[1] فەریدون عبدالقادر لەزەمینەو سەرەتاو دامەزراندنی(ی.ن.ك)دەوێ ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٥)، ل٣٥-٣٦.

جەلالـدا کـە پێشـتریش (شـازاد صـائب) سـەردانی کردبـوو بیروراکـانی ناوەوەی بۆ بردبوون و بیرۆرای دەرەوەشی بۆ ناوەوە هێنابۆوە.

لەتـــــەموزی ١٩٧٥ دا(فەرەیـــــدون عبـــــدالقادر) ســـــەفەری کردورۆژی١٩٧٥/٨/١٤ لەبەرلینی رۆژئاوا چاوی بەمام جەلال دەکەوێت[١] و نامـــەی ســـەرکردایەتی کۆمەڵـــەی پـــێ دەگەیـــەنێ و بیرۆراکـــانی ســـەرکردایەتی کۆمەڵـــە لـــە مـــەڕ دامەزرانـــدن و پێکهاتـــەی (ی.ن.ك) و دەســتکردنەوەی بەخــەباتی چــەکدارانە بــۆ مــام جــەلال بــاس دەکــات. هەردووڵایان لە کێشەو گیروگرفتەکانی ناوەوە دەدوێن، مام جەلال دوای باسـکردنی بـیروراو ئامۆژگـاری خـۆی لەسـەر چـۆنیەتی دەسـتپێکردن و پەرەپێدانی مەفرەزەکان و گەشەکردنیان رای خۆی بەم جۆرە دەربڕی:-

-کۆمەڵە بەنهێنی دایناەمۆی (ی.ن.ك) ئەبێ و کاری تێئەکا.

-سـەرکردایەتی (ی.ن.ك) لـەناوەوەی وڵات لـە (علـی عسـکری، عمـر دەبابە، شازاد صائب، رسول مامند و ناوەندی کۆمەڵە) پێك بێت.

پێوەندی بکرێ بەکادیر ە سەربازیەکان و فەرماندەکانی پێشمەرگەی پێشووەوە، بەمەبەستی دەست پێکردنەوەی خەباتی چەکدارانەی دژ بە رژێمی بەعس ریٚك بخرێن.

بەهیچ شێوەیەك کوردستانی عیراق جێ نەهێڵن تەنها لەکاتی زۆر زەرور و ناچاری دانەبێ.[٢]

---

[١] صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كوردستان العراق، ص٣٢٩.

[٢] کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان: بلاوکراوەی ناوخۆ، ژمارە (٢) ل٨.

بەڵام دوای ئەوەی (فریدون عبدالقادر) دەگەڕێتەوە عیراق بۆلای هاوەڵانی، شاڵاوی دەسگیرکردنی سەرکردایەتی و رێکخستنەکانی کۆمەڵە دەستی پێکردبوو. بڕیاری گرتنی هەموو سەرکردایەتی کۆمەڵەش دەرچووبوو. (فریدون عبدالقادر) بەهۆی شێخ سالاری حەفیدەوە هەواڵ بۆ (علی عسکری) دەنێرێ[1] و (جعفر عبدالواحید)* یش رادەسپێری کە قسە لەگەڵ (د. خالد سعید) *بکات سەبارەت بە (ی.ن.ك). بەڵام هەلومەرجی راونان و گرتنی ئەندامانی کۆمەڵەو سەرکرایەتیەکەی بواری ئەوەی نەدا ئیشەکان جێبەجێ بکرێ.[2]

لەئەیلولی ١٩٧٥ رێکخستنەکانی کۆمەڵە ئاشکرابوون، بەهۆی رێکخراوی بزوتنەوەی سۆسیالیستی عەرەبییەوە (الحرکە الاشتراکیە العربیە) کە پێوەندی توندو تۆڵی لەگەڵ (ی.ن.ك) دا هەبوو، یەکێ

---

[1] المحامی الشیخ سالار حفید: علی العسکری والحکم للتاریخ،ص ٤٧.

* جەعفەر عبدالواحید لەسالی١٩٤٥ لە شاری کۆیە لەدایك بووە، ئەندامی سەرکردایەتی کۆمەڵە و ئەندامی دامەزرێنەری(ی.ن.ك)بوو لە ناوەوەی وڵاتدا، لە رۆژی ١٩٧٦/٧/١١ لەگەل خاڵە شیهاب و ئەنوەر زۆراب دا حوکمی خنکاندنی بەسەردادرا، لە رۆژی ١٩٧٦/١١/٢١دا لە ئەبو غریب لە سێدارە درا. (دەفتەری سەروەری، زنجیرەی ٢، ل٧).

* دکتۆر خالید سەعید لەساڵی ١٩٣٢ لە شاری کۆیە لەدایك بووە، لەساڵی ١٩٧٦ پەیوەندی کردووە بە شۆڕەوە، ئەندامی سەرکردایەتی بزوتنەوەو (ی.ن.ك) بوو، لە مانگی ١٩٧٨/٦ بەدەستی قیادەی موەقەتە لە کارەساتی هەکاری شەهید کرا. (دەفتەری سەروەری، زنجیرەی ٢، ل٦٣).

[2] فەرەیدون عبدالقادر لەزەمینەو سەرەتاو دامەزراندنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەدوێرێبازی نوێ، ژمارە (١٥)، ل٣٨.

لەئەندامەکانی ئەم ڕێکخراوە لەلایەن حکومەتی عیراقەوە دەگیرێ و ئیعتراف لەسەر ڕێکخستنەکانی کۆمەڵە دەکات. سەرەتا (ئەنوەر زۆراب)** دەسگیر دەکرێت و لە ماڵەکەیدا دەمانچەیەک و چەندین بەیان و بەڵگەنامەو ناوی هەندێ لەهاوڕێکانیشی دەکەوێتە دەست بەعس. [1] ئیتر لەمەوە رژێمی بەعس شاڵاوێکی گرتن و راونانی گەورەی دەست پێ کرد لەشارەکانی کوردستان و بەغدا. لەشاری بەغدا "ئەنوەر زۆراب، جەبار فەرمان، سەعدون فەیلی، دارۆی شێخ نوری، ئەنوەر حەسەن، خدر سەوز، محمد میرزا سعید و سەلام برزۆ)دەسگیرکران.

لەشاری سلێمانیش " ئاسۆی شێخ نوری، علی بچکۆڵ، عوسمان نانەوا، مامۆستا حسین ڕەزا، کمال عەلی، فاروق احمد، د. جمیل، کاکە حەمەی عەتیە، نورالدین فتاح، جەمیل و عەلی مراد) دەسگیرکران. [2] کە ئەم شاڵاوە دەست پێ دەکات، هەڤاڵانی تر بەنیازی خۆ دەربازکردن لەو شاڵاوی گرتنەی رژێم دەستی پێ کردبوو ڕۆژی ١٩٧٥/٩/٢٣ بەرەو ئیران دەکەونە ڕێ، تا لەوێشەوە بەرەو سوریا بڕۆن کە پێك هاتبون لە (شیهاب شێخ نوری، جعفر الواحید، فریدون عبدالقادر، عمری سید علی، عەلی بچکۆل) بەڵام ئەمانە لە ئیران ئاشکرادەبن و دەگیرێن، هەروەها دەوڵەتی ئێران لەتشرینی دووەمی هەمان ساڵدا دووکەسی تری لە سەرکردەکانی

** ئەنوەر زۆراب لەساڵی ١٩٤٩ لە شاری کەرکوك لەدایك بووە، ئەندامی هەرێمی بەغدای کۆمەڵە بوو، لەڕۆژی ١٩٧٦/٧/١١دا حوکمی خنکاندنی بەسەردادرا، لەڕۆژی ١٩٧٦/١١/٢١دا لە ئەبو غریب لە سێدارە درا.

[1] ئەرسەلان بایز: ڕۆژانی سەخت، کوردستانی نوێ، ژمارە (١٨٧٦)، ١٩٩٩/٦/٧.

[2] شێخ جمال شێخ نوری: بیرەوەریەکانم لەڕێکخستنەکانی کۆمەڵدا، ل١١.

کۆمەڵە گرتبوو کە (ئەرسەلان بایز و ئاوات عبد الغفور)بوون. ئیران بەپێی ڕێکەوتنی جەزائیر کە لەگەڵ عیراقدا ئیمزای کردبوو، لەڕۆژی ١٩٧٦/١/١ هەموو ئەو کەسانەی تەسلیم بە دەوڵەتی عیراق کردەوە، [١] دەوڵەتی عیراقیش لەدادگایەکی ڕوکەش دا لە (١٩٧٦/٧/١١) بڕیاری لەسێدارەدانی سێ سەرکردەی کۆمەڵەی دا کە بریتی بوون لە (شیهاب شێخ نوری، جعفر عبدالواحید و ئەنوەر زۆراب). هەڤالانی تریش هەریەکەیان بە (٦) ساڵ زیندانی حوکم دران.[٢]

دەسگیرکردنی سەرکردایەتی کۆمەڵە لەلایەن ڕژێمی بەعسەوە بە کارەساتێکی گەورە دەژمێردرێ لەمێژووی کۆمەڵەدا. بەتایبەتی لەو کات و ساتە ناسکەدا کە چارەنوسی کورد نادیار بوو. چونکە تا ڕادەیەك بوو بەهۆی پچڕان و لەبەریەك ترازاندنی ریزەکانی ڕێکخستن بۆ ماوەیەکی دیاریکراو. لەئەنجامدا ریزەکانی ڕێکخستن پەشێوییەکی زۆریان تێکەوت و کۆمیتەکان لەیەك دابڕان و بەشێکی ئەندامان لەیەکتری بزر بوون.

لەم بارودۆخە سامناکەدا، بۆ هەڵسانەوەی ڕێکخراوەکەو ئاسایی کردنەوەی بارودۆخی ڕێکخستنەکانی کۆمەڵە، شاسوار جەلال (ئارام) [*] کە

---

[١] بەڵگەنامەی (مدیریة امن المحافظة السلیمانیة) ١٩٧٦/١ سەبارەت بە تەسلیم کردنەوەی ئەو هەڤالانە لەلایەن ئیرانەوە بەعیراق. بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٢٣).

[٢] بەڵگەنامەی (قرار محکمة الثورة) ذمارة (٣٧٤/ج/١٩٧٦) لە ١٩٧٦/٧/١١ سەبارەت بەحوکمی شیهابی شێخ نوری و هاوڕێکانی. بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٢٤).

[*] شاسوار جەلال کە بە (ئارام) ناسراوە، لەساڵی ١٩٤٧ لە سلێمانی لەدایك بووە، ئەندامی سەرکردایەتی کۆمەڵەو ئەندامی مەکتەبی سیاسی (ی.ن.ك) بوو،

نەئەندامی سەرکردایەتی کۆمەڵە بوو، وەنە لەلای سەرکردایەتیەوە راسپێردرا بوو، چووە مەیدانی خەباتەوەو دەست پێشکەرییەکی گرنگ و کاریگەری کرد، ئەوەی کە سەرکردایەتی کۆمەڵە بەرێکخراوێکی ڕێك و پێك ئەبوو ئەنجامی بدایە. ئەم بەرێکخراوێکی لێدراو و لەت و پەت کەوتەجێ بەجێکردنی.

تەقەلاکانی ئارام بە کۆمیتەو ڕێکخراوو شانەکانی کۆمەڵەوە بەردەوام بوو، ئەوەندەی بۆی دۆزرانەوەو بۆی بەیەکەوە گرێدرانەوە کۆی کردنەوەو ڕێکی خستن و ئەوسەر دەمە هەر٠٠ شارێکی گەورە لیژنەیەکی هەبوو بەناوی کۆمیتەی هەرێمەوە، لەنوێنەرایەتی هەر کۆمیتەیەك لیژنەیەك پێکهێنرا بەناوی کۆمیتەی هەرێمەکانەوە. ئەم کۆمیتەیەش لەمانە پێکهاتبوو:-

١-شاسوار جەلال (ئارام)

٢-نجم الدين عزيز (سالار)

٣-ئازاد هەورامی (عادل)

٤-حكمەت محمد كريم (مەلا بەختیار)

٥-عبدالرزاق محمد سێگردکانی[1]

ئەم کۆمیتەیە ڕۆڵێکی مێژوویی گرنگی بینی و کەوتە ڕێکخستنەوەی کۆمەڵەو سازدانی پێشمەرگەو ئامادەکردنی مەفرەزەی چەکدار. بەڵام

لەڕۆژی١٩٧٨/١/٣١ لە گوندی تەنگیسەری ناوچەی قەرەداغ بە دەستی جاش شەهید کرا.

[1] چاوپێکەوتن لەگەل مەلا بەختیار، لە ٢٠٠١/٣/١٤ لە سلێمانی؛ صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كوردستان العراق، ص٣٣٨

کۆمیتەی هەڕێمەکان سەرکردایەتیەکی کاتی و لاواز بوو، چونکە ئەندامەکانی جگە لە (ئارام) ئەوانی دیکەیان لەڕووی تەمەن و کاری سیاسی و سەربازییەوە گەنج و کەم ئەزمون بوون و لەئاستی پێویستییەکانی جوڵانەوەی گەلی کورد و گەشەپێدانی کۆمەڵەو پێکهێنانی دامو دەزگای پێویستی شۆڕش دانەبوون، بۆیە تا ماوەیەکی درێژخایەن نەیانتوانی باوەڕو متمانەی بەشی زۆری ئەندامەکانی کۆمەڵە و جەماوەری کورد بەدەست بێنن، بەتایبەتی لەو کاتەدا کە ئیدی کۆمەڵە کەوتبووە خەباتی چەکداری و سیاسی ئاشکرا. [1] بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا کۆمیتەی هەڕێمەکان چەند کارێکی گرنگیان ئەنجامدا :

١-ئەندامەکانی کۆمەڵەیان رێکخستەوە و لەگەل زۆری ئەوانەی خۆیان شاردبووەوە و ئەوانەی ئاشکرا نەبووبوون، پێوەندییان دروست کرد و هەموو ئەو شانەو هێڵانەیان پێکەوە گرێدایەوە کەمابوون و کۆمیتەیان لەشارەکاندا دامەزراندەوەو کەوتنە راکێشانی تێکۆشەرانی تازە.

٢-پێوەندییان لەگەڵ چەندین ئەفسەری شۆڕشگێڕو کادری پێشمەرگایەتی دروست کرد و داوایان لێکردبوون خۆیان ئامادەبکەن بۆ چوونە شاخ.

٣-پێوەندییان لەگەل دەستەی دامەزرێنەری (ی.ن.ك) لە دەرەوەو بەتایبەتی لەگەل مام جەلال دروست کرد[2].

---

[1] کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان، بڵاوکراوەی ناوخۆ، ژمارە (٢)، ل١٠.

[2] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە...ل٦٤.

جگـه لـه ئەنـدامانی کۆمیتـەی هەرێمـەکان، چـەند کەسـێکی‌تریش هاوکاری زۆرو کاریگەریان کردبوون بۆ بەجێهێنانی ئەرکەکانیان لەوانە :

جەمالی عەلی مەعروف (جەمالە رەش)و ئیبراهیم ئەحمەد هەریەکەی جارێك چوون بۆسوریا و نامەی کۆمەڵەیان بردبوو بۆ دەستەی دامەزرێنەر و (عوسمانی مام برایم)یش چەند جارێك چوو بۆ عەممان. لەو ماوەیەدا (ئارام) ژمارەیەك لە بەیاننامەو بلاوکراوەی دەرکرد، لەوانە (پەیرەوی ناوخۆی دەستە چەکدارەکان). بۆچونەکانی کۆمەڵە لەسەردەمی خەباتی چەکدارانەدا لەچەند خاڵێکدا خۆی دەبەستەوە:-

١-لەئـــەنجامی سیاســـەتی رەگـــەز پەرســـتانەو شـــۆڤینیانەی دەســـەلاتدارانی بەعســـی بەغـــدا بەرامبـــەر بـــە کوردســـتان، هەســـتێکی نەتەوایەتی لای زۆربەی جەماوەری کورد دژ بەو سیاسەتە دروست ببوو کـە تێبینـی ئـەوە دەکـرا لەماوەیـەکی کورتـدا سـەرلەنوێ بزوتنەوەیـەکی جەماوەریانەی چەکدارانە لـە چیاکانی کوردستان دەست پێبکاتەوە. بۆیە کۆمەڵە پێی وابوو گەر خۆی دەست پێشخەر نەبێت ئەوا دوور نییە ژمارەیـەك لـەو دەسـتەو ریزکخراوانەی‌پێشـووتر کـە لەگـەڵ ئایـدیاو بۆچـوونەکانی کۆمەڵـەدا نـاگونجێن سـەر لـەنوێ دێنـەوە سـەر شـانۆی کوردایـەتی و هەلـە مێـژوویی یەکـە بـۆ خۆیـان دەقۆزنـەوەو دیسـانەوە لـە چـوار چـێوەی هـەمان ریبـاز و فیکـری کلاسـیکیانەی خۆیانـدا کـۆنترۆڵی گۆڕەپانی کوردستان دەکەن و کوردی ژێردەستە بەرەو هەمان چەواشە کردن و ژێرکەوتن دەبەن.

٢-حکومـەتی عیراق بەپەلـە بـوو لـە گـۆڕینی روخسـاری نەتەوایـەتی کوردسـتانو بەعـەرەبو بـە بەعسـیکردنی و راگواسـتنی خەڵکەکـەی،

ئەیانویست لەماوەیەکی کەم داگیانی نیشتمان پەروەری و شۆڕشگێڕی لەناو خەڵك دابمرێنن و تۆوی دوو دڵی و بڕوانەبوون بەخەبات کردن و بەیەکتری بچێنن، بەیەکجاری ناوی کورد و کوردستان بسڕنەوە، کۆمەڵە بۆ پەکخستنی ئەم پیلانەو هەڵوەشانەوەی و بەرگری کردن لەروخساری نەتەوایەتی، ڕێگای خەباتی چەکداری بەراست زانی و هەڵی بژارد.

٣-بڕوابوون بەوەی کە لەرەوتی خەباتی چەکدارانەدا ئەتوانری خەبات بۆ پێکهێنانی حزب بکات، بڕوای بەوە هەبوو کە بەبێ حزبی پێشڕەو ئامانجەکان بەدی نایەن. بەڵام ئەتوانرێ بەبێ حزب شۆڕش بکرێ و کۆمەڵە باشتر گەشە بکات وەزیاتر بتوانێ لەجەماوەر نزیك ببێتەوەو هانیان بداو وشیاریان بکاتەوەو ڕێکیان بخات، ئەم بۆچونانە بوونە هاندەرێك کە کۆمەڵە بەگەرمی پێشوازی لەبانگەوازی (ی.ن.ك) بکات بۆ دەستپێکردنی خەباتی چەکدارانە شان بەشانی ڕەوتە ڕزگاریخوازو شۆڕشگێڕەکانی تر. هەر چەندە بەچاکی و بە وردی زەمینەی بۆ ئەم کارە مەزنە خۆش نەکردبوو.[1] لەهەمان کاتدا کۆمەڵە چەقی کارەکانی خستبووە سەر خوێندەواران و زانستگاکان و کۆنە ئەندامەکانی باڵی مەکتەبی سیاسی، بە پێچەوانەی ئەمەوە نەیتوانیبو وەکو پێویست ڕەگ لەنێو پاڵەو ڕەنجبەر و کرێکار و دێهاتەکاندا دابکوتێ. چونکە زۆرینەی ئەندامەکانی لە دەستەی وردە بۆرژوازی کورد پێکهاتبوون[2].

---

[1] ج. صادق: خەباتی چەکدارچۆن تێئەگەین ؟ گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە (٥)، هاوینی١٩٧٩ل١٣.

[2] کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان: بلاوکراوەی ناوخۆ، ژمارە (٢)، ل٣.

٢-بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان

بیرۆکەی دامەزراندنی بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان لەئەنجامی زنجیرەیەك کۆبونەوەی بەشێك لەکادرو سەرکردەکانی شۆڕشی ئەیلول سەری هەڵدا، کە لەدوای هەرەسی ١٩٧٥ پەنایان بردبوە بەر ئێران.

یەکەمین کۆبونەوەی ئەو تێکۆشەرانە لە نیسانی ١٩٧٥دا لە ورمێ لەماڵی (عومەر دەبابە) بەسترا[١]. بەشداربوانی پێك هاتبوون لە (علی عەسکەری، د. خالد سعید، علی هەژار، ابراهیم احمد، کاردۆ گەلاڵی، جەمال ئاغا، رەسول مامەند، مەلا ناصیح، عومر دەبابە، عبدالرحمن گۆمەشینی، ملازم تاهیری علی والی، سەلیم ئاغۆك و کەمال محی الدین و ...)[٢] لەو کۆبونەوەیەدا* بڕیار لەسەر ئەم خاڵانەی خوارەوەدرا :-

١-کۆبونەوەکە گەیشتە ئەو دەر ئەنجامەی کەلەچوارچێوەی خەباتی سیاسیدا دژ بە رژێمی دەسەلاتداری بەغدا کار بکەن. دوای هەرەسی شۆڕشی ئەیلول و بەپێی ریککەوتننامەی جەزائیر شای ئێران ریگەی بە پەنابەرە کوردەکان نەئەدا کە بەهیچ شێوەیەك چالاکی سیاسیدژی رژێمی بەعس ئەنجام بدەن. لەبەر ئەوە زۆربەی بەشداربووان بڕیاریاندا سود لە

---

[١] چاو پێکەوتن لەگەڵ جەمال حکیم ئاغا لە ٢٠٠١/٩/٣، لەسلێمانی.

[٢] بەهرۆز گەلاڵی: رەسول مامەند، ٥٠ ساڵ تەمەنو ٣٣ ساڵ خەبات، ل٢٩؛ برزۆ عەلی هەژار: شەهیدی سەرکردە عەلی هەژار، ژیانی و خەباتی سیاسی، ١٩٩٣، هەولێر، ل٩؛ صلاح الخرسان: التیارات السیاسیة في کردستان العراق، ص٤٧٨ .

* جەمال حکیم ئاغا دەڵێ بەشداربووانی ئەم کۆبونەوەیە ژمارەیان نزیکەی (٢٠)کەس دەبوون. چاو پێکەوتن لەگەڵ ناو براو لە ٢٠٠١/٩/٣لەسلێمانی.

لێبوردنی عێراق وەربگرن و بگەڕێنەوە وولاّت و لەوێ چالاّکیەکانیان ئەنجام بدەن. هەر بۆیە زۆربەیان گەڕانەوە بۆ عێراق. [1]

٢-پاش هەڵسەنگاندنی بارودۆخی ئەو کاتەی کوردستان، بیرو بۆچوونی جیا جیا لەناو ئەو کۆبوونەوەیەدا هەبو. زۆربەیان پێیان وابوو کە دەبێ بەزووترین کات حزبێك لەکوردستان دروست بکرێ، [2] ئەو زۆربەیە پێیان وابوو کە " دوای هەرەس هێنانی شۆڕش، سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کوردستان بەتەواوی روخاو مەیدانی خەباتی چۆڵ کردو سەرکردەکانی هەلاّتن و میللەتیان بەجێ هێشت. بێ ئەوەی هیچ ڕێگەیەکیان بۆ دیاری کردبێت، بەتایبەتی لەو کاتە ناسکەو پڕ مەترسیەدا کە کورد زیاتر پێویستی بە کۆکردنەوەو راست کردنەوەو رابەری هەبوو". [3]

٣-ئەم تێکۆشەرانە بەهەڵسەنگاندنی ڕەوشی خەباتی رابردوو گەیشتبوونە ئەو ئەنجامەی "سەرکردایەتیەکەی ئەوسای شۆڕشی کورد لەدوای ڕێکەوتنە شومەکەی جەزائیر لەنێوان عێراق و ئێران دا دەرئەکەوێت نەك هەر نەیتوانیبوو رابەری خەباتی چەکدارانەی گەلی کورد بکات و بڕیار لەسەر بەرگری کردن بدات، بگرە نەشی هێشت پێشمەرگە شۆڕشگێڕەکان بەرهەلستی ئەو هەلو مەرجە بکەن، خۆیان

---

[1] صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كردستان العراق، ص ٤٨٥.

[2] ڕێباز: قەندیل بەغدای هەژاند، وبەرگی یەکەم، ل٦٢.

[3] یەکەم بەیانی لێژنەی ئامادەکاری بزووتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان لە ئابی ١٩٧٦، بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٧)؛ ڕاپۆرتی سیاسی یەکەم کۆنگرەی حزبی سۆسیالیستی کوردستان-عیراق، لە ٢١-١٥ ئایاری ١٩٨١، ل٨.

ڕێکخەن لەپێناو ڕزگاری کوردستان و بەدی هێنانی ئاواتەکانی گەلی کورددا"[1] هەر بۆیە پێیان وابوو سەرکردایەتی بارزانی بەو ڕێبازە سیاسیە چەوتەی کە لەچەند ساڵی رابردوودا ڕێڕەوی دەکرد، جوڵانەوەی کوردی تووشی هەلدێر کردبوو،* و لەهەمان کاتدا ڕێکخستنەوەی پارتی لەسەر بنچینەیەکی پێشکەوتووخواز، بەدۆستایەتیکردنی لەگەڵ بەعس و بەشداری کردنی لەدام و دەزگا ئۆتۆنۆمیەکانیدا، ئەکرێ هەندێ لەدەسکەوتەکانی کورد بپارێزرێ.[2] خاوەنی ئەم بۆچوونانە بیانویان بۆ ئەو بیروڕایانەیان دەدۆزیەوە، بێخەبەرلەوەی کە حکومەتی عیراق رازی نەبوو لەگەڵ مەکتەبی سیاسی پارتی دا نوستاندن بکات پاش ریککەوتننامەی جەزائیر.

---

[1] یەکەم بەیانی لێژنەی ئامادەکاری بزووتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان لە ئابی ١٩٧٦.

* جەمال ئاغا دەڵێت: لەکۆبوونەوەکەی ورمێدا ماموستا ئیبراهیم ئەحمەد وتی "ئێمە هەوڵ بدەین شتێك بکەین بەهیچ جۆرێك لەگەڵ جەنابی مەلامستەفا استدام نەکەین، بیر لەوە نەکەینەوە کەوا استدام لەنێوان ئێمەو ئەوانا ببێ. ئەوانە پارتین، من پێم وایە بیر نەکەینەوە کە پارتیبین، بەلکو بیر لە ڕێکخستنێکی نوێ بکەینەوە. و سەیری بارودۆخ بکەین، ئەگەر بارودۆخ باش بوو، و حکومەتێکی دیموکراتی هەبوو لەعیراقدا و دیموکراتیەت وجودی هەبوو لەعیراقدا ئێمە هەتا مۆلەتیش وەربگرین بۆ حزبەکەمان. ئەمە باشترە لەوەی خۆمان ناوبنێین پارتی و ئەوانیش پارتیبن و وەك جاران ململانێ دەست پێبکاتەوە. ئەمە هیچ سودی بۆ کورد نابێ". جەمال ئاغا دەڵێت: سەرجەم بەشداربووان هاوڕابوون لەگەڵ ئەم بۆچونەی ماموستا ئیبراهیم ئەحمەد دا. (چاوپێکەوتن لەگەل جەمال حەکیم ئاغا لە ٢٠٠١/٩/٣).

[2] –نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە، ل٤٤.

ژمارەیەکی زۆر لەو کادیرانە کە پاش هەرەس گەرابوونەوە عێراق، هەندێکیان دوور خرابوونەوە بۆ خواروی عێراق، وەهەندێکیشیان لەشارەکانی کوردستان بوون. لەوانە:د. خالد سعیدو سەعدی عەزیز لە (بەغدا) بوون، عمر دەبابەو سەید کاکە لە (رمادی) بوون، عەلی عەسکەری لە (رفاعی)و تاهیری عەلی والی لە (عمارە) بوو.[1]

ئەم تێکۆشەرانە لەهاوینی ١٩٧٦دا، پاش ئەوەی هەندێ پێوەندیان لەگەڵ یەکتریدا بەستو دانیشتنو لێکدانەوەی هەلو مەرجی ئەو کاتەی کوردستانیان خستەبەر باسو لێکۆڵینەوە. بەدەست پێشخەری (سەیدا سالح یوسفی)و بەشداری ژمارەیەك لەکادیرو سەرکردەی هەردوو باڵەکەی پارتی دیموکراتی کوردستان، (بزووتنەوەی سۆسیالیستی دیموکراتی کوردستان)یان دامەزراندو یەکەم بەیانی لەئابی ١٩٧٦ دا ڕاگەیاند.

(٢)دەستەی دامەزرێنەری (بزووتنەوە) سەرەتا پێکهاتبوو لە:

١-سەیدا سالح یوسفی

٢-عەلی عەسکەری

٣-د. خالید سەعید

٤-ملازم تاهیر عەلی والی بەگ

---

[1] -هەواڵنامەی خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلی کوردستانی عێراق لەماوەی دوو سالدا، لەبلاوکراوەکانی (ی.ن.ك)، مایسی ١٩٧٨، ل٢٧.

[2] یەکەم بەیانی لێژنەی ئامادەکاری بزووتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان لەئابی ١٩٧٦، بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٧)؛ نامەیەکی قادر عەزیز بۆ تویژەری بابەتەکە لەڕۆژی (٢٠٠١/٢/١٨)؛ عبدالسلام علی: صفحات من نضال الشهید صالح الیوسفی، ص٢٧.

٥- سعدی عەزیز (سعدی گچکە)

٦-عمر مستەفا (عمر دەبابە)

٧-رسول مامند

٨-علی عبدالله علی (علی هەژار)

٩-عارب عبدالقهار (کاردۆ گەڵاڵی)

١٠-مەلا ناصح اسماعیل ئەحمەد [١]

یەکەم بەیانی دامەزرێنەری بزوتنەوە لەرێی (کەریمی حیسامی)ەوە لە (بەیروت) چاپ کرا.[٢]

بزووتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان، وەك لەبەیانی دامەزراندنیدا هاتووە: "بزووتنەوەی کرێکارو جووتیارو شۆڕشگێڕەکانی کوردستانە لەسەر رێبازی پێشکەوتووانە، علمیانە خەبات ئەکات بۆ گەیاندنی کورد بەمافی چارەنووس...[٣] هەروەها بەپێی بڵاوکراوەکان، بزووتنەوە رێکخراوێکی چەپی دیموکراتی شۆڕشگێڕەو باوەڕی بەمارکسیزمو سۆسیالیزمی زانستیو دادپەروەری کۆمەڵایەتیو مافی چارەی خۆنووسینو گرێدانی خەباتی نەتەوایەتیو خەباتی چینایەتی/ کۆمەڵایەتی هەیە.[٤]

---

[١] -صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كردستان العراق، ص٤٨٦.

[٢] -کەریمی حسامی: بیرەوەرییەکانم، بەرگی پێنجەم، ل.

[٣] یەکەم بەیانی لێژنەی ئامادەکاری بزووتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان لە ئابی ١٩٧٦.

[٤] نامەیەکی قادر عزیز بۆ توێژەر لەرۆژی (٢٠٠١/٢/١٨).

بزووتنەوە لەو سەردەمەدا وەك رێکخراوێکی پێشکەوتووخوازی شۆڕشگێڕ هاتە مەیدان بۆ ئەوەی ئەرکێکی قورس و گران جێبەجێ بکات، کە بریتی بوو لەیەکخستنی رێزە پەرش و بلاوەکانی بزووتنەوەی رزگاریخوازی گەلی کوردو چەسپاندنی رێبازێکی پێشکەوتوخوازو دیموکراسی لەشۆڕشداو[1] دامەزراندنەوەی پێوەندی لەگەڵ هێزە نیشتمانی و دیموکراتیەکانی کوردستان و عێراق و ناوچەکەو جیهاندا، هەروەك لەیەکەم بەیان داهاتووە :

"بزووتنەوە تێئەکۆشێ لەپێناوی یەکگرتنی هەموو رێکخراوو هێزە نیشتمانیە پێشکەوتوخوازەکانی کوردستان لەبەرەیەکی کوردستاندا، تێ دەکۆشێ لەپێناوی بەهێزکردنی پێوەندی دۆستانە لەگەڵ هێزە نیشتمانیە پێشکەوتووخوازەکانی عێراق و پێکهێنانی بەرەیەکی نیشتمانی راستەقینە بۆ دەستە بەرکردنی مافەکانی گەلی عێراق و بەستنی پێوەندی هاوکاری لەگەڵ حزب و هێزە نیشتمانیە پێشکەوتووخوازەکانی عەرەب لەژێر بناغەی مافی چارەنووسی گەلانی ژێردەستەو بەهێزکردنی پێوەندی هاوکاری لەگەڵ بەرەی سۆسیالست بۆ پشتگیری خەباتی گەلانی ژێردەستەی دنیا".[2]

بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا، بەرلەوەی(بزوتنەوە)بەیانی دامەزراندنی خۆی رابگەیەنێ، لەئەیلولی ۱۹۷۵دا مام جەلال لەڕێگەی (فەرەیدون

---

[1] راپۆرتی سیاسی یەکەم کۆنگرەی حزبی سۆسیالیستی کوردستان–عیراق، لە ۲۱–۱۵ ئایاری ۱۹۸۱، ل۱۳–۱٤.

[2] یەکەم بەیانی لێژنەی ئامادەکاری بزووتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان لەئابی۱۹۷٦.

عبدالقادر)ەوە پێوەندی بە علی عەسکەری و عمر دەبابە و د. خالید سعیدەوە کردبوو.[1] بەڵام لەبەرئەوەی لەو کاتەدا سەرکردایەتی کۆمەڵە تووشی شاڵاوی گرتن‌و راوەدوونان هاتن، وەك پێویست نەتوانرا کارەکان جێبەجێ بکرێن*.

لە ٨ی ئابی ١٩٧٦دا کۆمەڵێك لەسەرکردەو کەسایەتیە ناسراوەکان وەك :(د. خالید سعید، عەلی عسکری، عمر دەبابە، سەید کاکە، سعدی عزیز، تاهیری علی والی)، لەسەر داوای مام جەلال و دەستەی دامەزرێنەری (ی.ن.ك) شوێنەکانی خۆیان بەنهێنی بەجێ هێشت‌و بەرەو چیای قەندیل کەوتنە رێ بۆ دۆزینەوەو ڕێکخستنەوەو ئامادەکردنی دەستەی چەکدارو لەشاخەکانی کوردستاندا شۆڕشیان دەست پێکرد.[2]

---

[1] المحامي الشيخ سالار الحفيد: على عسكرىء الحكم للتاريخ، ص٤٧؛ چاوپێ کەوتن لەگەل مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە(١٢٥٨)٢/٦/١٩٩٦ .

* پێوەندیيەکانی دەستەی دامەزرێنەر لەگەڵ د. خالید سەعید بەشێکی زۆری لە ڕێگای (محمد مەعصوم)ی برای د. فوئاد مەعصومەوە بوو، کە دەچوو بۆ کوێت و لەوێوە د. فوئادی برای دەدیت و نامەو بەیان و پارەی لێ وەر دەگرت و تەسلیم بە د. خالیدی دەکرد. تەنانەت محمد مەعصوم ئاگاداری ڕۆژی دەرچوونی د. خالید و عومەر دەبابە بوو، خالید سەعید کلیلی خانووەکەی تەسلیمی ئەو کردبوو و پێی گوتبوو: ئاگاداری مام جەلال بکە کە ئێمە دەرچووین. (چاوپێکەوتن لەگەڵ د. فوئاد مەعصوم، لە ٢٠٠١/١٢/٦ لە سلێمانی).

[2] هەواڵنامەی خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلی کوردستانی عێراق لەماوەی دوو ساڵدا، ل ٢٧.

هەواڵنامەی کێشە

لەبەر ئەوە تەنیاڕێگە لەپێش بزووتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان دا ئەوبڕیارەبوو بەچەك رووبەڕووی ئەو پیلانەی رژێم ببێتەوە، دەبینین روو دەکەنە شاخ و لەسەر داوای دەستەی دامەزرێنەری یەکێتی و لە پاڵ مەفرەزەکانی کۆمەڵەداو شۆڕشیان راگەیاند. [1]هەر سەبارەت بەو بارودۆخە نوێیە مام جەلال دەڵێت:-

"جگە لە کۆمەڵە و بزوتنەوە پێوەندیمان بەهەندێك کەسانی سەربەخۆوەکرد، وەکو خاڵە سەید مەجید لەهەولێر و هەندێ تێکۆشەری تر"[2]

دوای راگەیاندنی (بزووتنەوە)، لە ١٩٧٦/١١/٦ دا عمر دەبابە عێراق بەجێ دێڵێ و دەچێتە دیمەشق، و وەك نوێنەری بزووتنەوەی سۆسیالستی کوردستان دەچێتە ریزی دەستەی دامەزرێنەری (ی.ن.ك)ەوە. [3]بەمە (بزووتنەوە) یەکەمین ڕێکخراو بوو دوای کۆمەڵە کە بەپیربانگەوازەکەی (مام جەلال)ەوە چوو، لەریزەکانی (ی.ن.ك)دا شان بەشانی کۆمەڵە خەباتی چەکداری دریژە پێدا. [4]

---

[1] بەهرۆز گەڵاڵی: رسول مامند ٥٠ ساڵ تەمەنو ... ل١٣.

[2] چاوپێکەوتنی مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە(١٢٥٨)٢/٦/١٩٩٦ .

(٣) عادل مراد: محاولة جادة جزء من تاريخ.... الاتحاد، عدد (٣٧٣)، ٩/٦/٢٠٠٠؛ صلاح الخرسان: التيارات السياسية فى كردستان العراق، ص٤٧٨.

[4] صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كردستان العراق، ص ٤٧٨؛ راپۆرتی سیاسی یەکەم کۆنگرەی حزبی سۆسیالیستی کوردستان-عیراق، لە ٢١-١٥ ئایاری ١٩٨١، ل١٨.

سەبارەت بەهاتنەدەرەوەی ئەو کەسایەتیانە مام جەلال دەڵێت:"ئەو برادەرانە هاتن ببنە ئەندام لە (ی.ن.ک)دا، ئێمە مەرجێکمان لەسەریان دانا کە ناوی خۆیان بگۆڕن، ئەو دەمە دژی ناوی سۆسیالیستیدیموکراتی بووین. سۆسیالیستی دیموکراتمان پێکردنە سۆسیالیست گوتمان چونکە سۆسیالیسی دیموکرات دژی خەباتی چەکدارەو گوتمان ئێوە سۆسیال دیموکرات بن کەواتە خەباتی چەکداریتان بەلاوە پەسەند نیە ئەگەر ئێوە ئەوەبن مانای خەباتی چەکداری ناکەن لەبەر ئەوە دەبێت بڵێن ئێمە بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستانین "[1]

بەڵام هەر لەسەرەتای دروست بوونی، بزووتنەوەهەندێك گیرو گرفتی تێدا تێبینی دەکرا. وەك:-

١-نەبوونی یەك ئایدیاو بیرو بۆچوون لەنێو سەرکردایەتی بزوتنەوەدا لەروی فیکری و سیاسییەوە هەموو هاوئاهەنگ نەبوون. لەوانە دەستەیەکیان هەڵگرانی بیری مارکسی-لینینی و ژمارەیەکی دیکەیان سۆسیال دیموکرات و گرۆیەکی دیکەیان هەڵگرانی بیری نەتەوەیی بوون". [2] ئەم هەم نا ئاهەنگیە گیرو گرفتێکی زۆری لەو دۆخەناسك و ئاڵۆزەدا دروست کردبوو.

٢-زۆربەی کادیرە سیاسیو سەربازییەکانی بزوتنەوە لەوانەبوون کە پێشتر لە ریزەکانی شۆڕشی ئەیلولدا بوون، ئەوانی دیکەشیان لەو کەسانە بوون کە سەر بەباڵی مەکتەبی سیاسی بوون. هەر پاش ئەوەی کە

---

[1] چاوپێکەوتنی مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە(١٢٥٨)١٩٩٦/٦/٢.

[2] ڕێباز: قەندیل بەغدای هەژاند، بەرگی یەکەم، ل ٦٢.

بزوتنەوە بووە ئەندامێکی (ی.ن.ك) ئەو بۆچونە جیاوازانە بە ئاشکرا دەبینران.[1]

٣- هەڵبەت ئەوناهەماهەنگیە فیکری و سیاسییە رەگ و ریشەیەکی مێژوویی هەبوو، بۆ وێنە : سەیدا سالح یوسفی و عەلی هەژار کە دوو لە سەرکردە ناسراوەکانی بزوتنەوە بوون، جەختیان لەسەر ئەوە دەکردەوە کە هەر چەندە بزوتنەوە ئەندامێکی ناو (ی.ن.ك) ە، بەڵام پێویستە لە پێوەندی کردنیاندا لەگەڵ گروپ و لایەنە سیاسی یەکانی دیکەدا سەربەخۆییەکی تەواویان هەبێت. کە ئەم رایە بەپێچەوانەی بۆچونەکانی د. خالید سەعید و عەلی عەسکەری و هەندێکی دیکەوەبوو.[2]

لەمەش بترازێ سالح یوسفی کە بەناو سەرەو کاری بزوتنەوەی دەکردو* لە بەغدا دادەنیشت ئەو رۆڵە کاریگەرییەی نەبوو بە ریژەی

---

[1] بەهرۆز گەلاڵی: رەسوڵ مامند. ٥٠ ساڵ تەمەنو... ل٣٢.

[2] هەمان سەرچاوەی.. ل، ٣٣، ٦٣.

* - جمال حکیم ئاغا دەڵێت: ئەو سەردەمە لێپرسراوی رێکخستنەکانی سلێمانی بووم، پۆژێك هاتن بەدواما لە کەرکوکەوە، وتیان حەزدەکەین سەرێك لە سەیدا سالح یوسفی بدەین لە بەغدا، چومە سەردانی، هەستم کرد ئەو خەتە لەدەوری ئەو کۆبونەتەوە، هەندێك لە هەڤالانی کەرکوك پێشتر پەیوەندیان لەگەڵ منداهەبوو وردە وردە پێوەندیان لەگەڵ منا کەم کردبۆوە و چوبونە لای سەیدا سالح یوسفی، وادیار بوو ئەوان وەك سکرتێری حسابیان بۆ کرد، بەڵام ئەم مەسەلەیە نەگەیشتبوە لای ئێمە لە سلێمانی، بەڕەسمی یا بە کۆبونەوەیەکی تایبەتی پێمانی رابگەیەنن و لەگەڵ منا باس بکەن. سەیدا سالح هەر ئاموژگاری دەکردین و دەیوت پێویستە ئەو خەڵکە هان بدەین و لە دەوری بزوتنەوەی سۆسیالیستی دیموکراتی کوردستانا کۆی بکەینەوە و

ئەندامەکانی دیکەوە کە لە چیاکانی کوردستان بوون. لەلایەکی دیکەشەوە سالح یوسفی باوەڕی بە سیاسەتی(الباب المفتوحه)هەبوو کە دەبێت دەرگەی وتوێژکردن لەگەڵ بەغدا دا بۆ هەمیشە کراوەبێت.[1]

هەوالنامەی کتێب

ڕێکی بخەین. لەوە زیاتر ئێمە وەك خەتی سلێمانی ئاگاداری چۆنیەتی بوون بەسکرتێری سەیدا سالح یوسفی نەبووین. (چاوپێکەوتن لەگەڵ جەمال حکیم ئاغا لە ٢٠٠١/٩/٣ لە سلێمانی).

[1] ڕێباز: قەندیل بەغدای هەژاند، بەرگی یەکەم، ل٦٣.

٣-هێڵی گشتی

هێـزی بنچـینەیی پێـك هاتـەی یـەکێتیی نیشـتمانیی کوردسـتان، کۆمەڵەی مارکسی لینینی بوو لە ناوەوەی ولاّت و لە دواتردا بزوتنـەوەی سۆسیالیستی کوردستانیش چووە پاڵی، بەڵام جگە لەم دوو باڵە کۆمەڵێك تێکۆشـەری تـریش هـەبوون لـەناو یـەکێتیی نیشـتمانیی کوردسـتان دا خەباتیان دەکرد و لە هیچ کام لەم دوو ڕێکخراوە نەبوون. ئەوانـەش بە هێڵی گشتی (خەتی پان) ناسرا بوون.

لـەم بارەیـەوە مام جـەلال دەڵێـت : "یـەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بـوو بەسـێ بـاڵی سـەرەکی، باڵێکیـان کۆمەڵـە بـوو، باڵێکیـان بزوتنـەوەی سۆسیالیستی کوردستان بوو، باڵەکـەی تریشیان ئـەو کەسانە بـوون کـە نەبزوتنـەوەو نـە کۆمەڵـە بـوون و ناومـان لێ نـابوون (خـەتی گشـتی) کـە هەرکەسێك بەرنامـەی یـەکێتیی نیشـتمانیی کوردسـتان قبـوڵ بکات ئـەوا دەبێتە ئەندام لەو یەکێتی یەدا ".[١]

لـە بـەیانی یـەکگرتنی بزوتنـەوەو هێڵـی گشـتیدا هـاتووە کـە : هێڵـی گشـتی ئـەو کەسـانە بـوون کـە تـەنها بیـرو بـاوەڕی یـەکێتیـیان هـەڵگرتبوو بەرنامـەو پـەیڕەوی یـەکێتیـیان قبـوڵ کردبـوو ئەنـدامی ڕاسـتەو خـۆی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بوون.[٢]

---

[١] چاوپێکەوتن لەگەل مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە (١٢٩٨) – ١٩٩٦/٦/٢ .

[٢] دەربـارەی یەکگرتنـەوەی خـەتی گشـتی و بزوتنـەوەی سۆسیالیسـتی کوردسـتان، ١٩٨٢، ل٣.

لە سەرەتادا هێڵی گشتی زیاتر لە سەرکردایەتی یاخود لە نێو ریزی دەستەی دامەزرێنەری یەکێتیدا هەبوون و هیچ بنکەیەکی ڕێکخستنی ئەو تۆیان نەبوو، چونکە لەناو ولاتدا هێشتا ڕێکخستنەکانیان دروست نەکردبوو، بەڵکو لە دواتردا واتە لە ساڵی ١٩٧٧ بە دواوە ڕێکخستنەکانی هێڵی گشتی لەناو ولاتدا گەشەی کردو گرنگی پێدراو شانەو کەرتی ڕێکخستنی تایبەتیی هێڵی گشتی دروست کرا.

هەڤاڵان (عومەری شێخموس، د. کمال فوئاد، د. فوئاد معصوم، عادل مراد، عبدالرزاق فەیلی). سەربە باڵی هێڵی گشتی بوون لە نێو دەستەی دامەزرێنەری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دا.

هەوالنامەی کێبڕکێ

باسی سێیەم:
بەرنامەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان

١- بەرنامەی سیاسی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان:

هاتنەکایەو دامەزراندنی (ی.ن.ك) لەو سەردەمەدا بەرهەمی پێگەیشتنی بیرێکی شۆڕشگێڕانەو واقیعی بوو دەربارەی بزوتنەوەی رزگاری خوازیی گەلی کورد، ئەم رێکخراوە زۆر بیرو بۆچونی دیموکرات و پێشکەوتنخوازو چەپی تیابوو، کە پارتی یەك بەتەنها نەیدەتوانی هەموویان بگرێتە خۆی، هەروەك لەدایك بوونی یەکێتی پەی بردنێکی هۆشیارانە بوو بە پێداویستیەکانی بزوتنەوەی رزگاری نەتەوەیەکی زۆرلێکراو، ئەو پێداویستیانەی یاسایەکی زانستیی گشتی کۆی کردبوونەوە.[١] لەپرۆژەی بەرنامەو پێڕەوی ناوخۆیداهاتووە کە:

"(ی.ن.ك) یەکگرتنی ئارەزوومەندانەی تێکۆشەران و تاقمە شۆڕشگێڕەکانی کوردستانە بەشێوەی بەرەیی، کە رێگە ئەدات بە پێکەوە ژیان و خەباتی پیل (تیار)ی کورد پەروەر، دیموکرات، پێشکەوتنخوازو مارکسی –لینینی بۆ هێنانە دی بەرەی یەکگرتوی چینەکانی کرێکاران و جوتیاران و هاوپەیمانەکانیان: بۆرجوازی بچوك و بۆرجوازی نیشتمانیی پێشکەوتوو بۆ لەناو بردنی یەکجارەکی دەسەلاتی ئیمپریالیزم و دیکتاتۆری و کۆنەپەرستی و زایۆنیزم و دەرەبەگایەتی و سەرمایەداری بیرۆکراتی، وەهێنانەدی ئامانجەکانی شۆڕشی نیشتمانی دیموکرات

---

[١] یەکێتی نیشتیمانی کوردستان بۆچی؟.. ل٣، بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٣٠)

لەسەرانسەری عیراقدا بەدابین کردنی مافی ئۆتۆنۆمیشەوە بۆ کوردستان.[1]

یەکێتی نیشتمانی کوردستان هەر لەسەرەتای دامەزراندنیەوە "هەڵکەوتێکی نیشتمانی و پێشکەوتنخوازانەی هەبوو"،[2] هێلێکی فکری پێشکەوتنخوازانەو گوتارێکی چەپی تەبەنی کردوە. ئەم گوتارە چەپخوازە نەك تەنها لەسەر پێکهاتەکەی، نەك تەنها لەئاستی کۆمەڵایەتی و چۆنیەتی روانین بۆ پێکهاتەکانی کوردەواری رەنگی دابۆوە، بەڵکو لەسەر ئاستی ئامانجە نەتەوەییەکانی لەبواری شێوازەکانی خەبات و ئینجاش بازنەکانی پێوەندی شۆڕش بەدەوروبەریەوە[3] کە ئەمانە هەموو رەنگدانەوەو دەنگدانەوەی هەبوو.

ئەم شێوازە نوێیەی خەباتیش خوازیاری فەلسەفەو فیکرێکی سیاسی هاوئاهەنگو دەربڕی خۆی دەکرد لەدیاری کردنی ئامانجە ستراتیژیەکانی دا. لێرە (ی.ن.ك) یەکەمین بنەمای کاری سیاسی حزبایەتی لەسەر بنچینەی تێڕوانینی فکری نوێو دیاریکردنی چەمك و ئاراستەکانی شۆڕش لەبەر رۆشنایی ئەو فکرەدا بەپێی هەلو مەرجی ئەو کاتەدا ڕشت.

---

[1] الاتحاد الوطنی الکوردستانی: حول الحرکة التحررية للشعب الکردي في کردستان العراق، ص٦٩، بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٢٩)؛ حامد محمود عیسی: المشکلة الکردية في الشرق الاوسط، ص٢٨٤.

[2] ئازاد مستەفا: کورتە باسێکی بەرەی کوردستانی، ل٧٣.

[3] ستران عبدالله: چەند سەرە قەلەمێکی تر دەربارەی ئەدەبیاتی کوردایەتی، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ل٧٦.

دیارە ئەو ئایدۆلۆجیایەی لەو قۆناغەدا دەیتوانی ببێتە دەربڕی ئەو چەمکە شۆڕشگێڕییە ئایدۆلۆجیای پێشکەوتنخوازی (مارکسیزم) بوو، کە بووە سەرچاوەیەکی کەلتوری و تیۆری زیندووی خەباتی رزگاریخوازی گەلان لەو ساتانەدا. دیارە هەموو ئەو بااڵنەی کە یەکێتی یان پێك هێنا کۆك بوون لەتێڕوانینی پێشکەوتنخوازی بۆ کێشەی سیاسی کورد ئەگەرچی لەنێوایاندا کۆمەڵە زیاتر پێ داگرترو تووندڕەوتر بوون لەو مەسەلەیە. ئەمەش (ی.ن.ك)ی کرد بووە گۆڕەپانی جەدەلی فیکری بەردەوامی دیدی جیاواز. بەاڵم ئەمانە ڕێگر نەبوون لەبەردەم دیاریکردنی ئامانج و ستراتیژو دیاریکردنی ئەو قۆناغەی بزوتنەوەی رزگاریخوازی کورد دا،[1] ئەگەرچی پتر لەهێلێکی چەپ لەو ماوەیەدا کاریگەری خۆیان بەسەر سیاسەتی یەکێتییەوە هەبوو، بەاڵم دیارترینیان ئەندێشەی (ماوتسی تۆنگ) بوو کە لەدونیای سێدا بڕەوی هەبووە سەبارەت بەوەی هەردوو پرسی چینایەتی و نەتەوەیی پێکەوە گرێ دەدا.

(ی.ن.ك) توانی پێناسەی چین و توێژەکان بکات و ئەرك و جۆرو ئاستی بەشداربونیان لەبزوتنەوەی رزگاریخوازی کورددا دیاری بکات. لەسەرووی هەمووشیانەوە ئەرکی مێژوویی و شۆڕشگێڕی خستە ئەستۆی جوتیاران وەکو یەکەم چینی فراوان و چەوساوەی کورد، ئەوچینەی کە شۆڕش لەناویاندا خولقا، چونکە (ی.ن.ك) پێی وابوو کە "بزوتنەوەی رزگاری گەلی کورد لەجەوهەردا بزوتنەوەی جوتیارانە کە زۆرایەتی گەلی

---

[1] د. فۆئاد مەعسوم: دامەزراندی ی.ن.ك لە ١٩٧٥/٥/٢٢ ئیعلان کرا، بەاڵم...کوردستانی نوێ، ژمارە(٤٠٣)١/٦/٩٣.

کوردن، لەشکری رزگاریی شۆڕشگێڕیش زۆربەی هەر لەجوتیاران پێك دێت، ئەو خاکەی شەرەکانی جەنگی گەلیشی لێ ئەکرێت لادێی جوتیاران و شاخ و دۆڵ و ئەشکەوتەکانێتی، جا سەبارەت بەوەی کە بزوتنەوەی رزگاریخوازانە جەوهەرەکەی بزوتنەوەی جوتیارانە، بۆیە ئەبێ خەبات بکرێت بۆ رزگارکردنیان لەدەرەبەگایەتی..."[1] چونکە رزگارکردنی جوتیاران کارێکی پێویست بوو بۆ گەشەپێدانی کۆمەڵ بەرەو پێشکەوتن و بوژاندنەوەی ئابوری و پیشەسازی. بەڵام جەوهەری جوتیارانەی بزوتنەوەی رزگاری نیشتمانیی شێوە نەتەوەییە رزگاریخوازانەکەی ناسرێتەوە، بەڵکو بە پێچەوانەی ئەمەوە پشتگیری ئەکات، شێوەی نەتەوەیی رزگاریخوازانەی لەو تێکۆشانەدا ئەدرەوشێتەوە کە بۆ رزگارکردنی نیشتمان ئەکرێ لەدەسەڵاتی بێگانەو لەپێناوی بەدەستهێنانی مافی گەلدا، بەهەموو چینە نیشتمانیەکانیەوە لەبڕیاردانی چارەنوسی خۆیدا.

(ی.ن.ك) پێی وابوو کە "جوتیاران زۆربەی زۆری گەلی کوردن و دانیشتوی فراوانترین بەشی کوردستانی نیشتمانن. ئەوان هێزی بنچینەی گەشەکردنی ئابوری دواڕۆژن، زۆربەی زۆری کرێکاران هەر لەوان پێك دێ و کەرەسەی خاوی زۆر پیشەسازی لەناوچەکانی ئەوانەوە ئەهێنرێت، خاکەکەی ئەوان خواردەمەنی بەرهەم دێنێ و لادێکانیان بازاڕی بەبرەوی ساغ کردنەوەی کەلوپەلی خۆمالێیە، لەبەرئەمانە جوتیاران هێزێکی سەرەکی شۆڕشی رزگاریی نیشتمانیی دیموکراتین، بەڵام جوتیاران

---

[1] یەکێتی نیشتمانی کوردستان بۆچی؟ ل٤-٥.

چینێکی کۆمەڵایەتی هاوشان نین بگرە لەچەند توێژێکی چینایەتی جیاجیا پێك هاتوون. جوتیاران دەوڵەمەندیان تیایە، لەناو ئەم توێژە کۆمەڵایەتیانەدا، کرێکارانی کشتوکاڵ و جوتیارانی هەژار لەهەموو تاقمە لادێییەکانی تر شۆڕشگێڕترن، لێهاتووترن بۆ شۆڕش و درێژە پێدانی، جوتیارە ناوەنجییەکان نزیکترین هاوپەیمانن. جوتیارە دەوڵەمەندەکانیش دۆستن بەڵام ڕاڕان".[1]

لەپاش ئەمانیش، کرێکاران و زەحمەتکێش دەهات کە (ی.ن.ك) پێی وابوو "چینی کرێکار نزیکترین چینی کۆمەڵایەتییەو هەمیشە لەپێگەیشتن و گەشەکردن دایە، ژمارەی لەزیادبوون دایەو لەروی چۆنایەتییەوە چاکتر ئەبێت. بەرژەوەندی ئەم چینە لەرزگارکردنی نیشتمان و بەدیهێنانی بنەڕەتی و ریشەیی شۆڕشی نیشتمانیی دیموکراتی دایەو بەرژەوەندییە گرنگەکانی پێچەوانەی هەموو جۆرە ئازاردانێکی نەتەوایەتی و چەوساندنەوەیەکی چینایەتی و جیاوازیەکی کۆمەڵایەتی و ئایینییە، لەهەموو چینە کۆمەڵایەتییەکانی تر شۆڕشگێڕترە، لەهەمویان زیاتر توانای ڕێکخستن و خەباتی شۆڕشگێڕانەی هەیە لەهەموویان کارامەترە بۆ پشودرێژی و خۆراگرتن و خاوەن گیانێکی تێکۆشەرانەی شۆڕشگێڕانەیەو خاوەنی تیۆرێکی پێشڕەوی شۆڕشگێڕانەیە کە ڕێبازی بەردەمی بۆ ڕوناك دەکاتەوە. ئەمانە وای لێکردوە لەهەموو چینەکانی کە زیاتر شایستەی گێڕانی ڕۆڵی

[1] یەکێتی نیشتمانی کوردستان بۆچی؟ ل٦.

پێشـــرەوی شۆڕشـــگێڕ بێـــت لەبزوتنـــەوەی رزگـــاری نیشـــتمانی دیموکراتی‌دا". [1]

ئینجا لەدوای ئەوە وردە بۆرجوازی شارو لادێ دەهات کە بریتی بوو لەرۆشـنبیر، کاسـبکار، پیشـەگەر، خوێنـدکار، موچـەخۆری بچـوك، مـەلا هـــەژارەکان‌و جوتیـــارانی نـــاوەنجی‌و بۆرجـــوازی بچـــوك، هێزێکـــی پێشـــکەوتنخوازەو بەشـــە روناکبیرەکـــەی (رۆشـــنبیران‌و خوێنـــدکارانی شۆڕشـگێڕ) رۆڵێکـی گـرنگ‌و بایەخـدا لەراپەڕانـدن‌و هۆشـیارکردنەوەی کرێکـاران‌و جوتیارانـدا ئـەگێڕێت. رۆڵـی هـەڵگرتنی مەشـخەڵ ئـەبینێ لەخەباتی رزگاریی نیشتمانی‌دا، وە ئەگەر لەگەڵ خەباتی شۆڕشگێڕانەی کرێکاران‌و جوتیاران‌و رەنجدەرانی تر تێکەل ببێ هێزێکی شۆڕشگێڕی کاریگەرو بەتوانا پێك دێنێ و زۆرکەسی سەرکردەیی و پێشڕەوی تیا هەڵئەکەوێت. [2]

بـــەپێی لێکدانـــەوەی (ی.ن.ك) لـــەدوای ئەمـــە ئینجـــا بۆرجـــوازی نیشتمانی دەهات کە بریتی‌یە لەبازرگانی، دەوڵەمەندی نیشتمان پەروەرو خاوەن پیشەسازی‌و پارێزەر، ئەندازیار، دکتۆر، بەرێوەبەرایەتی دەزگاو کۆمپانیاکان‌و جوتیـارە دەوڵەمەنـدەکانی لادێ. ئـەم چـینە لەسـەرێکەوە بەهەسـتێکی نەتەوایـەتی‌و لەسـەرێکی تـرەوە بـەزۆر بەتەنگـەوە هـاتنی بەرژەوەنـدی تایبـەتی خۆیـەوە ئەناسـرێت، دژی دەسـەلاتی بێگانـەو چەوساندنەوەی نەتەوایەتی‌یە، بـەڵام لەبەرئـەوەی چـینێکی کۆمەڵایـەتی

---

[1] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل٦-٧.

[2] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل٧.

فشۆڵو لاوازو بێ هێزە (لەڕوی ئابوریەوە لەئەنجامی ئەمەشدا لەروی سیاسیەوە) ناتوانێت لەسەر خەباتی دژێژ خایەن بڕوات، بەهۆی هەستی نەتەوایەتییەوە یاخود بەهۆی بەرژەوەندی چینایەتییەوە جۆلانە دەکات لەنێوان نیشتمان پەروەریو سەوداکاریدا، کە هەستی نەتەوایەتی کاری تێ ئەکات، نیشتمان پەروەریێتییەکەی ئەبزوێ، کە بەرژەوەندی تایبەتییەکانیشی ئەکەونە مەترسییەوە لەگەڵ دوژمن ئەکەوێتە سات و سەودا.[1]

بیروڕای (ی.ن.ك) وابوو کەوا جگە لەم چینە کۆمەلایەتییانەی کە ئەتوانن هاوپەیمانیەتیەکی نیشتمانیی بەرین پێك بهێنن کە هاوپەیمانێتی کرێکاران و جوتیاران بەردی بناغەی بێ، کەسانی تری زەویدار، مەلاو بنەماڵە مەزهەبییەکانیش دێنە ریزی بزوتنەوەی نیشتمانیی رزگاریخوازەوە ئیتر سابەهۆی هۆشی نەتەوایەتی و مەزهەبییەوە بی یان بەهۆی هەڵچونی شۆڕشگێڕانەی جەماوەرەوە بێ یان لەسایەی نۆشینی بیرو باوەڕی نیشتمان پەروەرانەو دیموکراتخوازو تێگەیشتنی گیانی نوێی سەردەمەوە بێ هاوپەیمانێتی (یەکگرتن)ی کرێکاران، جوتیاران و بۆرجوازی بچوك، هێزی سەرەکی شۆڕشی نیشتمانیی دیموکراتی پێك ئەهێنن، (ی.ن.ك)یش لەپلەی یەکەم دا هەوڵی ڕێکخستن و یەکێتی تێکۆشەرانەی ئەمانەی ئەدا لەژێر ئالاکەیدا لەشێوەی "نیمچە بەرە" یەك دا چونکە ئەم هێزانە بەرژەوەندی بنەرەتیی ناوکۆییان هەیەو ئامانجە نیشتمانییە گشتییەکان کۆیان دەکەنەوە. بەڵام لەهەمان کاتدا

---

[1] یەکێتی نیشتمانی کوردستان بۆچی؟، ل٨-٩.

لەنێوخۆیان دا لەسەر کۆمەڵێك مەسەلەی کۆمەڵایەتی و چینایەتی و فیکری نارێکن، جیاوازی ئایدۆلۆجی و لەیەك نەچوون و روانین و هەڵوێستی بەرامبەر بەچاك کردنی کشتوکاڵ (الاصلاح الزراعی) و دەسەڵاتی نیشتمانی و دوارۆژی سیستەمی سیاسی و کۆمەڵایەتی وڵات. . ئەمانە چەند مەسەلەیەکی گرنگن لەسەری پێك نایەن. لەبەرئەوە ناکرێ هەموو بخرێنە یەك پارتییەوە، بەڵکو ئەتوانرێت یەکێتییەکی ئارەزومەندانەیان لێ پێك بهنێرێت. [1]

لێکدانەوەو شیکردنەوەی ئەم چین و توێژانەو دیاریکردنی پێگەو شوێنی هەریەکەیان لەبزوتنەوەی رزگاریخوازی کوردو دانانی بەرنامە بۆ رێکخستنیان، هۆکاری ئەوەبوون کە تیۆری شۆڕش لە خوارەوە سەرچاوە بگرێت بۆ سەرەوەو بەزەروەت ئەم شۆڕشە ئەرکی شۆڕشگێڕی بکەوێتە ئەستۆ چونکە ژێر خانەکەی هێزێکی شۆڕشگێڕو خەبات کەربوو.

واتە شۆڕشی نوێ بووە هەڵگری ئامانج و پێداویستیە مێژوویییەکانی ئەو جەماوەرە زەحمەتکێشەی وەکو هێزێکی کۆمەڵایەتی کارلێکەری و ئامانجەکانی خۆیان بەسەر شۆڕش دا سەپاندو بەڵکو ستراتیژیشیان ئاراستە کرد.

بەمەش شۆڕش تەنیا لەئامانجێکی سیاسی و بەدیهێنانی مافە نەتەوەییەکاندا نەمایەوە بەڵکو ئەرکی گۆڕینی سەرجەم ژیانی ئابوری، کۆمەلایەتی و سیاسیشی کەوتە ئەستۆ ئەمەش لەلایەکی ترەوە چەمکی سەرکردایەتی کاریزمی لەو شێوە خەباتەدا لەق کردو لەجێی ئەوە

---

[1] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل١٠-١١.

جێگەی بۆ سەرکردایەتی کردنی بە کۆمەڵی ئەو شۆڕشگێڕو روناکبیرە سیاسیانە کردەوە کە ئینتیمای کۆمەلایەتیان بۆ چین و توێژەکانی خوارەوە دەبوو و لەپرۆسەی چەندین ساڵەی خەباتدا شوێنی خۆیان وەرگرتبو.[1]

ئەوەی لەبواری ڕێبەرایەتیشدا شۆڕشی نوێ دەیوست جێگیریان بکات ئاوەژووکردنەوەی هەرەمی دەسەلاتی شۆڕشەکە بوو بە پێچەوانەی پێش خۆی. واتە ڕێبەرایەتیەکی شاری خوێنەوارو هەروا پێشکەوتنخوازیش کە پرۆژەیەکی نەتەوەیی پێشکەوتنخوازی هەبێت و بێتە کایەوە. لەهەمان کاتیشدا لادێ لانکی سەرهەڵدانەوەی شۆڕش بێت، ئەوەی هاندەرو پاڵنەری بەرەوپێشەوەچونی ئەم ئەزمونە نوێیە بوو لەڕێبەرایەتیکردنی شۆڕش، ئەزموونی لەمێژینەی ڕێبەرانی شۆڕشەکەبوو کە پێشتر لەنێو ڕۆداوەکانی ئەیلول دا ژیابوون و کەم و کورتیەکانی ڕەوشی کوردایەتیان هەست پێ کردبوو، سەرەنجام هەرەمی سەرکردایەتییەکە بەراستی ئاوەژووکردنەوەی هەرەمە تەقلدییەکەی جاران بوو.[2]

شۆڕشی نوێ لەهەلومەرجێکی دژواری سەخت دا کەتەنانەت کوردایەتی ئاسایی و تەقلیدیش حەرام و سەرکوتکراو بوو، بێ پەروا کوردایەتی و کوردەواری ئاوێتەکردو گوتارێکی چینایەتی نیشتمانیی

---

[1] محسن حسن: یەکێتی نیشتمانیی کوردستان، گۆڕینی تێکشکانی سایکۆلۆژی ئینسانی کورد بۆ شۆڕش، کوردستانی نوێ، ژمارە (٤٠٣)، ١٩٩٣/٦/١.

[2] ستران عبدالله: چەند سەرەقەلەمێك دەربارەی ئەدەبیاتی کوردایەتی، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ل٧٨.

داڕشت که وەرچەرخانە گرنگەکانی شۆڕشی نوێی بەدی هێناو کەلتوری کوردایەتی، هی پێش خۆی دەوڵەمەندتر کرد. هەر بەڕاستیش لەڕێڕەوی شۆڕشی نوێدا مەسەلەی کورد وەك پرسێك کە پێکهاتوە لەلایەنی سلبی کە ئەویش داگیرکردن و دابەشکردنی کوردو کوردستان و چەوساندنەوەی نەتەوەیی و کۆمەڵایەتی و ئابووری و روناکبیری و لایەنی ئیجابیش کە بریتییە لەخەبات و تێکۆشانی کوردو کوردایەتیەکەی لەپێناو لابردنی زوڵم و زۆرداری داگیرکردن و دابەشکردن و لەڕێگای لەناوبردنی چەوساندنەوەی نەتەوەیی کۆمەڵایەتی و ئابووری روناکبیری و...هتد.[1] ئەو سەروەرییەش بۆ یەکێتی لەمێژوودا نوسرا کە بەو پەڕی جورئەتەوە دابڕان لەنێوان دوو قۆناغی مێژوویی دا دروستکرد. بێ ئەوەی پێوەندییەکانی خۆی بەقۆناغی دێرینەوە بپسێنێ. لەهەلومەرجی دوای هەرەسدا یەکێتی و شۆڕشەکەی نەك هەر بزوتنەوەی نیشتمانیان هەڵساندەوە بەڵکو ئەرکی سەربازی کۆمەڵایەتیشیان خستە سەر شان لەکاتێکدا شۆڕشەکەی کورد لەدژی دەوڵەتێك بوو لای بلۆکی رۆژهەڵات و ئەوەی پێی دەگوترا قەڵای سوسیالیزم کە بە و لاتێکی پێشکە وتنخوازی ڕوولە سوسیالزم ناو دەبرا، کەچی شۆڕشی نوێ بەو ئامانجە پێشکەوتنخوازانەوە بەڕەنگاری کردو ئەمەش خۆی لە خۆیدا خالی گومان و پرسیار بووپێشکەوتنخوازانەی رژێمی ناوەندی کە لە هەلو مەرجی بەرژەوەندی نێوان ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵاتدا پەلبەستکردبوو.

---

[1] ستران عبدالله: چەند سەرەقەلەمێك دەربارەی ئەدەبیاتی کوردایەتی، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ل٧٩.

ئەدبیاتەکانی یەکێتی (بەتایبەت کۆمەڵە) لەو قۆناغەدا پڕیەتی لەو شیکردنەوانەی جەخت لەسەر ئەوە دەکەنەوە کە چۆن بەشێکی زۆر لە هۆکارەکانی چەو ساندنەوەی چینایەتی لە کوردستاندا دەگەڕێتەوە بۆ چەوساندنەوەی نیشتمانی و خودی چەوسانەوەی نیشتیمانیش بۆ بەتاڵان بردنی خێرو بێر و بەهەرزان کڕینی هێزی بازووی رەنجدەرانی کوردەواریە، هەروەها پێکەوە گرێدانی خەباتی نیشتمانی و چینایەتی رەنگدانەوەی ئەو لێکدانەوە تایبەتمەندەی یەکێتی بوو کە هەرگیز خەباتی چینایەتی بەتەنها ناتوانێ وەلاّم دەرەوەی پێویستیەکانی قۆناغەکە بێ، هەروەکو چۆن بڕینی قۆناغی رزگاری نیشتمان مانای رزگاری تەواو ناگەیەنێ. ئەو پێوەندیە دەرەبەگایەتیەی کە ئەوەندەی لەمپەر بوون لەڕێگای گۆڕانی کۆمەلاّیەتی بەرەو ئاراستەی داد پەروەری کۆمەلایەتی، دوو ئەوەندەش ئاستەنگیان بۆ خەباتی هەقخوازانەی گەلی کوردستان دروست کردبوو.[1] دامەزرێنەرانی (ی.ن.ك) باوەریان بەم راستیەش هەبوو کە هەتا زوڵم و زۆری نەتەوایەتی بمێنێ، هەتا چەوسانەوەی چینایەتی بەردەوام بێت، ئەوا ناکۆکی نێوان داگیرکەران و گەلی ستەمدیدە، کاریگەر دەبێت و بەو پێکهاتانەی ئەو ناکۆکیانەش خەباتی رزگاری دیموکراتی و نیشتمانی و خەباتی چینایەتی چەخماخە دەدەن، واتە لەڕووی بابەتیشەوە زەمینەی خەبات ئامادەبوو، بۆیە

[1] کاوە میرانی: هەڤال مام جەلال لە کۆڕێکدا پێش ١٩ سال: لەنزیکترین دەرفەتدا شۆڕش هەلدەگیرسێنین، کوردستانی نوێ، ژمارە (٦٩٦)، ٩٤/٦/١.

جۆشدانەوەی خەبات لەکات‌و ساتی پەرەسەندنی دەسەڵاتی داگیرکەراندا کارێکی راست‌و رەواو مومکین بوو.[1]

(ی.ن.ك) توانیبووی هەموو کەس‌و رەوتە پێشکەوتنخوازو دیموکراتەکان بێ گوێدانە ناکۆکییەکانی رابردوویان‌و شوێنە ڕێکخراوەیەکانی پێشوویان پێکەوە کۆبکاتەوە، بەمەش لاپەرەیەکی پڕ کوێرەوەری لە مێژووی گەلی کورددا ئەپێچڕێتەوەو بیری چەوت‌و زیان بەخشی "تاکە پارتی" ئەنێژرێت کە ماوەیەکی درێژباو بوو لەناو بزوتنەوەی رزگاری کوردا، لەباتی ئەوە بیری راستی بوونی یەکێتیی نیشتمانیی، جێگرەوی کاتێ بەرەی نیشتمانیی یەکگرتوو دێتە کایەوە کە دان ئەنێ بە پارتی شۆڕشگێڕی پێشرەوو مافی هەبوونی پارتییەیە پێشکەوتنخوازەکانی تر لەپاڵیاندا.[2]

(ی.ن.ك) هەر لەسەرەتای دامەزراندنییەوە باوەڕی بەژیانی فرە حزبی‌و بیرو رای جیاوازو کاری بەرەیی هەبووە.[3] داهێنانی ژیانی فرە حزبی لەکورستاندا، کە بەسەروەریەکی گەورە ئەژمێردرێ، بۆ (ی.ن.ك) ئەگەڕێتەوە، یەکێتی دوای هەرەسی ١٩٧٥ کە یەکێ لەهۆ سەرەکییەکانی پێرەوکردنی سیستەمی تاکەحزبی بوو، بەبیرو بۆچونێکی نوێوە هاتە مەیدانەوە، دیارە ئەویش چەند هۆیەکی هەبوو، سەرکردەکانی لێکۆڵینەوەی قۆڵی رابردوویان کردبوو. ئەزمونیان لێ هەڵێنجا بوو،

---

[1] مام جەلال: سەروەریی یۆبیلی زیوین، ل٨، ١٠.

[2] یەکێتی نیشتمانی کوردستان بۆچی؟ ل٢٧.

[3] مام جەلال: سەروەریی یۆبیلی زیوین، ل٨؛ جەمال نەبەز: دۆزی ناسیۆنالی کورد، ل٢٦.

زۆربەیان لەولاتانی دیموکراتی ئەوروپا ژیابوون و شارەزای چاکەی ژیانی فرە حزبی پلورالیزم و خراپەی ژیانی تاکە حزبی توتالیتاری بوو بوون.[1] بۆیە هەر لەسەرەتای دامەزراندنییەوە، یەکخستنی هەموو هێزەکانی کوردایەتی لەخەباتی شۆڕشگێڕانەدا، پەکخست پلان و نەخشەی کورد بەکورد بەکوشت دانی کردە ئەرکێکی گەورەی خۆی، هەروەك هاوکاری و هاوخەباتی بەشەکانی کوردایەتی لەهەموو پارچەکانی کوردستاندا لابووە بەمەرجێکی بنەڕەتی و زۆر پێویست بۆ سەرکەوتنی کوردایەتی لەهەموو پارچەکانی کوردستاندا.[2]

بەم جۆرە دەبینین کە (ی.ن.ك) سەبارەت بەراست و رەوایی لێکدانەوەو بۆچونەکانیان و باش و ژیرانە زانین و تێگەیشتنی هەل و مەرجەکانی بابەتی و تایبەتی کوردستان و پێوەندی دامەزرێنەرەکانی لەگەڵ هێزەکانی زیندوی نەبەزیوی کوردایەتی، وەئەوانەی لەدامەزراندنی (ی.ن.ك) دا بەشداربوون لەبواری سیاسەت و خەباتدا تازە نەبوون، بۆیە زۆر بایەخیان بەمەسەلەی پێوەندی بەستن لەگەڵ هێزە سیاسیەکانی ناوەوەو دەرەوەی ولات دەدا، بۆ ئاگاداری کردنیان کە خەباتی رزگاریخوازانەی گەلی کورد هەر بەردەوامە، لەم روەوە مام جەلال رۆڵێکی کاریگەری لەپێوەندی کردن بەهێزو لایەنە هاوسۆزەکان لەگەڵ مەسەلەی

---

[1] نەوشیروان مستەفا ئەمین: کوردستانی عیراق و دیاردەی فرەحزبی، کوردستانی نوێ، ژمارە (٢١٢٠)، ٢٠٠٠/٤/١٥.

[2] جەلال تاڵەبانی: بانگەوازی کوردەواری، ل١١.

کوردا گێڕا، بەتایبەتی لەگەڵ هێزە رزگاریخوازەکانی فەلەستین و گشت هێزە پێشکەوتنخوازو نیشتمانیەکان لەناوچەی خۆرهەڵاتی ناوەراستدا.

لەسەر ئاستی دەرەوەشی هەوڵدرا پێوەندی باش لەگەڵ هێزە سیاسیەکاندا پەیدا بکرێت. ئەگەرچی دوای سەهەڵدانی (ی.ن.ك) شالاوێکی بەرفراوان لەلایەن دوژمنانی کوردەوە دەستی پێ کرد. بەو مەبەستەی لەگرنگی دامەزراندنی (ی.ن.ك) کەم بکەنەوە، لەگەڵ ئەوەشدا توانرا پێوەندی دۆستانە لەگەڵ هێزو حزبە سیاسیەکان لەناوچەی خۆرهەڵاتی ناوەراست و لە ئەوروپاو ئەمریکا وەدەست بهێنن.[1]

هەروەکو لەیەکەم بەیانی دامەزراندنی (ی.ن.ك) داهاتوە کە "لەمیانی روداوەکاندا دەرکەوت دەبێ هێزە شۆڕشگێڕەکانی کوردستان شان بە شان لەگەڵ تێکڕای هێزە پێشکەوتنخوازو نەتەوەییە چەپەکان لەعیراقدا کاربکەن بۆ ئەنجامدانی ئەرکەکانی شۆڕشی نیشتمانی دیموکرات کەروبەروی گەلی عیراقمان بەهەردوو نەتەوەی عەرەب و کوردو کەمینەکانی دەبێتەوە.[2] هەر لەهەمان بەیاندا هاتوە کە:

"هێزەکانی شۆڕشی عەرەب و بزوتنەوەکانی رزگاریخوازی نیشتمانی لە جیهانی سێیەمو هێزە سۆسیالیست و کرێکاریی و شۆڕشگێڕەکانی جیهان بەهاوپەیمانی سەرەکیمان لەقەڵەم دەدەین، بۆیە کۆشش دەکەین پتەوترین پەیوەندی هاوکاری و هاوخەباتی لەگەڵیاندا ببەستین. ئێمە

---

[1] د. دلێر ئەحمەد حەمەد: ئەو بارودۆخە سیاسیو کۆمەڵایەتییەی (ی.ن.ك)ی تێدا تێدا لەدایك بوو، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ل٢٨.

[2] یەکەم بەیانی دامەزراندنی ی.ن.ك لە ١٩٧٥/٦/١. بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٥).

هاوخەباتی خۆمان و پشگیری بێ سنورمان بۆ نەتەوەی عەرەب دووپات دەکەینەوە لەو خەباتە سەرفرازانەی کە لەشۆڕشی هاوچەرخی جیهاندا گرنگی یەکی مێژوویی مەزنی هەیە، لەپێناوی رزگاری و یەکخستنی نەتەوەی عەرەب لەسەر بنەمای پێشکەوتنخوازو دیموکرات، هەروەها هاو خەباتی خۆمان بۆ تێکۆشانی رەوای لەپێناوی رزگاریکردنی فەلەستین لەکۆلۆنیالی ئیستیطانی زایونی و بەر قەرارکردنی دەوڵەتی دیموکراتی فەلەستین دووپات دەکەینەوە. [1] یەکێکی تر لەپرەنسیپەکانی (ی.ن.ك) ئەوەبوو کە لەخەباتدا پشت بەخۆو بەجەماوەر ببەستێ لەجیاتی ئەوەی وەکو شۆڕشەکەی پێشوو پشت بە دەوڵەتێکی دەرەکی ببەستێ، هەر بۆیە (ی.ن.ك) لەسەرەتای دەستپێکردنی خەباتی چەکدارادا بڕیاری دا سیاسەتی پشت بەخۆبەستن بگرێتەبەرو ئەندامەکانی بەهەموو شێوەیەك دژی ئەوەبوون تاقیکردنەوەی پارتی دیموکراتی کوردستان دووبارە بکەنەوە. [2]

بەپێی ئەم پرەنسیپە شۆڕشگێڕانەیە، (ی.ن.ك) چوارچێوەی چین و کۆمەڵە شۆڕشگێڕییەکانی دیاری کردبوو، ئەوەشی دەست نیشان کردبوو کە دەبێ پشت بەکێبەستری و کێ خاوەنی راستەقینەی شۆڕشەو تاکو کۆتایی لەگەلیدا دەبێت و بەجێی ناهیلێ و دەبێ کێ سەرپەرشتی و سەرکردایەتی شۆڕش بکات.

---

[1] هەمان سەرچاوە.

[2] الشرارة: ژمارە (٢) کانونی دووەمی ١٩٧٦، ژمارە (٦) حوزەیرانی ١٩٧٧.

(ی.ن.ك) لەیەکەم بەیانی دامەزراندنیدا هاتووە " ئێمە سورین لەسەر درێژەپێدانی خەباتی شۆڕشگێڕانەی درێژخایەن بەپشت بەستن پێش هەموو شت بەهێزی لەبن نەهاتووی کۆمەڵانی گەلەکەمان و بەهاوکاری بەتین و هاوخەباتی راستەقینە لەگەڵ هێزە پێشەکەوتنخوازەکانی عەرەبدا، بە تێڕوانینێکی روون و تێگەیشتنێکی قوڵ ئەو راستیەی کە ئیمپریالیزم و زایونیزم و رژێمە کۆنەپەرستەکانی شاهەنشاهی و تورانی و عەرەبی شۆڤینی و کۆنەپەرستی بەکرێگیراوی کورد بەدوژمنی سەرەکی یەکەمی بۆ دۆزینەوەی رزگاریخوازی گەلی کوردمان دادەنرێ، خەباتی بەردەوام و نەپساوە بێ سازش یان نوچ دان یان دواخستن لەدژیاندا دەکەین.[1]

هەواڵنامەی کتێب

[1] یەکەم بەیانی دامەزراندنی ی.ن.ك لە ١٩٧٥/٦/١. بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٥).

٢-یەکێتی نیشتمانی کوردستان و ستراتیژی نەتەوەیی

یەکێتی نیشتمانی کوردستان ڕێکخراوێکی سیاسی تایبەت بەباشوری کوردستانەو ئەو پارچەیەی کوردستان بەگۆڕەپانی سەرەکیی خەباتی خۆی دەزانێت بۆ هێنانەدی مافەکانی کوردو "پێکهێنانی یەکگرتنی ریزەکانی گەلی کوردستانی عیراق، یەکگرتنی کرێکاران و جوتیاران، بۆرجوازی بچوك و بۆرجوازی نیشتمانی پێشکەوتوو، یەکگرتنی تاقم و پیلە پێشکەوتووە جیاجیاکان لەیەکێتی نیشتمانیی پێشکەوتوی دژ بە ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی، دژی دەربەدەرکردنی کوردو بەعەرەب کردنی کوردستانن بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی شۆڕشی نیشتمانی دیموکرات.[١]

هەروەها "(ی.ن.ك)" باوەڕی بەوە هەیە بزوتنەوەی نەتەوەیی گەلی کورد بزوتنەوەیەکی مێژوویی بابەتییەو تاگشت ئامانجە نەتەوەیی و دیموکراتییەکانی وەدی نەهێنێ کۆتایی نایەت، دریژە بەتێکۆشان دەدات بۆ ڕێکخستنی هەموو کەس و دەستە پێشکەوتنخوازو شۆڕشگێڕیی کوردستانیەکان بۆ سازدان و جۆشدانی جەماوەری گەلی کورد لەپێناوی دریژەدان بەو کاروانە شۆڕشگێڕیەی کە کۆمەڵانی خەڵکی کورد دەستیان پێ کردووە بۆ وەدی هێنانی دیموکراسی بۆ عێراق و ئۆتۆنۆمی راستەقینە بۆ کوردستان و بۆ پێشوازی کردن لەخەباتی نەتەوەیی کورد

---

[١] پرۆژەی بەرنامەو پەیرەوی ناوخۆی ی.ن.ك، ل٢٢. بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٢٩)؛ الاتحاد الوطنی الكردستاني: حول الحركةالتحررية للشعب الكردي في كردستان العراق، ص٦٩.

لەسەر تاسەری کوردستان لەپێناوی وەدەست هێنانی مافە نەتەوەیی و دیموکراتیەکاندا. [1] لەیەکەم بەیانی دامەزراندنی دا (ی.ن.ك) داوای "سەلماندنی مافی گەلی کورد لەئۆتۆنۆمی راستەقینە لەچوارچێوەی کۆماریێکی عیراقی دیموکراتی سەربەخۆدا"[2] دەکات کە پێکهێنانی هەرێمی کوردستان ئۆتۆنۆمی لەناوچەکانی : شەنگار، زمار، سمیل، دهۆك، شیخان، تلکیف، بەعشیق، لیواکانی هەولێر، کەرکوك، سلێمانی و قەزاکانی خانەقین و مەندەلی"[3] دەگرێتەوە. ئەگەرچی (ی.ن.ك) وەك دروشمی قۆناغەکە ئامانجی مافی چارەی خۆنوسینی لەچوارچێوەی یەکێتی یەکی ئارەزوومەندانەو فۆرمەلەی ئۆتۆنۆمی راستەقینەو دیموکراسیدا شی دەکردەوە، بەڵام هەمیشە و بەردەوام کادیرو پێشمەرگەو لایەنگرانی خۆی بەگیانی کوردستان بوون و یەکێتی نەتەوەیی کورد پەروەردە کردوە،[4] ئەمەش ئەگەر لای هەندێك نەیار بەناکۆك و دژ بەیەکی لە سیاسەتەکان لێکدرابێتەوە ئەوا لای یەکێتی دوو لایەنی تەواو کاری یەك مەسەلە بوون کە ئەویش مەسەلەی دیاری کردنی ستراتیژی رزگاری نیشتمانیی لەلایەك و پیادەکردنی تاکتیکی قۆناغ بە قۆناغ بوو لەلایەکی تردوە.

---

[1] یەکەم بەیانی دامەزراندنی ی.ن.ك لە ١٩٧٥/٦/١. بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٥).

[2] هەمان سەرچاوە.

[3] الاتحاد الوطنی الكردستاني: حول الحركةالتحررية للشعب الكردي في كردستان العراق، ، ص٦٢.

[4] ستران عبدالله: چەند سەرە قەلەمێك دەربارەی ئەدەبیاتی کوردایەتی، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ل٨١-٨٢.

یەکێتی بە پێچەوانەی ئەو هێزو گروپانەی کادران و ئەندامانیان بەگیانی سیاسەتی رۆژانەی حزبەکەیان پەروەردە دەکردو لەئەدەبیاتی خۆیاندا بەهەمان روانینی رۆژانە جێ و تاکتیکیە وە دەیانڕوانیە ئەسڵ و جەوهەری کێشەی کوردو خەباتی کورایەتی. یەکێتی بە پێچەوانەی ئەوانەوە پەروەدەیەکی دروست و سیاسەتێکی ژیرانەو کامل، راهێنانێکی کوردستانی و شوێنکەوتنی ئەوەی قۆناغەکە دەیهێنێتە پێش لەدەست کەوت و ئامانجەکان، پەیرەو دەکردو لەهەمان کاتیشدا دروشم و ئامانجە هەنوکەییەکانی واقیعی و بەپێی تەرازووی هێزو هەلومەرجە سیاسیە گوشار هێنەرەکان بوون، لەئەنجامی پەروەردەبوون و فێربوون لەخوێندنگەی ئەدەبیاتێکی وادا هەڤاڵ و تێکۆشەری یەکێتی خاوەنی پەرەنسیپی کوردستانی و نەتەوەیی بوو. هەمیشە کادرێکی بزێوو دینامیکی نێو هەلومەرجە سەخت و گۆڕانکاریەکان بوو. لەراستیدا راوەستان لەسەر دروشم و ئامانجەکانی یەکێتی بۆ چارەسەرکردنی کێشەی کورد لەکوردستانی عێراقدا هەڵێگرتبو، وردبوونەوەو تێرامانی زیاتر دەخوازێ. وردبونەوە لەدروشمی مافی چارەنوس و پێوەندیەکانی بەیەکێتی ئارەزوو مەندانەو داخوازی ئۆتۆنۆمی راستەقینە ئینجا پەیوەندییەکانی ئەمانە بەدیموکراتیزەکردنی عیراقەوە.

ئایا(ی.ن.ك) بەپێی پشتخان و کەلتورێکی لەمێژین دروشمی یەکێتی ئارەزوو مەندانەو چونیەکی لەهەموو ئاستەکاندا هەڵێگرتبو یاخود بەپێی گوتاری سیاسی و هێلی فکری کە خیتابی مارکسیستی و چەپ بووە ئەو دروشمەی هێناوەتە پێش؟ لەراستیدا لەنێو گەرمایی واقیعدا گەلێك گرانە کە تاڵە دەزووی نێوان ئەو دوو پێوەندیە دیاری بکەین.

هەروەك وتمان كە یەكێتی درێژە پێدەری رێبازی دێرینی كوردایەتی و رچەشكێنی‌یەتی، بۆیە داخوازی مافی چارەنوس و وردكردنەوەی لەچوارچێوەی یەكێتی‌یەكی ئارەزومەندانەی نێوان كوردو عەرەب كە لەمێژە لە كوردایەتیدا قسەو باس و توێژینەوەی لەسەر دەكرێت، داخوازی‌یەك بووە لەگەڵ بنەماكانی یاسای نێو دەوڵەتی و داب و نەریتی كۆمەڵی نێو دەوڵەتیشدا كۆك و تەبابووە، هێندە هەیە كە مەیلی چەپ لەناو بزوتنەوەی كوردایەتیدا كە لەدەورانی دەركەوتنی یەكێتی و شۆڕشەكەیدا لەبەر هۆكارەكانی پێشتر ئاماژەمان پێدان لە درەوشانەوە دابوون، هەوڵی دەدا شیكردنەوەی ماركسیانەی راست و دروستیش بۆ مافی چارەی خۆنوسین و مافی گەلی كورد لەوەدا پێشكەش بكات، بۆ ئەوەی لەمەیدانی كێشمەكێشی سیاسی و ئایدیۆلۆجی لەگەڵ خەباتی گەلی كوردیان دەخستە ژێر لێوەوە، سەركەوتن بەدەست بهێنن و بەو پێیەش پروپاگەندە پروپوچەكانی لەدژی كوردایەتی و بزوتنەوەكە هەبوون تەفروتونا بكرێن لەرێگای ئەو ئامانجانەشدا شی‌كردنەوەكانی (لینین) بۆ مافی چارەنوسی گەلان و رەوتی (ماوتسی تۆنگ)ی لەبیری چەپدا یارمەتیدەرێكی چاكی سەركەوتن و رووبەڕووبونەوەبوون[1] (ی.ن.ك) پێوابووكە " رووداوەكانی دوابەدوای هاوپەیمانی (عیراق) لەگەڵ شاهەنشای كۆنەپەرستدا –١٩٧٥–، سروشتی دكتاتۆریانەی راستڕەوی خۆبسەپێنێت بەسەر عیراق و گەوهەری سیاسەتە

---

[1] ستران عبدالله: چەند سەرەقەلەمێك دەربارەی ئەدەبیاتی كوردایەتی، رێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ل٨٢–٨٣ .

شۆڤینیستەکەی دەرهەق بەمەسەلەی کورد ریسوا کرد لە یەکەم راگواستنی سەدان هەزار کرێکارو جوتیارو روناکبیری کورد لەناوچەکانی مەندەلی و خانەقین و کەرکوك و شێخان و عین زالەو شەنگار. دووەم: بەتاڵکردنی ئۆتۆنۆمی لەناوەرۆك و ناواخنە راستەقینەکەی و سێیەم: رێگرتن لەگەلی کورد لەوەی بەشداری لەحوکمی ناوەندی و خۆجێیی بکات و چوارەم: لەت و پەتکردنی بزوتنەوەی نەتەوەیی کوردو لەناوبردنی هێزە چەکدارەکانیان، خۆی دەنوێنێ.[1]

بۆیە "خەبات دژی ئەو دکتاتۆریەتەی کە عیراق بۆ سەردەمی پەیمانی بەغدا لەژێر پەردەی دروشمی بریقەدارو لەپشت لافیتەی چەواشەکارانەدا دەگەرێنێتەوە، ئەرکێکی نیشتمانی و نەتەوەیی و لەسەر هەموو هێزەکانی نیشتمانی‌یەکەی و مافی لەدیموکراسیدا پێویستە، لەپێشەوەیاندا ئەو کەس و لایەنە پێشکەوتنخوازە کوردستانیانەی کەگەلە کەیان دووچاری سیاسەتێکی شۆڤینی ملهوڕ هاتوە کە هەڕەشەی لەناوبردن لەنەتەوەی کورد دەکات، بەتایبەت کە دکتاتۆریەت سەر لەنوێ تەوقی کۆلۆنیالی — سەعیدی سێ قۆڵی کۆنی کردۆتە گەردنی گەلی کوردەوە ئەویش لەڕێی هاوپەیمانی بەستنی لەگەڵ کۆنەپەرستی شاهەنشاهی و فاشیزمی تورانی لەدژی بزوتنەوە رزگاریخوازو دیموکراتیەکەی کورددا.[2]

---

[1] یەکەم بەیانی دامەزراندنی ی.ن.ك لە ١٩٧٥/٦/١.

[2] هەمان سەرچاوەی پێشوو.

لەبەر ئەمە (ی.ن.ك) دروشمی روخانی رژێمی دکتاتۆری بەعس بەرز دەکاتەوە[1] و خەبات ئەکات بۆ "پێکهێنانی بەرەی یەکگرتووی هەموو پارتی و ڕێکخراو و تاقم و کەسە پێشکەوتوو دیموکراتی و مارکسیە لینینەکانی عیراق لەپێناوی روخاندنی حوکمی فاشستی و هێنانە سەر کاری حکومەتێکی ئیئتیلافی کە دیموکراسی بۆ عیراق و ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان جێبەجێ بکات. [2] بەڵام لەگەڵ ئەوانەشدا (ی.ن.ك) پلانی خۆی هەبوو بۆ گەشەپێدانی کوردستان لەسەرجەم بوارەکاندا و لەبەرنامەی خۆیدا جێگیری کردبوو هەروەکو هاتوە کە تێدەکۆشێ لەپێناو چاککردنی بنەڕەتیی کشتوکاڵ بە پشت بەستن بەجەماوەری جوتیاران بە جۆرێکی ئەوتۆکە ڕەگ و ریشەی پێوەندی یە دەرەبەگی و خێلەکیەکان دەربهێنی و زەوی و ئازادی بۆ جوتیاران دابین بکات و بێتە هۆی خەملین و گەشەکردنی لادێ و ژیانی لادێییەکان و ماکینەاوی کردنی کشتوکاڵ و پرۆژەکانی ئالودان. [3] وەهەر لەروی ئابوریەوە هەوڵ دەدات بۆ دانانی پلانی درێژ خایەن بۆ پێشەسازکردنی کوردستان لەڕێگەی دامەزراندنی پیشەسازی کشتوکاڵی و ئاژەڵی وەپەرەپێدانی پیشەسازی پەترۆڵی و پیترۆکیمیاوی و بەهرە وەرگرتن لەو کانزایانەی

---

[1] هەمان سەرچاوەی پێشوو.

[2] پرۆژەی بەرنامەوپەیرەوی ناوخۆی ی.ن.ك، ل٢٢؛ الاتحاد الوطني الكردستاني: حول الحركةالتحررية للشعب الكردي في كردستان العراق، ص٦٩.

[3] پرۆژەی بەرنامەوپەیرەوی ناوخۆی ی.ن.ك، ل٢٠؛ الاتحاد الوطني الكردستاني: حول الحركةالتحررية للشعب الكردي في كردستان العراق، ص٦٣.

هەن بۆ دامەزراندنی پیشەسازی قورس و ئەوانەی بۆ گەشەپێدانی ولاّت پێویستن.[1]

لەڕوی پەروەردەو فێرکردنیشیەوە تێدەکۆشێ بۆ بەکوردی کردنی خوێندن لەهەموو پلەکانی دا لەهەرێمی کوردستان و پاراستنی مافی کەمایەتییەکان (ئاسوری، تورکمان، کلدان...) لەخوێندندا بەزمانی خۆیان و[2] فراوانکردن و گەشەپێدانی زانکۆی سلێمانی وەکو زانستگایەکی تایبەتی هەرێمی کوردستان و بەستنەوەی بەدەزگاکانی ئۆتۆنۆمییەوەو بایەخدانێکی تایبەتی بەزمان و ئەدەب و میژوو و فەرهەنگی کوردی تیایدا.[3] هەروەها دامەزراندنی ئەکادیمی زانستی کوردی لەکوردستان، لەکۆسانی زاناو شارەزای نیشتمان پەروەر بۆ سەرپەرشتی کردنی نوسینەوەی میژووی زمان و ئەدەب و بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی خەڵکی کوردستان و ساغ کردنەوەو چەسپاندنی زاراوە زانستیەکان بەکوردی و دانانی شێوەیەکی یەکگرتوو بۆ نوسینی زمانی کوردی.[4]

---

[1] پرۆژەی بەرنامەو پەیڕەوی ناوخۆی ی.ن.ك، ل٢١؛ الاتحاد الوطنی الكردستاني: حول الحركةالتحررية للشعب الكردي في كردستان العراق، ص٦٤.

[2] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل١٩؛ الاتحاد الوطنی الكردستاني: حول الحركةالتحررية للشعب الكردي في كردستان العراق، ص٦٧.

[3] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل٢٤؛ الاتحاد الوطنی الكردستانيحول الحركةالتحررية للشعب الكردي في كردستان العراق، ص٦٨.

[4] پرۆژەی بەرنامەوپەیڕەوی ناوخۆی ی.ن.ك، ل٢٥؛ الاتحاد الوطنی الكردستانيحول الحركةالتحررية للشعب الكردي في كردستان العراق، ص٦٨.

خاڵێکی تری ئیجابی کە لەئەدەبیاتی شۆڕشی نوێی یەکێتیدا تێبینی دەکرا ڕەهەندی نەتەوەیی دروشمەکانی بوو کە بەئاشکرا دەستی لەسەر بڕینەکانی کوردو جەوهەری پرسی نیشتمانی کورد دادەنا کە پرسی داگیرو دابەشکردنی کوردو کوردستانەو بۆ چارەسەرکردنی ئەو پرسەش دەبێ کورد مافی ئازادانەی بڕیاردانی چارەنوسی خۆی هەبێت.[1]

هەروەکو لەیەکەم بەیانی دامەزراندنیدا هاتوە کە (ی.ن.ك) "هاو خەباتی و پیشتیوانی تەواوی خۆی بۆ خەباتی گەلی کورد لەکوردستانی تورکیاو کوردستانی ئیران دژی تورانیزمو کۆنەپەرستی شاهەنشاهی و لەپێناوی بەدی هێنانی ڕزگاری نەتەوەیی و دیموکراتی تەواو لەو دوو وڵاتەداو سەندنەوەی مافی گەلی کورد لەبڕیاردانی چارەنوسی خۆی بەو شێوەیەی جەماوەرەکە دەیخوازێ دووپات دەکاتەوە[2] و ئەمەی لەبەرنامەکەش دا چەسپاندوە کە (ی.ن.ك) خەبات ئەکات بۆ پێکهێنانی هاوکاری پتەو لەگەڵ بەشەکانی تری بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی نەتەوەی کورد لەسەرانسەری کوردستاندا لەپێناوی بەدەستهێنانی مافی چارەنوس

---

[1] ستران عبدالله: چەند سەرە قەلەمێك دەربارەی ئەدەبیاتی کوردایەتی، ڕێبازی نوێ، ژ(١٩)، ل٨١.

[2] یەکەم بەیانی دامەزراندنی (ی.ن.ك) لە ١٩٧٥/٦/١.

دا[1] وه قەناعەتی بەوە هەیە کە " هەموو کوردێکی نیشتمان پەروەر بۆی هەیە بیٚتە هەرێمی ئۆتۆنۆمی کوردستانەوەو کاربکات".[2]

هەوالنامەی کتێب

[1] پرۆژەی بەرنامەوپەیڕەوی ناوخۆی ی.ن.ك، ل٢٢" الاتحاد الوطنى الكردستاني: حول الحركةالتحررية للشعب الكردي في كردستان العراق، ص٦٥.

[2] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل١٩، الاتحاد الوطنى الكردستاني: حول الحركةالتحررية للشعب الكردي في كردستان العراق، ص٦٣.

هەوالنامەی کتێب

بەشی سێیەم
یەکێتی نیشتمانیی کوردستان و هەلگیرسانەوەی شۆڕشی نوێ ١٩٧٦

باسی یەکەم: دەست پێکردنەوەی خەباتی چەکداری دژی حکومەتی عیراق

باسی دووەم: ڕێکخستنی نهێنی و خەباتی جەماوەری شارەکان

باسی سێیەم: یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و ڕاگەیاندن

هەوالنامەی کتێب

هەوالنامەی کتێب

باسی یەکەم
دەست پێکردنەوەی خەباتی چەکداریی دژی حکومەتی عیراق

یەك لە نەرێتەکانی ڕاپەڕینە چەکدارەکانی کوردستان ئەوە بووە کە پاش هەرتێکشکانێکی ماوەیەکی مێژوویی ویستووە تا جارێکی دی بڵێسەی بزووتنەوەکە دەست پێبکرێتەوە، بەڵام لەبەر ئەوەی بەعس بەرنامەیەکی سیاسیانەی ووردی بەرامبەر ڕوو بە ڕووبوونەوەی کوردو تواندنەوەی هەبوو بۆیە بەرەنگار بوونەوەی ئەو نەخشەو سیاسەتە بووە ئەرکێکی دەستو بردانەی نەتەوەییانە، کە لەم بوارەدا یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەستپێشخەرو سەردەق شکێن بوو.

دوای هەرەسی ١٩٧٥، تەنها یەك ساڵو سێ مانگی خایاند کەسەر لەنوێ تەقەی پارتیزانی دەنگی دایەوە.

دامەزراندنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لەو پێناوەدا بوو کەچەك بداتەوە دەست پێشمەرگەی کوردستان، و سەنگەرە چۆلەکان ئاوەدان بکاتەوە، و کار لەپاشماوەی ڕێکخراو و لایەنەکانی تریش بکات و بیان بزوێنێتەوە، و بکەونەوەخۆ، چەکی سەر بەرەوخوار کراو ڕوو لەخۆر بکاتەوە تا هێزی پێشمەرگە پێك بێت، یەك لەشکری ڕزگاری نیشتمانی دابمەزرێ، خەباتی سیاسی خاموۆشی خەڵکی کوردستان ببوژێتەوەو چەکدار بکرێتەوە، یەك هێزی پێشمەرگە ئامرازی پاراستنی جولانەوەکەو ڕێکخراوە سیاسیەکان بێ و باسکی چەکداری خەباتی سیاسی گەلی کوردبێ.

لەناوەڕاستی ساڵی ١٩٧٦دا یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان کەوتە جێبەجێ کردنی ئەو پلانە پێشمەرگەیی‌یەی کە داینابوو لە دەست پێکردنەوەی خەباتی سیاسی چەکدارانە لەسەرانسەری باشووری کوردستاندا.

(ی.ن.ك) ڕێکخراوێك بوو لەهەلومەرجێکی ئیرهابی سەخت و دژواردا دامەزرابوو، دوژمن و ناحەزی زۆری هەبوو، ئەرك و فەرمانێکی ئێجگار قورسی لەئەستۆدا بوو، هێلی سەرەکیی کارکردنی هەڵگیرسانەوەی شۆڕش بوو، ئەمە یەکێك بوو لەئەرکە ساتەوەختی‌و گرنگەکان، دووەم ئەرکی دوورخستنەوەی بزوتنەوەی کورد بوو لەژێردەستی بێگانە، و وردە وردە بزوتنەوەکە لە پێوەندییە سلبی‌یەکانی جارانی پاك بکرێتەوە.[1]

لەکاتێکدا (ی.ن.ك) شۆڕشی هەڵگیرسیاندەوە، کە هەرەس هێنان بەشۆڕش و داگیرکردنەوەی هەموو کوردستان لەلایەن حکومەتی عیراقەوە تارمایی‌یەکی ڕەشی نائومێدی بەسەر ئاسمانی کوردستاندا هێنابوو، واتە لەکاتێکدا شۆڕش لەهەڵچوونی خەباتەوە بڵێسە دەگرێ، کەچی (ی.ن.ك) لەنوشست و هەرەس هێنانەوە، باری کورداییەتی شۆڕشگێڕی ڕاست کردەوەو شۆڕشی هەڵگیرساندەوە ئەویش لەڕووی سروشت و دروشم و ڕێبازەوە بەشێوەیەکی نوێ.

---

[1] هەڤال عادل مراد، چۆنیەتی دامەزراندنی یەکێتی بۆ ڕێبازی نوێ دەگێڕێتەوە، ڕێبازی نوێ، ژمارە(١٢) ل٨١.

شۆڕشی نوێ بەناوی شۆڕشی عیراقی هەڵگیرساو لەچیاکانی کوردستانەوە دەستی پێ کرد، سروشتی دژایەتی دکتاتۆریەت و لەپێناوی دیموکراسی و مافەکانی مرۆڤ نەهێشتنی زوڵم و ستەمی میللی و مەزهەبی‌دا بوو، دژی کۆنەپەرستی و دەرەبەگایەتی بوو، واتە لەڕووی کۆمەڵایەتیشەوە هەر ناوەڕۆکەکەی دیموکراتی بوو، بەهاوکاری و هاریکاری حزبەکانی (تجمع الوطني العراقي) بوو، دروشمەکەی دیموکراسی بۆ عیراق و مافی ئۆتۆنۆمی لەچوارچێوەی عیراقێکی دیموکراسی‌دا بۆ خەڵکی کوردستان بوو.

ڕێبازە نوێیەکەشی خەباتی شۆڕشگێڕانەی پارتی زانی بوو کە وردە وردە پەرەبسێنێ و گەشە بکات بەرەو شۆڕشی گەل بە بەکارهێنانی یاساو تاکیتکەکانی شەڕی نوێی پارتیزانی و ئینجا لەدواتردا شەڕی گەل.[1]

ئەرکی سەرەکی لەهەڵگیرسانەوەی شۆڕشی نوێدا لەئەستۆی (ی.ن.ك) دا بوو، هەر لەسازدانی زەمینەی فیکریەوە تا ئامادەکردنی دەرووندی خەباتگێڕان کە شۆڕشی پێویستەو هەڵگیرسانەوەی مومکینە، بەپێچەوانەی ئەو پڕوپاگەندانەی کە بەئەستەمیان دادەنا، هەر لەوەوە تا دروستکردنی مەفرەزە سەرەتایی‌یەکان و خستنەگەڕیان و ناردنەوەی شۆڕشگێڕان لەدەرەوەی ولات بۆ ناو ولات، نەك پاڵدانەوە لەشارەکانی دووڕە ولات.

---

[1] مام جەلال: یوبیلی زیوین، ل١٣.

بۆ ئەم مەبەستە مام جەلال پێوەندی لەگەڵ (شاسوار جەلال – ئارام) لە کۆمەڵەو (عومەر مستەفا دەبابە) و (عەلی عەسکەری) لەبزوتنەوەو (د.خالید سەعید)و چەند کەسێکیتر دامەزراند، بەنامە ئاڵوگۆڕی بیروڕای لەگەڵ داکردن.

یەکێ لەو مەسەلانەی باسی ئەکرا جۆری دەست پێ کردنەوەی خەباتی چەکداری بوو. هەربۆیە مام جەلال چەندین کۆبوونەوەی لەگەڵ ئەندامانی دەستەی دامەزرێنەرو ئەفسەرەکان و کادرەکانی تر کردبوو.

لەزنجیرەی ئەو کۆبوونەوانەدا رۆژی ٢٣-١٩٧٦/٥/٢٤ کۆبوونەوەیەکی تری دەستەی دامەزرێنەر لە شام ئەنجام درا، (علی سنجاری و مونزیر نەقشەبەندی)یش ئامادە بوون، لەو کۆبوونەوەیەدا مام جەلال ئەو پڕۆژەیە دەخاتە روو کە ئامادەی کردبوو و باسی لێوە کردو پاش زیادکردنی هەندێ بابەت پەسەند دەکرێ،[1] هەر لەم کۆبوونەوەیەدا بڕیار درا یەکەمین دەستەی پێشمەرگە رەوانەی کوردستان بکرێنەوەو نامە بۆ هەموو رێکخستنەکانی ناو ولاّت بنێردرێ کە ئیتر دەست بکەن بەناردنی مەفرەزەکان بۆ شاخ، هەروەها (ی.ن.ك) بەشێکی زۆری کادرەکانی خۆی لەدەرەوەی ولاّتیشەوە ناردە ناوەوەو درێژەیان بەخەباتی خۆیان دا.[2]

مام جەلال لەو نامانەی کە بۆ هەموو هێلی رێکخستنەکانی ناو ولاّت دەینوسی، داوای لێ کردن مەفرەزەی (بەچۆنایەتی باشو بەچەندایەتی

---

[1] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە...ل٨٧.

[2] مام جەلال: یۆبیلی زیوین.. ل١٣.

کەم) بنێرنە شاخ و تیپی پڕوپاگەندەی سیاسی (فرق الدعایە المسلحە)* لەسەرانسەری کوردستاندا پێك بهێنن.[١]

پلانی (ی.ن.ك) ئەوەبوو کە لەپێشەوە چەند تاقمێکی چەکدار بۆ هۆشیار کردنەوەی خەڵك و بەرزکردنەوەی ورەو هێنانەوە جۆش و خرۆشان دروست بکەن، ئینجا وردە وردە دەست بکرێ بەچالاکی سەربازی و هێرش بکرێتە سەر بنکەو بارەگاکانی داگیرکەر لەکوردستاندا.[٢]

کاکلەی بیروکاری کۆمەڵەش هەر لەسەرەتاوە ئەوەبوو کە شۆڕش ئەمجارە دوپات کردنەوەی شۆڕشی پێشوو نەبێت، نە لەڕووی شێوەو نە لەڕووی ناوەڕۆکەوە.

(پەیڕەوی ناوخۆی دەستەچەکدارەکان)** چاکترین بەڵگەیە بۆ دەربڕینی ئەم راستییەو هێلە سەرەکیەکانی ئەم بیرکردنەوەی تێدا رەچاو دەکرێ، کە ئەبێ دەستەی چەکداری بچووك بچووك دروست بکرێ، لەسەر بناغەی رێکخستن و بیروباوەڕو سیاسەتی پشت بەخۆ بەستن و هەوڵ نەدان بۆ دروست کردنی لەشکری قەبەو فراوان و زۆر و بۆر.[٣] هەرچەندە کاتێك دەستەچەکدارەکانی چوونە دەرەوە زۆر کەس گاڵتەیان بەپێشمەرگە

---

* بڕوانە پاشکۆی ژمارە (١٤)

[١] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەرەوە...ل٨٩.

[٢] چاو پێکەوتن لەگەڵ سالار عەزیز، لە ٢٠٠١/١٠/١٣، لە سلێمانی؛ هەواڵنامەی خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلی کوردستانی عیراق لەماوەی دوو ساڵدا، ل٤.

** بڕوانە پاشکۆی ژمارە (١٥)

[٣] ج. صادق: خەباتی چەکدار چۆن تێئەگەین؟؟ گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە(٥)، ل١٣.

ئەهات گوایە ئەو شۆڕشە گەورەو بەهێزەی پێشوو هیچی بەهیچ نەکرد و یارمەتی ئێران و ئیسرائیل‌و ئەمریکا دادی نەدان، ئێستا چۆن ئەم دەستە چەکدارە بچووکانە بەچوار چەکی شۆڕەوەو بەبێ یارمەتی و پشتیوانی‌دەرەوە (پشت‌و پەنا) ئەتوانن ئەنجامێکی باش بە دەستبێنن؟[1]

ساڵی ١٩٧٦ کە شۆڕش هەڵگیرسا، سوپای عیراق بریتی بوو لە(١٦) تیپ، بەشێکی زۆری لەشوێنە گرنگەکانی کوردستاندا دامەزرابوو، هەزاران قەڵای گەورەو سەربازگەو رەبیەو بازگەی تێدا دانابوو. ئەزمونێکی زۆری لەبەگژداچوونی جەنگی پارتیزانی و شارەزایی‌یەکی زۆری لەخاکی کوردستاندا پەیداکردبوو. چەکی نوێی کاریگەرو تەکنیکی تازەو تاکتیکی نوێی جەنگی پارتیزانی خستبووە بەرنامەی کارەکانیەوە.[2] دوا لوتکەی کوردستانی داگیر کردبوو، تەواوی ناوچە نهێنی‌یەکانی پێشمەرگەی پشکنی بوو، شوێن بەشوێن ئاگای لەوردو درشتی هەبوو، جگەلەوە ژمارەی سوپاکەی گەیشتبوە (١٩٠،٠٠٠) هەزار سەرباز، کە بەسەر (١٦) تیپدا دابەشکرابوون، لەکاتێکدا ساڵی ١٩٧٣ شەش تا حەوت تیپی سەربازی هەبوو.[3] لەبەرامبەریشدا میللەتی کورد چەکی نەبوو، پارەی نەبوو، دوژمنەکەی زاڵ بوو، ئەوەی هەیبوو لەڕووی سەربازی‌یەوە تەنیا دەیان یا ئەوپەڕەکەی سەدان پارچە چەکی

---

[1] حیکمەت محەمەد کەریم: شۆڕشی کوردستان و گۆڕانکاری‌یەکانی سەردەم، ل٢٣٤

[2] کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان: ژیانی رێکخراوەیی مان، ژمارە(١٣)، مارتی ١٩٨٣، ل٣.

[3] حیکمەت محەمەد کەریم: شۆڕشی کوردستان و گۆڕانکاری یەکانی سەردەم، ل٢٣٤.

شاردراوەبوو، بەڵام هیچ جۆرە تۆپ و دۆشکەو چەشنە چەکێکی قورسی نەبوو.

بەرابەری و نابەرابەری تەرازووی هێزی سەربازی رۆڵێکی بنچینەیی دەبینێ لەدۆڕان و بردنەوەی شەڕدا، رووندا ئاشکرایە هەروەك باسمان کرد رژێم لەڕووی ژمارەی سەربازو جۆری چەك و تەقەمەنییەوە باڵا دەست بووە، بەڵام شۆڕشیش گەر شۆڕش بێت، دەتوانێ بەڕێکخستن و بیروباوەڕی شۆڕشگێڕانە، بە تەکنیکی نوێی شەڕی پارتیزانی، جەماوەر بخاتەگەڕو ئەو ناهاوسەنگیە بەچەشنێکی ئەوتۆ کز کاتەوە کە بەزیانی رژێم تەواو بێت.

بەراورد کردنی تەرازوی هێزەکانی کورد و حکومەتی عیراق لەو سەردەمەدا دەری ئەخەن کە چ نابەرامبەریەکی گەورە لەنێوان شۆڕشی کوردو هێزەکانی حکومەتی عیراق، لەنێوان توانای گەلی کورد بەگشتی و توانای دوژمنەکەی دا هەبوو، هەر بۆیە هەندێ تاقمو لایەن و هەندێ کەس، دەست پێ کردنەوەی خەباتی سیاسی — چەکداری یان لەو هەلو مەرجەدا بە(مغامرە) و سەرەڕۆیی، بگرە بەکارێکی شێتانەی خۆکوژی دائەنا. بەتایبەت لەبەر ئەوەی جوڵانەوەی شۆڕشگێڕانەی گەلی کورد لەدوای شکانی شۆڕشی ئاگری داغ، و بەدەردی جوڵانەوەی شۆڕشگێڕانەی کوردستانی ئێران بچێ لەدوای شکانی کۆماری مهاباد، کە هەریەکەیان دەیان ساڵ کپ بوون و دەیان ساڵی ویست تا خۆیان رێکخستەوەو هەڵسانەوە.[1]

[1] کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان: ژیانی رێکخراوەیی مان، ژمارە(١٣)، ل٣.

شیکردنەوەو حساب نەکردنی دوژمن لەڕووی چەك و تەقەمەنی و تازەترین ئامێری جەنگ و دەوڵەمەندی لەبەرامبەر گەلێکی کەم چەك و هەژار، لەخاکێکی بچووکی وەکو کوردستانی عیراق، کە شوێنی ستراتیژی و ژمارەی دانیشتوانی کەمە بە بەراورد لەگەڵ ژمارەی دانیشتوانی عیراق و ئابلوقەدانی کوردستانی عیراق بەدوژمن لەهەر چوار لاوە. بۆیە لەهەل و مەرجێکی وادا تەنیا جەنگی پارتیزانی تاکە شێوەی جەنگە بۆ درێژەدان بەخەبات و دوژمن هیلاك کردن و بێزارکردن و چۆك پێدادان.[1]

هەر بۆیە زۆری نەخایاند سەرتاپای کوردستان لەحوزەیرانی ١٩٧٦دا بەمەفرەزەی پارتیزانی و هێزی گەورەتری خێلەکانەوە لەناوچە خێلەکیەکاندا پێشمەرگەو چەکداریان لەئامێزگرتەوە.

یەکێ لەو دەستە چەکدارانەی کە ئەو کاتە چونەدەرەوە لە ناوچەی (حاجی ئۆمەران) بوو، ئەم دەستەیە لەشەوی ٢٥\٢٦/٥/١٩٧٦دا روو دەکەنە شاخ،[2] ئەوانە کۆمەڵێك پێشمەرگەی تێکۆشەری کورد پەروەر بوون، لەبەر زولم و زۆری رژێمی بەعس کەئامادەنەبوون سەری بۆ دابنەوێنن، و بۆ دەست پێکردنەوەی شۆڕش چەکیان هەڵگرتبو.* ئەم

---

[1] ج. صادق: خەباتی چەکداری چۆن تێئەگەین، گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە(٥)، ل١٣؛ محمدی حاجی محمود: گۆڕینی شێوەی شەڕ بە پیاچونەوەی واقیعبینانە، ل

[2] مەلا شێم حەمەدی حاجی ئۆمەرانی: سەرەتای شۆڕشی نوێی سالی١٩٧٦ چۆن دەستی پێکرد؟ پێداچونەوەو دووبارە داڕشتنەوەی مومتاز حەیدەری، ل٢٣

* ئەم دەستە یە کە (پ. د. ك) پێی وایە کە لەسەرەتاوە پێشمەرگەی ئەو بوون، بەڵام لەراستی دا ئەم دەستە پێشمەرگەیە بەهیچ شێوەیەك لەسەر داواو بەبەرنامەی پارتی چەکیان هەڵنەگرتووە، و ئەوکاتە دوورو نزیك پێوەندیان بە (پ. د. ك)ەوە نەبووە.

دەستە چەکدارە لەسەرەتادا پێوەندیان بە(عومەر مستەفا دەبابە)وە کردووە، کە ئەندامی سەرکردایەتی (بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان)بووە و بزوتنەوەش باڵێکی (ی.ن.ك)بووە.

بەڵگەش بۆ ئەم قسەیەمان ئەوەتا دووکەس لە فەرماندەکانی ئەم دەستە پێشمەرگەیە(مەلا شێم حەمەدی حاجیئۆمەرانی) و(حاجی شێخەی بنزێری) ** یەکەمجار لە رۆژی ١٩٧٥/٨/٣٠ دا بەمەبەستی پێوەندی کردن و دەست پێکردنەوەی شۆڕش سەردانی (عومەر دەبابە) دەکەن لە بەغدا.(١)

لە ١٩٧٦/٤/٥ دا (مەلا شێم حەمەدی حاجی ئۆمەرانی) سەفەری (رومادی) دەکات بۆ لای(عومەر دەبابە) و دووبارە پێوەندی پێوە دەکاتەوە بۆ هەمان مەبەست، و سەبارەت بە دەست پێکردنەوەی شۆڕش گفتوگۆدەکەن. (عومەر دەبابە) باسی ئەوەی بۆ دەکات کە رژێم چەند جارێك داوای لێ کردووە سەردانی (مام جەلال) بکات لەسوریا، بەمەبەستی قەناعەت پێهێنان و هێنانەوەی بۆ عیراق، و بە (ملا شێم حەمەد)رادەگەیەنێ کە کاتێ سەردانی مام جەلالی کرد ئەم مەسەلەیە لەگەڵ ئەویش دا باس دەکات. هەروەها ڕێنمایی شی دەکات کە بچن بۆ قەندیل و ئاگاداری خۆیان بن لە دوژمن وئەویش کاتێ کە لە سوریا

** حاجی شێخەی بنزیری یەکێ لەپێشمەرگە سەرەتاییەکانی ناوچەی باڵەکی یانە، تا ساڵی ١٩٧٨ لێپرسراوی مەفرەزەیەك بوو لەو هێزەدا کە پارێزگاری مام جەلالیان دەکرد.

(١) مەلا شێم حەمەدی حاجی ئۆمەرانی: سەرەتای شۆڕشی نوێی ساڵی١٩٧٦ چۆن دەستی پێکرد؟، ل١٦-١٧

گەڕایەوە پێوەندیەیان پێوە دەکاتەوە. مەلا شێم حەمەد داوای لێدەکات کە نامەیەك بۆ مام جەلال بنوسێت و ئەو بیگەیەنێت، بەڵام (عومەر دەبابە)پێی رادەگەیەنێ کە لەبەر بارو دۆخی ئەمنی ناتوانێ چونکە لەژێر چاودێری ووردی رژێمدایە.

مەلا شێم حەمەد دەڵێ : "دوای ماوەیەك هیچ گۆڕانکاریەك بەسەر رێکەوتنەکەی من و کاك عومەردا نەهات، بەڵکو چاوەڕێی ئەوە بووین بەفر بتوێتەوەو بدەینە شاخ". ئەوەبوو لە شەوی٢٥\٢٦/٤/١٩٧٦دا ئەم دەستە پێشمەرگەیە رودەکەنە شاخ و هەر هەمان شەو بەسەر کەمینیسوپای رژێم دا دەکەون و پێشمەرگەیەك بەناوی(سەید عەبدڵلا) شەهید دەبێت.

لە تەممووزی ١٩٧٦دا شەهید ئارام نامەیەك بۆ ئەم دەستە چەکدارە دەنێرێت و پێوەندیەیان پێوەدەکات و داوادەکات چاوی پێیان بکەوێت، لە هەمان کاتدا (کەمال کەرکوکی)ش نامەیان بۆ دەنێرێت [1] و پێوەندیان پێوە دەکات. *

هەوڵنامەی کێبڕکێ

---

[1] مەلا شێم حەمەدی حاجی ئۆمەرانی: سەرەتای شۆڕشی نوێی سالی١٩٧٦ چۆن دەستی پێ کرد؟ل٢١-٢٢، ٢٤-٢٥، ٢٨

* عومەر دەبابە دوای گەڕانەوەی لە سوریا، لە١٩٧٦/٨/١دا پێوەندی بەم دەستە پێشمەرگەیە دەکاتەوە و داوایان لێدەکات کە چاویان بەیەکتری بکەوێت. لە ١٩٧٦/٨/١٦دا یەکتری دەبینن و رۆژی دواتر کۆبونەوەیەك ساز دەدەن. مەلا شێم حەمەد دەنوسێت: "لەم کۆبونەوەیەدابەرنامەی کاری داهاتووی پێشمەرگایەتی دانراو هەرکەسێك بۆ ناوچەیەك دەستنیشان کراو بەپێی بڕیاری سەرکردایەتی (واتە سەرکردایەتی ی.ن.ك لەناوەوەی ولاتدا) رۆژی١٩٧٦/٩/١ دا بەرەو گوندەکانی

دوابەدوای چونە دەرەوەی دەستە چەکدارەکانی کۆمەڵەش هەندێ لەسەرکردەو لێپرسراوەکانی جوڵانەوەکەی پێشوش خۆیان گەیاندە شاخ و لەماوەیەکی کەمدا سەدان چەکداریان لەخۆیان کۆکردەوە. [1] چونە دەرەوەی دەستە چەکدارەکانی هەرێمی سلێمانی، راپەڕینی تێکۆشەرانی باڵەکایەتی، دەرچونی هەڤاڵان (عومەر مستەفا، عەلی عەسکەری، تایەری عەلی والی، د. خالید سەعید، سەعدی گچکە، قادر عەزیزو سەید کاکە، دوابەدوای دەرچوونی نەجمەدین عەزیز (سالار) و مەحمود عەبدولرەحمان، ملازم جوامێر سیامیرو جمال عەلی باپیر) و چەندین تێکۆشەری تر بوونە هۆی تەقینەوەی خەباتی چەکداری شۆڕشگێڕانە

(وەرتێ) و(گەرەوانی ژێری) و (گەرەوانی ژوری) و (زێوە) و (هەرتەل) رۆیشتین. دوای ئەو جەولەیە بە بڕیاری سەرکردایەتی رۆژی١٩٧٦/٩/١٥ چومە ناوچەی باڵەکایەتی بەری (رۆست) و (گرتك). لێرەدا ئەو راستیەمان بۆ دەردەکەوێت کە ئەو دەستە چەکدارەی لە ٢٦/ی گوڵانی١٩٧٦ دا چونە شاخ، دەستەیەك پێشمەرگە و کەسایەتی دڵسۆز و کوردپەروەر بوون و هیچ پێوەندییەکیان بە قیادەی موقەتەی پارتیەوە نەبووە وەك (پدك)لە ئەدەبیاتی خۆیدا باس لەوە دەکات و وای لێکدەدەنەوە گوایە ئەوان بەر لە (ی.ن.ك) شۆڕشیان دەست پێکردۆتەوە. لەراستیدا ئەو تێکۆشەرانە لە سەرەتادا پێوەندییان بە یەکێتی یەوە هەبووە و لەژێر رابەرایەتی و رێنمایی یەکانی سەرکردایەتی(ی.ن.ك)دا نەخشەی کارەکانیان کێشاوە. هەروەك لە نوسینەکانی مەلا شێم حەمەد دا دەردەکەوێ، کەلە ساڵی ١٩٧٧دابوو چۆتە ئێران و لەوێ پێوەندی بە (ئیدریس بارزانی)ەوە کردوە. (**مەلا شێم حەمەدی حاجی ئۆمەرانی: سەرەتای شۆڕشی نوێ، ل٣١، ٣٣-٣٤**)

[1] فازل کەریم ئەحمەد: خەباتی چەکدار لەپێناو ئەفسانەو راستیدا، گۆڤاری یەکگرتن، ژمارە(٩)، ساڵی١٩٨٩، ل٤٠.

بەشێوەیەکی زۆر فراوانتر لەوەی سەرکردایەتی (ی.ن.ك) نەخشەی بۆ کێشابوو.[1] هاوبەشی هەڤالانی بزوتنەوەی سۆسیالیستی دیموکراتی کوردستان لەشۆڕش و (ی.ن.ك) دا پالێکی گەورەی بەبزوتنەوەکەوەنا بەرەو پێشەوەو لەگەڵ کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان دا بونە دوو باڵەکەی (ی.ن.ك) لەوڵاتدا.

لێرەوە چالاکی دەستی پێ کردەوەو دەنگ و باسی بەرپا بوونەوەی سەر لەنوێی خەباتی چەکداری لە بواری نێو دەوڵەتیدا بیسترایەوە، ئەو کاتە رژێم تێگەیشت دەبێ دان بەڕاستیەکاندا بنێو دەست لەدرۆی هەتا هەتایەی کۆتایی پێ هێنانی گیانی بەرەنگاری گەلی کورد هەڵبگرێ، ئیدی کەوتە جێبەجێ کردنی فراوانترین نەخشەی شۆڕشی چەواشە لەناوچەکەدا.[2]

بەڵام (ی.ن.ك) چونکە رێکخراوێك بوو لەهەلومەرجێکی سەخت و دژواردا دامەزرابوو، دوژمن و ناحەزی هەبوو، ئەرك و فەرمانێکی ئێجگار قورسی لەئەستۆدابوو، ئەندام و لایەنگرو دۆستەکانی ئەمیش وەکو تێکۆشەرانی کەی گەلی کورد بلاوەیان پێ کرابوو، راونرابوون و دەربەدەرو ئاوارەبوون.

لەبەر ئەوە رێکخستنی خۆی بەخەتی جیاجیا، رێکخراوی جیاوازو لەیەك دابڕاوی نهێنی پێکهێنا بوو، ئەبوو جێبەجێ کردنی پارچە جیاجیاکانی پلانە پێشمەرگەیی یەکەش بەئەڵقەو رێکخراوە جیاوازەکانی

---

[1] هەواڵنامەی خەباتی شۆڕشگێڕانەی...ل٦.

[2] حیکمەت محمد کریم، شۆڕشی کوردستان و گۆڕانکاریەکانی سەردەم، ل٢٣٥.

شوێن و ناوچه جیاوازەکانی کوردستان بسپێرێ و هەر ئەڵقەو خەت و ڕێکخراوێکیان بەجیا بکەوێتە جێبەجێ کردنی ئەو بەشەی پێی سپێردرابوو.[1]

یەکێك لەو ئەڵقە گرنگانەی ئەم فرمانە پیرۆزەیان پێ سپێردرابوو دەستە چەکدارەکانی بادینان بوون. ئەوەبوو لە ١٩٧٦/٦/١دا بەبۆنەی تێپەڕبوونی یەك ساڵ بەسەر دامەزراندنیەوە، (ی.ن.ك) یەکەم دەستەی چەکداری خۆی لەسوریاوە ناردەوە بۆ کوردستان.[2] بۆ ئەم مەبەستە مام جەلال چوو بۆ قامیشلی بۆ بەڕێ کردنی ئەم دەستە چەکدارە کە یەکەمین وەجبەی پێشمەرگە بوو بەرەو کوردستان گەڕاوەتەوە. نەجمەدین بیۆك کەیا (نەجۆ) ئەم پۆلە پێشمەرگەیەی گەیاندەوە باشوری کوردستان،[3] نەقیبی ئەندازیار (ئیبراهیم عەزۆ محەمەد)* فەرماندەی دەستە

---

[1] قیادەی موەقەتە لەچ بەرەیەکدا وەستاوە، ل٣٩.

[2] هەوالنامەی خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلی کوردستانی عیراق، ل٢٥.

[3] نەوشیروان مستەفا ئەمین، لەکەناری دانەوبەوە...ل٨٩-٩٠.

* ئیبراهیم عەزۆ ناسراو بە (جەبار)، لەساڵی ١٩٤٩ لە دێی گرژر(ناحیەی عینزالە)لەدایك بووە، لەساڵی ١٩٦٩کۆلیجی ئەندازیاری زانکۆی موصلی تەواو کردووە، لێپرسراوی لیژنەی یەکێتی قوتابیانی کوردستان بووە لە زانکۆ تا دەرچوونی. دوای تەواو کردنی خوێندن لە سوپای عیراقدا ئەفسەر بووە. لەیەکێتی سۆڤیەت و مصر دا خولی راهێنان و مەشقی سەربازیی بینیوە، دوای ئەم خولانە پلەی (نەقیب)ی وەرگرتووە لە سوپادا، لەساڵی ١٩٧١دا بووە بە ئەندامی کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان، و بەر لە دەرچوونی بۆ سوریا ئەندامی کۆمیتەی شاری بەغدا بوو. سەرکردەی یەکەمین دەستەی کادیران و پێشمەرگە بوو، و لە١٩٧٦/٧/١٧دا لەگەڵ ژمارەیەك پێشمەرگەی تر کەوتنە بۆ سەیەکی قیادەی

چەکدارەکانی بادینان بوو، یەکەمجار لەنزیك روباری (هیزل) لەپشتی زاخۆوە لەگەڵ پێشمەرگەکانی تردا یەکی گرتەوە بۆ ڕێکخستنەوەی مەفرەزەکان و کارو فرمان بەسەریاندا، کە ژمارەیان (٣٧) پێشمەرگە بوو، دابەش بوون بە(٤) مەفرەزەوە:فەرماندەی هەریەك لەمەفرەزەکان (ئیبراهیم عەزۆ، عزەت ئیسماعیل شەنگاری، عمر ئیبراهیم ڕەشید، جەبار مەلا غەنی سندی) بوون. ئەم چوار دەستەیە بۆ جێبەجێ کردنی ئەرکەکانیان دابەش بوون بەسەر ناوچەکانی زاخۆ، ئامێدی، دهۆك، هەریەکەیان لەلایەکەوە کەوتنە چالاکی سیاسی و ڕێکخراوەیی و پێشمەرگەیی.[1]

فەرماندەی مەفرەزەکان و پێشمەرگەکان، زۆربەیان پێشمەرگە یان کادر بوون لەشۆڕشی ئەیلول دا، شارەزای ناوچەکانی بادینان و ئاشنای خەڵکەکەی بوون.[2]

ئەم دەستە پارتیزانە پێشمەرگەی هەڵبژاردەی لاوە شۆڕشێگڕو ئازاو نەبەزەکانی بادینان بوون، هەموویان مەشقی جەنگیان پێ کرابوو. خولی پەروەردەکردنی سیاسیان دیبو. جگە لەوەی لەشەڕەکانی ١٩٧٤–١٩٧٥ دا هەموو پێشمەرگە بوو بوون، هەندێکیان کادری سیاسی بوون و لەخولی کادیری پارتی دەرچووبوون.

لەناو ئەو پێشمەرگانەدا خەڵکی زاخۆ، دهۆك، شێخان، عەینزالە، تەلەعفەرو شەنگاریان تێدابوو، هەندێکیان جوتیارو هەندێکیان

موەقەتەوە، لە ١٩/١٠/١٩٧٦دا بەدیلی شەهید کرا. (دەفتەری سەروەری شەهیدانی دەڤەری بادینان، ل٩–١٠)

[1] هەواڵنامەی خەباتی شۆڕشگێڕی گەلی کوردستانی عیراق، ل٢٥.

[2] نەوشیروان مستەفا ئەمین، لەکەناری دانەوبەوە...ل٨٩.

هەواڵنامەی کێبڕکێ

خوێندکاری زانکۆ بوون.[1] ئەم پێشمەرگانە بەبیرو باوەڕێکی پتەوو گیانێکی شۆڕشگێڕانەو بەورەیەکی جەنگاوەرانەوە بەرەو ناوچەکانی خۆیان چوونو جەماوەری بادینانیش پێشوازییەکی بێ وێنەیان لێ کردن، چ بەهاوکاری کردنو یارمەتی دانیان، چ ڕێنمایی کردنیان، وە چ بەشاردنەوەو دالّدەدانیان.[2]

ئەم دەستە پێشمەرگەیە ماوەیەکی باش بەناوچەکاندا گەڕاو دەستی کردەوە بەخەڵك هاندانو ڕێکخستنو پێوەندی دروست کردن لەگەڵ تێکۆشەرانی شارەکانو مژدەیان بەجەماوەردا کە خەباتی چەکدارانە وا خەریکە دەست دەبکاتەوە، لەو ماوە کەمەدا زۆر سەرکەوتوانە کارو فرمانەکانی خۆیان بەجێ هێناو لەزۆر شوێنو ناوچەدا تۆوی ڕێکخستنو پێشمەرگەیان چاندو ڕۆڵێکی گەورەیان گێڕا لەجۆشدانی کۆمەڵانی خەڵكو سازدانەوەی تێکۆشەران بۆ شەڕی پێشمەرگانە.[3]

بەڵام ئەم مەفرەزانە روو بەڕووی کۆسپو تەگەرە هاتنەوە لەناوچەکەدا، ئەویش ڕێگری دروست کردنی قیادەی موەقەتە بوو بۆیان. چەکدارەکانی قیادەی موەقەتەو سەرکردەکانیان لەباتی ئەوەی بەلەخۆبوردنو گیانبازی ئەو پێشمەرگانەو دەست پێ کردنەوەی خەباتی چەکدار شادبنو پشتیوانی لەو پێشمەرگانە بکەن کە لەپێناوی بەرگری لەنەتەوەو نیشتمانەکەیان گیانی خۆیان هاویشتبووە سەر لەپی دەستیان و ئەچوون بەگژ زەبرو زەنگی دڕندانەی دوژمندا، کەچی پێ ی قەلسو

---

[1] قیادەی موەقەتە لەچ بەرەیەکدا وەستاوە، ل٤٠.

[2] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل٤١.

[3] هەوالّنامەی خەباتی شۆڕشگێڕی گەلی کوردستانی عیراق، ل٢٥.

دڵگران بوون و کەوتنە هەڵپەی لەناو بردنیان بەیارمەتی (میت)ی دەزگای جاسوسی تورکیاو بەهاوکاری خێڵ و هۆزە کۆنە پەرستە خائینەکانی قشوری و گولی، دەیان چەکداری خەڵکی تورکیایان سازداو خستیانە دواین بۆ دۆزینەوەو لەنێو بردنیان.[1] و پڕوپاگەندەی ئەوەیان بڵاوەکردەوە گوایە ئیبراهیم عەزۆو هاوڕێکانی پیاوی (سەدام حسێن)ن.

لە ١٥ی تەمووزی ١٩٧٦ ئیبراهیم عەزۆ بۆ بەڕێکردنی پێشمەرگەی نەخۆش (تەها شەنگاری) و ناردنی پۆستەیەکی نامەو نوسراو لەگەڵ دەستەکەی چووە ناوچەی گۆیی (قەزای ئولودەرە) لەویلایەتی هەکاری لەباکوری کوردستان.

سەرکردایەتی قیادەی موەقەتە کە پێشتر هەستی بەجموجۆڵی شۆڕشگێڕانەی (ی.ن.ك) کردبوو لەناوچەکەدا، هەندێك جاسوسی ناردبووە باکوری کوردستان لەسەر سنوری ئولودەرە – چەلی (چەقورجە) بۆ چاودێری کردنی کادرو پێشمەرگەکانی (ی.ن.ك) و ڕێگرتن لەچالاکیەکانیان و هاندانی خێڵ و هۆزە دواکەوتووەکانی سنور دژیان، کە گوایە تێکۆشەرانی (ی.ن.ك) پیاوی سەدام حسێن و رژێمی عیراقن و ئەیانەوێ شۆڕش لەوان تێك بدەن!!

تاقمی قیادەی موەقەتە خەلکانی ناوچە سنوری یەکانیان ئاگادار کردبووەوە کە هەر چەکدارێکی سەر بە (ی.ن.ك) بەو ناوەدا تێپەڕی بیگرن و چەکەکەی ببەن بۆخۆیان بەو مەرجەی خۆی تەسلیم بەوان بکەن.

---

[1] قیادەی موەقەتە لەچ بەرەیەکدا وەستاوە، ل٣٩، ٤١" بەهرۆز گەلاڵی: کوردایەتی و هەڵوێست، بەرگی یەکەم، ل٣٠-٣١

بەم شێوەیە بەفیتی قیادەی موەقەتە لەگوندی نیروە (ئولودەرە) ئیبراهیم عەزۆ و (٨) پێشمەرگەی تر بەناوی میوانداریەوە بەپێچەوانەی هەموو خوڕەوشت و نەریتێکی کوردەواریەوە بەفێڵ دەستگیر کران.[١]

پاش ئەوەی کە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان گرتنی ئیبڕاهیم عەزۆ و هاوڕێکانی پێگەیشت، لە چەند لایەکەوە تەقەڵای بەردانیانی کرد:-

* مام جەلال بەناوی (ی.ن.ك)ەوە نامەی بۆ ئیدریس و مەسعود بارزانی و عەلی عەبدوڵڵا نووسی، داوای لێ کردن کە دەست بەرداری ئەم جۆرە کردەوانە بن و ئەو هەڵاڵانە ئازاد بکەن و لەجیاتی ئەوە هاوکاریان لەگەڵ بکەن و یارمەتیان بدەن و پشتیوانیان لێ بکەن و نەهێڵن جارێکی تر تاوانی وا بەناوی ئەوانەوە ڕووبدات. لە هەمان کاتدا نامەی بۆ هەندێك لەو کەسانە نارد کە لە ئیران بوون و جێی متمانەی مالی بارزانی بوون تا نفوزی خۆیان لە بەردانی پێشمەرگەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دا بەکار بێنن.[٢]

---

[١] هەواڵنامەی خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلی کوردستانی عیراق، ل٢٦.

[٢] نامەی مام جەلال بۆ کاك مەسعود بارزانی و کاك ئیدریس بارزانی لە١٩٧٦/٨/١٠، بڕوانە پاشکۆی ژمارە (١٩)؛ نامەی مام جەلال بۆ کاك عەلی عەبدوڵڵا لە ١٩٧٦/٨/١٠، بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٢٠)

هەواڵنامەی کێبڕکێ

* (التجمع الوطني العراقي)* لەچەندین لاوە هەوڵی داو لێپرسراوەکانی قیادەی موەقەتەی لەمەترسی ئەنجامی ئەو جۆرە کارانە وریا کردەوە.(١)

* چەندین کەسایەتی نیشتمان پەروەری کورد لەسوریا کەوتنە تکا، تەنانەت وەفدێکیشیان چوو بۆ ئەو ناوچەیەی ئەو هەڤالانەی لێ زیندانی کرابوون کوردستانی تورکیا. چەندین حزبی کوردی سوریا ناڕەزایی‌یان دەربڕی‌و داوای ئازاد کردنیان کردن.(٢)

* لەباکوری کوردستانیش چەندین کەس‌و تاقمی نیشتمان پەروەر کەوتنە هەوڵدان بۆ ئازاد کردنی ئەم هەڤالانە تەنانەت پارتی شۆڕشی میللی کوردستان کە بە(د.د.ك.د) ناسرابوو، وەفدێکیان نارد لای لێپرسراوانی قیادەی موەقەتەو ئامادەیی‌یان دەربڕی کە بکەونە نێوانەوەو لەهەمان کاتدا هەڕەشەیان لەقیادەی موەقەتە کرد کە ئەگەر ئەو هەڤالانە ئازاد نەکەن ئەوا دەکەونە دژایەتی کردنیان.(٣)

بەڵام سەرکردایەتی قیادەی موەقەتە گوێیان نەدایە ئەو هەموو هەوڵە خێرخوازانەیەو تەقەلاکانی کوردیان پشتگوێ خست، بەپێچەوانەوە شەڕی پێشمەرگەکانی(ی.ن.ك) و لەنێوبردنیان گرتەبەر.(٤)

---

* (التجمع الديمقراطي العراقي) ئەو بەرەیە بوو کە هێزە بەرهەڵستکارەکانی عیراق لە سوریا پێکیان هێنا بوو و چەند ڕێکخراوێکی سیاسی تێدابوو.

(١) قیادەی موەقەتە لەچ بەرەیەکدا وەستاوە، ل٤١-٤٢.

(٢) قیادەی موەقەتە لەچ بەرەیەکدا وەستاوە، ل٤١-٤٢.

(٣) هەمان سەرچاوە

(٤) بەهرۆز گەڵاڵی: کوردایەتی و هەڵوێست، ل٣٢

ئیبراهیم عەزۆ و هاوڕێکانی ماوەیەك بەگیراوی لەناوچەکانی ئولودەرە، قوشوری و ئەرتوشی (چەلی) سوڕێنرانەوە، تا پاشتر لەگەڵ چەند هەڤاڵێکی تریان دا لە١٩٧٦/١٠/١٩دا لەلایەن قیادەی موەقەتە شەهیدکران.[١]

لەو بارو دۆخە دژوارەدا مەفرەزەکانی یەکێتیی لە نێوچەی بادینان تا چەند هەفتەیەك لەیەکدی دەپچڕێن و پاش ئەوە یەکدی دەگرنەوەو بڕیار دەدەن کە مەفرەزەی (عزت شەنگاری و عومەرئیبراهیم) بە دوای سۆراخی ئیبراهیم عەزۆ و پێشمەرگەکانیدا بگەڕێن و مەفرەزەکەی (جەباریمەلا غەنی سەندی)ش لە ڕاپەڕاندنی ئەرکەکانی خۆی بەردەوام بێت. بەڵام مەخابن هەردوو ئەو مەفرەزەیەش بەهەمان ڕێ و شوێنی ئیبراهیم عەزۆدا دەچن و لە گوندی (روبوزك) لە قەزای ئولودەرەی سەر بە هەکاری دەکەونە بۆ سەیەکی سەر بەقیادەی موەقەتەوەو چەك دەکڕێن. هەر لەوێ هەردوو فەرماندەی مەفرەزەکان شەهید دەکرێن و پێشمەرگەکانیش زیندان دەکرێن کە ژمارەیان (١٨) کەس دەبێت و پاش چەند ڕۆژێك هەر لە ئەشکەوتی (باقێ) دا گوللە باران دەکرێن.[٢]

شایانی باسە کە مەفرەزەکەی (جەباری مەلا غەنی سندی و عەبدول ڕەحمانی شەنگاری) کە بۆ حەسانەوە لەسەر کانیەکی پشت زاخۆ بوون، لەناکاو لە لایەن قیادەی موقەتەوە دەستڕێژ دەکرێن و هەر لەوێدا جەباری مەلا غەنی و سێ پێشمەرگە شەهید دەکرێن و عەبدول ڕەحمانی شەنگاری

---

[١] هەواڵنامەی خەباتی شۆڕشگێڕی گەلی کوردستانی عیراق، ل٢٦.

[٢] قیادەی موەقەتە لەچ بەرەیەکدا وەستاوە، ل٤٣-٤٤.

و چوار پێشمەرگەی تر خۆیان دەرباز دەکەن بەڵام لەهەمان رۆژدا لەلایەن سوپای عیراقەوە ئەوانیش بەدیل گیران و دوای ئازاردان و ئەشکەنجەو لێپرسینەوەیەکی درندانە*، لە ٢٩/ مارتی ١٩٧٧ لەقەسابخانەی موسڵ لەسێدارە دران.(١)

بەم جۆرە دەستە چەکدارەکانی بادینان لەلایەن چەکدارەکانی قیادەی موەقەتە بەفێڵ و پیلان، دور لەخوڕەوشتی سیاسی شۆڕشگێڕانە لەناو بران، ئەم دەستە شەهیدانە تاوانێکیان نەکردبوو، تا شایستەی ئەو جۆرە ڕاونان و کوشتنە بن و گوناهێکیان نەبوو بەو دەردە بڕێن، ئەمانە کەسێکیان لەقیادەی موەقەتە نەکوشتبوو، ئەمانە سالانی ١٩٧٤-١٩٧٥ پێشمەرگەی دڵسۆزی شۆڕش و لەبەر فەرمانی بارزانی بوون. مەگەر تەنها گوناهەکەیان ئەوەبووبێ کە دڵسۆزی کوردو کوردستان بوون و هەوڵیان ئەدا گڕی شۆڕش هەڵبگیرسێننەوە.

لەم بارەیەوە (فرەنسۆ هەریری)دەڵێت: "جەلال تالەبانی ویستی لە سوریاوە هەندێ مەفرەزە بنێرێت لەمەفرەزەکانی ئێمە بدا لەناوچەی بادینان، هەندێ خەڵکی نارد و لەوێ توشی شەڕی کردن، لەبرادەرانی ئێمەیان داو زۆر کەسیش لەوێ شەهیدبوون".(٢)

لێرەدا دەکرێ بپرسین، ئایا چ بەڵگەیەك هەیە کە مام جەلال ئەم مەفرەزانەی بۆ ئەوە ناردبوو تا لە چەکدارەکانی پارتی بدەن؟ ئایا لەکوێ ئەم مەفرەزانە چوونە سەر پارتی و شەڕیان پێ فرۆشتن؟ئەی ئەو (زۆر

---

* بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٢٧)

(١) قیادەی موەقەتە لەچ بەرەیەکدا وەستاوە، ل٤٤.

(٢) فرەنسۆ هەریری: بۆ ئەوەی مێژوو بە چەواشەیی نەنوسرێ، ل٢٠

کەس)انەی کە لەپارتی کوژران کێ بوون و ناویان چی بوو؟بۆچی تەنها یەك کەس لەم کوژراوانە ناویان نەهاتووە لە ئەدەبیاتەکانی پارتیدا؟ یاخود مەسەلەکە بە پێچەوانەوە بوو و قیادەی موەقەتە لە کوردستانی ژێردەستی تورکیاوە رێگەی خەباتیان لە مەفرەزە سەرەتاییەکانی (ی.ن.ك) گرت و بەفێڵ و پیلان لەنێویان بردن. چونکە لە راستیدا ئەوکاتە هێشتا هیچ چەکدارێکی پارتی نەگەڕابوونەوە کوردستان تاکو یەکێتی هەوڵ بدات رێگەی کارکردنیان پێبگرێو هێزی چەکدار بنێرێتە سەریان.

ئەم راستییەش لەو لێژنە سێقۆڵییە هاوبەشییەدا دەردەکەوێ کە پێك هاتبوو لەنوێنەرانی (ی.ن.ك) و حزبیبەعس(قیادەی قوتری) و قیادەی موەقەتە تابچنە تورکیا بۆ لێکۆلینەوەی ئەو مەسەلەیە، بەڵام قیادەی موەقەتە نەیانهێشت لەو مەسەلەیە بکۆڵنەوەو خەریك بوو بەکوشتن و بەگرتنیان بدەن.[1]

بێگومان لەناوبردنی ئەم چەند دەستە پێشمەرگەیە، کە (ی.ن.ك) هێشتا لەسەرەتای کارکردندابوو، مەغزایەکی گرنگو مانایەکی زۆری هەبوو، ئەم چەند مەفرەزە بچوکە ناوکی هێزی پێشمەرگەی بادینان بوون و بەپێی ئەو پلانەی پێشمەرگەی (ی.ن.ك) دابنابوو، بادینانیش یەکێك بوو لەئەڵقە گرنگو بنچینەییەکانی نەخشەی دەست پێ کردنەوەی خەباتی سیاسی چەکدارو هەڵگیرساندنەوەی گڕی شۆڕش لە باشوری کوردستاندا.

---

[1] قیادەی موەقەتە لەچ بەرەیەکدا وەستاوە، ل٤٥.

هەرچەندە ئەم تاوانە گەورەیەی قیادەی موەقەتە دەرهەق بەئیبراهیم عەزۆو هاوڕێکانی کارێکی زۆر نەئانە(سلبی) کردە سەر گەشەپێدانی چالاکی شۆڕشگێڕانەو چەکدارانە لەولاتدا، بەڵام چونکە هێزی بنچینەیی شۆڕش و ڕێکخستنی شۆڕشگێڕانە لەولاتدا، خۆ سازدان بەهێمنی و بەئەسپایی بەردەوام بوو، بۆیە ئەم تاوانە نەیتوانی پەکی هەڵگیرسانەوەی خەباتی چەکداری بخات، هەرچەندە لەڕوی چەك و تفاقەوە پەکی پێشمەرگەکانی کوردستانی خست، چونکە هەر زوو پێش ناردنەوەی ئەم تێکۆشەرانە دەستەی دامەزرێنەری (ی.ن.ك) لەگەڵ کۆمیتەی هەرێمەکانی کۆمەڵە پێك هاتبوون کە چەندین دەستەی چەکدار بنێرنە دەرەوە، هەروەها (د. خالید سەعید)یش خۆی تاقمێکی سازدابوو، کە(حاجی شێخەی بنزیری) و دەیان چەکداری کەیش ئامادە بوون لەگەل ئەو دا.[1]

لەهەمان کاتدا کەسەرکردایەتی دەرەوەی ولات بەبۆنەی تێپەڕبوونی ساڵێك بەسەر دامەزراندنی (ی.ن.ك) دەستە چەکدارەکانی بادینانی ناردەوە، سەرکردایەتی ناوخۆش بڕیاری دا کەلەهەمان کاتدا ئەودەستە چەکدارانەی کە ئامادەی کردبوون بیان نێرێتە شاخ بۆ دەست پێ کردنەوەی شۆڕشی چەکداری کە بڕیار بوو ١٩٧٦/٦/١ دەست پێ بکا بەڵام لەبەر هەندێ هۆکار دواخرا بۆ ١٩٧٦/٦/٢٦. شایانی باسە هەر ئەو شەوە یەکەم مەفرەزە کە پێکهاتبوون لە (مەحمود عەبدولرەحمان – خولە کەشکۆل، عەلی شیعە، شەوکەتی حاجی موشیر، حامیدی حاجی غالی،

---

[1] هەواڵنامەی خەباتی شۆرگێڕی گەلی کوردستانی عیراق، ل٥ " شێخ عەلی بیرەوەرییەکانی بۆ ڕێبازی نوێ دەگێڕێتەوە، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٣)، ل١٠٧-١٠٨.

حەمەی حاجی مەحمود، تۆفیق رەحیم، حەمە سەعید محەمەد ئەمین) بەرەو شاخی سورێن دەکەونەڕێ، [1] جگە لەمانە چەند دەستەیەکی دیکەش بۆ سازدانی خەباتی پێشمەرگایەتی دەچنە شاخ، بۆ نمونە:-

لە ١٩٧٦/٧/١٩ نەجمەدین عەزیز (سالار) و جەمالی عەلی باپیر و تاهیر شێخ سدیق و محەمەد غەریب دەچنە ناوچەی شارباژێر، لە ١٩٧٦/٧/٢١دا دەستەیەکی چەکدار بەفەرماندەیی (جەمال عەلی باپیر) لەجافەتی پێك هات، و لە ١٩٧٦/٧/٢٩ دەستەیەکی چەکداری تر لەشارباژێڕ بەفەرماندەیی ملازم جوامێر سیامیر پێك هات. [2]

یەکەم کاری پێشمەرگەکان پڕوپاگەندەی راگەیاندن بوو، مژدەی سەرهەڵدانی شۆڕشی نوێ و پێشمەرگە بوو، هاندانی خەلکیبوو کە خۆیان بەحکومەتی بەعس نەفرۆشن، لەگەڵ دامو دەزگاکانی رژێم کارنەکەن، داوای یارمەتی و چەك و تەقەمەنیان لێ ئەکردن. پێشمەرگەکانیش خۆیان کاری پارتزانانەیان دەکرد کە بەڕۆژ خۆیان لەمەکۆی تایبەتیدا ئەشاردەوە، بەشەویش جموجۆڵی خۆیان دەکردو

---

[1] محمدی حاجی محمود: ڕۆژژمێری پێشمەرگەیەك، بەرگی یەکەم١٩٧٦-١٩٨١، ل٢٣" چاوپێکەوتن لەگەل مەلا بەختیار، لە ٢٠٠١/٣/١٤ لە سلێمانی؛ شەوکەتی حاجی مشیر: میژووی ئەم گەلە بە خوێن نوسراوە، هەقە دلسۆزبین بۆی و چەواشەی نەکەین، کوردستانی نوێ، ژمارە(٤٠٥)، ١٩٩٣/٦/٦.

[2] چاو پێکەوتن لەگەڵ سالار عەزیز، لە ٢٠٠١/١٠/١٣، لە سلێمانی؛ هەواڵنامەی خەباتی شۆڕشگێڕی گەلی کوردستانی عیراق، ل٢٦.

کۆبوونەوەیان بەخەڵکی گوندەکان دەکرد، بۆ ئەوەی نەزانن ژمارەیان کەمە هەندێ جار جۆرەها تاکتیکی پێشمەرگانەیان بەکاردەهێنا.[1]

لەشەوی ١٩٧٦/٧/١١ دەستەی چەکداری هەورامان و شارەزوور لەسەر ڕێگەی خورمال- سەید سادق یەکەمین چالاکی پێشمەرگەیی نواند بەلێدانی لەئوتومبێلێکی پۆلیسی کە لەئەنجامدا (٢) پۆلیس کوژران و (٢)ی تریش بریندار کران، ڕۆژی دواتر لەهەموو ناوچەکانی شارەزورو هەڵەبجە بلاوبۆوە کە پێشمەرگە سەریان هەڵداوە تەوە.[2]

لەشەوی ١٩٧٦/٧/٣٠ بەبۆنەی (٣٠) تەممووزەوە ڕژێم ئاهەنگێك ساز دەکات لەهاوینەهەواری (ئەحمەد ئاوا)، مەفرەزەکەی شارەزوور هێرش دەکەنە سەریان و تەقە لەسەربازەکانی ڕژێم دەکەن و چەند کەسێکیان لێ دەکوژن، بێگومان ئەمەش پڕوپاگەندەیەکی باش بوو بۆ پێشمەرگەو شۆڕش، چونکە بەهەزاران کەس لەشارەجیاجیاکانی خواروو ناوەڕاستی عیراقەوە ڕوویان کردبووە ئەم هاوینەهەوارە.[3]

پاش ئەو ڕوودواوە بە هەفتەیەك لە (١٩٧٦/٨/٨) دا ژمارەیەك لەو کورد پەروەرانەی دوور خرابوونەوە بۆ ناوچەکانی ناوەڕاست و خواروی عێراق لەسەر داوای مام جەلال کە نامەی بۆ ناردبوون، بڕیاریان دا لە ژێر

---

[1] شێخ عەلی بیرەوەریەکانی بۆ ڕێبازی نوێ دەگێڕێتەوە، ڕێبازی نوێ ژمارە (١٣)، ل١٠٩.

[2] هەمان سەرچاوە، ل١١٠

[3] شەوکەتی حاجی مشیر: مێژووی ئەم گەلە بە خوێن نوسراوە، هەقە دلسۆزبین بۆی و چەواشەی نەکەین، کوردستانی نوێ، ژمارە(٤٠٥)، ١٩٩٣/٦/٦.

دەستی دووژمن هەڵبێژن و خۆیان بگەێننە چیاکانی کوردستان و بەشداری لە خەباتی ڕەوای نوێی نەتەوەکەیاندا بکەن.

د. خالید سەعید، سەعدی گچکە لە (بەغدا)، عومەر مستەفا دەبابەو سەید کاکە لە (رمادی)، عەلی عەسکەری لە (رفاعی)، تایەری عەلی والی لە (عمارە)ەوە شوێنەکانی خۆیان بەنهێنی بەجێ هێشتو بەرەو کوردستان کەوتنەڕێو بڕیاریان دا کە هەڤاڵێکیان بچێتە سلێمانی و هەندێکی تریان بچنە چیای قەندیل.[1]

لە ١٩٧٦/٨/١٤ هەڤاڵان (د. خالید سەعید، عومەر دەبابە، سەعدی گچکە، سەید کاکە، یاسین قادر، جەعفەر ئەسوەدو جەوهەر سەعید) گەیشتنە گوندی (ئینەزی)ی قەندیلو دەستیان کرد بەدۆزینەوەو ڕێکخستنەوەو ئامادەکردنی دەستەی چەکدار.[2]

هەر لەم بارەیەوە سەید کاکە دەڵێ:" لە ٨/١٥ گەیشتینە قەندیل، (عەلی کۆ)ی لێ بوو کە دەوری (٢٠) کەسی لەخێلەکەی خۆی لەگەڵدابوو". دەزگەکانی ڕژێمی بەغدا لەحاجی ئۆمەران بە عەلی کۆ یان ڕاگەیاندبوو کە ڕاگوێزی باشوری عیراقی دەکەن. ناوبراو لەترسی ئەو بڕیارەی ڕژێم هەڵات نەك لەدڵسۆزی خۆیەوە. لەهەمان کاتدا پێوەندی لەگەڵ ڕژێمی ئێرانیش دا هەبوو.[3]

---

[1] ئاسی ڕەباتی: هەڵوێستی یەکێتی و تاڵەبانی دەربارەی شۆڕشی کوردستانی باشور، ل٤١

[2] هەوالنامەی خەباتی شۆڕشگێڕی گەلی کوردستانی عیراق، ل٢٧ ؛ سەید کاکە، بیرەوەری پێشمەرگەیەك، ل٨٧.

[3] سەید کاکە: بیرەوەری پێشمەرگەیەك، ل٨٧.

لەپاییزی ١٩٧٦دا مەفرەزەکانی پێشمەرگەی (ی.ن.ك) گەیشتنە ناوچەکانی خۆشناوەتی و دەوروبەری کۆیەو زراڕەتی و دۆڵی سماقولی و زۆر شوێنی تر.[١]

بۆ یەکەم جار شەڕو پێکدادانی سوپای عێراقی و پێشمەرگەی کوردستان دوای هەرەسی ١٩٧٥ لە شەوی ١٣-١٤/٩/١٩٧٦ دا بوو لە گوندی (قاینجە) کە لەوێدا هێزێکی سەربازی گەورەی رژێم هێرشی سەر مەفرەزەی شارەزووریان کردوو لە ئەنجامی شەڕێکی دەستەو یەخانەدا کورد یەکەم شەهیدی دا کە ئەویش (فاتیح شێخ حەیدەر) بوو.[٢]

جگە لە (ی.ن.ك) لەو سەردەمەدا چەند مەفرەزەیەکی بچوکی (پاسۆك)یش رویان کردە شاخ و دەستیان بە خەباتی چەکداری کرد، لە کەسە هەرە ناوداڕەکانیان کە لەو سەردەمەدا رۆڵی هەبوو(جەلالی حاجی حسێن) بوو. و پێوەندی شیان لەگەل یەکێتی زۆر باش بوو.[٣]

کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان هەر لەسەرەتاوە هیوایەکی گەورەیان بەتاقی کردنەوەی ئەم جارە هەبوو و بەگەشبینیەوە سەیری چالاکی ئەو دەستە چەکدارە بچوکانەیان دەکرد کە بەتوانایەکی زۆر کەمەوە،

---

[١] ڕێباز، قەندیل بەغدای هەژاند، بەرگی یەکەم، ل٦٧.

[٢] محمدی حاجی محمود: رۆژژمێری پێشمەرگەیەك، بەرگی یەکەم١٩٧٦-١٩٨١، ل٤٠-٤١؛ شێخ عەلی بیرەوەریەکانی بۆ ڕێبازی نوێ دەگێڕێتەوە، ڕێبازی نوێ، ژمارە(١٣)، ل١١٢؛ شەوکەتی حاجی مشیر: مێژووی ئەم گەلە بە خوێن نوسراوە، هەقە دلسۆزبین بۆی و چەواشەی نەکەین، کوردستانی نوێ، ژمارە(٤٠٥)، ١٩٩٣/٦/٦.

[٣] چاوپێکەوتن لەگەل مەلا بەختیار، لە ٢٠٠١/٣/١٤ لە سلێمانی.

بەبرسێتی و روتی و رەجالیەوە دەستیان دابووە شۆڕش، ئەو دەمە لەناو لاوەکاندا ئەو بیرو باوەڕە باوبوو کە (هەر گەلێك چەندە بچوك و لاوازو بێ هێز بێت، دەتوانێ بەشێوازی خەباتی چەکداری درێژخایەن روو بەڕووی گەورەترین هێزی سەربازی و سیاسی ئەم دنیایە بێتەوەو چۆکیشی پێ دابدات.[1] نمونەی ئەزموونو تاقی کردنەوەی ڤیتنامو لاوس‌و کەمبۆدیایان لەبەر چاووبوو، کە چۆن توانیان هێزەکانی ئەمریکا لەناوچەکەیان دەرپەڕێنن.

ئەو سەردەمە لەکوردستاندا دوو بۆچوونی جیاواز دەربارەی خەباتی چەکداری و چۆنیەتی پێکهێنانی هێزی پێشمەرگەو دەست پێ کردنەوەی لەئارادابوون:-

یەکەمیان: شاسوار جەلال (ئارام) نوێنەرایەتی دەکرد، و بریتی بوو لەدروست کردنی دەستەی چەکداری بچوك بچوك، کە ئەرکی سەرەکی هۆشیار کردنەوەی کۆمەڵانی خەڵك بێت (فرق الدعایه المسلحه)، وە پەلە نەکردن لەشەڕو پێکدادان‌و چالاکی سەربازی و بایەخ دان بەئیش‌و کاری سیاسی و رۆشنبیری لەناو جوتیاراندا. هەروەها پەلەنەکردن لەژمارەو چەندایەتی هێزی پێشمەرگەو پشت گوێ نەخستنی دەسەڵاتی رابەری سیاسی و ڕێکخستن، و بوار نەدان بەوەی هێزی سەربازی بەلولەی تفەنگ دەسەڵاتی خۆی بەسەر ڕێکخستنی سیاسیدا بسەپێنێ و بیکاتە پاشکۆی خۆی شەهید ئارام لە(پێڕەوی ناوخۆی دەستە چەکدارەکان)دا

---

[1] فازیل کەریم ئەحمەد: خەباتی چەکدار لەنێوان ئەفسانەو راستیدا، گۆڤاری یەکگرتن، ژمارە(۹) ل۳۵.

هەوڵی‌داوە هێڵە سەرەکیەکانی ئەم بۆچوونە بچەسپێنێ، بۆ ئەوەی نەهێڵرێت دیاردەی عەشیرەتگەری لەنێو هێزی پێشمەرگەدا سەر هەڵبداتەوە.[1] و بەدەستەی پێشمەرگەی نهێنی پارتیزانیەوە بۆ هۆشیار کردنەوەی زەحمەتکێشان بەناوی شۆڕشی نوێوە لەدێهات و شاخەکانەوە دەست بکرێ بەشۆڕشی دژێژخایەن لەپێناوی روخاندنی رژێم و هێنانە سەرکاری رژێمێکی دیموکراتی ئیئتلافی عیراقی کە ئۆتۆنۆمی راستەقینە بۆ کوردستان دابین بکات، شۆڕشەکەش ناو بنرێ (شۆڕشی عیراقی لەکوردستانەوە هەڵگیرساو).[2]

دووەمیان: عەلی عەسکەری نوێنەرایەتی دەکرد، ئەم پێی وابوو دام و دەزگا لێکترازاوەکانی بزوتنەوە چەکدارەکەی پێشوو، دەتوانرێ سەر لەنوێ وەك جاران ببوژێنرێتەوە و دژێژە بەخەباتی چەکداری بدرێ، ئەوانەی لایەنگری ئەم بۆچوونەیان دەکرد، هەمیشە ئەم رستەیەیان دووبارە دەکردەوە کە (تەنها سەرکردایەتیەك هەرەسی هێناوە، جەماوەر هەمان جەماوەرەو رژێمیش هەمان رژێم زوڵم و زۆرداریش هەر بەردەوامە).[3]

---

[1] فازیل کەریم ئەحمەد: خەباتی چەکدار لەنێوان ئەفسانەو راستیدا، گۆڤاری یەکگرتن، ژمارە(٩)، ل٤٠؛ چاو پێکەوتن لەگەڵ سالار عەزیز، لە ٢٠٠١/١٠/١٣، لە سلێمانی؛ چاو پێکەوتن لەگەڵ ملازم عومەر عبدالله، لە ٢٠٠١/١٠/١٠ لە سلێمانی

[2] حیکمەت محەمەد کەریم: شۆڕشی کوردستان و گۆڕانکاریەکانی سەردەم، ل٢٣٥.

[3] فازیل کەریم ئەحمەد: خەباتی چەکدار لە نێوان ئەفسانەو راستیدا، گۆڤاری یەکگرتن، ژمارە(٩)، ل٤١.

ئەودەستەیە پێکەوەنانی هێزێکی چەکدارانەی فراوانیان لەتەواوی چین و تۆیژەکانی گەلدا وەك خۆپیشاندانێکی چەکدارانە پەسەند دەکرد هەتا فشار بخرێتە سەر رژێم و مفاوەزات بەزوویی بسەلمێنێ و کورد لەمەترسی شۆڤینیزم رزگاری ببێ.[1] عەلی عەسکەری سەرجەمی بیرکردنەوەو بۆچوونی خۆی بەم شێوەیە دەردەبڕی کە (دەبێ خۆپیشاندانێکی چەکدارانە بکەین، بۆ ئەوەی رژێم مفاوەزاتمان لەگەڵدا بکات)، بۆیە هەوڵیان دەدا بەکورتترین ماوە گەورەترین ژمارەی چەکدار لەخۆیان کۆبکەنەوە، بێ ئەوەی گوێ بدەنە چۆنایەتی و شێوەی ڕێکخستن و پەروەردە کردنی سیاسی. گرنگ ئەوەبوو رژێم بگەیەننە ئەو بڕوایەی ئەمان بەنوێنەری گەلی کورد دابنێن و لەسەر مێزی مفاوەزات گفتوگۆیان لەگەڵدا بکات خۆئەگەر رژێم بەشێوەی ئاشتیانەو گفتوگۆ رازی نەبوو ئەوا وەك هێزێکی سیاسی سەیر بکرێن و بەنوێنەری گەلی کورد قبوڵ بکرێن.[2]

ئەوانەی پێیان وابوو کە ئەبێ (ی.ن.ك) هێزی گەورەو بەژمارە پێکەوە بنێت و ئەیانویست لەماوەیەکی کەمدا لەشکرە دامرکاوەکانی جاران هەڵسێنەوە، بەڵگەیان ئەوە بوو کە : شەڕی ئەمجارە شەڕی مان و نەمانە، شەڕی بەرگری کردنە، نەك رزگاری نیشتمانی دیموکراتی، ئەبێ دەرگا بخرێتە سەر پشت بۆ هەموو ئەو هێزانەی کە ئەیانەوێت دژی رژێم و

---

[1] حیکمەت محەمەد کەریم: شۆڕشی کوردستان و گۆڕانکاریەکانی سەردەم، ل٢٣٥.

[2] فازیل کەریم ئەحمەد: خەباتی چەکدار لە نێوان ئەفسانەو راستیدا، گۆڤاری یەکگرتن، ژمارە(٩) ل٤١.

بەشـــداری لـــە مـــافی کـــورد بکـــەن. ئـــەم بیرۆرایـــە تـــەنها ســـۆزێکی نەتەوەیی‌یانەبوو وەك لەوەی بیرکردنەوەیەکی زانستی و شارەزایانە بێت لەجەنگو تێگەیشتنی بارودۆخی کوردستانو خاسیەتەکانی لێکدانەوەی بەپێی کەمی چەكو پێداویستیەکانی جەنگ.[1]

هەمیشـە نـاکۆکی و زۆرانبـازی لـەنێوان ئـەم دوو بۆچـونەدا هـەبوو لەناوچەیەکی دیاریکراودا، کە یەکەمیان دەستەی دامەزرێنەری (ی.ن.ك) و (کۆمەڵـــەی مارکســـی لینینـــی کوردســـتان) نوێنەرایـــەتیان دەکـــردو دووەمیشـیان پێرەوانـی (بزوتنـەوەی سۆسیالیسـتی کوردسـتان) بـوون، هەردوکیشـیان لـەناو یەکێتی‌دا بەشـێوەیەکی گشـتی کاریـان بـۆ هێـزی چەکداری یەکێتی دەکرد.

ئـەو نەخشـە و پلانـەی کۆمەڵـە لەسـەرەتاوە پـەیڕەوی دەکـرد، بـووە قوربانی ئـەو سیاسـەتە پـڕ نـاکۆکی و دژواریـیـەی بڕیـاری پـەیڕەوکردنی دابوو، هێزی چەکداری کۆمەڵـە لـەو کاتـەدا بەپەنجـەی دەسـت دەژمێـردرا، لەچاو ئەو هێزانەی کە لەدەوری بزوتنـەوەی سۆسیالیسـتی کوردسـتان دا کۆبوو بونەوە، بوونی دوو سیاسەتو جیهانبینی زۆر جیاواز، بوونی دوو هێـز یـەکێکیان گـەورەو ئـەوەی کەشـیان زۆر بچـوك، تەرازوەکـە بەتـەواوی بەقازانجی بزوتنەوە داشکابوو.

سـەرەڕای ئـەم نابەرابەری‌یـەش، ئـەندام و کادرەکـانی کۆمەڵـە سـەریان دانـە دەنواندو جڵـەوی خۆیـان نەدەدایـە دەسـتی ئـەوان، بـەڵام کۆمەڵـە بـۆ ئـەوەی بتوانـێ خـۆی بپـارێزێ و پارسـەنگێك بـۆ خـۆی دروسـت بکـاتو

---

[1] ج. صادق: خەباتی چەکدار چۆن تێئەگەین؟ گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە(٥)، ل١٣.

حیساب بۆ زاڵ بوون و گەورەبوونی هاوپەیمانەکەی بکات و بتوانێ داکۆکی لەخۆی بکات، لەزۆر شوێن دەستی کرد بەچەکدار کۆکردنەوە، بێ ئەوەی گوێ بداتە چۆنایەتی وناسنامەی چینایەتی ئەوانەی دەیانەوێ بچنە ریزەکانیەوە.[1]

ژمارەیەك لە سەرکردایەتی بزووتنەوە کەسانی ناودار بوون و لەوانە بوون کە لە شۆرشی ئەیلول دا ڕۆڵی بەرچاویان بینیبوو. بۆیە زۆربەی ئەو کەسانەی کە دەچوونە ریزی شۆرشەوە پێوەندیان لەگەڵ بزووتنەوەدا دەکرد، لەبەر ئەوە ژمارەیەکی کەمی کۆمەڵە لە ناوچەی هەولێر لە ریزەکانی هێزی پێشمەرگەدابوون.[2]

بەرپاکردنەوەی جەنگی پارتیزانی بۆ ژیاندنەوەی گیانی بەرەنگاربوونەوە سیاسەتێکی دروست بوو، بەڵام پێویستە قسە لەسەر ئەوە بکرێ کە ئەو جەنگە پارتیزانیەیە بەنیازی چ ستراتیژێکی سیاسی بەرپا کراوە؟ هەڵەکانی بەرپاکردنی جەنگە پارتیزانیەکە چی بوون؟

هەڵبەتە سەرهەڵدانی شەڕی پارتیزانانە بەو شێوە بەرفراوانیەی دووای چوونە دەرەوەی ئەو کەسایەتیەیە ناسراوانە بوو کە بێگومان چەند لایەنێکی ئەرێتی (اجابی) هەبوو، هەر بەو چەشنەی لایەنی نەرێتی (سلبی) هەبوو.

ڕاپەڕینی سەدان چەکدار لەزۆر شوێنی کوردستان دا کڵپەی شۆڕشی لەکوردستاندا بەرز کردەوەو توانای شۆڕشگێڕی لەبن نەهاتووی گەلی

---

[1] فازیل کەریم ئەحمەد: خەباتی چەکدار لە نێوان ئەفسانەو راستی دا، یەکگرتن، ژمارە(٩) ل٤٢.

[2] ڕێباز: قەندیل بەغدای هەژاند، بەرگی یەکەم، ل٦٨.

کوردی دەربڕییەوەو دەنگی دادپەروەری و ئازادیخوازی کوردەواری بەدنیا راگەیاندەوەو خەباتی کورد‌ایەتی جۆش دایەوە، و لەزۆر شوێنی کوردستان دا ئاگری شۆڕش بڵێسەی سەندەوە، نەخشەو پلانەکانی داگیرکەرانی کوردستانی تێک و پێکدا. بەرگری نیشتمانیی دژی پلانەکانی راگواستن و کاولکردنی کوردستان بەشێوەیەکی فراوان وتوندو تیژی بەخۆ دەگرت. لەزۆر شوێن زۆر شەڕی گەورە قەومان، دوژمن بە دەیان کوژراوو بە سەدان بریندار‌ی هەبوو، سەدان پارچە چەکی دوژمن کەوتە دەستی کورد. کار بەدەستە بەعسیەکان خەیاڵ پڵاوی (چارەسەرکردنی یەکجارەکی مەسەلەی کورد) و خەونەکانی کورد‌ایەتی و مراندنی گیانی شۆڕشگێڕی و بەرگری‌ی لەناو بردنی کوردیان لێ بوو بەخەیاڵ. ناچار بوون جارێکی کەش (٦) تیپی سوپای عیراقی بنێرنە کوردستان‌و هەزاران پۆلیس و چەکداری تر بخەنەوە جەنگی کوردستانەوە، کە هەموو ئەمانەش بەپارەو مەسرەفێکی گەلێك زۆر کەوتنە سەر خەزێنەی عیراق. ئائەمانە بوون لایەنە ئیجایی‌یە زۆرەکانی تەقینەوەی خەباتی چەکداری.

بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا لایەنی سەلبیشی لێ کەوتەوە کە بریتی بوو لەهێنانەوەکایەی هەندێك ئاغاو ماوەدان بەبوژاندنەوەی کەسانێکی خراپ‌و دڵڕەش لەڕیزی قیادەی موقەتەدا لەهەندێ شوێنی کوردستاندا کە جۆرەها کاری ناشایستەیان بەناوی پێشمەرگەوە ئەنجام ئەدا. زۆری و بۆری لەڕێزی پێشمەرگەدا وەك راکردنەوەی چەکدارە خێلەکی و بەزیوەکان بۆ ریزی دوژمن‌و زیان گەیاندن بەو کەسانەی کە یارمەتی

هەواڵنامەی کێبڕکێ

پێشمەرگەو شۆڕشیان دەدا لەشارەکاندا*، ئەمە بووە هۆی هێنانە خوارەوەی وەی خەڵكو دروست كردنی هەستی سڵەمینەوە لەپێشمەرگەو جۆرە بێ متمانەییەك لەلای زۆر كەس و باغركردنەوەی كاربەدەستان، و سەر لەخەڵك تێكدانو بوژاندنەوەی هەندێ دەرەبەگ لەلایەن رژێمی بەعسەوە لەئەنجامی خۆفرۆشتنەوەیان بەدوژمن.

هەوالنامەی كتێب

* ئەو هێزە گەورەیەی پێكەوە نرابوو، لەبەر ئەوەی هەر زۆر و بۆر بوو، بەرگەی ئەو هێرشەی نەگرت كە لە بەهاری١٩٧٧ دا رژێمی بەعس كردیە سەر دێهاتەكانی كوردستان و ژمارەی پێشمەرگە لە نزیكەی حەوت هەشت هەزارەوە گەیشتە حەوت سەد هەشت سەد پێشمەرگەو زۆربەیان بەبێ تەقە و بەرگری كردن، بەپێی خۆیان گەڕانەوەو تەسلیم بوونەوە.

هەوالنامەی کتێب

باسی دووەم

ڕێکخستنی نهێنی وخەباتی جەماوەریی شارەکان

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، کاتێک چوە مەیدانی خەباتەوە ئامانجی خەباتەکەی سیاسییانە بوو زیاتر لەوەی چەکدارانە بێت، بۆیە هەر لەسەرەتاوە سەرکردایەتیەکەی باوەڕی وابوو کە دەبێ خەباتی چەکداری بۆ پیشتیوانی بێ لە خەباتی سیاسی، چونکە ئەگەر خەباتی سیاسی پشتیوانێکی چەکدارانەی نەبێ، ئەوا بەعس بە ئاسانی دەتوانێ لەنێوی ببات. هەر لەبەر ئەوە ترسی دامو دەزگا سەرکوت کەرەکانی بەعس لە ڕێکخراوە نهێنیەکانی شار زۆرتر بوو* وەک لە ڕێکخراوە ئاشکراکانی پێشمەرگە، و بەو پەڕی دڕندایەتیەوە سۆراخی دەکردن و لەهەرجێیەک هەستی پێ بکردنایە بەگرتن و ئەشکەنجەو کوشتن هەوڵی دەدا لە ڕەگ و ڕیشەوە دەریان بهێنێت.[1]

---

* لە نێو ڕێکخستنی شارەکاندا دەستەی چەکداری شۆڕشگێڕانە پێکهێنرابوو، کە لەگەڵ کاتدا گورزی کوشندەیان دەسرەواندە پیاوانی رژێمی بەعس و دام و دەزگا حەساسەکانی، و ئەنجامدانی ئەم جۆرەکارانەش دەنگدانەوەی باشی دەبوو لە بەرژەوەندی شۆڕش و لە زیانی دوژمن بوون بۆ نمونە: کاتێک تەرمی شەهیدان شیهابی شێخ نوری و هاوڕێکانی دەبرێنەوە بۆ سلێمانی، لیژنەی ڕێکخستنی ناوشار بڕیار دەدات کە لە تۆڵەی لەسێدارە دانی ئەم کەسایەتیانەدا چالاکیەک ئەنجام بدات. ئەوەبوو بریاریاندا کە لە پارێزگاری سلێمانی بدەن، لە ڕۆژی ١٩٧٦/١٢/٢١ دا لە شەقامی مەولەوی تەقەی لێکراو بریندار کرا. (ی.ن.ک): **٢٤سال خەبات و سەروەری و هەڵوێستی شۆڕشگێڕانە...ل٦٨)**

[1] نەوشیروان مستەفا ئەمین: پەنجەکان یەکتری ئەشکێنن، ل١٣

هەنگاوی یەکەم لە ستراتیژی(ی.ن.ك)دا خەباتی سیاسی بووە و خەباتی چەکدارانە ئامرازێك بووە بۆ هێنانە دی ئامانجە سیاسییەکان. لەوانەیە لە ئاستی واقیعدا وورد کردنەوە یاخود جیاکردنەوەی هەردوو شێوازی خەباتەکە تۆزێك ئاستەم بێت. بەڵام چاوپێداخشاندنەوە بەسەرەتاکانی دروست بوونی یەکێتی و چۆنیەتی گەشەکردنی خەباتەکەی دەتوانن زۆر شتمان بۆ ڕوون بکەنەوە.[1]

هەربۆیە لەسەرەتاوە (ی.ن.ك) گرنگی زۆری بە ڕێکخستنەکانی دەدا، هەوڵی دەدا لە زۆربەی شوێنە گرنگ و حەساسەکان، لەناو زۆربەی چین و توێژەکان دا ڕێکخستنی خۆی دروست بکات، لە ڕاستیشدا بە ماوەیەکی کەم دوای ڕاگەیاندنی (ی.ن.ك) لە(١٩٧٥/٦/١)دا ژمارەیەکی زۆر لە تێکۆشەران لەنێو ڕیزەکانیدا جێگەی خۆیان کردەوە، ئەمە سەرباری ڕێکخستنە پتەوەکەی کۆمەڵە کە چەند ساڵێك بوو پەروەردەی دەکرد.

ڕێکخستنە نهێنیەکان، لە شانەی بچوکەوە، بە شێنەیی بۆ کۆمیتەو لیژنەی بالاو سەرکردایەتی ناوخۆ، تەشەنەیان سەند، تەشەنە سەندنێکی ئەو تۆ کە ڕژێم بە هەموو تواناو تۆڕە جاسوسیەکانیەوە هەوڵی دەدا ڕێگەی پەرەسەندنی ڕێکخستن بتەنێ، بەڵام نەك ئەوەی بۆ نەکرا، بەڵکو تا زیاتر فشاری دەخستنە سەر، متمانەی جەماوەر بەڕێکخستن زیاتر دەبوو.[2]

---

[1] ستران عبدالله: سەرەتەلەمێك دەربارەی ئەدەبیاتی کوردایەتی، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ل٩١

[2] مەلا بەختیار: بەهای خەباتی نهێنیلە (٢٥)ساڵ خەباتدا گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە(١٩)، ل٦٢

خەباتی نهێنی، شێوەی هێشوویی هەبوو، کۆمیتەیەکی (٣-٥) کەسی سەرپەرشتی بەشەکانیان دەکرد. زۆرترین پێوەندی تاك تاك و دوو دوو بوو. وورده وورده شانەبەندی کران. ئیتر راپۆرت نووسین و ئابوونە وەرگرتنیش پەیڕەو کرا. هەتا وای لێهات کۆبوونەوەی مانگانە جاری وا هەبوو مانگی دوو جار ساز دەدران.[1] لە قەزاکاندا کۆمیتەی قەزاو لە ناحیەکاندا کۆمیتەی بچوکتر پێکەوە نرابوون. سەرەتا لەسەر ئاستی پارێزگا، لق دروست نەئەکرا. تەنانەت تا شۆرشیش دەستی پێکرد، لەسەر ئاستی پارێزگا رێکخستن مەرکەزی نەبوو. لەماوەی چەند مانگێکدا کەم شارو شارۆچکەی کوردستان هەبوو رێکخستنیان تیادا بەشێوەیەك لە شێوەکان دروست نەکرابێ.[2]

دوای گرتنی هەڤالانی سەرکردایەتیکۆمەڵە، ماوەیەك پشێوی و بێ سەروبەری و پچڕان ریزەکانی رێکخستنی گرتەوە، بەڵام ئەوەندەی نەبرد کۆمیتەی هەرێمەکان هاتە کایەوەو لەماوەیەکی کورتی کاری رێکخراوەییاندا کاری باشیان بۆ رێکخستن کرد بۆ وێنە:-

١-گرێدانەوەی رێکخستنی شارەکان پێکەوە.

٢-سەرپەرشتی کردنی رێکخستن بە شێوەیەکی ڕێك وپێك.

٣-بڵاوکردنەوەی بەیاننامە دەربارەی بارودۆخی ڕامیاری ئەو کاتەی کوردستان و ئاماژەکردن بۆ کەم و کوڕی و گیروگرفتەکانی رێکخستن و

---

[1] هەمان سەرچاوە، ل٦٢

[2] هەمان سەرچاوەی، ل٦١

دانانی نەخشەو پلانی نوێ بۆ پتەو کردن و گەشەپێدان و بەرەو پێشەوە بردنی ڕێکخستن.

٤-لەدەست پێکردنی شۆڕشی نوێ دا لە ١٩٧٦/٦/١ دا ڕۆڵێکی بالاّیان هەبوو لە پێکهێنانی دەستەی چەکدارو ناردنە دەرەوەیان و دابین کردنی پێداویستیەکانیان.[١]

دەست پێکردنی خەباتی چەکدارانە، ئەرکی ڕێکخستنەکانی گرانترو قورستر کرد، چونکە پێشتر تەنها بەکاری ڕێکخراوەیی هەڵئەسان. بەڵام دوای ئەوە هاوکاری کردنی دەستە پارتیزانەکانیشی چووە سەر. دام و دەزگا تۆقێنەرەکانی ڕژێمی عێراقیش زیاتر خۆیان بە هێز کردوو کەوتنە خۆ سازدان بۆ لێدانی چ ڕێکخستنی شارو چ دەستە پارتیزانەکان. لەهەمان کاتدا ڕژێمی بەغدا ژمارەیەک دەزگای سیخوڕی دامەزراند بوو وەک :

" أمن، أستخبارات، أمن العامة، منظومة، التنظيم الوطنى، شباب، فتوة، أتحادنساء، ....." ئەمانە ئەگەرچی هەندێکیان ڕێکخراوی بەناو جەماوەری و پیشەیی بوون. بەڵام لەلایەن ڕژێمەوە یەک فەرمانیان ئاراستە ئەکرا کە ئەویش دەست نیشان کردنی مالّی تێکۆشەران و چاودێری کردنی جم و جۆڵی خەڵک و ئاگادارکردنەوەی دام و دەزگا تۆقێنەرەکانی ڕژێم بوو. خەڵکێکی زۆریشیان لەم دام و دەزگا سیخوڕیانەدا کۆ کردبۆوە، لەو خەڵکانەشدا تیایاندا هەبوو زۆر دڵسۆزانە کاری بۆ ڕژێمی عێراق

---

[١] شێخ جەمال شێخ نوری: بیرەوەریەکانم لە ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەدا (١٩٧١-١٩٨٣)، ل١٢

دەکـرد. لـە دێهاتەکانیشـدا موختـار و چـەندین تـۆڕی سـیخوڕی تریـان دروست کردبوو، لە ڕووی مادیەوە پارەو پولێکی زۆریان بۆ ئەو کەسانە خەرج دەکرد کە خەڵکێکی تێکۆشەر یاخود مالّی پێشمەرگەی بۆ دەست نیشان دەکردن.[1] ئەمەش زۆر کەسی دەروون و ویژدان لاوازی خزاندبووە زەلکاوی خیانەتەوە.

لـــە ڕووی ڕاگەیاندنیشـــەوە ڕۆژانـــە لەلایـــەن دام و دەزگـــا سـیخوڕیەکانیەوە چـەندین پڕوپاگەنـدەی ژەهـراوی و ڕووخێنـەریان دژی بزووتنـەوەی گـەلی کـورد بلاّودەکـردەوە. لـەو کاتـەدا (ی.ن.ك) لـە ڕووی ڕاگەیاندنـەوە لاواز بـوو، چـونکە نـە ئێسـگەی ڕادیـۆی هـەبوو نـە دام و دەزگـای چـاپەمەنی بـاش تـاکو وەلاّمـی پڕوپاگەنـدەکان بداتـەوە و ڕاستیەکان بـۆ جـەماوەر ڕوون بکاتـەوە. ئـەوەی کـە بیـان کردایـە تـەنها لـەڕێگای ڕێکخسـتنەکانەوە بـوو. هەرچـەند ڕێکخسـتنەکانی کۆمەڵـە دڕێخیـان نـەدەکرد لـەم ڕووەوە بـەلاّم شـتێکی زۆر کاریگـەر نـەبوو و سنورێکی دیاری کراوی هەبوو.[2]

ڕژێمی بەعس زۆر بەوردی چاودێری ڕێکخستنەکانی دەکرد، بۆ ئەم مەبەسـتە پـارەو پـولێکی زۆری هەڵڕشـتبوو، دیـارە لـە هەنـدێ کاتـدا ئەنـدامانی ڕێکخسـتنەکانی یـەکێتیی نیشـتمانیی کوردسـتان لەلایـەن بەعسـەوە دەسـتگیر دەکـران بـەلاّم لەگـەڵ ئەوەشـدا ئەنـدامانی یـەکێتی بـە گشتی و کۆمەڵە بەتایبەتی کاتێك کەزیندان دەکران زۆر قارەمان و خۆراگر

---

[1] شـێخ جـەمال شـێخ نـوری: بیرەوەریـەکانم لـە ڕێکخسـتنەکانی کۆمەڵـەدا (١٩٧١–١٩٨٣)، ل١٥

[2] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل١٦

بوون بەرامبەر بە دوژمن، لە پێناو هێشتنەوەو پاراستنی ڕێکخستندا ژیانی خۆیان دەبەخشی، مانەوەی ڕێکخستنی (ی.ن.ك)یان زۆر لامەبەستر بوو لە ژیانی خۆیان.*

دەتوانین بڵێین ڕێکخستنە نهێنییەکانی (ی.ن.ك) یەکێك لە تۆکمەترین و تونددو تۆڵترین ڕێکخستنەکانی حزبەکانی ناوچەکەو ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بوو. ئەم ڕاستیەش لەوەدا خۆی دەردەخات کەدەرەندەترین ڕژێمی ڕۆژهەڵات (ڕژێمی بەعسی عێراق) بە هەموو توانایەوە پەلاماری دەداو جۆرەها دام و دەزگای تایبەتی لەپێناوی سەرکوت کردنیدا دامەزراندبوو، مانگانە چەندین ملیۆنی لەو پێناوەدا سەرف دەکرد. کەچی لەگەڵ ئەوەشدا ئەندامەکانی (ی.ن.ك) بە ئەزمونتر دەبوون و پەل و پۆی ڕێکخستنە نهێنیەکانیان زیاتر ڕەگی دادەکوتا و فراوانتر دەبوو.(١)

شێوەی پێك هاتەی ڕێکخستنەکانی (ی.ن.ك) هەروەکو لە بڕگەی پێنجەمی (پڕۆژەی بەرنامەو پەیڕەوی ناوخۆ)ی داهاتووە بەم جۆرە بوو:

---

* ساڵی ١٩٧٦ ڕێکخراوێك لە سلێمانی گیران و (١٢) کەسیان لێ لەسێدارە دران، لەوانە: یاسین محەمەد حەسەن، ئیسماعیل قاسم عەلی، محەمەد قاسم عەلی، خەسرەو عبدوللا، نەسرەدین نەجمەدین، مستەفا قادر، سلاح مەجید، فەرەیدون عبدولقادر ... ئەمانە پێوەندیان بە کەسێکەوە کردبوو بە ناوی (فەرهادی مەلا ڕەزا)، ناوبراویش زمانی لێدابوون و بەگرتی دابوون. (نەوشیروان مستەفا ئەمین: پەنجەکان یەکتری ئەشکێنن، ل ١٣-١٤)

(١) حیکمەت محەمەد کەریم (مەلا بەختیار): شۆرشی کوردستان و گۆڕانکاریەکانی سەردەم، ل٦٣

أ–شانە:

بنچینەی ڕێکخستن وڕەگ ودەماری یەکێتیە

لەناوجەماوەری گەلداکە چالاکیەکانیبڕیتیبوون لە:

١–بلاوکردنەوەیبیرو ڕاو بلاوکراوەکانی یەکێتی.

٢–دروست کردنی پێوەندی لەگەڵ کۆمەڵانی خەڵك و زانینی گیرگرفت و پێویستی و داواکانیان، فێرکردن و لێوە فێربوونیان، کۆکردنەوەی هەواڵ و دەنگ و باس و گەیاندنی بە یەکێتی.

٣–دۆزینەوەی ئەندام و لایەنگرو دۆستی نوێ.

٤–شانە لە (٣–٧) ئەندام پێك دەهات بە پێی بڕیاری کۆمیتەیەکی دەسەڵاتدار.

٥– سازدانی کۆبوونەوەی دەوری بۆ خۆهۆشیارکردنەوەو لێکۆڵینەوەی کارو باری یەکێتی و داناینی ڕێ و شوێنی ڕاستی کارکردن و فەرمان بەجێ هێنان.

ب–هێشوو :

بۆ پاراستنی ڕێکخستن و بە هۆی پەرش و بلاوبوونەوەی تێکۆشەران و تازەیی دروست بوونی یەکێتیەوە. ڕێکخستنی یەکێتی لەسەرەتادا بەشێوەی هێشوو بەیەکەوە ئەبەستران :

١–هێشوو پێك دەهات لە چەند شانەیەك کە بەپێی پەرەنسیپی نەناوەندیێتی کاری ئەکرد.

٢–دەگونجا لەیەك ناوچەدا چەند هێشوویەکی سەربەخۆ و لەیەك جیا هەبونایە.

هەوڵنامەی کتێب

٣-هێشوو یەکسەر بەستراوبۆوە بە ئورگانی ناوەندی یان کۆمیتەیەکی دەسەلاتدارەوە.

٤-هەر ڕێکخراوێک بیدابایەتە پاڵ یەکێتی وەکو هێشوویەکی سەربەخۆ ڕەفتاری لەگەڵدا دەکرا.

ج-ئۆرگانی ناوەندی :

دەستەی دامەزرێنەر ئۆرگانی ناوەندی بوو کە لێپرسراو بوو لە ڕێکخستنی سیاسی و سەربازی و دانانی پلان و سیاسەتی گشتی یەکێتی و دەرکردن و بلاوکردنەوەی ڕۆژنامەو بلاوکراوەی ناوەندی. ئەویش تا کاتی بەستنی کۆنگرە یا کۆبوونەوەیەکی فراوانی نوێنەرانی ڕێکخراوەکانی یەکێتی.

د-کۆنگرە :

دەستەی دامەزرێنەر لە نزیکترین کاتدا پێی بکرێ کۆنگرە ڕێک دەخات لە نوێنەرانی هەموو ڕێکخراوەکانی یەکێتی.[1]

ڕێکخستنەکانی (ی.ن.ك) ئەگەر چی تازە دامەزرابوون و خۆیان بەشێوەیەکی سەرەتایی ڕێکخستبوو، سەرباری ئەوەی هەندێ کێشەی نێو خۆییش ڕووبەڕوویان بووبۆوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا لەبەرامبەر دوژمندا خۆراگرو نهێنی پارێز بوون.

---

[1] پرۆژەی بەرنامەو پەیڕەوی ناوخۆی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، ل٦٣-٦٤، بڕوانە پاشکۆی ژمارە (٢٩)؛ الاتحاد الوطنی الكردستاني: حول الحركة التحررية للشعب الكردی فی كردستان العراق، ل ٧٣-٧٤

یەکێ لەو کێشانەی لە ساڵی ١٩٧٦ دا ڕوو بەڕووی ڕێکخستنەکان بۆوە کە جیا بوونەوەی دەستەیەکی بچوك بوو کە دەیان وویست ڕێکخراوێکی سەرتاسەری لە عێراقدا دروست بکەن.[١]

ئەم گروپە ناوی خۆیان نابوو (کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان) و (أبراهیم خلیل) و (أبراهیم حسن) سەرکردایەتیان دەکردن. ئەم جیابوونەوەیە لەکاتێکی زۆر ناسکدا ڕووی‌دا. لەلایەك هێشتا برینی پێشوو (گرتنی سەرکردایەتی) ساڕێژ نەببوو، لە لایەکی تردوە کۆمەڵە خۆی بۆ خەباتی چەکداری سازدەدا لە کوردستاندا، کە شۆڕشی نوێ هەڵگیرسا بە ڕابەرایەتی (ی.ن.ك)، ئەم گروپەش مەفرەزەیەکی (٥-٦) کەسیان دروست کردبوو لە هەڵەبجەو (ابراهیم خلیل) سەرپەرشتی دەکردو (ابراهیم حسن) یش سەرپەرشتی ڕێکخستنەکانی ناوشاری دەکرد.

(ابراهیم حسن) لەسەردانیدا بۆ سەر مەفرەزەیەك و لە گەڕانەوەی‌دا لە زاڵگەی هەڵەبجە پیاوانی ڕژێم گومانی لێ دەکەن و دەیگرن. هەرلەوێ (ابراهیم حسن) ووردە بەرئەداو ئەروخێ، ئیعتراف لەسەر تەواوی ڕێکخستنەکانی دەکات و هەموویان بەگرت ئەدات. هەر ئەو ڕۆژەش فڕۆکە دەچێتە سەر مەفرەزەکەیان و (ابراهیم خلیل) و تەواوی مەفرەزەکە شەهید دەکات.[٢]

---

[١] ج. صادق. خەباتی چەکدار چۆن تێئەگەین ؟ گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە (٥)، خولی یەکەم، ل ١-٢

[٢] شێخ جەمال شێخ نوری: بیرەوەریەکانم لە ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەدا، ل١٣-١٤

بۆ وەڵامدانەوەی ئەو ڕێکخراوە جۆراوجۆرە سیخوڕە تێکدەرانەیەی کە ڕژێمی بەعسی دروستی کردبوون، (یەکێتی)ش ژمارەیەك ڕێکخراوی تایبەتی دروست کرد تا بەئاسانی بچنە نێو دەستە و تۆڕاڵەجیاوازەکانی کۆمەڵی کوردەواری. یەکەم ڕێکخراو کە پێکهێنرا (یەکێتی خوێندکارانی کوردستان) بوو، کە لە ١٩٧٦/٤/٢٦ دا دامەزرا.[١] مژدەی دامەزراندنی ئەم ڕێکخراوە وەکو زایەڵەیەکی دڵخۆشکەرە خوێندکارانی هێنایە سەر هەست و جولاندنی بۆ هەڵوێست وەرگرتن.[٢] ئەمەش ڕاستیەکی مێژوویی حاشا هەڵنەگرە کە (یەکێتی خوێندکارانی کوردستان)* یەکەمین و تاکە ڕێکخراوی بە نهێنی دامەزراوە پاش

---

[١] شوعلە عەلی و پێشڕەو ئەحمەد: ١٩٧٦/٤/٢٦، لێدوانی بەڵگە نامەکانی شەهید شوانی عەلی سەعید...، ل٨

[٢] مەلا بەختیار: لەمەڕ ڕێکخراوە دیموکراتیەکانی باشووری کوردستان، ل٤٥-٤٦

* **مەلا بەختیار** دەڵێ: لەسەرەتای نیسانی ١٩٧٦ بوو بزووتنەوەیەکی خۆرسکی خوێندکاران سەری هەڵداو لە کوردستانداو ئەم تووێژە بە حوکمی سەربزێوی و گیانی بەرەنگار بوونەوەی حەماسیانەیان، ئامادە نەبوون سەر بۆ ڕژێم دابنەوێنن و لە بۆنەو یادەکانی ڕژێمدا هەڵپەڕن، دەنگی ناڕەزاییان هەڵدەبڕی. لەمەوە بەدەست پێشخەری چەندین خوێندکاری شۆرشگێڕ، لەوانە: شوان عەلی (شامل)، ئازاد هەورامی، لەتیفی شێخ عومەر، مامۆستا محەمەد کەرکوکی ... داخوازی دامەزراندنی ڕێکخراوێکی نوێی خوێندکارانیان گەیاندە کۆمیتەی هەرێمەکان، دوای ڕاوێژکردن بڕیاری دامەزراندنی یەکێتی خوێندکاران پەسند کرا. یەکەمین بەیاننامەی دامەزراندنەکەش شەهید ئارام نووسی، هەروەها ملابەختیار دەڵێ: پەیڕەوو پرۆگرامی ڕێکخراوەکەش بەمن (واتە بە مەلا بەختیار) سپێدرا. (**مەلا بەختیار: سااڵڕۆژی یەکێتیی و دەربەستی خوێندکاران، ڕۆژنامەی ڕێبازی خوێندکاران، ژمارە (٢٧)، لە١/٦/١٩٩٨**).

هەرەس و بەرپەرچی بڕیارە دژە دیموکراتیەکانی ڕژێمی دایەوەو خۆی بۆ خەباتێکی سەخت ئامادە کرد لە ڕیزی ئەو شۆرشەی کە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان ڕابەرایەتی ئەکرد.

ئەم ڕێکخراوە یەکەم کۆبوونەوەی فراوانی خۆی لە کەرکوك بەستا. لەم کۆبوونەوەیەدا(کۆسرەت ڕەسول عەلی، شوان عەلی، ڕەئوف ئاکرەیی، لەتیفی شێخ عومەر و محمد حسن و ...)بەشدار بوون، و هەر لە وێدا شوان عەلی (شامل) وەك یەکەم سکرتێری ڕێکخراوەکە هەڵبژێردرا.[1]

هەوالنامەی کێبڕکێ

ئەوەبوو لە ١٩٧٦/٤/٢٦ دا یەکەم بەیانی دامەزراندنی یەکێتی خوێندکارانی کوردستان لەسەرجەم شارو شارۆچکەکانی کوردستان لەیەك کاتدا بڵاوکرایەوەو ئەمەش دەنگدانەوەیەکی گەورەی هەبوو. بەڵام لەراستیدا بەپێی بەڵگەنامەیەکی تر کە لەم دواییەدا دۆزراوەتەوە، شوان عەلی(شامل)پەیڕەو و پڕۆگرامی ڕێکخراوەکەی نوسیوە و تائێستاش مسوەدەکەی ماوە کە بە دەستخەتی شەهید(شامل)ە. **بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٣٣).**

[1] شوعلە عەلی و پێشڕەو ئەحمەد: ١٩٧٦/٤/٢٦ لێدوانی بەڵگە نامەکانی شەهید شوان عەلی، ل١٢

هەواڵنامەی کتێب

باسی سێیەم
یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و بواری راگەیاندن

دوومانگ دوای هەرەسی ١٩٧٥، یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان وەك ڕێکخراوێکی نیمجە بەرەیی، بەبەرنامەیەکی نوێی سیاسی، کۆمەڵایەتی، پێشمەرگەیی، ڕوناکبیری چووە مەیدانی خەباتەوە. ئەو ڕێکخراوە نوێیە نەناسراوە پێویستی بەکاری ڕاگەیاندن و فیکری گرنگ هەبوو. تاکو خۆی بە کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان و ناوچەکەو دنیا بناسێنێ وجەماوەر لە دەوری خۆی کۆبکاتەوەو ئەندامەکانی خۆیشی بەیەکەوە گرێ بدات.

بۆیە پێویست بوو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان (ئۆرگان) یێك یا زمانحاڵێکی هەبێ، تا بیرو بۆچوونەکانی بەخەڵك بناسێنێ و هەڵوێستی خۆی لە ڕوداوەکان دیاری بکات، چونکە ئەو سەردەمە تازە شۆڕشی کورد دامرکابوبوەوەو رژێمی عێراقیش لە راگەیاندنەکانی خۆیدا(چ لەناوەو چ لەدەرەوە) پڕو پاگەندەی ئەوەی دەکرد کە گوایە (یاخی بون لە باکور کۆتایی پێ هاتووە). سەرباری ئەو سیاسەتە دژبەکوردانەیەی کە لە مەیدانی پراکتیکدا پێڕەوی دەکرد، کەچی لە هەمان کاتدا لەڕێی کەناڵەکانیەوە چارەسەر کردنی کێشەی کوردی رادەگەیاند و بەردەوام پۆل پۆل وەفدی ڕەوانەی دەرەوە دەکرد بۆ بەئەنجامدانی پڕوپاگەندەکانی. ئەم وەفدانەش پێکهاتبوون لە نوێنەرانی بەعسی دەسەڵاتدار و کرێگرتەکانی نێو حزبە کارتۆنیەکان و(حشع)، کە

هەوڵنامەی کتێب

هەموو‌ئەمانە لە چوارچێوەی بەرەیەکی کارتۆنی بەنێوی (بەرەی نەتەوەیی و نیشتمانی پێشکەوتوخواز !!)دا کۆببونەوە.

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەبوو وەلامێکی ئەم پڕوپاگەندانەی رژێم بداتەوە، جا چ بۆ بەدرۆ خستنەوەیان لەدەرەوە، یاخود بۆ بەرزکردنەوەی ورەی جەماوەر لەناوەوەی ولاتدا تا بزانن کە شۆرشی کورد لەنێو نەچوەو سەر لەنوێ بەگوڕو تەوژمێکی تازەوە هاتۆتە مەیدانەوە. باشترین کەنالی راگەیاندن کە لەو سەردەمەدا لەتوانای یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دابوو تەنها، دەرکردنی ڕۆژنامە بوو.

ڕۆژنامە ئەو کەنالەیە کە پێوەندی فیکری و ڕێکخستن لە نێوان شارو شارۆچکەو دێهاتەکان، لە نێوان شارو شاخدا دروست دەکات، کادیرو ئەندامان بەبیرو باوەڕو ڕێبازی حزب چەکدار دەکات، بە هەواڵە جیاجیاکانی سەرکەوتن و کارە دزێوو درندەکانی دوژمن ئاشنا دەکات. بەهۆی ئۆرگانی حیزبەوە کۆبەندی مەسەلە بنچینەییەکان بەیەکەوە گرێ دەدرێت. ڕێنمایی کارە ئاشکراو نهێنییەکان ئەکرێت. لە پارچە پارچەیی ڕزگاریان دەکات چونکە ڕۆژنامە جیا لەوەی بیرو بۆ چون لەیەکتر نزیك دەکاتەوەو یەکیان دەخات. ڕێگا بۆ هاوپەیمانێتی سیاسی خۆش دەکات. لەهەمان کاتیش دا (ڕێکخەرێکی سیاسی بەکۆمەڵ)ە. بۆیە سەرکردایەتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بڕیاری دا یەکەم زمانحاڵ (ئۆرگان)ی خۆی بەزمانی عەرەبی بە نێوی (الشراره) بڵاوبکاتەوە.[1]

---

[1] ئەرسەلان بایز: راگەیاندنی شۆرش و بزوتنەوەی شیعری کوردی ١٩٧٥-١٩٩١، ل٨٤

دەرکردنی ڕۆژنامەیەك بە زمانی عەرەبی، بەر لەزمانی کوردی لەلایەن (ی.ن.ك) هوە بۆ چەند هۆکارێك دەگەڕێتەوە :

١-ئەو سەردەمە بنکەی سەرکردایەتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە (دیمەشق) بوو، هیچ چاپخانەیەکی ئەوتۆش لەوێ نەبوو کە پیتی کوردی هەبێت، بۆیە دەرکردنی ڕۆژنامەیەك بە زمانی عەرەبی ئاسانتر بوو لەوەی بە زمانی کوردی دەربچێت.

٢-پڕوپاگەندەی ئەوە هەبوو کە کورد ئیسرائیلی دووەمە، ئەمەش ڕەنگدانەوەیەکی ترسناکی هەبوو بۆ کورد لەو سەردەمەدا و دەبووایە یەکێتی هەوڵبدات ئەم پڕوپاگەندەیە بڕەوێنێتەوە، بێگومان ئەمەش بۆ دنیای عەرەب تەنها بە بلاوکراوەیەکی عەرەبی دەکرا.

٣-بەمەبەستی گەیاندنی بیرۆبۆچونەکانی (ی.ن.ك) بە دنیای عەرەب. بەتایبەت کە یەکێتی ڕێکخراوێکی چەپ بوو، مارکسیەکانیش داینەمۆی یەکێتی بوون. هەروەها سکرتێری گشتی (مام جەلال) یش پێوەندی تونەدو تۆڵی لەگەڵ هەندێك لە دەوڵەتانی عەرەب و ڕێکخراوە پێشکەوتنخوازەکانی عەرەب بە گشتی و ڕێکخراوە فەلەستینیەکان بەتایبەت هەبوو.[1]

ڕۆژنامەی (الشراره)* کە بەعەرەبی و لەدەرەوەی وڵات دەردەچوو، یەکەمین بلاوکراوەیە کە لەدوای هەرەسی ساڵی ١٩٧٥ دا بەچەند مانگێك

---

[1] هەمان سەرچاوە ل ٧٨

* ڕۆژنامەی (الشراره) لە ساڵی ١٩٧٥ -١٩٧٦ دا (٥) ژمارەی لێ دەرچوو بەم شێوەیە:

-ژمارە (١) لە تشرینی دووەمی ١٩٧٥، **بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٣٢)**

جاپنامەی شۆرشی نوێی تێدا بلاوبۆتەوە. [1] ئەم پۆژنامەیە (الشرارە) چەند ژمارەیەکی سەرەتایی لە چاپخانەیەکی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبی بەعسی سووری لە دیمەشق چاپ دەکرا. تایپ و نووسینی هێڵ و ناونیشانەکان و دەرهێنانی هونەریشی هەر لەو چاپخانەیە دەکرا، بەبێ ئەوەی هیچ سانسۆرێکی لەسەر بێت. هەرژمارەو (٢٠٠٠) دووهەزار دانەی لێ پادەکێشرا. [2]

ناوی (الشرارە) لە ئۆرگانەکەی لینین (ئیسکرا) * وەرگیراوە وتەکەی سەرەوەشی (ومن الشرارة يندلع اللهيب) ** لە ماوتسی تۆنگ وەرگیراوە

-ژمارە (٢) لە کانوونی دووەمی ١٩٧٦

-ژمارە (٣) لە ئازاری ١٩٧٦

-ژمارە (٤) لە حوزەیرانی ١٩٧٦

-ژمارە (٥) لە کانونی یەکەمی ١٩٧٦

[1] نەوزاد عەلی ئەحمەد: بەرەو سەرەتا، ١٩٩٨، سلێمانی، ل٢٢

[2] ئەرسەلان بایز: راگەیاندنی شۆرش و بزوتنەوەی شیعری کوردی ١٩٧٥-١٩٩١، ل٨٣

* ئیسکرا (الشرارە) یەکەمین پۆژنامەی مارکسی نهێنی بوو بۆ سەرانسەری روسیا لە ساڵی ١٩٠٠ لینین دایمەزراند. ئەو پۆژنامەیە پۆلێکی گەورەی بینی بۆ پێك هێنانی حزبی چینی کرێکارانی شۆرشگێر لە پوسیا. هەروەها (حزبی شیوعی عێراق) لە کاتی سەرکردەیی هاوڕێ (فەهد) دا یەکەم پۆژنامەی بەناوی (الشرارە) ەوە دەرکرد. هەروەها دەستەیەکی تر لەو حزبەدا (الشرارە الجديدە) یان دەردەکرد.

** (ومن الشرارة يندلع اللهيب) واتە (لە پزیسکێکەوە کڵپە هەڵدەستێ) ناونیشانی ووتارێکی (ماوتسی تۆنگ) ە لە ٥ ی کانوونی دووەمی ١٩٣٠ دا بلاوکراوەتەوە واتە ئاگری دەنکە شخارتەیەك دەشتاییەکی گەورە دەسوتێنێ.

هەوالنامەی کتێب

کە ئەو سەردەمە لەناو رێکخراوە چەپەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا زۆر باو بوو، ئەو رۆژانە بیرو باوەڕی مارکسیەت و سۆسیالیستی لەبرەو دابوون. سەرکەوتنی گەورەیان لە (ڤێتنام) بەدەست هێنابوو. شۆڕشی فەڵەستینیش لەهەڕەتی لاویدابوو، جەنگی سارد لەنێوان بلۆکی سەرمایەداری و سۆسیالیستی دا گەرم بوو. یەکێتی سۆڤیەت و چین لەوساڵانەدا وەك دوو زلهێزی دنیای سۆسیالیستی، وەك پشت و پەنای گەلانی چەوساوەو ژێر دەست ناسرابوون. بۆیە نەك چەپ و سۆسیالیستەکان بگرە حیزبە بۆرژوازییەکانیش وەك مۆدیل پڕو پاگەندەی مارکسییەتیان دەکرد، و لەپێڕەوی ناوخۆیاندا پشتیان پێدەبەست. پشت تێکردنی ئەمەریکاش لەمەسەلەی کورد و پەشیمان بوونەوەی لەبەڵێنەکانی، کاردانەوەیەکی نەئانە(سلبی) هەبوو لەسەر هەمووکوردێك، چ جای رێکخراوە چەپ و مارکسییەکان. [1]بۆیە ئەگەر هەرکەسێك بڵاوکراوەکانی ئەو سەردەمەی (ی.ن.ك) بخوێنێتەوە، دەبینێ تووند ڕەوی زاڵە بەسەریدا. هەرلەناوی بڵاوکراوەکانەوە تاکو دروشم و بابەتی نێو بڵاوکراوەکان. ناوەڕۆکی باسەکانیش پڕن لە بابەتی دوژمنایەتی ئیمپریالیزم و کۆنە پەرستی و سەهیۆنیزم ! ئەمەش نابێ بەدابڕاوی لە ڕوداوەکانی ئەو زەمانە سەیر بکرێ، چونکە :

---

[1] ئەرسەلان بایز: راگەیاندنی شۆرش و بزوتنەوەی شیعری کوردی ١٩٧٥-١٩٩١، ل٧٩

یەکەم : بەهۆی کارەساتەکەی پەیمانی جەزائیرەوە، کاردانەوەیەکی بەهێز دژی ئەمریکاو ئێران لەلای هەموو کورد دروست بووبوو. هەمو کەس ئەم دووهێزەیان بە پیلان گێڕو دوژمنی کورد دائەنا.

دووەم : تێکۆشەرانی نێو (ی.ن.ك) پێشینەی فکرییان مارکسی و چەپ بوو. زۆربەیان بەسترابوونەوە بە کۆمەڵەوە. هەندێ لەو بۆچونانە " قەناعەتی فکری " بوون لەلایان. بیری چەپیش لەو سەردەمەدا بڕەوی زۆری هەبوو.[1]

سەبارەت بەناوی (الشراره) د. فوئاد معسوم دەڵێ : " مام جەلال ئەم ناوەی هەڵبژارد، ئەویش و ئێمەش بە ئومێدی (ومن الشراره يندلع اللهيب) بووین. تەنانەت کە شۆڕشی نوێ ڕاگەیەنرا لە ١٩٧٦/٦/١ دا ووتارێك لە (الشراره) دا لە ژێر ناونیشانی (وقد اندلع اللهيب) دا نوسرا "[2] ئەمەش گوزارشتێك بوو کە دەستپێکی ئامادەکاری سیاسی بوو ئینجا بلێسەی شۆڕش گرێدا. تیمەکانی پڕوپاگەندەی چەکدار (فرق الدعايه المسلحه) کە لە نەخشەی (ڕزگاری) مام جەلال دا هاتبوو، کاریان شەری چەکداری نەبوو، بەڵکوپڕوپاگەندە بوو بۆ کوردایەتی تازە، بۆ دەستپێکردنەوەی شۆڕش لە شوێنە جیاجیاکانی کوردستاندا.

دەستپێکردنی خەباتی چەکداری ئەمجارە دیسانەوە تەجاوزی قۆناغەکەی تێدا بوو. پێوەرەکەی دەڵێ کورد بۆیە چەکی هەڵگرتووە دوژمنەکانی ناچاریان کردووە. لێرەشدا دووبارە دەبێتەوە. بەڵام لەگەڵ

---

[1] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە تا خڕی ناو زەنگ، ل ٧٤

[2] ئەرسەلان بایز: ڕاگەیاندنی شۆڕش و بزوتنەوەی شیعری کوردی، ل٧٩.

جیاوازی ئەوەی کورد ئەمجارە خۆی دەست پێشخەری لەتەقەدا کرد. ئەمەش بۆ ئەوە بوو چونکە دەویسترا پیلانێکی بەغدا بۆ ڕاگوێزانی خەڵکی ناوچە سنووریەکان پوچەڵ بکرێتەوە.[1]

ئەو وتارانەی لە (الشرارە) دا بڵاودەکرانەوە، زۆربەی هەرە زۆریان لەلایەن مام جەلال و نەوشیروان مستەفاوە دەنوسران.[2] ئامادەکردنی دەنگ و باس و هەندێ ووتاریش لە لایەن (د. فوئاد معسوم)ەوە بوو.[3]

لەیەکەم ژمارەی (الشرارە) دا دروشمی شۆرش و (ی.ن.ك) بەم شێوەیە نووسراوە :

" خەباتی جەماوەریی شۆڕشگێڕانەی پێکەوە گرێ دراو لەگەڵ هێزە پێشکەوتنخوازەکانی عێراقدا لەبەرەیەکی تێکۆشانی یەکگرتوودا، لە پێناو ڕزگارکردنی عێراق لە دیکتاتۆریەت و هێنانە کایەی حکومەتێکی دیموکراتی ئیتلاف". [4]

ئەگەر (الشرارە) پێویست بووبێت بۆ پتەوکردنی برایەتی و هاوکاری کورد و عەرەب، ئەوا ئۆرگانێکی تر بەزمانی کوردی و بۆئەو سەردەمی بێ ئومێدی دوای هەرەس و پارچە پارچەیی و خەباتی سەختی نهێنی گەڵێ پێویستر بوو. ئۆرگانێکی کوردی پێویست بوو بۆ ئەوەی بیرو بۆچوونی گروپ و کەسایەتیە نیشتمان پەروەرە چەپە جیاوازەکان لە ناو

---

[1] ستران عبدالله: چەند سەرەقەلەمێك دەربارەی ئەدەبیاتی کوردایەتی، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ل ٩١-٩٢.

[2] نەوزاد عەلی ئەحمەد: بەرەو سەرەتا، ل٢٧.

[3] ئەرسەلان بایز: راگەیاندنی شۆرش و بزوتنەوەی شیعری کوردی ، ل٨٣.

[4] الشرارە، ژمارە (١)، تشرینی دووەمی ١٩٧٥ .

چوارچێوەی (ی.ن.ك) دا یەك بخات.[1] بۆ ئەم مەبەستە دەستەی سەرکردایەتی بڕیاری دا ڕۆژنامەیەك بەناوی (ڕێبازی نوێ) دەربکات. ناولێنانی (ڕێبازی نوێ) دوای گفتوگۆو لێدوانی زۆربوو لە نێوان سەرکردایەتی و هەندێك لە پسپۆر و شارەزایانی ئەدەب و زمانی کوردی. سەرەتا ناونرا (ڕێباز) * و دواتر (نوێ) * * ی بۆ زیاد کرا.[2]

دیاردەی دەرکردنی ڕۆژنامەیەکی لەو بابەتەش (کوردی و سیاسی) دووچاری گیروگرفتی زۆر بوو لە شام کە ئەو سەردەمە بنکەی سەرکردایەتی (ی.ن.ك) ی لێ بوو. چونکە چاپخانەیەکی وای لێ نەبوو پیتی کوردی هەبێت تا ڕۆژنامەکەی لێ چاپ بکەن. ئینجا بۆ چاپکردنی ڕۆژنامەیەکی وا لەچاپخانەیەکی ئەهلی دا دەبوو ڕەزامەندی چەند دام ودەزگایەکی حکومی وەربگیرێت. تائەوسا لە سوریا نووسینی کوردی چاپ نەکرابوو، بۆیە بڕیاریاندا لە لوبنان چاپی بکەن.[3]

یەکەم ژمارەی (ڕێبازی نوێ) لە کانوونی دووەمی ١٩٧٦ دا چاپکرا *. لە ژمارە یەکی ئەم ڕۆژنامەیەدا هاتووە :

---

[1] ئەرسەلان بایز: ڕاگەیاندنی شۆڕش و بزوتنەوەی شیعری کوردی ، ل٨٤.

* . کامل بەصیر ئەم ناوەی پێشنیار کرد.

** عبدالرزاق فەیلی(نوێ) ی بۆ زیاد کرد، لەو ڕوانگەیەوە کەوا ئەم شۆڕشە نوێیەو جیایە لە شۆڕشەکەی پێشوو.

[2] ئەرسەلان بایز: ڕاگەیاندنی شۆڕش و بزوتنەوەی شیعری کوردی ،ل٨٥.

[3] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە بۆ خری ناو زەنگ، ل ٧٢-٧٣

* لەساڵی ١٩٧٦ دا (ڕێبازی نوێ) دوو ژمارەی لێ دەرچوو:

١-ژمارە (١) لە کانونی دووەمی ١٩٧٦، بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٣١

" لەم چەرخەداکە شۆرشی نیشتمانی کورد شۆرشێکی ڕزگاری خوازانەو دیموکراتی نوێیە، هەر پارتیەکی پێشڕەوی شۆرشگێڕ ئەتوانێ ڕۆڵی پێشڕەوی تیا بگێڕێ. نەك ڕابەرایەتیەکی خێڵەکی. ئەبێ هاوپەیمانیەتی لەگەڵ هێزە دۆستەکان، و هێزە پێشکەوتنخوازەکانی عەرەب و ئێران و تورکیا بکرێ (نەك لەگەڵ کۆمەڵ و حکومەتە کۆنەپەرست و دکتاتۆرەکان) و وەلەگەڵ هێزەکانی شۆرشی سۆسیالیزمی جیهانی لە بزووتنەوەی ڕزگاری خوازانەی شۆرشگێڕو بزوتنەوەی شۆرشگێڕانەی چینی کرێکارو وولاتە سۆسیالیستەکان، نەك ئیمپریالیزم و سەهیۆنیەت و دام و دەزگا بۆرجوازیەکان" [1]

(ی.ن.ك) بەم چەند دێڕەی سەر (ڕێبازی نوێ) ڕێبازی سیاسی خۆی دەست نیشان کردووە. لە ناوەڕاستی حەفتاکاندا هێشتا قۆناغ قۆناغی شۆڕشی چەکداری شۆڕشگێڕی نیشتمانی ڕزگاریخواز بوو کە (ی.ن.ك)یش شۆڕشی گەلی کورد بە یەکێك لەزنجیرە شۆڕشەکانی جیهان دەزانێ. سەرکردایەتی (ی.ن.ك) بڕوایان بە دیموکراتیەتی نوێهەبوو. لەو سەردەمەشدا دەبوو پارتی پێشڕەو سەرکردایەتی شۆڕشی بکردایە نەك سەرکردایەتی خێڵەکی. لێرەدا مەبەست ئەوەیە سەرکردایەتی شۆڕشی کوردستان دوچاری هەرەس بوو، چونکە حزبی پێشڕەو سەرکردایەتی نەدەکرد. (ی.ن.ك) پێی وابوو حکومەتە ناوچەیی یەکان، ئیران و تورکیا، کۆنەپەرست و پاشکۆی ئیمپریالیزمن، بۆیە ناکرێ هاوکاری و

٢-ژمارە (٢) لە تشرینی دووەمی ١٩٧٦

[1] ڕێبازی نوێ، ژمارە (١)، کانوونی دووەمی ١٩٧٦، **بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٣١)**

هاوپەیمانیان لەگەلدا بکرێت، یان پشتیان پێ ببەستێت. بەڵکو شۆڕشی پێشکەوتنخوازی باشوری کوردستان هاوپەیمانی گەلانی تورك و ئیران بێت. ئەو رژێمانە دژی ئازادی و دیموکراتی و مافی رەوای گەلی کوردن، لەروانگەی (ی.ن.ك) هەوە ئەو سەردەمە حکومەتی سوریا کە دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم بوو، حکومەتێکی‌نیشتمان پەروەر بوو، دژی عیراق بوو. ئەبوو هاوپەیمانی لەگەڵدا بکرێت. سەرکردایەتی (ی.ن.ك) پێی وابوو هاوپەیمانی لەگەڵ بزوتنەوەی رزگاریخوازو سۆسیالیستی جیهان و حکومەتە سۆسیالیستی‌یەکان، پێویستە بۆ سەرکەوتنی شۆڕش‌و دژایەتی کردنی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی ناوخۆ و جیهان. [1]

(ی.ن.ك) جگە لەهەردوو رۆژنامەی (الشرارە) و (ڕێبازی نوێ)، لە دەرەوەی ولاّت، لەبواری راگەیاندندا چەند بلاّوکراوەیەکی تریشی دەر کردووە، لەوانە:

- الاتحاد الوطنی الکردستاني لماذا ؟

ئەم نامیلکەیە مام جەلال نوسیویەتی و بۆ زمانی عەرەبی لە تشرینی دووەمی ١٩٧٥ دا بلاّو کراوەتەوە.

-الاتحاد:

بلاّو کراوەیەکی ناو بەناو بوو لقی ئەوروپای (ی.ن.ك) بە زمانی عەرەبی دەری دەکرد، ژمارە (١)ی لە حوزەیرانی ١٩٧٦ دا دەرچووە. [2] هەروەها لەگەڵ چەندین بلاّوکراوەی تر.

---

[1] ئەرسەلان بایز: راگەیاندنی شۆرش و بزوتنەوەی شیعری کوردی، ل٨٦-٨٧.

[2] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل١٧.

- مشروع المنهاج والنظام الداخلي للاتحاد الوطني الكردستاني

ئەمەشیان پرۆژەی بەرنامەو پێرەوی ناوخۆی (ی.ن.ك) ە بە زمانی عەرەبی و لە دەرەوەی ولاّت لە ئەیلولی ١٩٧٦دا چاپکراوە.[١]

جگە لەمانە، دەستەی دامەزرێنەری ناوەوەی ولاّتیش درێغییان نەکردووە لە بواری ڕاگەیاندن دا. سەرباری ئەوەی کارکردن لەم بوارەدا لەناوەوە زۆر سەخت و دژوار بوو، جا چ لەبەر ئەو چاودێریو فشارە زۆرەی بەعس خستبویە سەر تێکۆشەران، یاخود لەبەر نەبوونیو دەست نەکەوتنی کەل وپەلی چاپەمەنی.

کادیرەکانی کۆمەلّە لە دوای هەرەس (تایپ) یێکیان شاردبۆوە لە ناوچەی شارباژێر، دوای گواستیانەوە بۆ سلێمانی و لەوێدا حەشاریان دابوو، هەرچی بەیاننامەکانی ئەو سەردەمەی کۆمەلّە هەبوو بەو تایپە چاپ دەکران.[٢]

دوای هەلّگیرساندنەوەی شۆرش و دروست کردنی مەفرەزە سەرەتاییەکان، دوای دەست پێکردنەوەی خەباتی شاخ و پێشمەرگایەتی، ئەو تایپە برایە شاخ. تایپەکە لە چەشنی(ئۆلّۆمپیا) بوو. لە جانتایەکی بچوکی پلاستیکیدا بوو، بۆکاری پارتیزانی سووك و سۆلّو گونجاو بوو. لەگەلّ ئەو تایپە ڕۆنیۆیەکی بچوکیشیان پەیدا کردبوو کەبەدەست کاری دەکرد. یەکەمین جار ئەو تایپ و ڕۆنیۆیە برایە (تەنگەی مادیێنا).*

---

[١] ئازاد خانەقینی: مادیێنا، ٢٠٠٠، سلێمانی، ل١٦.

[٢] ئەرسەلان بایز: ڕاگەیاندنی شۆرش و بزوتنەوەی شیعری کوردی ، ل٦٨.

* یەکەم بارەگای ڕاگەیاندنی (ی.ن.ك) تەنگەی (مادیێنا) بوو. تەنگەی مادیێنای حسیێن بەگ کەوتۆتە بەرامبەر گوندی هەلّەدن لە دۆلّی جافایەتی و شوێنێکی یەکجار

یەکەمین بەیاننامەی دامەزراندنی(ی.ن.ك) بە زمانی کوردی پێ چاپکرا. تایپەکە بەیاننامەکەی لەسەرستێنسڵی ئاسایی چاپ کردوو پاشان بە ڕۆنیۆ ڕاکێشرا.[١]

پاش ماوەیەك تایپ و ڕۆنیۆکە برایە (گەورە دێ) و نامیلکەی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆ چی ؟) کە لەدەرەوەی وڵات چاپ کرابووشاسوار جەلال (ئارام) وەرگێرابووە سەر زمانی کوردی و لەوێ بەچاپ گەیەنرا.[٢] وە هەرلەوێ بۆیەکەمین جار (پەیڕەوی ناوخۆی دەستەچەکدارەکان)چاپ کرا، [٣]کەباسی لە پێشمەرگەی مەفرەزە سەرەتاییەکان دەکرد، چۆن ڕەفتار لەگەڵ جەماوەر بکەن، هەڵسوکەوتیان لەگەڵ دیل چۆن بێ ... چۆن خۆیان لە دوژمن بشارنەوەو خۆیان لای کۆمەڵانی خەڵك خۆشەویست بکەن.

هەر لەوێ یەکەمین بەلاغی سەربازی بەچاپ گەیەنرا. باسی لەو شەڕو پێکدادانە دەکرد کەدەستە چەکدارەکانی شۆڕش دژ بە سوپای رژێمی عێراق ئەنجامیان ئەدا، پاشان تایپ و ڕۆنیۆکە برایە (کانی کنێر) لە پشتی تووژەڵەی سەر سنووری ئێران.[٤]

سەختە، کەم کەس ئەتوانێ بۆی سەرکەوێت. بۆیە لەوتەنگەیەدا تایپ و ڕۆنیۆکەیان شاردبۆوە. (ئازاد خانەقینی: مادیێنا، ل ٢٢).

[١] ئەرسەلان بایز: ڕاگەیاندنی شۆڕش و بزوتنەوەی شیعری کوردی، ل٦٨-٦٩.

[٢] گۆڤاری نقار، ژمارە (١)، ساڵی ١٩٩٨، ل ٥.

[٣] ئەرسەلان بایز: ڕاگەیاندنی شۆڕش و بزوتنەوەی شیعری کوردی ، ل٧٠.

[٤] هەمان سەرچاوەی پێشوو.

زۆربەی نووسینەکانی ئەم سەردەمە لەلایەن شەهید ئارامەوە لەناو شار دەنووسران و لە ڕێگەی ڕێکخستنەوە ڕەوانەی دەرەوە دەکران.[1] کادیری سەرەکیی ڕاگەیاندنیش کە کاری تایپ و چاپەمەنی ئەنجام دەدا (حەمە سەعید) بوو.*

یەکێك لە کێشە هەرەگەورەکانی ئەو ساتە ڕووبەڕووی ڕاگەیاندنی شۆڕشی نوێی کوردستان بووبووەوە لەکاری ڕۆژنامە نووسی و چاپەمەنی دا، نەبوونی کاغەزو مەرەکەب بوو کە لە کتێبخانەکان دە کەڕدران، دەبوو بزانن بۆچی بەکار دەهێنرێت چونکە دەزگای ئەمن پرسیاری لێ دەکردن. هی تریش هەبوو بەڵام لەڕێگای قاچاغ و بەنرخی زۆر گران دەست دەکەوت. ئەمەش لەوەوە بوو لەو سەردەمە سەختانەدا کە هەردوو ڕژێمی عێراق و ئێران هەماهەنگیان لە دژی شۆڕشی نوێی کوردستاندا دەکردوو هەوڵی سەرلەنوێ دامرکاندنەوەیان دەدا بە تایبەت کە (ی.ن.ك) خاوەن ڕێبازێکی فکری چەپ و پێشکەوتنخواز بوو، ئەم

---

[1] ئازاد خانەقینی: مادێنا، ل ٢٢

* لەدیارترین ئەو کادیرانەی لە بواری ڕاگەیاندندا لە ساڵی ١٩٧٥-١٩٧٦ لەناو شاردا ڕۆڵیان هەبوو ئەمانە بوون: ١-شاسوار جەلال (ئارام) لە ١٩٧٨/١/٣١ شەهید کراوە. ٢-جەمال عەلی مارف (جەمالی ڕەش) لە ٢٧-١٩٧٨/١/٢٨ لە موصڵ لەسێدارە درا. ٣-شوان عەلی (شامل) لە ١٩٧٧/٩/١ شەهید کرا. ٤-ئازاد عبدالمجید غفار (ئازاد هەورامی) لە ١٩٨٨/٨/٣١ شەهید کرا. ٥-شێخ محمد (شێخ شەماڵی باخ) لە ١٩٨٣/٤/١٥ شەهید کرا. ٦- تایەری شێخ سدیق ٧-ئاوات قارەمانی٨-سوارە ئەحمەد عارف ٩-حیکمەت محەمەد کەریم (مەلا بەختیار). (ئازاد خانەقینی: مادێنا، ل ٢٠).

کۆسپانەشیان دەخستە بەردەمی.[1] بەڵام تێکۆشەرانی (ی.ن.ك) کۆڵیان نەداو تا دەهات زیاتر پەرەیان بەکارەکانیان دەدا تا لە ساڵی ١٩٧٦دا چاپخانەی ناوەندیی (ی.ن.ك) یان دامەزراند کە بەچاپخانەی (شەهید ئیبراهیم عەزۆ)* ناسرابوو.[2]

بەشی چوارەم
پێوەندیەکانی یەکێتیی نیشتمانی کوردستان لەنێوخۆ و دەرەوەی وڵاتدا

باسی یەکەم : پێوەندی هاوکارانەی یەکێتی و هێزە کوردستانیەکان

---

[1] ئەرسەلان بایز: راگەیاندنی شۆرش و بزوتنەوەی شیعری کوردی ، ل ٧٠.

* لەگرنگترین ئەو بەرهەمانەی کەلەوچاپخانەیەدا چاپکراون ئەمانە بوون:

١-بەیاننامەی دامەزراندنی (ی.ن.ك)، نووسینی مام جەلال و وەرگێڕانی ئارام، ئەیلولی ١٩٧٦. **بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٦)**

٢- یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆچی؟ نووسینی مام جەلال وەرگێڕانی ئارام، تشرینی یەکەمی ١٩٧٦. **بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٣٠)**

٣- پەیڕەوی ناوخۆی دەستە چەکدارەکان، نوسینی ئارام، ئەیلولی ١٩٧٦. **بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٥)**

٤-ئەرکەکانمان لەم پلەیەی خەباتدا (کۆمیتەی هەرێمەکان)، ئەیلولی ١٩٧٦.

(ئازاد خانەقینی: مادێنا، ل ٢٣).

[2] ئەرسەلان بایز: راگەیاندنی شۆرش و بزوتنەوەی شیعری کوردی ، ل٦٧.

باسی دووەم : پێوەندی یەکێتی و بەهێزە بەرهەڵستکارەکانی عیراقەوە

باسی سێیەم : پێوەندی یەکێتی لە گەڵ بزوتنــەوەی ئــازادیخوازی گــەلانی نێوچەکە.

باسی چوارەم : پێوەندی یەکێتی لە گەڵ دەوڵەتانی نێوچەکە.

باسی پێنجەم : پێوەندی یەکێتی بە دەوڵەتە زلهێزەکانەوە

هەوالنامەی کتێب

هەوالنامەی کتێب

باسی یەکەم:
پێوەندی هاوکارانەی یەکێتی و هێزە کوردستانیەکان

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هەر لەسەرەتای دامەزراندنیەوە، لەسەر ڕێبازێکی شۆڕشگێڕانە دەڕۆیشت بەڕێوە، چونکە شۆڕشەکە لە هەموو ئاستەکاندا نوێ بوو، گۆڕان و نوێ بونەوە لە دروشم و ئامانجەکانیدا خەسلەتێکی دیکەی ئەدەبیاتی یەکێتی بوو، دروشم و ئامانجەکانی لەسەرێکەوە کاریگەری پێشکەوتنی خواستە نەتەوەییەکانی گەلی کوردیان پێوە دیار بوو، ئەو خواستە نەتەوەییانەی هەرەسی ١٩٧٥ و شکستی پڕۆژە نەتەوەییەکەی ئەیلول نەیانتوانی ڕێگربن لەبەردەم گەشەکردن و بەرەو پێشەوەچونیان.[١]

یەك لە چالاکیە سەرەکییەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆ چارەسەر کردنی حاڵەتی پەرت و بلاوی و پەڕاگەندەیی جولانەوەی سیاسی کوردستان بووە، بۆ سازدانی کۆکردنەوەو یەکێتییەك لەنێوان لایەنە سیاسییەکاندا لەپێناوی یەکێتی ڕێکخراوە جەماوەرییەکان و ریزەکانی گەلی کورددا. بەواتایەکی تر یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان پێی وابوو بۆ یەکێتی گەلی کورد و جولانەوەکەی و هێزە سیاسیەکان دامەزراوە.[٢] و ریزەکانی سەرەڕای جیاوازی فکری و سیاسی لایەن و

---

[١]– ستران عبدالله: چەند سەرە قەلەمێك دەربارەی ئەدەبیاتی کورداییەتی، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ل ٨١

[٢] حامد محمود عیسی: المشکلة الکردیة فی الشرق الاسط، ل٢٤٩

ڕێکخراوەکـان، دەتـوانن پێکـەوە بـژین و بەرنامـەی کـاری سیاسـی و پێشـمەرگەیی و ڕێکخسـتنی شـۆرش دابنـێن. ئنجـا درێـژە بەخـەباتی شۆرشگێرانە بدەن لە پێناو رزگاری نیشتمانی و سەربەستی گەلی کوردو گەشەکردنی کۆمەڵایەتی کوردستان دا.[1]

سەبارەت بەمە مام جەلال دەڵێ :

" پێمان باش بوو شۆرشەکە فرە حزبیش بێت، هەربۆیە زۆر زوو هەوڵماندا لەگەڵ برایانی پارتی ڕێککەوین و سەردانی (لەندەن) م کرد بۆ گفتوگۆ کردن لەگەڵیانداو پاشان کاك مسعودمان دەعوەت کرد بۆ شام و لەوێ بەهاوبەشی لەگەڵ بەعسی سەربە سوریادا ڕێکەوتنێکمان ئیمزا کرد".[2] *

---

[1]- کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان: یەکێتی گەلەکەمان لە یادی لەدایك بوونی کۆمەڵە و یەکێتیدا، گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە (١٤) خولی سێیەم، ١٩٨٦، ل ٧-٨.

[2]- مام جەلال: سەروەری یۆبیلی زیوین، ل٣٧.

* لە ڕێکەوتنەکەی سوریادا کە لە (١٩٧٧/٣/١) مۆرکرا لە نێوان ی.ن.ك و پ. د. ك و حزبی بەعسی سەر بەسوریا لەسەر ئەوە ڕێککەوتن کە پێکەوە شۆرش بکەنەوە، یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان چەك پەیدا بکات و مسعود بارزانیش لە خەزێنەی شۆرش پارە دابین بکات بۆ پێشمەرگە. بۆ ناردنەوەی پێشمەرگەکانیش ی.ن.ك پرسی پێ کردن، مسعود بارزانی ڕازی بوو لەسەر ناردنەوەیان، بەتایبەتی ئەو پێشمەرگانەی کە (حسێن بابە شێخ) ڕابەرایەتی دەکردن و لەسەرەوە خۆشحاڵی خۆی دەربڕی. بەڵام کاتێ پێشمەرگەکانی شێخ حسێن بابە شێخ لە ناوچەکانی بادینان نزیك بوونەوە، قیادەی موەقەتە کەوتنە دژایەتی کردنیان و شەڕپێ فرۆشتنیان و ویستیان ئەوانیش بەدەردی دەستە پێشمەرگەکەی ئیبراهیم عەزۆ بەرن. (مام جەلال: سەروەری یۆبیلی زیوین، ل ٣٧-٣٨).

هەوڵنامەی کێبڕکێ

یەکێتی هەوڵی زۆری داوەکە لەگەڵ سەرکردایەتی کاتی(پ. د. ك)دا توشی کێشەو گیرو گرفت نەیەن، نامەکانی مام جەلال بۆ مەلا مستەفا و مسعود بارزانی گەواهی ئەو راستیەیەی سەرەوە دەدەن، [1] جگە لەوە مام جەلال چەند کەسانێکی وەك :د. محمود عوسمان و شەمسەدین موفتی راسپارد قسەیان لەگەڵدا بکەن. دەیویست دڵنیایان بکا لەوەی یەکێتی بۆ دریژە پێدانی خەباتە دژی رژێمی عێراق و بەهیچ جۆرێ نیازی دوژمنایەتی ئەوانەی نییە. بەڵام ئەم هەوڵانە هەمووی بێ سوود بوو، بەڵکو گومانی لەلا بە هێزتر دەکردن.[2]

لەوماوەیەدا پێوەندی نێوان پارتی و یەکێتی باش نەبوو، سەرباری ئەو هەموو دەست پێشخەریەی کە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بەگشتی و مام جەلال بەتایبەتی دەیخستە ڕوو بۆ بە ئاشتی پێکەوە

سامی شۆڕش لە کتێبی (کردستان والاکراد)دا سەبارەت بەم ڕێککەوتنە دەنوسێت گوایە لە ١٩٧٦/١٢/١٩ دا مسعود بارزانی چۆتە دیمەشق و ڕێکەوتنێکی لەگەل مام جەلال دا بە ئامادەبوونی نوێنەری حزبی بەعسی سوری(باقر یاسین) مۆر کردووە.). (سامی شورِش: کردستان ولاکراد، الحرکة القومیة والزعامة السیاسیة، ادریس بارزانی...نموذجاَ، ل١٤٤)، ئەمە هەڵەیە و لەراستی دا ڕێکەوتنەکە لە ١٩٧٧/٣/١دا کراوە. **بروانە پاشکۆی ژمارە(٢١)**

[1] نامەی مام جەلال بۆ کاك مسعود و کاك ئیدریس بارزانی لە ١٩٧٦/٨/١٠، بروانە پاشکۆی ژمارە(١٩) " نامەی مام جەلال بۆ کاك عەلی عەبدوڵڵا لە ١٩٧٦/٨/١٠، **بروانە پاشکۆی ژمارە(٢٠)**

[2]– نەوشیروان مستەفا ئەمین: لە کەنای دانوبەوە، ل٩٦

ژیانی لایەنە سیاسیەکانی کوردستان،[1] بەڵام گەلێك جار لەلایەن پارتیەوە کۆسپ دەخرایە بەر پەیوەندییەکان،[2] کە رەنگە ئەمەش بۆ چەند هۆکارێك بگەڕێتەوە:-

١-پارتی کەتاکو هەرەسی شۆڕشی ئەیلولیش تاکە حیزب و گەورە دەسەلاتداری نێوچەکەبوو، لەدوای(١٩٧٥)ەوە بێهێزی و کەم دەسەلاتی خۆی لەبەرامبەر یەکێتی پێ قەبوڵ نەدەکرا.

٢-گومانیان لە خۆنزیك بوونەوەی یەکێتی و کارکردنی هاوبەشانە هەبوو، چونکە هەربەر لەوە بەماوەیەکی کەم بلاوکراوەکانی یەکێتی باسی لە عەشیرەتگەری و سەرکردایەتی بەزیوی بارزانی دەکرد.

٣-لەسەرکردایەتی کانی(پ. د. ك)دا کۆمەڵە کەسانێك هەبوون کە ڕێگر بوون و هیچ کات لەگەل نزیك بوونەوەدا نەبوون لەگەل یەکێتیدا.

٤- پارتی پێی وابوو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆ دژایەتی کردنی ئەوان دامەزراوە، [3] گەڵ جار لەئەدەبیاتی خۆشیاندا باسیان لەمە کردووە. بۆ نموونە مسعود بارزانی لە ڕاپۆرتی نۆیەمین کۆنگرەی (پدك) دا دەڵێت :

---

[1] ئاسی ڕەباتی: هەلوێستی یەکێتیو تالەبانیدەربارەی شۆڕشی باشوری کوردستان، ل٤٤

[2] بەهرۆز گەلالی: کوردایەتی و هەڵوێست، ل٢٨

[3] فرەنسۆ هەریری: بۆ ئەوەی مێژوو بە چەواشەیی نەنوسرێ، ل١٩؛ مكتب الدراسات والبحوث المركزى للحزب الديمقراتى الكردستاني: الاقتتال الداخلى فى كردستان العراق، ج١، ص١٣-١٤

" زۆر لە دوژمنان و خائینان وایان ئەزانی پارتی نەماوەو مەیدان بۆ ئەوان چۆل بووەو مەجالی ئیش کردنیان پێ درابوو، لەلایەن مخابەراتی دەوڵەتانی مەنتیقە کەوتنە جموجۆل".[1]

یاخود دەڵێت : " ئەو وەزعەی پاش نەکسەی ١٩٧٥ دروست بوو، پالی بەزۆر کەس و جەماعەتەوە نا بۆ ئەوەی دووبارە بێنەوە کۆری خەبات، هەندێك لە دڵسۆزیەوەو زۆریشیان نێردراون لە لایەن دوژمنانی کوردەوە".[2]

ئەوەی راستی بێ جگە لە پێشمەرگەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و مەفرەزەیەکی پاسۆك، چ لایەنێکی سیاسی تر نەبوو لەسەر گۆڕەپانی خەبات لە باشوری کوردستاندا. لێرەدا مەبەستی مسعود بارزانی تەنها یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانە کاتێك کە دەڵێ " زۆربەیان لەلایەن دوژمنانی کوردەوە نێردرابوون".

دەکرێ ئەو مەسەلەیە لە دوو ئەگەر بەدەر نەبێت. یا ئەوەتا پارتی توشی وەهمێك بوو بوو و پێ وابوو ئەو لایەنە سیاسییە نوێیانە بۆ دژایەتی ئەوان دروست بوون، یاخود بەهیچ شێوەیەك دیموکراتیەتیان قبوڵ نەبووە کە جگە لەخۆیان کەسێکی تر، یان لایەنێکی تر لەسەر گۆڕەپانەکە بن و خەبات بکەن، بۆیە بەم شێوەیە تێیان دەڕوانی.

شایانی باسە کەپارتی لەسەردەمێکی درەنگتردا و دوای مەفرەزەکانی(ی.ن.ك)، مەفرەزەیان ناردۆتەوە کوردستان "یەکەم دەستەی

---

(١)حبیب محمد کریم: تاریخ الحزب الدیمقراتی الکردستان – العراق– ص ٣٧٦.

[2] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل٣٨٤.

چەکدار و کادری پارتی کە لەسنوری سوریاـ تورکیاوە گەڕانەوە بۆ کوردستانیعیراق، لەکۆتایی نیسانی ١٩٧٧دا بوو". [١] لەشوێنێکیترا مسعود بارزانی دەڵێت : " تەقدیر بۆ زروفی ناسکی میللەتی کوردو ئیمان بەوەی کە دەبێ ئەحزابی تریش هەبێ لە مەیدان، زۆر هەوڵماندا کە جەبهەیەکی کوردستانی دروست بێت بەڵام جەماعەتی تر کۆسپیان دەخستە ڕێگەو ڕۆژ بە ڕۆژ براکوژیان تەشجیع دەکرد تا گەیشتە ئەوەی زۆر شتی دڵتەزێن ڕوبدات. وەقەت ئێمە تحملی مەسئولیەت ناکەین. چونکە بەواجبی خۆمان هەڵساین بۆ ڕێکەوتن". [٢]

راستی یەکەی ئەو بەرەیەی کە (مەسعود بارزانی) باسی لێدەکات هەروەك خۆشی دەڵێ (هەوڵمان داوە)، واتە هیچ بەرەیەك نەبووە تا لایەنەکەی دیکە ڕەتی بکاتەوە، هیچ حیزبێکیش چ کوردستانی چ عیراقی نەبووە کە بە نوسین و بە دەمی تەقەلای دامەزراندنی بەرەیەکی نە کردبێت، بەڵام لەبەر ژمارەیەك لە فاکتەری دیکە ئەو بانگاشانەی بەدەمی لەسەر کاغەز وەك خۆیان مانەوە. هەر لەو سەردەمەدا کە پارتی باس لە بەرە دەکات و گوایا یەکێتی پشتگوێی خستووە، کەچی پارتی کۆمەڵێك کاری دژی یەکێتی ئەنجامداوە، بۆنمونە:-

---

[١] سامی شورش: کردستان ولاکراد، الحرکة القومیة والزعامة السیاسیة، ادریس بارزانی...نموذجاَ، ص١٤٥

[٢] -هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل ٣٨٥

یەکەم دەستەی چەکداری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان کە لە ١٩٧٦/٦/١ لە سوریاوە دەگەڕێنەوە کوردستان هەمویان لەلایەن قیادەی موەقەتەوە گیران و شەهید کران.*

لە دواتریشدا کاتێ (شێخ حسێن بابە شێخ) وجارێکی تریش (ملازم حسن خۆشناو) گەڕانەوە ناوچەکانی بادینان، ئەگەر چی بەرێکەوتنیش بوو لەگەڵ پارتی، بەڵام دیسانەوە قیادەی موەقەتە شەڕیان پێ فرۆشتن و رێگەیان پێگرتن، بەڵام پێشمەرگەکانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان زوو خۆیان دەرباز کردوو خۆیان لە شەر لادا.

لە ماوەی (٦) مانگ خەباتی چەکداریدا (١٩٧٦/٦/١-١٩٧٧/١/١)، (٢٢) پێشمەرگەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بەدەستی قیادەی موەقەتەوە شەهید کراون*، لەبەرامبەردا لەو ماوەیە تەنانەت یەک پێشمەرگەی پارتی لە لایەن یەکێتییەوە شەهیدنەکراوە[1]. ئایا ئەم بەراوردە چیمان بۆ دەردەخات و دەمانگەیەنێتە چ راستیەک ؟ ئایا یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لەلایەن (دوژمنانی کوردو مخابەراتی

---

* لەم بارەیەوە فرەنسۆ هەریری لەلاپەڕە(٢٠)ی کتێبی بۆئەوەی مێژوو بەچەواشەیی نەنوسرێ دەنوسێت: "مام جەلال لەلایەك خەریکی بەهێز کردنی حزبەکەی خۆی (ی.ن.ك)بوو و پارتیش سەرکردایەتی یەکی کاتی پێك هێنا" لێرەدا بۆمان دەردەکەوێ کە ی.ن.ك بەر لە قیادەی موەقەتە دروست کراوەو کاری رێکخستن و پێشمەرگەیی خۆی رێکخستووە، بۆیە مام جەلال خەریکی بەهێز کردنی یەکێتی بووە کاتێ کە پارتی سەرکردایەتی کاتی پێکهێناوە.

* بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٢٨)

[1] چاو پێکەوتن لەگەڵ سالار عەزیز، لە ٢٠٠١/١٠/١٣، لە سلێمانی.

مەنتیقەکەوە) دروست کراوە بۆ دژایەتی پارتی؟ وەك باسی لێوە دەکەن! یاخود بە پێچەوانەوە لایەنی تر هەبوون بۆ ئەم مەبەستە لە دژی یەکێتی دروست کرابوون؟

داگیر کەرانی کوردستان (عێراق، ئێران، تورکیا) هەرچی لە توانایاندا بوو بێ لە دژی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان کردویانە، تەنها (سوریا) ی لێ دەردەچێت کە دژی عێراق بوو و هاوکاری یەکێتی دەکرد و لەهەمان کاتدا لەگەڵ پارتیش دا پێوەندی زۆر باش بوو.[1] بەڵام قیادەی موەقەتە لە تورکیادا بنکەو بارەگای ئاشکرایان دانابوو و دەزگاکانی تورکیا هاوکاریان دەکردن و لەگەڵ دەرەبەگ و خێڵە (جاش) ەکانی سەر سنوور پێوەندیان هەبوو و هاوکاری یەکتریان دەکرد، لە ئێرانیش بە هەمان شێوە پارتی بە ئاشکرا هەبوو و کاری دەکرد، لەو ماوەیەدا دوو کەس لە سەرکردەکانی قیادەی موەقەتە لە تاران بە مۆری ساختەو بەیان و بلاوکراوەو کۆمەڵێك کەل و پەلی قاچاغەوە بەهەڵە لە لایەن ساواکەوە گیران، کەچی پاش ماوەیەکی کورت بەرەڵا کران و بەناوی پەنابەریەوە نێردرانە (نەمسا) بۆ ئەوەی دریژە بەکارەکانیان بدەن.[2]

کەچی ئێران ئەندامەکانی کۆمەڵەو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانیان دەگرت و پاش ئازارو ئەشکەنجە تەسلیمی عێراق دەکرانەوە بۆ ئەوەی لە سێدارە بدرێن. لە وانە تەسلیم کردنەوەی (شیهابی شێخ نوری و جەعفەر وئەنوەرو هاوڕێکانیان) زیندووترین نموونەن. ئەمە دەری

---

[1] سامی شۆرش: کردستان ولاکراد، ص١٤٤-١٤٥.

[2] قیادەی موەقەتە لە چ بەرەیەکدا وەستاوە ؟، ل٤٧ .

دەخات کە ئایا یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە لایەن (دوژمنانی کوردو مخابەراتی مەنتیقەکەوە) دروست کراوە؟ یاخود هێزێکی رەسەنی کوردایەتییەو بەڵکو بەرامبەرەکەی بۆ دژایەتی ئەو قوت کراوەتەوە؟

قیادەی موەقەتە بۆ بەدیهێنانی مەبەستەکانیان لە وڵات و شوێن و ناوچەی جیاوازدا شێوەی کارکردنی جیاوازیان بەکار دەهێناو ڕێگای جۆراو جۆریان دەگرتە بەر.

لەکاتێکدا لە ناوچەکانی سنوری تورکیادا، هەموو هێزو توانای خۆیان بەکاردەهێنا بۆ لەناو بردنی یەکجاری و تەفرو تونا کردنی تەواوەتی پێشمەرگەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بە زووترین کات. لەوێ بە ئاشکرا بە زەبری چەك و لولەی تفەنگ، بەگرتن و ڕاونان و کوشتن دەیانویست جولانەوە نوێیەکە بشکێنن و لە ناوی ببەن. بە پێی سەنگ و سوکی تەرازوی هێزەکانی ئەو کاتەی ئەوێ، دەرهەق ئەم کارەش دەهاتن.

لەهەمان کاتدا لە ناوچەکانی هەولێرو کەرکوك و سلێمانیدا بە جۆرێکی تر دەجولانەوەو شێوەیەکی تریان بە کاردەهێنا لە کار کردن و هەڵسوڕاندندا، چونکە تەرازوی هێزەکانی ئەوان و یەکێتی لەم ناوچانەدا ماوەی ئەوەی بە قیادەی موەقەتە نەدەدا بە لولەی تفەنگ هێزەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لەناو ببەن. هێزەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لەم ناوچانەدا بە چاکی جێگیر بووبوون، پەرەیان سەندبوو، بە هێزبوون، دەسەلاتیان وای لێهاتبوو قیادەی موەقەتە بە ئاسانی نەیدەتوانی لە ڕوویاندا بووەستێ، بۆیە پەنای دەبردە بەر ڕێگەی

تیرۆر، و شێوەی تری بەکار دەهێنا بۆ شەڕی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و هێزەکانی.[1]

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لەبەر ئەوەی لەو ناوچانە دەسەڵاتدار بوو، هەروەها لەبەردەمی تاقیکردنەوەی بیرو سەرەتاکانی خۆی دابوو، بەکردەوە لە ژیانی سیاسی و پێشمەرگایەتی ڕۆژانەیدا، نەك هەر ڕێگەی لەو کەسانە نەدەگرت کە بەناوی قیادەی موەقەتەوە بە دانەو بە کۆمەڵ لە ئێرانەوە دەگەڕانەوە ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی ئەم، نەك هەر نەی دەگرتن و نەی دەکوشتن، بەڵکو حورمەتی دەگرتن، ڕێنمایی دەکردن، دەیپاراستن و یامەتی دەدان و لەگەڵ هێزەکانی خۆی دەیگێران، و ماوەی دەدان دەستەو تاقمی چەکدار دروست بکەن و پێکەوە بنێنن و بارەگاو بنکە دابمەزرێنن.[2]

خودی فرەنسۆ هەریری لەم بارەیەوە دەنوسێت: "پێش ئەوەی جەلال تالەبانی خەلك بنێرێت بۆ کوردستان، ئێمە هەبووین وەك سەرکردایەتی کاتیی پارتی، بزوتنەوەی سۆسیالیستی هەبوو، خوالێخۆشبوان ڕەسول مامەند، د. خالید، عەلی عەسکەری، و ملازم عومەر عەبدوڵڵاش بەناوی کۆمەڵەی ڕەنجدەران ئیشیان دەکرد. ئەو هەرسێ لایەنە وەکو بەرەیەکیان پێکهێنابوو. کەمال کەرکوکی لەگەل ڕەسول مامەند و د. خالید و عەلی عەسکەری و ملازم عومەر بەیانێکیان دەرکردبوو کە وەك برا ئیش دەکەن، نەگیرو گرفت هەبوو نەشەڕی براکوژی، کەس شەڕی بە کەس

---

[1]–قیادەی موەقەتە لە چ بەرەیەکدا وەستاوە ؟، ل٤٦.

[2] چاوپێکەوتن لەگەل محمدی حاجی مەحمود، لە٢٠٠١/٩/٢، لە سلێمانی.

نەدەفرۆشت. هەموو وەك یەك حزب ئیشیان دەكرد و شەڕیان لە دژی حزبی بەعس دەكرد".[1]

لێرەدا فرەنسۆ هەریری دان بەوەدا دەنێت لەناوچەكانی هەولێر و سلێمانی و كەركوك دا كە(ی.ن.ك) تیایدا بالادەست بووە، قیادەی موەقەتەی پارتی بەئازادی خەریكی كاری سیاسی و پێشمەرگایەتی خۆیان بوون، بەبێئەوەی كەس دەست بێنێتە ڕێگەیان، لەهەمان كاتدا باس لە بزوتنەوەی سۆسیالیست و كۆمەڵەی ڕەنجدەران دەكات و ناوی كەسایەتیەناسراوەكانیان دەبات كە هاوكاری(كەمال كەركوكی)یان كردووەو پێوەندیان زۆر باش بووە، كەچی لەولاوە دەڵێت(پێش ئەوەی جەلال تالەبانی خەلك بنێرێت بۆ كوردستان، ئێمە هەبووین وەك سەركردایەتی كاتیی پارتی). وەك ئەوەی ئەوكەسانە لەحزبێكی تردابوبن و هیچ پێوەندییەكیان بە مام جەلالەوە نەبوبێ، لە كاتێكدا بزوتنەوەو كۆمەڵە دوو باڵە سەرەكی یەكەی (ی.ن.ك) بوون و ئەو كەسایەتیانەی ناویشیان دەبات هەموویان ئەندامی سەركردایەتی یەكێتی بوون لە ناوەوەی ولاتدا.

ئەمە ئەزمونێكی نوێ بوو لە ژیانی سیاسی گەلی كوردا. هەروەك لەبلاوكراوەكانی یەكێتی دا هاتووە: لەو شوێنانەی كە پێشمەرگەی یەكێتی هەبوون قیادەی موەقەتە زەفەری پێدەبردن و لەناوی دەبردن. لەو

[1] فرەنسۆ هەریری: بۆئەوەی مێژوو بەچەواشەیی نەنوسرێ، ل٢٠.

شۆڕشانەی کە یەکێتی دەسەڵات و توانای هەبوو ڕێگەی بەوان دابوو خۆیان کۆبکەنەوەو پەرە بسێنن.[1]

بەو پێیە دەردەکەوێ کە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هەر لەسەرەتاوە بەرژەوەندیەکانی کوردی لەبەر چاو دەگرت، بۆیە ململانێی نێو خۆو شتە لاوەکیەکانی خستبووە لاوەو بۆ ئەوەی هەموو هێزوو توانای گەلی کورد کۆ ببێتەوەو پێکەوە بچنەوە بەگژ ڕژێمی عێراقدا، بە گیانێکی هەست کردن بە لێپرسراویەتی نیشتمانی و نەتەوەیی، چاو پۆشی لەمانە هەمووی دەکرد، دانی بەخۆی داگرت و نەکەوتە دوای هەڵگیرساندنی شەڕی لابەلاوە، بەپێچەوانەوە هەوڵەکانی لە بەهێزکردنی پێوەندی لەگەڵ پارتیدا بەردەوام بووە. .

هەر لەو ماوەیەدا (علی عسکری) نامەیەکی بۆ (ئیدریس بارزانی) نووسی کە لەکەرەج بوو، لەوێدا داوای هاوکاری و پشتیوانی و یارمەتی لێکردن. لەمەش بترازێ (د. خالد سعید) هێزێکی سازدا بۆ سەر ناوچەکانی بادینان و بەڕێ کردنی (عمر مستەفا دەبابە) بۆ دەرەوەی ولات، لە سنوری تورکیا چووە ناوچەی (چو قورچە) لەوێ بە ئامادەبوونی (ماجد ئەحمەد بەگی چەلی) سەرۆکی شارەوانی (چقورچە) و لەگەڵ دوو سەرکردەی قیادەی موەقەتە (جەوهەر نامیق و کەریم سنجاری) کۆبۆوە، هەرلەوێ لەسەر ئەوە ڕێك کەوتن کە جەوهەر نامیق بچێتە سوریا تا

---

[1]–قیادەی موەقەتە لە چ بەرەیەکدا وەستاوە ؟، ل٤٨.

دەستەی دامەزرێنەری یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان و قیادەی موەقەتە گفتوگۆ بکەن.[١]

هەر لەو ماوەیەدا یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دوو جار ڕێککەوتنی لەگەڵ ئیمزا کردن. جارێکیان لە (سورەبانی چوارتا) و جارێکی تریش لە (شێنیێ قەلادزێ)دا.[٢]

هەروەها مام جەلال لە (لەندەن) لەگەل مسعود بارزانی و سامی عبدالرحمن دا کۆبوونەوە، بەمەبەستی چاک کردن و ڕێکخستنی پێوەندیەکانی نێوان یەکێتی و قیادەی موەقەتە.[٣] بەڵام ئەو ڕێککەوتنانەی کرابوون لەلایەن قیادەی موەقەتەوە پێشێل کران و هەڵوەشێنرانەوە.[٤]

هەرچۆنێ بێ یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان دانی بە خۆی دا گرت، سەرباری ئەوەی چەندین پێشمەرگە و کادری بەدەستی قیادەی موەقەتە شەهید کران، بەڵام لەو ماوەیەدا هیچ وەڵامدانەوەیەکی نە ئانە (سلبی) نەبوو و زیاتر هەوڵی پێکەوە ژیانی دەدا.[٥]

ستراتیژی یەکێتی لەپەیوەندییەکانیدا لەکوردستانی گەورەدا بەم جۆرەبوو:

---

[١] قیادەی موەقەتە لە چ بەرەیەکدا وەستاوە ؟، ل٤٩ .

[٢] چاوپێکەوتن لەگەڵ ملازم عمر عبدالله لە ٢٠٠١/١٠/١٠، لە سلێمانی.

[٣] قیادەی موەقەتە لە چ بەرەیەکدا وەستاوە ؟، ل ٥٠ .

[٤] مام جەلال: سەروەری یۆبیلی زیوین، ل١٣.

[٥] چاو پێکەوتن لەگەڵ ملازم عومەر عبدالله، لە ٢٠٠١/١٠/١٠، لە سلێمانی.

١- دەبێ "هاوپەیمانێتی لەگەڵ پارت و ڕێکخراوە پێشکەوتووەکان بێت نەك لەگەڵ دەوڵەتە داگیرکەرەکانی کوردستان "دا .

٢-تاقی کردنەوەی شۆڕشگێڕانەی کورد تەواو ئەو ڕاستیەی سەلماندبوو کە مەحالە پشت بەستن بە داگیرکەری بەشێکی کوردستان مافی کورد وەربگیرێ. کارەساتە دڵتەزێنەکەی هەرەسی ساڵی ١٩٧٥ دەرس و پەندێکی گەورەو پڕلە ئەزمونە کە هەرگیز پشت بەستن بە داگیرکەری بەشێکی کوردستان سەرکەوتن بە دەست ناهێنرێ و کۆمەڵانی خەڵکیش لەم ڕێگەیەوە بە مافەکانیان شاد نابن. چونکە کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان لەیەك دابڕاونین و سەرکەوتن و ژێرکەوتنی بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی هەر پارچەیەکی کوردستان ڕەنگدانەوەی قوڵ و کاریگەرانەی لەسەر بزوتنەوەی پارچەکانی تر هەیە.[١]

٣- " گەشەکردن و پەرەسەندنی جولانەوەی کورد لەبەشێکی تری کوردستاندا جولانەوەی شۆڕشگێڕانەی گەلی کورد لە کوردستانی عێراقدا لاواز ناکات. بەڵکو گوڕو تەکانێکی بەتینی پێ دەدا. مەسەلەی کورد لە کێشەیەکی ناوخۆیی عێراقەوە دەباتە ئاستێکی بالاّ تر. واتە وەك مەسەلەیەکی گەورەترو کێشەیەکی ناوچەیی نەتەوەیەکی دابەش کراو و نیشتمانێکی پارچە پارچە کراو دەخاتە ڕوو و سەرنجی ڕای گشتی زیاتر بۆ ڕادەکێشێ و دۆستی زیاتری بۆ پەیدا دەکات ".[٢]

---

[١]- یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان: ئایا مەسەلەی کورد یەك مەسەلەیە یا چەند مەسەلەیەکە ؟ ل١٦، ٦ .

[٢]- ئایا مەسەلەی کورد یەك مەسەلەیە یا چەند مەسەلەیەکە ؟، ل ٤٧ .

٤- لە هەمان کاتدا لاواز بوون و لەناو چوونی جولانەوەی کورد لە بەشێکی تری کوردستاندا جگەلەوەی جولانەوەی شۆرشگێرانەی کورد لە کوردستانی عێراقدا لە چوار چێوەی کێشەیەکی ناوخۆیی عێراقدا قەتیس دەکاو دەرفەتی زیاتر بەڕژێمی بەغدا دەدا کە پەردەی بەسەر دا بدا، لەهەمان کاتدا بەشێکی زۆری وزەو توانای گەلی کورد بێبەش دەبێت و ژمارەیەك دۆستیشی لە کیس دەچێت. سەرەڕای ئەوەش لە قۆلایی ستراتیجی کوردستان و گەلی کوردی دادەبڕێ و داگیر کەرێکی کوردستان لە کێشەیەکی گەورە دەستی بەتاڵ دەبێ بۆ هاوکاری و رێککەوتن لەگەڵ رژێمی فاشی عێراقدا بۆ سەرکوتکردنەوەی جولانەوەی کورد لە کوردستانی عێراقدا.[1]

بۆزیاتر رون کردنەوەی پەیوەندییەکانی یەکێتی بەپارچەکانی دیکەی کوردستانەوە، (عمر شێخ موس) دەڵێ : " پلانێکمان دانا بۆ ئەوەی ئەو میراتە خراپەی سەرکردایەتی شۆرشی پێشوو کەبریتی بوو لە هاوکاری کردن لەگەڵ حکومەتەکان لە جیاتی هاوکاری کردن لەگەڵ بزوتنەوەکان، و سەپاندنی سیاسەتی خۆی بەسەریاندا کە ئەوە هەموو وای کردبوو ئەو حزبە کوردیانە ببن بە لقێکی (پدك) لەو ولاتانەدا، هەموشی لەبەرژەوەندی ئەوان بێ. ئێمە بە پێویستمان زانی ئەو تەرازووە لاسەنگە راست بکەینەوە. یەکسەر پەیوەندیمان لەگەڵ هەموو لایەنەکاندا لە کوردستانی ئێران و تورکیاو سوریا کرد . و دەستمان کرد بە هاوکاری کردن لەگەڵیاندا. ئەوانیش زۆر بەگەرمی هاتنە پێش. بێگومان هەندێکیان

---

[1]- هەمان سەرچاوە، ل ٤٨ .

(تحفظ) یان هەبوو، رەخنەیەکی زۆرمان لە جیاتی سەرکردایەتی شۆرشی پێشوو لە خۆمان گرت بۆ ئەوەی بتوانین زەمینە خۆش بکەین و پلانەکانی خۆمان بۆ خستنە ڕوو. یەکەم پێشنیارمان ئەوە بوو کە لیژنەیەکی هاوکارانەی کوردستانی دامەزرێنین، ئەمە پرۆژەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بوو کە بتوانێ لەگەڵ پارتە سەرەکیەکانی هەموو پارچەکاندا لیژنەیەکی هاوکاری بێتە کایەوەو بەبەردەوامی کاری سیاسی، سەربازی، دبلۆماسی و تێکۆشان لە نێوان خۆماندا ئەنجام پێ بدەین، بەڵام هەریەکەی تاکتیکی خۆی هەبێ و لەهەمان کاتدا هەوڵ بدرێ ستراتیژێکی یەکگرتووش هەبێ". [1]

لەم بۆچونانەی سەرەوەدا ئەوەمان بۆدەردەکەوێ کە یەکێتی هەر لەسەرەتای دامەزراندنیەوە، هەوڵێکی زۆری زوو بەزووی‌دا بۆ بنیاتنانی بناغەی دۆستایەتی لەگەڵ هەموو ئەو ڕێکخراوانەی لە باکوری کوردستان (کوردستانی ژێر دەستی تورکیا) دا هەبوون، یەکێتی کە ڕێکخراوێکی تازەو نەناسراو بوو لەوێ، زوو کەوتە بەر لێشاوی پروپاگەندانە، بۆیە سەرەتا ئەو ڕێکخراوانە لە یەکێتی کەوتنە سلەمینەوە. [2]

لەبەر ئەوە وەك هەنگاوی یەکەم یەکێتی توانی تەنها لەگەڵ (پارتی دیموکراتی کوردستانی تورکیا) –بالی د. شڤان –دا دۆستایەتی دابمەزرێنێ هۆی ئەمەش ئەوەبوو کە ڕێبەری ئەم حیزبە (د.شڤان) لەگەڵ دوو لەکادیرەکانی سەرکردایەتی (بروسك و چەکۆ) لەلایەن (پ.د.ك)ەوە

---

[1] چاوپێکەوتن لەگەڵ عمری شێخموس لە ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

[2] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لە کەناری دانوبەوە، ل ٦٨-٦٩.

تیرۆر کرابوون. هەورەها یەکێتی کە بە حزبێکی چەپ ناسرا بوو، یارمەتییەکی زۆری ئەم حزبەی دەدا، ژمارەیەك چەکی پێدابوو، چەردەیەك پارەی بۆ ژیانی کادرەکانی و چالاکی حزبەکەیان تەرخان کردبوو.[1]

دواتر یەکێتی پێوەندییەکانی لەگەڵ ئەم حزبانەدا دامەزراند :-

یەکێتی لەگەڵ (د.د.کا.د) دا پێوەندی زۆر باش بوو. لە ساڵی ١٩٧٥ دا (نجم الدين بيوك كايا)* سەردانی سوریای کرد و رێکەوتنێکی لەگەڵ یەکێتیدا بۆ هاوکاری کردن ئیمزاکرد.[2]

لەگەڵ دەست پێکردنەوەی شەری چەکداریش دا (د.د.کا.د) گەڵ هاوکاری یەکێتی کردو کارئاسانی یان بۆ پێشمەرگەکانی دەکردو

---

[1]- هەمان سەرچاوە، ل ٦٩-٧٠

* نەجمەدین بیۆك کەیا، لە کوردستانی تورکیا ناسراوە بە نەجۆ، و لە لای یەکێتیش بە (صلاح) ناسرابوو، ساڵی ١٩٤٣ لە گوندی(قەرەهان) لە ویلایەتی(ئۆرفە) هاتۆتە دنیاوە، هەر لە سەرەتای لاوێتییەوە لە بزوتنەوەی رزگاریخوازی نەتەوەی کورددا بەشدار بووە، ساڵی ١٩٧١ لەزانکۆی ئەستەمبوڵ خوێندنی حقوقی تەواو کردوە. نەجۆ تێکۆشەرێکی کوردستانیبوو. بۆیە هەر لە دەست پێکردنی شۆڕشی نوێی کوردستانی باشوردا(١٩٧٦/٦/١)بە ئەو پەڕی دڵسۆزی و فیداکاریییەوە هەموو توانای خۆی لە پێناوی سەر خستنیدا بەخت کرد، تا لە بەهاری١٩٨٢دا لە تورکیا دەستگیر کرا، پاش نزیکەی دوو ساڵ بەندی، بە دەستی ژەندرمەی تورك، لە زیندای دیار بەکر لە ١٩٨٤/١/٢٢دا شەهید کرا. (د. کەمال فوئاد: کوردستان یەکەمین رۆژنامەی کوردی ١٩١٧-١٩١٨، سلێمانی، ١٩٩٨، ل٧-٨)

[2]-چاوپێکەوتن لەگەڵ مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە(١٢٩٨)٢/٦/١٩٩٦" چاوپێکەوتن لەگەل عمری شێخموس، لە ١٣/١٠/٢٠٠٠، لە سلێمانی

یارمەتیان دەدان. بەتایبەت (عمر چەتین) و (نجم الدین بیوك كەیا). [1]لە ڕێگای (نجم الدین بیوك كەیا) یشەوە كە دۆستێكی نزیكی یەكێتی بوو، (ی.ن.ك) زۆر لە ڕێكخراوە كوردیەكانی ژێر دەستی تورکیایان ناسی وەك (ئالأی رزگاری) كە (خەجۆ) سكرتێریان بوو.[2] ڕێكخراوی (كاوە) ش كە دەستەیەك بوون لە (د. د. كا. د) جیا ببونەوەو ماركسی و ماوی بوون، لەگەڵ یەكێتیدا پێوەندیەكی باشی هاوكارانەیان هەبوو.[3]

كەمال بورقای كە سكرتێری (پارتی سۆسیالیستی كوردستانی تورکیا) بوو، لەگەڵ یەكێتی دا پێوەندی زۆر باش بوو، یەكەم بەیانی دامەزراندنی (ی.ن.ك) كە دەرچوو ئەوان لە ڕۆژنامەكەی خۆیاندا بە زمانی تورکی بلاویان كردەوە و دواتریش پەیوەندیەكان تا دەهات پتەوتر دەبوو.[4]

لێرەدا بەپێویستی دەزانم پەیوەندی یەكانی یەكێتی وەك بەرنامەیەكی ستراتیژی لەگەل گشت پارچەكانی دیكەی كوردستاندا بەم جۆرە بخەمە بەردەست :-

---

(١)- عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٩٣)، ٢٠٠٠/١٠/٢٧

(٢)- چاوپێكەوتن لەگەڵ عمری شێخموس، لە ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی

(٣)- عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٩٣)، ٢٠٠٠/١٠/٢٧

(٤)- عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٩٣)، ٢٠٠٠/١٠/٢٧

یەکەم :باکوری کوردستان :-

تێڕوانینی یەکێتی لە پتەو کردنی پێوەندی هاوکارانەیدا لەگەڵ ئەم بەشەی کوردستاندا لەم فاکتەرانەدا خۆی دەبینیەوە:-

١-گرنگی کوردستانی ژێردەستی تورکیا بۆ کورد وەك گرنگی مصر وایە بۆ عەرەب.

٢- ئەو هەڵسانەوەیەی لە کوردستانی ژێر دەستی تورکیادا دەستی پێکردبوو، دەبوایە پشتیوانی بێ قەیدو شەرت بکرێ بێ ئەوەی گوێ بدرێتە ئەوان هەڵوێستیان لە یەکێتی چییەو چۆنە.

٣-دەبێ جولانەوەی سیاسی کوردستانی ژێر دەستی تورکیا بەبێ دەست تێوەردان و کوێخایەتی گەشە بکات.

لەبەر ئەوە بە هیچ شێوەیەك یەکێتی خۆی لەکارو باری سیاسی ئەو پارچەیەی کوردستان هەڵنەدەقورتاند. تەنانەت دژایەتی ئەو حزبانەشی نەدەکرد کە دژایەتی یەکێتیان دەکرد و ئامادە بوو یارمەتیان پێشکەش بکات.[1]

---

[1]- نەوشیروان مستەفا ئەمین: لە کەناری دانوبەوە، ل ٧٠.

دووەم: رۆژهەڵاتی کوردستان:-

هەر لەسەرەتای دامەزراندنیەوە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لەم بەشەی کوردستاندا دۆست و لایەنگری زۆر بوو، لەم بارەیەوە (مام جەلال) دەڵێت: "لە کوردستانی ئیران لەگەڵ (د. عبدالرحمن قاسملو)دا پێوەندیمان باش بوو، هەر لە سەرەتای دامەزراندنی (ی.ن.ك)ەوە پرسم بە د. عبدالرحمن قاسملۆ وە کردووە، ئەو زۆری پێ باش بوو، وە هانی داین کە ئەو کارە بکەینو لەدواتریشدا پێوەندیمان باشتر بوو، ئێمەش دژی عیراق بووین بۆیە ئەو پێوەندییە هەر بە نهێنی مایەوە".[1]

جگە لەمە چەند کەسایەتیەکی تری وەك (حەسەنی قازی) و (محەمەدی موهتەدی) پەرۆشی هاوکاری کردن بوون لەگەل یەکێتیدا. ئەوانە بلاوکراوە گرنگەکانی یەکێتیان وەردەگێڕایە سەر زمانی فارسی و بلاویان دەکردەوە کە ئەمەش سەرەتایەك بوو بۆ ناسینی یەکێتی لەناو کوردەکانی ئێراندا و ئامادەبوون هەرچیەك کە لە دەستیان دێ بۆ هەڵسانەوەی جولانەوەی کورد لە باشوری کوردستاندا بیکەن.[2]

ئەوانە ئەو کەسانە بوون کە لەدوایی دا لەنێو ریزەکانی (کۆمەلەی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئیران)دا کاریان دەکرد، سەبارەت بەوانەش (مام جەلال) دەلێت:" پێوەندیمان لەگەڵیاندا زۆر باش بوو، ئەگەر چی ئەوکاتە زۆربەی کادیرەکانیشیان لە زیندان دابوون".[3]

---

[1] چاو پێکەوتن لەگەڵ مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە (١٢٩٨)، ١٩٩٦/٦/٢.

[2] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لە کەناری دانوبەوە، ل ٤٥ .

[3] چاو پێکەوتن لەگەڵ مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە (١٢٩٨)، ١٩٩٦/٦/٢.

لەم بارەیەوە (سەلاحەدینی موهتەدی) دەڵێ :" ناسینی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە لایەن کوردەکانی ئێران کە وەك پارتێکی فکری و سیاسی سەیرمان دەکرد، نەك تەنها وەك هێزێکی چەکدار، لەو پەیامەوە بوو کە لە ساڵی ١٩٧٥ دا بڵاوی کردەوە بە ناوی (یەکێتیی نیشتمانیی کوەردستان بۆ چی ؟) کە بەدەستمان گەیشت ".[١]

لەگەڵ دەست پێکردنەوەی شەری چەکداری و دامەزراندنی یەکەمین مەفرەزە سەرەتایەکان لەباشوری کوردستاندا، (کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران) هەوڵی دوو شتی دا :

١-ئەوەندەی بتوانرێ وەك حزبێکی سیاسی لە هەموو بوارێکەوە یارمەتی (ی.ن.ك) بدەن.

٢-بەپێی توانا (کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی کوردستان) خەڵکی خۆی بنێرێتە نێو ریزەکانی (ی.ن.ك) تا فێری کاری پێشمەرگایەتی و راهێنانی سەربازی و بەکارهێنانی چەك و تەقەمەنی بن.[٢]

هەر لەم بارەیەوە (موهتەدی) دەڵێ :"دوو هۆکار هەبوون کە یارمەتی (ی.ن.ك) دا تا لەنێو خەڵکی کوردستانی ژێردەستی ئێراندا خۆشەویست بێت، ئەوانەش :

١-ئەو رۆڵە خراپەی کە (پدك) هەر لەسەردەمی شۆرشی ئەیلولەوە بەرامبەر کوردەکانی ئێران پەیرەوی دەکرد لە کوشتن و راوەدوو نانی تێکۆشەرانی کوردستانی ژێر دەستی ئێران. لە ساڵی ١٩٧٥ یشدا کاتێك

---

[١] چاوپێکەوتن لەگەڵ (سەلاحەدینی موهتەدی) لە ٢٠٠١/٢/١٩، لە سلێمانی.

[٢]- هەمان سەرچاوە.

چوونه ئێران لەگەڵ رژێمی شادا ڕێککەوتن و ئەوەی لەدەستیان دەهات دەیان کرد بۆ یارمەتی دانی ئەم رژێمە لەسەرکوت کردن و دامرکاندنەوەی خەباتی تازەی کوردستانی ئێران کە خەریك بوو تازە شۆڕش دەست پێ بکاتەوە. لەمەوە خەڵك بەراوردی یەکێتی دەکرد لەگەڵ پارتیدا کە زۆر جیا بوون لەیەکتری.

٢-خەڵك دەیبینی (ی.ن.ك) هەر لەدروست بوونی مەفرەزە سەرەتاییەکانیەوە، هەردوو دەوڵەتی ئێران و عێراق هاوکاری یەکتریان دەکرد بۆ لێدانی پێشمەرگە. پێشمەرگەی یەکێتی بەبرسیەتی و نەداریەوە دەهاتنە کوردستانی ئێران و دەچوونە دێهاتەکان و خەڵك یارمەتی دەدان. کەچی پاسگاکان بەبەر تەقەو تۆپیان دەدان و لەو دیوو سنوریان دەکردنەوە بۆ ژێر دەستی عێراق. پارتی بە ئارەزووی خۆیان لە ناو شارەکانی ئێراندا تەڕاتێنیان دەکرد بەمە خەڵك بە ئاشکرا بۆی دەردەکەوت کە یەکێتی هێزێکی رەسەنی شۆڕشگێری کوردایەتییە، لەو دیوو عێراق لێیان دەکوژێ و لەم دیوویش ئێران وەبەر تۆپانیان دەدا. ئەم حاڵەتە یارمەتی زۆری یەکێتی دا کە وەك هێزێکی رەسەنی کوردایەتی لەبەر چاوی خەڵکی کوردستانی ئێران خۆشەویست بێت و لەگەڵ پارتی دا بەراوردی پێبکات.[1]

[1]- چاوپێکەوتن لەگەڵ (سەلاحەدینی موهتەدی) لە ٢٠٠١/٢/١٩، لە سلێمانی

سێیەم : کوردستانی ژێر دەستی سوریا :-

یەکێتی لەگەڵ زۆربەی کوردەکان پێوەندی باش بوو بە حوکمی ئەوەی هەر لەسەرەتادا سوریای کردبوو بە بنکەی سەرەکی خۆی. و پارتە کوردیەکانی ئەوێش بە ئاشکرا لە ناوسوریادا کاریان دەکرد، لەوانە (پارتی دیموکراتی پێشکەوتنخواز) کە مامۆستا(حەمید دەرویش)سکرتێری بوو،[1] و (پارتی دیموکراتی چەپی سوریا) کە (یوسف دیبۆك) سکرتێری بوو، زۆر دۆستی یەکێتی بوون.[2] بەڵام لەوانەی کە لەگەڵ یەکێتی دا نەیار و ناکۆك بوون دەستەی (صلاح بدرالدین)بوو،* کە هاوکاری (پ. د. ك)بوو، لەهەمان کاتدا ناوبراو

---

[1] چاوپێکەوتن لەگەل مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە(١٢٩٨)، ١٩٩٦/٦/٢.

[2] چاوپێکەوتن لەگەڵ (عومەری شێخموس) لە ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

* صلاح بدرالدین لە سەرەتادا سکرتێری پارتی دیموکراتی چەپی سوری بوو، بەڵام ناوبراو پێوەندی بە موخابەراتی عیراقەوە هەبوو، موخابەرات لەڕێگەی (شێخ جەبار تاهیر شەریف)ەوە داوایان لێ کردبوو کە بەیانێك دژی بەیانەکەی دامەزراندنی (ی.ن.ك) دەر بکات، تەنانەت موخابەرات دەقی بەیانەکەشیان بۆ نوسی بوو کە بە چ شێوەیەك بڵێت، بەڵام لە ژمارەی شەش کەس لە ئەندامانی مەکتەبی سیاسی حزبەکەی، پێنج کەس دژی دەرکردنی ئەم بەیانەبوون، تەنها صلاح بدرالدین سور بوو لەسەر دەرکردنی بەیانەکە. ئیتر لەسەر ئەمە سەرجەم ئەندامانی مەکتەبی سیاسی بڕیاری دەرکردنی صلاح بدرالدین دەدەن لە حزبەکە چونکە پێوەندی پێوەندی بە حکومەتی عیراقەوە هەبوو. دواتر صلاح بەتەنها لە سەر داخوازی موخابەراتی عیراقەوە بەیانەکەلە دژی یەکێتی دەردەکات. (چاوپێکەوتن لەگەل مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە(١٢٩٨)، ١٩٩٦/٦/٢).

پێوەندییەکی توندو تۆڵی بە رژێمی بەعسی بەغداوە هەبوو، لەهەمان کاتیشدا زۆر بەتوندی دژی دەست پێکردنەوەی شۆڕشی چەکدارانەی نوێکورد و یەکێتی بوو. هەر لەسەر داوای بەغدا بەیانێکی دژ بە یەکەم بەیانی دامەزراندنی ی. . ن. ك بلاو کردەوە.[1]

هەوالنامەی کتێب

[1]– نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانووبەوە، ل١٢٠ .

–چاوپێکەوتن لەگەڵ (عومەری شێخموس) لە ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

باسی دووەم:
پەیوەندی یەکێتی بەهێزە بەرهەڵستکارەکانی عێراقەوە

یەکێتی نیشتمانی کوردستان هەر لە سەرەتای دامەزراندنیەوە لە سەر ئاستی عێراقدا هەوڵی‌داوە هاوپەیمانی‌یەك لە نێوان جولانەوەی شۆرشگێرانەی گەلی کورد وئۆپۆزیسیۆنی نیشتمانی وپارت و رێکخراوە نیشتمان پەروەرو دیموکرات وپێشکەوتنخوازەکان ببەستێ[1] ئەم هاوخەباتیەش لە سەرەتاوە دروشمی سەرەکی رێبازی راستەقینەی (ی.ن.ك) بووە لە گەڵ هێزە شۆرشگێرو پێشکەوتنخوازەکانی عێراق و کوردستاندا، بۆ یەکەمین جار بوو لە مێژووی باشووری کوردستاندا، کە خەباتی حزبێکی سیاسی بە هاو خەباتی وهاوکاری لە گەڵ حزبە پێشکەوتنخوازەکانی عێراقدا دەچێتە کایەی شۆرشەوە.[2]

لەم بارەیەوە لە یەکەم بەیانی دامەزراندنی (ی.ن.ك) دا هاتووە:" دەبێ هێزە شۆرشگێرەکانی کوردستان شان بە شان لە گەڵ تێکڕایی هێزە پێشکەوتنخوازو نەتەوەیی‌یە چەپەکان لە عێراقداکار بکەین بۆ ئەنجام دانی ئەرکەکانی شۆرشی نیشتمانی دیموکراتی کە رووبەڕوی گەلی عێراق بە هەردوو نەتەوەی عەرەب و کورد وکەمینەکانی دەبێتەوە".[3]

لەم روانگەیەوە یەکێتی پێی وابوو کە بە عێراقی کردنی شۆرش، فرمانێکی پێویست بوو بۆ گێڕانەوەی بزوتنەوەی رزگاری گەلی کورد بۆ سەر ڕێ وشوێنی سروشتی خۆی، وسوك وئاسان کردنی گیروگرفت وکەم

---

[1] ئایا مەسەلەی کورد یەك مەسەلەیە یا چەند مەسەلەیەکە ول١٦.

[2] مام جەلال: سەروەری یۆبیلی زوین ول١٥.

[3] یەکەم بەیانی دامەزراندنی ی.ن.ك لە ١٩٧٥/٦/١، بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٥)

وکوڕیيەکانی خەباتی رزگاریخوازی گەلی کورد. لەبەر ئەوەی لە عێراقدا یەک رژێمی فاشستی ودکتاتۆری و یەک دەوڵەت وپەک سوپا وهتد... هەیە، گەلی عەرەب و کورد وکەمایەتیەکان دەچەوسێنێتەوە، هەر چەندە ئەو چەوساندنەوەیە لە ڕوی نەتەوایەتیەوە یەکسان نیە، بەڵام لە چەندین روی تردوە ناوکۆییە و ناکۆکی سەرەکی عەرەب وکورد وکەمایەتیەکان لەگەل رژێمی کۆنەپەرستی عێراقدایە. نەک هەر گەلێك لە گەلێ هێزێکی جیاوازدا، وگەلی کورد ناتوانێ لە ڕوداوە سودبەخش وزیان بەخشەکانی عێراق خۆی لابدات و جیابکاتەوە. بە هەر شێوەیەك بیەوێ یانەیەوێ و پێی بزانێ یانەزانێ کار لە یەکتر دەکەن.[1]

کۆمەڵە وحزب وڕێکخراوە بەرهەلستکارەکانی عێراق کە چوبونە سوریا ڕێکخراوێکی (بەرەیی)یان دامەزراندبوو بە ناوی (التجمع الوطني العراقي=توع)، ئەو حزب وڕێکخراوانەی لەم بەرەیەدا کۆبوبونەوە بریتی بوون لە مانە:

1-حزب البعث العربي الاشتراكي- قيادة قطر العراق.

2-الحركة العربية الاشتراكية.

3-الحزب الشيوعي العراقي-القيادة المركزية.

4-مؤتمر القوميين الاشتراكيين.

5-الحزب الاشتراكي.

[1] کۆمەلەی رەنجدەرانی کوردستان: ڕێبازی کۆمەلە، گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە (٥)، ل٢.

6- الجيش الشعبي لتحرير العراق[1]

(التجمع الوطني العراقی) ئەم هەڵوێستەی(ی.ن.ك) یان بە ئیجابی هەڵسەنگاند وپێشوازیان لێکرد. بۆیە لە تەممووزی ١٩٧٥ دا سەرکردایەتی (توع) بروسکەیەکیان بۆ دەستەی دامەزرێنەری یەکێتی ناردو تیایدا پیرۆزبایی دامەزراندنی (ی.ن.ك)یان لێکردن و خۆشحاڵی خۆیان دەربڕی بەرامبەر دووبارە سەرهەڵدانەوەی جولانەوەی کورد وهیوای سەرکەوتنیان بۆ دەخواستن[2].

یەکێتی دوای ئەوەی بە تەواوی لە سوریا جێگیربوو و ئەوێی کرد بە مەڵبەندی سەرکردایەتی خۆی، دەبوو هەلوێستی خۆی لە (التجمع الوطنی العراقی) رون بکاتەوە. سوریا بۆ یەکێتی پێویست بوو، چونکە لەلایەکەوە وەك دەوڵەتێك پشتگیری لە شۆرشی کورد دەکرد لەوکاتەدا، لەلایەکی تریشەوە بنکەی سەرکردایەتی یەکێتی لێبوو کە شوێنێکی شیاو بوو بۆ ئەو کاتەو نزیك بوو لە مەڵبەندی شۆرشەوە کە باشوری کوردستان بوو.

بەڵام مانەوەی یەکێتی لە سوریا وڕاپەراندنی کارەکانی ئەو کاتە بەند بوو لەسەر ئەوەی یەکێتی ببێتە ئەندامی (التجمع الوطنی

---

(١) صلاح الخرسان: التيارات السياسية في كردستان العراق، ل٣١٨؛ نەوشیروان مستەفا ئەمین: لە کەناری دانوبەوە، ل٦٥؛ عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٧٧)، ٢٠٠١/٧/٧

(٢) دەقی بروسکەی پیرۆزبایی (قيادة التجمع الوطني العراقی) بۆ دەستەی دامەزرێنەری(ی.ن.ك) لە تەممووزی ١٩٧٥دا، بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٩)

العراقی).[1] بەڵام ئەندامێتی یەکێتی لەم بەرەیەدا، هەروەك (نەوشیروان مستەفا) دەنوسێت :یەکێتی دەخستە ژێربـاری چـەند ئیلتیزامێکـی سیاسی گرانەوە، لە وانە:

1- دەبوایـە شۆڕشـی کـورد بەشـێك بـێ لـە شۆڕشـی عێـراق و دروشمەکانی شۆڕشی کورد بەشێك بێ لە شۆڕشی عێراق و دروشمەکانی شۆڕشێکی عێراقی بەرزبکاتەوە ویەکێتی لەژێر ئالای (التجمع الوطنی العراقی)دا شۆڕش بکات.

2-دەبوایـە یـەکێتی روخانـدنی رژێـم بکاتـە ئامـانج و دروشمـی سەرەکیی خۆی، کە ئەمەش کاری ئەو نەبوو.

3- دەبوایە یەکێتی تا ڕوخاندنی رژێمی بەعس دریژە بە خەبات بداو هیچ جۆرە سازین و چارەسەرێکی مام ناوەندی قبول نەکات.

لەبـەر ئـەم هۆکارانـە یـەکێتی نەدەبووایـە ببـێ بـە ئەنـدام لـە(التجمع الـوطنی العراقـی)دا، ئەگەرچـی کـەوتبووە ژێـر بـاری کۆمـەڵێك ئیلتیزاماتیشەوە لەو سەردەمەدا.

بەڵام لە کۆبونەوەیەکی دەستەی دامەزرێنەردا کە لە ١٩٧٥/١٢/١٧ دا لە دیمەشق بەستراو تەنها (عمر شێخموس) ئامادەنەبوو[2]. ئەم باسە خرایە بەر لێکۆڵینەوەو هەڵسەنگاندن و دەنگدان، کە ئایا (ی.ن.ك) ببێ بە ئەندام لە (التجمع الوطنی العراقی) دا یان نا؟ لە نێو ئەندامانی دەستەی

---

[1] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لە کەناری دانوبەوە، ل٦٥.

(٢)عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٧٧)، ٢٠٠١/٧/٧ .

دامەزرێنەر دا تەنها(نەوشیروان مستەفا) و(عادل مراد) دەنگیان بۆ ئەندامەتی (ی.ن.ك) نەدا بۆ ئەندامەتی نێو بەرەی(التجمع الوطنی العراقی).

لەم بارەیەوە(نەوشیروان مستەفا) بیرورای وا بوو کە :" یەکێتی نەچێتە ژێربارى هیچ ئیلتیزامێکى سیاسیەوە و خۆى نەبەستێتەوە بەهیچ رێکخراوێکى تر‌ەوە. بۆ ئەوەى ئازادى جولاندنەوەى هەبێ "[1] بەڵام بە زۆرایەتى دەنگ دەستەى دامەزرێنەر یەکێتى بڕیاریدا ببێ بە ئەندام لە(التجمع الوطنی العراقی)[2] دا ودواتر کەوتە گفتوگۆ لە گەلیدا و زۆر مەسەلەى پێ سەلماند* لە وانە:

-پرۆگرامى(التجمع الوطنی العراقی) دەستکارى کرا، مافەکانى کورد رونتر وفراوانتر خرایە ناوى.

-(التجمع الوطنی العراقی) بەڵێنى دا کە توانای ماددى ومەعنەوى بۆ شۆرشى کورد دابین بکەن وشۆرشەکە گەشە پێبدەن بۆ شۆرشێکى عیراق لەروى سەرکردایەتى و بەشدارى ومەیدانیى کارەوە.

-(التجمع الوطنی العراقی) بەڵێنیان دا کە هاوکات لەگەڵ دەست پێکردنەوەى خەباتى چەکدارى لە کوردستاندا، ئەوانیش لە ناوەراست و لە خوارووى عێراقدا چالاکى شۆرشگێرانە دەست پێبکەن[3].

---

(١) نەوشیروان مستەفا ئەمین: لە کەنارى دانوبەوە، ل٦٥.

(٢) -عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٧٧)، ٢٠٠١/٧/٧ .

* بڕوانە هەردوو پاشکۆى ژمارە (١٢) و (١٣)

(٣) نەوشیروان مستەفا ئەمین: لە کەنارى دانوبەوە، ل٦٦.

بـەلام بـەکردەوە شۆرشـەکە نـەکرا بـە شۆرشـێکی عێراقـی. هێـزە عێراقیـەکان نـەك هـەر نـەیانتوانی شۆرشـەکە بگەیەننـە خـواروی عێـراق و ئـەهوارەکان و تەقینـەوە بخەنـە شـارەکانی عێراقـەوە بـەڵکو هەنـدێك لـەو ریکخراوانە ئامادەنەبوون بگەڕێنـەوە کوردستانیش. تـەنها سـەرکردایەتی هەرێمی عێراق (حزبی بەعس) و (جیش التحریر الشعبی)[1] نـەبێ کـە بـە پێی توانای خۆیان گەڕانـەوە کوردستان، توانای ئـەوانیش زۆرکـەم بـوو، بـەڵام ئـەوانی تـر هیچـیان نـەکرد. بـەڵکو زۆربـەی ئۆبـالی شۆرشەکەقورسـایییەکەی هـەر لـە ئەسـتۆی(ی.ن.ك) دا مایـەوەو خـۆیێن رشتن وکوژران هەربەشی یەکێتی بوو.

هەوالنامەی کێبڕکێ

[1] یەکێتی نیشتمانی کوردستان: گفتوگۆی شۆرش لە گەڵ میری، ل٥٩.

باسی سێیەم:
پەیوەندی یەکێتی
لەگەڵ بزوتنەوەی ئازادیخوازی گەلانی نێوچەکە

جولانەوەی شۆڕشگێڕانەی گەلی کورد، جولانەوەیەکی رزگاریخوازانەی فراوانترین بەشی کۆمەڵانی خەلکی کوردستانە دژبە چەوسانەوەی چینایەتی و نەتەوایەتی و لەپێناوی سەربەستی گەلی کورد و دیاری کردنی چارەنوسی خۆیدا، ئەلقەیەکی لە پسان نەهاتوی شۆڕشی ڕزگاری نیشتمانی گەلانی دنیایە کە ئەویش بەشێکی گرنگی شۆڕشی جیهانی پێك دەهێنێ. جولانەوەیەکیش ئەوە سروشت و ڕێباز و ئامانجی بێ، هەموو هێزە شۆڕشگێڕ و پێشکەوتنخوازەکانی کوردستان و ناوچەکە و دنیا پێویستە هاوپەیمانی ڕاستەقینەی بن، بێگومان هەموو هێزە داگیرکەرو کۆنەپارێزەکانیش دەکەونە دژایەتی کردنی.[1]

لەگەل ئەوەشدا (ی.ن.ك) باش لەو ڕاستیەیە گەیشتبو کە بە تەنها ناتوانێ لەم ناوچە گرنگە و لە دنیادا بژیت و دڕێژە بە خەبات بدات گەر دوور بێت لە پەیوەندییەکی هاوکارانە لەگەڵ ئەو هێزانەدا. بەواتایەکی دیکە یەکێتی ناتوانێ بێ هەلوێست و بێ پەیوەندی لەگەل دیاردەکانی ژیانی سیاسی و گەلان و دەولەتانی نێوچەکەدا، هەڵبکات و ناشتوانێ دوورە پەرێزی بەرژەوەندی و نەخشەی ڕێکخراو و لایەنە سیاسییەکانی گۆڕەپانی زۆرانی و ململانێی ناوچەکە و دنیادا بوەستێت.[2] بۆیە یەکێ

---

[1] ئایا مەسەلەی کورد یەك مەسەلەیە یا چەند مەسەلەیەکە؟ ل ١٠

[2] کۆمەلەی ڕەنجدەرانی کوردستان: هاوپەیمانی نەك کلکایەتی دۆستایەتی نەك نۆکەرایەتی، گۆڤاری کۆمەلە، ژمارە (١٢)، خولی سێیەم، مارت ١٩٨٦، ل٤

لـه هێلـه سـەرەکییەکانی کـارکردنی هەرلەسـەرتاوە دروسـت کردنـی پێوەندی بوو لەگەل بزوتنەوەی رزگاریخوازی گەلانی نێوچەکە. لەم ڕوەوە لە یەکەم بەیانی دامەزراندنیدا سلاّو دەنێرێ بۆ شۆڕشی زەفار و ئەریتریا و هێزە پێشکەوتنخواز و شۆڕشگێڕەکانی ئێران و تورکیا و هاوخەباتی خۆی دەردەبڕێ لە گەلیاندا.[1]

لە پرۆژەی بەرنامەو پێڕەوی نێوخۆش دا هاتوە کە "(ی.ن.ك) خەبات دەکـات بـۆ پێکـەوە گرێـدانی بزوتنـەوەی خـەلکی کوردسـتان لەگـەل بزوتنـەوەی رزگاریخوازانـەی گـەلانی دنیـای سـێیەم و بزوتنـەوەی شۆڕشـگێڕانەی چـینی کرێکـاری ولاتـانی سـەرمایەداری و دەولەتـە سۆسیالیستەکاندا".[2] پێکەوە گرێدانی خەباتی ڕزگاریخوازانەی خەلکی کوردستان و بزوتنەوەی ڕزگاریخواز و شۆڕشگێڕانەی عەرەب، فارس، تورك، ئازەری، بلوچ و گەلانی تر، بۆ شکاندن و دەرکردنی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و روخاندنی حوکمی چینە کۆنەپەرستەکانی ناوچەکە، و تەواو کردنـی سـەربەخۆیی نیشـتمانی سیاسـی و ئـابووری، و گەشـەپێدانی دیموکراسی لە ڕۆژهەلات دا.[3]

(ی.ن.ك) کـە ئـەم بڕگەیـەی لـە بەرنامـەی خۆیـدا جـێگیر کردبـوو، دەیزانـی پێویسـتە لـە سـەری کـە ڕێـز و پێگـەی بزوتنـەوەی کـورد لـەلای بزوتنەوەکانی ڕزگاریخواز و دەولەتانی بەرهەلستی پەیماننامـە سـەربازی

---

[1] یەکەم بەیانی دامەزراندنی ی.ن.ك لە ١٩٧٥/٦/١،

(٢)الاتحاد الوطني الكردستاني: حول الحركة التحررية للشعب الكردى في كردستان العراق، ص٦٦، بڕوانە پاشکۆی ژمارە(٢٩)

[3] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل٦٥

یه کۆلۆنیالەکان لە نێوچەکەدا بگێڕێتەوە. چونکە شۆڕش لە بنەڕەتدا بەندە بە کۆمەلێك بنەماو دروشم و بە های پیرۆز ئەگەر هەلسوڕێنەرانی سازشیان لەسەر کرد، ئەوا دەبێتە ئامرازێك دژی گەل و پەل و پۆی دام و دەزگاکانی ئەو لایەنەی کە سازشیان لە گەلدا کردوەو لە دژی بزوتنەوە تێکۆشەرەکان، لە پێناوی ئازادی و سیاسی و ژیانی دیموکراتیدا بەکاری دەهێنی.

لەو سەردەمەشدا خەبات لە سایەی ئەو هەل و مەرجە سەختە ناوخۆیی و ناوچەیی و نێودەولەتیانە و کەمی تواني ماددیدا مەسەلەیەکی ئاسان نەبوو. ڕێگاکەش لە هەموو لایەکەوە پڕلە کەند و کۆسپ و مەترسی بوو بەڵام باوەڕ بە خۆبون و بە وزەی لەبن نەهاتوی کۆمەلانی خەلك و عەدالەتی مەسەلەکەو پاشەڕۆژی گەش ... هەموو ئەمانە پالیان بە (ی.ن.ك)ەوە دەنا بەسەر ئەو کۆسپ و تەگەرانەدا زاڵبێ.

ئەو کەسانەی لە دامەزراندنی (ی.ن.ك)دا بەشدار بوون، لە بواری سیاسەت و خەباتدا تازە نەبوون، بۆیە بەو شارەزاییەی کە هەیانبو زۆر بایەخیان بە مەسەلەی پێوەندی بەستن لەگەل هێزە سیاسیەکانی نێوچەکە دەدا، بۆ ئاگادارکردنیان لەوەی کە خەباتی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد هەر بەردەوامە.[1]

بۆ ئەم مەبەستە یەکێتی یەکەمین نوسینگەی خۆی لە (بەیروت) کردەوە. ئەمەش مانای گرنگی دانی یەکێتی دەگەیاند لەگەل

---

(١) –عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٧٣)، ٢٠٠٠/٦/٩.

شۆڕشگێڕانی دنیادا، کە ئەو کاتە (بەیروت) یەکێك لە بنکە سەرەکییەکان بوو و زۆربەی بزوتنەوە ڕزگاریخوازەکانی ناوچەکە لەوێ کۆبوبونەوە.[1]

لەم بارەیەوە مام جەلال ڕۆڵێکی کاریگەری گێڕا لە پێوەندی کردن بە هێز و لایەنە هاوسۆزەکان لەگەل مەسەلەی کورددا. بەتایبەتی لەگەل هێزە ڕزگاریخوازەکانی فەلەستین.[2] چونکە پێوەندیی لەگەل سەرانی فەلەستینی خۆش بوو، دۆستایەتی لەگەل (یاسر عەرەفات) و (جۆرج حەبەش) و (نایف حەواتمە)دا هەبوو. لەو ڕێگایەوە یەکێتی پێوەندی لەگەل دامەزراندبوون. بەلێنیان دابوو یارمەتی یەکێتی بدەن بە چەك و مەشق پێ کردنی کادرو پێشمەرگەکانی، ئامادەبوون هاوکاری یەکێتی بکەن لەوەی کە بنکەی پێشمەرگایەتی لە لوبنان دابمەزرێنێ.[3]

یەکێتی پێوەندی بە زۆربەی ڕێکخراوە فەلەستینیەکانەوە هەبوو، لەوانە:

- حركة التحرير الفلسطيني (فتح)
- الجبهة الشعبية لتحرير فلسطين (جۆرج حەبەش)
- الجبهة الديمقراطية لتحرير فلسطين (نايف حواتمة)
- الجبهة الشعبية – القيادة العامة (أحمد جبريل)

---

[1] عادل مراد، چۆنیەتی دامەزراندنی یەکێتی بۆ ڕێبازی نوێ دەگێڕێتەوە، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٢)، ل٨١.

[2] د. کەمال فوئاد: سەرەتاکانی دامەزراندن و دەست پێکردنەوەی شۆڕش، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژ (١٩)، ل ٢٨.

[3] نەوشیروان مستەفا ئەمین: لە کەناری دانوبەوە، ل٧٤.

- جبهة النضال الشعبي الفلسطيني (د.سمير عوشة)[1] و

ئەم رێکخراوانە سەرباری ئەوەی زۆربەیان پێوەندیان لەگەل عیراقدا زۆر باش بوو، بەلام لەگەل (ی.ن.ك)یشدا دۆست بوون و پێوەندیان نەبڕی و بە ئاشکرا دەیانگوت (ی.ن.ك) هێزێکی شۆڕشگێڕە.[2]

لە (لوبنان)یش یەکێتی پێوەندی لەگەل (حزب الشيوعي اللبناني) و (منظمة العمل الشيوعي)دا باش بوو.[3]

لە تورکیاش لەگەل (الجيش الشعبى لتحرير تركيا)[4] و (پارتی چەپی کۆمۆنستی یەکگرتوی تورکیا)[5] دا پێوەندی هەبوو. هەروەها لە ئێرانیش دا (ی.ن.ك) پێوەندی لەگەل (رێکخراوی مجاهدینی خلقی ئێران)و (بەرەی نیشتمانی) و (حزبی تودەی شۆڕشگێڕ – ماوی–) و (رێکخراوی فدائی خلقی ئێران)دا بەستبو و هاوکاری لە نێوانیاندا هەبوو.[6]

---

[1] عادل مراد: چۆنیەتی دامەزراندنی یەکێتی بۆرێبازی نوێ دەگێڕێتەوە، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٢)، ل٨١.

[2] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل٨٢.

[3] چاوپێکەوتن لەگەل د. فۆاد معصوم لە ٢٠٠١/٣/٣، لە سلێمانی. الاتحاد، العدد (٣٨٤)، ٢٠٠٠/٨/٢٥ .

(٤) –عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٨٤)، ٢٠٠٠/٨/٢٥.

[5] چاوپێکەوتن لەگەل عمر شێخموس، لە ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

(٦) عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٨٤)، ٢٠٠٠/٨/٢٥؛ چاوپێکەوتن لەگەل عمر شێخموس لە ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

هەولێر کتێب

جگـه لەمانەلەگـەل کۆمـەلێك حـزب و ڕێکخـراوی تـری بزوتنـەوەی ڕزگاریخوازی گەلانی نێوچەکەدا، پێوەندی بەستبوو، لەوانە:

(الجبهـة الشـعبية لتحريـر بحـرين) و (الجبهـة الشـعبية لتحريـر اريتريا)[1] و (الجبهة الشعبية لتحرير عمان- ظفار) و (الحزب الأشتراكى اليمينى) و هێزە چەپەکانی ئوردن و مصر و مەغریب.[2]

هـەر سـەبارەت بـە پێوەندییـەکانی یـەکێتی لەگـەڵ ئـەو هێزانـەدا، (عادل مراد) دەڵێ: "لەگەل زۆربەی ئەو ڕێکخراوانەی لە لوبنان بنکەیان هەبوو پێوەندیمان باش بوو، لەوانە : ڕێکخراوەکانی سودانی، مصری، مـەغریب، تونسی، سعودی، ئەرمـەنی، یەمـەنی باکور، یەمـەنی خواروو، یابانی، ئیتالی، ئیسپانی، هەروەها ڕێکخراوەکانی ئەمریکای لاتین و لەگەڵ ئیرلەندیەکانیش پێوەندیمان هەبوو...".[3]

لەهـەمان کاتـدا وەك عومـەر شـێخموس دەڵـێ: (ی.ن.ك) ڕێزێکـی گـەورەی لێ دەگـیرا لەلایـەن ئـەو پـارت و ڕێکخراوانـەوە، پێوەنـدی و هاوکاریـیـە کـە لەگـەڵ کاتـدا هـەر لـە ڕوی سیاسـی و ئایدیۆلۆجیـیـەوە نەدەمایەوە و لە ڕوی پراکتیکیشەوە دەکرا.[4]

---

[1] عادل مراد، چۆنیەتی دامەزراندنی یەکێتی بۆ ڕێبازی نوێ دەگێڕێتەوە، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٢)، ل٨٢.

(٢) عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٨٤)، ٢٠٠٠/٨/٢٥.

[3] عادل مراد، چۆنیەتی دامەزراندنی یەکێتی بۆ ڕێبازی نوێ دەگێڕێتەوە، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٢)، ل٨٢.

[4] چاوپێکەوتن لەگەل عمر شێخموس، لە ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

ئەگەرچی دوای سەرهەلدانی (ی.ن.ك) شالاوێکی بەرفراوان لەلایەن دوژمنانی کوردەوە دەستی پێکردبوو، بەو مەبەستەی لە گرنگی دامەزراندنی (ی.ن.ك) کەم بکەنەوە، بەلام لەگەل ئەوەشدا یەکێتی توانی پەیوەندی دۆستانەی لەگەل هێز و پارتە سیاسییەکانی بزوتنەوەی گەلانی رۆژهەلاتدا پەرەبسێنێ.

هەوالنامەی کێبڕ

هەوالنامەی کتێب

باسی چوارەم:
پێوەندیەکانی یەکێتی لەگەڵ دەوڵەتانی نێوچەکە

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان باش لەوە گەیشتبوو کە، کاریگەریو توانای هێزی هەر لایەنێك بەتەنها بەهی خۆی پێوانە ناکرێ. هێزی ڕاستەقینەی هەر لایەنێکی سیاسی بریتیە لە هێزی خۆی و هێزی دۆستەکانی پێکەوە. دەتوانین بڵێین، خاڵە لاوازەکانی بەرەی دوژمنیش بەبەشێ لە سەرچاوەی هێزو توانای ئەو لایەنەی تر لە ململاێنێ کەدا لەقەڵەم دەدرێ.

لێرەدا بەڕۆشنی دەردەکەوێ، دۆستایەتی و هاوپەیمانی بریتییە لەو هۆیەی کە لایەنێکی سیاسی بۆ گەورە کردن و بەهێز کردنی تواناو هێزی خۆی، بۆ پاراستنی خۆی و مەسەلەکەی، بۆ پارستنی بەرژەوەندی و گەشەکردن و بۆ پێشەوە چوون، بۆ سەرکەوتن و دەستکەوتی سیاسی لە ململانێکەدا دەیگرێتەبەر، واتا کۆکردنەوەی هێزی تر بۆ خۆی، بۆمەسەلەکەیەتی.

ئاشکرایە ئەو هێزو توانا زیادەیە، کە بە هاوپەیمانی و دۆستایەتی لایەنی تر دابین دەکرێ، هەر لە خۆوە، و بە خۆڕایی نییە. بەڵکو پرۆسەیەکە لە ڕووی دوژمنی هاوبەشدا، یا بۆ بەرژەوەندی هاوبەش کە دۆستەکان بەشێك لە هێزو توانای خۆیان دەخەنە سەر هێزو توانای

هەوالنامەی کێبڕکێ

ڕێکخراو یاخود جولانەوەکە. بۆ ئەوەی جولانەوەکەش هێزو توانای خۆی بخاتە سەر هی ئەوان.[1]

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەرکی بە پێویستیی دۆزینەوەی هاوپەیمانە ستراتیجیەکان و تاکتیکیە کان کردبوو. پۆل پۆل کردنی هاوپەیمانان و دۆستەکانیشی بەپێی لێکدانەوەی زانستی و بەرژەوەندیە بالاو گەورەکانی جولانەوەی شۆرشگێڕانەی کوردستان، بە کارێکی پێویست دەزانی، بۆیە پێی وابوو کە پێویستە :

- هاوپەیمانی و دۆستایەتی، هەموو ئەو لایەن و ڕێکخراوە سیاسیانە، هەموو ئەو بزوتنەوەو دەوڵەتانە بکات کەلەسەر ئاستی ستراتیجی، یاخود لەسەر ئاستی تاکتیکی لەگەڵیان یەك دەگرنەوە.

- هاوپەیمانی و هاوخەباتی لە دۆستایەتی جیا بکاتەوە، هاوپەیمانی ستراتیجی لەهی تاکتیکی جیا بکاتەوە. دۆستایەتی دڕێژ خایەن لە هی تاکتیکی کورت خایەن جیا بکاتەوە. لە هەمووی گرنگتر ئەوە بوو کە هەمیشە، لە هەموو هەلو مەرجێکدا هاوپەیمانی و دۆستایەتی لە ڕەدو کەوتن و کلکایەتی، لە نۆکەرایەتی جیا بکاتەوە. یەکێتی بەردەوام دەیگوت "دۆستایەتی دەکەین و نەفرەت لە نۆکەرایەتی دەکەین".[2]

بۆیە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لەسەر ئاستی ناوچەکە ... پێوەندیەکانی هاوپەیمانێتی بوو لەگەڵ جولانەوەی ڕزگاری خوازانەو

---

(١)– کۆمەلەی ڕەنجدەرانی کوردستان. هاوپەیمانی نەك کلکایەتی، دۆستایەتی نەك نۆکەرایەتی، گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە (١٢)، خولی سێیەم، ١٩٨٦، ل ٥.

(٢)– شوان: هەلوێستی کۆمەڵە دەربارەی هەندێ مەسەلەی ستراتیجی، ل٢١.

دیموکراتی و پێشکەوتوانەی گەلانی نێوچەکەو هەندێك لەو دەوڵەتانەی کە بەرژەوەندی هاوبەش و دوژمنی هاوبەشیان هەبووکۆی کردبونەوە لە گەڵ یەکێتی دا نەك لەگەڵ دەوڵەت و هێزە کۆنەپەرست و نۆکەرەکان.[1]

یەکێتی پێی وابوو کە پێویستە سەربەخۆیی سیاسی خۆی و سەربەخۆیی جولانەوەی شۆرشگێرانەی کوردستان بپارێزێ، و ڕێگا لە پاشکۆیەتی، و لەبەستنەوەی جولانەوەکە بەستراتیجی ئەم دەوڵەت و ئەو دەوڵەوت بگرێ. ئەمە بەردی بناغەی سیاسەتی یەکێتیبوو.[2]

گەلی کورد لە دوای هەرەسی (١٩٧٥) هوە بێکەس و کەساس بوو لە ڕووی هاوپەیمانێتی لەگەڵ دەوڵەتەکاندا، بەعس کەوتبووە ویزەی، ڕۆژئاواو ڕۆژهەلاتی ئەم جیهانە پڕ لافی سۆسیالیزم و دیموکراسیەیە، دوژمنەکەیان پڕ چەك دەکرد و کوردیان فەرامۆشی بەرژەوەندییەکانی جەنگی سارد کردبوو. دەوڵەتانی ناوچەکە، کە هاوکاری کوردیان دەکرد زۆر کەم بوون، سوریا یەکێ لەو دەوڵەتانە بوو کە بەپێی ناکۆکیە سیاسیەکانی ناوچەکەو دوژمنایەتی لەگەڵ بەعسی عێراقدا پشتیوانی هێزە سیاسیەکانی عێراق و کوردستانی دەکرد. ئەم یارمەتیەش لەوەوە سەرچاوەی دەگرت کە سوریاو عێراق لە ساڵی ١٩٧٥دا لە سەر ئاوی فورات گیرگرفتێکی گەورە لە نێوانیاندا هەبوو، و ناکۆکی ئایدۆلۆژیش لە نێوان هەردوو باڵی حزبی بەعسی سوری و عێراقیدا هەبوو،[3] هەروەها

---

[1]– ئایا مەسەلەی کورد یەك مەسەلەیە یە چەند مەسەلەیەك ؟ ل١٦.

[2] – شوان: هەلوێستی کۆمەلە دەربارەی هەندێ مەسەلەی ستراتیجی، ل٢٠.

[3] محمودی مەلا عزەت: بازنەکانی ململانێ و ستراتیجی ئاسایشی نەتەوەی کورد، ل١٣٦.

ناکۆکی زۆر توندو تیژ له نێوان شەخسی سەدام حسێن و حافظ ئەسەد دا هەبوو و ژمارەیەك لە سەرکردایەتی حزبی بەعسی سوری چوو بوونە عێراق، پەنابەر بوون و لە (قیادەی‌قەومی) دا بەشداریان دەکرد سەرباری ئەمانە لەسەر مەسەلەی فەلەستین و رێککەوتنامەی جەزائیریش بۆ چوونی جیاوازی گەورەیان هەبوو. لە ئەنجامی ئەم جیاوازیانە سوریەکان لە ڕوانگەی سیاسەتی پڕاگماتیکی خۆیانەوە ئامادە بوون یاریدەی ئۆپۆزیسۆنی عێراقی بدەن، کە جولانەوەی کوردیش بەشێك بوو لەم ئۆپۆزیسۆنە.[1]

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە کاتی دامەزراندنیدا سوریای کرد بە بنکەی سەرکردایەتی و شوێنی خۆ ڕێکخستن و مەشق پێکردنی هەندێ کادیرو پێشمەرگەکانی و چاپ و بلاوکردنەوەی ئۆرگان و بەیاننامەکانی، و سوریەکان ڕێگەیان بەو کەسانەدا کە لە ئێران و عێراق و تورکیاوە بۆ لای یەکێتی دەچوون، جا چ لە ڕێگەی فرۆکەخانەی دیمەشقەوە بوایە، یاخود بە قاچاغ لە سنوورەکانەوە بە پێ بچوونایە بۆ پێوەندی کردن بە (ی.ن.ك) ەوە.[2]

دەربارەی پێوەندی نێوان (ی.ن.ك) و سوریا، مام جەلال دەلێت : "هەرگیز چاکەی سوریامان لە بیر ناچێتەوە، بەڕاستی ئەو سەردەمە سوریا نەبوایە نەمان دەتوانی ئەو کارە وەك پێویست ئەنجام بدەین، سوریا نەك هەر دەرگای بۆ کردینەوە، دەرگای سیاسی، دەرگای

---

(١)– چاوپێکەوتن لەگەڵ عمر شێخموس لە ١٣/١٠/٢٠٠٠، لە سلێمانی.

(٢)– عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٨٤)، ٢٥/٨/٢٠٠٠ .

ڕێکخستن، دەرگای پروپاگەندە، بەڵکو دەرگای ڕاهێنانی پێشمەرگەشیی بۆ کردینەوە، دەرگای چەك پەیداکردنی بۆ کردینەوە کە چەکمان پێبدات و کەرەسەکانی شۆڕشمان بۆ بێنێتە دی، بۆیە بەڕاستی (ی.ن.ك) زۆر قەرزاری سوریایە".[1]

هەرلەم بارەیەوە (نەوشیروان مستەفا) ش دەنوسێت : " ئەگەر دامەزراندنی یەکێتی و هەڵگیرساندنەوەی شۆڕش دوای هەرەس، بەسەروەریەکی گەورە لە مێژووی کوردا حساب بکرێ، دەبێ لەم سەروەریەدا کورد بەڕێزلێنانەوە چاکەی سوریا، هی حافظ ئەسەدی لەبەر چاو بێ".[2]

جگە لە سوریا (لیبیا) ش یەکێ بوو لەو دەوڵەتانەی کە (ی.ن.ك) پێوەندی لەگەڵیا زۆر باش بوو و هاوکاری جولانەوەی کوردی دەکرد لەو ساتە وەختەدا. لیبیا زۆری پێخۆش بوو کە شۆڕشی کوردستان بمێنێ و بزوتنەوەیەکی پێشکەوتوو خواز هەبێ و پێوەندیشیان لەگەڵ مام جەلال باش بوو. کاتی خۆی مام جەلال (جمال عبدالناصر) ی بینیبوو، (معمر قەزافی) ش ناصری بوو و رقی زۆری لە (سەدام حسێن) بوو و لەگەڵیدا ناکۆك بوو، لەبەر ئەم هۆکارانە ئامادە بوو یارمەتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بدات.[3] بۆیە بەلێنیان بە (مام جەلال) دابوو بەردەوام یارمەتی یەکێتی بدەن بە پارەو بەچەك. ئەو کاتە هێشتا خەباتی چەکداری لە

---

[1]- چاوپێکەوتن لەگەڵ مام جەلال، ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژمارە (١٢٩٨) ١٩٩٦/٦/٢.

[2]- نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانوبەوە، ل ٧٧.

[3]- چاوپێکەوتن لەگەڵ عمرشێخموس، ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

کوردستان دەستی پێنەکردبوەوە. لیبیەکان مانگانە چەردەیەك پارەیان بۆ یارمەتی دانی بارەگاو کادرو پێشمەرگەکانی یەکێتی لە سوریا تەرخان کردبوو. هەموو مانگێ پارەکەیان دەنارده سەر حسابێك لە لوبنان و لەوێ وەردەگیرا.[١]

هەرلەو بارەیەوە (عادل مراد) دەڵێت :" پێوەندی بەتینمان لەگەڵ لیبیادا هەبوو، و زۆر هاوکاری دەکردین، لە ڕێگەی یارمەتی (معمر قەزافی) هوە توانیمان یەکەمین ئیزگەی ڕادیۆ بۆ شۆرش وەدەست بخەین. هەر لەو ڕێگەیەوە لە ساڵی ١٩٧٦دا کۆمەڵێك ئامێری (هۆکی تۆکی) مان دەستکەوت".[٢]

لەمەش بترازێ، بۆیەکەمجار ی. ن. . ك لەساڵی ١٩٧٦ دا لە پاریس، بڕی ملیۆنێك فرەنکی فەڕەنسی لە لیبرسراوێکی بەرزی لیبیی وەرگرت.[٣]

ئەو دەوڵەتانەی کە زۆر بەئاشکرا یارمەتی (ی.ن.ك) یان دەدا تەنها سوریاو لیبیا بوون، لەپاڵ ئەمانەشدا(مام جەلال) دەڵێت: " لەگەڵ یەمەنی دیموکراتی دا پێوەندیمان کردوو ئەوانیش پێشوازیان لێکردین".[٤]

دەوڵەتی ئێران لەو سەردەمەدا لەگەڵ عێراقدا پێوەندیی زۆر باش بوو. بە پێی ڕێکەوتنەکەی جەزائیر، دەبوو هاوکاری یەکتری بکەن بۆ پاراستنی ئەمن و ئاسایشی سنورو نەهێشتنی ئاژاوەو پەشێوی لەدژی

---

(١)- نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەنای دانوبەوە ل٧٥.

(٢)- عادل مراد: محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، (٣٨٤)، ٢٠٠٠/٨/٢٥.

(٣)- هەمان سەرچاوەی پێشوو.

(٤)- چاوپێکەوتن لەگەڵ مام جەلال، کوردستانی نوێ، ژمارە (١٢٩٨) ١٩٩٦/٦/٢.

یەکتری، و زانیاری دەربارەی تاقمە بەرهەڵستکارەکانی یەکتری ئاڵوگۆڕ بکەن، بۆ ئەم مەبەستەش چەندین کۆمیتەی ناوخۆییان دروست کردبوو. بۆیە پێوەندی (ی.ن.ك) لەگەڵ ئێراندا زۆر خراپ بوو. هەر ئەندامێك یان پێشمەرگەیەکی (ی.ن.ك) لە ئێراندا دەستگیر بکرایە، راستەوخۆ تەسلیم عێراق دەکرایەوە.

لەگەڵ دەوڵەتی تورکیاشدا یەکێتی هیچ جۆرە پێوندییەکی نەبوو، بەڵکو تورکیا دژایەتی (ی.ن.ك) یشی دەکردو لەگەڵ عێراقدا هاوپەیمان بوو.[1]

هەوالنامەی کتێب

[1]- چاوپێکەتن لەگەڵ عمر شێخموس، ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

هەوالنامەی کتێب

باسی پێنجەم.

پێوەندیەکانی یەکێتی بە دەوڵەتە زلهێزەکانەوە

ڕژێمی بەعس بەردەوام هەوڵی دەدا کە مەسەلەی لە نێو بردنی کوردو کوردستان بخاتە چوارچێوەی ئەوسیاسەتەوە کە شەڕی ئەمجارە، شەڕی نێوان هەوڵی بەرەو پێشەوە بردنی میللەتی دواکەوتووی کوردو ئاوەدان کردنەوەی خاکی بە جێماوی کوردستانە. و پروپاگەندەی ئەوەی دەکرد کە گوایە شەڕی میللەتێکە تەنها حەزی لە ئاژاوەو پەشێوی و بەربەرەکانی دام و دەزگای ئیداری و بەڕێوەبردن و پێشکەوتن و یاسایەو شەیدای کوشتن و بڕین و یاخی بوونە.[1]

هەر بۆیە بەردەوام لە هەوڵی ئەوەدابوو کە شۆڕشی کوردستان لە دنیای دەرەوە دابڕێت و گەمارۆی بدات و لەناو ئۆردوگاو دەوڵەت و ڕێکخراوێك، هەرچیەك بووبێت ناوی شۆڕش و بزوتنەوەکەی بزرێنێت و دەلاقەیەکیان لە نێواندا دروست بکات بەوەی کە ئەو شەڕەی کورد دەیکات، شەڕی نێوان میللەتێکی دواکەوتووی شەڕ خوازی دژ بە پێشکەوتن و حکومەتێکی پێشکەوتو خوازی هەوڵدەری ئاوەدانی و گەشەکردنە.[2]

لەبەرامبەر ئەمەدا (ی.ن.ك) بەردەوام هەوڵی دەدا کەراستی کێشەی ڕەوای کوردو دەنگی ناڕەزایی ئەم گەلە زۆر لێکراوە بە دنیای دەرەوە بگەیەنێت. ئەگەر چی لە ڕووی دبلۆماسیەوە ئەم خەباتە زۆر سەخت بوو،

---

[1]– جوامێر: چەند روانەتێکی نوێ ی پیلانەکانی دوژمن بۆ بەگژاچونەوەی شۆڕشی کوردستانی عیراق، گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە (٢)، ساڵی ١٩٧٩، ل٤.

[2]– هەمان سەرچاوە، ل٦.

چونکه پێگەی ئەو سەردەمەی عێراق لە نێو کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیدا بەهێز بوو، باوەڕ نەدەکرا بەوەی حکومەتی عێراق تائەو ڕادەیە بە توندی و دڵ ڕەقی مامەڵە لەگەڵ داخوازیە ڕەواکانی گەلی کوردا بکات.[1] بۆ یەکێتی زۆر زەحمەت بوو کە لەلایەن گەورە دەولەتانەوە گوێی لێ بگیرێ. جا چ دەوڵەتانێبلۆکی ڕۆژئاوا بێت یاخود ڕۆژهەڵات. چونکە بە بۆچوونی (ی.ن.ك) دەوڵەتانی ڕۆژئاوا سەر بە بلۆکی سەرمایەداری و ئیمپریالیزم بوون، پێوەندی کردن پێیانەوە لەگەڵ ڕێبازو بەرنامەی (ی.ن.ك)دا نەدەگونجا، چونکە یەکێتی ڕێکخراوێکی چەپ و مارکسی بوو. لەلایەکی تریشەوە بە حوکمی ئەوەی لە دوای هەرەسی ١٩٧٥، جگەلەوەی کە ئەمریکا پشتی لەمەسەلەی کورد کردبوو. لەهەمان کاتیشدا ڕایان وابوو کەهەڵەیەکی گەورەیان کردبوو کە لەسەر داخوازی شای ئێران یارمەتی بزوتنەوەی گەلی کوردیان دابوو. ڕازی بوون بەوەی کە هیچ جۆرە پێوەندیەکیان لەگەڵ مەسەلەی کورد دانەبێ، چونکە لەلایئەوان بەرژەوەندیە ناوچەیی و ستراتیجیەکانیان لەگەڵ دەوڵەتانی نێوچەکە (ئیران و تورکیا و دەوڵەتە عەرەبیەکان) دا زۆر لەوە گرنگتر بوو . بۆیە ئامادەنەبوون هیچ جۆرە پێوەندیەك لەگەڵ بزوتنەوەی تازەی گەلی کوردا ببەستن. نە ئەمریکا دەیویست لەگەڵ (ی.ن.ك) دا پێوەندی هەبێ لەڕاستیشدا یەکێتی :" لەو سەردەمەدا هیچ پەیوەندیەکیان لەگەڵ ئەمریکادا نەبوو".[2]

---

[1]– چاوپێکەوتن لەگەل محمد شاکەلی، کوردستانی نوێ، ژمارە (٢١٦١)، ٢٠٠٠/٦/١. ٢٠٠٠/٦/١.

[2]– چاوپێکەوتن لەگەڵ د. فوئاد معصوم لە ٢٠٠١/٣/٣، لە سلێمانی.

لەلایەکی دیکەوە یەکێتی سۆڤیەتیش پێوەندی لەگەڵ (ی.ن.ك) دا باش نەبوو، * هەموی چوارسااڵێك تێپەڕی کردبووبەسەر گەورەترین ڕێکەوتننامەی ستراتیژی نێوان سۆڤیەت و عیراق کە مۆریان کردبوو، لە هەمان کاتدا (حشع) یش لەگەڵ بەعسدا هاوپەیمان بوون و لەیەك بەرەدا کاریان دەکرد. بە پێچەوانەوە هەڵوێستی سۆڤیەت بەرامبەر هێزە پێشکەوتنخواز و رزگاریخوازەکان یەکجار خراپ بوو، لەم بارەیەوە (عمر شێخموس) دەڵێ: " لە ساڵانی ١٩٧٥ و ١٩٧٦ دا لەدەرەوەی وڵات ڕاسپێردرام کە چەند یاداشتێکی ڕەسمیم بە ناوی (ی.ن.ك)ەوە بۆ لیژنەی مەرکەزی پارتی کۆمۆنیستی سۆڤیەت نووسی، بەاڵم هەر وەاڵمیشیان نەدایەوە".[١]

لەگەڵ دەوڵەتانی سۆسیالیستی (ئەورووپای ڕۆژهەاڵت) یش (ی.ن.ك) پێوەندی باش نەبوو. ئەو دەوڵەتانە هەر شتێ ببوایە پێوەندیان بە سۆڤیەتەوە دەکرد. یەکێتیش لە ڕووی فکریەوە لەگەڵ ئەوان نە دەگونجا، چونکە زیاتر ئەندێشەی ماوی لە نێو (ی.ن.ك)دا زاڵبوو و ڕەخنەیان لەوان دەگرت. [٢]

---

* د. فوئاد مەعصوم دەڵێ: دوا بەدوای ڕاگەیاندنی کۆتایی هاتنی شۆڕشی ئەیلول و هەرەسهێنانی، مام جەاڵل بانگهێشت کرا کە بەشێوەیەکی نهێنی سەردانی مۆسکۆ بکات، و سەردانەکەی سێ ڕۆژی خایاند، بەاڵم ئەم پەیوەندییە ئەوە نەبوو کە هیچی لێ شین ببێتەوە. (چاوپێکەوتن لەگەڵ د. فوئاد مەعصوم، لە ٢٠٠١/١٢/٦ لە سلێمانی) .

[١]- چاوپێکەوتن لەگەڵ عمر شێخموس لە ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

[٢]- چاوپێکەوتن لەگەڵ عمر شێخموس لە ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

جگه لەمە ئەو دەوڵەتانەش پێوەندیەکی بەتینی سیاسی و ئابوریان لەگەڵ حکومەتی عێراقدا هەبوو کە بەرژەوەندیان وای دەخواست. (حشع) یش ئەو کاتە دژایەتی توندی یەکێتی دەکردو شەری یەکێتیان دەکردو وتاری توندیان لە یەکێتی دەنوسی، ئەم هۆکارەش ڕەنگ دانەوەی خراپی هەبوو لە سەر پێوەندی ئەم دەوڵەتانە بە یەکێتییەوە.

سەبارەت بە دەوڵەتانی ئەورووپای ڕۆژئاواش، (ی.ن.ك) هیچ گرنگی نەدەدا بە پێوەندی کردن لەگەڵیاندا، بە حوکمی ئەوەی یەکێتی بزوتنەوەیەکی چەپی شۆڕشگێڕ بوو. ئەوانە لە ڕوانگەی بۆچونی ئایدۆلۆژی یەکێتییەوە بە نادۆست دەزانران بەڵام لەوێدا (ی.ن.ك) هەوڵی دەدا پێوەندی لەگەڵ هێزە چەپ و پێشکەوتنخوازو بزوتنەوەکانی کرێکاران و ڕێکخراوە مرۆڤ دۆستەکان و ڕێکخراوە چەپە جۆراو جۆرەکان و سۆسیال دیموکرات و پارتە کۆمەنستەکانی * ئەو وولاتانە دابمەزرێنێ.[1]

بەڵام پەیوەندییەکانی یەکێتی وەك (د.فۆئاد معصوم) دەڵێ: "زیاتر لەگەڵ ڕۆشنبیرەکانی ئەورووپیدا بوو، لەگەڵ ئەو کەسانەدابوو کە دۆستی میللەتی کورد بوون. لەگەڵ هەندێ لە ڕۆژنامە نوسەکان بوو، بەمەبەستی

---

* مەبەست لە پارتە کۆمەنستەکان ئەو پارتانەیە کە وەك بیرو باوەڕ کۆمۆنستی بوون. نەك پارتە کۆمۆنستەکانی سەر بە سۆڤیەت. ئەوانەی سەر بە سۆڤیەت لەگەڵ (ی.ن.ك) دا پێوەندیان باش نەبوو. چونکە ئەوان بەهۆی نزیکی پێوەندی نێوان سۆڤیەت و عێراق لە لایەك و هاوپەیمانی بەعس و حشع لە لایەکی تردەوە. پێوەندیان لەگەڵ حزبی بەعسدا باشتر بوو نەك لەگەڵ یەکێتی دا.

[1]– ئایا مەسەلەی کورد یەك مەسەلەیە یا چەند مەسەلەیەکە ؟ ل ١٦.

ئەوەی مەسەلەکانیان بۆ ڕوون بکرێتەوەو بارو دۆخەکە چۆنەو پەرۆشی زانیاری بوون لەسەر بارو دۆخی عێراق کە بەرەو کوێ دەڕوات وەك دەوڵەتێکی ناوچەکە، پێوەندییەکان لەوەندە تێنەدەپەڕین و زیاتر نەبوو، لەگەڵ دەوڵەتە ئەوروپایەکاندا".[1]

وەك دەر دەکەوێ پێوەندییەکانی یەکێتی لەگەڵ هیچ یەکێك لە دەوڵەتانی دەرەوەدا نەبووە، هەرچەندە لقێکی چالاکیشی لە ئیتالیا دا هەبوو، بەڵام وەك لە سەرەوە ئاماژەی پێکرا کە زیاتر لەگەڵ ڕێکخراوە چەپڕەو و کۆمۆنیستەکانیئەوروپای ڕۆژئاوادابوو، بەتایبەتی(ئیتالیاو فەرەنسا و سوید) کە ئەمەی دواییان یارمەتییەکی زۆری یەکێتی دەدا لە بواری چاپ و بڵاوکردنەوەدا.[2]

لە نیسانی ١٩٧٦ دا مام جەلال سەردانێکی بۆ نەمسا کرد. لەو سەردانەدا ژمارەیەکی باشی لە کاربەدەست و سیاسی و ڕۆژنامەوانی نەمسایی بینی، ڕادیۆو تەلەفزیۆن گفتوگۆی کورتیان لەگەڵ مام جەلال دا بڵاوکردەوە. ڕۆژنامەکانیش هەندێ ستونیان دەربارەی قسەکانی نووسی.[3]

بە کورتی لەو سەردەمەدا بە هیچ شێوەیەك (ی.ن.ك) هیچ پێوەندیەکی ڕەسمی لەگەڵ دەوڵەتە زلهێزەکاندا نەبووەو ئەوەی هەشبووە لە چوارچێوەی ڕێکخراوە مرۆڤ دۆستەکان و دەزگا ناڕەسمییەکان تێپەڕی نەکردووە.

---

[1] – چاوپێکەوتن لەگەڵ د. فوئاد معصوم لە ٢٠٠١/٣/٣، لە سلێمانی.

[2] –چاوپێکەوتن لەگەڵ عمر شێخموس لە ٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

[3] – نەوشیروان مستەفا ئەمین: لەکەناری دانووبەوە، ل ٥٨.

هەوالنامەی کتێب

ئەنجام

هیچ گەلێك هێندەی كورد مێژووەكەی پڕ نیە لە راپەڕین و شۆڕشی چەكدارانەی ئازادیخوازانە لە پێناوی سەربەخۆیی و مافی نەتەوایەتیدا. ستەم و ژێر دەستەیی نەتەوەیی كورد دوای شەڕی جیهانی یەكەم و دامەزراندنی دەوڵەتی ناسیۆنال لە رۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا زیاتر پەرەی سەند، لە لە هەمان كاتدا دژ بەو سیاسەتە راپەڕین و شۆڕشەكانی كورد گەشەو پەرەیان سەند. بەڵام مەخابن هەرهەموو ئەو شۆڕشانە بە هاوكاری وولاتانی داگیركەر و بە ئاگابوونی گەورە دەوڵەتان بە شێوەیەكی جەرگبڕانە كۆتایی‌یان پێهاتووە و زیاتر كورد ژێر دەستە كراوە، كە یەك لەو شۆڕشە گەورانەی تراژیدیانە كۆتایی پێهات، شۆڕشی چواردە سالەی ئەیلول بوو لە ئازاری ١٩٧٥دا.

بەڵام دوای شكستی هەر بزوتنەوەیەكی چەكدارانە، شۆڕشێك، راپەڕینێكی تر سەری هەڵداوە. هەرەسی شۆڕشی ئەیلول لە سالی ١٩٧٥ دا، بوو بەهۆی دروست بوونی بۆشایەكی سیاسی، فیكری و سەربازی لە كوردستاندا، بۆ پڕكردنەوەی ئەم بۆشایی‌یە، وەك وەڵامدانەوەیەكی مێژوویی، وەك پێداویستیەكی مێژوویی، بۆ ڕووبەڕوو بونەوەی زوڵم و ستەم و چەوساندنەوەی ڕژێمی عێراق كە لەو ساتەدا سیاسەتی دڕندانەی گرتبووەبەر، یەكێتیی نیشتمانیی كوردستان لە دایك بوو.

یەكێتیی نیشتمانیی كوردستان لەگەڵ دروست بوونی خۆیدا شێوازێكی تازەی داهێنا لە خەباتی نەتەوەیی كورددا، خەباتێكی نیمچە بەرەیی، فرە حزبی و ستراتیژێكی نوێ.

ئەم قۆناغە مێژوویی‌یە (١٩٧٥–١٩٧٦) کە سەردەمی دروست بوونی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و دەست پێکردنەوەی شۆرش بوو کۆمەڵێك خەسڵەتی تایبەتی و تازەی لە خۆ گرت کە لەگەڵ سەرهەڵدانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دا لە کوردستان سەریان هەڵداو بەر لەو سەردەمە بونیان نەبووە، بەتایبەتی خەسڵەتی کارکردنی پلورالیستانە دیاردەیەکی سیاسی نوێیە لە مێژووی کورددا، ئەوەش لەوەوە سەرچاوەی گرتبو کە چەند ڕێکخراوێکی سیاسی جیا جیا لە ناونیمچە بەرەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دا یەکیان گرتوو نەریتێکی نوێی شۆرشگێڕانەیان داهێنا کە بریتی بوو لە پەرەنسیپی پشت بەخۆ بەستن، و هاوکاری جولانەوەی شۆرشگێڕانەو پێشکەوتنخوازانەی ناوچەکەو ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

دروست بوونی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان نەخشەو پلانی حکومەتی عێراقی هەڵوەشاندەوەو پلانی نەتەوەیی و نیشتمانی دژبە بەغدا دانا بۆ ئەوەی کورد دریژە بە خەباتی ڕەوای خۆی بدات بە هیوای گەیشتن بە ئامانجە نەتەوەیی و نیشتمانیەکانیان.

سەرهەڵدانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و هەڵگیرساندنەوەی ئاگری شۆرش لە دژی چەوساندنەوەی نەتەوەیی، دژی بەعەرەب کردن و ڕاگواستن و بەبەعس کردن خۆی لەخۆیدا پرۆسەیەکە ڕەوایەتی پێ دراوە چونکە داکۆکی لە مافی دیموکراتی و مافی نەتەوایەتی گەلی کورد دەکات.

دروست بوونی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و هەڵگیرساندنەوەی شۆرش خەسڵەتێکی نیشتمانی گشتیی هەبوو، تایبەت نەبوو بە ناوچەیەك، ئەم دیاردە سیاسی یە نوێیە پێچەوانەی ڕاپەڕین و جولانەوە

چەکداریەکانی پێشووی کوردستان بوو کە لەلایەن شێخ و ئاغا و سەرۆك هۆزەکانەوە ڕابەرایەتی دەکران، هەڵبژاردەی ڕۆشنبیرو شۆرشگێڕی کوردستان بە بیرو باوەڕێکی نوێوە چونە سەر شانۆی سیاسی کوردستان و ڕۆڵی سەرەکی بینی لە ڕێبەرایەتی کردن دا، ئەو هەڵبژاردەیە بە خەبات و لێهاتوویی و توانای خۆیانەوە سەرکردایەتی ئەو جولانەوەیە نوێیەیان گرتە ئەستۆ، نەك بە شێوەیەکی کلاسیکی ترادسیۆنی دەسەلاتیان بۆ مابێتەوە.

هەوالنامەی کتێب

هەوالنامەی کتێب

لیستی سەرچاوەکان

یەکەم /کتێبە کوردییەکان :

ئازاد خانەقینی :

١. **مادیٚنا، میٚژوو و ببلیۆگرافیای راگەیاندنی** (ی.ن.ك) (١٩٧٥ – ١٩٩١)، چاپەمەنی و راگەیاندنی خاك، سلێمانی، ٢٠٠٠.

ئازاد مستەفا :

٢. کورتە باسێکی بەرەی کوردستانی، بێ سالٚ و شوێنی چاپ.

ئاسی رەباتی:

٣. هەلٚوێستی یەکێتی و تالٚبانی دەربارەی شۆڕشی کوردستانی باشور، بەشی یەکەم، چاپی دووەم، ١٩٩٦، سوید.

ئۆرخانی غالب :

٤. **شۆڕشی ئەیلول و رۆژگاری دوای هەرەس**، چاپی یەکەم، چاپخانەی هەلٚوێست، لەندەن، ١٩٩٠.

ئەمین قادر مینە :

٥. **ئەمنی ستراتیجی عیراق و سێکوچکەی بەعسیان: تەرحیل، تەعریب، تەبعیس**، چاپی دووەم، سلێمانی، ١٩٩٨.

هەوالنامەی کێبڕکێ

ئیبراهیم جەلال :

٦. **خواروی کوردستان و شۆڕشی ئەیلول- بنیات نان و هەڵتەکاندن ١٩٦١-١٩٧٥**، چاپی سێیەم، چاپخانەی ژیار، سلێمانی، ١٩٩٩.

ئیبراهیم محمود :

٧. وێنەی کورد لای عەرەب لە پاش جەنگی کەنداو، وەرگێڕانی حسن جیهاد ئەمین، ١٩٩٧، سلێمانی.

بەهرۆز گەلاڵی :

٨. کوردایەتی و هەڵوێست، بەرگی یەکەم، ١٩٩٦، هەولێر.

٩. **رسول مامەند ٥٠ ساڵ تەمەن و ٣٣ ساڵ خەبات**، چاپی دووەم، سلێمانی، ١٩٩٨.

برزۆ عەلی هەژار :

١٠. **شەهیدی سەرکردە عەلی هەژار، ژیانی و خەباتی سیاسی**، چاپخانەی رۆشنبیری، هەولێر، ١٩٩٣.

پارتی دیموکراتی کوردستان (سەرکردایەتی کاتی) :

١١. **ڕێبازی بزوتنەوەی ئازادیخوازی کورد**، ڕاپۆرتی سیاسی سەرکردایەتی کاتی پارتی دیموکراییەتی کوردستان کە لەلایەن کۆنفرانسی پارتیەوە لە (١١-١٥) ی ئابی ١٩٧٦ پەسند کراوە.

هەوالنامەی کتێب

پارتی دیموکراتی کوردستان(کۆمیتەی ئامادەکردن):

١٢. **هەلسەنگاندنی رەوش و هەرەسهێنانی شورشی کورد** (دەرس و پەندەکان) چاپی دووەم، ئایاری ١٩٩٨، سلێمانی.

جەبار قادر (دکتۆر) :

١٣. **چەند بابەتێکی‌مێژووی کورد**، چاپی یەکەم، سلێمانی، ١٩٩٩.

جەمال نەبەز(دکتۆر):

١٤. **ئێستەو پاشەڕۆژی نەتەوەیی کورد لە بەر گڕی ئاگری جەنگی عیراق و ئیران، لەبلاّو کراوەکانی** ئەکادیمیای کوردی بۆ زانست و هونەر، ستۆکهۆلم، ١٩٨٩.

١٥. دۆزی ناسیۆنالی کورد، ١٩٨٥، سوید، بنکەی چاپەمەنی ئازاد.

حەمەی فەرەج هەڵە بجەیی :

١٦. **لەشنرۆیەوە بۆ ستۆکهۆڵم**، چەند لاپەڕەیەك لە بیرەوەرییەکانم لە شۆڕشی ئەیلول و شۆڕشی نوێ ی گەلی کوردستاندا، سلێمانی، ٢٠٠٠.

حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی :

١٧. **راپۆرتی سیاسی سەر بە هەشتەمین کۆنگرەی هەرێمایەتی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی** – کانونی دووەمی ١٩٧٤، بغداد، ١٩٧٧.

١٨. **راپۆرتی ناوەندی نۆیەمین کۆنگرەی هەرێمایەتی**، لە حوزەیرانی ١٩٨٢، چاپخانەی دار الحریە، بغداد، ١٩٨٣.

حزبی سۆسیالیستی کوردستان-عێراق :

١٩. **ڕاپۆرتی سیاسی کۆنگرەی یەکەمی حزبی سۆسیالیستی کوردستان** کە لە نێوان (١٢–١٥)ی ئایاری ١٩٨١ دا بەسترا.

هەوالنامەی کێبڕکێ

حزبی شیوعی عیراق :

٢٠. **لەبەڵگەنامەکانی سێیەمین کۆنگرەی حزبی شیوعی عیراق**- ئایاری ١٩٧٦ لەپێناوی چەسپاندن و قوڵکردنەوەی ڕێڕەوی شۆڕشگێڕانەی عیراقدا ڕوەو سۆسیالیزم، چاپخانەی الرواد، بغداد، ١٩٧٧.

حنا یوسف فریج:

٢١. **مەسەلەی نەتەوەی کورد لەعیراقداو دەست خستنەناوەوەی بیانی لە ناوچەکەدا**، وەرگێڕانی لەعەرەبییەوە: نوسینگەی دیمەشقی یەکێتی نیشتمانی کوردستان، چاپی یەکەم، شام، ١٩٩٩.

حوسێن عارف :

٢٢. **بیرەوەری سااڵێك لەتەمەن** ١٩٧٤/٣/٢٨ بۆ ١٩٧٥/٣/٢٧، چاپی یەکەم، سلێمانی، ١٩٩٩.

حوسێن محمد عزیز :

٢٣. **پێنج کاتژمێر لەگەڵ ئیبراهیم ئەحمەد دا**، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم، سوید، ١٩٩٥.

٢٤. **خولانەوە لە بازنەیەکی بۆشدا**، دەقی چاوپێکەوتن لەگەڵ جەرجیس فەتحوللای پاریزەر دا، چاپی یەکەم، ستۆکهۆلم، سوید، ١٩٩٧.

حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران (کۆمسیۆنی ئاموزش):

٢٥. **سەرهەلدان و تێکشکانی شۆڕشی ئەیلول لە کوردستانی عێراق، ژیرار چالیاند، کەندال نەزان، عبدالرحمان قاسملو، عصمت شریف وانلی، مستەفا نازدار، ئارچی روزفلت، کامرانقرداغی، ئەلیزا مارکوس، پیل فریلیك:**

٢٦. **گەلیکی پەژموردەو نیشتمانیکی پەرت**، وەرگێیرانی م. گۆمەیی، سوید، ١٩٩٨.

هەوالنامەی کێبڕکێ

ڕێباز:

٢٧. **قەندیل بەغدای هەژاند**، بەرگی یەکەم، چاپی یەکەم، چاپخانەی زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر، ١٩٩٣.

سەید کاکە :

٢٨. **بیرەوەری پێشمەرگەیەک**، چاپی یەکەم، ئایاری١٩٨٩.

شوان :

٢٩. **هەلوێستی کۆمەڵە دەربارەی هەندێ مەسەلەی ستراتیجی**، چاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزۆ، ١٩٨٩.

شوعلە عەلی و پێشرەو ئەحمەد :

٣٠. ١٩٧٦/٤/٢٦، لێدوانی بەڵگەنامەکانی شەهید شوان عەلی(شامیل)(ی.ن.ك) کۆمەڵەی ڕەنجدەران و یەکێتی خوێندکارانی شۆڕشچگێڕی کوردستان، ٢٠٠١، سلێمانی.

شێخ جەمال شێخ نوری :

٣١. **بیرەوەریەکانم لەڕێکخستنەکانی کۆمەڵەدا**(١٩٧١-١٩٨٣)، بەشی یەکەم، سلێمانی، ١٩٩٨.

د. کەمال فوئاد :

٣٢. **کوردستان یەکەمین ڕۆژنامەی کوردی ١٩١٧-١٩١٨**، **سلێمانی، ١٩٩٨**،

گوینتەر دیشنەر (دکتۆر) :

٣٣. **کورد، گەلی لەخشتەبراوی غەدر لێ کراو**، وەرگێڕانی حەمەکریم عارف، چاپخانەی وەزارەتی ڕۆشنبیری، هەولێر، ١٩٩٩.

عبدالله حسن زادە:

هەوالنامەی کتێب

٣٤. **نیو سەدە تێکۆشان**، بەرگی یەکەم، چاپی یەکەم، لە بلاوکراوەکانی کۆمسیۆنی چاپەمەنی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، ١٩٩٥، چاپی یەکەم.

عیسی پژمان :

٣٥. **نهێنیەکانی بەستنی پەیمانی ١٩٧٥ی الجزائیر**، لە ئارشیفی تەواوو نهێنی ساواك، وەرگێڕانی ناصری ئیبراهیم، سوید، ١٩٩٧.

فاتح رەسول :

٣٦. **چەند لاپەڕەیەك لە مێژووی خەباتی گەلی کورد**، بەرگیەکەم، چاپی یەکەم، چاپخانەی هەلەبجە، سوید، ١٩٩١.

فرەنسۆ هەریری:

٣٧. **بۆ ئەوەی مێژوو بەچەواشەیی نەنوسرێ**، چاپی یەکەم، پیرمام، ١٩٩٥.

کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان :

٣٨. **هەڵبژاردەیەك لەنوسینەکانی شەهید ئارام**، بەشیەکەم، چاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزۆ، ١٩٨٠.

کەریمی حسامی :

٣٩. **لەبیرەوەریەکانم**، بەرگی پێنجەم، سوید.

کریس کۆچیرا :

٤٠. مێژووی کورد لەسەدەی ١٩ و ٢٠ دا، وەرگێڕانی محمد رەیانی، چاپخانەی کاروان، تاران، ١٣٦٩.

کوردۆ عەلی :

٤١. سۆقیەت و بزوتنەوەی نیشتمانیی کورد.

هەوالنامەی کتێبی

م. س. لازەریف :

٤٢. **کورد و کوردستان**، فاکتەرەکانی دروستبونی کێشەکە، وەرگێڕانی د. جەبار قادر، چاپخانەی دلێر، سلێمانی، ٢٠٠٠.

مارتن ڤان برۆنەسن :

٤٣. **ئاغا و شێخ و دەوڵەت**، وەرگێڕانی لە ئەڵمانیەوە : کوردۆ عەلی، بەرگی یەکەم، چاپی دووەم، سلێمانی، ١٩٩٩.

مارف عومەر گوڵ (دکتۆر) :

٤٤. **جینۆسایدی گەلی کورد لەبەر رۆشنایی یاسای تازەی نێو دەوڵەتاندا**، چاپی یەکەم، ئەمستردام، هۆڵەندا، ١٩٩٧.

مام جەلال :

٤٥. **بانگەوازی کوردایەتی**، لەبڵاوکراوەکانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان، چاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزۆ، ١٩٨١.

٤٦. **سەروەری یۆبیلی زیوین و ئەرکەکانی داهاتوو**، سلێمانی، ٢٠٠٠.

مەحمودی مەلا عزەت :

٤٧. **کورتە مێژووی فەلسەفە**، بەرگی یەکەم، سوید، ١٩٨٨.

٤٨. **بازنەکانی ململانێ و ستراتیجی ئاسایشی نەتەوەی کورد، چاپی یەکەم، ١٩٩٨، سلێمانی**.

مەلا بەختیار (حیکمەت محمد کەریم) :

٤٩. **شۆڕشی کوردستان و گۆڕانکاریەکانی سەردەم**، چاپی سێیەم، چاپخانەی رۆشنبیری، هەولێر، ١٩٩٤.

٥٠. **لە مەڕ ڕێکخراوە دیموکراتیەکانی باشوری کوردستان**، چاپخانەی داناز، سلێمانی، ١٩٩٨.

هەوالنامەی کێبڕکێ

٥١. **یاخیبوون له میژوو**، چاپخانەی داناز، سلێمانی، ١٩٩٨.

مەلا شێم حەمەدی حاجی ئۆمەرانی :

٥٢. **سەرەتای شۆڕشی نوێی ساڵی ١٩٧٦ چۆن دەستی پێکرد ؟** پێداچونەوەو دارشتنەوەی مومتاز حەیدەری، چاپخانەی زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر، ١٩٩٢.

محمدی حاجی محمود :

٥٣. **رۆژ ژمێری پێشمەرگەیەك** (١٩٧٦-١٩٩٦)، بەرگی یەکەم، چاپی یەکەم، سلێمانی، ١٩٩٩.

٥٤. گۆڕینی شێوەی شەڕ بە پیاچونەوەی واقعیانە، چاپی سێیەم، ١٩٩٢، سلێمانی.

محمد مەلا قادر:

٥٥. خەباتنامە، (کورتە میژووی پارتی و کەلتوری بارزانی نەمر)، چاپی دووەم، ٢٠٠٠، دهۆك.

منوچهر پارسادۆست :

٥٦. **ناکۆکی ئیران - عیراق** وەرگێڕانی :محسن علی ئەکبەر، سلێمانی، ١٩٩٥.

مومتاز حەیدەری و نەژاد عەزیز سورمێ :

٥٧. **کۆنگرەی ٩٠ ساڵەی لە دایك بوونی بارزانی نەمر**، سەلاحەدین١٤-١٩٩٣/٩/١٧ چاپی یەکەم، کوردستان، ١٩٩٧.

هەوالنامەی کتێب

میدل ئیست ووێچ :

٥٨. **جینۆساید لە عیراقدا و پەلاماری ئەنفال بۆ سەر کورد**، وەرگێڕانی لە ئینگلیزییەوە سیامەندی موفتی زادە، چاپخانەی خاك، چاپی یەکەم، سلێمانی، ١٩٩٩.

نەژادی عەزیز سورمێ :

٥٩. **درەختی بنکۆڵ کراو**، چاپی یەکەم، کوردستان، ١٩٩٥.

نەوزاد. م :

٦٠. **کوردستان و رۆژهەڵات و تایبەتمەندییەکانیان**، لەبڵاوکراوەکانی گۆڤاری بیریٕنوێ، چاپخانەو ئۆفسێتی بابان، ١٩٩٧.

نەوزاد علی ئەحمەد :

٦١. **بەرەو سەرەتا** سلێمانی، ١٩٩٨.

نەوشیروان مستەفا ئەمین :

٦٢. **پەنجەکان یەکتری ئەشکێنن**، دیوی ناوەوەی رووداوەکانی کوردستانی، چاپی سێیەم، سلێمانی، ١٩٩٨.

٦٣. **لەکەناری دانوبەوە بۆ خڕی ناو زەنگ** دیوی ناوەوەی رووداوەکانی کوردستانی عیراق١٩٧٥-١٩٧٨، چاپی دووەم، چاپخانەی زانکۆی سلێمانی، سلێمانی، ١٩٩٧.

هەوالنامەی کتێب

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان :

٦٤. هەواڵنامەی خەباتی شۆڕشگێڕانەی گەلی کوردستانی عێراق لە ماوەی دوو ساڵدا، مایسی ١٩٧٨.

٦٥. عیراق و مەسەلەی کورد، ١٩٨٤.

٦٦. قیادەی موەقەتە لە چ بەرەیەکدا وەستاوە؟ چاپی دووەم، چاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزۆ، ١٩٨٣.

٦٧. ئایا مەسەلەی کورد یەک مەسەلەیە یا چەند مەسەلەیەکە ؟ چاپی دووەم، چاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزۆ، ١٩٨٣.

٦٨. پڕۆژەی بەرنامەو پێڕەوی ناو خۆی (ی.ن.ک)، چاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزۆ، ١٩٧٩.

٦٩. گفتو گۆی شۆڕش لەگەڵ میری، چاپی دووەم، چاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزۆ، ١٩٨٥.

٧٠. یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆچی؟ وەرگێڕانی : ئارام، چاپی چوارەم، سلێمانی، ٢٠٠٠.

٧١. ٢٤ ساڵ خەبات و سەروەری هەڵوێستی شۆڕگێڕانە لە پێناوی گەلی کوردستاندا، لەبلاوکراوەکانی بەشی روناکبیری مەکتەبی ڕێکخستن، سلێمانی، ١٩٩٩.

٧٢. دەفتەری سەروەری، زنجیرەی -٢- چاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزۆ، ١٩٨٥.

٧٣. دەفتەری سەروەری شەهیدانی دەڤەری بادینان، ١٩٩٨، سلێمانی.

دووەم / کتێب بە زمانی عەرەبی:

هەواڵنامەی کێبڕکێ

أ. ب :

٧٤. عن التعليم في كردستان العراق، مطبعة خبات، ١٩٨٦.

أ. كاوة :

٧٥. قضية كردستان الجنوبية والافاق المسقبلة، الطبعة الاولى، من منشورات اعلام حزب كادحى كردستان – العراق ١٩٩٠.

الاتحاد الوطنى الكردستانى :

٧٦. حول الحركة التحررية للشعب الكردى في كردستان العراق (من وثائق الاتحاد الوطنى الكردستان).

امين هويدى :

٧٧. كيسنجر وادارة الصراع الدولى، الطبعه الثانيه، ١٩٨٦، قاهرة.

بهاءالدين نورى :

٧٨. في تقيم سياسه الحزب الشيوعى العراق في سنة ١٩٥٨ – ١٩٨٣، الطبعه الرابعة، ١٩٩١، سليمانى.

جلال الطالبانى :

٧٩. حول القضيه الكرديه فى العراق، الطبعه الثانيه، ١٩٩٦، بيروت.

جليلى جليل، م. س. لازاريف، أ. حسرتيان، شاكر ومحويان، أولفا جيفالينا :

٨٠. الحركه الكردية في العصر الحديث، ترجمه : د. عبدى حاجى، الطبعه الاولى، بيروت، ١٩٩٢، دار الرازى للطباعه والنشر.

جوناثان راندل :

٨١. امة في شقاق، ترجمه : فادس حمود، الطبعه الاولى، ١٩٩٧، بيروت.

حامد محمود عيسى :

هەولێر کتێب

٨٢. المشكله الكردية في الشرق الاوسط منذ بدايتها حتى سنة ١٩٩١، القاهرة، ١٩٩١.

حبيب محمد كريم :

٨٣. تأريخ الحزب الديمقراطي الكردستاني – العراق، (في محطات رئيسيه)، ١٩٤٦ – ١٩٩٣، كردستان، مطبعة خبات، دهوك، ١٩٩٨.

درية محمد على عوني :

٨٤. عرب واكراد خصام ام و ئام.

سامي شورش :

٨٥. كردستان والاكراد، الحركه القوميه وازعامه السياسيه ادريس بارزانى ... نموذجا، الطبعه الاولى، اربيل، ٢٠٠١، مطبعه وزارة التربية.

٨٦. تنوع الكرد في العراق، مدخل الى السياسة، ٢٠٠٠، اربيل.

سامي عبدارحمن :

٨٧. من اوراقي، مطبعه گه ل، كوردستان، ١٩٩١.

سعد البزاز :

٨٨. الاكراد فى المسألة العراقية، ١٩٩٦، عمان.

شلو مو نكد يمون :

٨٩. الموساد في العراق ودول المجاور، انهيار الامال الاسرائيليه و الكرديه، ترجمه بدر عفيلى، الطبعه الثانيه، بيروت، ١٩٨٨.

شيخ سالار الحفيد (المحامى) :

٩٠. علي العسكرى والحكم للتاريخ.

صلاح الخرسان :

هەولێر کتێب

٩١. التيارات السياسيه فى كردستان العراق، بيروت، ٢٠٠١، ترأة فى ملفات الحركات و الاحزاب الكرديه في العراق، ١٩٤٦ – ٢٠٠١، الطبعه الاولى، ٢٠٠١، مؤسسة البلاغ، بيروت، لبنان.

عبدالسلام علي :

٩٢. صفحات من نضال الشهيد صالح اليوسفي، الطبعة الاولى، ١٩٩٢.

عبدالكريم فندى :

٩٣. فصول من ثوره ايلول في كردستان العراق، جامعة دهوك – ١٩٩٥.

عدنان المفتي :

٩٤. الاكراد والعلاقات العربية الكردية، الطبعة الاولى، ١٩٩٨، مركز المحروسة.

محمد حسنين هيكل :

٩٥. الحل و الحرب، ط ٨، بيروت، ١٩٨٨.

٩٦. مدافع اية الله، قصه ايران والثورة، الطبعه الرابعه، ١٩٨٨، بيروت.

مسعود البرزاني :

٩٧. التقرير السياسي و القرارات السياسية والبلاغ الختامى للمؤتمر التاسع للحزب الديمقراطى الكردستان العراق، المنعقد فى تشرين الثانى عام ١٩٧٩، أب ١٩٨٢.

مكتب الدراسات والبحوث المركزى للحزب الديمقراطى الكردستانى :

٩٨. الاقتتال الداخلي في كردستان العراق، كيف اندلع ومن المسؤول عنة، الجزء الاول، الطبعه الاولى، ١٩٩٧.

منذر الموصلي :

هەولێر كتێب

٩٩. القضيه الكرديه في العراق (البعث والاكراد)، الطبعه الاولى، ٢٠٠٠، ديمشق.

مؤسسه الدراسات والابحاث في منشورات العالم العربى :

١٠٠. الصراع العربى الفارسى، ١٩٨١، باريس.

يونان هرمز:

١٠١. ايامي في ثورة كردستان، الطبعة الثانية، ٢٠٠١، اربيل.

سێیەم /نامەی زانکۆیی:

ئەرسەلان بایز :

١٠٢. ڕاگەیاندنی شۆڕش و بزوتنەوەی شیعری کوردی (١٩٧٥-١٩٩١). زانکۆی سلێمانی، کۆلێژی زمان، ٢٠٠٠.

د.سەروەر عبدالرحمن عمر:

١٠٣. پارتی کۆمۆنیستی عیراق و مەسەلەی کورد ١٩٣٤-١٩٧٥، نامەی دکتۆرا، زانکۆی سلێمانی، بەشی مێژووی کۆلێژی زانستەمرۆڤایەتیەکان، ٢٠٠٨.

چوارەم/ گۆڤارە کوردییەکان:

١٠٤. ج. صادق:خەباتی چەکدار چۆن تێئەگەین؟؟ گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە(٥).

١٠٥. جۆستڕۆك :نەوت و گەشەی سەرمایەداری لە عیراقدا، وەرگێڕانی:خالید ئەحمەد شەریف، پاشکۆی گۆڤاری یەکگرتن، ژمارە(١٢) ساڵی ١٩٩٠.

١٠٦. جەلال دەباغ : هۆیەکانی داڕمان و پەند و تاقیکردنەوەکانی شۆڕشی ئەیلول، گۆڤاری هەڵوێست، ژمارە (٢)، سالی ١٩٨٧، لەندەن.
١٠٧. جوامێر :چەند روالەتێکی نوێی پیلانەکانی دوژمن بۆ بەگژاچونەوەی شۆڕشی کوردستانی عیراق، گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە (٢)، ساڵی ١٩٧٩.
١٠٨. دلێر ئەحمەد حەمەد(دکتۆر):ئەو بارودۆخە سیاسیەی کۆمەڵایەتیەی (ی.ن.ك)ی تێدا لەدایك بوو، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ١٩٩٩.
١٠٩. د. بیجەر مانی: کوردستانی نیشتمان و کێشە لە بەڵگەنامەو هەڵوێستی نێو دەوڵەتاندا، وەرگێڕانی هەڵمەت، گۆڤاری(پێشکەوتن)، ژمارە(١)، شوباتی ١٩٨٧، لەبڵاوکراوەکانی حزبی سۆسیالیستی کوردستان–عیراق/ئیتیجاهی دیموکراتی شۆڕشگێڕ.
١١٠. ستران عبدالله :چەند سەرە قەڵەمێك دەربارەی ئەدەبیاتی کوردایەتی، ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٩)، ١٩٩٩.
١١١. شێخ عەلی بیرەوەری یەکانی بۆ ڕێبازی نوێ دەگێڕێتەوە، ڕێبازی نوێ ژمارە (١٣).
١١٢. چەند روالەتێکی نوێی پیلانەکانی دوژمن بۆ بەگژاچونی شۆڕشی کوردستانی عیراق، گۆڤاری کۆمەڵە، ژ(٢)، ساڵی ١٩٧٩.
١١٣. گۆڤاری نقار، ژمارە (١)، ساڵی ١٩٩٨.
١١٤. عادل مراد، چۆنیەتی دامەزراندنی یەکێتی بۆ ڕێبازی نوێ دەگێڕێتەوە، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٢)، ١٩٩٨.

١١٥. عومەری سەید عەلی: هەندێ لایەن و رەوتی مێژوویی‌و سەرەتایی دامەزراندنی (ی.ن.ك)، گۆڤاری ڕێبازی‌نوێ، ژمارە(١٩)، ١٩٩٩.

١١٦. فازل کەریم ئەحمەد :خەباتی چەکدار لەپێناو ئەفسانەو راستی‌دا، گۆڤاری یەکگرتن، ژمارە(٩)، ساڵی١٩٨٩.

١١٧. فەرەیدون عبدالقادر لەزەمینەو سەرەتاو دامەزراندنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان دەدوێ، گۆڤاری ڕێبازی نوێ، ژمارە (١٥)، حوزەیرانی ١٩٩٩.

١١٨. فوئاد مەعصوم(دکتۆر):یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان ... سەرەتاکان، ڕێبازی نوێ، ژمارە(١٥)، ١٩٩٩.

١١٩. کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان : ژیانی ڕێکخراوەیی مان، ژمارە(١٣)، مارتی ١٩٨٣.

١٢٠. کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان : ڕێبازی کۆمەڵە، گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە (٥).

١٢١. کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان : یەکێتی گەلەکەمان لە یادی لەدایك بوونی کۆمەڵە و یەکێتی‌دا، گۆڤاری کۆمەڵە، ژمارە (١٤) خولی سێیەم، ١٩٨٦.

١٢٢. کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان :هاوپەیمانی نەك کلکایەتی دۆستایەتی نەك نۆکەرایەتی، گۆڤاری کۆمەلە، ژمارە (١٢)، خولی سێیەم، مارت ١٩٨٦.

١٢٣. کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان: بلاوکراوەی ناوخۆ تەنیا بۆ ئەندامان، ژمارە، (٢)، ١٩٨١.

هەولێر کتێبخانەی

١٢٤. كـــەمال فوئاد(دكتۆر):ســـەرەتاكانى دامەزرانـــدن و دەســـت پێكردنەوەى شۆڕش، گۆڤارى ڕێبازى نوێ، ژ (١٩).

١٢٥. مەسەلەى كورد لە ڕۆژنامەو گۆڤارە ئەلمانيەكاندا، گۆڤارى دەنگى كوردستانى عيراق، ژمارە(١)، ١٩٧٤.

١٢٦. مەگۆيان: هەڵگيرسانەوەى خەباتى كوردەكانى كوردستانى عيراق لە پێناوى ئۆتۆنۆمى دا، وەرگێڕانى سەيوان، گۆڤارى(پەيڤ)، ژمارە(٩)، ساڵى سێيەم، كانونى دووەمى ١٩٨٩، لەندەن.

١٢٧. مەلا بەختيار :بەهاى خەباتى نهێنى لە (٢٥)ساڵ خەباتدا گۆڤارى ڕێبازى نوێ، ژمارە (١٩).

١٢٨. هنـرى كيسـنجەر: كارەسـاتى كوردەكـان، وەرگێڕانـى صـەباحى غالب، گۆڤارى باسكار– ژمارە (٣)، سالى١٩٩٩.

پێنجەم / ڕۆژنامە كورديەكان :

١٢٩. چاوپێكەوتن لەگەڵ مام جەلال، ڕۆژنامەى كوردستانى نوێ، ژمارە (١٢٩٨) ١٩٩٦/٦/٢.

١٣٠. چـاوپێكەوتن لەگـەل محمـد شـاكەلى، كوردسـتانى نـوێ، ژمـارە (٢١٦١)، ٢٠٠٠/٦/١.

١٣١. شەوكەتى حاجى مشير : مێژووى ئەم گەلە بە خوێن نوسراوە، هەقە دلسۆزبين بۆى و چەواشەى نەكەين، كوردستانى نوێ، ژمارە(٤٠٥)، ١٩٩٣/٦/٦.

١٣٢. مـەلا بـەختيار : سـاڵرۆژى يـەكێتيى و دەربەسـتى خوێنـدكاران، ڕۆژنامەى ڕێبازى خوێندكاران، ژمارە (٢٧)، لە١٩٩٨/٦/١.

هەوالنامەى كتێب

١٣٣. ڕێبازی نوێ، ژمارە (١)، کانوونی دووەمی ١٩٧٦.

١٣٤. چاوپێکەوتن لەگەڵ د. فوئاد معصوم. کوردستانی نوێ، ژ(١٦٢٤)، ١٩٩٨/٦/١.

١٣٥. ئالای شۆڕش، ژمارە (١)، ئەیلولی ١٩٧٧.

١٣٦. نەوشیروان مستەفا ئەمین:کوردستانی عیراق و دیاردەی فرە حزبی، کوردستانی نوێ، ژ (٢١٢٠)، ٢٠٠٠/٤/١٥.

١٣٧. چاوپێکەوتن لەگەڵ ئازاد جندیانی، کوردستانی نوێ، ژ (٢١٦١) ٢٠٠٠/٦/١.

١٣٨. ئاوات عبدالغفور:بۆ ئەوەی مێژوو وەکو خۆی تۆمار بکرێ، کوردستانی نوێ، ژمارە(٤٠٣)، ١٩٩٣/٦/١.

١٣٩. ئەرسەلان بایز :ڕۆژانی سەخت، ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژ(١٨٥٦) ١٩٩٩/٥/١٠.

١٤٠. ئەرسەلان بایز:ڕۆژانی سەخت، کوردستانی نوێ، ژمارە (١٨٦١)، ١٩٩٩/٥/١٧.

١٤١. ئەرسەلان بایز: ڕۆژانی سەخت، کوردستانی نوێ، ژمارە (١٨٧٦)، ١٩٩٩/٦/٧.

١٤٢. چاو پێکەوتن لەگەڵ سامی عبدالرحمن، ڕۆژنامەی بەرەی کوردستانی، ژمارە(١٧)، شوبباتی ١٩٩٠.

١٤٣. د. فۆئاد مەعصوم : دامەزراندنی (ی.ن.ك) لە ١٩٧٥/٥/٢٢ ئیعلان کرا، بەڵام...کوردستانی نوێ، ژمارە(٤٠٣)٩٣/٦/١.

هەوالنامەی کێبڕکێ

١٤٤. محسن حسن: يەكێتى نيشتمانيى كوردستان، گۆڕينى تێكشكانى سايكۆلۆژى ئينسانى كورد بۆ شۆرش، كوردستانى نوێ، ژمارە (٤٠٣)، ١٩٩٣/٦/١.

١٤٥. كاوە ميرانى: هەڤال مام جەلال لە كۆڕێكدا پێش ١٩ سال : لەنزيكترين دەرفەتدا شۆڕش هەلدەگيرسێنين، كوردستانى نوێ، ژمارە (٦٩٦)، ١٩٩٤/٦/١.

١٤٦. محمد رەنجاو:شەهيد سەيدا صالح يوسفى...رابەرێكى نوێى تێكۆشان، رۆژنامەى كوردستانى نوێ، ژمارە(٤٢١)١٩٩٣/٦/٢٥.

١٤٧. ديرۆكى پێوەنديیەكانى كورد-ئيسرائيل لەسەر زارى د. محمود علی عوسمانەوە (چاوپێكەوتن) رۆژنامەى كوردستانى نوێ، ژمارە (١٥٢٤) ١٩٩٧/١٢/٢٣.

١٤٨. گۆڤەند عبدالقادر: پاش رێكەوتنى الجزائر ئامادەيى شەڕو بەرگرى هەبوو...بەلأم؟ رۆژنامەى كوردستانى نوێ، ژ(٩٠٧)، ١٩٩٥/٢/٦.

١٤٩. سەركەوت رشيد:ئاشبەتال و خيانەتى نەتەوايەتى، رۆژنامەى كوردستانى نوێ، ژ(٩٦٦)، ١٩٩٥/٤/١٩.

شەشەم / گۆڤارە عەربيەكان :

١٥٠. سنوات مضيئة من العمل في حياة الزعيم الوطني الكردستاني جلال الطالباني، مجلة دراسات كردستانية، العدد ٢، سبتمبر ١٩٩٩، سويد.

١٥١. مقابلة مع السيد جلال الطلباني، مجلة الوسط، العدد ٣٥٥، تشرين الثاني، ١٩٩٨ .

هەولێر

حەوتەم / رۆژنامە عەرەبییەکان:

١٥٢. الشرارة، عدد (١)، تشرینی دووەمی ١٩٧٥ .

١٥٣. الشرارة: العدد (٢) كانون الثاني ١٩٧٦.

١٥٤. الشرارة:العدد (٦) حوزيران ١٩٧٧.

١٥٥. الفكر الجديد، عدد (٢٩٧)، ١٩٧٨/٦/٢٤.

١٥٦. عادل مراد:محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، العدد(٣٩٣)، ٢٠٠٠/١٠/٢٧.

١٥٧. عادل مراد:محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، العدد (٣٧٧)، ٢٠٠١/٧/٧.

١٥٨. عادل مراد:محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، العدد (٣٧٣)، ٢٠٠٠/٦/٩.

١٥٩. عادل مراد:محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة (الاتحاد)، العدد (٣٨٤)، ٢٠٠٠/٨/٢٥.

١٦٠. عادل مراد:محاولة جادة لكتابة جزء من التاريخ الحديث لكرد العراق، جريدة الاتحاد، العدد ٣٧٥، ٢٠٠٠/٦/٢٣.

١٦١. عزيز محمد : تقرير ل. م للحزب الشيوعي العراقي فى المؤتمر الثالث للحزب، طريق الشعب، ١٩٧٦/٤/٩.

١٦٢. لقاء مع السيد د. فوئاد معصوم، الاتحاد، العدد٣٧٣، ٢٠٠٠/٦/٩.

هەولێر ئەحمەدی کتێب

هەشتەم / دەستنوس:

میرزا محمد ئەمین مەنگوڕی :

١٦٣. **بەسەرهاتی سیاسی کورد**، (١٩٧٢-١٩٨١) دەستنوس.

نۆیەم / چاوپێکەوتنەکان:

١٦٤. چاوپێکەوتن لەگەڵ د. فوئاد معصوم لە ٢٠٠١/٣/٣، لە سلێمانی.

١٦٥. چاوپێکەوتن لەگەڵ د.فوئاد مەعصوم، لە٢٠٠١/١٢/٦ لەسلێمانی.

١٦٦. چاوپێکەوتن لەگەڵ عمر شێخموس لە٢٠٠٠/١٠/١٣، لە سلێمانی.

١٦٧. چاوپێکەوتن لەگەڵ د. کەمال فوئاد لە ٢٠٠١/١٢/١ لە سلێمانی.

١٦٨. چاوپێکەوتن لەگەڵ (سەلاحەدینی موهتەدی) لە ٢٠٠١/٢/١٩، لە سلێمانی.

١٦٩. چاوپێکەوتن لەگەل محمدی حاجی مەحمود، لە٢٠٠١/٩/٢، لە سلێمانی.

١٧٠. چاوپێکەوتن لەگەل د. محمود عوسمان لە ٢٠٠١/٨/٢٣، لەسلێمانی.

١٧١. چاوپێکەوتن لەگەڵ ملازم عمر عبدالله لە ٢٠٠١/١٠/١٠، لە سلێمانی.

١٧٢. چاوپێکەوتن لەگەڵ جەمال حکیم ئاغا لە ٢٠٠١/٩/٣، لەسلێمانی.

١٧٣. چاو پێکەوتن لەگەڵ سالار عەزیز، لە ٢٠٠١/١٠/١٣، لە سلێمانی.

١٧٤. چاوپێکەوتن لەگەل مەلا بەختیار، لە ٢٠٠١/٣/١٤ لە سلێمانی.

هەولێر کتێبخانەی

دەیەم / بەڵگەنامەکان:

١٧٥. بەلگەنامەی ژمارە(ش١ ق س/٣١/١٩٣٢٠)ی(مديرية الاستخبارات العسكرية)وەلەڕێکەوتی ١٩٧٥/٩/١٣.

١٧٦. بەڵگەنامەی (قرار محكمة الثورة) ژمارە (٣٧٤/ج/١٩٧٦) لە ١٩٧٦/٧/١١ سەبارەت بەحوکمی لەسێدارە دان و زیندانی کردنی خالە شیهاب و هاوڕێکانی.

١٧٧. یەکەم بەیانی لێژنەی ئامادەکاری بزووتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان لە ئابی ١٩٧٦.

١٧٨. نامەیەکی قادر عەزیز بۆ تۆژەری بابەتەکە لەڕۆژی (٢٠٠١/٢/١٨).

١٧٩. دەربارەی یەکگرتنەوەی خەتی گشتی و بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان، ١٩٨٢.

١٨٠. نامەی مام جەلال بۆ کاك مسعود و کاك ئیدریس بارزانی لە ١٩٧٦/٨/١٠ .

١٨١. نامەی مام جەلال بۆ کاك عەلی عەبدوڵڵا لە ١٩٧٦/٨/١٠.

١٨٢. یەکەم بەیانی دامەزراندنی (ی.ن.ك) لە ١٩٧٥/٦/١.

١٨٣. دەقی بروسکەی پیرۆزبایی (قيادة التجمع الوطني العراقي) بۆ دەستەی دامەزرێنەری (ی.ن.ك) لە تەممووزی ١٩٧٥دا.

هەوڵنامەی کتێب

پاشکۆکان

هەوالنامەی کتێب

هەواڵنامەی کتێب

لیستی پاشکۆکان

١- ڕێکەوتننامەی جەزائیر لە ١٩٧٥/٣/٦.

٢- نامەی کیسنجەر بۆ بارزانی لە ٢٢ /شوباتی ١٩٧٥.

٣- بەیانی ڕژێمی بەعس بۆ کورد سەبارەت بە تەسلیم کردنەوەی چەکەکانیان لە دوای هەرەسی١٩٧٥.

٤- نامەی بارزانی بۆ جیمی کارتەری سەرۆکی ئەمریکا لە ٩/ شوباتی ١٩٧٧.

٥- یەکەم بەیانی دامەزراندنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە دەرەوەی ولآت لە ١٩٧٥/٦/١

٦- بەیاننامەی(ی.ن.ك) دەستەی دامەزرێنەری ناوەوەی ولآت، لە١/ئەیلولی ١٩٧٦.

٧- یەکەم بەیاننامەی دامەزراندنی بزوتنەوەی سۆسیالیستی دیموکراتی کوردستان لە ئابی

١٩٧٦ دا. (ئەم بەیاننامەیە چاپ نەکراو هەر بەشێوەی دەستنوس بووەو لە کتێبەکەی محمدی حاجی محمود: پۆژمێری پێشمەرگەیەك، بەرگی دووەم وەرگیراوە).

٨-بەیانی دامەزراندنی بزوتنەوەی سۆسیالیستی دیموکراتی کوردستان. (ئەو بەیانەی کە چاپ کراو لە ساڵی ١٩٧٧ بلاوکرایەوە).

٩- بەیانی (التجمع الوطني العراقي) کە پیرۆزبایی لە دامەزراندنی (ی.ن.ك) دەکات.

١٠-سوپاسنامەی (ی.ن.ك) بۆ (التجمع الوطني العراقي) لە ١٩٧٥/٨/٥.

١١- بەیاننامەی (التجمع الوطني العراقي) دەربارەی بون بە ئەندامی (ی.ن.ك) لە ١٩٧٦/٢/١١.

١٢- بەیاننامەی (ی.ن.ك) بە بۆنەی پێوەندی کردن و چونە نێوپرێزیەوە لە (التجمع الوطني العراقي) دا لە ١٩٧٦/٢/١١.

هەوالنامەی کێبڕکێ

١٣- نامەی (ی.ن.ك) بۆ شاو سەرۆكەكانی ولاّتانی عەرەبی لە ئازاری ١٩٧٦ دا.

١٤-پلان (خطه) ی ڕزگاری دەربارەی شێوەو چۆنیەتی دەست پێكردنی خەباتی پارتیزانی كە (مام جەلال) نوسیویەتی لە ساڵی ١٩٧٦ دا.

١٥-پەیڕەوی ناوخۆی دەستە چەكدارەكان، كە شاسوار جەلال (ئارام) نوسیویەتی بە ناوی لیژنەی سەركردایەتی دەستە چەكدارەكانەوە لە حوزەیرانی ١٩٧٦ دا.

١٦-بەیاننامەی (ی.ن.ك) كۆمیتەی سەركردایەتی ناوەوەی ولاّت بە بۆنەی ساڵیادی تێپەڕبوون بەسەر تەمەنی شۆڕشی نوێدا، لە ئابی ١٩٧٧ نوسراوە.

١٧-بەیاننامەی (ی.ن.ك) بە بۆنەی یادی چواردە ساڵەی شۆڕشی ئەیلولەوە لە ١٩٧٥/٩/١١ دا.

١٨- ڕێكەوتننامەی لقی ئەوروپای قیادەی موەقەتەی (پدك) بە بۆنەی تێپەڕبوونی ساڵیادێك بەسەر ڕێكەوتننامەی جەزائیرەوە. لە ١٩٧٦/٣/٦.

١٩-نامەی مام جەلال بۆ كاك ئیدریس و كاك مسعود لە ١٩٧٦/٨/١٤.

٢٠-نامەی مام جەلال بۆ علی عبدالله لە ١٩٧٦/٨/١٤.

٢١-دەقی ڕێكەوتنامەی مام جەلال و مسعود بارزانی و (باقر یاسین) لە ١٩٧٧/٣/١.

٢٢- بەیاننامەی پارتی دیموكراتی كوردی لە لوبنان – قیادەی مەركەزی – لە ١٩٧٦/٣/١٥.

٢٣- بەڵگەنامەی دەزگەی (أمن) ی پارێزگای سلێمانی سەبارەت بە تەسلیم كردنەوەی خاڵە شیهاب و هاوڕێكانی لە لایەن ئێرانەوە بە حكومەتی عێراق.

٢٤- بەڵگەنامەی سەرۆكایەتی (محكمة الثورة) ی بەغدا سەبارەت بە لە سێدارەدان و حوكمی زیندانی كردنی خاڵە شیهاب و هاوڕێكانی لە ١٩٧٦/٧/١١.

٢٥ ڕاگەیاندنی لیژنەی ئەوروپای (ی.ن.ك) سەبارەت بە حوكمی سزاو لە سێدارەدانی خاڵە شیهاب و هاوڕێكانی لە ١٩٧٦/٧/٢١.

هەولێر

٢٦- بەیاننامەی (ی.ن.ك) سەبارەت بە شۆرشی نوێ لە ناوەڕاستی ئەیلولی ١٩٧٦.

٢٧ نامەی (عبدالرحمن شەنگاری) بۆ مام جەلال کە لەژووری ئیعدام نوسیویەتی لە ١٩٧٧/٣/٣٠ دا.

٢٨- ئاماری چالاکی پێشمەرگەی مەفرەزە سەرەتاییەکانی (ی.ن.ك) لەشەش مانگی دووەمی ساڵی ١٩٧٦ دا.

٢٩-پڕۆژەی بەرنامەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان کە لەساڵی ١٩٧٥ نوسراوە.

٣٠-یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆچی ؟

٣١- ژمارەی (١)ی (ڕێبازی نوێ) کە لە کانوونی دووەمی ١٩٧٦ دا بڵاوکراوەتەوە.

٣٢- ژمارەی (١) ی (الشرارە) کە لەتشرینی دووەمی ١٩٧٥ دا بڵاوکراوەتەوە.

٣٣- دەقی مسوەدەی بەرنامەو پەیڕەوی ناوخۆی یەکێتیی خوێندکارانی شۆرشگێڕانی کوردستان کە لەلایەن شوان عەلی (شامیل) ەوە نوسراوە. لە ساڵی ١٩٧٦دا.

٣٤- نامەی شەهید شوان عەلی (شامیل) بۆ شەهید ئارام لە ساڵی ١٩٧٦ دا.

هەولێر کتێبخانەی

پاشکۆی ژمارە یەک

أثناء انعقاد مؤتمر القمة للدول الأعضاء في منظمة الأوبيك في عاصمة الجزائر وبمبادرة الرئيس هواري بو مدين، تقابل مرتين صاحب الجلالة شاه إيران والسيد صدام حسين نائب رئيس مجلس قيادة الثورة وأجريا محادثات مطولة حول العلاقات بين العراق وإيران وقد اتسمت هذه المحادثات التي جرت بحضور الرئيس هواري بو مدين ببديع الصراحة الكاملة وبإرادة مخلصة من الطرفين للوصول إلى حل نهائي دائم لجميع المشاكل القائمة بين بلديهما وتطبيقا لمبادئ سلامة التراب وحرمة الحدود وعدم التدخل بالشؤون الداخلية قرر الطرفان السامیان المتعاقدان:

أولاً: إجراء تخطيط نهائي لحدودهما البرية بناء على بروتوكول القسطنطينية لسنة 1913 ومحاضر لجنة تحديد الحدود لسنة 1914.

ثانياً: تحديد حدودهم النهرية حسب خط تالوك.

ثالثاً: بناء على هذا سيعيد الطرفان الأمن والثقة المتبادلة على طول حدودهما المشتركة ويلتزمان من ثم على إجراء رقابة مشددة وفعالة على حدودها المشتركة وذلك من أجل وضع حد نهائي لكل التسللات ذات الطابع التخريبي من حيث أتت.

رابعاً: كما اتفق الطرفان على اعتبار هذه الترتيبات المشار إليها أعلاه كعناصر لا تتجزأ لحل شامل وبالتالي فإن أي مساس بإحدى مقوماتها يتنافى بطبيعة الحال مع روح اتفاق الجزائر وسيبقى الطرفان على اتصال دائم مع الرئيس هواري بو مدين الذي سيقدم عند الحاجة معونة الجزائر الأخوية من أجل تطبيق هذه القرارات...

هەولێر

پاشکۆی ژمارە دوو

22 شباط 1975

عزيزي الجنرال

سررت للغاية باستلامي رسالتكم المؤرخة في 22 كانون الثاني 1975 وأود أن تعرف إعجابنا الكبير بك وبشعبك وبالجهود الباسلة التي تبذلها...

ان الصعوبات التي واجهتموها هائلة .. لقد قوّمت عالياً، تحليلكم للوضعين السياسي والعسكري، وأستطيع أن اطمئنكم بأن رسائلكم تلقى اهتماماً كبيراً من أعلى المستويات في الحكومة الأمريكية، بسبب الأهمية الكبيرة التي تعلقها عليها.

اذا رغبتم في إرسال مبعوث من جانبكم ويحظى بثقتكم الى واشنطن لتزويد الحكومة الأمريكية بمعلومات إضافية عن الوضع، فسنكون في غاية السرور وسنتشرف باستقباله. وأنا مقتنع بأن السرية لعبت دوراً بالغ الأهمية في تمكيننا من القيام بما قمنا به حتى الآن ، ولهذا السبب فقط اضافة الى خشيتنا على سلامتكم الشخصية، أبدو متردداً في اقتراح اللقاء بكم شخصياً هنا، واعلموا أنني أتوق دائماً لسماع أخباركم.

انتظر ردكم وتفضلوا بقبول فائق الاحترام وأطيب التمنيات.

هنري كيسنجر.

هەولێر کتێب

٣

هەوالنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە چوار

9 شباط 1977

الرئيس جيمي كارتر البيت الأبيض

واشنطن دي سي 20530

عزيزي الرئيس كارتر:

مرة أخرى نهنئكم بالنصر الرئاسي.. عند متابعتي حملتك الانتخابية سررت جداً وتأثرت لدى سماعي بتأكيداتك المتكررة وعلى دعمك الواضح للحقوق الإنسانية الأساسية للشعوب في كل مكان وهذا الأمل هو ما دفعني للكتابة إليك مبيناً باختصار المشاكل و الأحداث التي قادت إلى انهيار الثورة الكردية وتشتت الشعب الكردي.

عندانتهاء الحرب العالمية الأولى وسقوط الإمبراطورية العثمانية، ربط جنوب كردستان بما كان يعرف بـ(بلاد ما بين النهرين) مكوناً العراق الحالي الذي وضع تحت الانتداب البريطاني. وقد وعد الحلفاء بإنشاء الكيان الكردي باعتبار أن الأكراد يكونون المجموعة القومية الرابعة بعد العرب والترك والفرس.

وفي عام 1920 أكدت معاهدة سيفر على حق الأكراد في تقرير المصير على أساس المساواة مع الشعوب الأخرى للإمبراطورية العثمانية الكبيرة ولكن المصالح الدولية حالت دون تطبيق تلك المعاهدة مما جعل مصير الأمة الكردية معلقاً واضطرها إلى الدفاع عن وجودها أمام محاولات الهيمنة والتدخل المسلح الذي فرض عليها مع سعيها في الوقت نفسه من أجل الحصول على معاملة قائمة على العدل والمساواة ولو بحدها الأدنى ولنيل حقوقها المشروعة على أرضها وقد وعد انقلاب 1958 الذي أنهى النظام الملكي في العراق وأنشأ الحكم العسكري بقيادة الجنرال عبد الكريم قاسم بإعطاء الأكراد حقوقهم

القومية ولكن مع خضوع النظام الجديد للنفوذ السوفيتي ضاعت الوعود من خلال الفوضى التي خلقها الشيوعيين في عموم العراق وبسبب قناعة الأكراد بالديمقراطية والحرية لم استطع السكوت عن ما يدور حولي من أعمال القتل الجماعي الذي قام بها الشيوعيون العراقيون ولسوء الحظ فإنني عندما واجهت الجنرال قاسم والمسؤولين الآخرين الكبار بالحقائق الدامغة حول الوضع أثرت غضبهم فأمرت القيادة العراقية المدعومة من قبل الشيوعيين المحليين - والتي يشجعها الاتحاد السوفيتي - قواتها بمهاجمة الشعب الكردي الأعزل عام 1961 عند ذلك قامت الثورة الكردية دفاعاً عن النفس.

وتبدلت (9) حكومات و(5) أنظمة وفي كل مرحلة من مراحل القمع قمنا من جهتنا بطلب إصلاح الأمور بأكثر الشروط تواضعاً. وقد رُدّ على توسلاتنا المتكررة بإهانات متكررة، ولا تختلف معاناتنا يا سيدي الرئيس، عن تلك التي عاناها أجدادكم والتي شرحت بإسهاب وكتبت من قبل الأمريكي المحترم توماس جيفرسون.

ثم جاء أخيراً نظام البعث الحالي عام 1968 الذي شن الحرب علينا منذ لحظة وصوله إلى السلطة ولكنه عندما فشل في تحقيق أهدافه اضطر لإجراء مفاوضات سلمية معنا عام 1970 أسفرت عن اتفاقية 11 آذار لنفس العام حيث اعترفت الاتفاقية بأن الشعب العراقي يتكون من قوميتين رئيسيتين: العرب والأكراد، كما إنها أقرت بالحقوق القومية للأكراد والتي من أهمها إقامة حكم ذاتي لكردستان ضمن إطار الجمهورية العراقية خلال 4 أعوام.

ولم يكن حرصنا على توقيع الاتفاقية ينطلق من قناعتنا التامة بما تضمنته من بنود وإنما ينبع أيضاً من رغبتنا بأن يسود السلام العراق، وكان رجاؤنا أن تؤدي المساهمة الكردية في الحكومة إلى تخفيف حدة السياسة العنيفة والعدائية للبعث تجاه الشعب العراقي والبلدان المجاورة ولكننا سرعان ما اكتشفنا بأن الاتفاقية لم تكن سوى خطوة تكتيكية من جانب البعث، إذ كان يحتاج إليها من أجل تثبيت وضعه الداخلي وتلمس الدعم الكردي في تعدياته على جيران العراق حيث أرادوا استغلالنا لخلق المشاكل لإيران والكويت والعربية السعودية وسوريا.

وعندما رفضنا أن نكون أداة لهم بادروا إلى سياسة تعريب أرض كردستان وخاصة المناطق الغنية بالنفط حيث ينتج 65٪ من النفط العراقي وحيث يوجد 70٪ من الاحتياطي وفي نفس الوقت استغل البعثيون السلام لتصفية خصومهم السياسيين داخل

هدى النعيمي كتبت

العراق فحطمت الأحزاب السياسية وأعدم المئات من أعضائها أو قتلوا تحت التعذيب، وتوثقت روابط بغداد وموسكو أكثر بتوقيع اتفاقية الصداقة والتعاون السارية لمدة (20) عاماً والتي تمت في بداية عام 1972 وبدأت أسلحة سوفيتية متطورة تصل العراق بكميات كبيرة يرافقها خبراء عسكريون وفنيون وزاد حجم النفوذ السوفيتي في العراق ثم أعلن البعث تشكيل جبهة متحدة مع الحزب الشيوعي الموالي لموسكو وطلب من حزبنا الديمقراطي الكردستاني المساهمة لكننا بعد أن لاحظنا أبعاد الأحزاب الأخرى من الاشتراك في الجبهة رفضنا أن نكون أعضاء في جبهة لا تمثل في أحسن تقدير المصالح العراقية وقد أثار هذا عداوة البعثيين الذين اتجهوا إلى تدبير الاغتيالات السياسية والخطف ضد الشعب الكردي وكان من بينها محاولات دبرت ضدي شخصياً وبهذا أصبح التعايش السلمي مع النظام البعثي مستحيلاً فاتجهنا نحو أصدقائنا الأمريكان والإيرانيين. وشرحنا لهم الوضع وخطورة النتائج لا بالنسبة لنا فقط بل وبالنسبة لشعوب المنطقة الأخرى أيضاً فيما إذا استمر النظام على سياسته كما أوضحنا بأننا لا نستطيع الوقوف لوحدنا بوجه نظام مدعوم من قبل الاتحاد السوفيتي وقد أيد أصدقائنا وجهات نظرنا كما قيل لنا أن الثورة الكردية ستحصل على الدعم من كل من الولايات المتحدة وايران بطريقة تسمح للأكراد بمجابهة النظام العراقي في نضالهم لتحقيق الحكم الذاتي وأقامت حكومة ديمقراطية للعراق وتبع ذلك تبادل الوفود بين الأطراف المعنية وأقيم تعاون بيننا وبين أصدقائنا وعندما أعلنت الحكومة العراقية من جانب واحد قانون الحكم الذاتي عام 1974 والذي لم يتضمن الحد الأدنى من الطموحات القومية الكردية رفضنا ذلك مستندين إلى تعهدات أصدقائنا ووعودهم لنا بالمساعدة ولكن عندما واجهنا 8 فرق عراقية ومئات الدبابات وأكثر من 100 طائرة حديثة كان يقود بعضها الروس والهنود اكتشفنا أن المساعدات التي وعدنا بها كانت متدنية في نوعيتها وكميتها ولا تكفي في مواجهة جيشا حسن التجهيز والتسليح وأكثر من ذلك فقد كانت تلك المساعدة قليلة جداً ومتأخرة جداً دائماً.

ورغم كل النواقص فقد حارب شعبنا بشجاعة محرزاً انتصارات عديدة في المعارك ملحقاً خسائر فادحة بالقوات المسلحة العراقية وهي، خسائر لم يكن بالإمكان تحملها لولا التعويض المباشر له من قبل السوفيت. وفي شتاء 1975 عندما شن شعبنا هجوماً ضد العدو مستغلاً الطقس المتجمد، وجد الجيش العراقي نفسه في وضع يائس فالتجأ

هه والنامه ی کتیب

نظام البعث مرة أخرى إلى المناورة والخداع حسب نصيحة موسكو فجرى الاتصال بشاه إيران بواسطة الرئيس الجزائري هواري بومدين وأرسلت إشعارات غير مباشرة إلى الولايات المتحدة مبينة استعداد البعث لتغيير سياسته حيال جيرانه وتقليص علاقاته بموسكو، إذا ما انتهت المسألة الكردية وفي 6 آذار 1975 وقعت اتفاقية الجزائر الخيانية بين شاه إيران وصدام حسين التكريتي نائب رئيس مجلس قيادة الثورة ودون أن تتضمن ولو بإشارة واحدة إلى تحالف ثورتنا مع إيران والذي لولاه ولولى قتالنا المستميت لما أمكن التوصل إلى ما تم الوصول إليه.

سيدي الرئيس:

نحن لسنا ضد العلاقات الجيدة بين العراق وإيران ولكن هل يجب أن تكون تلك العلاقة على حسابنا؟

لقد وفينا نحن الأكراد بالتزاماتنا تجاه كل من الولايات المتحدة وإيران واشتبكنا مع العدو وأوصلناه إلى حالة العجز، فأين هو استحقاقنا الموعود بالحكم الذاتي؟ أهو بالتشرد في أنحاء العالم الغربي؟ أهو بتشتت العوائل والأطفال والنساء والشيوخ؟ أهو بالموت تحت التعذيب أو بالخوف من التسليم المفاجئ للاجئين الكرد من قبل السلطات الإيرانية؟

أيمكن لأمة عظيمة مثل الولايات المتحدة تتحدث مبادؤها السياسية المعلنة عن الشرف والكرامة والحرية والديمقراطية لكل الشعوب أن ترفع رأسها بعد دورها في انهيار ثورتنا. يقال في الشرق الأوسط أن الشخص الصالح هو الذي يقابل الحسنة باثنتين ونحن لا نطالب بضعف ما قمنا به ولا نطالب بذات الشيء إنما كل ما نريده هو أن تتحقق الوعود بمنح الحكم الذاتي لكردستان.

سيدي الرئيس: لقد دخلنا الحرب بأقل المساعدة من أصدقائنا ولكننا وجدنا أنفسنا في النهاية وحيدين في المعركة دون أية مساعدة أمريكية أو إيرانية وحتى الحدود أغلقت خلف ظهورنا بينما كنا نواجه جيشاً حديثاً مزوداً بسيل ينقطع من الأسلحة السوفيتية الحديثة وبسبب ضغط الوضع المعاشي المتردي وانهيار المعنويات نتيجة الإحساس بالغدر ومع وجود أكثر من 250,000 امرأة وطفل وشيخ يعيشون لاجئين في إيران لم نجد أمامنا سوى الانسحاب بألم إلى إيران وأجبرنا على ترك مناطقنا للبعث.. نحن لم يهزمنا أعداؤنا عسكرياً وإنما أجهز علينا حلفائنا.

هدى للتوزيع كتب

سيدي الرئيس: إن الفصل الأخير من مأساة الشعب الكردي يجب أن ينتهي عما قريب وإذا كان سينتهي بمفاجأة أو سينتهي ببداية جديدة فإن ذلك مرهون بك.. ان للشعب الكردي حلماً قد لا يكون بمستوى حلم مواطنكم (توماس جيفرسون) وأنه الحلم بالحكم الذاتي.. الذي قاتل من أجله وضحى من أجله وسيعيش دائماً من أجله.

لقد وضع شعبي إيمانه وقلبه فيه وفي الاعتقاد بأن الالتزام الأمريكي المكتوب أو الشفهي سينفذ قطعاً، انهم ينظرون إلي للإيفاء بهذا الاستحقاق الموعود وبدوري أتوجه إليك يا سيدي الرئيس.

سيدي الرئيس.. إن الفاجعة التي ألمت بشعبنا إنما كانت بسبب إيمانه بالديمقراطية وبصداقته مع الغرب وبثقته بالمبادئ الأمريكية وقناعته بان هذه المبادئ تنادي بحماية الأمم الضعيفة وتقدم العون لها لتضمن حقوقها الإنسانية الأساسية. ولم نبحث مطلقاً في احتلال أراضي الآخرين أو في اضطهاد شعب آخر وإن كل ما نطلبه فقط هو أن يسمح لنا بالعيش بسلام وحرية في أراضينا ونعامل بعدالة ومساواة مع شركائنا.

نحن لسنا بالمستوطنين الجدد أو المهاجرين أو العابرين في العراق فمنذ آلاف السنين سكن أجدادنا على تلك الأرض.

سيدي الرئيس: كان بمقدوري أن أمنع الضرر الذي أصاب شعبي لو لم أعتقد كلياً بالوعد الأمريكي وكان يمكن ذلك عن طريق دعم سياسة البعث والانضمام لقواته وبذلك اتخذ موقفاً مناقضاً للمصالح والمبادئ الأمريكية وأسبب المشاكل لجيران العراق.

إن تأكيدات المسؤولين الأمريكان جعلتني أصرف النظر عن هذا الامر والتزم بدلاً عنه بقناعتنا بأننا وبالتعاون مع إيران والولايات المتحدة، سنحقق هدفنا - الحكم الذاتي - ونحقق هدف الشعب العراقي - الديمقراطية - وان نحقق ما فيه مصلحة لكل المنطقة، وكما ذكرت عدة مرات في حملتك الانتخابية فإن السياسة التي اعتمدت من قبل الإدارة الأمريكية السابقة إزاء الأمم الصديقة والحليفة كانت مضرة بنا وبالشعب الأمريكي، هذه السياسة جعلت الأصدقاء يفقدون ثقتهم بأمريكا وبالمقابل جعلت النفوذ الأمريكي يتقلص، وبهذا ساءت سمعة الولايات المتحدة وهيبتها في كافة أنحاء العالم.

سيدي الرئيس: إن الشعب الأمريكي قد وضع ثقته فيك لإيمانه وقناعته العميقين

هدى النعيمي

بأنك ستعمل من أجل تحقق المبادئ الإنسانية الأمريكية التقليدية، إن الشعب الكردي الذي اعتبر نفسه دائماً صديقاً يعتمد عليه لأمريكا ملؤه الأمل بأنك بالرغم من مشاكلك ستعطي بعض الوقت لتضع في تقديرك مستقبله وتبحث في حل عادل لمشكلته.. إن القضية الكردية يا سيدي الرئيس مرتبطة بالمشاكل الأخرى في الشرق الأوسط وتستحق اهتمامكم العميق وأملنا أن هذه المشكلة ستحتل موقعاً مناسباً في النقاشات القادمة وأن تقوم الحكومة العراقية باحترام مبادئ حقوق الإنسان وان تغير سياستها اللاإنسانية إزاء الأكراد وتعيد المهجرين منهم في الجنوب إلى أراضيهم في الشمال وإن تطبق تطبيقاً كاملاً اتفاقية 11 آذار 1970.

أن المسألة الكردية لم تسوى بعد، والثورة الكردية لم تتحطم كما تدعي الحكومة العراقية.

إن الأمة الكردية التي قاومت لقرون عديدة كل أنواع العدوان لا يمكن أن تتحطم بسهولة، ففي أقل من سنة منذ الأحداث المأساوية فإن شعبنا وحزبنا قد نظم نفسه واندلعت الثورة من جديد وإن بدرجة أقل من السابق.. واكتسبت زخماً سوف يقض مضاجع حكام العراق والآن وفي هذا الوقت بالذات كلنا ثقة بأن أعدادا أكثر من اللاجئين الأكراد سيقبلون في الولايات المتحدة وأن تخصص لهم مساعدات مالية معقولة كما خصص سابقاً للاجئين من دول مختلفة.

إنني أصلي يا سيدي الرئيس لكي تضمد جراح أبناء شعبنا ولكي تنتصر قضيتهم ليعودوا إلى ديارهم وليحصلوا على الحقوق الإنسانية الأساسية كما نصروا مرة قضيتكم بإخلاص.

لقد وضع شعبي كل ثقته وإيمانه بي منذ نصف قرن، وها أنا ذا أحول هذه الثقة بأمانه إليك.

تحياتي الشخصية الحارة لكم.

مصطفى البارزاني

رئيس الحزب الديمقراطي الكردستاني

2933 يلاني لين ادكتون فرجينيا 22124

پاشکۆی ژمارە پێنج

یەکەمین بەیاننامەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان

رێککەوتنی خیانەتکارانەی (٦) ئاداری ١٩٧٥ لەنێوان هەردوو حکومەتی عێراق و ئێرانـدا وەك بەڵگەیـەکی دیکـەی سـەلماندنی ئـەو راسـتییە هـات کـە بـۆرژوازی بیرۆکراتـی عێراقـی- سروشـت شـۆڤێنی- ناتوانـێ مەسـەلەی کـورد بەشـێوەیەکی دیمـوکراتی عادیلانـە چارەسـەر بکـات، هـەروەکو رووداوەکـانی دواتر دەستوەستانی سەرکردایەتی خێڵەکی و بۆرژوای راستڕەوی سازشکاریان دووپات کردەوە کە ناتوانێ سەرکردایەتی بزووتنەوەی نەتەوەیی رزگاریخوازی گـەلی کـورد بکـات و سـەرلەنوێ سـەلماندییان ناوەنـدە کۆلۆنیالییـەکان و لەسـەرووبانەوە ئیمپریـالیزمی ئـەمریکی و کۆنەپەرسـتی زەوتکـەری خـاکی کوردستان لەپێشەوەیاندا حکومەتی ئێران تـەنیا دوژمنـی سەرسـەختی گـەلی کـورد و تێکـڕای گـەلانی ناوچـەکەن، تـەنیا ژێردەسـتی و بـێ بەشـکردنی ئـەو گەلانـەیان لـە گشـت مافـە نەتـەوەیی و دیموکراتییـەکان دەوێ، و هەرچـەند لـە هونەری فرت و فێڵ و چەواشەکاریدا زانابن و لەپیلان داڕشتن و پاساودانەوەی گەمـە دیپلۆماسـییەکاندا داهێنـەربن و هەرچـەند بـە دەمـامکی بریقـەدار خۆیـان بشارنەوە، ئەوا تەنیا غەدرو خراپەی ئەو گەلانەیان مەبەستە.

ئـەوا سـەرلەنوێ- وەکـو ئەسـتێرەیەکی رێنمـا- ئـەو راسـتییە مێژوویـە لـە ئاسمـانی کوردسـتان دەرەوشـایەوە کـە لەمێـژبوو رەوتـی پێشـکەوتنخوازی کوردستانی مژدەی هاتنی دەدا، ئەو راستییەی کە رزگاری گەلی کورد لە زوڵم و زۆری کۆلۆنیـالی و چەوسـاندنەوەی نەتـەوەیی و چـینایەتی هـەرگیز بـەبێ پشـت بەسـتن بـە خـەباتی جـەماهیریی شۆڕشـگێڕانەی پێکـەوە گرێـدراو بـە خـەباتی جـەماوەری میللـی عـەرەبی لـە یـەك بـەرەی نیشـتمانی یـەکگرتوودا دژی

کۆلۆنیالیزمو زایۆنیزمو دیکتاتۆریەت وەدی نایەت، هەروەکو لەمیانی رووداوەکاندا دەرکەوت دەبێ هێزە شۆڕشگێڕەکانی کوردستان شان بە شان لەگەڵ تێکڕای هێزە پێشکەوتنخوازو نەتەوەییە چەپەکان لەعێراقدا کاربکەن بۆ ئەنجامدای ئەرکەکانی شۆڕشی نیشتمانیی دیموکرات کە رووبەرووی گەلی عێراقمان بە هەردوو نەتەوەی عەرەبو کوردو کەمینەکانی دەبێتەوە، لەپێشەوی ئەم ئەرکانەدا:-

یەکەم- رزگارکردنی بەتەواوی عێراق لە کۆتو بەندی ئابووریو سیاسی کۆلۆنیالیزمی نوێ.

دووەم- کۆتایی هێنان بە حوکمی دیکتاتۆری خوێنرێژ.

سێیەم- هێنانەکایەی دەسەلاتی نیشتمانیی دیموکراتی ئیئتلافی کەبتوانێ دیموکراسی بۆ تەواوی گەلی عێراق دەستەبەر بکات.

چوارەم- سەلماندنی مافی گەلی کورد لە ئۆتۆنۆمی راستەقینە لە چوارچێوەی کۆماریکی عێراقی دیموکراتی سەربەخۆدا.

پێنجەم- ئەنجامدانی ریفۆرمی کشتوکاڵی ریشەیی بە قازانجی کۆمەڵانی جووتیارو پیشەسازیکردنی بۆ پەرەپێدانی کۆمەڵگای عێراق، وپاشان دەستەبەرکردنی پێداویستییەکانی وەرچەرخان بەرەو بنیاتنانی سۆشیالیستی.

جێبەجێکردنی ئەم پێنج ئەرکەش دەتوانرێ عێراق بخات سەر ڕێگای تێکۆشانی عادیلانەی عەرەب دژی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو کۆنەپەرستی، توانا زۆروزەبەندەکانی عێراقیش سازو ئامادەبکاتو بیانخاتە ئەو شەڕی چارەنووسەی کە نەتەوەی عەرەب دژی زایۆنیزمو ئیمپریالیزم دەیکات.

دەست بەرداربوونی دیکاتۆریەتی حوکمڕانی بەغدا لە مافە ڕەواکانی عێراق لە شەتولعەرەبو ڕازی بوونی بە داگیرکردنی عەرەبستانو دوورگە

عەرەبییەکان کەندداو لەلایەن رژێمی شاهەنشایی کۆنەپەرستی هاوپەیمانی ئیمپرایالیزمەوە، و دەستدرێژی کردنە سەر گەلی عەرەب لەکەندداو پیلانگێڕانی بۆ لەباربردنی رژێمی پێشکەوتنخواز لە یەمەنی دیموکراتی میللی یاخود قایل بوونی بەوەی لەکاروانی دەولەتە کۆنەپەرستەکانی گرێ دراو بە ئیمپریالیزم دابێ و ئامادەبوونی بۆ ئیمزاکردنی پەیماننامەیەکی کۆلۆنیالی سەبازی نوێ لەژێر پەردەی (ئاسایشی کەندداو) بە پێچەوانەی ئیرادەی گەلی عێراق و بەرژەوەندییە حەیاتییەکانی نەتەوەی عەرەب، هەموو ئەمانە ئەوە دەسەلمێنن کە بۆرژوای بیرۆکراتی عێراق – کە لەرووی مێژوویییەوە ناتوانێ سەربەخۆیی نیشتمانیی بپارێزێ– رێگای نوری سەعیدی بۆ سەرکوتکردنی بزووتنەوی نەتەوەیی کورد هەڵبژاردوەو بەیەکجاری خۆی لە ئیلتیزامەکانی بەرامبەر گەلی عێراق و نەتەوەیی کورد بۆ دۆزینەوەی چارەسەرێکی دیموکراتییانەی مەسەلەی کورد دزیوەتەوە.

ئەو نرخە گەورەیەی کە دیکتاتۆریەتی بەغدا بە کۆنەپەرستی ئێرانی و ئیمپریالیزمی ئەمریکی هاپەیمانی بەخشی– لەبەرامبەر دەستەبەرکردنی رەزامەندییان لە سەر مل پێ کەچ کردنی سەرکردایەتی خێڵەکی بۆ نەخشەی ئیمپریالی شاهەنشاهی– شۆڤێنی–و کۆتایی هێنان بە شۆڕش کورد: سەروەری عێراق و بەرژەوندییە حەیاتییەکانی نەتەوەی عەرەب بوو. ئامانجی کاربەدەستانی عێراق لەوەدا تەنیا مانەوەیان بوو لەسەر کورسی حوکم و کەڵك لێ وەرگرتنی بۆ قازانجی خۆیان بەهەر نرخێك بێت.

رووداوەکانی دوابەدوای هاوپەیمانیی(حوکمی شۆڕشگێڕی زۆر پێشکەوتنخواز) لەگەڵ رژێمی شاهەنشای کۆنەپەرستدا، سروشتی دیکتاتۆریانەی راستڕەوەی خۆسەپێنن بە سەر عێراق و گەوهەری سیاسەتە شۆڤێنیستەکەی دەرهەق بە مەسەلەی کورد ریسواکرد کە یەکەم لە راگوستنی

سەدان هەزار کرێکارو جووتیارو رووناکبیری کورد لە ناوچەکانی مەندەلی و خانەقین و کەرکوك و شێخان و عێن زالە و شەنگارو دووەم بەتاڵ کردنی ئۆتۆنۆمی لەناوەرۆك و ناواخنە راستەقینەکەی و سێیەم ڕێگرتن لەگەلی کورد لەوەی بەشداری لە حوکمی ناوەندی و خۆجێی بکات و چوارەم لەت وپەت کردنی بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد و لەناوبردنی هێزە چەکدارەکانیان، خۆی دەنوێنێ.

دان نانی زارەکی بە ئۆتۆنۆمی کە لەژێر گوشاری ڕووداو خەباتی گەلەکەمان لە ئاداری (١٩٧٠) دا هات تەنیا پەردەیەك بوو بۆ داپۆشینی گەوهەری هەرزان بەهای سیاسەتی شۆڤێنیستی دەرهەق بە مەسەلەی کورد، هەروەکو دەرکردنی یاسای ئۆتۆنۆمی بێ ناوەرۆکی لە ئاداری (١٩٧٤) تەنیا پەردەیەك بوو بۆ داپۆشینی ئەو جەنگە قڕکارییە دڕندانەیەی کە تاقمی حوکمڕان دژی گەلی کوردستانی عێراق بەڕێوەی بردو تێیدا سەدان گوند تێك دران و هەزار کەس لە هاووڵاتییانی بێ دەرەتان لەنێوبران.

دریژەپێ دانی سیاسەتی هاوپەیمانی لەگەڵ ڕژێمی شاهەنشاهی و مەرایی و خۆنزیك کردنەوەی لە ئیمپریالیزمی ئەمریکی لەلایەن حوکمی دیکتاتۆری عێراق و هاوکاری کردنی لەگەل کۆنەپەرستانی عەرەب و بێ دەنگ بوونی بەتەواوی بەرامبەر بەو پیلانە کۆلۆنیالی و پاکتاوکارییانەی دژی کەندەاوی عەرەب و شۆڕشی فەلەستین دادەڕێژرێن و دریژەپێدانی تۆقاندن و تیرۆر دژی بزووتنەوەی نیشتمانیی و دیموکراتی و نەتەوەیی لە عێراقداو دریژەپێدانی سیاسەتی شۆڤێنی دژی نەتەوەی کورد... هەموو ئەمانە پێوەری ڕاستەقینەن کە ئاماژە بۆ ئەوە دەکەن ئەو حوکمە گورج و گۆڵانە بەرەو بە تەواوی خۆهاویشتنە نێو باوەشی نەخشەی ئیمپریالی– کۆنەپەرستی دژ بە نەتەوەی عەرەب و گەلی کورد و تێکڕای گەلانی ناوچەکە هەنگاودەنێ، ئەمەش

گەوهـەری راسـتەقینەو ناسـنامە راسـتەقینەکەی ئاشـکرا دەکـاتو ڕێبـازە ڕەگەزپەرستانەکەی دیـاری دەکـات، بۆیـە خـەبات دژی ئـەو دیکتاتۆریەتـەی کـە عێراق بۆ سەردەمی پەیمانی بەغدا لەژێر پـەردەی دروشمی بریقەدارو لەپشت لافیتـەی چەواشەکارانەدا دەگەڕێنێتـەوە، ئـەرکێکی نیشتمانیو نەتەوەیـیە، و لەسـەر هـەموو هێزەکانی نیشتمان خوازو پەرۆشی پێشکەوتنی گـەلی عێـراقو سـەربەخۆییە نیشـتمانیەکەیو مـافی لـە دیموکراسـییدا پێویسـتە، لەپێشـەوەیاندا ئـەو کـەسو لایەنـە پێشـکەوتنخوازە کوردسـتانییانەی کـە گەلەکـەیان دووچـاری سیاسـەتێکی شۆڤێنیستی ملهوڕ هـاتووە کـە هەڕەشـەی لـەناوبردن لەنەتـەوەی کـورد دەکـات بەتایبـەتی کـە دیکتاتۆریـەت سـەرلەنوێ تـەوقی کۆلۆنیـالی- سـەعیدی سـێ قۆڵی کـۆنی کردۆتـە گـەردنی گـەلی کـوردەوە ئـەویش لـەرێی هاوپـەیمانی بەسـتنی لەگـەڵ کۆنەپەرسـتی شاهەنشـاهیو فاشیزمی تۆرانی لەدژی بزووتنەوە ڕزگاریخوازو دیموکراتییەکەی کورددا.

ئەگـەر سـەرکردایەتی خێڵـەکیو بـۆرژوای راسـتڕەوی نـاو بزووتنـەوەی نەتەوەیی کورد ملکەچی خواستی ئیمپریالیزمو کۆنەپەرستی شاهەنشاهی بوو لە کۆتایی هێنان بە شۆڕشی کوردو سەرشۆڕیی بەزینو ریسوایی هەڵاتن لە کوردستان لە شەڕەفی ئازایەتیو سەروەریی بەرخۆدان لە خاکی نیشتمان دا درێـژەدان بـە خـەباتی شۆڕشـگێڕانە، سـەرەڕای ئـەو کۆسـپو تەگەرانـەی دێنـە ڕێی خەبات گێـڕە دلێرەکانیو هەرەچەند ڕەوشیو هەلومەرجەکان خراپ بن، تاوەکو ئـەو ئامانجە سـەرەکییەی کـە لـەدروشمی بـەناوبانگی (دیموکراسـی بۆ عێراقو ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان) بەرجەستەکراوە، دێتە دی.

ئێمە لەکاتێکدا کە سەرفرازین بەوەی سووربوونی تێکۆشـەرانی گەلەکـەمان ڕادەگەیەنین لەسـەر درێـژەدان بـە خـەباتی شۆڕشـگێڕانەی ڕێکخـراو لـە ڕیزەکـانی کۆمەڵانی خەڵك لـە چوارچێوەی یەکێتییـەکی نیشـتمانیی کوردسـتانیدا، ئـەوا

سەرلەنوێ ئەو رێبازە جەماهیرییە شۆڕشگێڕانەیە دووپات دەکەینەوە کە لە تێکۆشانی هاوبەشمان لەگەڵ هێزەنەتەوەیی و پێشکەوتنخوازەکانی عەرەب لەعێراقدا، دژی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو دیکتاتۆریەت لەسەری دەڕوێن، هەروەك رەت کردنەوەی لێبڕاوانەمان بۆ رەوتە گۆشەگیرخوازە نەتەوەیی و راستڕەوو چاو لەدەرەکان دووپات دەکەینەوە بەتوندیش شێوازە خێڵەکی و بۆرژوازییە راستڕەوو کۆنەپەرستەکان لە خەباتی نیشتمانی و بانگەشەکانی هاوکاری و مەرایی کردن بۆ ناوندە کۆنەپەرست و گومانلێکراوەکان مەحکوم دەکەین.

ئێمە سوورین لەسەر درێژەپێدانی خەباتی شۆڕشگێڕانەی درێژخایەن بە پشت بەستن پێش هەموو شت بەهێزی لەبن نەهاتووی کۆمەڵانی گەلەکەمان و بەهاوکاری بەتین و هاوخەباتی راستەقینە لەگەڵ هێزە پێشکەوتنخوازەکانی عەرەبدا، و بەتێڕوانینێکی روون و تێگەیشتنێکی قوواڵی ئەو راستیەی کە ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو رژێمە کۆنەپەرستەکانی شاهەنشاهی و تۆرانی و عەرەبی شۆڤێنی و کۆنەپەرستی بەکرێگیراوی کورد بە دوژمنی سەرەکی یەکەمی بۆ دۆزینەوەی رزگاریخوازی گەلی کوردمان دادەنرێ، خەباتی بەردەوامو نەپساوەی بێ سازش یان نوچ دان یان دواخستن لە دژیاندا دەکەین. . لەهەمان کاتدا هێزەکانی شۆڕشی عەرەب و بزووتنەوەکانی رزگاریخوازی نیشتمانیی لەجیهانی سێیەم و هێزە سۆشیالیست و کرێکاریی و شۆڕشگێڕەکانی جیهان بە هاوپەیمانی سەرەکیمان لەقەڵەم دەدەین، بۆیە کۆشش دەکەین پتەوترین پەیوەندی هاوکاری و هاوخەباتی لەگەڵیاندا ببەستین. ئێمە هاوخەباتی خۆمان و پشتگیری بێ سنوورمان بۆنەتەوەی عەرەب دووپات دەکەینەوە لەو خەباتە سەرفرازانەی کە لە شۆڕشی هاوچەرخی جیهاندا گرنگیەکی مێژوویی مەزنی هەیە، لەپێناوی رزگاری و یەك خستنی

نەتـەوەی عـەرەب لەسـەر بنـەمای پێشـکەوتنخوازو دیمـوکرات، هـەروەها هاوخەباتی خۆمان بۆ تێکۆشانی رەوای لەپێناوی رزگارکردنی فەلەستین لە کۆلۆنیالی ئیستیگانی زایۆنی و بەرقەرارکردنی دەوڵەتی دیموکراتی فەلەستین دووپـات دەکەینـەوە. هـەر وەك هاوخـەباتی و پشـتیوانی تـەواوی خۆمـان بـۆ خەباتی گەلی کورد لە کوردستانی تورکیاو کوردستانی ئێران دژی تۆرانیزم و کۆنەپەرسـتی شاهەنشـاهی و لـەپێناوی بـەدی هێنـانی رزگـاری نەتـەوەیی و دیموکراتی تەواو لەو دوو ولاتەداو سەندنەوە مافی گەلی کوردمان لە بڕیاردانی چارەنووسـی خـۆی بـەو شـێوەیەی جەماوەرەکـەی دەیخـوازێ، دووپـات دەکەینەوە.

یـەکێتیی نیشـتمانیی کوردسـتان کـە هـەوڵ دەدات هێـزە نیشـتمانی و دیموکراتییەکانی شۆڕشی کورد، بەشێوەی یەکێتییەکی نیشتمانی دیموکرات رێـك بخـات کـە تێیـدا رەوتـە پێشـکەوتنخوازەکان و یـەکێتی پتـەوی خەباتگێڕانـەیان بتـوانن بەیەکـەوە بـژین لـەژێر سـەرکردایەتی پێشـڕەوی شۆڕشگێڕانەی کوردستانیدا کـە حەتمـەن لەدایك دەبـێ، ئـەوا سـلاوی گـەرمی خەباتی بۆ شۆڕشی سەرفرازی فەلەستین دەنێرێ و دەستەکانی دەگوشـێ، هـەر وەك سلاو لە شۆڕشـی میللـی لـە زەفـارو ئـەریتیریا و تێکۆشـەرانی گـەلی کوردمـان لە کوردستانی تورکیا و ئێران و سەرتاسەری کوردستان و هێزە پێشکەوتنخوازو شۆڕشـگێڕەکانی ئێـران و تورکیـا دەکـات و هاوخـەباتی خـۆی لەگەڵیانـدا دەردەبڕێ.

یـەکێتیی نیشـتمانیی کوردسـتان کـە بـاوەڕی بـەوە هەیـە بزووتنـەوەی نەتـەوەی گـەلی کـورد بزووتنەوەیـەکی مێـژووی بابەتیـەو تـا گشـت ئامانجـە نەتەوەیی و دیموکرتییەکانی وەدی نەهێنێ کۆتایی نایەت، درێژە بە تێکۆشان دەدات بـۆ رێکخسـتنی هـەموو کـەس و دەسـتە پێشـکەتنخوازو شۆڕشـگێڕییە

کوردستانییەکان بۆ سازدان و جۆشدانی جەماوەری گەلەکەمان لەپێناوی دریژدان بەو کاروانە شۆڕشگێڕییەی کە کۆمەڵانی خەڵکی کورد دەستیان پێ‌ی کردوە بۆ وەدی هێنانی دیموکراسی بۆ عێراق و ئۆتۆنۆمی راستەقینە بۆ کوردستان و بۆ پشتیوانی کردن خەباتی کۆمەڵانی نەتەوەیی کوردمان لەسەرتاسەری کوردستان لەپێناوی وەدەست هێنانی مافە نەتەوەیی و دیموکراتییەکانیدا.

کۆمەڵانی خەڵکی کورد. . خەباتگێڕو پێشکەوتنخوازە هۆشیارەکان. کۆبوونەوەتان لەدەوری ئالای یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و هاتنتان بۆ ناوریزەکانی لەپێناوی دریژەدان بە خەباتی شۆڕشگێڕانەی ڕێکخراودا، وەڵامی گورچکبڕی پیلانی کۆلۆنیالیستی شاهەنشاهی- شۆڤێنیستی عەرەبە بۆ لەناوبردنی شۆڕشی کورد بەتایبەتی و بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی گەلی کوردمان بەگشتی، هەروەکو ئەو تەعبیرکردنە مەنتیقییە پێویستەیە لە ڕق و تووڕەیتیان بەرامبەر بەزینی سەرکردایەتی خێڵەکی و مایە پووچی سیاسی و سەربازی و فیکرییەکەی و ملکەچ کردنی بۆ خواستی ئیمپڕیالیزم و کۆنەپەرستی ئێران لەکۆتایی هێنانی بە شۆڕشی کورد کە جەماوەری گەلەکەمان لەپێناوی سەرخستنیدا بە سەخاوەتەوە قوربانی و فیداکاری بێ ئەندازەی پێشکەشی کردوە.

دەستەی دامەزرێنەری

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان

١٩٧٥/٦/١

پاشکۆی ژمارە شەش

بەیاننامەی

یەکێتی ی نیشتمانی ی کوردستان

جەماهیری سیکوسەری کوردستان

گەلی عیراقی نەبەز

سیاسەتی تواندنەوەی نەتەوەی کورد وبەعەرب کردنی کەسولتەی دیکتاتوری شوفینی بەعس بەرامبەرگەلەکەمان بەبرەوی ئەکات شتێک نیە کەلەژیرپەردەی رزیوی(چارەسەری ئاشتی ودیموکراتیانەی مەسەلەی کورد)و(حوکمی زاتی) ساختەدابشاریتەوە بەتایبەتی پاش ئەوەی سولتەبی شەرمانەهەزاران خیزانی کوردی کوچ پی کردبوخواروی عیراق و سەدان دیی کوردستانی چول کرد و بەعەرەب پری کردنەوەوسەکارترین مافی نەتەوایەتی ودیموکراتیگەلی کوردستانی پی ئیل کرد هەروەک چون سیاسەتی دیکتاتوریانەی بەعسی وزەت کردنی تەواوی مافە دیموکراتیەکانی گەلی عیراق وبرسیتی وچەوسانەوەی زەحمەتکیشان لەنەمومژی پروپاگەندەی دیماگوگیانەو دروشمی ساختەی (هەنگاوە پیشکەوتنخواز وسوشیالیستانەکان) داوون ناکریت و ئاشکرایە .

سولتەی دیکتاتوری شوفینی بو ئەوەی پیلانەکانی لەکوردستاندا جی بەجی بکات وئامادە بی بوکب کردنەوەی تورەیی وتارەزایی خەلکی کوردستان کەروژبەروژ لەپەرەسەندن وهەلچون دایە . کوردستانی بە هیزە چەکدارەکانی وتازەترین نفاقی جەنگی وبەکری گیراوان نەبیوە و بەردەوام خەریکی خوئامادەکردنە بوهەلگیرساندنی جەنگیکی توی و تەنانەت دەستیشی کردوە بە هیرش بردنەسەر زور شوینی کوردستان.وە بەهوی ئەم سیاسەتە وکردەوە دوژمنانەیەی ئەم رژیمە هیزە شورشگیرەکانی گەل ریگای خەبانی چەکدارانەی دریژخایەنیان گرتوتە بەر وەک ناکەریگەی شیاو وکاریگەر و رەوا بو دیفاع کردن لەمافی گەلەکەمان و بەدیهینانی مافە رەواکانی . سولتە راستەوخو بەرپرسیاری ئەم وەزعەی کوردستانە لەبەرەو تەقینەوەیەکی فراوانی ئەبات وەئەبی ئوبال وئەنجامەکەشی بگریتە ئەستو . هەول دان بو لەناوبردنی گەلیک وەبەتایبەتی لەم سەردەمەدا کە سەردەمی رزگاری تەواوی گەلان و

هەواڵنامەی کتێب

هەرەس هینانی ئیمپریالیزمەخەیالیکی خاووزەونەک بوسولتەی لەرزو-
کی بەعس بەلکوبوهیچ هیزیک نابەتەدی و هیچ هیزیک ناتوانیت ریرەوی
میژووبگوریت .سولتەی بەعس ئەگەرئەیەویت واخوی پیشان بداکەبەسەر
گەلی کوردازال بوەوبزوتنەوەی شکاندوەبەهەلەیەکی گەورەداچـــوە
چونکەئەوهەرەس هینانەی مارتی ۱۹۷۵بەلگەی بی هیزی و بی هـودەیـی
خەباتی شورشگیرانەی گەلەکەمان نەبوەبەلکوئەوەبوکەیەکەمین ئـەم
جورەسولتەدوژمن بەگەلانەهەرگیزمەسەلەی نەتەوایەتی و دیموکراتـی
وولاتیان بوچارەسەرناکریت ولەترسی هەلچونی شورشگیرانەی گەل خویان
ئەهاویژنەباوەشی ئیمپریالیزم و کونەپەرستانی بەکری گیراویانەوە
بەوجورەی کەبەعس خوی هاویشتە باوەشی رژیمی ئیرانەوە لەپیناوی ریکە-
وتنامەکەی جەزائیردا (شط العرب) وخاکیکی زوری نیشتمانی پی فروشت.
وەدوەمین بزوتنەوەی نیشتمانی دیموکراتی گەلان لەم سەردەمەداهەر-
گیزناشی لەلایەن سەرکردایەتیەکی کونەپەرست ودوژمن بەریبازی پیش-
کەوتووانەبەرەوسەرکەوتن ببریت .
گەلەکەمان نەشکاوەوهەرگیزناشکیت وەئیستا لەهەموکاتیک بەهیزترە
لەهەموکاتیکهوشیارترەوبەگگرتوترەوخاوەنی تاقی کردنەوەی بەنرخ
وگرنگەوراستی بودەرکەوتوەوریبازی خەباتی روناکەنەبەهیزی پرچەکی
تازەبابەتی دوژمن ورەبەرئەدات وسەردانوێنینی و نەبەپروپاگەندەی
هیچ لایەکئەخەلەتی وریگای چەوت ئەگریت ، بەبروایەکی پولاییینەوە بە-
مەسەلەعادلانەکەیدا و پشت بەهیزوتوانا و وزەی خوی و ئینجا پشتگیری
گەلان و هیزەشاشتی و شازادی خوازەکانی دونیا دلیرانەبەرگری لەمافی
نەتەوایەتی ومافەرەواکانی ئەکات .

جەماهیری شورشگیری کوردستان

لەبەر روناکی ئەو تاقی کردنەوە گرنگانەی کەگەلەکەمان لەسالانی
پیشووی خەباتی سەختیدا دەستگیری بوە و بەپێی پیداویستیەکانی ئـەم
قوناغەی بزوتنەوەی گەلەکەمان وتایبەتیەتی باری ئیستای بزوتنـە-
وەکە و بوئەوەی کەهلە کوشندەکانی جاران دووپات نەبنەوە و ریـبـازی
راست وگونجاو لەگەل ناوەرۆکی بزوتنەوەکەدا خەباتی گەلەکەمـان
بەردەوام بیت وبەرەو سەرکەوتن بروات لەپاش هەرەسەکەی مارتی ۱۹۷۵

وەیەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هاتە مەیدانی پێکۆشانەوە.
یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان تی ئەکۆشی بزووتنەوە و ڕێکخستنی هێزە شۆرشگێڕە نیشتمان پەروەرە دیموکرات خوازەکان لەچوارچێوەی شێوەیەکی یەکگرتوی نیشتمانی دیموکراتیدا بەجۆرێک کە هەموو هێز و تەنیا ڕە پێشکەوتنخواز و نیشتمان پەروەرەکان خەباتیان بەتوند و تۆڵی یەکخەن. واتە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان حیزبێک نیە و حیی حزبی پێشڕەو و ناگرێتەوە بەڵکو لەپێناوی یەکگرتنی هێزە نیشتمان پەروەرەکان و لەناوبردنی دەستەگەری و دووبەرەکی دا دروست بوە و ئەوهێزانەی تا ئێستا لەچوارچێوەکەیدا کوبونەتەوە لەسەر ئەم بنچینەیە یەکیان گرتوە. بوخەبات کردن بەرێبازێکی پێشکەوتنخوازانەی دژ بە ئیمپریالیزم وزایونیزم وکونەپەرستی دا و شان بەشانی هێزەشۆرشگێڕەکانی سەرانسەری عێراق لەپێناوی عێراقێکی دیموکراتیدا کەکوردستان لەچوارچێوەیدا بەئۆتۆنومی ڕاستەقینە شادبی. ئەمە ئیستە و تەنیا ڕێبازەیە کەلەگەڵ جەوهەری پێشکەوتنخوازانەی بزووتنەوەی گەلەکەماندا ئەگونجێ وهەر هێزێکی لەم ڕێبازە لابدات و یەکێتیی ڕیزەکانی گەل پشکینی زیان لەبزووتنەوەکە ئەدات وتاوانبار ئەبێت بەرامبەر بەگەل وبێگومان حوکمی گەلیش زۆر توند و تیژە بەرامبەر بەوانە.

گەلی عێراقی نەبەز

ئەم سیاسەتە چەوتە دوژمنانەیەی کەسوڵتەی دیکتاتۆری بەعس لە کوردستاندا بەتایبەتی ولەهەموو عێراقدا بەگشتی پەیرەوی دەکات و ئەو شەڕی براکوژیەی کەدەستی کردوتەوە بەهەڵگیرساندنی نەک هیچ خزمەتێکی بەرژەوەندی گەلی عێراق ناکات بەڵکو گەورەترین زیانێکی پی ئەگەیەنێ. بگرە زیانێکی گەورە بە خەباتی گەلانی عەرەب دژی ئیمپریالیزم و زایونیزم ئەگەیەنێ و بەتایبەتی خەباتی گەلی ئێمە لەستینی قارەمان کە ڕوبەڕوی ئیسرائیلی دوژمن وگەورەترین پیلان بولەناوبردنی بوتەوە. ئەرکی سەرشانی سوپای عێراق کوشتن و بڕینی گەلی کورد و ویران کردنی کوردستان نیە بەڵکوئەرکی بنچینەیی پیرۆزی ئەوەیە

کەبەرکری لەخاکی نیشتمان نکات وئەوانە بکوژی و ببری کەلەسەرحسا-
بی مافەکانی کەل سات وئەودا بەمخاکەوە نەکەن وسامانی عیراق بو
ئەوەتی یە کەپیلانگیری وبەجیوکردنی دەزگاکانی تیرور و جەوساندنە-
وەی فکری وئابوری کەل بەکار بهیرنیت وجەنگی ویران کاری وولات و
براکوژی بی ساز بکریت.

بەرژەوەندی کەلی عیراق لەوەدایەکەلەژیرسایەی تیستەمیکی دیموکرا-
تیانەی راستدا دوورلەچەوسانەوەی نەتەوایەتی و چینایەتی بەعەرەب و
کورد وکەمایەتی یەنەتەوایەتی یەکانیەوەبەدل و بەگیان قول بکەن بە
قۆلی یەکتردا وئەوپەری وزەیان و سامانی ولات بوپیشکەوتنی ئابوری و
کومەلایەتی بخەنەکار و بەرەبەکی پتەوی ئەوتوپیک بهینن کەبەشیوەیەکی
کاریگەرا بەبەشداری خەبانی رەوای گەلانی عەرەب وگەلانی ناوچەکەبکەن
دژی ئیمپریالیزم و زایونیزم وە بەتایبەتی گەلی فەلەستینی تیکوشەر.
تەنیا بەم جورە عیراق ئەتوانیت دەوری کاریگەرانەلەبزوتنەوەی گەلانی
دونیادا ببینی نەک بەدروشمی ساختە و پەیوەندکردنی گەل و چەوساندنە-
وەی و لەتوپەت کردنی ریزەکانی و بی هیزکردنی بەرامبەزدوژمنەکانی.
بەم سیاسەتەچەوتەبەعسیەکان بیانەوی و تەیانەوی خزمەتی ئیمپریالزم
و زایونیزم و کونەپەرستەکان ئەکەن و هەزلایەکی نیشتمان پەروەر بە
دروشمەساختەکانی نەعس هەلخەلەتی و بیەوی بیانوو بو سیاسەتی شو-
فینی یەدیکتاتوریەکانی بینیتەوەخوی لەواقیع دوورئەخاتەوە و پشت
ئەکاتەبەرژەوەندیەبنچینەیی یەکان و خواست وئامانجەکانی گەل و بەر-
ژەوەندی بەرەی دژبەئیمپریالیزمی جیهان. تیکوشان لەپیناوی عیراقیکی
دیموکراتیدا کەکوردستان لەچوارچیوەی دائوتونومی راستەقینەی دەست-
گیربی ئەرکی سەرشانی هەمووهیزە نیشتمان پەروەرەپیشکەوتنخوازەکانی
عیراق بەکورد و عەرەب وکەمایەتی یەکانەوە. ئەرکی هەمووئەوانەیەکە
بەتەنگ سەربەستی و پیشکەوتنی کومەلایەتی گەلی عیراق و سەرکەوتنی
بەرەی گەلانی شورشگیری جیهانەوەدین دژی ئیمپریالیزم و زایونیزم و
کونەپەرستی.

هەواڵنامەی کتێب

جەماهیری زورلیکراوی گەلی‌کوردستان یەکگرن.تیکوشن و ئەوپەری وزە و تواناتان بخەنەکار و پشتگیری بی سنوری بزوتنەوە شورشگیرانە نوییەکەتان بکەن . هوشیار بن و ریگا بەهیچ جورە دوژمنیک مەدەن جاریکی تر زەفەرتان پی بسینی.جەماهیری زورلی کراوی کوردستان . هەموو هیزە نیشتمان پەروەرە شورشگیرەکان یەک ـ گرتنەکەتان توند و تول تر کەن . یەکیتی خەباتی شورشگیرانی عەرەب و کورد و کەمایەتیەکان پتەوتر بیت ...لە پیناوی مافەناوکوییەکانی هەموو گەلی عیراق .

بمری دوژمنانی گەلان .

بژی شورش .

یەکیتی‌ی نیشتمانی‌ی کوردستان

دەستەی دامەزرینەر

وولات

١/ئەیلول/ ١٩٧٦

هەواڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە حەوت

بەیاننامەی دامەزراندنی بزوتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان

ئەی گەلی عێراقی تێکۆشەر

ئەی گەلی کوردستان نەبەز

گەلی کورد ئیمرۆ بەناسکترین و پرمەترسی ترین قۆناغی خەباتیاتی ئەوپەری رووبەروی گەورەترین مسئولیەتی مێژوویی بۆتەوە کەپێویستە زۆرژیرانە ونەبەزانەخۆی لێ‌ڕزگاربکات ئەم ڕۆژە رەش کارەساتەگەورەیەی دوچاری هاتووین سیاسەتی شۆڤێنیە سولطەی دیکتاتۆری بەعس دەکەن بەخراپترین شێوەی ڕەگەز پەرستانەی ئەیانەوێ هەمونیشتمانەکەمان لەناوبەرن

ئەی گەلی کوردی قارەمان :

سەرکردایەتی بەعس هەرلەسەرەتای هاتنە سەرحکومیەوە هەتاوەکو ئێستاش وای پیشان ئەدات کەگوایە پێشکەوتن خوازە وبروای تەواوی بەمافی گەلی کوردهەیە وئەیەوێ بەشێوەیەکی بنەرەتی چارەسەری مسئلەی کوردبکات کەچی هەمیشە سیاسەتی پیلان گیرێ ودوشتمنایەتی گرتوتە بەریۆ لەناوبردنی کوردوێران کردنی کوردستان وەهەرگیز هەلی لەدەست خۆی نەداوە بۆهێرش هێنان وپەلاماردان ..... کەدرندەتریان پەلاماردانەکەی ١٩٧٤ بوبەڵام هەرکەبۆی دەرکەوت سەرکەوتونابێ بەسەر بزوتنەوەی گەلەکەمان کەوتەسەوداوسوکایەتی لەگەڵ کۆنەپەرستی ئیران وبەستراوەبە اپریالیزمی امریکالە دژی بزوتنەوەی ئازادی خوازی گەلی کورد وەلەدەست دانی بەشێکی زۆرلە ئەرزی عێراق (شط العرب) پشت کرون لەبزوتنەوەی ئازادی خوازانە ڕۆژهەڵاتی ناوەراست وبەرەی گەلانی دونیا بەوەی چوکی تسلیم بونی بۆئێران دا رێکەوتنامەکەی جەزائیری مۆرکرد کەئەبوایە لەجیاتی ئەوچۆك دادانە بکەوتایە گفتوگۆ لەگەڵ کوردودانی بنایا بەهەموومافە نەئەواتیەکانیاوبەشێوەیەکی مەبئدەیانە بیسەڵمێنێ وەچارەسەرێکی علمیانەی بنەرەتی بکردایە کەهیچ نەبێ لەبەینامەکەی ١١أزاری ١٩٧٠ کەمترنەبوایە بەڵام لەجیاتی ئەوچارەسەرە علمیانەتەنها یاسایەکی فروفێڵانەی بڵاوکردەوە کەگوایە گەلی کوردی عەفوکردوەوداوای گەرانەوەی ئەکات وپەیمان ئەدات کەهەرکەسە بەتەواوی بخاتە جێگای خۆی بەشی زۆری بەشدارانی شۆرش بەناچاری دوای هەرەس هێنانەکە پێشوازیەکی گەرمیان لەیاسا ساختەکەی کردوبەدڵێکی پاکەوە بەهیوایەکی زۆر وەگەرانەوە بۆخاکی‌نیشتمان بەڵام بەعس هەردەست بەجێ بەپێچەوانەی یاساوپەیمانەکانی خۆی جولایەوە بەگیانێکی لەخۆبایی شۆڤێنی وسەرکەوتوانەوە کەوتەگیانی

هەواڵنامەی کتێب

گەلکەمان بەئەدام کردنی کۆمەلێك لەوگیراوانەی کەلەکاتی خۆیا لەسەر پشتیوانی شۆرشەکەمان حکم درابوون وناردنی بەشی هەرەزۆری ئەوکەسانەی کەگەرابونەوە ولأت بۆخواروی عێراق ولەوێ نیشتەجێ کران بەبێ ئەوەی زیانێکی کولە مەرگیشیان بۆمسوگەربکرێ هەروەها دەستی کرد بەگواستنەوەی زۆربەی فەرمانبەروموچەخۆرو کرێکاران بۆخواروی عراق تەنانەت هێندێکیان لەوانەبون کەهەمیشە پشتگیری سیاسەتی مێریشان کردبوکەوتنەچۆلکردن وگۆرینی ناوی مێژووجوغرافی هەندێ لەدێهات و شارەکانی کوردستان بەنیشتەجێ کردنی عشائیری عربی تیایا بەشێوەی (المستوطنات) .....وەکو ئەوسیاسەتەگلاوەی صیهۆنیەکان (زایۆنیزم) بەرانبەرونەگەلی عەرەبی فلسطنی قارەمان گرتویەتی یەبەرسەرکردایەتی دیکتاتۆریەکەی ئەوسای شۆرشی کوردیش بەسپارەبەرامبەر دەست پێ کردنەوەی شەری(١٩٧٤) وەخۆبەستنەوەبەتەواوەتی .....کۆنەپەرستەوە بەتایبەتی ئەو.....لەدوای رێکەوتن شومەکەی جزائیر لەنێوان عراق وئێران وەزنەکەوێت نەك هەرنەیتوانیوە رابەری خەباتی چەکدارانەی گەلەکەمان بکات وبریارلەسەرگری بدات وەبگرە نەشی هێشت پێشمەرگە شۆرشگێڕەکان بەرەەڵستی ئەوەلومەرجە بکەن وەخۆیان رێك خەن لەپێناوی پزگاری کوردستان و بەدی هێنانی ئاواتەکان گەلی کورداو بەزوو گیان خۆبەگرتنی وبەرگری کردنیان چرای .....بەسەر پێشمەرگەو چەکدارانی شۆڕش لەگەڵ خۆیان پەك کێش بکەن بۆئێران بەخۆیان و..... گیرانە وتیان بەستنەوەئەمەلایەك لەلایەکی تریشەوە پارتی دیموکراتی کوردستان بەهۆی سەرکردایەتی .....نابووە .....بەهەرەس هێنانی شۆڕش ئەویش بەتەواوەتی روخاو مەیدانی خەباتی چۆلکردوسەرکردەکان هەڵاتن ومیللەتیان بەوحالەوە بەرلا کرد بەبێ ئەوەی هیچ رێگایەکی بزدیاری بکەن بەتایبەتی لەوکاتە ناسکە وپرمەترسیەدا کەلەوکاتە زیاترگەلەکەمان پێویستی بەکۆکردنەوە ڕاستکردن ورابەری هەبوو . سەبارەت بەمەبەشی زۆری ئەندامە شۆڕشگێڕوپێشکەوتخوازەکان وەلەکانی ..... کەوتنە چالاکی یەکگرتن یەکدی دیتن ونالۆکۆری بیروڕا وبەهیوای چارەسەرکردن وەزع ودۆزینەوەی رێگایەك بۆبەرگری کردن لەوپاشاگەردانیە لەگەڵ ..... دووچارکردبوو دەبورابەری کردنی نەتەوەکەمان بەتایبەتی دوایی تەواوبوونی دەوری مێژوویی پارتی دیموکرتی کوردستان لەئەنجامی کۆبونەوەی کەژمارەیەکی زۆر لەئەندامەپێشکەوتوە شۆڕشگێڕەبەتواناکان تیدا بەشداربوونی

هەولنامەی کێشە

لێکدانەوەوهەل.....باریی سیاسی وابوونی ..... کوردستان بەتایبەتی ژمارەباری عێراقی بەرەوبەگشتی وەکوبیروورای هەمولایەك هاتەسەر ئەوبۆ دامەزراندنی حزبێکی پێشرەو کەتەنها ئارەزوو خواستی جەماوەرە ..... بەڵکو هەڵگرتنی تیۆرێکی زانیارانەیە کە بیر لەبەرژەوەندی بەشی هەرەزۆری چینە زەحمەتکێشان کانی لەئەنجامی کاری ..... مێژوویی حزبی ئەگرێت وزۆر..... مژدەی دامەزراندنی (بزوتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان) الحركة الاشتراكي الديمقراطية الكردستانية) تانی پێ رادەگەینی بۆئەوەی بەئەرکی مێژوویی خۆی هەڵسێت لەرابەری کردنی خەباتی سەختی ئەم سەردەمە نالەبارەی کوردستان لەمەیدانی بەرگری کردن وپارێزگاری کردنی کوردوکوردستان لەعێراقێکی سۆسیالستی دابزوتنەوەکەمان بزوتنەوەی کرێکارو جوتیاروشێرەشۆڕشگێڕەکانی کوردستانە لەسەر ڕێبازی پێشکەوتوانە علمیانە خەبات ئەکات بۆگەیاندنی گەلەکەمان بەمافی چارەنووس ..... بزوتنەوەکەمان جولانەوەی ئازادیخوازانی گەلی کورددبەشێکە لەجولانەوەی ئازادیخوازانەی گەلانی دونیا کەدواڕۆژو جارەنووسیان بەیەکەوە بەستراوە وەلەهەمان کاتدا بزوتنەوەکەمان تێ ئەکۆشێ لەپێناوی :

- یەکگرتن هەموو ڕێکخراو وهێزەنیشتمانیەپێشکەوتخوازەکانی کوردستان لەبەرەیەکی کوردستانی دا .
- پتەوکردن وبەهێزکردنی برایەتی عرب وکوردو تورکمان وکەمەنەتەوایەتیەکان .
- بەهێزکردنی پەیوەندی دۆستانە لەگەڵ هێزەنیشتمانیەپێکەوتخوازەکانی عێراقی وپێکهێنانی بەرەیەکی نیشتمانی راستەقینەبۆدەستەبەرکردنی مافەکانی گەلی عێراق .
- بەستنی پەیوەندی (هاوکاری) لەگەڵ حزب و هێزە نیشتمانیە پێشکەوتخوازەکانی عرب لەژێربناغەی مافی چارەنووسی گەلانی ژێردەستە .
- بەهێزکردنی پەیوەندی هاوکاری لەگەڵ بەرەی سۆسیالست بۆپشتگیری خەباتی گەلانی ژێردەستەی دونیاولەباربردنی ئیمپریالیزمی ڕژێمی سەرمایەداری .
- بەهێزکردنی پەیوەندی یەکێتی لەگەڵ هەموو حزب وڕێکخراوە دیموکراتیەکانی پێشکەوتخوازانی پارتەکانی کوردستان .
- پشتگیری تەواوی خەباتی گەلی عەرەب فەلەستینی قارەمان دەکەین بۆبەدەست هێنانی مافی چارەنووسی خۆی .

هەواڵنامەی کتێب

- بزوتنەوەکەمان لەکاتێکدا کەشانازی ئەکات بەگیانی لەخۆبردویی وکۆڵ نەدان وەخۆراگری نەتەوەکەمان لەهەمان کات داوا دەکالەهەموو ڕۆڵەکانی کورد کەچالاکانە خەبات بکەن بۆخۆش کردنی گری تێکۆشان دژی سیاسەتی ڕەگەز پەرست ، ..... وپوچەڵ کردنی پیلانەگڵاوەکانی .
- نەمری وسەربەرزی بۆشەهیدانی ڕێگای ڕزگاری کوردستان .
- نەمان وسەرشۆری بۆدوشمنان گەلان وداگیرکەران .

لیژنەی ئامادەی

بزوتنەوەی سۆسیالستی دیموکراتی کوردستان

ئابی ١٩٧٦

تێبینی/ لەبەرئەوەی بەیاننامەکە کۆنەو بەدەست نوسراوە بەباشی ناخوێنرێتەوە بۆیە بەم شێوەیەیە،

هەواڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە هەشت

جماهير شعبنا العراقي المناضلة

كافة القوى الوطنية المناضلة

كافة القوى التقدمية العربية و العالمية المناضلة

أفراد و قادة القوات المسلحة

لعب مناضلوا الحزب الديموقراطي الكردستاني و مناضلوا شعبناو الكوادر النقابية العمالية و الفلاحية و المنظمات الكردستانية بمختلف مراتبها و اتجاهاتها بعد رأب الصدع في اعقاب اتفاقية أذار و اعادة الأنشطار الذي حدث في الحزب و الثورة عام ١٩٦٤ دورا بارزا في مناوئة الممارسات التخريبية الطائشة التي كان ينتهجها المنفذون في القيادة العشائرية والعناصر المشجعة لها التي كانت تتلاقي في اسلوبها مع الممارسات الشوفينية لاوساط متنفذة في السلطة و خاصة في المناطق المختلطة من محاولات تغيير الواقع القومي والسكاني لها لترمي الى مساوي المواجهة المسلحة لنسف ركائز اتفاقية أذار وما تنصها من نصوص لتوطيد التحالف المصيري بين الشعبين الشقيقين.

لقد تعرت دور هذه القيادة أمام جماهير شعبنا خاصة بعد أن جرت اذيال الخيبة و العار و توجهت الى احضان اسيادها و تركت البيشمەرگە الابطال مع جراحاتهم و شعبهم فريسة للتآمر تحت رحمة الجلادين بعد اتفاقية الجزائر السيئة الصيت التي تمت على حساب شعبنا الكردي بشكل خاص و الشعب العراقي بشكل عام.

فقدت هذه القيادة موضع ثقة جماهير شعبنا و كوادره و معظم العناصر المخلصة التي سعت الى تقييم ما حدث و تعرية القيادة العشائرية و الممارسات الشوفينية للسلطة في مجال حل المسألة الكردية و الدعوة للتوصل الى صيغة حل سياسي للقضية بصورة عامة لترسيخ أواصر التحالف المصيري بين شعبين العربي و الكردي و الأقليات المتآخية.

كان من المفروض على السلطة بدلا من التمهيد الهجومي المسلح على كردستان في أذار ١٩٧٤ ومن صميم مصلحتها القيام بالتزاماتها. المعلنة ازاء الشعب الكردي وحركته وطليعته التقدميتين البرينتين من مساويء تحريفها عن نهجها للقيام بدورها الفعلي بجانبها كقوة كبيرة لها شأنها في تغيير ميزان القوى لصالح قوة التحرر والتقدم في الداخل والخارج وفي هذه المنطقة الحساسة من العالم بالذات لعمق

هەڤالێ کەمەلی کەبیر

وأتساع قوتها الأستراتيجية و لمشاطرة مشاعر وتعاطف ابناء شعبنا معها في كل مكان وأفشال كل المحاولات التأمرية الرامية للنيل من العراق. ألا أنه انتصرت الأرادة الشريرة من الطرفين وحدث ما حدث و تحمل أبناء الشعب العراقي بشكل عام والشعب الكردي بشكل خاص ما تحملوه من المأسي والويلات وانتهت لصالح أعداء العراق من خلال اتفاقية (الجزائر) حيث قدمت اعظم مكسب للرجعية الأيرانية.

وبالرغم مما حدث كان ينبغي على السلطة أنطلاقا من صميم مصلحتها بعد عودة الزخم الهائل من الجماهير الكردية والكوادر الحزبية التقدمية والتي كانت تشكل في الحقيقة قوة حركة شعبنا التحررية ومركز ثقلها المبادرة بأتخاذ الخطوات التالية:-

١- افساح المجال للحركة الكردية لتوحيد صفوفها وتنظيمها من خيرة العناصر التقدمية المؤمنة بأهمية تحالف حركتي الشعبين بدلا من التنادي في سياسة التشرذم والتمزيق و الأتكال على العناصر الأصولية الهزيلة.

٢-التمسك بالتزاماتها المعلنة ومقرراتها الطبقية في استكمال معالجة قضية شعبنا واعادة النظر في بنيان مؤسسات (الحكم الذاتي) التي أوجدت في ظروف استثنائية واعادة الحياة الدستورية وتوطيد الحريات الأساسية والديمقراطية في العراق بشكل عام، لخلق افضل أجواء الأستقرار السياسي في البلاد لتوجيه نحو مهام الثورة الوطنية الديمقراطية والتحولات الأشتراكية. ولكن على العكس من ذلك انجرفت السلطة والقوى والشرائح من العناصر التي تدور في فلكها بشكل محموم في متاهات الغرور و الأحقاد وسكرة الأنتصار الموهوب للأيفال من وهن الحركة الكردية وابتزازها كل حسب مصالحا والأنانية مجردة من أية فكرة مبدئية وموضوعية وذلك بابقاء الأوضاع الشاذة كما كانت ووضعها نحو الأسوأ خشية ضياع مصالحها القوية الضيقة والأنكى من ذلك انه تفتحت جميع أبواب الضغينة على مصارعها لممارسة جميع اشكال السياسة الأستفزازية الحقودة بحق شعبنا وحركتة وحقوقه.

لقد تنصلت السلطة ليس فقط من التزاماتها المنصوصة في اتفاقية اذار وعلى أساس معاملة قوميتنا المناضلة معاملة شعب قائم بذاته اختار الأتحاد الأختياري مع شقيقة الشعب العربي في الوطن العراقي والتمتع بحقه في الحكم الذاتي بل وحتى

مع شقيقة الشعب العربي في الوطن العراقي والتمتع بحقه في الحكم الذاتي بل وحتى من أبسط التزاماتها التي يضعها بيان العفو العام وتوغلت بشكل سافر في انتهاج سياستها الاستعلائية بحق شعبنا وانعكست ممارستها على سبيل المثال لا الحصر لأمور التالية:

١- التراجع من روح بيان آذار والتزاماتها والمباديء والمقررات المثبتة بحقها والقيام بتغيير الواقع القومي والسكاني لمناطق عديدة من كردستان وتشوية تأريخ الشعب الكردي في المناهج الدراسية والغاء الدراسة الكردية في مدارس عديدة في كردستان و الغاء قوانين تشكيل بعض المنظمات الكردستانيه بخلاف المادة الخامسة من البيان نفسه وغيرها من التراجعات.

٢- التنصل من التزاماتها حول الأعتراف بشعبنا بما لكل الشعوب من تطلعات وذلك من خلال حملات التهجير والترحيل والتشريد والصهر تمهيدا لأنكار وجوده خلافا لجميع القوانين والأعتراف وشملت هذه الحملات النساء والشيوخ والأطفال أيضا وسيقت اعداد كبيرة منهم الى المعتقلات والسجون.

٣- اجبار وارغام الطلبة والعمال ومناضلي الحركة الكردية العائدين الى الوطن وخاصة المرحلين الى المناطق الجنوبية على الأنتماء الى منظمات حزب قومي عربي وتشكيل المنظمات البعثية في اقصى قرى كردستان تمهيدا لتجريدها من الروح القومية وبالتالي تطبيق فكرة صهر القومية الكردية في بودقة الأمة العربية خلافا للمقررات التي اعترفت فيها بحقوق الشعب الكردي.

٤- اثارت الأحقاد والنعرات العنصرية بين القوميتين المتأخيتين والأقليات القومية من خلال ممارسة السياسة الشوفينية و الاستعلاء القومي وخاصة بناءالمستوطنات في مناطق عديدة من كردستان والأنكى من ذلك تسمية المستوطنات باسماء المدن الفلسطينية الحبيبة لدى جماهير شعبنا والمحتلة من قبل الصهاينة العنصريين لغرض اثارة الحقد لدى جماهير الفلاحية الكردية حتى ضد هذه الأسماء العربية الحبيبة.

٥- المضي في تمزيق حاكة شعبنا والأحتفاظ بالشراذم والعناصر الكردية المنتفعة التي ارتمت بين احضانها كدمية بين ايديها بدافع من مصالحها الشخصية المجردة من أى عقيدة أومبدأ.

٦- اخلاء الجيش والقوات المسلحة من العنصر الكردي تقريبا بحجة الألتحاق بالحركة الكردية المسلحة على الرغم من ان الكثيرين من المسرحين لم يلتحق يوما بالثورة الكردية.

٧- تعيين العناصر الحقودة من المسؤولين في كردستان حيث يستغلون مراكزهم بشكل حقود تجاه جميع الذين ساهموا في الثورة الكردية.

٨- التمادي في مواقفها الغير وطنية بشأن التواطوء مع الرجعية الأيرانية المتأمرة ومغازلتها ليس فقط على التخلي عن المساحات الشاسعة من الأراضي العراقية بل حتى الأسهام بشكل غير مباشر في خنق طموح وتطلعات الملايين من الشعب العربي في عربستان (الأحواز) وثورة ضفار الخليج العربي والتنصل من الأيفاء بالتزاماتها القومية والتفازل مع الرجعية التركية وبنفس النتائج التالية لتحقيق أطماعها التوسعية التي تتمكن من تحقيقها حتى في احلك العصور الرجعية السابقة والأمعان عوضا عن ذلك في ايذاء واذلال وأضطهاد جماهير شعبنا الكردي بمختلف الاساليب الشوفينية بدلا من الأخذ بيده ودعم حركتة المناضلة لرد مؤامرات الدولتين الرجعيتين وأطماعها الغير مشروعة.

٩- عدم التوجه الموضوعي والجدي لمعالجة المشاكل الأساسية التي تعتبر قضية شعبنا من امهاتها وقد هيأت لها احسن الظروف لحلها بل بالعكس كانت ولاتزال فوتت وتفوت فرص حلها على نفسها وبقى التشبث بالمظاهر الشكلية.

أن بعض القوى والشراذم من العناصر الكردية المنضوية في صفوف الجبهة فهو مجرد من أي موقف مبدئي أو معالجة موضوعية بينها شاركت السلطة للحيلولة دون التوجة للتفكير الجدي لمعالجة قضية شعبنا وتوحيد حركته التي تهم بمقدورها أن تلعب دوراً هاماً مع القوى الوطنية الحقيقية في المجالات التي فيها الشعب العراقي بصورة عامة وان ماتقوم به هذه الشراذم ليس لها مبرر خشية من ضياع مراكزهم ومصالحهم الشخصية كما وان القوى الرئيسية في الجبهة يتحملون مسؤولية كبيرة في تدهور الأوضاع ما لم يتدارك لتصحيح مواقفهم اللامبدئية المضرة بشعبنا وبهم ويجهل الحركة الوطنية في العراق.

عبود الناصري كبين

يا جماهير شعبنا الكردي المناضلة :

ان مجال السلطة في هذا السياسة العشائرية الشوفينية والقهر القومي والتهجير والتشهير بعد العودة بالاضافة الى ما لقيناه سابقا من تأمر القيادة المنقرضة على حركتنا وطليعتها حيث تفاعلت كل هذه الأحداث مع ايماننا المطلق بحقوق شعبنا الكردي المشروعة

وضرورة تطعيم الفكر القومي التقدمي بالأفكار الأشتراكية العلمية والنضال الطبقي للطبقات الكادحة على ضوء نهج علمي وضرورة رص صفوف الحركة الوطنية الكردستانية وتطهيره من شرور الأفكار الرجعية المشبوهة وايماننا المطلق بشراكة الشعبين العربي والكردي في الوطن العراقي وضرورة تلاحم كفاحها ضد الأستعمار والرجعية من أجل الحفاظ على استقلال البلاد ادت الى مخاض حركتنا الأشتراكية الديمقراطية الكردستانية ،كضرورة حتمية وخطوة تقدمية متطورة من الحزب الديمقراطي الكردستاني كما وبينا اهدافها و مبادئها في منهاجها ونشراتنا السابقة.

يا جماهير شعبنا العراقي المناضلة :

ان ممارسة مثل هذه السياسة بحقنا وبحق شعبنا هي التي أدت الى اضطرار مناضلية الحركة والأعتصام في جبالنا من جماهير غفيرة من المناضلين و(البيشمه‌رگه) الذين عادوا الى الوطن دفاعا عن حقوق شعبنا المهظومة مع ابداء اسفنا للأقدام على هذه المحاولة الأضطرارية بسبب عدم قيام السلطة بالأيفاء بالتزاماتها ازاء شعبنا على الوجه الأمثل اننا نؤمن بأن قضايا الشعوب يجب أن تحل سياسيا وبالأساليب الديمقراطية السليمة بدلا من المواجهة والصراع وندرك اهمية التالحف المصيري بين الشعبين الشقيقين والمساهمين بشكل رئيسي في التوصل الى صيغة اتفاقية اذار والتي لاتزال روحها وجوهرها تشكل قاعدة مادية و روحية رهينة يجب الركون اليها لترصين وحدة الصف الوطني وجبهتها المتماسكة كما ونعلن تأيدنا لقضايا الشعب العربي المصيرية وخصوصا تمتع الشعب الفلسطيني بكامل حقوقه على ارضه المغتصبة من قبل الصهيونية ركيزة الأمبريالية الأمريكية ونعلن بأننا لانحمل الميول و النزعات الأنفصالية والأنطوانية الضيقة وكل ما يؤثر على أواصر الروابط المصيرية بين الشعبين كما ونؤكد انطلاقا

من ادراكنا بمسؤولياتنا الواعية بأننا حرصنا أشد الحرص على تلافي الأصطدام مع القوات المسلحة الا في الحالات الأضطرارية في نطاق رد حملات التحرش والملاحقة والدفاع الشرعي الذي لامفر منه كما حدث في (دلو) و(نروان) وغيرها حيث هاجمت القوات المسلحة لتسفير العوائل الفلاحية الى الجنوب وردت قوات الأنصار بالاشتراك مع الجماهير الفلاحية المعتدين. كما نعلن انه ينبغي أن نكرس كل امكانيتنا لمناهضة اعدائنا المشتركة من الأوساط الأمبرالية والرجعية بدلا من التناحر الاستنزاف الداخلي وتحقيق رغبات اعدائنا. و انطلاقا من ايماننا العميق بالسلم والتأخي والوحدة الوطنية استتدباب الأمن في ربوع عراقنا الغالي نهيب بشعبنا الكردي والعراقي عامة ونناشد بأسم ثوار كردستان وعلى أرض كردستان العراق وباسم مناضلي الحركة الأشتراكية الديمقراطية الكردستانية كافة القوى الوطنية و حركات التحرر والتقدم العربي والعالمي لأستخدام ما لديها من امكانيات للضغط على السلطة للكف عن سياسة الأضطهاد القومي والتمييز العنصرى التي تمارسها بحق شعبنا باقي اشكالها كما ونكرر دعوتنا للسلطة للعودة الى روح أذار ١٩٧٠ والتزاماتها لتعزيز التحالف المصيري بين شعبين بشكل يسعي توليد الحكم الذاتي الحقيقي وانقاذ العراق من لهيب التمزق والأستنزاف وتأمر الرجعية في المنطقة والأمبريالية العالمية لتوحيد قدرات شعبنا وقواه الوطنية لاستكمال مهام الثورة الوطنية الديمقرطية لذا نؤكدعلى الأيفاء بكل الألتزامات بما يتعلق الأمر بنا اذا ما اقدمت السلطة على التمهيد لخلق الأجواء وذلك بقيامها ببعض الخطوات العملية الكفيلة لذلك والأعتراف بالأخطاء المرتكبة والعودة الى روح بيان أذار لتتكاتف جميع الجهود الخيرة من أجل السلام والوئام و تناسي الأحقاد و الضغائن وترسيخ التأخي القومي والتحالف الوطني واعادة الحياة الدستورية الى البلاد.

الحركة الأشتراكية الديمقراطية الكردستانية

هه و الزامه ی کتێب

التجمع الوطني يبارك الأتحاد الوطني الكردستاني

الهيئة المؤسسة للأتحاد الوطني الكردستاني

تحية النضال والتلاحم الأخوي

تلقينا باهتمام وتقدير بالغين نبأ انبثاق هيأتكم الموقرة التي اعلنت عن تصميمها لمواصلة النضال من اجل تحقيق اهداف الجماهير العراقية الوطنية ، ومن اجل التحام نضال الشعب الكردي بكافة فصائله الوطنية بنضال الشعب العربي ..واننا اذ نبارك للشعب الكردي الشقيق خاصة والشعب العراقي عامة هذا التصميم الرائع على اعادة الحركة الوطنية الكردية المكافحة الى سابق اصالتها والمتمثل بانبثاق الأتحاد الوطني الكردستاني وبهيئته التأسيسية وأذ نبارك ايضا جميع ماورد من نصوص ومبادء في بيانكم الأول والتي نعتقد أنها تمثل خط النضال السليم من اجل تحرير العراق من الطغمة الفاشية ولأقامة حكم ديمقراطي وطني يتحقق من خلاله الحكم الذاتي لكردستان والديمقراطية للشعب العراقي ، فاننا ندعوكم من اجل اقامة حوار بناء بينكم وبين قيادة التجمع العراقي بهدف وضع تصور سياسي واستراتيجي مشترك يعالج اوضاع المنطقة العربية بشكل عام وأوضاع العراق المتهرئة بشكل خاص ، وبهدف تحديد طبيعة العلاقة التي يجب اقامتها بين (الأتحاد الوطني الكردستاني) و التجمع الوطني العراقي ..واقبلوا منا اخيرا فائق تقديرنا وأحترامنا .

قيادة التجمع الوطني العراقي

تموز ١٩٧٥

الأتحاد الوطني الكردستاني يشكر التجمع الوطني العراقي

الى التجمع الوطني العراقي

تحية النضال والأخوة الكفاحية

تلقينا ببالغ الشكر والتقدير رسالة التحية التي تفضلتم بأرسالها الى اتحادنا الوطني الكردستاني والتي عبرتم فيها عن المشاعر الأخوية النضالية تجاه الشعب الكردي وا تحادنا وعن الأمل بأن يساهم أتحادنا في أعادة الحركة الوطنية الكردية الى سابق أصالتها ..

أننا نشكركم على تأييدكم لبياننا التاسيسي الأول وأعتباركم مضمونه تمثيلا للخط النضالي السليم من اجل تحرير العراق من الطغمة الفاشية ولأقامة حكم ديمقراطي وطني يتحقق من خلاله الحكم الذاتي لكردستان و الديمقراطية للشعب العراقي .

ونعاهدكم وشعبنا العراقي المجيد بقوميته العربية والكردية وسائر مواطنيه على مواصلة النضال الثوري معكم من اجل تحويل التجمع الوطني العراقي الى جبهة وطنية متحدة تضم أتحادنا الوطني الكردستاني وسائر القوى التقدمية العراقية بحيث تتوفر القدرات اللازمة للسير على طريق النضال الجماهيري الثوري المسلح سبيلا لأسقاط الفاشية و تحقيق الديمقراطية للعراق والحكم الذاتي لكردستان ضمن جمهورية عراقية ديمقراطية قادرة على المساهمة الجادة في معركة المصير التي تخوضها الأمة العربية الشقيقة ضد الأستعمار والصهيونية والمؤامرات الأستعمارية التي تدبر ضد الخليج العربي الثائر وضد مكتسبات نضالاتها الوطنية والديمقراطية ..

و نحن اذ يسرنا الشروع بالحوار البناء الذي طلبتموه في رسالتكم بين قيادة التجمع الوطني العراقي وا تحادنا الوطني الكردستاني ..نعرب عن استعدادنا التام لتحقيق اللقاء الأخوي المنشود بأسرع وقت ممكن. مع تحياتنا النضالية وتقديرنا وأحتراماتنا .

الهيئة المؤسسة

للأتحاد الوطني الكردستاني

١٩٧٥/٨/٥

پاشکۆی ژمارە یانزە

بيان حول انضمام الاتحاد الوطني الكردستاني للتجمع الوطني العراقي

يا جماهير شعبنا العظيم :

لقد اثبتت مسيرة شعبنا العراقي النضالية في جميع مراحلها منذ عهود السيطرة الاستعمارية والانظمة الدكتاتورية والفاشية المتعاقبة ، بان طريق التحرر الحقيقي ، وانجاز مهمات الثورة الوطنية الديمقراطية العراقية ، سياسيا واجتماعيا واقتصاديا ، لايتحقق الا بترسيخ "الوحدة الوطنية" لشعبنا العراقي عربا واكرادا وجميع اقلياته القومية الدينية ، وتجسيدها في اطار جبهة وطنية تقدمية ، وتضم كافة الاحزاب والقوى والشخصيات الوطنية والتقدمية ، لقيادة نضال شعبنا العراقي الموحد ، في سبيل احراز النصر على القوى الامبريالية والرجعية ، والظفر بجمهورية عراقية ديمقراطية يتحقق في اطارها الحكم الذاتي لكردستان العراق .

وايمانا بالاهمية الوطنية الكبرى لاقامة التحالف الجبهوي ، فقد دعا التجمع الوطني العراق ، منذ تاسيسه ، وحتى الان ، جميع الاحزاب والقوى الوطنية التقدمية العراقية ، وتطلع لان تتخذ دورها في اطاره ، لتطوير النضال الوطني الذي يفوده في سبيل اسقاط الطغمة الفاشية التي استولت على مقاليد الحكم في انقلاب ١٧ تموز المشؤوم عام١٩٦٨ واغرقت العراق في بحر من الدماء .

ولقد بذل التجمع الوطني العراقي المساعي الجادة من اجل اقامة "الجبهة الوطنية التقدمية" المنشودة عربا واكرادا باعتباره خطوة هامة على طريق تحقيقها . ودعا جماهير شعبنا العراقي وقواه التقدمية الى مزيد من اليقظة والحذر لاحباط ما تدبره القوى الامبريالية والانظمة الفاشية الخاسئة تبعا من مكائد ومؤامرات خبيثة تستهدف تمزيق الوحدة الوطنية لشعبنا عبر تاجيج النزاعات الشوفينية والانعزالية بين العرب والاكراد وتشجيع الولاءات العشائرية وتوسيع نطاق الارهاب و التصفيات الجسدية ضد جميع اطراف الحركة الوطنية العراقية وخصوصا ضد القوى المؤتلفة في اطار التجمع الوطني العراقي .

ان سلطة انقلاب ١٧ تموز الفاشية تمثل بحق سلطة خيانة وطنية وقومية . فقد اخضعت العراق لمصالح القوى الامبريالية ومكنت ايران ، في النتيجة ، من السيطرة على الضفة اليسرى لشط العرب ، وتنازلت رسميا عن اقليم عربستان واستطاعت بالتواطؤ مع الرجعية الايرانية القضاء على الحركة القومية الكردية الملحة . مستغلة طليعة القيادة الكردية العشائرية المساومة . كما انها عزلت العراق عن اداء دوره القومي في معارك الامة العربية وبالاخص في الصراع الدائر بين الامة العربية والكيان الصهيوني . وهي الآن تشن حرب ابادة شاملة ضد الشعب الكردي مستخدمة بشع اساليب التقتيل بالمواطنين الاكراد عبر حملات التهجير والاعتقال في وقت تتفاقم فيه حملات القمع والارهاب ضد القوى التقدمية العربية . وتتزايد تناقضات جبهة النظام الداخلية تعبيرا عن الازمة المستعصية التي يعيشها النظام الفاشي في العراق وتتضح ، اكثر فاكثر ، خيانة النظام الحاكم لمبادئ سيادة شعبنا على اراضيه ومياهه الاقليمية . وتشدد عزلته الخانقة عربيا وعالميا .

يا ابناء شعبنا المكافح !

ايتها القوى التقدمية

في هذه الفترة الدقيقة التي تمر بها البلاد ، وتتكالب فيها القوى الامبريالية العالمية والطغمة الفاشية الحاكمة وتتجهان بشكل محموم لتصفية كافة المكتسبات الوطنية التي حققها شعبنا العراقي عبر مسيرته النضالية الطويلة . تبرز اهمية تجسيد قضية "الوحدة الوطنية العراقية" عربا واكرادا ، وضرورة ترسيخها على اسس مبدئية متينة ، وتلبية تطلعات جماهير شعبنا في توسيع اطار التحالف الوطني وتطوير فعالياته النضالية للاطاحة بالنظام الفاشي ، واقامة حكم الائتلاف الوطني الديمقراطي .

وايمانا بكون الحركة القومية التحررية الكردية جزءا لا يتجزأ من الحركة الوطنية العامة لشعب العراقي فقد اكد الاتحاد الوطني الكردستاني منذ ابتدائه وحتى الآن على ضرورة التضامن المشترك بين العرب والاكراد ، وعبر عن رغبته الجادة بالدخول في التحالف الوطني المناهض للفاشية العاكسة من اجل ان ينعم شعبنا المكافح في عراق ديمقراطي متحرر يتحقق في اطاره الحكم الذاتي لكردستان العراق .

وحيال التطورات الجديدة في العراق فقد عقد التجمع الوطني العراقي والاتحاد الوطني الكردستاني سلسلة مباحثات سياسية هامة سادتها روح التضامن النضالي والاخاء الوطني تمخضت عن انضمام الاتحاد الوطني الكردستاني للتجمع الوطني العراقي ، ومصادقة جميع الاطراف المؤتلفة على صيغة ميثاق التجمع الوطني العراقي واقرار لائحة النظام الداخلي وسيعلن قريبا عن الميثاق .

والتجمع الوطني العراقي اذ يرحب بدخول الاتحاد الوطني الكردستاني طرفا مؤتلفا في اطاره ، فانه في الوقت نفسه يدعو ويهيب بجميع القوى والشخصيات الوطنية التقدمية العربية والكردية ، لان تتخذ مكانها الطبيعي فيه ويضاعف جماهير شعبنا على المضي قدما الى الامام في تصعيد النضال من اجل اسقاط النظام الفاشي واقامة جمهورية عراقية يتحقق في اطارها الحكم الذاتي لكردستان العراق

التجمع الوطني العراقي

١٩٧٦/١٠/١١

هەولێر بۆ کتێب

پاشکۆی ژمارە دوانزە

بيان الأتحاد الوطني الكردستاني بمناسبة انضمامه الى التجمع الوطني العراقي

ايتها الجماهير الكردية المناضلة

يا جماهير شعبنا العراقي الأبي

تواصل السلطة الفاشية المتحكمة في عراقنا العزيز سيرها في ركب الدول الرجعية الدائرة في فلك الأمبريالية الأمريكية بعدما ربطت مصالح البلاد الاقتصادية بالسوق الأمبريالية العالمية و الشركات الاحتكارية ، و تنازلت من أجزاء غالية من أرض الوطن و مياهه في مساومة خيانية مع الرجعية الايرانية . و قبلت بالتسوية الأمريكية لمشاكل الخليج العربي و قضايا العراق الراهنة و منها القضية الكردية . و أبعدت العراق بامكانياته البشرية و العسكرية و الاقتصادية الهائلة عن معركة المصير التي تخوضها الأمة العربية ضد العدوان الصهيوني الأستعماري بدعوى الرفض الكاذبة . و لجأت ولا تزال الى الأرهاب الفاشي لقمع الحركة الوطنية و التقدمية العراقية .. في سبيل بقائها في الحكم . حيث تستمر حملة الأعدامات بالجملة . وزج الألوف من المواطنين في الزنزانات الرهيبة . كما لجأت الى شن حرب أبادة صامتة ضد شعبنا الكردي .

أن حرب الأبادة الصامتة ضد شعبنا تستهدف تغير الواقع القومي لكردستان سكانيا و تربويا و ثقافيا و حضاريا . حيث نفت السلطة الفاشية عشرات الألوف من العوائل الكردية من كردستان العراق الى المناطق الجنوبية والغربية . و اخلت مئات القرى من مناطق كركوك و خانقين و سنجار و شيخان و زمار من سكانها الأصليين . و ألغت المدارس الكردية في أغلب مناطق كردستان . و جمدت المؤسسات التي كانت تعنى بالثقافة الكردية . و غيرت أسماء الكثير من القرى و بعض المدن الكردية .. فضلا عن ممارستها الأرهاب والقمع الدموي ضد العمل السياسي الوطني . بل حتى ضد الأحزاب الكردية الكارتونية . و بعض الأحزاب الأخرى المتعاونة مع السلطة و المشاركة لها في الحكم

أما المشروع الحكومي الهزيل للحكم الذاتي لمنطقة كردستان الذي أصدرته السلطة الفاشية كستار لشن حرب الأبادة الساخنة ضد شعبنا الكردي . فقد جمد تماما

و السلطة الفاشية اذ تقوم بهذه الأعمال الشوفينية واللاانسانية فانها قد تحسب أن الأمور تستتب لها بذلك . وكان الحركة الكردية قد أخمدت نهائيا . ولم تعد لها شرارة ولا لهيب

ألا أن الأتحاد الوطني الكردستاني الذي انبثق من الجماهير الكردية . بدأ يحمل رأية الحركة القومية الكردية التقدمية بايمان راسخ بأن الحركة القومية التحررية للشعب الكردي . حركة تاريخية موضوعية لا ينتهي نضالها التحرري ألا بتحقيق جميع أهدافها القومية و الديمقراطية . كما أنها جزء هام من مجمل حركة شعبنا العراقي حيث بينهما ترابط عضوي . وفك هذا الترابط يعرض كليهما لنكسات خطيرة . و ضربات قوية في الصميم . كما أثبتت ذلك الأحداث عبر السنوات الماضية .

و الأتحاد الوطني الكردستاني الذي يعمل لتنظيم قوى الثورية الكردية الديمقراطية . يرى من واجبه أن يساهم في تصحيح انفرادية المسار . و يناضل لدعم ربط الحركة القومية الكردية التقدمية بالحركة القومية العربية التقدمية ليتحقق تلاحمهما الكفاحي في الساحة النضالية ضمن الحركة العراقية العامة الديمقراطية و الثورية .

وقد دعا الأتحاد الوطني الكردستاني في بيانه الأول الى تحقيق هذا التلاحم في جبهة وطنية متحدة ضد الأستعمار و الصهيونية و الدكتاتورية . لذا فقد كان أمرا طبيعيا أن يلبي نداء التجمع الوطني العراقي لأقامة حوار بناء بينهما لوضع تصور سياسي و أستراتيجي مشترك يعالج أوضاع المنطقة العربية عموما . و أوضاع العراق المتدهورة خصوصا . و لتحديد طبيعة العلاقة التي يجب أقامتها بينهما . فدخل أتحادنا فعلا مع قيادة التجمع في ذلك الحوار المقترح الذي اقر فيه برنامج نضالي ثوري . و مشروع المناهج والنظام الداخلي للتجمع . الأمر الذي اسفر عن انضمام الأتحاد الوطني الكردستاني كطرف في التجمع الوطني العراقي . مع مواصلة العمل من أجل تحويل التجمع الى جبهة وطنية كفاحية متحدة تضم سائر القوى والأحزاب والشخصيات الوطنية والتقدمية العراقية لتعمل متكاتفين من اجل اسقاط الحكم الفاشي الدموي في بغداد . وتحقيق الديمقراطية للعراق والحكم الذاتي لكردستان .

والأتحاد الوطني الكردستاني يعتقد بأن انضمامه الى التجمع الوطني العراقي هو خطوة هامة على طريق التلاحم الكفاحي بين القوى التقدمية العربية والكردية . والتي تهددها الشوفينية والأنعزالية القومية . وحرب الأبادة الصامتة التي شنتها الفاشية ضد الشعب الكردي . والمؤامرات الأمبريالية والصهيونية والرجعية .

كما يرى أتحادنا ان ذلك مساهمة جدية في تنشيط الحركة التقدمية العراقية . وفي ضمان سير حركة القومية الكردية على نهج نضالي صائب .

عاشت الأخوة الكفاحية العربية والكردية .

عاش نضالنا المشترك ضد الأستعمار والصهيونية والدكتاتورية .

الاتحاد الوطني الكردستاني

١٩٧٦/٢/١١

هەواڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە سیانزە

رسالة الأتحاد الوطني الكردستاني الى ملوك ورؤساء الدول العربية

تحية طيبة وبعد :

فمنذ اتفاقية الجزائر بين العراق وايران في مارس (آذار) ١٩٧٤ والشعب الكردي يتعرض لحرب ابادة صامتة شنتها السلطة الحاكمة عليه في العراق لتغيير الواقع القومي لكردستان العراق . فبدأت بتنفيذ خطتها القاضية بتهجير مليون مواطن كردي من كردستان الى المناطق الجنوبية العربية مستخدمة في ذلك اكثر الأساليب همجية ولاانسانية .

ان هذه السياسة بجانب انها خروج على القيم الأخلاقية والمثل الانسانية ، وانتهاك صارخ لجميع الالتزامات والاتفاقيات الدولية التي تحفظ للشعوب حقوقها ، وللأنسان حريته وكرامته . ولاتتفق حتى مع الدساتير العراقية المتعاقبة منذ تاسيسها كدولة الى الآن ... بجانب كل ذلك فهي محاولة تشوية للوجه المشرق للقومية العربية .

كما أن حكام بغداد – بسياستهم تلك – يقدمون المبرر لما كان يقوم به الأستعمار الفرنسي في الجزائر و الأستعمار الأيطالي في ليبيا من محاولة تغيير الواقع العربي لهذين البلدين .. أو لما تقوم به السلطات الأثيوبية في أريتريا في الوقت الحاضر .

وأذا كانت مشكلة الأمة العربية اليوم هي فلسطين كاراضي استولت عليها الصهيونية و أغتصبتها ، و كشعب أنتزع من أرضه و هجر و أسكن غيره فيها ، و كقومية عربية تجري المحاولات لطمسها لغة و تراثا و أسماء المدن و قرى فان السلطة بغداد تمارس نفس الأسلوب و لكن ربما بصورة اكثر بطشاً .

و مما لاريب فيه ان حكام بغداد – بموقفهم هذا من الشعب الكردي – يعملون لخلق فلسطين ثانية في كردستان العراق . و هذا مما يعطي مادة دسمة للدعاية الصهيونية المعادية للعرب .

و السلطة العراقية تبذل الجهود لنشر بذور روح العداء بين القوميتين العربية و الكردية في العراق لتقطف من ثمرتها البقاء في السلطة و الأستمرار في الحكم .. الا أنها واهمة في ذلك ، و ليس بامكانها أستعداء احدى القوميتين على الاخرى ، فالعرب و الاكراد في العراق يد واحدة للنضال و البناء و الدفاع ، و قد أعترف الشعب العربي في العراق بحقوق الشعب الكردي القومية . كما أن الشعب الكردي يؤيد طموحات الشعب العربي داخل العراق و خارجه أنطلاقا من وحدة المصير و الأرتباط العضوي بين الشعبين ، و كان نتيجة ذلك أن دخل الأتحاد الوطني الكردستاني طرفا في التجمع الوطني العراقي للعمل من أجل الديمقراطية للعراق و الحكم الذاتي لكردستان .

و أذا ألقينا نظرة على السياسة التي يسير عليها حكام بغداد تجاه الشعب الكردي فاننا نجدها متجسدة في الممارسات التالية :

١-تهجير مئات الألوف من العائلات الكردية الفلاحية و العمالية من مدنهم و قراهم الى المناطق الجنوبية العربية .
٢-أستيلاء السلطة على ممتلكات و أراضي هؤلاء الكادحين بالقسر و الاكراه .
٣-أسكان القبائل العربية في تلك المناطق عن طريق الاغراء و الأرغام .
٤-نقل معظم الموظفين و الجنود و الشرطة الاكراد الى المناطق الجنوبية .
٥-نقل الموظفين العرب الى كردستان مع منحهم درجات أضافية و مخصصات مغرية .
٦-الغاء الدراسة باللغة الكردية في معظم مدارس كردستان .
٧-تفريغ جامعة السليمانية (وهي في كردستان) من كوادرها العلمية .
٨-تغيير أسماء القرى و المدن الكردية .
٩-أهمال كردستان من المشاريع الصناعية و الحضارية .
١٠-الأهمال الكامل المتقصد للمواطنين الاكراد و المهجرين من جميع النواحي : الصحية و السكنية و الأجتماعية .. و تركهم للفقر و البرد و المرض و البؤس .

و أخيرا فقد تراجع حكام بغداد – بعد اتفاقية الجزائر – عن تلك المؤسسات التي رافق قيامها الأعلان عن قانون اقرار الحكم الذاتي المزيف في مارس ١٩٧٤ ايام كان الشعب الكردي لايزال يحمل السلاح دفاعا عن حقوقه ، فوزعوا مسؤوليها وهيئاتها على دوائر ومؤسسات اخرى خارج منطقة كردستان .

هذه هي نماذج من اجراءات السلطة الحاكمة في العراق ضد الشعب الكردي .

وحيث ان هذه السياسة العنصرية المتعارضة مع مبادئ القومية العربية والدين الأسلامي ، ومواثيق الأمم المتحدة وحقوق الأنسان . تهدد الوحدة الوطنية ، وستؤدي الى تجديد القتال في كردستان .. فاننا نهيب بكم ان تبذلوا مساعيكم ، وتقوموا بدوركم القومي والأنساني .. لدى السلطة العراقية .. لأيقاف هذه الحملة تجاه الشعب الكردي الذي يجمعه بالشعب العربي تاريخ مشترك ، ودين واحد ، وتربطهما مصالح مشتركة وأقتصاد مشترك .

وبذلك تقدمون خدمة جليلة للشعبين الكردي والعربي على السواء وتحقنون الدماء التي ستراق مرة اخرى فيما اذا استمر حكام بغداد في سياستهم اللاانسانية هذه .كما تقدمون القومية العربية –بصورة عملية ، وامام الرأي العام العالمي – على انها غير اعتدائية ، خاصة وانكم اصحاب قضيته .

وختاما تفضلوا بقبول فائق الأحترام .

الاتحاد الوطني الكردستاني
(الهيئة المؤسسة)
آذار ١٩٧٦

هەولێرەی کتێب

پاشکۆی ژمارە چواردە

اسم الخطه - رزگاري

الهدف : اشعال الثورة مجدداً في كردستان تمهيداً لثورة عراقية (عربية كردية) تستهدف الديموقراطية للعراق والحكم الذاتي الحقيقي لكردستان العراق

المبادئ الأساسية ① الثورة عمل جماهيري تعتمد على الجماهير، لذلك فان مهمتنا الرئيسية هي استنهاض وتنظيم وتوعية وقيادة الجماهير الشعبية مراعاة مبدأ الاعتماد على النفس، على الشعب وطاقاته الخلاقة ومراعاة قواعد حرب الانصار العصرية تمهيداً لتحويلها الى حرب الشعب الثورية.

② الالتحام الكفاحي مع القوى الثورية العربية (الممثلة للجماهير الكادحة) المؤمنة بحق الشعب الكردي في تقرير المصير اولاً ومن ثم مع القوى الوطنية والتقدمية الأخرى.
التلاحم الكفاحي في ساحة النضال الفعلي هو الأساس والجوهر والتجمع الوطني العراقي هو الاطار الوطني العام.

③ الالتحام الكفاحي مع القوى التقدمية الكردستانية في ايران وتركيا والاستعداد لمختلف الاحتمالات باعتبار كردستان وطننا المجزأ وباعتبار ان استنهاض جماهيرها وتنظيمها وتوعيتها هو مهمة مشتركة لجميع الاحزاب الكردستانية التقدمية.

قواعد العمل

① ايجاد وحدات مسلحة صغيرة ومتحركة تتألف من خيرة العناصر الثورية الواعية والشجاعة، مهمتها الرئيسية في المرحلة الراهنة هي: الدعاية السياسية، التوعية، التنظيم، التحريض الجماهيري، رفع معنويات الناس، وحماية الكوادر والعناصر الثورية الهاربة من ايران.

هەواڵنامەی کتێب

٢) تتجنب هذه الوحدات قدر المستطاع الاصطدام بالقوات [illegible]
حتى تحين اللحظة المناسبة وتدق ساعة الانتفاضة [illegible]

٣) تنتقل العناصر الواعية والمقدامة الباسلة الموجودة في الخارج [illegible]
تدريجياً ، وتخلق لها قواعد سرية ومتنقلة ، وتوجد ارتباطات
واتصالات بالمنظمات الموجودة وتساعد على تنظيم الجماهير حيث
لا يوجد تنظيم .

٤) - يؤلف الرفاق - في الداخل - وحدات مسلحة تقوم بنفس المهام
في مختلف انحاء البلاد ، وتأمر تنظيمات الداخل رفاقها
والعناصر الثورية القريبة منها بالامتناع عن اطاعة اوامر
الحكومة بنقلها الى خارج المنطقة . بل تلتجأ الى الجبال لنفس الغرض

٥) - ارسال الأسلحة والذخيرة الى الداخل لتوزيعها على الرفاق
وخزنها في اماكن سرية ومخفية .

٦) - ايجاد قيادة مركزية موحدة لقيادة وتنسيق فعاليات الوحدات
المسلحة في مختلف المناطق مع مراعاة مبدأ اللامركزية
في حرب الانصار في التنفيذ والتكتيك والمركزية في الخطة
العامة والستراتيجية .

٧) تشغيل الاذاعة وتوفير أجهزة لاسلكية واستحصال بعض انواع
الأسلحة كالصواريخ المعادية للدروع والطائرات .

بعض المستلزمات الاخرى

١) - توفير دعم خارجي سياسي ودعائي - مادي ومعنوي

٢) - توفير مقدار من الاموال والذخيرة تكفي لمدة سنة لحرب انصار
محدودة ومتحركة .

٣) - ضمان مساندة قوى عربية (بعثية وناصرية) على الاقل ، فضلاً
عن التلاحم الجدي مع القوى الثورية العراقية .

هدوالتامه ى كتيب

المقترحات المضافة

① ارسال عناصر قياديه الى الداخل وعنصر الى تركيه

② ارسال بعض اخواننا العرب مع الوجبه الثانيه

③ السعي لتأمين خط الامداد - التموين والذخيرة -

④ تأمين معيشه الذين يرسلون الى الداخل

⑤ وضع خطة زمنية للوجبات وارسالها الى الوطن

⑥ الانتفاضة - يجب ان تعلن وتبدأ من الداخل .

هه‌واتنامه‌ی کتیب

پەیرەوی ناوخوی دەستە چەکدارەکان

یەکەم : دەستە چەکدارەکان چون پێک دێن .

هەر دەستەیەک لە ٨ ـ ١٢ کەسی چەکدار دروست ئەبێ .وە هەموو دەستەیەک پێک دێ لە :

أ ـ لێ پرسراوی عەسکەری (ل.ع) یان (ئامرمەفرەزە) .

ب ـ رابەری سیاسی (ر.س) .

ج ـ جێگری ل.ع کە لەلایەن ل.ع و ر.س ـەوە دەست نیشان ئەکرێت وە لەکاتی غیابی ل.ع دا لێ پرسراو ئەبێت .

د ـ پێشمەرگەکانی دەستەکە .

دووەم : پەیوەندی ناوخوی دەستە

أ ـ پەیوەندی نێوان (ل.ع) و (ر.س) .

(ل.ع) لێ پرسراوە بەرامبەر هەموو کاروباریکی عەسکەری . بەلام لە هەمان کاتدا لایەنی سیاسی پشت گوی ناخات وجوی ناکرێتەوە لە ئێشە سیاسیەکان وئەبێ بەشداری هەموو جموجولێکی سیاسی وریکخستن ببێت ولەم رووەوە یارمەتدەری (ر.س) بێت .وە (ر.س) یش لەکاتێکدا کە راستەوخولی پرسراوە بەرامبەر کاروباری سیاسی وریکخستن لەناو دەستەکە ولەناو جەماهیردا لە هەمان کاتدا جیانیە لە هەموو ئیشێکی عەسکەری دەستەکە ،واتە (ر.س) ئەبێتە یارمەتدەری (ل.ع) لە کاروباری عەسکەری دا وە بەگشتی هەموو بڕیاریک وپیلانێکی ئیشکردن بە کاروباری عەسکەریشەوە لەلایەن هەردووکیانەوە ئامادە بکرێت وبڕیاری لەسەر بدرێت پاش لێکدانەوە و ئالوگۆر کردنی بیرورا لەگەل یەک بەگیانێکی هاوڕێیانەو دلسوزانەوە .بەلام لەکاتی شەردا (فی اثناء المعرکە) فەرمانی (ل.ع) جێ بەجێ ئەکرێت .

هەواڵنامەی کتێب

ب ـ پەیوەندی نێوان لێپرسراو و پێشمەرگە :

پێشمەرگەکان ئەبێ فەرمانەکانی لێپرسراوی عەسکەری بێ چەندوچون جێ بەجێ بکەن وکوێ رابەلێ هەموو فەرمانێکی ترین کەلەلایەن لع ورس دەرئەچن . بەلام لەهەمان کاتدا حیاوازی لەنێوان سەرکردە و پێشمەرگەدا نیە لەوەدا ئەبێ کەسەرکردە ئەرکی لێپرسراوینی لەئەستویە لەبەر ئەوەیانی سەرکردە خوێ لەپێشمەرگە حیا بکانەوە لەخواردن و حل وبەرگ و هەموو شتێکی تری ناودەستەکەدا .

پەیوەندیەکانی نێوانیان ئەبێ لەسەر ئەساسی هاوری ـ یانە و برایانە دایمەزریت وهەموو کتابێکی عەشایریانە و بورجواریانە لەهەر یەکێکدا بنەبر بکریت . وەهەموو پ.م یک بوی هەیە سەربەستانە رای خوی دەربڕیت .

هەموو یەکێک لەدەستەکەدا لەرێی رەخنە و رەخنەلەخو گرتنێکی راستەوە هەلەو کەموکوریەکانی خویان و هاوری کانیان چاک بکەن وە هەر یەکێک لەم رێبازانە دەربچیت وەیان سەرپێچی لەفەرمانەکانی سەرووتری خوی بکات سزا ئەدریت .

هەموو بریارێکی گرنگ بەتایبەتی پلان دانان بو شەر تەنها لع ورس یان لەگەل یەکێکی تری ناودەستەکە ئاگادارین بەلام پێویستە کەنزیک ئەبنەوە لەشوێنی جێ ـ بەجێ کردنی عەمەلیەکە پێشمەرگەکان ئاگادار بکرین و پلانەکەیان بو روون بکرێتەوە . پاش کردنی هەر عەمەلیە و ئێشێکی تر پێویستە موناقەشەی لەسەر بکەن و لایەنە باش وخرابەکانی دەست نیشان بکەن .

ج ـ کاری روشنبیری ناودەستەکە .

یەکێک لەتەرکەکانی رابەری سیاسی دەستەلەدەستەکاندا بەرزکردنەوەی ئاستی روشنبیری پێشمەرگەکانە لەبەرئەوە ئەبێ رابەری سیاسی بایەخێکی زوربەم لایەنەبدات لەرێی خویندنەوە و شی کردنەوەی بەوجیهانەکانی رێکخستن بە

هەوالنامەی کتێب

وبونەوە و موناقەشانی روژانەوەهەول بدریت هەمووبە -
کیکی بەخوبندەوار لەدەستەکەدا فیری خوبندەواری بکریت .

سی یەم: پەیوەندی نیوان دەستەوجەماهیر .

ئەسی هەمووپیشەرگەیەک وابیرکاتەوەکەئەوچەکەی تەنها بوخزمەتکردنی جەماوەرورزگارکردنیان لەهەموو جورە چەوساندنەوەیەک کردوتەشان.بەهوی بیرکردنەوەی چەوتی ناوبزوتنەوەکەی پیشو وهەلسوکەوتی زوربەرکردە وکادر و پیشمەرگەی ئەوبزوتنەوەیەکاریکی وایکردبووکەتا رادەیەک خەلکی لەوانەوەرس بربون و بەچاویکیخوشەوستی ئەوتووەتەماشای ئەوسەرکردەوکادروپیشمەرگەیان نەئەکرد بوبەهەمووبەکیکی دەستەکانی ئیمەبەکردەوەی راست ئەوە لەمیشکی خەلکیدا بسرنەوە وە بوئەمەش ئەمخالانەی خوارەوە ئەبی پەیرەوی بکرین :

١- پیشمەرگەی راستەقینەئەبی نمونەی رەوشتوخوی جوان بیت وبەپێی توانا یارمەتی خەلکی (بەتایبەتی جوتیاران) بدات .

٢- هیچ ئەرکیک نەخەنەسەرخەلکی بۆسوودئەوپیخەفانەی تیا ئەنوی وەیان هەرکەلوپەلیکی تری ئەوتوینەی لێی ئەبیت هەلی بگریتەوە و بیخەینەوەشوینەکەی خوی .

٣- هیچ شتی نابی لەجوتیاران وخەلکی ترزەوت بکرین وەهەرشتیکیان کری نرخەکەی بەتەواوی بدری بەخاوەنەکەی.

٤- هەرشتیکی خواستەمەتی کەوتەلابیداتەوەبەخاوەنەکەی وەهەرکەلوپەلیکی جوتیاران وخەلکی ترخراپیان لەناوبرانەبی بویان بنژیری.

٥- ئەبی دەست پاک وراست گوبیت لەرەفتاروقسەکردندا لەگەل جوتیاران و خەلکی تردا .

٦- ئەبی بایەخ بەپاک وتەمیزی خوی وخەلک بەگشتی بدات .

٧- رووئەکاتەهەرناوچەیەک ئەبی بەپێی نەریت و (تەقالید)ی ئەو ناوچەیە بەجاوبکات .

٨- پیشمەرگەپاریزەری مان و مافو شەرەفی هەموگەلە ،لەبەرئەوەئەبی ئەوپەری دەم پاک ورەوشت بەرزبیت

هەولێر

خواردەم :کاری سیاسی دەستەکان لەناوچەماهیردا

ڕێبازی کاری سیاسی دەستەکان لەناوچەماهیردا بەپێی ئەم خاڵانەی خوارەوەیە :

١- هوشیارکردنەوەی ڕایەڵانی خەماهیروەڵەهەنگاوی یەکەمناهەسەڵەی (ئەریب وتێخیر)ئەوەیکەسەمبۆڵی بۆزواندنی هەستی نیشتمانپەروەڕاندی چەماهیرومەرسیەکانی ئەوسیاسەتەی دوژمنیان بوروون بکرێتەوە وڵەمەوە وردەوردەبچن بومەسەڵەسەرەکییەکان وەکوهەڵوێستی ئیمەسەبارەت بەمەسەڵەی نەتەوایەتی کوردکەباوەری تەواومان بەهەموو مانەنەوایەتییەکانی گەڵی کوردهەبەوڵەسەروهەموبەوەمانفی بریاردانی دواڕۆژوچارەنوسی لەڵایەن خوسەوەڵدگەڵ ئەمەدانیشمەباش روون بکرێتەوە کەخەباتی ناوکوێی کوردوعەرەب وهەموونەتەوەچۆکدکانی بڕامان لەعیراقدا زامنی سەرکەوتنی هەموگەڵی عیراقەبگەڵی کوردماسەوەوهەروەهاروون بکرێتەوەکەخەباتی کەڵەکەمان بەشێکەلەخەباتی کەڵاسی جیهانی وسەرکەوتنی هەرێەکێکیان سەرکەوتنەبوهەموکەڵانی جیهان.

٢- هەوڵی ریکخستنی ڕیزەشۆرشگێڕەکانی گەڵەکەمان ئەدەین لەچوارچێوەی یەکێتی نیشتمانیدابەمەرجێ یاراستنی سەربەخۆیی ریکخستن و فکروئایدیۆلوجیمان وڵەسەربنچینەی دیموکراسیانەوەی پاڵەپەستۆی نادوستانەڕیزەکانی خۆمان فراوان ئەکەین.

٣- دوژمنایەتی هیچ لایەک ناکەین.جگەئەوڵایەخەریکە نیەتیان دەوڵەتێک ئەوانەنەبن کەدوژمنی راستەوخۆی کەڵەکەمان وبزوتنەوەشۆرشگێڕانەکەین وەکوحیزبەکارتۆنیەکان کەکڵکی دوژمنی،لایەنەکانی ترکەئیستا هەڵوێستێکی وایان هەیەکەناراستەوخۆڵەگەڵ دوژمن یەک ئەگرنەوە هەوڵ ئەدەین کەبەڵای گەڵەکەماندا رایان بکێشین جگەماندا خەریکە بن یان دەوڵەتوەیان کەسانی ناوچەماهیر،بەڵام هەرڵایەنێک بەیەکجارەکی بە لای دوژمندا بکەوێ ئەوانەوکاتەحیسابی دوژمنی بۆئەکەین.

٤- ناکۆکیەکانی نێوان گەل بەگشتی وناکۆکیەکانی نێوان هێزەشۆرشگێڕەپێشکەوتنخوازەکان بەتایبەتی راستجارەسەرێکەین کەبێگومان هەمووی ئەمرۆناکۆکی سانەوین وئەبێ لەم پلەیەی خەباتماندا دژی دوژمنی راستەوخۆ وسەرەکی بەشێوەیەکی دوستانە چارەسەرێکری.

هەواڵنامەی گێتێ

٥- بەهوی ئەوزروفەوەکەدوای ئاش بەتال هاتەپیشەوە وەپاش گەراندنەوەی دامودەزگاکانی میری بونا وجەکانی کوردستان دوژمن کەوتە ئەوەی کەخەلکی بەزەبروترساندن بکەنەبەعسی وپیاوی خویان وەبەتایبەتی زەبری زوریان لەسەرکویخادی وبیاوەدیارەکانی تری لادی بو ئەوەی معلوماتیان بوکوبکەنەوەودەوری جاسوسیان پی ببینن ئیمەبەراسپەرئەم کەسانەئەبی لەسەرەتاوەهەلویستیکی نەرممان هەبی وەنەبی یەکسەرموری تاوان وخەیانەتکاریان لی بدەین وهەولی لەناوبردنیان بدەین بەلکوبەپێچەوانەوەکاتێک ئەچینەناویانەوەوایان بگەیەنین کەئەوانەبەپیاوی خەراپ نازانین وهەول بدەین کەراستی سیاسەتەتاوانکاریەکانی میریان بو روون بکەینەوەبەتایبەتی سیاسەتی تەهجیروتەعریب ومەترسی بوسەرئەوانیش وەتیبگەیەنین کەمیری هەموکوردی بەیەکچاوتەماشاکات وەلەبەینی ردشوسپیدا جیاوازی ناکات بەم جورەهەولی راکیشانیان بدەین بەلای گەلدا ،خوئەگەرلەوانەتیاندا هەبوو کەبەدل وبەگیان لەگەل دوژمندابووەوهەرسوریش بوولەسەرئەوهەلوبستەی ئەواهەول ئەدەین کەلەبەرچاوی خەلکی دنیەکە قسەی لەگەل بکەین بەلکوبیگیرینەوەبوسەرریی راست ئەگەردیسان وازی نەهینائەوا سزای تاوانکاری خوی وەئەگەربومان کرالەبەرچاوی خەلکی دنیەکەمحاکەمەبکریت وسزاوەرگریت .

ئەبی دووربینانەسەیری هەموئەم مەسەلەوورد لەبکەین وباش هەلسەنگینین وەئەبی زوربەوزەبین وزروفی ناخوش وهیلاکی وبرسیتی وتەنانەت دژایەتی کردنیشمان لەلایەن هەندیک خەلکەوەوامان لی نەکات کەبگەینەئەوەی بریاری خیراونا راست بدەین لەسیاسەتەراستەکانی خومان لابدەین ئەم سیاسەتەمان لەبەرژەوەندی بزوتنەوەکەیەوجەماهیرمان زیاترلەدەورکوئەکاتەوە .

پینجەم :هاتنی خەلک بونا وریزەکانمان ((التحاق))

لەبەرئەوەی بزوتنەوەکەمان تەعبیرلەخواست وئامانجەکانی گەلەکەمان ئەکات بۆ گومان خەلکیکی زوردینەریزەکانی هیزەچەکدارەکانمانەوەوەبوئەوەی یەکەم :ریزەکانی پیشمەرگەبەردەوام بەریک وپیکی زیادبکەن وگەشەبکەن.وەدووەم :بوئەوەی

هەولێر کتێب

ریگەلەوەبگرین کەدوژمن ئەگەرئەوەندەگەوج بوو ویستی خەلکی
مەربەخوی بنیریتەناوریزەکانمانەوەبوخراپەکاری وتەخریب .
پیویستەلەوەرگرتنی خەلکیدا پەیرەوی ئەم خالانەبکریت :
١- ئەوکەسانەی کەدینەریزەوەولەلایەن هەندی پیشمەرگەی ئیمەوەنا-
سراون ئەبی بەلای کەمەوەهەریەکەیان یەکیک لەوانەی ئەی ناسن
تەزکیەبکەن.
٢- کەسیک ئەگەرنەناسراوبولەدەستەکەوریکخستنی ناوچەکەوەنەوا پیشەکی
تاقیبی ئیستاورا بوردوی بکریت بودلنیابونی تەواو لەپاکی ودلسوزی
ئەوکەسەوەبوشی روون بکریتەوەکەئەوتاقیب کردنەشتیکی پیویستە .
٣- آ. ئەگەرکومەلیک ((لە ٣سی کەس زیاتر)) بەیەکەوەهاتنەریزەوەئەوا
خالی یەکەم یان دووەم بەپیی ناسراوی ونەناسراوی پەیرەوئەکریت
تەنیا لەحالەتیکدانەبیت ئەگەرلیپرسراوەکەیان وەیان هەموویان لای
ریکخستن ناسراوبن .
ب. لەرووی ریکخستنی عەسکەریەوەئەوکومەلانەدابەش ئەکرین وەیان
ئەگویزرینەوەوەیان ئەوکارەیان پی ئەسپیرریت کەبەرژەوەندی شورش
ئەیەویت وەئەبی ئەوانەی دینەریزەوە بەوەقایل بن .
ج. لەم حالەتانەدا ئەبی ئاگاداری لیژنەی سەرکردایەتی دەستە
چەکدارەکان بکرین .
٤- بەپیی زیادبونی ژمارەی پیشمەرگەو ((چەکدار)) وەبەگویرەی پیو-
یستی هەرناوچەیەک دەستەی نوی دروست ئەکریت ولیژنەی سەرکردایەتی
ئاگادارئەکریت .

ئیتربوپیشەوە
بەرەوسەرکەوتن.

لیژنەی سەرکردایەتی
دەستەی چەکدارەکان

حوزەیرانی ١٩٧٦

هەواڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە شانزە

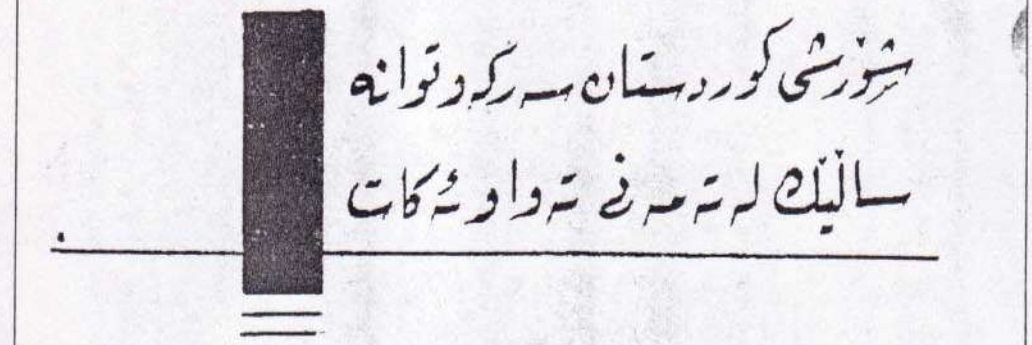

شۆڕشی کوردستان سەرکەوتوانە ساڵێک لە تەمەنی تەواوئەکات

گەلی عیراقی نیکوشەر
گەلی کوردستانی نەبەز

رژیمی شوفینی بەغدا هەر پاش ئاش بەتالەکەی ئازاری ١٩٧٥ وای زانی کە ئینر گەلەکەمان هەرچی ورە و گوری شورشگیرانەی هەیە لە دەستی داوە و توانای دیفاع لەخوکردنی نەماوە. بویە بەو پەری لەخو بابی بون و درندەیەتیەوە بە پەلە کەوتەجی بەجی کردنی نەخشەی شوفینیانەی خوی بولە ناو بردنی گەلی کوردستان لەعیراقدا. بەلام جەماوەری کوردستان سەرەرای ئەونەکسە گەورەیەی کەدوچاری کرابو وەلەگەل ئەو هەمووزەبروزەنگ وپیلانە گلاوانەی کەبەعسی فاشیستی بەغدا بو توانەوەی نەنەوەکەمان وریشەکیش کردنی خستویەتیە کار، توانی ئەمجارەش بەتاوتر و چالاکانەتر راپەری وشورشیکی نوی دیموکراتی بەریا بکات بوبەرگری کردن لەبونی نەتەوایەتی وبە دەست هیناسی مافەرەواکانی.

لەماوەی ئەم سالەدا کە شورشی نوی گەلی کوردستان بە سەرکردایەتی (ی.ن.ک) دەستی پی کردەوە سەرەرای کورتی ماوەی هەلچونی ئەم بزوتنەوە شورشگیرانەیە و توندوتیژی دوژمن، شورش گەلی سەرکەوتنی گەورەی بەدەست هیناوە و زوریش تاقیکردنەوەی بەنرخی نارەی دەست گەلەکەمان خستووە.

هەواڵنامەی کتێب

دیکتاتۆرەکانی بەغدا بە بەرپا بوونی شۆرش بە جاری سەرسام بوون. چونکە بە هیچ جۆرێک چاوەڕوانی ئەو کۆرانە گەورانەیان نەدەکرد کە لە مەیدانی جەنگی کوردستان و بەرەکانی عیراق دا ڕوویدابوو، لەبەرامبەر ئەم ڕاستیە کارەساتبارەدا بکرێتیەکان تووشی هیستریا بوون و کەوتنە بەکارهێنانی ناشیرین ترس و خراپترین شێوەی ئیرهاب لەڕاوبان و گرتن و کوشتنی هاوڵاتیانی نیشتمان بەروەر، بەڵام ئەو توندوتیژی و زۆرداریانەش نەیانتوانی بێ ئاکامی و بێ لایەنیی گرنگترین و هەتا ڕادەیەک هەرە سەختگیرترین ئەو بڕیارانە بسڕێتەوە کە ماوەیەکی زۆر بوو بەسەر سیکۆتەڕانی ئەبەز وفارەمانی کەلەکەماسادا سەهێدان (ئەنفال و حەڵەبجە و ئەنوەر) وەلە ڕۆژی ۱۹۷۶/۱۱/۲۱ لە سیدارە دراون و هەرلەوساتەوە دەستی کرد بە گرتن ودوورخستنەوەی ئیکرا کادیر و کاری پیشمەرگە شۆرشگێڕەکانی کوردستان لەپیری سەدسالەوە هەتا ئێستاکەی ئاوای سەرنیشکەتی لە بەندیخانەکانی خواروی عیراق تووند کران کە لەبازیکی زۆرباڵ و ناهەمواردا مەترسیدارترین ڕۆژەزان ئەکەن، ئەمە جگە لەوەی بەهەزاران خێزانی کرێکار و جوتیار وکۆمەڵانی تری خەڵکی کوردستان گواستراونەتەوە بۆ خواروی عیراق وبەسەدانیشیان خراونەتە بەندیخانە و بەدەستیان لەژێر ئازار و ئەشکەنجەدا شەهید بوون وژمارەیەکی زۆریش خۆکوژی دراون بەخنکاندن و گەلێکیان لەسیدارە دراون، ئەمەلەلایەک وڵەلایەکی تریشەوە بەعسی بە ڕاسترەوەکان بەنیازی لەدەستە بردنی بیشمەرگە و سەرکردەکانی شۆرش بەردەوام هەوڵی کرێنی وبجدانیان ئەدات وئەیەوێ لەم ڕێگایەوە هێزەکانی شۆرش لاواز و بربڕبکات لەگەڵ ئەماندشا لەماوەی ئەم زستانەدا چەندین هێرشی کردە سەر بیشمەرگە کولنەدەرەکان بە تەمای ئەوەی لەناوبان بەرێت. بەڵام لەهەموو ئەم سیاسەت وهێرشانەیدا هیچ سەرکەوتنێکی بەدەست نەهێناوە، نەکرێن وکوشتن وبڕین و لەسیدارەدان وەبەهێرشەکانی بەیتواتی شۆرشگێڕانی گەلەکەمان لەخەباتی سارد بکاتەوە، بەڵکو بەپێچەوانەوە کلپەوکڕی ئاگری شۆرش هەتا دێت بەتین تر ئەبێت وحەماوەڕی کوردستانیش پتر لەدەوری ئالای شۆرش و (ی.ن.ک) کۆ ئەبنەوە. سەبارەت بەمەدوریس لەسەرەتای مانگی ئازارەوە وەکوهاوار

دەستی کردبە گەورەترین هیرشی بەربلاو بوسەر کوردستان زیاتر لە شەش فیرقە سەرباز و هەزاران پولیس وحەرەسی سنور و سەدان هیلیکو- پتەری شەر وُتانک وزریپوشی خزانده کوردستانەوە و بەربونە پەلامار- دانی سەرانسەری خاکی کوردستان،لەگوند و شارەکاندا دەستی کرد بە توقاندن وکوشتن وسوتان و ویران کردن، بەلام دوژمن جاریکی تریش سەری دا لە بەردی سەختی خەباتی شورشگیرانەی گەل وەهیچ سەرکەوتنیکی ئەوتوی بەدەست نەهینا کە لەروی بیت خوی پیوە هەل بکیشی،وەئەنجامی ئەو هیرشە فراوانە گەورەیەی کەکردی بەرامبەر بە هیزەکانی شورش هەر چەندە هیشتا لەسەرەتای خوچەسپاندن وگەشەکردندایە،هیچ یەکیک لەو مەبەستە گلاوانەی هەیبو بوی نەهاتەدی،وەئەگەر دوژمن بە بەزین و روخانی هەندی کەسانی بودەلە و بەکریگیراو کە خویان بەدەستەوەداوە واتی بکات کەگوایە شورشی لاواز و بی هیز کردوە و سەرکەوتنیکی باشی بە دەست هیناوە ئەوە هەرخوی گیل ئەکات وبەس، ئەگینا ئەو ترسنوک وبە- زیوانە هەمیشە بار و کوسپ بوزبەسەر شورشەوە ،ئەبوایە زوتر ریزەکانی شورشیان لی پاک بکرایەوە ،بویە خوبەدەستەوەدانی ئەمانە نەک سەرکەوتنیکی گەورەبو بو شورش بگرە بەلایەکی زلیشبو بو دوژمنەکەمان. هیزەکانی (ی.ن.ک) وپیشمەرگە نەبەزەکانی سورن لەسەر گەیشتن بە ئامانجەکانی گەل وبەدەست هینانی سەرکەوتن لەدوای سەرکەوتن،هەر گیز گوی نادەنە هەرەشە و فیشالی دوژمن،دلیرانە ئەجەنگن و زیانی کاریگەرانەی پی ئەگەیینن.

خەباتکەرانی عیراق

تیکوشەرانی کوردستان

ریبازی شورشگیرانەی راستی شورشی کوردستان جاریکی تریش ئەو راستیەی سەلماندوە کە ئەگەر گەلیکی بچوک وەکو گەلی کوردستان زاتی خەبات کردنی هەبیت وبەریگای تیورییە زانستییە شورشگیرەکانی چینە زەحمەت کیشەکان دا بروات وریزەکانی خوی یەکبخات وپشت بە هیز و توانای گەل ببەستیت ئەتوانی سەرکەوتن مسوگەر بکات و دوژمنەکەی هەرچەندە بەهیزیش بیت لەدەریای شورشگیرانەی گەل دا نقوم بکات و

بەختکینی و بەدواوی بەماقەرەواکانی خۆشی نکات.

شۆڕشەکەمان هەر لە سەرەتاوە بەم ڕێبازەداهاتووە و بەردەوامە لە سەر دریژەدان بە خەباتی ، پشت بەهێز و توانای گەلەکەمان و هەموو بەرەی گەلان ئەبەستێت، بۆیە دڵنیاین لە سەرکەوتنی گەلی کوردستان و تێکرا گەلی عێراق و تێکشکانی نکرێتیەکان. بە تایبەتی ئێستا بەرۆنی و چاکی گشت گەلی عێراق و بەواوی گەلانی عەرەب و هەموو هێزە پێشکەوتنخوازەکانی دنیا بۆیان دەرکەوتووە ولایان شوک و ڕێسوا بووە، هەروەها بەقینەوەی ناکوکیەکانی نێوان خۆشیان هۆیەکی بڕی کرێک و کارێکەرە بۆ زۆتر ڕوخان و بەمانی ڕژێمە شوفێنیەکەی بەعدا.

سەرکەوتن بۆ شۆڕشی کوردستان و خەباتی شۆڕشگێڕانەی سەرخەم گەلی عێراق.

مردن و ژێرکەوتن بۆ فاشیەت دێکتاتۆرەکانی بەعدا.

نەمری و سەربەرزی بۆ شەهیدانی بڕوسەوەی نیشتمانی گەلی عێراق.

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان

کۆمیتەی سەرکردایەتی - وولات

ئاب / ١٩٧٧

هەواڵنامەی کتێب

بيان الاتحاد الوطني الكردستاني
بمناسبة الذكرى الرابعة عشر لثورة أيلول

فلنواصل النضال الجماهيري الثوري لتحقيق الديموقراطية للعراق والحكم الذاتي لكردستان

تمر الذكرى الرابعة عشر لثورة جماهير كردستان العراق التي اندلعت في ١١ ايلول ١٩٦٦ ضد الدكتاتورية التي حرمت شعبنا العراقي من الديموقراطية والشعب الكردي من ممارسة حقوقه القومية المشروعة . تمر هذه الذكرى المفواحة بعبق البطولات وشعبنا الكردي يعاني من مآسي افظع كارثة وطنية حلت به من جراء فرض المخطط الامبريالي الاميركي ـ الشاهنشاهي ـ الشوفيني العربي على القيادة العشائرية ـ البورجوازية اليمينية للثورة الكردية ورضوخها لاتفاقية ٦ آذار الخيانية التي جسدت وبرزت كحلقة من التسوية الاميركية الشاملة لمشاكل الشرق الاوسط . هذه التسوية الاستعمارية التي تستهدف وضع شرقنا تحت السيطرة الاميركية وفرض الحلول الاستسلامية المنسجمة مع مصالح الاحتكارات الدولية والصهيونية والحكومات الدكتاتورية والرجعية التي ارتبطت بها شعوب شرقنا المناضلة من اجل التحرر الوطني الناجز والديموقراطية الشعبية فالاشتراكية .

فلتسهيل امر التسوية الاميركية وبغية الابقاء على الدكتاتورية المتسلطة على رقاب الشعب العراقي بقوميتيه العربية والكردية وسائر مواطنيه ، ومن اجل اشباع طموحات الشاه التوسعية ولارضاء الجيرانية الفاشية دبرت الاوساط الامبريالية الاميركية عن طريق وزير خارجيتها هنري كيسنجر الاتفاقية العراقية الايرانية واخرجتها على مسرح الجزائر بلد المليون شهيد للتغطية عليها ولف طبيعتها الاستعمارية والشوفينية بعباءة تقدمية مزيفة باظهارها وكانها اتفاقية بين الدول النامية المتحدة في نطاق الاوبيك .

ولمنع الجماهير الكردية الثائرة من مواصلة الكفاح المسلح اجبرت الامبريالية الاميركيةوالرجعية الايرانية ، اجبرتا القيادة العشائرية الكردية على الاستسلام وانهاء الثورة الكردية التي قدمت في سبيلها جماهير شعبنا عشرات الالوف من الشهداء وتحملت من اجل انتصارها بصبر ورباطة جاش من التضحيات والآلام والمظالم ما يفوق التصور وذلك بعدما كانتا قد خدعتا هذه القيادة اليمينية وربطتاها بعجلتهما ودفعتاها الى قطع العلاقة مع القوى التقدمية العربية والدول الصديقة للشعب الكردي وبعدما كانت هذه القيادة قد اوجدت بممارستها العشائرية وذهنيتها اليمينية المتعارضتان مع روح العصر ومع مستلزمات انتصار حركة شعبية ثورية ، ظروفا معقدة وصعبة للثورة الكردية افسد فيها الحزب الديموقراطي الكردستاني بحيث تحول الى تجمع قومي فضفاض تتحكم فيه اجهزة المخابرات والعناصر اليمينية والمشبوهة واميتت فيها الحياة الحزبية الديموقراطية مثلما اجهضت الروحة الجهادية في القوات الثورية الشعبية بعدما افسدتها العشائرية والقيادات الرجعية والفاسدة وحولتها من وحدات انصار ثورية تخوض حربا شعبية الى قوات مسلحة لا تسودها الروحية الجهادية وتفتقر الى التنظيم والقيادات الثورية والممارسات الصائبة في حرب الانصار والعلاقات الصميمية مع جماهير الشعب الكادحة . والانكى ان القيادة اليمينية قد هجرت مئات الالوف من جماهير شعبنا الى ايران بعدما حولت علاقاتها مع حكومتها الرجعية الى علاقة مصيرية واستراتيجية وذلك بدلا من استنهاض وتعبئة جماهير الشعب والاعتماد على طاقاتها الخلاقة وتدريبها على العمل والانتاج في ظروف الحرب الشعبية وبدلا من اتخاذ

الاحتياط اللازم من عمليات الغدر الايرانية المشهورة بين الاكراد منذ عشرات السنين. هكذا وجدنا القيادة العشائرية تكشف عجزها وحقيقتها عندما دقت ساعة العمل الثوري بالاعتماد على قوى شعبنا الكردي ومن دون المساعدات الخارجية ، فهربت من ميدان النضال الثوري الشاق والتجأت الى الاعداء الالداء لشعبنا الكردي الذين استغلوا قضيته العادلة لامرار مشاريعهم التوسعية على حساب العراق وكرامة شعبه ولانهاء الثورة الكردية وتحويل مقاتليه البواسل الى عمال ومستخدمين ـ كابدي عاملة رخيصة ـ في خدمة البورجوازية الايرانية والاوروبية ومشاريعها الرأسمالية . وللاحتفاظ بقسم منهم كقوة احتياطية في ايدي الرجعية الايرانية والامبريالية الاميركية لتهديد الاستقلال والسيادة الوطنية لشعبنا العراقي وتخويف الحركة الثورية الكردستانية بها . مما يعني استمرار تدخل الامبريالية والرجعية الايرانية في القضية الكردية خلافا لمصالح جماهير كردستان الحقيقية من جهة واستمرار القيادة العشائرية في نهجها الفاشل ، نهج الاعتماد على الامبريالية والرجعية الايرانية والتعاون المصيري معهما ، نهج ربط الحركة القومية الكردية بعجلة الد اعدائها حتى بعد افتضاح نياتهم اللئيمة من جهة اخرى . كل ذلك يضع الحركة الثورية الكردستانية امام مسؤولياتها التاريخية ويفرض عليها واجب النضال لقطع الايادي الاستعمارية والرجعية الايرانية التي تتلاعب بالقضية الكردية ولفضح النهج الرجعي المعادي للقومية الكردية وحركتها التحررية ، نهج مواصلة الارتباط باعدائنا الالداء ومعاودة العمل بنفس الاساليب الفاشلة والممارسات الخاطئة التي اوصلت شعبنا الكردي الى الكارثة الوطنية .

وتستغل الدكتاتورية الشوفينية العراقية هذه الكارثة استغلالا بشعا لمواصلة تنفيذ سياسة تهجير مئات الالوف من الاكراد من مناطق مندلي ـ خانقين ـ كركوك ـ خيخان ـ عين زالة ـ سنجار ولاحياء الفلاحين العرب على النزوح الى كردستان ليحلوا محل اخوتهم الاكراد كما فعلوا بفلاحي البوفهد الذين نقلوهم من منطقة الرمادي الى كركوك ، مما يؤدي زرع الاحقاد والضغائن في النفوس ودق اسفين المداورة والبغضاء بين الشعبين الشقيقين العربي والكردي وذلك لمنع التلاحم الكفاحي العربي الكردي ضد الامبريالية والدكتاتورية .

وتستمر الدكتاتورية في عملية نقل الالوف من الموظفين والمعلمين والاطباء والمهندسين والجنود والشرطة الاكراد الى مناطق العراق العربية بعدما سرحت المئات من الضباط وضباط الشرطة الاكراد ومعلوم ان ذلك يعني انهاء العمل باتفاقية اذار لعام ١٩٧٠ التي نصت على تواجد الموظفين الاكراد في كردستان واستعمال اللغة الكردية فيها .

كما تقوم الدكتاتورية الفاشية باستغلال انهزامية القيادة اليمينية لبث روح الانهزامية واليأس في صفوف الشعب الكردي ولترويج دعاياتها الكاذبة التي تصور المعركة التحررية للشعب الكردي وكأنها حركة « جيب عميل » تتحرك بأوامر الامبريالية وتتوقف باشارة منها حربا وسلما . وبذلك تحاول خدع البسطاء الطيبين المخدوعين بها باكذوبة ان حل القضية الكردية وانهاء الثورة الكردية لا يتمان الا برضاء الامبريالية والرجعية الايرانية تبريرا لصفقة الخيانة الوطنية التي عقدتها مع الامبريالية والرجعية الايرانية حلفا .

ولكن انجرار الدكتاتورية الشوفينية نفسها الى المغطط الاستعماري ذاته وقبولها بالرضوخ الذل لمطامع ايران التوسعية في الخليج وشط العرب ولمشاريع اميركا الاستعمارية وعودتها الى لجان مكافحة النشاط التقدمي مع ايران يدينها بتهم القطع مما تدان بها القيادة اليمينية الكردية .

فالقيادتان العشائريتان العربية والكردية لجأتا الى الامبريالية الاميركية والرجعية الايرانية تباعا ومعا وتنكرتا لنداء الشعب العراقي بتجنيبه كارثة الصفقة المشائية بايجاد حل ديموقراطي عادل للقضية الكردية . والتطابق والتشابه تام في اساليبهما وفي علاقتهما الدولية وارتباطاتهما المشبوهة حتى كأنهما من طينة واحدة في الذهنية والممارسة . لذلك فان الدكتاتورية حينما تطرق مجددا درب نوري السعيد، درب الارتماء في احضان الامبريالية والتحالف مع الرجعية الايرانية والطورانية الفاشية لاحكام طوق الاستعباد المثلث في عنق الشعب الكردي انما تقضي طبيعتها

الشوفينية وهويتها الرجعية والمساومة امام الشعب العراقي والامة العربية • اذ بات واضحا وجليا ان الدكتاتورية الشوفينية باعت استقلال العراق وسياداته الوطنية وتنازلت عن المصالح الحيوية للامة العربية في الخليج وعربستان والعراق من اجل سحق الثورة الكردية فقط مما يأتي مصداقا للمقولة الخالدة بان « امة تضطهد الامم الاخرى لا يمكن ان تكون حرة » •

يا جماهير شعبنا الكردي الابي !

في احلك الاوقات وحيث تتكالب قوى الامبريالية والدكتاتورية والرجعية للانقضاض على القومية الكردية واجتثاث جذور الروح الثورية في صفوفها يعتم الواجب الوطني وتتطلب مستلزمات الدفاع عن الامة الكردية وحقوقها ان تهب القوى الخيرة جميعها للنضال مزودة بالدروس والعبر المستنبطة من الكارثة الوطنية التي حلت بشعبنا هذا العام وحولت اعياده الى مآتم •

فهذه ليست المرة الاولى تخون شعبنا فيها البورجوازية البيروقراطية للامة الحاكمة ـ فقد سبقتها البورجوازية التركية الكمالية التي نبعت آلاف المناضلين الاكراد الذين ساعدوها في الانتصار على الامبريالية والغزوة اليونانية ولكنها ردت على جميلهم بحملات الابادة الجماعية وتهجير مئات الالوف من كردستان مثلما تفعل الدكتاتورية العراقية الآن بشعبنا في كردستان العراق •

الا ان كردستان تركيا ما زالت قلعة كردية صامدة تجيش في صدور ابنائها الابرار الروح النضالية الثورية مثلما ستبقى كردستاننا ساحة النضال الدؤب • وهذه ليست المرة الاولى تثبت فيها القيادة العشائرية او البورجوازية اليمينية المساومة مع الامبريالية عجزها عن مواصلة النضال الثوري في الظروف الشاقة والمعقدة وفشلها في قيادة النضال الوطني التحرري حتى النهاية •

بل تؤكد تجربة قرن من النضال في الحركة التحررية للشعب الكردي بان القيادة العشائرية لا تستطيع بحكم طبيعتها الطبقية وذهنيتها وممارساتها قيادة الثورة الكردية الى النصر • واذا كانت فداحة الخسارة هذه المرة امر واشد بعدما احتضنت جماهير شعبنا ثورتها وتطوعت اكبر قوة مسلحة في صفوفها وتعاظمت قوتها المسلحة والمعنوية والجماهير لدرجة عظمى فان النتيجة (المأساة والكارثة) ليست الا برهانا جديدا ومصداقا لحصيلة هذه التجربة التاريخية • فالقيادة العشائرية (حتى اذا كان قائدها قوميا وشجاعا ومخلصا لقوميته) لا تجيد ـ بحكم طبيعتها الطبقية ـ استنهاض وتعبئة وقيادة الجماهير الشعبية ولا تقدر على ممارسة الحرب الشعبية الطويلة الامد ولا على التمييز بين الاصدقاء والاعداء ويسهل وقوعها في مصائد الامبريالية والرجعية • وانتصار الثورة الوطنية يتطلب وجود حزب طليعي ثوري على راس جيش شعبي مسلح واتحاد وطني يضم قوى الشعب الوطنية وتوحدها وهذا ما لا تؤمن به هذه القيادة •

ففي عصرنا حين غدت الثورة الوطنية الكردية ثورة تحررية وديموقراطية جديدة لا يستطيع القيام بدور الطليعة فيها الا حزب طليعي ثوري (وليست قيادة عشائرية) ولا يجوز التحالف الا مع القوى الصديقة ، والقوى التقدمية العربية والايرانية والتركية (وليست الجماعات او الحكومات الرجعية والدكتاتورية) ومع قوى الثورة الاشتراكية العالمية من حركات تحررية ثورية وحركات الطبقات العاملة الثورية والدول الاشتراكية (وليست مع الامبريالية او الصهيونية او الدوائر البورجوازية) •

فدرب التحرير والديموقراطية ونيل الحقوق القومية ، هو درب النضال الثوري الجماهيري بالاعتماد على قوى شعبنا الخلاقة اساسا ، هو درب الكفاح المشترك (وليس درب الانعزالية القومية والاعتماد على القوى الخارجية مطلقاً) •

وبعد استيعاب هذه الحقائق ولتوفير مستلزمات انتصار الحركة التحررية للشعب الكردي انبثق الاتحاد الوطني الكردستاني لاعادة تنظيم قوى الثورة الكردية وزجها في النضال الجماهيري على هذا الدرب المجرب والكفيل بتحقيق الشعار العتيد الذي رفرف عاليا على جبال كردستان طوال سنين الثورة شعار الديموقراطية للعراق والحكم الذاتي لكردستان •

يا جماهير شعبنا الكردي الكاسحة !

اننا نتوجه اليك بنداء النضال الثوري ، نداء الصمود والاستبسال نداء المقاومة والفداء ، مؤمنين بقواك المعطيمة وطاقاتك الخلاقة ، داعين العمال والفلاحين والكسبة وسائر الشغيلة والمثقفين الثوريين الى النهوض والتنظيم وتعبئة طاقاتهم لزجها في النضال الثوري على درب الكفاح المشترك ضد الامبريالية والدكتاتورية والاقطاعية والرجعية تحت لواء الاتحاد الوطني الكردستاني الذي سينبثق من اندماجه بالنضالات الجماهيرية الثورية وانصهار عناصره الثورية في بوتقة النضال الثوري الحقيقي ومن تثقيفه بالافكار الاشتراكية العلمية ، ستنبثق الطليعة الثورية القادرة على قيادة الثورة الشعبية الى الانتصار .

اننا نحذر من الانخداع بدعايات الدكتاتورية والشوفينية التي تثبط العزائم وتضعف الهمم وتقتل الروح الثورية والجهادية ، مثلما نحذر من محاولات الدوائر الاستعمارية والرجعية الايرانية لتشجيع بعث واحياء النهج اليميني القديم الذي ثبت فشله في الحركة القومية الكردية . فمعلوم ان هذه الاوساط المعادية للشعب الكردي جميعا لا تروق لها وليس من مصلحتها ترك ميدان كردستان دون مرتكزات معتمدة لها لتسرح فيها وتمرح القوى التقدمية والثورية الكردستانية وحدها .

ان الامبريالية والدكتاتورية والرجعية الغاصبة لارضنا كردستان تدرك جيدا اهمية وخطورة حركة كردية تقدمية مناهضة لها وتعلم يقينا ان ثورة كردية تحررية تتلاحم كفاحيا مع القوى التقدمية العربية وتتضامن مع القوى التقدمية الايرانية والتركية تهدد باشعال لهيب ثورة عارمة في الشرق الاوسط وبالقضاء على مصالح الاحتكارات النفطية والامبريالية لذلك تسعى بشتى الاساليب والوسائل لعرقلة نهوض ثوري حقيقي في كردستان وستتعاون جميعها ضد شعبنا . فلا عجب اذن ان تقوم دوائر المخابرات الامبركية والسافاك الايرانية والمخابرات العراقية بمحاولات محمومة ومتنوعة لمحاربة (الاتحاد الوطني الكردستاني) والقوى والاحزاب التقدمية الكردستانية الاخرى ولبعث النهج اليميني القديم بشكل جديد بالاعتماد على الفلول اليمينية والعناصر العميلة في الحركة القومية الكردية وعلى المشاعر القومية الانعزالية والجذور اليمينية المتبقية بين الشباب الكردي المتحمس والبعيد عن مسارح الاحداث في الوطن .

ولكننا واثقون من ان شعبنا الكردي لن يلدغ من هذا الجحر مرة اخرى .

فلقد جرب شعبنا ومنذ قرن تقريبا القيادة والاساليب المشائرية وعاني الامرين على ايدي الامبرياليين والرجعيين . فلا عودة الى الوراء ولا انخداع بالامبريالية والرجعية . فدماء شهدائنا تنير طريق التحرر ، طريق الخلاص ، طريق النضال الثوري المتلاحم مع القوى التقدمية العربية في العراق والمتضامن مع قوى الثورة الاشتراكية في العالم .

فلنحول الذكرى الرابعة عشر لثورة ١١ ايلول الوطنية الديموقراطية الى مناسبة نضالية نشحذ فيها الهمم ونعمق بها الوعي ونشدد العزيمة للسير بثبات في طريق الحرب الشعبية الطويلة الامد بالاعتماد على قوى شعبنا الخلاقة وبالتلاحم مع القوى التقدمية . ولنجدد العهد مع الآلاف من شهدائنا البررة الذين اثاروا لنا درب الثورة المجيدة باننا سنرفع الراية الثورية عاليا ولن نترك جبال كردستان ووديانها وسهوبها لتعبث فيها فسادا وظلما وعدوانا قوى الدكتاتورية الشوفينية المنفلتة من عقالها والمزهوة بارتباطاتها وسيرها في ركب الدول الضالعة مع الامبريالية الاميركية .

فالى النضال الثوري تحت راية الاتحاد الوطني الكردستاني .

وعلى درب الكفاح العربي الكردستاني المشترك لانهاء الدكتاتورية والاتيان بالسلطة الوطنية الديموقراطية الائتلافية ، ولتحقيق الديموقراطية للعراق والحكم الذاتي لكردستان .

الهيئة المؤسسة
للاتحاد الوطني الكردستاني

١١-٩-١٩٧٥

پاشکۆی ژمارە هەژدە

بيان

الحزب الديمقراطي الكردستاني – القيادة المؤقتة –

بمناسبة مرور عام على اتفاقية (٦ آذار) الخيانية

يا ابناء شعبنا العراقي النبيل –
ايتها الجماهير الكردستانية المناضلة –

في هذا اليوم وقبل عام توصل الحكم الفاشي التكريتي في العراق والنظام الشاهنشاهي العميل الى اتفاقية الجزائر الغادرة بعد سلسلة من المناورات والاجتماعات لاقطاب هذين النظامين ، ساهم فيها اكثر من طرف ومهدت لها تنازلات الطغمة التكريتية قبل ابرام هذه الاتفاقية الغادرة . وقد عكست جسامة وخطورة هذه الاتفاقية الخيانية مدى تصاعد وتطور الحركة التقدمية لشعبنا الكردي وشموليتها ، لتشكل انعطافا تاريخيا متكاملا لمسيرتها المظفرة ، معبرة عن طموحات وتطلعات جماهيرنا الكردستانية ، وبعد ان تأكد للاعداء بان القهر والتنكيل وحرب الابادة لا يثني ارادة الجماهير الثائرة ، وحين شعرت الطغمة التكريتية بفشلها في مواجهة الجماهير الثائرة عسكريا سارعت الى تقديم تنازلات مذهلة عبر هذه الاتفاقية الغادرة مكرسة بذلك شرعية مطامع الشاه العميل في العراق والخليج العربي لدرجة فاقت احلامه .

لقد حققت هذه الاتفاقية لايران السيطرة الكاملة على نصف شط العرب ، واقر النظام الفاشي حق ايران في ضم اقليم عربستان الذي تضاهي مساحته اضعاف مساحة فلسطين ، وقطع الطريق عن ثوار جبهة تحرير عربستان ومنعهم من استغلال الاراضي العراقية في نضالهم ضد النظام الايراني العميل ، واعطاء الشرعية لاحتلال ايران الجزر العربية في الخليج وتدخلها السافر في قمع الثورة الظفارية والسعي لمحاصرة جمهورية اليمن الديمقراطية الشعبية واطلاق يد النظام الشاهنشاهي العميل في سيطرته على الخليج العربي اضافة الى تنازله عن اجزاء كبيرة من الاراضي العراقية في الحدود البرية بين البلدين لايران .

كانت هذه الاتفاقية هي المحطة الاخيرة للحكم الفاشي العراقي معلنا بذلك حقيقته الشوفينية والرجعية بالرغم من الحملة الاعلامية الهادفة الى تضليل الرأي العام العراقي والعربي لمغزى وابعاد هذه المؤامرة القذرة . وقد تجلى الدور الخياني للنظام الدكتاتوري العراقي عن طريق المساومة والخيانة وانفتاحه على الامبريالية العالمية وفتح باب العراق للرأسمال الاحتكاري الاجنبي ، وتخليه عن التزاماته القومية لصالح القوى المعادية لحركة التحرر الوطني وتآمره على الشعب الفلسطيني وسعيه في شق وحدة فصائله الثورية ودعوته الصريحة وحماسه المسعور لاقامة حلف جديد في الخليج العربي وسكوته المطبق عن تحديات واطماع شاه العمالة التوسعية وتعاونه الوثيق مع الانظمة الرجعية في تنفيذ مخططات الامبريالية العالمية في المنطقة ...

وفي المجال الوطني فقد استطاع الحكم الدكتاتوري ضرب الحركة الوطنية العراقية والتنكيل بقواها الوطنية المخلصة ولم ينج من هذه الاساليب والممارسات الفاشية حتى عناصر وقيادات الحزب الحاكم نفسه وانعكس هذا الوضع بشكل صارخ في حرب الابادة التي شنتها ولا تزال تشنها هذه الطغمة في كردستان .

ايتها الجماهير الكردستانية المناضلة –

بعد ان تعهدت الامبريالية العالمية وحلف السنتو للنظام التكريتي الحاكم في محاصرة الثورة الكردية وضربها من الخلف لقاء تراجع النظام الفاشي ودخوله في حضيرتها ، استغل الفاشست هذا الوضع ليشنوا حملات التهجير والتعريب والتبعيث في كردستان اضافة الى عمليات الابادة والتصفية والاعتقالات وهو مستمر في هذا النهج العنصري المقيت متخطيا باساليبه الوحشية كل العنصريين والفاشيين . حيث تم ابعاد الالوف من الموظفين والمستخدمين والعمال الاكراد عن كردستان الى وسط وجنوب العراق ، وتشجع السلطة الفاشية نزوح الموظفين والمهنيين العرب الى كردستان مع اغراءات مالية ومعنوية ، ولا تزال عمليات التشريد والتهجير مستمرة لتشمل الالوف من الفلاحين الاكراد الى المناطق العربية ، وتحت غطاء القرى العصرية بدأ النظام بانشاء مستوطنات سكنية ذات استحكامات عسكرية للمهاجرين العرب الوافدين قسرا من جنوب العراق ليحلوا محل اخوانهم

الاكراد في مناطق سنجار وشنكال وخانقين ومندلي وبمجرد تهجيرهم من الوجود محيلا بذلك كردستان الى فلسطين ثانية ، وبهذا جاهدا ليشكل حينها ومركز ومسكوت مطبق الى تغيير التركيب السكاني والواقع القومي لكردستان وذلك بمسح كل المعالم القومية والتاريخية للمدن والقصبات الكردية ابتداء بتغيير الاقضية والنواحي ودمجها بالمحافظات العربية وتغيير اسماء المحافظات الكردية ـ كما حدث لمدينة كركوك الكردستانية المناضلة ـ وانتهاء بتدمير القرى الكردية ، ناسفا بهذه الاجراءات ما حققه شعبنا الكردي في اتفاقية ١١ اذار ١٩٧٠ ، منتكرا حتى للموسمات الدارنونية التي وضعها عام ١٩٧٤ لتزييف ارادة شعبنا الكردي البطل .

لقد انعكس هذا الوضع المتردي للحياة السلمية في البلاد على الحياة الاقتصادية . فتدهور الانتاج الزراعي من جراء الهجرة القسرية ... والتحول السلبي للحياة الاقتصادية بفتح باب الاستيراد على مصراعيه امام السلع الكمالية وغير الانتاجية وما نجم عنه من استنزاف لقسم كبير من الدخل الوطني والتدهور الهائل في الائتمان الحكومي كل هذا رفع السلطة الفاشية امام ازمة اقتصادية وجها لوجه تتسم بتطاهرها بالغلاء الفاحش وارتفاع اسعار الكثير من السلع الضرورية بشكل اعلى من الضعفين من جهة وضعف القوة الشرائية للغالبية العظمى من ابناء شعبنا العراقي ـ الفلاحين ـ من جراء تدهور الانتاج وانتشار البطالة على نطاق واسع وشحة وندرة الكثير من السلع الاساسية من جهة اخرى .

ايها المناضلون في كل مكان ـ

ان عمليات البطش والتشريد لن تنال من عزم وتصميم شعبنا الكردي البطل على رفع راية النضال ومواصلة النضال ، وان حزبنا الديمقراطي الكردستاني ـ القيادة الموحدة ـ الذي ينذر اليوم بثبات عزم قسم الساحة الكردستانية وبين الجماهير وهو يقود نضالاتها في هذه المرحلة التاريخية الحرجة يركد مرة اخرى اصرار الثوري على مواصلة النضال وقيادة المسيرة النضالية لشعبنا الكردي في الساحة الحقيقية ـ كردستان ـ مستفيدا من اخطاء الماضي ومبررا معتمدا على طاقات الجماهير الكردستانية الخلاقة وفق اسس تنظيمية عصرية واستراتيجية ثورية وتكتيكات ذكية وجادة وطنية وقومية تتلائم وضرورات المرحلة الراهنة ... وهو يدعو كل الجماهير الكردستانية الى النزول الى ميدان النضال والصمود والتحدي ويناشد ابناء شعبنا الكردي وابناء الوطنية المخلصة الى توحيد الجهود والوقوف في جبهة كفاحية واحدة للقوى الوطنية والتقدمية العراقية لتكثيف النضال ضد العدو والتناسق وتحقيق طموحات جماهيرنا الكردستانية والعراقية في حكم ذاتي حقيقي لكردستان في ظل حكم ديمقراطي للعراق .

ان السعي لتفتيت القوى الكردية المخلصة ، وتضليل الجماهير ، وتغيير الحقائق ، وتحريف نضالات حزبنا الديمقراطي الكردستاني الصريح لا يخدم الا العدو والمتعاونين معه في تسهيل امرار مخططات العدو الاجرامية لحوكماتنا وشخصيتنا الكردية ولا يجني اصحابها الا الفشل الذريع لان وحدة شعبنا الكردي كانت دوما رائد حزبنا عبر مسيرته التاريخية الطويلة وهي سر وجوده ودعوته وتطوره وانتصاره في الساحة النضالية ... وسيظل حزبنا امينا على هذه المسيرة ..

ان حزبنا الديمقراطي الكردستاني ـ القيادة الموحدة ـ في الوقت الذي يهيب بالرأي العام العراقي والعربي والعالمي ويناشد كل القوى الوطنية وجميع احرار العالم والمنظمات الدولية والانسانية الى العمل الجدي والفوري لانقاذ شعبنا الكردي من حملات البطش والارهاب والتشريد والوقوف الى جانب شعبنا المضطهد في محنته ودعمه لنيل حقوقه المشروعة ، فانه يدعو كل القوى والفعاليات الوطنية التقدمية في العراق الى توحيد جهودها وتوحيد صفوفها في جبهة وطنية تقدمية للوقوف بحزم امام المخطط الامبريالي الرجعي الهادف الى تكبيل طموحات شعبنا العراقي وارجاعه الى حظيرة الاحلاف والمعاهدات الاستعمارية والنضال لانقاذه من براثن الطغمة التكريتية الحاقدة من اجل تحقيق حكم وطني ديمقراطي لا يقام على سيادة العراق يتمتع في ظله شعبنا الكردي بحكم ذاتي حقيقي ... لتجعل من ذكرى اتفاقية ٦ اذار الخائنة منطلقا جديدا لتحشيد القوى الخيرة في البلاد لقبر هذه الخيانة الوطنية .. والنصر دائما للشعوب المناضلة .

لتسقط اتفاقية ٦ اذار الخائنة
النصر لكردستان الجريحة
لتنتصر ارادة شعبنا العراقي ضد الفاشية

الحزب الديمقراطي الكردستاني ـ القيادة الموحدة ـ
كردستان ـ ٦ / اذار / ١٩٧٦

اعيد طبعه وتوزيعه من قبل الحزب الديمقراطي الكردستاني ـ فرع اوربا ـ نيسان ١٩٧٦

پاشکۆی ژمارە نۆزدە

١٩٧٦/٨/١٤

برایانی بەڕێز : کاك ئیدریس و کاك مەسعود

سلاوێکی گەرم

هیوام وایە ساغ و سەلامەت بن.

لەم زروفە نالەبارەدا کە گەلەکەمان پێی‌دا تێ پەڕ ئەبێت زۆر بە پێویستم زانی لەم ڕاستیانەی خوارەوە ئاگادارتان بکەم وە بتانخەمە بەردەم مەسئولییەتی میژویی خۆتان.

دامەزراندنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆ ڕێکخستنەوەی ریزەکانی گەلەکەمان و هێنانەوە جۆش و خرۆشی هێزەکانی شۆرشی کوردستان بو، لەپاش ماوەیەکی، لە چاو خۆی‌دا کەم، توانرا کە خۆسازدان بۆ دروستکردنەوە بە شەڕی پارتیزانی و بەشێوەی نوێ بگاتە ڕادەیەك بتوانرێت سەدان پێشمەرگە ئامادە بکرێن لە ولاّت داو، سەدانیش لەدەرەوە، . ئەوانەی دەرەوە زۆرتر بۆ یارمەتی دان و یارمەتی گەیاندن بە هەڤالاّنی ناوەوەیە، ئەگینا شۆرش وەکو هەمو جۆرە خەباتێکی تر هەر لە ولاّت ئەکرێ.

هەلّسانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بەم فەرمانە میژوییەی خۆی جێگەی بایەخی هەمو دلّسۆزێکی کورد و کوردستانە وە لەلایەن زۆربەی زۆری گەلەکەمانەوە پێشوازیەکی گەرمی لێ ئەکرێت، بە تایبەت سەبارەت بەو داهێنانە بێ جێ و ڕێ یەی سەرکردایەتی شۆرش بە خەباتی سیاسی و عەسکەری هێنا، هەروەك لە ئازاری ٧٥ بە تصریحاتی

تەلەفزیۆنی و صحفی جەنابی بارزانی بۆ ڕۆژنامەی رستاخیز بە سەربەستی دەرتان بڕی. جا لەم کاتەدا دو مەسەلە خۆیان قوت دەکەنەوە لە بەرامبەرمان دا :

یەکەمیان، ئەمەیە کە هەمو هێزو تاقم و کوردێك ئەبێ هەڵوێستی خۆی دیار و ئاشکرا کات بەرامبەر بەم هەوڵەی تاقمێك لە ڕۆڵە جوامێرە لە خۆبردووەکانی کوردستان ئەیدەن دژی حوکمی فاشیستی بەغداد و ئەو پلانە ئیمپریالیستیەی دژی کوردایەتی گیردرا، . ئەوانەی یارمەتی ئەم خەباتە تازەیە ئەدەن و دڵسۆز و کورد پەروەرن و، ئەوانەی دژی ئەوەستن، دژی کوردایەتی ئەوەستن، دژی ژیاندنەوەی شۆرش و بەرەکانی (تعریب و تشرید) ی گەلەکەمان و لەناوبردنی کوردایەتی ئەوەستن، لە ڕیزی حوکمی بەغداد و پلانە ئیمپریالیستیەکەدان.

دوەمیان، ئەمە کە پەیوەندی نێوان ئێوەو یەکێتیی نیشتمانیی چۆن ئەبێت ؟

هەروەك لە سەرەتاوە بە نامە بۆ کاك مەسعود نوسراوە و چەندین جار بەزارو بە ڕاسپاردەش عەرزتان کراوە ئێمە لایەنگری یەکێتیی ریزەکانی گەلی کوردین لە سەر بناغەیەکی : نیشتمانیی و پێشکەوتو دژی ئیمپریالیزم و فاشیست و صەهیۆنیەتی ئیسرائیلی و سەنتو و هێزە کۆنەپەرستەکانی خۆمالّی، وە زۆر هەوڵیشمان لەگەڵ ئێوە داوە. ئێستەش بەم نامەیە بە ناوی یەکێتیی نیشتمانییەوە عەرزتان ئەکەم کە :

١. بۆ هاوکاری سیاسی هەر تەنها یەك تاکە شەرتمان هەیە ئەوەیش پچڕاندنی پەیوەندییە لەگەڵ ئیمپریالیزم (بە تایبەتی ئەمریکا) و

صەهیونیەتی ئیسرائیلی و سەنتو. واتە یەکگرتنێکی نیشتمانی و پێشکەوتوی کوردایەتی مان گەرەکە و بەس.

٢. بۆ هاوکاری لە کۆڕی شەڕی پێشمەرگانەدا کە دەستمان داوەتێ ئێمە ئامادەین لەگەڵ هەمو کەس و هێزو تاقم و حیزبێك هاوکاری بکەین کە ئامادەی هاوکاری بێت، بەو شەرتەی رازی بێت لەسەر پرۆگرامی (التجمع الوطنی العراقی) کە خەباتەکە لە ژێر ئالاّی دا ئەکرێت.

برایانی بەڕێز

ئەوەی جێگەی داخە ئێوە تا ئێستا وەرامی هیچ نامەیەك یا وتارێکی ئێمەتان نەداوەتەوە بە شێوەیەکی سیاسیانەو ئاشکرا، بەڵکو وەرامەکانتان بریتی بو لە پڕوپاگەندەیەکی شەفەوی زۆر توندو تیژ دژی یەکێتیی نیشتمانی بە گشتی و شەخصی من بەتایبەتی.

بە ناردنی تاقمێك کەس لە (پاراستن) بۆ تورکیە تاکو بە هاوکاری لەگەڵ پۆلیسی تورك و موخابەراتی تورکی هەرچی ئەتوانن دژی شۆرشی کۆڕپەی کوردایەتی لە کوردستانی عێراق دا بیکەن وە بۆ بلاّوکردنەوەی هەمو جۆرە پروپاگەندەیەکی ناڕەوا دژی یەکێتیی نیشتمانی.

ئێستە تاقمەکەی کە لە تورکیا بە ئاشکرا بە بەرچاوی سلگانی تورکیەوە بە دەوری : مەنع کردنی خەڵك لە هاتن بۆ سوریە لە ئێرانەوە، هەڵئەسن، مەنع کردنی پێشمەرگەی کوردستانی سەر بە یەکێتی لە چونە عێراق، وەیان پەیوەندی کردنەوەیان لەگەڵ براکانیان لە سوریە، گرتن و ڕاونانی ئەو مەفرەزانەی هاتوچۆ ئەکەن لە نێوان سوریە و عێراق دا.

بێگومان ئەم کارەش ڕاستەو خۆ بە پێچەوانەی کوردایەتی و خزمەت کردنە بە دوژمنەکانی، بۆیە هیوامان وایە بە ئەمری ئێوە نەبێت و بە ئاگاداری ئێوە نەکرا بێت.

نمونەیەکی زیندوی ئەم کارە گرتنی ٨ هەڤاڵی چەکداری هێزی پێشمەرگەی کوردستانە کە لە بادینانەوە ئەهاتنەوە بۆ سوریە بە کاری گرنگ. وە ئەشکەنجەدان و ئەزیەت دانیان بە شێوەیەکی دڕندانە. ئەم ڕوداوە لە ٧/١٦ دا لە دێیەکی قشۆرییان قەوماوە. –ناردنی عەناسیری پاراستن و بۆ ناو ریزەکانی یەکێتی نیشتمانی لە سوریە بۆ گێرە شێوێنی کردن وە تێکدانی ریزەکانی و دەنگو باس گەیاندن بە دوژمنانی گەلەکەمان. بۆیە ئەڵێم دوژمنانی گەلەکەمان – نەك هەر بە ئێوە چونکە خۆتان ئەزانن کە پاراستن لە سەردەستی موخابەراتی ئیسرائیلی و جیهانی تر تەدریب کراوە بۆیە دور نیە بگرەو زۆر نزیکە نۆکەرانی ئیمپریالیزم و ئیسرائیلی تێدا خزابێت وە خەبەر بە دوژمنانی گەلەکەمان بگەیەنن.

برایانی بەڕێز

ڕێگەی خەبات و شۆرش لە کەس نەگیراوەو کەسیش ناتوانێ بیگرێت، ئەگەر ئێوە ئەتانەوێ شۆرش بکەنەوە خۆ ئەوا دەستی پێ بکەنەوەو، ئێمە هیچ ڕێگەمان لە ئێوە نەگرتوە. ئەگە رتاقمەکەی ئێوە لە تورکیە گەرەکیانە شۆرش بکەنەوە فەرمو با بیکەنەوە و ئێمەش هیچ کۆسپمان بۆ دروست نەکردون، تەنانەت ئەمانەوێ لە سوریە گەرەکیانە بچنە لایان ئێمە لە کۆبونەوەی گشتی داوایان لێ ئەکەین بچن و

یارمەتیشیان ئەدەین بڕۆن بۆ لایان وەك یارمەتی بورهانی برای جەوهەر نامیق مان دا.

برایانی بەڕێز

ئەو کوردانەی تاقمەکەی ئێوە لە تورکیە لای ئێمە ئیعتیبار کراوە بە أعلانی حرب لە سەرمان واتە دەستکردنەوە بە شەڕی براکوژی لە دوای ڕاکردن لە شەڕکردن لەگەڵ دوژمنان بۆیە داواتان لێ ئەکەین هەڵوێستی خۆتان بە ڕونی و ئاشکرا دەربڕن " گەر ئەم کارە بە ئەمری ئێوەیە ئەوا ئۆباڵی شەری برا کوژە ئەکەوێتە ئەستۆتان، ئەگەر بە ئەمری ئێوە نیە ئەوا ئەبێ دەستبەجێ (حدیکی جدی) یان بۆ دانێن و ئەمریان بدەنێ کە برایانی ئێمە بەرەللا کەن وە وازبێنن بە نیهائی لە هەڵسان بە دەوری ژەندرمەیی لە گرتن و مەنع کردنی خەڵك کە هاتون بۆ لای ئێمە. ئەگینا یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان ناچار ئەبێت هەڵسێت بە واجبی مقدسی (دفاع عن نفس) و ئاشکرا کردنی ئەم ڕاستیە بۆگەلەکەمان لە ناوەو دەرەوەی کوردستانی عێراق و بۆ ڕەئی گشتی ڕۆژهەڵات و دنیا.

ئەم نامەیە تکایەکی دڵسۆزانەی برایانەیە بۆ بەربەرستی کردنی هەڵگیرساندنی شەڕی براکوژە لە ناومان دا بۆ ئەوەیە کە ئەو خیلافە سیاسیانەی نێوان هەردولا بخرێتە قالبی سیاسی و دیعائی خۆی بە شێوەی ڕەخنە و ڕەخنە لە خۆگرتن و حواری علنی لە بەرچاوی جەماوەری گەلەکەمان بکرێت، نەك بە شێوەی بە گژیەکا چونی عەسکەری و یەکتر کوشتن و هەوڵدان بۆ ئیغتیال کردنی سەرکردەکانی هەردولا.

برایانی بەڕێز

هەواڵنامەی کتێب

هیوام وایە نامەکەم بخەنە چوارچێوەی سیاسی خۆیەوە نە پارانەوەو نەبە هەڕەشەی نەدەنە قەڵەم بە گفتوگۆیەکی سریح و بێ پێچوپەنای بدەنە قەڵەم.

دیسان بانگی ویجدانتان ئەکەم کە دەسکەوتی گەلەکەمان، دەسکەوتی شۆرشی کۆرپە و تازەمان، بخەنە سەر هەمو شتێکی تایبەتی. فەرمون بۆ یەکێتییەکی نیشتمانی پێشکەوتولە نێوان هەمو هێزەکانی کوردستان و عێراق دا، فەرمون بۆ هاریکارییەکی جدی بۆ ژیاندنەوەی شۆرش و خەبات دژی حوکمی فاشیستی بەغدا، شان بە شانی هەمو هێزە پێشکەوتوەکانی عێراق، فەرمون بۆ برایەتی نەوەکا بۆ شەڕی برا کوژە.

بە هیوای وەرامێکی نوسراو لێتانەوە بە خواتان ئەسپێرم.

براتان

جەلال تاڵەبانی

هەولێر نامەی کتێب

ئاگاداری : لە دوای سەری مانگەوە خۆمان بەسەربەست ئەزانین لە وەرامدانەوەی رەفتاری کەریم سنجاری – جەوهەر نامیق لە تورکیە بە هەمو شێوەیەکی سیاسی، دیعائی، .... هتد. بۆیە تکایە هەرچی ئەیکەین پێش ئەو ماوەیە بێت.

۱۹۷۶/۸/۱۰

برایان به ریز کاك ئیدریس وکاك مەسعود

سڵاو بێ ئەندازە

ئەیام رایە ساڵانە سڵاوت بێ .

ئەو ڕۆژە نالە بارە دا کە گەلەکەمان پێویستی بە ڕێبەرێتی زۆر بە پێویستم زانی هەر لەبەر ئەوەش هەوڵم دا بتوانم هەندە بەرپرسیارێتی دێرینەی خۆمتان :

بە دامەزراندنی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بەرێکخستنەوەی ڕیزەکانی گەلەکەمان و لەمێنانەوە جەرگبڕ و خوێنڕژێنی هێزەکانی سۆرشی کوردستان لە یاشماوەیەکی لەچاوەڕواننەکراو کەم تۆزێ کە خۆسازدان بووە ستەمکردنە بە شەڕی پارتخوازانی و بە شێوەیەکی لوتی بگاتە ڕادەیەک بتوانین سەرباری هێشتەرگە ئاگادار بکەین لە دەرئەنجامی لە دەرەوە . ئەوانەی دەورتر بوو یارمەتی دان دیارەتی گەیاندن بە هەڵاڵانی ناوچەکانی ، ئەگینا سۆرشەکە لەوجۆرە خەباتێکی تر لەبەر لە دەوڵات ئەکرێت .

هەڵسانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بەم فرمانە هێز و بیتەی خۆی جێگیری بایە هێنا لەسەر بنەمای کوردستانە وە لایەن زۆربەی زۆری گەلەکەمانەوە پێشوازیەکی گەرمی لێکرێت ، بە تایبەتی سەبارەت بە دروشمی هێمانەی جڕاوەی یەکگرتووی شۆرشی بەخەباتی سیاسی و چەکداری هێنایە ئاراوە لە ساڵی ۱۹۷۵ بە تەصریحاتێ تەلەفزیۆنی و ڕادیۆیی و جەنابی بارزانی بوو ڕۆژنامەکان تا ڕادەیەک بە سەبەستەوە ڕایان بڕی .

لەم گاتەدا دوو مەسەلە جێی بایەخن کە بەرامبەر ماندا :

یەکەمیان ئەمەیە کە لەوهێزە تاقم و گروپانەی کە لەدەرەوەی نیشتمان دیارن یان شکڵاتیان بەرامبەر بەم لەدایکبوونە تازەیە چۆن دەبێ ، هەروەها چارەنووسی ئەو هێزانەی کوردستان کە دەبێ ڕۆڵی ناشەرعی بە عێراق بدەن چۆن دەبێ ، ئەوانەی کە پەیوەندی تایبەتیان هەیە بە ئیمپریالستەکان چۆن دەبێ : ئەمەیە کە یەکەم جار پرسیار دەکرێت لە ئێوە و یەکێتی نیشتمانی چۆن ئەبێت ؟

هەروەها لەسەرتاوە بە نامە بۆکاك مەسعود نووسراوە و چەندین جار بەزار و بەڕاسپاردەی شاعەرزتان کراوە ، ئێمە لە بیرمان یەکێتی

هەولێر کتێب

هەواڵدەری کێشە

پێش ئەوەی کۆمەڵە بیانیەکی : نشتمانی ڕێبەری کورتەوانی
بەیەکەوە لزم و ناسینی بەرپرسیەتی نیشتمانی و سەرنجی وەبیرهێنانەوە
کورد بە ڕەسەنایەتی خاکی . وە ئەو ڕۆڵەی کە ئەگەل نیوەی پارە . ئێستە
ئەم نامەیە بە ئاراستەی یەکێتی نشتمانی ئەوە سەرنجان ئەدەم لە :

١- بوونی هاوکاری لەگەڵ هێزە ئازادیخوازەکانی ناوچەکە و دنیا
بەڵام ئەو هاوکاریە نابێتە لەدەستدانی سەربەخۆیی و ئازادی و سەنتەری
یەکێتی نیشتمانی و سەرنجی . وە ئەو ئەرکانەی کە ئەگەڵ نیوەی پارە . ئێستە
ئەم نامەیە بە ئاراستەی یەکێتی نشتمانی ئەوە سەرنجان ئەدەم لە :

٢- بوونی هاوکاری لەگەڵ هێزەکانی دیکەی کوردستان ئەبێ ، ئەمە
ئامانجی ئەگەڵ لەدەست دانی تەواوی وەزیفەی نیشتمانی و هاوکاری کردن
کە ئامانجی هاوکاری بێت بەو شێوەیەی ڕازی بێت لە سەر
پێداگرایی (التجمع الوطنی العراقی) کە خۆبانەکە لەژێر ئالای کە پێکی
هێنابێت .

ئەوەی بەڕێز نیگەرانی تێدا دەبینێ ئەوەی جێی باسە یەک یان دو هاوکاری
نیشتمانی نەدانە تەوە بە شێوەیەکی سیاسیانە وئاشکرا . بەڵکو
بەڵگەی ئەوەی هەیە ، بوونی ئەگەڵ بەڵگەنەویستی نەرمی زۆر لەبەرچاوی
دەرس بە کێشەی نشتمانی گەشتی وەدەستهێنانی شەرعیەت بە تایبەتی
و ناردنی تاقمێک کەس لە « بارزانی » بۆ تورکیە تاکو بە هاوکاری
ئەگەڵ پۆلیسی تورک و مخابراتی تورکی لەسەر ئەو تەوانەی دژی
وەشێنی کۆمەڵەی کوردایەتی کوردستانی عراق ئەیکەن وە بە بڵاو
کردنەوەی ئەو بۆچونە بریاگەندەیی زیانەدار دژی یەکێتی نشتمانی .
ئێستە تاقمەکە کە لە تورکیان بە ئاشکرا و بە بەرچاوی سلطاتی تورکیەوە
بەڵاوەڕی : وەفدی کوردی نەتەوەی لە ئەنقەرە بۆ سەردانی ئەنجومەنی
وەفدی ئەمریکا کردن بەڵگەی کوردستانی سەربەخۆیەکێتی لە بەرەنجامی ئەو
بەڵاوەنانەی کردنەوە یان لە گەڵ بڕاگانیان لەسەر بەرەی ، گرتن وڕادنانی
ئەو وەفدە زانیاری لەئەنقەرە ئەکەن لەنیوان بەرەی ئەمریکا .
ئەگەر ئەم کارەشی ڕاستەوخۆ بەپێچەوانەی کۆمەڵەی وەزیفەی کردنەوە
بەدوژمنەکانی - بەڵکو لەبەرامبەر وایە بەئەمری شێوە نەبێت ، وە بە
تاکادیری نیوە نەکرابێت .

ئەوەی بەڵگەی زیندوی ئەم کارە گرتنی (٨) هاوڕێی چەکداری هێزی پێشمەرگەی
کوردستانە کە لە بادینانەوە نەهاتنەوە بۆ سۆرەوە بەکارێکی گرنگ .
ئەم شکەنجەدان وئەزیەتدانیانە بە شێوەیەکی دڕندانە . ئەم ڕەوداوە
لە ١٦/٧/٨٧ لەدێی قشقوریان قەوماوە .

هەوالنامەی کتێب

[illegible] دلسوزانەی برایانەیە بو بەرەبەستی کردنی
[illegible] براکوژە لە ناوماندا، بو ئەوەیە کە ئەو خیلافاتە
سیاسیانەی [illegible] لە بەرەبەستی سەرقالبی سیاسی و دیهاتی
[illegible] لە خوگرتن و [illegible] لە بەر
[illegible] بکریت [illegible] بە [illegible]
[illegible] کوشتن و [illegible] بو ئیفتیال
[illegible] ئەوەدا.

[illegible] هیوام وایە نامەکەم بخەنە چوارچیوەی سیاسی خوێندەوە،
نە بە پارانەوە نە بە هەرەشەی نەدەنە قەلەم، بە گفتوگویەکی
[illegible] پیچوپەنای بدەنە قەلەم.
دیسان: بانگی وجدانتان ئەکەم کە دەستکەوتی گەلەکەمان
دەستکەوتی شورشی کوردی و تازەمان بخەنە سەر هەموشتیکی
تایبەتی، فەرموون بو یەکیتیەکی نشتمانی پیشکەوتو
[illegible] هەموهیزەکانی کوردستان و عراقدا، فەرموون
بو هاوکاریەکی جیدی بو [illegible] شورش و نەبات دژی
[illegible] فاشستی بەعدا [illegible] هەموهیزە پیشکەوتوەکانی عراقدا، فەرموون بو برایەتی نەوەکا
بو شەرری براکوژە.
بە هیوای وەرامیکی نوسراو لیتانەوە، بەخوا [illegible]

[illegible]

براتان
جەلال تاڵەبانی

[illegible]

پاگاداری
دوای سەری مانگا نەوە، [illegible]
[illegible] لە وەرام
[illegible] ئەوەی [illegible]
[illegible] سنجاری - [illegible] لە تورکیە
بە هەموشتیەکی سیاسی - دیهاتی - وهتد.
بویە تکایە هەر بەی ئەیکەن پیش ئەو ماوە بیت.

هەواڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە بیست

١٤/ ٨ / ١٩٧٦

برای خۆشەویستم کاك عەلی بەڕێز

سڵاوێکی شۆرشگێڕانەی گەرم

کاکە گیان:وا نامەیەکم بە هۆی ئێوەوە بۆ کاك ئیدریس و کاك مسعود هەنارد هیوام وایە پێیان بگەیەنیت و ئومێدیشم زۆرە کە ئێوەش هۆی چاکەو خێربن لە نێوان دا.

بەڕاستی ڕەفتار و کرداری تاقمی کەریم سنجاری و جەوهەر نامیق لە تورکیا گەیشتوتە رادەیەك چیکە خۆمان پێ ناگیرێ لە عاستیان دا، ئەمە شەڕی برا کوژیە، ئەمە ئیعلانی حەربە لە سەرمان.

ئێستە ئەمانەوێ دژی بەغدا شەڕ بکەین، شۆرش بکەینەوە، بۆیە هەموو کوردێکی دڵسۆز ئەبێ یارمەتیمان بدات. ئەوەی کۆسپ بخاتە ئەم ڕێگەیە، بەربەرەکانی بکات، هەر تەنها خزمەتی ئەم پلانە ئیمپریالیستیە – شۆڤینیە ئەکات کە شوڕشەکەی دوایی پێ هێنا.

جا هیوام وایە کە تۆش لەگەڵ کاك مەسعود قسە بکەیت کەوا : خیلافی سیاسی نێوانمان نەکەنەوە شەڕی برا کوژە، با بەڕێگەی سیاسی، ڕێگەی نوسین و ڕەخنە و، پەنا بردنە بەر جەماهیری گەل لابەلا بکەین. ئەم جۆرە کردەوانە کە ڕاستەوخۆ بە یارمەتی تورکیە و لەبەر چاوی کاربەدەستانی تورانی ئەکرێت ڕیسواکردنی زۆری تێ ناچێت، بەڵام ئێمە نامانەوێ بگاتە ئەم ڕادەیە بۆیە تکای زۆرم هەیە لە سەرەتاوە چارەسەری ئەم مەسەلەیە بکەن بە مەنع کردنی تاقمەکەی تورکیا لەبەرهەڵست کردنی

هەواڵنامەی کتێب

هاتوچۆی خەڵك بۆ لامان لە ماوە دان بە پەناهەندەکانی دێن بۆ لامان لە ئێرانەوە، لە بەرەڵلاّ کردنی ئەوانەی گرتویانن، لە ڕێگە نەگرتن لەوانەی هاتوچۆی لای ئێمە ئەکەن لە بادینانەوە. چونکە ئەمە دەوری ژەندرمەی تورکی و شورتەی عێراقە.

بۆ مێژو، بۆ دواڕۆژ، ئەم نامەیەتان پێشکەش ئەکەم وەئەتانخەمە ڕو لەگەڵ مەسئولییەتی مێژویی دا.

هەرخۆش بن

هەوالنامەی کێبڕکێ

برای دڵسۆزتان

مام جەلال

- 15 -

ئەدیب ...
١٩٧٦/١٠/١٠

برای سەرشەریستم کاك ئەحمەدی بەڕێز
سڵاوێکی شۆڕشگێڕانەت ئەکەم

ئێستا لە ماوەیەکی دوور و درێژدا بە تەواوی ئیشارەت ئەکەم . زۆر زۆر بەڕێزی ئیشتراکاتم
ئەدەیە بۆ یادیدایە . و ئەوانیش ... ئەبێت ... بە ئەمانەت و بەرێکی تیۆریکی تەرتیبی
ئازادی . سوودی یارمەتی لە لە ئەندامان . لازم دایە کاکیتان بەدوا بیبات لەوێ
تایبەتی ، کەربۆی بکرێت .

کاک کەمال : دانامە بیکەم بەشێوەی ئێوەوە بۆ کاك ئیدریس وکاك مەسعود لە ناردنا
لەحەوام ڕایە پەیوەندی بکەم بیبینیت وە تۆ وەسیەتیشم زۆرە کە ئێوەش لەبری
پیاڵەی زێڕین بەپیرانەوە .

بەراستی رەفتار و کرداری تاییبەت کریم کێنجاری دەبوو ناسی لە تورکیە گەیشتە
رادەیەك پێیکەم حەوجان دەبێت بەوەستان بۆ نائاگری لە عاشقیانەوە .
ئەوەیە شەڕی براکوژی بە : ئەوە ئیشی لازم ئەبێت لەسەرمان .
ئێمە ئەمانەوێ بەرژەوەندیدا سەرورە بکەین ، شۆڕش بکەینەوە بۆیە هەمو
کوردێکی دڵسۆز ئەبێ یارمەتیمان بدات . ئەوەی کە هەیە بجاتە ئەم ڕێگەیە
بەرپرسیەکانی بێت لەسەرشانی ئێمە ئەم پلانە ئیمپریالیستییە سەرکەوتنی
ئەکات کە شۆڕشەکەی دوایی ئەهێنا .

با هەوام ڕایە کە تۆش لەگەڵ کاك مەسعود قسە بکەیت کە واز بێنن لە سیاسەتی
... نەکەن شەڕی براکوژی بەرنامەی سیاسییە ، ڕێگەی نووسین و
... بە بێ ناحەزەوە بەرپرسی ... ئەم جۆرە کردەوانە
کە ڕاستەوخۆ بە یارمەتی تورکیە و لەبەر یادی ... ئەکرێ ،
ڕێگە کوردی زۆری تێ ناچێت بەڵام ئێمە ناتوانین بکەین ئەم رادەیە
بوێ تەنها یەکی زۆرم هەیە لەسەرمانەوە پاسەری ئەم ... لەیە بکەن
بەسەرکردی تایبەتەکەی تورکیە لەبەرچاو . کردی ... بۆ ...
لە ماوەی ... دوایی بۆ ... لە ئێرانەوە یا لە بەرەکی
کوردی ئەدانەی ... لە ڕێگەی ... تۆ ئەچوی
لای ئەوە ئەکەی لە یادیانەوە . چونکە ئەوە دەوری ... ترەی
تورکی و شەڕی عێراقە .

بەڵێ بۆ هێزێ ، بەدواداچوونی ئەم نامەیە تا پێشکەش ئەکەم دوو ئەتاکەی
... مەسئولیەتی ... دا .

بۆ ... بۆ
برات لەسووڕتان
... حەماد ئەکەم ... ڕێزی ئیشتراکاتم
ئەدەیە بۆ دایکیا ...

هەواڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە بیست و یەك

من أجل تحقيق التعاون العملي في ميدان العمليات

العسكرية واتخاذ الخطوات الكفيلة بتنسيق جهود المعاهدين

الثائرين على الحكم الفاشي في العراق وإيصال الأسلحة

والأعتدة والمساعدات المالية إليهم وتوفير سائر مستلزمات

ديمومة وانتصار الثورة المندلعة في كردستان العراق باعتبارها

جزءاً هاماً من الثورة العراقية الديمقراطية المناضلة من أجل

تحقيق أهداف الشعب العراقي التي تشكل برنامج التجمع الوطني

العراقي أرضية جيدة لها اتفقت الأطراف الثلاثة على إقرار

وتنفيذ الخطوات التالية

أولاً: اعتبار جميع المقاتلين الثائرين على الفاشية في

كردستان العراق بصرف النظر عن انتماءاتهم الحزبية والسياسية

جنوداً لجيش الثورة العراقية الديمقراطية ومعاملتهم على قدم

المساواة من حيث التسليح والتموين والأعتدة وتوفير سائر مستلزمات

مواصلة القتال.

ثانياً: تأليف لجان تنسيق مشتركة من ممثلي الأطراف الثلاثة

في مناطق القتال [illegible] جهود الأنصار وزعماء [illegible]

هەواڵنامەی کتێب

العاشية كقوى متحدة ومتضامنة في العمال، وكذلك حل

الخلافات والاشكالات التي تنجم بروح الأخوة الكفاحية ورفعة

السلاح في الجيش الواحد.

ثالثاً .. الشروع فوراً بتأمين لجان التنسيق في المناطق الطرودية

والممرات الهامة حسب ما يتفق عليه لتأمين إيصال الأسلحة والأعتدة

الى المقاتلين على أرض الوطن وكذلك لإعادة العاملين الموجودين

في الخارج مع بعضهم ليتضموا إلى اخوتهم المقاتلين في الوطن.

رابعاً .. بذل الجهود المشتركة والانفرادية المتبعة من الأطراف المشتركة

للحصول على الأسلحة المتطورة والأسلحة اللازمة لإدامة الثورة

بما فيها تشكيل لجنة مشتركة للتفتيش عن الأسلحة وتوزيعها وتوجيه

الجهود لإمداد المقاتلين بها بالسرعة الوصولية.

خامساً .. وقف الحملات الإعلامية والكلامية وتوجيه العواطف لأجل

التعاون والأخوة.

سادساً .. يقوم كل طرف من الأطراف الثلاثة بإبلاغ قياداته وجهاته

المسؤول بمضمون هذا الاتفاق والزامهم بتنفيذه وبذل كل الجهود

اللازمة لوضع هذا الاتفاق موضع التطبيق العملي.

عن الاتحاد الوطني الكردستاني

جهاد

عن الحزب الديمقراطي الكردستاني

القيادة المؤقتة

عن حزب البعث العربي الاشتراكي

باقر ياسين

١٩٧٧/٣/١

هەوڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە بیست و دوو

بيان من الحزب الديمقراطي الكردي
فى لبنان - القيادة المركزية -

ايتها الجماهير الكردية .

ايتها الجماهير اللبنانية والعربية .

تواجه الساحة اللبنانية في هذه المرحلة من تطور البلاد . صراعا دمويا . يتخذ اشكالا وابعادا خطيرة : انطلاقا من حادثة استشهاد المناضل المعروف سعد . مرورا بالمآسي البشرية والانسانية التي لم يسجل التاريخ قديمه وحديثه مثيلا لها من حيث الحقد والبشاعة ، وانتهاء بما وصلت اليه اوضاع البلاد سياسيا وعسكريا على ضوء ماصدر من قياد منطقة بيروت في ١١-آذار ١٩٧٦ .

وأزاء الأصرار على جر البلاد الى أتون الحرب المتاججة عقب كل أتفاق لوقوف أطلاق النار ، وبعد رفض رئيس الجمهورية النزول عند أرادة الأكثرية الساحقة من الهيئات النيابية والشعبية في تقديم أستقالته وأنتخاب رئيس جديد للبلاد . قادر على تحقيق اهداف الحركة الوطنية واماني الجماهير الشعبية في تطوير النظام السياسي والأجتماعي .

يهم حزبنا ان يوضح رؤياه بما يلي :

أولا : في اساس الصراع .

-ان تحدي القوى الانعزالية تشاركها بعض رؤوس السلطة برفعها السلاح دفاعا عن اختياراتها في وجه المطالب المشروعة للطبقات الكادحة والمحرومة ، واستعمال السلاح في ضرب الأرادة الوطنية في تحديد هوية لبنان العربية ومساهمته الفعالة في قضايا الأمة العربية المصيرية كان السبب الرئيس في تفجير الأزمة اللبنانية .

ثانيا : حول الأصلاح السياسي المطلوب .

-بعد أطلاعه على برنامج الحركة الوطنية المرحلي للأصلاح السياسي الديمقراطي . يؤيد حزبنا ماجاء فيه . لأقتناعه بان مهمة تطوير نظام الحكم في لبنان ضرورة وطنية ملحة نظرا للمتغيرات السياسية والأجتماعية الجذرية التي أصابت المجتمع اللبناني.

وامام تزايد نمو الحركة الشعبية الأمر الذي يحتم افساح المجال امام القيادات والكوادر الناشئة في قيادة البلاد .

مع مطالبتنا بان يبرز الوجه الحضاري للشعب الكردي في لبنان والأخذ بيده . باعتباره قوة جماهيرية ضاغطة لها موقعها المميز وحساباتها السياسية المتوافقة مع نهجها التقدمي .

ولابد لنا من القول ان مسالة تجنيس المحرومين من ابناء شعبنا لم يعد السكوت عنها مقبولا . الى جانب :

"أقرار قانون خاص يتم بموجبه تعطيل الموظفين والعمال الأكراد في كافة المؤسسات الخاصة والعامة في ٢١-آذار من كل عام . واعتبار هذا اليوم عيدا رسميا" .(عيد نوروز القومي الكردي).

-تقدير كافة المبادرات والوساطات التي تمت عربية كانت ام دولية ، واعتبار الوثيقة التي اعلنها رئيس الجمهورية عقب انتهاء زيارته للشقيقة سوريا مدخلا صالحا لحل الأزمة مع رفضنا للنص الوارد فيها حول تكريس طائفية الرئاسات الثلاث .

ثالثا : استقالة رئيس الجمهورية .

-مع تاييدنا لما صدر عن قيادة منطقة بيروت في مطالبتها بتنحي رئيس الدولة وانتخاب رئيس جديد . كاجراء لابد منه لأخراج البلاد من أزمتها الدامية . الا اننا نسجل قلقنا مع الحركة الوطنية حول الأسلوب الذي اتبع في الأعلان عنه ووجوب ان لاتتخطى الحركة العسكرية حدود المساهمة في جعل رئيس الجمهورية يقدم استقالته ، فلا تنزلق تحت اية ذريعة نحو تبديل نظام الحكم من نظام مدني ديمقراطي الى نظام عسكري . واننا نطالب كافة القيادات النيابية والسياسية ان تتحمل مسؤلياتها من اجل تحقيق هذه الخطوة حقنا لدماء اللبنانيين ولوضع حد لأنقسام الجيش والشعب .

رابعا : الدور الفلسطيني خلال الأزمة :

-في الوقت الذي ندين فيه كافة الممارسات الخاطئة واعمال العنف التي ذهبت ضحيتها مواطنون ابرياء ومن بينهم افراد من ابناء شعبنا الكردي .

نثمن الدور المشرف الذي وقفته منظمة التحرير الفلسطينية من الصراع الدائر وادراكها لحقيقة المخطط التامري الذي تنفذه القوة الأنعزالية والرجعية العربية خدمة للمخطط الأمبريالي الصهيوني المهدد لأمن ومصالح الأمة العربية

هەواڵەی کتێب

وشعوب المنطقة والذي مهدت له أتفاقية فصل القوات بين مصر واسرائيل في محاولاتها لتطويق الثورة الفلسطينية واضعافها وارغامها على قبول الحل الأستسلامي . اضافة الى الحلقة الثانية من المؤامرة - الأتفاقية الخيانية بين النظام الفاشي في بغداد والنظام الشاهنشاهي العميل في ايران . لأنهاء الحركة الكردية .

وننتهز الفرصة لتوجيه تحياتنا النضالية الحارة الى الثورة الفلسطينية المجيدة مؤكدين على تظامننا الكفاحي معها في نضالها العادل من اجل اقامة السلطة الوطنية على ارض فلسطين .

ايتها الجماهير الكردية المناضلة

ايتها الجماهير والمنظمات العربية المناضلة

منذ أيام مرت السنة الأولى على الأتفاقية الخيانية التي وقعها الحكم الفاشي في بغداد مع النظام الشاهنشاهي العميل في ايران .

لقد ادركت الطغمة الدكتاتورية في بغداد ان عملية انهاء الثورة الكردية عسكريا امر مستحيل تحقيقه امام تعاظم المد الثوري في صفوف الجماهير الكردية . فالتقت بحكم طبيعة تكوينها مع الأنظمة العميلة كالنظام الأيراني وتنازلت في ((اتفاقية الجزائر الخيانية)) للشاه العميل عن مصالح الأمة العربية جمعاء ومصالح الوطن العراقي مستغلة طبيعة قيادة الحركة الكردية من كونها ربطت مسير الثورة الكردية بالرجعية الأيرانية عبر وعود كاذبة من الأمبرياليين . الأعداء التقليديين للشعب الكردي ولجميع الحركات التحررية الوطنية . وقد تنازل الحكم التكريتي الدكتاتوري عن اجزاء غالية من الوطن العراقي للنظام الأيراني العميل مفرطا في سيادة الشعب العراقي على اراضيه ومياهه واسهمة في تقوية النفوذ الأمبريالي الأمريكي في المنطقة وفي تضييق الخناق على شعب عربستان ، والالتفاف على ثورة ظفار ، وتهديد جمهورية اليمن الديمقراطية الشعبية .

كما ان واقع الثورة والحزب الديمقراطي الكردستاني ايضا قد مهد للنكسة وساهم الى درجة كبيرة في مسارها فقد سادت الروح البيروقراطية على اجهزته وانعدمت الروح الثورية والوحدة الفكرية والنقد والنقدالذاتي وهذه نتيجة منطقية لسيطرة العديد من العناصر المتفسخة والهزامية على قيادات الحزب والثورة .

ان النظام الفاشي في العراق يؤكد مرة بعد مرة ويوما تلو الآخر استمراره وتصميمه في كبت حريات الجماهير وخنق حياتها فمن افراغ قانون الحكم الذاتي الهزيل من محتواه، الى محاولة محو الشخصية الكردية وافراغ المنطقة الكردية من سكانها وتعريبها ، خاصة في مناطق كركوك ، خانقين ، مندلي ، زمار وغيرها . كما ان الحكم الأيراني العميل يعرض ابناء شعبنا الكردي اللاجئين في ايران لأبشعانواع الأضطهاد مع تهديدهم المستمر بتسليمهم الى السلطة العراقية .

ان حزبنا اذ يجدد العهد على نفسه بمواصلة النضال من اجل تحقيق اهداف شعبنا في لبنان لرفع مستوى ، والنضال لتمتع كافة السياسات العنصرية والشوفينية التي تطبق بحق شعبنا في كافة اجزاء كردستان . يؤكد على ضرورة وحدة الحركة التحررية لشعبنا الكردي ذات النهج التقدمي المتلاحم مع القوى التقدمية العربية والعالمية .

يا اعضاء ومرشحي وجماهير حزبنا

ان المسؤولية التاريخية تقع على عاتق الجميع فلنكن صفا واحدا ولنرتفع الى مستوى الأحداث متضامنين معا من اجل تحقيق اهدافنا ولنؤكد لكل اعداء شعبنا اننا اقوى من مؤامراتهم ودسائسهم ولنصعد نضالنا متضامنين مع شعبنا وحركته التحررية والقفين صفا واحدا مع الأحزاب والقوى التقدمية الكردية التي تناضل من اجل الحقوق القومية المشروعة في اجزاء كردستان وبالتعاون والتنسيق مع القوى التقدمية العربية الشقيقة مجسدين التلاحم الكفاحي بين الأمتين العربية والكردية لفضح زيف ادعاءات الحكم الفاشي في بغداد والحكم الشاهنشاهي العميل في ايران .

المجد والخلود لشهدائنا الأبرار

المجد والخلود لشهداء الحركة الوطنية اللبنانية

عاش التلاحم الكفاحي العربي والكردي

فالتسقط اتفاقية ٦ اذار الخيانية

الحزب الديمقراطي الكردي في لبنان

- القيادة المركزية -

بيروت في ١٩٧٦/٢/١٥

پاشکۆی ژمارە بیست و سێ

الامن العامه
مديرية امن محافظة السليمانيـــــــــه
// الجنائيـــه //

بسم الله الرحمن الرحيم
الجمهوريه العراقيـــه

((سري للغايه))

العدد /
التاريخ / ١٩٧٦/١/

الى / محافظة السليمانيه ـ الاداره العامه ـ مديرية التحرير ، الحدود
الموضـــوع : تسليم عراقيين

كـــتابكـــم ٢٥ فـــــــــــــي ١٩٧٦/١/٧ .

بتاريخ ١٩٧٦/١/١ سلمت السلطات الايرانيه الى مخفر بناوه سوته الحدودي التابع لقضاء بنجوين العراقيين كل من ١ـ شهاب شيخ خوري صالح شغله مدقق في تنقيح نبخ السليمانيه ٢ . عمر سيد علي معلم في السليمانيه . مدرسة هياسر ٣ . زكي اوات عبد الغفور حسين معاون ملاحظ فني في المياه الجوفيه في السليمانيه ٤ . جعفر عبد الواحد احمد مدرس في متوسطة الجمهوريه محافظة اربيل ٥ . ارسلان بايز اسماعيل معاون ملاحظ في الشركه العامه للدواجن في اربيل ٦ . علي محمد قادر معاون سائق مكائن في كهرباء جم جمال ٧ . فريدون قادر فرج ملاحظ حقوق في بلدية الرمادي هم موضوع بحث كتاب شرطة السليمانيه المشار اليه بكتابكم اعلاه . علما ان المذكورين صدر بحقهم امر القبض قبل هروبهم . وان اسباب تسليم المذكورين الى السلطات العراقيه من قبل السلطات الايرانيه يعود الى انهم ادعو بانهم دخلوا ايران لزيارة اقاربهم واعادتهم الى العراق بتاريخ ١٩٧٦/١/٨ احيلوا الى مديرية امن محافظة بغداد ش٦ حسب طلبها بمرقيتها ٣٤٦ في ١٩٧٦/١/٥ كونهم يعملون في تنظيمات حزب الماركسي اللينيني الكردستاني بموجب كتابنا سري للغايه ١٤٢ في ١٩٧٦/١/٨ للتفضـــــل بالاطـــلاع رجـــاء .

رائد الامن
مدير امن محافظة السليمانيـــــــــه

هەواڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە بیست و چوار

رئاسة محكمة الثورة

(بغداد)

عدد الدعوى : ٣٧٤/ج/١٩٧٦

التاريخ : ١٩٧٦/٧/١١

قرار الحكم

تشكلت محكمة الثورة بتاريخ ١٩٧٦/٧/١١ برئاسة الحاكم السيد جار الله ايوب الحلاف وعضوية العميد الحقوقي راغب فخري والمقدم الحقوقي اسامه امين واصدرت باسم الشعب القرار الآتي :-

١- الحكم على كل من انور زوراب احمد وشهاب نوري صالح وجعفر عبد الواحد احمد بالإعدام شنقا حتى الموت وفق الفقرة أ من المادة ٣٠٤/١٧٥ من ق ع .

٢- الحكم على كل من فريدون قادر فرج وارسلان بايز اسماعيل وزكي آوات عبد الغفور وعمر علي حسين وعلي محمد قادر ومحمد سعيد عباس وسلام محمد حسن مرزو وابراهيم حسين عبد الله ودارا لنوري صالح وعبد الجبار فرحان علي اكبر وعبد الله علي رشيد وسعدون يد الله شفي وخضير عبد الرحمن محمد وكمال علي محمود وعثمان أحمد نصر الله وحسين رضا رضا وفاروق أحمد عبد الله وانور حسن خضير واسو نوري رضا وعلي حمه مراد بالسجن لمدة ستة سنوات وفق الفقرة أ من المادة ٣٠٤ من ق ع بدلالة الفقرة ١ من المادة ١٧٥ من ق ع على ان تحسب لهم موقوفيتهم .

٣- مصادرة اموال المحكومين في ١ و ٢ اعلاه المنقوله وغير المنقوله ومصادرة المسدس والعتاد

٤- اعتبار جريمة المحكومين في ١ و ٢ جنايه عاديه مثله بالشرف حسب احكام قانون رد الاعتبار المرقم ٣ لسنة ١٩٦٧ المعدل .

قرارا صدر باتفاق الآراء وافهم علنا في ١٩٧٦/٧/١١ .

المقدم الحقوقي	العميد الحقوقي	الحاكم
اسامه امين	راغب فخري	جار الله ايوب الحلاف
عضو	عضو	رئيس محكمة الثورة

هەواڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە بیست پێنج

ناضلوا من اجل الغاء احكام الاعدام الصادرة بحق المناضلين الاكراد

بتأريخ ١٢ / ٧ / ١٩٧٦ حكمت ما تسمى غدرا بـ " محكمة الثورة " في بغداد على المناضلين شهاب شيخ نوري ـ جعفر عبد الواحد ـ انور زواب بالاعدام، كما حكمت على ١١ مناضلا آخر بالسجن لمدد تتراوح بين ٦ اشهر و السجن المؤبد، و اضافت بذلك اعدادا اخرى الى مئات المواطنين العراقيين الذين حكمت عليهم الطغمة الفاشية بالاعدام وبالسجن . اننا في الوقت الذي نعول فيه الرأى العام العالمي الى العمل من اجل الغاء تلك الاحكام البائرة نحذر حكام بغداد الفاشست من عقبة تنفيذ احكام الاعدام بحق هؤلاء المناضلين و سوف يرى الذين ظلموا اى منقلب ينقلبون .

لجنة اوربا ٢١ / ٧ / ١٩٧٦

هەولێر

پاشکۆی ژمارە بیست و شەش

النصر للثورة العراقية الديمقراطية المندلعة في جبال كردستان العراق

هەوڵدەر کتێب

ان الجزائية القيادة العشائرية الرجعية وراعيتها المحتل الامبريالي الامريكي - الايراني - العراقي التوليفي لانهاء الثورة الكردية .. الحرب الظالمة الخائنة العالمة في العراق على الصعيد في حرب الابادة ضد الجماهير الكردية والحركة الثورية والشعب العراقية ، اذ اعتبرت أسلحة القيادة العشائرية وسرحتها لمختلف الالوف من « البيشمرگة » الجواسيل .. انصارا «للخيانتها الخائنة» التي لم تكن في الحقيقة الا حلفاء لحسها الروح للمحتل الاستعماري الامريكي لحل قضايا الشرق الاوسط بالدماء، على ثورة الشعب الخليجي وتحرير الجزر العربية ، واقرار بالسيطرة الاستعمارية على الخليج ومواردها النفطية الهائلة ، ودحر الثورة الشعبية في ظفار ، وفرض الوجود العسكري الايراني على الجانب الصهيوني من الخليج .. وتساقطا التحالف مع الرجعية الايرانية - بعد التوغل من شط العرب وخوزستان - ضد الحركات الثورية في العراق وايران على حساب استقلال العراق وثرواته النفطية والمصالح الحيوية للامة العربية .

وعلى الرغم من هروب القيادة العشائرية الى ايران واعلان عاديها الكبير انهاء مهامهم وحل الجيوب والقوات المسلحة فعلا ، وعلى الرغم من صدور البلاغات الخائنة من قبل القيادة العراقية حول التعاون على « التجنيب العميل» من الحركة الثورية .. فقد استمرت حرب الابادة ضد القومية الكردية متمثلة في تجييش حوالي نصف مليون مواطن كردي من ابناء الشعب والاجبارهم على تجنيد مختلف الالوف من اعوانها المرتزقة والاجيرين من سائقي : سنجلي ، عاشيرة ، كركوك ، اربيل ، شيخان ، سليفاني ، عين زالة ، سنجار ، وفي حل الالوف من المدنيين الابرياء الى الجبوب ، وتجنيد المعالم القومية لمختلف كردستان العراق ، وشن حملات القمع والاعتقالات التي شملت الالاف من المناضلين التقدميين واليساريين الاكراد .. واخيرا احكام الاعدام الجماعية بحق الرفاق المناضلين : شهيد الشيوعية الاول ، وشهيد حركة الواحد ، والبرلمان الثاني ، والاشكال الثالثة المؤبدة والسجن سنين عديدة بحق مئات غيرهم من هرجيي الجاماك والحزب والطلبة والعمال والفلاحين التقدميين سواهم الكثير من العذاب الجسدي والنفسي الوحشي جميعا لتصفيتهم تصفيتا جسديا ، ثم تهديد العشرات من التقدميين الاحرار وتهجيرهم على انهار الى الجبال يقولون بها دفاعا عن حياتهم وكرامتهم وحفاظا من ذراريهم الرعب التي مورست بحق بالملايين البشرية لو قبروا الاحياء .. فتلاشت منهم وصفوف مختلف منظمة مناضلين حقها المشروع في الحياة والنضال .

ففي منطقة بهدينان فقد المناضل الشيوعي الشهيد : ابراهيم عزو العمر من الجواسيل الخائنة ومئات المناضلين الثوريين في حملة استهدفت جماهيرية ، ومنها وحشية جوجوها المناضل قاسم محمد علي الطالب الجامعي ، والمناضل عزت اسماعيل سنجلاوي ، وتكونت في السليمانية وحدات انصار منجوله بقيادة الطالب الجامعي المناضل نجم الدين مزيز والمناضل جمال علي بايير وغيرهم .

اما في اربيل فقد اضطلعت حملات التشريد والتهجير الجماعية بمقاومة باسلة من قبل الاخ شيركو سوور ورفاقه ، كذلك وعانت فيها اضطهاد مسلح بين وحدات الفاشية حياة المناضلين : علي كو ، واحمد شي زين لولي السلطة لمقاومة هذه الحملات العنصرية ، ثم تكوين البعر الاول بمخيم اشمل نيران الحرب الاهلية من جديد جراء مواصلة حرب الابادة وحملاتها العسكرية والتشريدية ، واحد المناضلين يلوذون بماء الوانجب ويلتجئون الى الاريف والجبال بالمئات فالمناضلون العراقيون : عمر مصطفى دبابة وعلي العسكري وخالد سعيد (دكتور خالد) يهربون الآن وحدات الحصار البعثي في مدينتي اربيل والسليمانية .. حفاظا لذلك كله في مرحلة استعصاءات الاتحاد الوطني الكردستاني وكطلقات منها لتجميع قوى الثورة الكردية التي شتتها القيادة العشائرية وقرف فيها على منهج معاونيها مع الامبريالية الامريكية والرجعية الايرانية .. وفي فترة نضاله من أجل تطبيق وتجسيد البلاغ الكفاحي العربي الكردي باعتباره السبيل الوحيد لانقاذ العراق من قيود الاستعمار الجديد ومن الفاشية وآخيرة الثورة الكردية والسير بها بعد قيادة بهيئة تحالفية صحيحة كي تتحقق اهداف شعبنا العراقي في الحكم الائتلافي الديمقراطي وانجاز مهمات الثورة العراقية الديمقراطية بما فيها الحكم الذاتي الحقيقي لكردستان العراق .

لقد وجه الاتحاد الوطني الكردستاني .. ردا ثوريا على استسلامية القيادة العشائرية ، وتعديا جريئا للمؤامرة الاستعمارية الامريكية والصهيونية العراقية - الايرانية ، وتحديا مشروعا وضروريا على الواقع المأساوي لشعبنا .. في بعيد الحركة القومية التحررية للشعب الكردي الى امامها حركة تحررية معادية للاستعمار والصهيونية والستو والدكتاتورية ، وذلك مهتدي بمبادئ وقيمس عقد على الدرب النضالي الجريء بجانب حركات الشعوب التواقة عموما والحركة التحررية العربية خصوصا ، درب الاخوة الكفاحية بين الكرد والعرب وسائر المواطنين في العراق .

لقد جانب الاحسان والواقع مؤاخذة صحة خط النضال الجماهيري الثوري المتلاحم مع القوى التقدمية العراقية الاخرى ، وبدقة تقديراتنا الخاصة بالاسلوب الجوهري لعلاقة ، وصواب تحليلاتنا لطبيعة الحركة القومية التحررية للشعب الكردي حركة تحررية موضوعية لم يختطها قط بركون امواجها الصاعدة لم يجرون مع جزرها او امراض وسقطات تنادي باهداف لها ، لذلك فلا يمكن اتهامها عليها من قبل الامبريالية والدول الرجعية التي تعادس كردستان مهما تكالب عليها واجرمت بحقها ، ولكن مناضليها ، او خدمت فئة عشائرين أو برجوازيين فيها ، وبالتالي فان نضالها التحرري العادل سيستمر مهما كان وزن الخيانات التي تخلى عنها وتساوم اصحابها او تهدر دماء شهدائها ، بل لن ينتهي الا بتحقيق جميع اهدافها القومية والاجتماعية الديمقراطية .

باجماهير كردستان الابية :

انا مخلف - بعد) ا شهرا من النضال - امامك باعتزاز لتقديم لك الحساب : فقد جدنا - كما وعدناك - تقديم حسابي شهريا على مواصلة النضال الثوري الذي اعطى لي شرف الجماهير التعبئة ضمن اتحاد وطني كردستاني والسير على النهج الجماهيري الثوري في لحظتنا المتميزة مع القوى القومية التقدمية العربية والقوى الثورية في العراق ضد الامبريالية والصهيونية والدكتاتورية . ولم نكتف (برلحظتنا الحالكة لانجذاف الانعزالية القومية والبيئية والاكاذيبية مع شعبنا الشهيد للمناضلين الشرفاء في النضال الوطني ولقد عرفت المكان والتواجد من الارساط الرجعية المشبوهة) بل انخطنا بها الجماهير في الخارج الكفاحية والسياسية التي تسود فيها الآن مفاهيمنا الثورية وعارفك عليها شعاراتنا التقدمية ؛ حتى أن قليل القيادة العشائرية قد اعترفت - ولو تكتيكيا - لرفاقي بعض الشعارات التقدمية كما وفي على بعض المحدودين بها .

وهذا انتصار فكري وسياسي كبير ولا بد من الحفاظ على هذا المكتسب وتطويرها حتى تترسخ نهائيا في صفوف الجماهير ، ثم نسعد بها الخاطئ كلها على الفاجرات التي ستقوم بها هذه العناصر الرجعية واليمينية او العناصر القيادية السابقة البقية على علاقاتها بامريكا والستو والصهيونية لتحريف نضال شعبنا عن توجهه الثوري الجماهيري وآجهاضه محتواه الديمقراطي .

عقد بعد الاتحاد الوطني الكردستاني ـ حملة عبوة الياس والبأس التي سوف تسحق الوطن وتطرد الشيوعي ؛ شيوعية الافكار ، وعقد المراجع الواقعية التي عاونت اعداء الحزب الديمقراطي الكردستاني ـ بقيادتها الطبقية المعادية على وثبته الاستعمارية في اجتماع اللجنة المركزية الموسعة للحزب الشيوعي العراقي في آذار ١٩٧٥ في الجزائر .

ان الاتحاد الوطني الكردستاني هو في جوهره صراع طبقي محتوم تفرز عن صيرورات التطور الاجتماعي وفق القوانين الموضوعية للتطور حتمية على قوى الجماهير الشعبية وتعريته وفيها وعلى اسسها قد رسخ في ظروف بالغة التعقيد والتركيب والاستعداد الجماهيري للعطاء وقدرة الطليعة على تعبئة الجماهير وقيادتها وفق استراتيجية صائبة مرنة ، وليست الظروف الخارجية ـ الايجابية او السلبية ـ الا عاملا مساعدا او معرقلا يأتي في المرتبة الثانوية من الاهمية ، فالكثير من الاحزاب الشيوعية يتعذرون الآن في سوق الحبال الشائع على ارض الوطن وليس في ايديهم الا الاسلحة الخفيفة الصيغة في الثورة الكردية والتي تمكن الملايين من احتضانها .

وهنا حقيقة نرى من واجبنا ان نقولها وهي ان ليس هناك على ارض الوطن من يعمل لاندلاع الثورة غير وحدات الانصار التي يقودها الاتحاد الوطني الكردستاني وانصاره وانها تتعرض وحشية البلاغات العسكرية الصادرة في اوربا وامريكا من قبل كبار قوم الذين قرروا من الدماء رهم عقولهم كل الاغتيالات الصحيحة والباطلة للثورة الكردية ... كيف يقومون اليوم بثورة عديمة مصنع مشرف او مناف من اصدقائهم الموجودين في تركيا ... حتما هم موجودون في ارض وطنهم و وانتظر !

ثم هناك في كردستان تركيا .. وتحت نير الجماهير التركية (حيث) جماهير عظيمة من الاكراد تركية وسوريا هؤلاء عناصر مقدرة على جهاز (باراس) الذي اعتبر (وقوم هذه العناصر بمحاربة الثورة الشعبية وحملات الانصار السابقة للاتحاد وتحت الكفاح لتوريطها .. ففي اواسط حزيران ١٩٧٣ قامت هذه الجماعة بعملية تخريبية لاحتلال سيرة ناجحة في كردستان تركيا وفي اواخر ب ارتكبت هذه الجماعة العميلة عملية تخريبية اخرى في قرية (زوزوك) بكردستان تركيا استشهد فيها الفاضل عزت السجادي احد عناصر الحزب في البلاد وقائد احدى مفارز البيشمرگه ضد مايسمى ( ) في بهدينان مع علاقة من رفاقه الآخرين كما يشاع بأنها قتلت فيها بعد عصبة الحزب الفاشية مما اثار استنكار الجماهير الواسعة في كردستان تركيا .

ان هذه الجرائم البشعة التي تمس الجماهير بها بالحماية الوطنية .. اشرف الجماعات التي تطلق على نفسها « انصار الوحدة الحزب الديمقراطي الكردستاني » بل تصفها على بعضها البعض اخر ، فاذا سكت عن هذه الجرائم الخطيرة ولم تطلق سراح عناصر الاتحاد وتصفيه المجرمين انفسهم لجماعتهم .. فان ذلك يعني تطويقها في اوامر الاستخبارات المعادية الموجودة في منطقة نشاط وعمل مجلة الثورة في كردستان والتي هي بمراتب طبيعتها واهدافها السياسية ، وتصفيه معادية للقضية والاممية والجماهيرية ، وبالتالي تكشف الادوار الخطيرة التي يؤديها الاستعمار والحكم الفاشي الصدامي لتوسيع الفرقة بين الانصار الشعبية المقاتلة في كردستان العراق .

ان الاتحاد الوطني الكردستاني الخريص على احباط المؤامرات الاستعمارية و لتخريب الحزب الشيوعي العراقي وعملا ، وان يستمر في قتله البشعة التي يؤديها الذين يحملون الطابع الفاشي الصدامي لم تصمد امامه القيادة العسكرية اسبوعا واحدا بعد ما سحقت ارتال بعضها العسكري الباشر لها وتحطم الى عناصر متعددة وكل عناصر الخيرة من المحسوبة بالجناح البلاغات الموسكوبية تتعلم سقيمها وعضائها الوجدانية على نضالات الشيوعيين في الوطن واعمالات تسم من وراء الحدود للتآمر على الحكم الفاشي في بغداد .

يا جماهير شعبنا العراقي :

ان الاتحاد الوطني الكردستاني اذ يشرف على ترف الدماء سيرى اندلاع حرب الانصار الشعبية في كردستان ، يؤكد لك من جديد امانته المطلق ، بالقضية الكردية التي طالما ضحى بها التيار القومي الكردستاني . فقضية ان تحرير الشعب الكردي من الحكم الاستعماري والاضطهاد القومي والاستغلال الطبقي لا يمكن ان يتحقق دون الاستناد الى النضال الجماهيري الشعبي المدعم مع نضال الجماهير الشعبية العربية في قيادته ضد الاستعمار والصهيونية والرجعية ، لذلك فهو يجدد ان اعماله بل تطور هذه النضالات المسلحة التي تؤيد عن قرب ثورة اكتوبر ، الاشتراكية وسائر الوطنيين ، في طليعتها وفي صفوفها يشعارها . ويناضل الاطراف الحقيقية في التجمع الوطني العراقي والقوى الثورية طليعة الاشتراك في الاستيلاء بالحقيقي الفعال لتحريرها بالاشتراك فيها وتوسيع نضالاتها حتى تشمل العراق كله وتتأسس قيادة ثورية مشتركة لها تضم القوى الثورية الحقيقية لتتكون واجهته كفاح شعبية حقيقية صود ثورتنا العراقية الديمقراطية الى الانتصار على الامبريالية والرجعية .

اما وانه استوعبنا الدروس والعبر التي علمتنا من تجارب الثورة الكردية مصممون على النضال بالامبريالية الحرب والشوفينية معا وعلى التمسك بالوحدة النضالية لقطاع على تكون عرضة الشعب حدود حرب كردية بل ستكون حرب الشعب العراقي ضد الامبريالية والرجعية وان سحقه الا على قوى شعبنا العراقي اساسا وعلى رغم حركة التحرير الثورية وقوى الثورة العالمية باعتبارها الطليعة الرئيسية لشعبنا العراقي . وستواصل حتى تنجز الثورة العراقية مهامها بالمرها وان تسمح بتقسيم عراق وشعبنا النضالية العربية الكردية اسما

للنصر الثورة العراقية الديمقراطية والسعد الطبقة العاملة

الهيئة المؤسسة للاتحاد الوطني الكردستاني

اواسط ايلول ١٩٧٣

پاشکۆی ژمارە بیست و حەوت

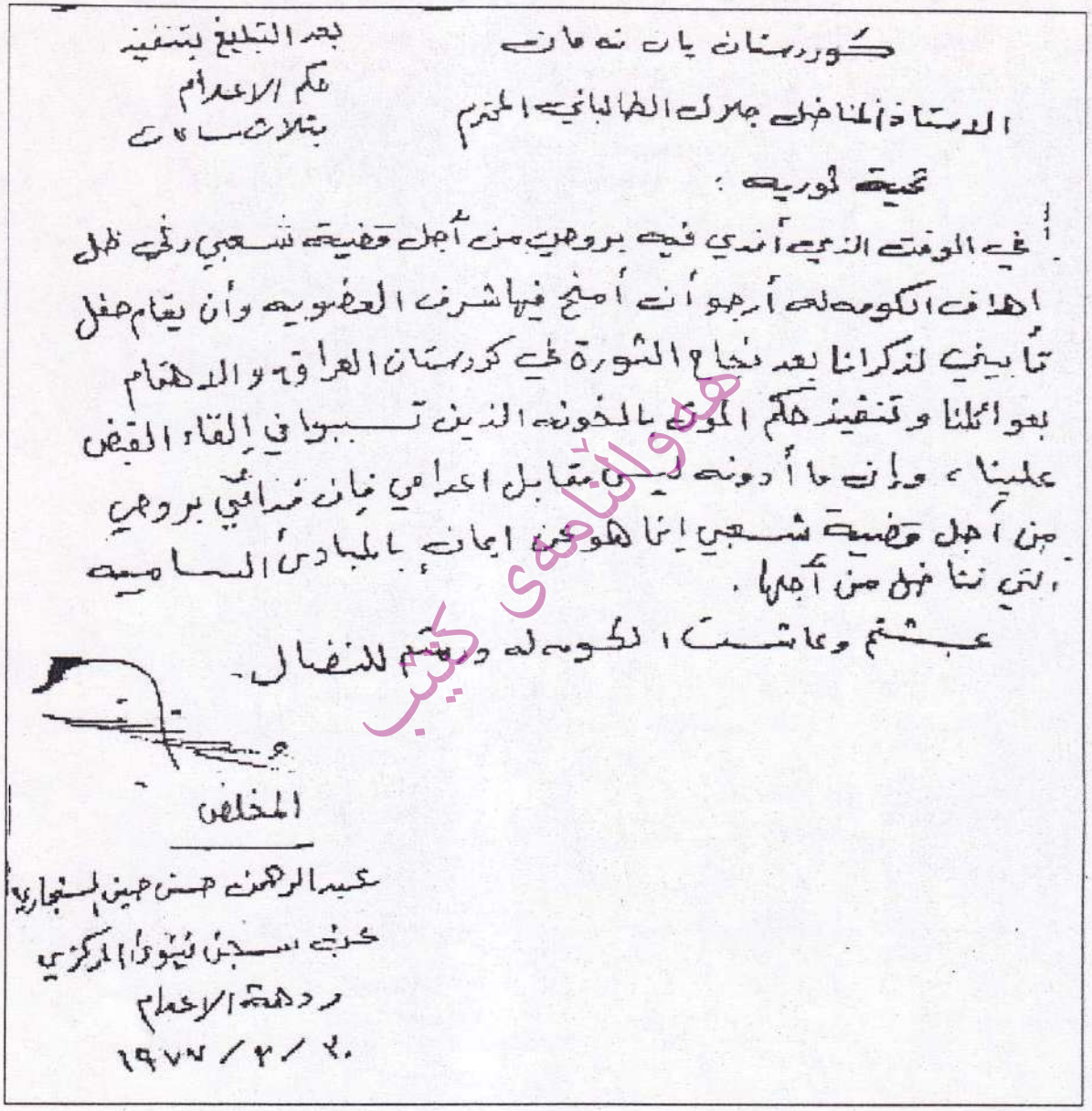

كوردستان يان نه مان

بعد التبليغ بتنفيذ
حكم الاعدام
بثلاث ساعات

الاستاذ المناضل جلال الطالباني المحترم

تحية ثورية :

في الوقت الذي أفدي فيه بروحي من أجل قضية شعبي وفي ظل
اهداف الكومه له أرجو أن أمنح فيها شرف العضويه وأن يقام حفل
تأبيني لذكرانا بعد نجاح الثورة في كردستان العراق والاهتمام
بعوائلنا وتنفيذ حكم الموت بالخونه الذين تسببوا في إلقاء القبض
علينا ، وإن ما أدونه ليس مقابل اعدامي فإن فدائي بروحي
من أجل قضية شعبي إنما هو عن ايمان بالمبادئ الساميه
التي نناضل من أجلها .

عشتم وعاشت الكومه له ودمتم للنضال .

المخلص

عبد الرحمن حسن حسين السنجاري
عن سجن نينوى المركزي
ردهة الاعدام
٢٠ / ٣ / ١٩٧٧

هەواڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە بیست و هەشت

ئاماری چالاکی پێشمەرگەی مەفرەزە سەربەتایی‌یەکانی ی ن ك لەشەش مانگی دووەمی ساڵی ١٩٧٦ دا*

	دوربران	تەموز	ئاب	ئەیلول	تشرینی یەکەم	تشرینی دووەم	کانونی یەکەم	سەربەخۆ	تێبینی
چالاکی	١	-	١١	١	٣	١١	١٨	٤٥	٢٢ چالاکی پێشمەرگە خۆی کردویەتی
کۆڕاوی دوژمن	-	-	٢	١	٣	٩٠	٣٥٥	٤٥١	
بریندار دوژمن	-	-	٢	٤	١	٦١	١٤٠	٢٠٨	
پێشمەرگەی شەهید	-	٢١	٣	-	٣	٤	٢	٣٣	٢٢ پێشمەرگە بەدەستی قیادەی موقەتەی پارتی شەهید کراون
پێشمەرگەی دیل	٨	٢١	-	-	٣	٤	-	٣٥	
ماوڵاتی شەهید	-	-	-	-	-	٨	٩	١٧	
دەسکەوت/ کلاشنکۆف	-	-	-	-	-	٧٦	٨٠	١٥٦	
دەسکەوت/ ڕەشاش	-	-	-	-	-	٤	٥	٩	
دەسکەوت/ بێ‌تەل	-	-	-	-	-	٦	٩	١٥	
دەسکەوت/ گوللەی هاوەن	-	-	-	-	-	٢	٥	٧	٠٠
دەسکەوت/ سیمینۆف	-	-	-	-	-	-	٣	٣	
دەسکەوت/ قەنتس	-	-	-	-	-	-	١	١	
دەسکەوت/ نارپی‌جی	-	-	-	-	-	-	١	١	
دەسکەوت/ هاوەن	-	-	-	-	-	-	١	١	

هەوڵنامەی کتێب

* لە ئەرشیفی کاك نازاد خانەقینی‌یەوە
بۆ ئەم خشتەیە سود لە هەوڵنامەی شۆڕشی گەلی کوردستان ،ساڵی ١٩٧٨ وەرگیراوە

پاشکۆی ژمارە بیست و نۆ

بەرنامە

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان خەبات ئەکات بو:

یەکەم – عیراقی دیموکرات

أ. رزگار کردنی عیراق لە کوت و زنجیر و پەیوەندییەکانی کولونیالیزمی نوی و لە ریژیمی دیکتاتوری دوژمن بە گەل و هێنانە سەر کاری حکومەتێکی دیموکراتی ئیئتیلافی لە نوێنەرانی پارتییە سیاسییە پیشکەوتوەکان و چینەکانی گەل و نەتەوە سەرەکی و پچوکەکانی عیراق، تا ولات لە ماوەیەکی کورت دا بگوێزێتەوە ژیانێکی ئاسایی دیموکرات، کە هەمو سەربەستییە دیموکراتییەکان بو گەل دابین بکا: سەربەستیی هەلبژاردن، نوسین، فەرهەنگ، دامەزراندنی پارتی، نەقابە، کومەلانی جوتیاران، ریکخراوە دیموکراتییەکانی لاوان، قوتابیان، ماموستایان، ئافرەتان، مافی کوبونەوە، خوپیشاندان و مانگرتن.

ب. پێکهێنانی ئەنجومەنێکی نیشتمانی لە ریگەی هەلبژاردنی ئازاد و راستەوخو و نهێنییەوە لە لایەن کومەلانی خەلکی عیراقەوە، بو دانانی دەستوری ولات و دارشتنی بناغەی حوکمی دیموکراتی و سەلماندنی ئوتونومی.

ج. بەشدار بونی کورد و نەتەوە پچوکەکان لە ئورگانە ناوەندییەکان دا بە پی ی ژمارەیان.

د. گەراندنەوەی دانیشتوانی ئەسلیی ئەو ناوچانەی لە شوێنەکانی خویان بە زور دەرکراون.

هـ. بەرەللا کردنی هەمو گیراوە سیاسییەکان و گیرانەوەیان لە گەل هەمو ئەوانەی لە سەر بیروباوەری پیشکەوتوانە لە کار دەرکراون بو سەر کار و فەرمانەکانی خویان.

و. لابردنی هەمو ئەو یاسایانەی بە گیانی فاشیستی و بیروباوەری کونەپەرستانە دانراون، وە هەلوچشاندنەوەی هەمو ئەو ریککەوتنە ناودەولەتی یانەی کە بە پیچەوانەی قازانجی گەلەوە کراون.

ز. هەلبژاردنی شارەوانییەکان و دەزگاکانی بەریوە بردن، راستەوخو لە لایەن هاوولاتییانەوە.

دووەم – کوردستانی ئوتونوم

أ. پێکهێنانی هەریمی کوردستانی ئوتونوم لە ناوچەکانی: شەنگار، زمار، سمیل، دهوک، شیخان، تلکیف، بەعشیقە، لیواکانی هەولیر، کەرکوک، سلیمانی و، قەزاکانی خانەقین و مەندەلی.

ب. دەزگاکانی ئوتونومی جگە لە کاروباری پاراستنی ولات، پەیوەندییەکانی دەرەوە، دارایی گشتی کە بە دەس دەزگای ناوەندییەوە ئەبن، هەمو دەسەلاتێکی تری نەبی.

ج. دەزگای ئوتونومی ئازادییە دیموکراتییەکان بو گەل دابین ئەکات.

د. دانیشتوانی کوردستان، لە ١٨ ساڵییەوە بەرەو ژور، بە ریگەیەکی ئازاد و نهێنی و راستەوخو ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان هەل ئەبژیرن.

هـ. ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان دەزگایەکی بەریوە بردن بو هەلسوراندنی کاروباری هەریمی ئوتونومی کوردستان هەلئەبژیری و، باوەری ئەداتی یا لی ی

هەواڵنامەی کتێب

ئەمینیتەوە.

و. هێزەکانی پولیس، ئەمن، پاسەوانی سنور و پێشمەرگە، ئەبەسترین بە دەزگای بەریوەبردنی ئوتونومییەوە.

ز. بودجەی ئوتونومی پێک دێ لە باجە ناوچەییان و دەرامەتی پرۆژەکانی ئابوریی تایبەتی هەریمەکە و ئەو بەشەی بودجەی گشتیی عیراق کە بە پێی ژمارەی ذانیشتوانی هەریمی ئوتونومی لە چاو هی هەمو عیراق دا دیاری ئەکریت.

ح. تەئمین کردنی ژیانی خێزانی شەهید و پەککەوتو و لیقەوماوانی شورشی کوردستان و پاراستنی مافەکانی ئەوان و هەمو ئەوانەی بەشداری شورش ئەبن و زەرەریان لێ ئەکەوێ.

ط. هەمو کوردێکی نیشتمانپەروەر بوی هەیە بیتە هەریمی ئوتونومی کوردستانەوە و کار بکات.

سێ یەم - مافی ئاسوری، تورکومان و کلدان

أ. بو ئەوەی لە ناو چوارچێوەی کوردستانی ئوتونوم دا سەربەستیی بە کار هێنان و گەشە پێدانی مافی نەتەوەیی و فەرهەنگیی ئاسوری، تورکومان، کلدان تەئمین بکرێ، بە پێی ژمارەیان لە چاو دانیشتوانی هەریمەکەدا نوێنەریان ئەبێ لە ئەنجومەنی نیشتمانی و دەزگای بەریوەبردنی کوردستان دا.

ب. لەو شوێنانەدا کە زورایەتیی دانیشتوانن مافی دامەزراندنی دەزگای تایبەتی خۆبەریوەبزدنیان هەیی.

ج. هەمو ئەوانەی دەربەدەر کراون مافی گەرانەوەیان هەیی بو هەریمی کوردستان.

چوارەم - گەشەپێدانی لادێ

أ. چاکردنی بنەرەتیی کشتوکال بە پشت بەستن بە جەماوەری جوتیاران بە جوریکی ئەوتو کە رەگوریشەی پەیوەندییە دەرەبەگی و خێلەکییەکان دەربهێنی و ئەرز و ئازادی بو جوتیاران تەئمین بکا و ببێتە هوی خەملین و گەشەکردنی لادێ و ژیانی لادێ یەکان و ماکیناوی کردنی کشتوکال و پرۆژەکانی ئالودان.

ب. ذامەزراندنی ئاوایی کشتوکالی، ئاژەلی، پیشەسازی بو دروستکردنی مەلبەندی ئاوەدان و عەسریی ژیان بە کوکردنەوەی چەند گوندێکی پچوک، وە یان دانیشتوانی ناوچەیەک لە دەوری پرۆژەیەکی سەرەکی.

ج. باشکردنی ژیانی شوان و گاوان و خاوەن ئاژەلەکان و پاراستن و پەروەردە کردن و گەشەپێدانی ئاژەل و ولسات و دیاریکردنی شوێنی کوکردنەوە و لەوەراندنیان، چاکردنی

هەواڵنامەی کتێب

چونایەتی و زورکردنیان، وە دامەزراندنی پیشەسازیی ئاژەلی و پەرەپیدانی خزمەتی بەیتالی.

د. دانانی پلانیکی دریژخایەن بو بین کردنەوەی گوند و شاروچکەکانی کوردستان بە شیوەیەکی وا کە لە گەل پیویستییەکانی ژیانی مروڤی ئەم سەردەمە و تەئمین کردنی خانو و بەرە بو هەمو کەس و جوانی سروشت و ئاووهەوای کوردستان بگرنجی.

هـ. بەستنی گوند و شارەکانی کوردستان بە یەکترییەوە لە ریگەی دروستکردنی توری ریگاوبانی ئاسن و ئاسفالت و ریگەی هەواییەوە.

پینجەم - بە دەسهینان و چەسپاندن و گەشەپیدانی سەربەخویی ئابوریی نیشتمانی

أ. بە تەواوی رزگار کردنی سامانی پەترولی عیراق لە چنگ کومپانیا ئیمپریالیستییەکان بە هەلهینجان و پالاوتن و گواستنەوە و فروشتنەوە، دامەزراندنی پیشەسازی پیترو - کیماوی و، پەیرەوی کردنی سیاسەتیکی نیشتمانیی دوربین لە هەلهینجان و فروشتنی پەترول دا کە بە تەواوی بگونجی لە گەل بەشی دریژخایەنی گەشەپیدانی ئابوری و کومەلایەتی و فەرهەنگی دا.

ب. ئەتەوەیی کردنی بازرگانیی دەرەوە و چاودیری کردنی بازرگانی ناوەوەی ولات و گەشەپیدانی دەزگاکانی بەشی گشتی.

ج. گەشەپیدان و فراوانکردنی بەشی گشتی لە پیشەسازی و دروستکردن و بازرگانی و بانقەکانا لە گەل هاندانی بەشی تایبەتی لە پیشەسازی و پروژە بەرهەم هینەکان دا.

د. دانانی پلانیکی دریژخایەن بو پیشەساز کردنی کوردستان لە ریگەی دامەزراندنی پیشەسازیی کشتوکالی و ئاژەلی و پەرەپیدانی پیشەسازی پەترولی و پیترو - کیماوی و بەهرەوەرگرتن لەو مەعدەنانەی هەن بو دامەزراندنی پیشەسازی قورس و ئەوانەی بو گەشەپیدانی ولات پیویستن.

هـ. دامەزراندنی ئیستگای بەرهەم هینانی وزەی کارەبا لە گوی ئەستیلە دەستکرد و تاڤگە سروشتییەکان دا بو کارەباری کردنی سەرانسەری ولات.

شەشەم - پەیوەندیی نیشتمانی و نەتەوەیی و جیهانی

بو سەرکەوتنی بزوتنەوەی شورشگیرانەی کوردستان لە دارشتنی پەیوەندییە نیشتمانیی و نەتەوەیی و جیهانییەکان دا ی ن ک بە رەچاو کردنی سەربەخویون، دەس وەر نەدانە کاروباری یەکتری، گورینەوەی بیرورا، ئالوگوری یارمەتی و ئالیکاری، خەرەت ئەکات بو:

هەواڵنامەی کتێب

أ. پێکهێنانی یەکگرتنی ریزەکانی گەلی کوردستانی عیراق، یەکگرتنی کرێکاران و جوتیاران، بۆرجوازیی بچوک و بورجوازیی نیشتمانیی پێشکەوتو، یەکگرتنی تاقم و پلە پێشکەوتوە جیاجیاکان لە یەکێتییەکی نیشتمانیی پێشکەوتوی دژ بە نیمپریالیزم و کۆنەپەرستی، دژی دەربەدەر کردنی کورد و بە عەرەب کردنی کوردستان، بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی شۆرشی نیشتمانیی دیموکرات.

ب. پێکهێنانی بەرەی یەکگرتوی هێزو پارتی و رێکخراو و تاقم و کەسێ پێشکەوتو و دیموکرات و مارکسیست لینینیستەکانی عیراق لە پێناوی روخاندنی حوکمی ناشیرینی و هێنانە سەر کاری حکومەتێکی دیموکراتی نیشتیمانی، کە دیموکراسی بۆ عیراق و ئوتونومی بۆ کوردستان جێبەجێ بکات.

ج. پێکهێنانی هاوکاری پتەو لە گەڵ هێزەکانی تری بزوتنەوەی رزگاریخوازی نەتەوەی کورد لە سەرانسەری کوردستان دا لە پێناوی بەدیهێنانی مافی چارەنوسی دا.

د. پێکەوە گری دانی خەباتی رزگاریخوازانەی خەڵکی کوردستان و بزوتنەوەی رزگاریخواز و شۆرشگێرانەی عەرەب، فارس، تورک، ئازەری، بلوچ و گەلەکانی تر بۆ شکاندن و دەرکردنی نیمپریالیزم و زایۆنیزم و روخاندنی حوکمی چینە کۆنەپەرستەکانی ناوچەکە، تەواو کردنی سەربەخۆیی نیشتمانیی سیاسی و ئابووری، وە گێشە پێدانی دیموکراسی لە رۆژهەلات دا.

هـ. پێکەوە گری دانی بزوتنەوەی خەڵکی کوردستان لە گەڵ بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی گەلانی دنیای سێیەم، بزوتنەوەی شۆرشگێرانەی چینی کرێکاری وڵاتانی سەرمایەدار و دەوڵەتە سوشیالیستەکان دا.

حەوتەم - گێشەکردنی کۆمەڵایەتی

أ. ئافرەت

١. رزگار کردنی ئافرەت لە کوت و زنجیرەکانی کۆنەپەرستیی سەدەکانی ناوەراست و تەئمین کردنی مافی سیاسی، ئابووری و کۆمەڵایەتی یان و یەکسانی تەواو و هاوبەشی یان لە گەڵ پیاوەدا، وە دانانی یاسای ئەوتو کە مافەکانی ئافرەت لە کارکردن، خوێندن، شوکردن، جیابوونەوە و میرات دا بپارێزی.

٢. دابینکردنی سەربەستیی دیموکراتی بۆ بە هێزکردنی بزوتنەوەی ئافرەتان و خستنە گەڕیان بۆ گێشەپێدانی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابووری وڵات.

٣. پاراستنی مافی دایک و منداڵ، تەئمینکردنی بە خێو کردنیان و چاودێریکردنی دایکە کارکەرەکان.

٤. تەئمینکردنی کار، یا موچەی بیکاری بو هەمو هاوولاتییەکی ژن و پیاو، وە تەئمینکردنی موچەی خانەنشینی و بە سالا چون و پەک کەوتنیان.

ب. کریکار

١. پاراستنی مافی کریکارانی شار و لادی، برینەوەی موچەیەکی گونجاو لە گەل چونایەتی کارەکەیان کە لایەنی کەمی ژیانیکی ئاسودەیان بو تەئمین بکات.

٢. دیاریکردنی ماوە کرکردنی روژانە بە ٧ سەعەت

٣. تەئمینکردنی مافی دامەزراندنی نەقابە و جوش دانی بزوتنەوەی کریکاران تا دەوری مێژویی خوی ببینیت لە ژیانی سیاسی، کومەلایەتی و ئابوری ولات دا.

٤. تەئمینکردنی مافی مانگرتن و خوپیشاندان.

٥. چاک کردنی شەرتەکانی کارکردن و پاراستنی کریکاران لە نەخوشی و مەترسییەکانی کار.

ج. تەندروستی

١. زیادکردنی تیمارخانە و نەخوشخانە و دابەشکردنی دکتور و برینپیچ بە سەر ناوچەکان دا، بە پی ی پیویستی ناوچەکان و ژمارەی دانیشتوانیان.

٢. پاراستنی تەندروستی گەل بە تەئمینکردنی تیماریی خورایی و لە ناوبردنی نەخوشییە بلاوەکان.

٣. کردنەوەی خویندنگا و کولیجی پزیشکی بو ئامادەکردنی کادری پیویست.

٤. بایەخدان بە هاوینەهەوار و شوینەکانی حەسانەوە بو کومەلانی خەلک.

٥. پاراستنی پاک و خاوینیی مەلبەندی ژیان.

هەشتەم - گەشەپیدانی خویندن و پەروەردە

أ. بە زورکردنی خویندن لە پلەی سەرەتایی دا و ئامادەکردنی ئەو مەرجانەی پیویستن بو ئەوەی هەمو منالیک بتوانیت لە کاتی خوی دا بچیتە خویندنگا.

ب. بە کوردی کردنی خویندن لە هەمو پلەکان دا لە هەریمی کوردستان و پاراستنی مافی نەتەوە پچوکەکان (ئاسوری، تورکومان، کلدان...) لە خویندن دا بە زمانی خویان.

ج. کردنەوەی خویندنگای پیگەیاندنی ماموستایان لە ناوچە جیاجیاکانی کوردستان دا.

د. فراوان کردن و گەشەپیدانی زانستگای سلیمانی وەکو زانستگایەکی تایبەتی هەریمی کوردستان و بەستنەوەی بە دەزگاکانی ئوتونومییەوە و بایەخدانیکی تایبەتی بە

هەواڵنامەی کتێب

زمان و ئەدەب و میژو و فەرهەنگی کورد ئیبای دا.

هـ. خوێندنی زمان، ئەدەب و میژوی عەرەب لە هەر پلەکانی خوێندنی هەرێمی کوردستان دا، وە هەروەها خوێندنی زمان و ئەدەب و میژوی کورد لە خوێندنگاکانی ناوچەگەلێن تری عیراق لە پێناوی بەهێزکردنی گیانی برایەتی لە نێوان هەردو نەتەوەی کورد و عەرەب دا.

و. پاک کردنەوەی بابەتەکانی خوێندن لە بیرویاوەری شۆڤینی و کونەپەرستی و ناراست و پەروەردە کردنی قوتابی بە گیانی پێشکەوتنخوازی و برایەتی گەلان و دوژمنایەتی ئیمپریالیزم ، زایۆنیزم و کونەپەرستی.

ز. دامەزراندنی ئاکادیمیی زانستی کوردی لە کوردستان، لە کەسانی زانا و شارەزای نیشتمانپەروەر بو سەرپەرشتی کردنی نوسینەوەی میژوی زمان و ئەدەب و بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی خەلکی کوردستان و ساغ کردنەوە و چاپکردنی زاراوە زانستیەکان بە کوردی و دانانی شێوەیەکی یەکگرتو بو نوسینی زمانی کوردی.

ح. گەشەپێدانی یەکیەتیی نوسەرانی کورد و کۆمەڵی روشنبیرانی کورد و گواستنەوەی بارەگاکانیان بو پایتەختی هەرێمی ئوتونومی و ئەنجامکردنی سەربەستیی بیرکردنەوە و نوسین و هەڵبژاردنیان.

ط. دانانی نیستگای رادیو و تەلەفزیونی کوردستان لە ژێر چاودێری دەزگاکانی ئوتونومی دا.

ی. بایەخدان بە سامانی نەتەوەیی هونەری و ئەدەبی و ژیاندنەوە و گەشەپێدانی لا پێشکەوتوەکەی فولکلور و هونەری گەل.

ک. بایەخدان بە هونەری موسیقا و گۆرانی و وەرزش، وە گەشە پێدانیان بو خزمەتی گەل.

ل. دامەزراندنی دەزگای نوێ ی نەوتوی چاپەمەنی لە کوردستان دا کە بتوانێت پێویستیەکانی هەرێمەکە پر بکاتەوە لە روی چاپ و بڵاو کردنەوە بە زمانەکانی کوردی و ئاسوری و تورکومانی.

پاشکۆی ژمارە سی

کیتی‌ی نیشتمانی‌ی کوردستان بوچی...؟

هەواڵنامەی کتێب

پاشکۆی ژمارە سی و یەک

عیراقیکو دیموکرات و کوردستانیکو نوتونوم

ڕیبازی نوێ

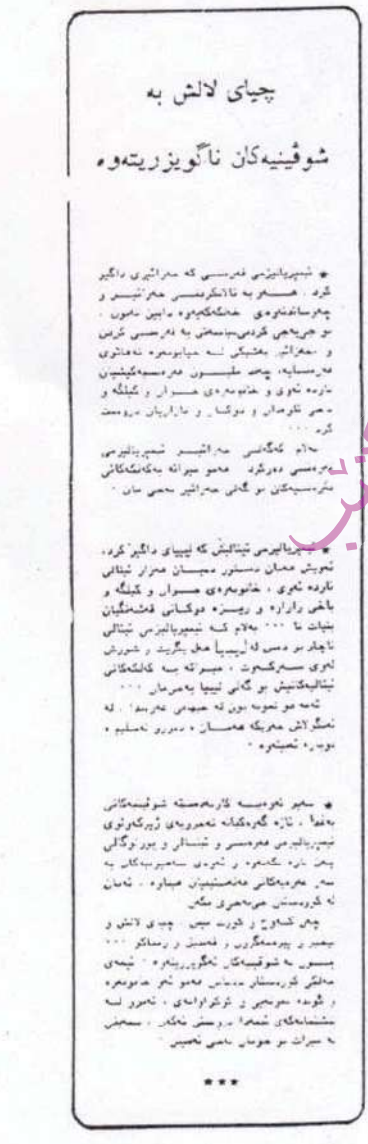

هەولێرنامەی کتێب

ریکەوتنی صەدام و شا لە جەزائیر

ـ ١ ـ

[illegible]

...ی هاو چارەنوسی نەتەوەی کورد

[illegible]

ـ ۲ ـ

[illegible]

ـ ۸ ـ

[illegible]

ـ ۹ ـ

[illegible]

ـ ۱۰ ـ

[illegible]

ـ ۱۱ ـ

[illegible]

ـ ۱۲ ـ

[illegible]

هەڵبژێرە کتێب

باری نیستای گەلەکەمان و ریکخستنی ی.ن.ک

[illegible]

هەولێر ئەرشیف

پاشکۆی ژماره سی و دوو

الديمقراطية للعراق و الحكم الذاتي لكردستان

في هذا العدد

- من الذي اقترح ميثاق امن للخليج
- البيان الاول للاتحاد الوطني الكردستاني
- حقيقة صارخة

ومن الشرارة يندلع اللهيب

الشرارة

لسان حال الاتحاد الوطني الكردستاني

العدد ـ ١ ـ السنة الاولى تشرين الثاني ١٩٧٥

النضال الجماهيري الثوري المتلاحم مع القوى التقدمية العراقية في جبهة كفاحية متحدة سبيلنا لانقاذ العراق من الدكتاتورية ، والاتيان بحكومة ديمقراطية ائتلافية .

نداء الى الامة العربية المجيدة

باسم الاخوة العربية الكردية وباسم شهداء النضال المشترك للشعبين الشقيقين الذين شهدوا بدمائهم صرح التآخي والتلاحم النضالي بينهما ، باسم [illegible] الزكية التي اراقها العرب والاكراد على مشارف القدس وسفوح الجليل وضفاف [illegible] ، باسم [illegible] الذي [illegible] سهول العرب وجبال الكرد [illegible] باسم القيم الانسانية والتحررية التي تنادي بها القومية العربية المتحررة ، نوجه ندائنا الى الامة العربية المجيدة كلها من مشرقها الى مغربها لتهب لنجدة شقيقتها الامة الكردية التي تتعرض الى حرب ابادة شاملة بعد سنة من حرب دموية ضارية احرقت فيها الالاف من القرى وانتهكت فيها [illegible] واستشهد فيها عشرات الالوف من الاطفال والنساء والرجال . كما تقدم فيها الجيش العراقي الذي [illegible] الدكتاتورية المتسلطة على رقاب الشعب العراقي من موقعه الطبيعي في [illegible] الى جبال كردستان [illegible] اكثر من مائة [illegible] في حرب تشرين المجيدة .

يا زعماء العرب ، ايها الاحزاب والمنظمات العربية .

يا رجال الدين والفكر والرأي والصحافة .

يتعرض الشعب الكردي الآن الى حملات تهجير وتشريد تستهدف ابعاد مليون مواطن كردي [illegible] الى [illegible] سهول العراق حيث [illegible] الفلاحين العرب من [illegible] الدكتاتورية وسياستها [illegible] التي ادت الى [illegible] الريف العراقي [illegible] ثرواته من التشريع [illegible] بسبب [illegible] العراق في الحرب ضد الشعب الكردي [illegible] الدكتاتورية ومحسوبيها فقط . وتجبر الحكومة العراقية عشرات الالوف من اخوتنا الفلاحين العرب على النزوح الى كردستان العراق [illegible] في [illegible] الاكراد [illegible] . وتستمر عملية الارهاب والقمع والاعتقال والقتل والتعذيب التي [illegible] العراقية [illegible] الالمانية والايطالية ، ويجري ابعاد عشرات الالوف من المثقفين الاكراد من اساتذة واطباء ومهندسين ومعلمين وموظفين ومستخدمين من كردستان العراق الى الجنوب والغرب من العراق وذلك للقضاء على الحقوق القومية التي نالها الشعب الكردي بنضاله الطويل [illegible] الاعراف الدولية ومواثيق دولية ودساتير [illegible] .

والانكى ان الدكتاتورية العراقية قد [illegible] شباب الكرد [illegible] امكانية زواج العربي من الفتاة الكردية التي [illegible] دون [illegible] او موافقة اهلها وتشجيع هذا الزواج [illegible] الذي [illegible] الحوافز [illegible] . وتشجع نزوح المواطنين العرب الى كردستان [illegible] في [illegible] . وتعلم ان هذه الاجراءات [illegible] من البغضاء والكراهية بين الشعبين الشقيقين العربي والكردي وتهدد اخوتهما التاريخية بالخطر . هذه الاساليب الفاشية [illegible] الاكراد [illegible] الصهيونية [illegible] في [illegible] العرب حيث [illegible] كردستان [illegible] في شمال العراق .

ان الاتحاد الوطني الكردستاني الحريص على الاخوة العربية الكردية والايمان بحقيقة ان الامة العربية [illegible] الشعب العربي العراقي [illegible] الهجمة الفاشية يطالب الجميع برفع اصوات الاحتجاج والتنديد [illegible] هذه الحرب الوحشية [illegible] الحكومة العراقية على [illegible] اتفاقية آذار عام ١٩٧٠ [illegible] القومية الكردية .

حملة الاعدامات الجماعية مستمرة في العراق

[illegible] العراق [illegible] الاعدامات [illegible] التي تنفذها السلطة الفاشية بحق المناضلين الاكراد [illegible] والشيوعيين والثوريين . فقد اعدم حتى الآن العشرات من المناضلين في [illegible] بدون محاكمة اصولية ودون جريمة محددة [illegible] وطنية ومعادية [illegible] للنظام [illegible] التي [illegible] الاعلام [illegible] . ولا [illegible] على الوطنيين الاكراد [illegible] المناضلين [illegible] العدويين [illegible] العراق .

ويوجد [illegible] في [illegible] ابو غريب ١٣٦ محكوما بالاعدام ينتظرون [illegible] من اعضاء الحزب الشيوعي العراقي ـ اللجنة المركزية [illegible] ـ وحزب البعث العربي الاشتراكي ـ [illegible] ـ والحزب الشيوعي العراقي ـ القيادة المركزية ومن الناصريين الثوريين .

[illegible] من الاكراد [illegible] في [illegible] السليمانية [illegible] .

ويوجد في سجون [illegible] العشرات من الوطنيين الاكراد [illegible] .

البقية على الصفحة الخامسة

هذه الجريدة

تصدر هذه الجريدة باللغة العربية لتعبر مع شقيقتها التي ستصدر باللغة الكردية عن اراء ومواقف الاتحاد الوطني الكردستاني خاصة والحركة التحررية للشعب الكردي عامة ولتساهم في انارة الدرب ، درب النضال الجماهيري الثوري المتلاحم مع نضالات القوى التقدمية العربية ضد الفاشية ومن اجل الاتيان بالسلطة الديمقراطية الائتلافية وتحقيق الديمقراطية للعراق والحكم الذاتي الحقيقي لكردستان العراق ولتحمل رسالة الاخوة الكفاحية بين الامتين الشقيقتين العربية والكردية ولواء الجبهة الوطنية التقدمية الحقيقية التي ستمثل قوى شعبنا العراقي الرئيسية بقوميتيه العربية والكردية وسائر طبقاته الاجتماعية الديمقراطية .

ان هذه الجريدة تؤمن بأن «الحقيقة هي نبراس نضال الشعوب» لذلك فانها ستناضل لاستنباط الحقائق من الوقائع ووضعها أمام انظار الجماهير الشعبية . ستقول الحقيقة صريحة وجلية وتزيح القناع عن الوجه الكالح للدكتاتورية الفاشية المتسلطة على شعبنا العراقي بقوميته العربية والكردية وسائر مواطنيه وتفضح جرائمها وخياناتها ومؤامراتها [illegible] بالتعاون [illegible] وبذلك تضع الجماهير الشعبية وجميع القوى والاحزاب والهيئات التقدمية الديموقراطية امام مسؤولياتها التاريخية وتدعوها الى النضال المشترك لانقاذ شعبنا من براثن الفاشية الملطخة بدماء عشرات الالوف من ابناء العراق البررة .

ستكون هذه الجريدة حربا لا هوادة فيها على الامبريالية والصهيونية والرجعية العميلة وتدافع عن حق شعوب شرقنا في تقرير المصير واقامة العلاقات الودية او الاختيارية فيما بينها ، وستفضح وتعادي المشاريع الاستعمارية والمؤامرات الرجعية . وستعبر عن مساندة شعبنا الكردي لنضالات الشعوب الشقيقة في شرقنا . نضالات شعوب فلسطين والخليج وارتيريا وايران وتركية وستكون صوت التضامن الكفاحي مع الثورة الفلسطينية المجيدة التي تمثل بالنسبة للرجعية خاصة نضالات شعوبنا في هذه المرحلة التاريخية . وستعكس هذه الجريدة نضالات شعب كردستان على صفحاتها وتدافع عنها وتكشف للامة العربية الشقيقة المزيد من الحقائق عن عدالتها واهميتها التاريخية .

وستحمل مايدل الشعار المعروف « على صخرة الاخوة العربية الكردية تتحطم المؤامرات الاستعمارية والرجعية » وتنادي بحقيقة ان انتصار الامة العربية في نضالها ضد الاستعمار والصهيونية والرجعية هو انتصار للامة الكردية ايضا مثلما يعتبر انتصار الامة الكردية في نضالها ضد الاستعمار والحكومات الرجعية الفاشية لوطنها انتصارا للامة العربية ايضا .

واخيرا فان الجريدة تحمل اسم الشرارة التي سيندلع منها اللهيب ، لهيب النضال الثوري الجماهيري الذي لايجد امام مسيرته الانسب سوى الحرب الشعبية الطويلة الامد سبيلا لتحرير العراق من الفاشية وانتزاع حقوق الشعب الكردي القومية والديموقراطية لذلك فانها ستظل تناضل جهدها لتكون لهيبا يحرق اكوام الادغال التي خلفتها الفاشية او القيادة العشائرية ـ البورجوازية المساومة في ساحة كردستان ولهيبا ينير درب النضال ويحرق السهل الذي تمرح فيه وترتع الطغمة الفاشية المجرمة . فشعبنا يتمتع بمعنويات عالية وجماهيرنا ستتحدى عيش الذلة والمهانة وجو الارهاب الخانق والاستراتيجية [illegible] للثورة الشعبية [illegible] لانجاح الانتفاضة [illegible] من [illegible] لتكون توفرها بمثابة الشرارة التي سيندلع منها اللهيب . والفاشية الحاكمة ليست قوة جبارة ،

البقية على الصفحة الخامسة

البيان الاول للاتحاد الوطني الكردستاني

جاءت اتفاقية ٦ آذار ١٩٧٥ الخيانية بين الحكومتين العراقية والايرانية دليلا جديدا على عجز البورجوازية البيروقراطية العراقية – الشوفينية بطبيعتها – عن حل القضية الكردية حلا ديمقراطيا عادلا مثلما اكدت الاحداث التي اعقبتها عجز القيادة العشائرية والبورجوازية اليمينية المساومة وفشلها في قيادة الحركة القومية التحررية للشعب الكردي ، واثبتت مجددا ان الدوائر الاستعمارية وعلى راسها الامبريالية الامريكية والرجعية الناصبة لارض كردستان وفي مقدمتها الحكومة الايرانية ليست الا اعداء الداء للشعب الكردي ولسائر شعوب المنطقة لا تريد لها الا الاستعباد والحرمان من جميع الحقوق القومية والديمقراطية ولا تضمر لها سوى العدو والشر مهما تفننت في الخداع والتضليل وبرعت في حبك الدسائس وتدبير اللعب الدبلوماسية ومهما تسترت بالبراقع المزركشة .

لقد سطعت من جديد في سماء كردستان – كنجمة هادية – الحقيقة التاريخية التي طالما بشر بها التيار التقدمي الكردستاني حقيقة ان تحرير الشعب الكردي من المظالم الاستعمارية والاضطهاد القومي والاستغلال الطبقي لا يتم مطلقا دون الاستناد الى النضال الجماهيري الثوري المتلاحم مع نضال الجماهير الشعبية العربية في جبهة وطنية متحدة ضد الاستعمار والصهيونية والدكتاتورية . كما برزت من خلال الوقائع والاحداث انه لا بد من ان تتكاتف القوى الثورية الكردستانية مع سائر القوى التقدمية والقومية اليسارية في العراق لانجاز مهام الثورة الوطنية الديمقراطية التي يواجهها شعبنا العراقي بقوميته العربية والكردية واثنياته ، هذه المهام التي يتصدرها :

اولا – تحرير العراق الناجز من ربقة قيود الاستعمار الجديد الاقتصادية والسياسية .

ثانيا – انهاء الحكم الدكتاتوري الدموي .

ثالثا – ايجاد السلطة الوطنية الديمقراطية الائتلافية القادرة على توفير الديمقراطية للشعب العراقي بأسره .

رابعا – اقرار حق الشعب الكردي في الحكم الذاتي الحقيقي ضمن جمهورية عراقية مستقلة .

خامسا – اجراء الاصلاح الزراعي الجذري لصالح جماهير الفلاحين وتصنيع البلاد واستغلال ثرواتها النفطية والمعدنية لتطوير المجتمع العراقي ومن ثم تهيئة مستلزمات الانتقال الى البناء الاشتراكي .

وتحقيق هذه المهام الخمسة قادر على وضع العراق على درب النضال العربي العادل ضد الامبريالية والصهيونية والرجعية وتعبئة طاقات العراق الهائلة وزجها في معركة المصير التي تخوضها الامة العربية ضد الصهيونية والامبريالية .

ان تنازل الدكتاتورية الحاكمة في بغداد عن حقوق العراق المشروعة في شط العرب وتسليمها باحتلال النظام الشاهنشاهي الرجعي المتحالف مع الامبريالية لعربستان والجزر العربية الخليجية ، وبعدوانه على الشعب العربي في الخليج وتآمره لاجهاض النظام التقدمي في اليمن الديمقراطية الشعبية وقبولها السير في موكب الدول الرجعية الضالعة في ركب الامبريالية واستعدادها لتوقيع معاهدة استعمارية عسكرية جديدة تحت ستار « امن الخليج » خلافا لارادة الشعب العراقي والمصالح الحيوية للامة العربية – ان ذلك كله يثبت ان البورجوازية البيروقراطية العراقية – العاجزة تاريخيا عن حماية الاستقلال الوطني – قد اختارت طريق ثوري السعيد لقمع الحركة القومية الكردية وتنصلت نهائيا عن التزاماتها للشعب العراقي والقومية الكردية باتحاد الحل الديمقراطي للقضية الكردية . والثمن الباهظ الذي دفعته دكتاتورية بغداد للرجعية الايرانية وحليفتها الامبريالية الامريكية لقاء استحصال موافقتها على اخضاع القيادة العشائرية لمخطط الامبريالي الشاهنشاهي – الشوفيني وانهاء الثورة الكردية كان : سيادة العراق والمصالح الحيوية للامة العربية . ولم يكن لحكام العراق هدف من وراء ذلك سوى البقاء على دست الحكم واستغلاله لصالحهم مهما كلف غاليا .

لقد فضحت الوقائع التي اعقبت تحالف « الحكم الثوري التقدمي جدا » مع النظام الشاهنشاهي الرجعي طبيعة الدكتاتورية اليمينية المتسلطة في العراق جوهر سياستها الشوفينية تجاه القضية الكردية الذي يتمثل في تهجير مئات الالوف من العمال والفلاحين والمثقفين الاكراد في مناطق مندلي – خانقين – كركوك – شيخان – عين زالة وسنجار أولا وتفريغ الحكم الذاتي من محتواه ومضمونه الحقيقي ثانيا ومنع الشعب الكردي من المساهمة في الحكم المركزي والمحلي ثالثا وتفتيت الحركة القومية الكردية وسحق قواتها المسلحة رابعا .

ولم يكن الاعتراف اللفظي بالحكم الذاتي الذي جاء تحت ضغط الاحداث ونضالات شعبنا في آذار ١٩٧٠ الا ستارا لتغطية الجوهر الرخيص للسياسة الشوفينية حيال القضية الكردية كما لم يكن اصدار قانون الحكم الذاتي الممسوخ في آذار ١٩٧٤ الا ستارا لتغطية حرب الابادة الوحشية التي شنتها الطغمة الحاكمة ضد شعب كردستان العراق والتي ازيلت فيها المئات من القرى وابيد الالوف من السكان الامنين .

ان مواصلة الحكم الدكتاتوري في العراق لسياسة التحالف مع النظام الشاهنشاهي والتودد والتقرب من الامبريالية الاميركية والتعاون مع الرجعيات العربية وسكوته المطبق من المؤامرات الاستعمارية والتصفوية التي تدبر ضد الخليج العربي والثورة الفلسطينية ومواصلة الارهاب والاغتيال ضد الحركة الوطنية والديمقراطية والقومية في العراق ومواصلة السياسة الشوفينية ضد القومية الكردية .. اذ ذلك كله يشكل المؤشرات الحقيقية على اتجاه سيره الحثيث نحو الارتماء التام في احضان المخطط الامبريالي – الرجعي المعادي للامة العربية وللشعب الكردي ولسائر شعوب المنطقة وهذا مما يكشف جوهره الحقيقي ويظهر هويته الحقيقية ويحدد نهجه الرجعي وبالتالي فان النضال ضد الدكتاتورية التي تعيد العراق الى عهد حلف بغداد مشتركة خلف شعارات براقة ومتخفية وراء لافتات خداعة واجب وطني وقومي مفروض على جميع القوى المحبة للوطن والحريصة على تقدم الشعب العراقي واستقلاله الوطني وحقه في الديمقراطية وفي مقدمتها العناصر والتيارات التقدمية الكردستانية التي يتعرض شعبها الى سياسة شوفينية رهناء تهدد بالقضاء على القومية الكردية ، خاصة وأن الدكتاتورية قد اعادت احكام الطوق الاستعماري – السعيدي المثلث القديم في اعناق الشعب الكردي بتحالفها مع الرجعية الشاهنشاهية والفاشية الطورانية ضد حركته التحررية والديمقراطية .

واذا كانت القيادة العشائرية والبورجوازية اليمينية للحركة القومية الكردية قد رضخت لمشيئة الامبريالية والرجعية الشاهنشاهية في انهاء الثورة الكردية وفضلت عار الانهزامية ومذلة الهروب من كردستان على شرف الاستبسال ومجد المقاومة في ارض الوطن الا ان شعبنا مصمم على مواصلة النضال الثوري حتى يتحقق الهدف الاساسي المتبلور في الشعار المعروف : « الديمقراطية للعراق والحكم الذاتي لكردستان » رغم الصعوبات والتعقيدات التي تواجه مناضليه البواسل ومهما كانت الظروف والاحوال سيئة .

واننا اذ نتشرف بالاعلان عن تصميم مناضلي شعبنا على مواصلة النضال الثوري المنظم في صفوف الجماهير الشعبية ضمن اتحاد وطني كردستاني نؤكد من جديد على النهج الجماهيري الثوري الذي نسير عليه في كفاحنا المشترك مع القوى القومية والتقدمية العربية في العراق ضد الامبريالية والصهيونية والدكتاتورية وعلى رفضنا القاطع للاتجاهات الانتهازية القومية والرئيسية والانكلاتية مع شجبنا الشديد للاساليب العشائرية والبورجوازية اليمينية والرجعية في النضال الوطني ولدعوات التعاون والتودد من الاوساط الرجعية المشبوهة .

اننا عاقدون العزم على مواصلة النضال الثوري الطويل الامد بالاعتماد على قوى جماهير شعبنا الخلاقة اساسا وبالتعاون الوثيق والتلاحم الكفاحي الجاد مع القوى التقدمية والعربية ورؤيا واضحة وادراك عميق لحقيقة ان الامبريالية والصهيونية والرجعيات الشاهنشاهية والطورانية والعربية الشوفينية والرجعية الكردية العميلة تعتبر العدوة الرئيسية الاولى لحركة شعبنا الكردي التحررية ، نشن ضدها النضال المتواصل والدؤوب دون مساومة او تهاون او تأجيل .. بينما تعتبر قوى الثورة العربية وحركات التحرر الوطني في العالم الثالث والقوى الاشتراكية والعمالية والثورية في العالم حليفتنا الرئيسية ؛ لذلك نسعى لاقامة امتن علاقات التضامن والتعاون وتعزيز تلاحمنا الكفاحي معهم .

اننا نؤكد تضامننا الكفاحي ودعمنا المطلق للامة العربية في نضالها المجيد الذي يمتاز بأهمية تاريخية عظمى في الثورة العالمية المعاصرة من اجل تحرر وتوحيد الامة العربية على اسس تقدمية وديمقراطية وفي نضالها المشروع لتحرير فلسطين من الاستعمار الاستيطاني الصهيوني واقامة الدولة الديمقراطية الفلسطينية . ونؤكد تضامننا النضالي ومساندتنا التامة لنضال الشعب الكردي في كردستان تركيا وكردستان ايران ضد الطورانية والرجعية الشاهنشاهية ومن اجل تحقيق التحرر الوطني والديمقراطي الناجز في هذين البلدين واستحصال حق شعبنا الكردي في تقرير المصير بالشكل الذي ترتب فيه جماهيره .

ان الاتحاد الوطني الكردستاني الذي يسعى لتنظيم قوى الثورة الكردية الوطنية والديمقراطية بشكل اتحاد وطني ديمقراطي يسمح بتعايش التيارات التقدمية والتحالف النضالي المتين تحت قيادة الطليعة الثورية الكردستانية – التي ستتولد حتما – يبعث تحياته النضالية الحارة الى الثورة الفلسطينية المجيدة ويشد من ازرها والى الثورة الشعبية في ظفار وارتريا والى مناضلي شعبنا الكردي في كردستان تركيا وايران وسائر انحاء كردستان والى القوى التقدمية والثورية في ايران وتركيا للاعراب عن تضامننا النضالي معها .

ان الاتحاد الوطني الكردستاني المؤمن بان الحركة القومية للشعب الكردي حركة تاريخية موضوعية لا ينتهي نضالها التحرري الا بتحقيق جميع أهدافها القومية والديمقراطية سيواصل الكفاح لتنظيم جميع العناصر والهيئات التقدمية والثورية الكردستانية ولاستنهاض وتعبئة جماهير شعبنا لمواصلة المسيرة الثورية التي بدأتها جماهير شعبنا الكردي لتحقيق الديمقراطية في العراق والحكم الذاتي الحقيقي لكردستان ولمساندة نضالات جماهير امتنا الكردية في سائر انحاء كردستان من اجل استحصال حقوقها القومية والديمقراطية .

يا جماهير شعبنا الكردي ايها الناصرون والتقدميون الواعون !

ان التفافكم حول راية الاتحاد الوطني الكردستاني وانتظامكم في صفوفه لمواصلة النضال الثوري المنظم هو الرد الحاسم على المؤامرة الاستعمارية – الشاهنشاهية – الشوفينية العراقية للقضاء على الثورة الكردية خصوصا وحركة شعبنا الكردي عموما . كما هو التعبير المنطقي المطلوب عن غضبكم واستنكاركم لانهزامية القيادة العشائرية وافلاسها السياسي والعسكري والفكري ورضوخها لمشيئة الامبريالية والرجعية الايرانية في انهاء الثورة الكردية التي قدمت جماهير شعبنا في سبيل انتصارها بكرم وسخاء ما لا يحصى ولا يعد من التضحيات والفداء .

١ / ٦ / ١٩٧٥

الهيئة المؤسسة

للاتحاد الوطني الكردستاني

بيان اتحاد الشبيبة الديمقراطي الكردستاني واتحاد طلبة كردستان :

النصر لشعبنا العراقي والاندحار للفاشية وتحالفاتها الرجعية

يا شبيبة وطلبة كردستان العراق البواسل

يا جماهير شعبنا العراقي الابي

ايتها القوى التقدمية العربية الناضله

ايتها المنظمات الطلابية والشبابية الصديقه

طلت نصبة شعبنا الكردي في العراق طوال السنين الماضيه يتعرض لمختلف صنوف المؤامرات والتآمر من قبل الحكومات العراقية البرجوازية الشوفينية المتعاقبة ، وتعرض الوطنه منذ ان سلبت حقوقه القومية العادله التي ضمنتها له ثورة ١٤ تموز المجيدة ، وحتى يومنا هذا ، وقد واصل شعبنا نضاله بمختلف اشكال النضال في وجه السياسة الشوفينية التي مارستها هذه الحكومات البرجوازية الشوفينية التي استهدفت القمع الوحشي الملطخ بالدماء لحقوق الشعب العربية والعراقية لشعبنا الكردي ، مما اجبر جماهيرنا الباسلة على حمل السلاح دفاعا عن حقوقها القومية والديمقراطية التي تطورت في الشعار المتبنى « الديمقراطية للعراق والحكم الذاتي لكردستان العراق » ، هذا الشعار الذي عبر عن المفهوم المتقدم والحاسم للترابط العضوي بين الديمقراطية والحقوق القومية ، وبالتالي من ضرورة التآخي والتلاحم النضالي العربي الكردي من اجل تحقيقه .

الا ان المواقف الشوفينية والتآمرية لحكومات العراقية البرجوازية الدكتاتورية ، وخاصة التحالف السائد في كردستان ، واشتداد الهجمة اليمينية في شتى ، والدسائس الاستعمارية والرجعية ... قد ساهمت في خلق جو ساعد الى حد بعيد الاتجاه العشائري للوصول الى مراكز القيادة ، وبالتالي دفع حركة شعبنا الكردية القومية الى مواقع الانحراف العنصري والانعزالية .

وقد وجد التيار التقدمي الكردي نفسه في وضع صعب وحرج للغاية في خضم حرب الابادة التي شنتها الفاشية على شعبنا الكردي ، فقد وضعته الظروف المعقدة والمتشابكة امام خيارين اثنين : اولهما : البقاء مع جماهير الشعب الكردي التي تعاني من السياسة الشوفينية وويلات حرب الابادة من جهة ، ومن مطالم القيادة اليمينية والعشائرية من جهة ثانية ، وثانيهما : الانضمام الى صف حياكة الوطن ، صف الحكم الفاشي العادي للشعب العراقي بقوميتيه العربية والكردية والطبقاته كافة وحركته التقدمية .

وحيث ان العناصر التقدمية لا يمكنها الابتعاد عن جماهير الشعب ، لايمانها بانها القوة الخلاقة في النضال ، فكان طبيعيا ان تفضل الاختيار الاول ، رغم معرفتها بان مراكز القيادة اليمينية لاتستطيع توجيه سفينة الثورة الى بر الامان والانتصار ولكن لانها تعتقد ان الاول هو الذي يمكن الحلفاء الثورة التقدمية في العمل الدائب للحد من النشاط اليميني داخل الحركة الكردية .. لكن الاحداث جاءت سريعة فاصبحت الفاشية العاتية تسلط على شعبنا العراقي ايام خطر الانهيار ، بعد فشل حملتها العسكرية ضد الثورة الكردية وتحطيم حملاتها القمعية المتعاقبة ، بعد تفاقم الانتصار الوطني الكردستاني (البيش مركه) الباسل ، فسارعت الى الارتماء في احضان الخطط الامبريالي – الشامنشاهي ، وقبلت بشروط هذا المخطط الرهيب الذي جعلت منه العراق وشعبه بقوميتيه العربية والكردية مما ادى الى انفاق الشاه مع صدام حسين في الجزائر في آذار ١٩٧٥ ، تلك الاتفاقية الخيانية التي تحالفت فيها الرجعية الايرانية والشوفينية الفاشية العراقية ، وتعاونتا على تنفيذ المخطط الاستعماري بصورة مشتركة ، فتشاركت لتحكم الشاهنشاهي الوحشي من اجراء حرب من الوطن ، واقرت الفاشية له بسيطرته على الخليج العربي ، وعربستان والجزر العربية المحتلة ، مقابل تصفية الثورة الكردية ، وذلك تحقيقا هاما من المخطط الامبريالي – الشامنشاهي لتصفية حركات التحرر في الخليج والمنطقة بأسرها . وقد برهنت القيادة اليمينية الكردية انفسها التاريخ باستسلامها لهذا المخطط وانهزامها في ميدان المعركة ومنح العمالق الثورية من مواصلة الثورة الكردية بأساليب الخداع والتضليل من جهة ، وبما كانت قد خلقته من اجواء يائسة وانهزامية في صفوف الثورة من جهة ثانية ، وبانجرارها التام وراء التحالف الستراتيجي والعسكري مع الرجعية الايرانية واستهانتها بقوى شعبنا الخلاقة والنضال الجماهيري العظم .

يا شبيبة وطلبة كردستان الثائرين

لقد جاءت هزيمة القيادة اليمينية كنتيجة منطقية للظروف التي اوجدتها في كردستان وفي حركتها القومية ، فقد ايقظت شعبنا الكردي في كردستان الجريحة بميدا من التحولات الاجتماعية العلوية وايقظت تحت رحمة الانخفاع والمشاريع والتعسف ، وحرم ملايين كردستان من الاسلحة الثوري الجذري ، وحطم في النضال الثوري من اجله ، كما ان تلك القيادة كانت الروح النضالية والديمقراطية والحياة الحزبية الحية ، فتحولت اجهزة الحركة التنفيذية الى ادوات طيعة في يد اليمين المهيمن ، ونعمت القيادات التقدمية داخل التنظيمات الديمقراطية الكردستانية ، وخاصة داخل اتحاد طلبة كردستان – العراق ، واتحاد النساء الديمقراطي الكردستاني ، اذ كانت ترجمة وتخييم ملاءاتنا الوطيدة مع المنظمات الطلابية والشبابية التقدمية العربية والعالمية ، ولقد جاءت الاحداث الاخيرة التي اعقبت الاتفاقية العياتية فاصلة درسا طليعيا على ان الحركة الثورية لاي شعب من الشعوب لايمكن ان تصل الى اهدافها تحت ظل القيادات البرجوازية اليمينية والعشائرية ، كما كان دليلا واضحا على فاعلية الوحدة الكاملة في صفوف الرجعة الايرانية والشوفينية العراقية ضد شعب كردستان ، وعلى سواء الهيج التقدمي الذي دعى اليه اتحاد الشبيبة الكردي ، مع النضال الجماهيري الثوري الملاحم مع القوى التقدمية العربية ، والتحالف مع حركات التحرر الوطني والاشتراكية في العالم .

ان الوضع المأساوي المعقد يرهف الشباب والطلبة الثوري الكردستانيين امرارا وتحديا على مواصلة النضال وتشكيل انفسهم الثورية والتقدمي الثابت صحته تاريخيا .

اننا مانعون العزم على مواصلة النضال الشاق المتواصل مع جميع الاتجاهات التقدمية التي يمثلها التقدمي الكردستاني العريض داخل الحركة القومية التحررية للشعب الكردي من اجل تحقيق اتحاد وطني نضالي كردستاني للنضال وفق برنامج وطني ديمقراطي ، ضد الامبريالية والفاشية والصهيونية والرجعية ، وذلك للابقاء منظمة وحدة ديمقراطية الطلابة ، توفر الحريات الديمقراطية لشعبنا العراقي ، وتحرر الحكم الذاتي الحقيقي لكردستان العراق ، باعتباره السلطة المؤهلة تاريخيا لحل القضية الكردية حلا ديمقراطيا ضمن الجمهورية العراقية ..

اننا مصممون على النضال ضد المشاريع الامبريالية التي تستهدف ارجاع شعوب شرقنا الى ماضي العبود الاستعماري واحتفاء طوق الاستعمار الجديد في اعناق شعوبنا – وناضل ضد المشاريع

من اجل جمعية كردستانية تقدمية للطلبة الاكراد في اوروبا

اجتمعت جمعية اتحاد الاكراد في اوروبا لتوحيد جهود طلبة جميع اجزاء كردستان في النضال من اجل اهدافهم الطلابية والثقافية من جهة والمساهمة في تعريف قضية الشعب الكردي العادلة باوروبا من جهة ثانية . وفي سياق اندفاع الثورة الكردية في العراق اشتركت الجمعية في دعمها والدفاع عنها واوضح الاطياف الشوفينية سعيها . وللسبب عينه شنت السلطة حملة عالمية وحراجية معاصرة بعض منظمات وافراد الحزب الشيوعي الكردي في الوطن وبعدائه منظمات الطلابية العالمية ، حتى وصف الهيئة الادارية للجمعية تحت سيطرة القيادة المتآمرة السائدة فقدمتها الى مواضيع التعويم والاتهام من المنظمات الطلابية العامة ، وحجرت نشاطها في اصدار بيانات مؤيدة للقضاء العشائرية ومواقفها واعمالها من واجباتها الاساسية ، وكسب ود اعضاء الجمعية المعارضين لنهجها الخاطئ نهج الارتباط الصبري بالحركة الاصلاحية وسيدتها الامبريالية الامريكية ، وخاصة الاخوة الاكراد من كردستان ايران . وبعد انهيار القيادة العشائرية واعلان افلاسها السياسي والعسكري باودت الجهة البيروقراطية على الهيئة الادارية لتمرير مؤامراتها ضد طبيعة الجمعية واهدافها الاساسية بحيث من الحفاظ الاستعماري الذي اتهى الثورة الكردية وبرئت لمقاتليه او تقديم مساهم من منظمات كردية مناضلة . وشارك في تنفيذ هذا المخطط الاستعماري الشوفيني الايراني والعراقي كل من طريفها الخاصة ، ومن طرق جواسيسهم داخل الجمعية وخارجها . فالحاسوسية العراقية بذلت جهودا مضنية ساهم فيها رئيسها سعدون شاكر الذي حلت معه بعض عملاء امثال جبار طاهر وسلاح يعو الذين لتنفيذ خطة مقاطعة المؤتمر وشق صف الحركة الطلابية الكردستانية التقدمية عموما ومحاربة الاتحاد الوطني الكردستاني خصوصا . فقد نظمت الدكتاتورية العراقية وفودا طلابية و « حزبية » لزيارة البلدان الاشتراكية وتهديد الطلبة الاكراد الموجودين فيها بكل ما حتمتها بدا سحب جواز السفر منهم اذا ما اجتزأوا على حضور مؤتمر الجمعية او المساهمة في نضالات الاتحاد الوطني الكردستاني . وقد ساهم في هذه الحملة كل من احمد حداد

البقية على الصفحة الرابعة

التي تستهدف تصفية الثورة الفلسطينية وتنسيب الطيران الصهيوني والعراقي ، وعقد الاحلاف الاستعمارية الجديدة التي طبعها الرجعة الايرانية مع الفاشية العراقية تحت ستار امن الخليج ..

اما تعتبر حركة شعبنا الكردي التحررية جزءا من حركات شعوب شرقنا ، لذلك تسعى لتوطيد الاواصر النضالية بين شعوب منطقتنا وتؤيد نضال جميع القوى التقدمية العربية وقوى الثورة العالمية وفي مقدمتها حركات التحرر الوطني والحركات العمالية في البلدان الرأسمالية وسائر التقدميين والاشتراكيين والثوريين في العالم ، وتعتبر حليفها الثوري صمام ، الاتحاد الوطني الكردستاني ، ستتواصل الرؤيا السياسية ، وتوضح الاساليب النضالية الثورية ، وتحتدم اهدافنا الستراتيجية ، معتمدين على قوى شعبنا الخلاقة مرددين قول القائد الخالد « هوشيمنه » : « ان قوة الشعب الوحيد الراسي المنظم هي افضل من القنبلة الذرية التي تملكها الامبريالية ».

يا جماهير شعبنا .. يا اصدقاء شعبنا الابرار

ان الحركة الثورية من الشباب والطلبة المثقفة الحقيقية لمعالم وطموحات جماهير الشباب والطلبة ، تدرك واجبها في دراسة التيارات الفكرية التي مرت بشعبنا وفي استيعاب الدروس والخبرة الغالية منها وفي النضال لتعميق الاتجاه التقدمي الثوري ، ودحر اليمين الرجعي ، ووقف ، واستئصال جذور الاتجاه اليميني الذي هيمن على الحزب والحركة القومية الكردية في العراق لسنوات عديدة .

انها تناشد جميع العلمين لشعبه ، المحبين لوطنهم وجميع الوطنيين التقدميين الى بذل الجهد الاكبر والاخذ الفعال لازالة سنوات التأسي في ميدان النضال الوطني والديمقراطي ، والخروج من هذا الوضع المأساوي بالسير قدما نحو التقدمية والوطنية الكردستانية الثابتة حول راية الاتحاد الوطني الكردستاني لتحقيق اهداف جماهير شعب كردستان .

عاشت الاخوة الكفاحية العربية الكردية في النضال ضد الامبريالية والصهيونية والفاشية .

سقط الفاشية ، الفاشية ، الفاشية – جلادي – تروتسكي ، العمالة .

المجد للقوى التقدمية العراقية الصامدة

النصر للاتحاد الوطني الكردستاني الباسل

الانتصار للحركة التقدمية العالمية

اواسط حزيران ١٩٧٥

اتحاد الشبيبة الديمقراطي الكردستاني

اتحاد طلبة كردستان – العراق

هدى النعيمي كتبت

المرأة الكردية تواصل نضالها

هذه الحالة تمثلها سياسة مساندة و صفوف الحركة النسائي الديمقراطية الكردستانية تصر عبر مرحلة المرأة وتوجها الرئيسية العمال على تحقيق الديمقراطية للعراق والحل العادل لكردستان.

لقد برزت الحركة النسوية الكردية في كردستان العراق كضرورة ملحة فرضتها نضال شعبنا الكردي والاستجابة لطموحات جماهيرنا النسوية في تشكيل التنظيمات الخاصة بها بغية تحقيق أهدافها العامة والاجتماعية . ولقد عاصل أحداثنا عبء أساسه على الصعيد القائمون جنبا الى جنب مع بقية الحركات الكردستانية الأخرى وحركة شعبنا التحررية . ولعبت حركتنا أدوارا جيدة في هذه المجالات وقد التضحيات التي كانت غالية في طريق نضالها. فقد شاركت المرأة الكردية أخاها الرجل الكردي في جميع المجالات والمناطق السياسية والاجتماعية وشاركت في ثورة شعبنا الكردي بشكل مشرف وسجل المرأة الكردية مشرف وتفخر بها . وقد قدم الحادثا في نضاله هذا سجايا وعرايس كانت أعزها الآخذ الطلبة ليس ماسم التي أسست بأن المرأة الكردية ستحمل جميع الظروف النضالية للحركة الثورية لشعبنا مهما صعبت .

ايتها الاخوات .. يا جماهير شعبنا الباسلة

ان الحركة الكردية قد دخلت في مرحلة تاريخية جديدة من جراء النكسة التي حلت بثورة شعبنا الكردي نتيجة جملة السياسات الخاطئة التي اتبعتها القيادة العشائرية البيتية والقوى الرجعية المسيطرة على الحركة سابقا والتي كانت بلا شك تمثل مصالح الطبقات البرجوازية البيوقراطية والقوى المتخلفة ، وعلى الرغم من الضرورة وعلى ضوء تلك التجربة ان تعيد الحركة الكردية لكل وبالتالي المنظمات المهنية النظر في برامجها السياسية وطروحاتها الخاطئة . اننا كتنظيم نسوي يؤمن بالتطور الثابت للمجتمع وعلاقته الاصعادية ....

نرى ان الحركة الكردية قد خطت خطوا بعيدا بعد هذه النكسة وعد مرارة مأساتها . وذلك من خلال نمو الحقيقة المجردة للجماهير وهي ان حركة شعبنا التحررية يجب ان تنقاد من قبل التنظيمات الثورية المؤمنة بقوى الجماهير والمستمدة عليها اساسا . هذه القوى التي ترفض الانعزالية والافكار التوفيقية الضيقة مهما كانت جهات انتمائها ، والقوى التي تؤمن بالتنظيم الثوري والنضال الطبقي وليست القوى العشائرية غير المؤمنة بالجماهير والمعتمدة ساسا على القوى الرجعية والامبريالية .

لقد كان ميلاد الاتحاد الوطني الكردستاني كحركة ثورية هو الرد الحاسم على العاصفة (٦) آذار الخيانية التي ونعت بين العاصفة العراقية والرجعية الايرانية ، ولقد اثبت ذلك الحدث بأن شعبنا لن تتنبه الانكسارات من مسيرته النضالية الثورية .. اننا كتنظيم نسوي كردي ، نحي الاتحاد الوطني الكردستاني وندعو جميع العناصر الكردية المقدمة والثورية المخلصة لمساندته والمساهمة فيه لتعبيد حميما الى شعبنا الكردي ثورته التحررية ولشعبنا العراقي حقوقه المشروعة من طريق التفاعل مع الحركة الوطنية العراقية وقواها التقدمية لاسقاط سلطة الفاشية وبناء صرح جمهورية عراقية ديموقراطية يتمتع فيها الشعب الكردي بحقه في الحكم الذاتي .

ايتها الجماهير النسوية الباسلة .

ان الاحداث التي تجري في وطننا العراقي من نجاح وارهاصات والمناخل وعظم الحريات الديموقراطية تجعلنا ان نكون بمستوى المسؤولية وتصعيد نضالنا بالاستفادة من الدروس والعبر السابقة لكي تقوم بدورنا التاريخي في تهيئة الشروط النضالية لجماهيرنا النسوية ودفع حركتها الى الامام وذلك من خلال مساندة نضال شعبنا الجماهيري العيد الامد ونضح الخطوات الاستعمارية للسلطة الدكتاتورية في العراق بمساوماتها الخيانية على حقوق شعبنا العراقي وأوضه .

« ديبازى نوى »

سيصدر الاتحاد الوطني الكردستاني قريبا جريدة : ديبازى نوى (النهج الجديد) باللغة الكردية .

من أجل جمعية كردستانية ديمقراطية ـ بقيه ـ

الثورة العشرين العراقي . وتحمله بعض من قبل الكرد في العراق كمسؤول في الاتحاد الحكومي وتعاونه لكي الذي اضطهد معه بعض كردي متعصب بجماعة الاتحاد الوطني الكردستاني والمنشق التحريري في سوريه . هذه الاثار في أوروبا وحركة الكردية خارج العراق ، هذا الحاسوس حسب ظاهر الذي خرج حين حزب الحزب الديمقراطي معه اعلامية والعميل الحقد صلاح بدر الدين الذي طرده الحزب الديمقراطي الكردي السوري بتهمة الخيانة الوطنية بعد انضمامه لعمله لحساب ضابط لقاء شهرة الأب ثم سنة شهرا تعاونها له المخابرات العراقية كي تتسلط و اصدار التسجيلات عبد الاحد يوسف الكردستاني . وفي المنشق التحريري بين الاراء سوريه وشبه أوروبا . ولقد عدد تعاون الجاسوسان منشق محمود لمع الطبقة الاثراء في المؤتمر السابع عشر وتحديده وتحريف الجبهة العطلة الجمعية الكردستانية . اما الجاسوسية الايرانية عقد مؤتمر الحزب المسمار من اجهزته الاذاعة مع عبدالله اثر عقد بعض من الطبقة الاثراء في المؤتمر وحدة منشقين نشر الجاسوس والحزب عبد الجاسوس مع يونس الذنبة التربية لرئيس اعطاء تأشيرة التحرير الا لعقد محدودة بعقد عقد الجبهة اسلحتهم للسلطات البوليسية الايرانية وعلنا عقد اخبار الخروج عبرة معينة من أعضاء المؤتمر وعقد حرمان الجبهة المعارضين لها من حق حضور الجبهة والمعيشة وعقدا . على أساس آخرين مع زوجاتهم في قاعة المؤتمر وأطفالهم بطائرات العمومية تشريف تصاعدها . وقد سيتضح هذه الجبهة من القيادة العشائرية المتهارة صليع (٦٥) الف بالوفد استرليني لشراء الحزم ٦ انها فشلت فشلا ذريعا فلم تستطيع ان تجمع اكثر من (٦٥) صوتا من مجموع (٢٠٠) حضروا المؤتمر وبينهم عدد كبير من الطلبة الاكراد الجبين المعارضين لتلك الجبهة المسيطرة وتكتم بالوفد معه من تحليل الجمعية والتنظيمات الاخرى من يرأسها وهو الذين حصلوا على النسبة (٣٤) صوتا من (٢٤) في الاجتماع غير الشرعي للمؤتمر السابع عشر وكان واضحا عند اكتشاف الثوال الجبهة المسيطرة في المؤتمر انها تريد تخريب المؤتمر وتحريف طبيعة الجمعية واثارة نقاط الاختلاف التي من شأنها تعجير الوقف . فقد فاجأت المؤتمرين مثلا بتعليق صورة شخصية لشاروان مصطفى في صدر القاعة مما ادى الى خروج الاغلبية الساحقة من المؤتمرين من القاعة . وحينئذ شعرت الجبهة المسيطرة بعزلتها العاطفة والتفاف غالبية الطلبة الاكراد حول راية الجبهة الطلبية الكردستانية التقدمية التي حضر اجتماعها الاثر من ثلثي الحاضرين في المؤتمر. فلجأت الى الخداع والمناورات لاخراج الوقت . وقد تبين بعد ذلك بوضوح ان هذه الجبهة المسيطرة تريد تغيير الجمعية اكثر مما تعمل بها . اذ من المعروف انها كانت قد سيت اعمال فروع الدول الاشتراكية تتهاون عن الجمعية وتحيد الطالبة الباحثة من الطلبة الاكراد فيها عن الحضور في المؤتمر وعقد بعد محاولات التي بعد كردستانية الجمعية تحيد تمثل طلبة جميع اجزاء كردستان ، [illegible] الجزء حزب ديمقراطي في جلسات المؤتمر وسحبت سلاحيتها القديمة للانعمال بمعمر الباحثة الاستعمارية من بلاد الجمعة العشائرية المتهارة الى القاعة للتسويق والتخريب . وبيت [illegible] الدولي بعض الجمعية الطلابية التقدمية العربية من القاء بحرية التقييم الاوضاع في كردستان بعض بعض الجزء من الاراء بناء وسورية في تحديد القيادة المتهارة ورغم جهود مضنة وتحقيقه بذلك ردى بعرقلوا في الاتحاد الوطني الكردستاني لبنائه وحدة الجمعية وتقديم صيغة مقبولة من الجميع حفاظا على الجمعية ووحدتها السلمية فقد رفضت الجبهة المسؤولة الانصياع لصوت الضمير [illegible] بادلة التشهير الاخر من مهمة بعثت الجمعية ورفضت القبول بإرادة اكثرية المناضلين في المؤتمر واصرت على موقفها ، مؤتمرها ، الخاص الذي حضره ما يقل عن ثلث الذين حضروا الجلسة الافتتاحية وقد عقدت نتيجة التصويت على اعلان تلك الجبهة وهو في الوقت نفسه انكسار لاعلان القيادة العشائرية المتهارة . فمعلوم ان هذه الجبهة نفسها كانت تعتبر ـ بجهود أقل مما بذلها ـ من المؤتمرات السابقة الثالث من الطلبة الاكراد . فمؤتمر بوخارست السابق اشترك فيه اكثر من (٢٥٠) مندوبا .

وهذا كان موقف الاتحاد الوطني الكردستاني ! لقد اعلن الاتحاد الوطني الكردستاني ضرورة صيانة وحدة جمعية الطلبة الاكراد في أوروبا على أساس جمعية كردستانية طلابية ديموقراطية لذلك دعا للوقوف ضد محاولات الجنين العميلتين لايران وللعراق معا وللانشراك في جلسات المؤتمر ضمن الجبهة الكلابية الفرعية التقدمية لبيان الحقائق وفضح الانحرافات وادانة الوقف الخيانية والتبعية والانهزامية وكان الاتحاد الوطني الكردستاني يعلم أيضا ان ذلك لن تتحقق الا بالتعاون والتنسيق الثابت مع القوى الجمعية الكردستانية الموجودة في الجمعية . لذلك حرص على انعقاد التكاتف مع طلبة كردستان تركيا وايران خاصة . والطلبة الشيوعيين الاكراد من بقية انحاء كردستان . فقد اشترك طلبة في الاجتماع الموسع الذي انعقد الاكثرية لانتخاب هيئة تحضيرية لمؤتمر جديد يكون المؤتمر السابع عشر الشرعي بحيث يعقد المؤتمر باعادة وحدة الطلبة الاكراد . وقد انفضحت زمرة صلاح بدر الدين المنشقة على حقيقتها امام الطلبة الكردستانيين كزمرة تابعة لعميل معروف للمخابرات العراقية حركة ورميه عبد الاتحاد الوطني الكردستاني ووحدة جمعية الطلبة الاكراد في وعبد نمو عبر الحركة التحريرية للشعب الكردي بمختلفها القاسية التي تفرض على كل كردي شريف عبد عبد الجود والمساعدة للمناضلين من كردستان العراق لمساعدوا بحركة شعبهم التحررية معتمدا على دروس التجارب الجماهيري الثوري الخاص مع نضالات القوى التقدمية العربية عبد الديمقراطية العالمية التي تعبد وجود الحرية الكردية بالعمل . ان الهيئة التحضيرية للمؤتمر السابع عشر التي تعبد حسني المخابرات السياسية الاسبانية في كردستان كما وتعطي بعض الطالبة العشي من طلبة في أوروبا بعد عقد الاجتماع عن عبة كردستان ايران وكردستان تركيا والاكثرية مريبي طلبة بقية انحاء كردستان .. نناشدهم أملنا بضمير بان تحضيري بشرح حقيقة الاساس التي واجهت التطورات التي حدثت في المؤتمر ويدعو لاعادة الجمعية الى طريقها الصحيح والوحدة الجمعية والحفاظ على طبيعتها الكردستانية والتحرر عبه .

ان الاتحاد الوطني الكردستاني اذ يهيء الطلبة الاكراد التقدميين بمختلف التحضيرية بتشكيلهم التوفيق في نضالهم العادل وبتحقيقهم على دعمهم وتعزيز جميع انواع المساعدات الممكنة لهم . والتصدي معهم لمؤامرات أعداء الكرد وكردستان عبه وتحقيقهم وجميعهم الطلابية المجاهدة .

هوار التاسعة

التجمع الوطني يبارك الاتحاد الوطني الكردستاني

الهيئة المؤسسة للاتحاد الوطني الكردستاني

يحيه النضال والكفاح الاخوي .

[illegible] الاتحاد الوطني الكردستاني بمناسبة تأسيسه هذا نصه:

[illegible] وتعبير حي عن [illegible] الوقوف التي أملت عن تصميمها لمواصلة النضال من أجل تحقيق هدف الشعب العربية الوطنية ، ومن أجل التحام نضال الشعب الكردي بكافة قضاياه الوطنية بنضال الشعب العربي .. وإننا إذ نبارك للشعب الكردي الشقيق خاصة والشعب العراقي عامة هذا التجمع الرائع من أجل الحركة الوطنية الكردية الكفاحية الى سابق أساسها ، ونعتقد بأن الاتحاد الوطني الكردستاني وهيئته التأسيسية وأن يكون أيضا جميع ما ورد من تصريحات وبيانات أول من عمد إلى نضال هذا النضال السديد من أجل تحرير العراق من الحكم [illegible] بالأخوة قد تعرض وحتى يتعرض من خلاله الحكم الذاتي لكردستان ، وتحقيق الحل السلمي ، [illegible] من أجل إقامة حوار بناء يسلك وبين قيادة التجمع الوطني العراقي ممثلة بسيادة [illegible] ، سياسي مشترك يعالج أوضاع المنطقة العربية بشكل عام وبصفة خاصة بشكل عام ، وبهدف تحقيق قضية الملائمة التي تحت اهتمامنا جميعا من أجل [illegible] والتجمع الوطني العراقي .. وفيما يلي أخيرا فائق تقديرنا واحترامنا .

قيادة التجمع الوطني العراقي

تموز ١٩٧٥

لماذا لا تذكر الصحافة العراقية
اسم القوات الايرانية الغازية في الخليج ؟

يلاحظ قارئ الصحف العراقية جميعها انها لاتذكر أسم القوات الايرانية الغازية والمعتدية على الثورة العربية في الخليج ، فحين جريدة طريق الشعب تتجنب ذكر القوات الايرانية بل تستعيض عنها « بالقوات الاجنبية » ومعنوم ان ذلك هو امر مفروض من قبل قيادة « الجبهة الوطنية والتقدمية » الرسمية لارضاء المدير واسيادهم الامبرياليين الامريكان وحلفائهم الاستعماريين الانكليز ، فلماذا تسكت هذه القوات الايرانية التي تقاتل الثوار العرب الاحرار ؟ هل هو تعهد وتنسيق تتعاون « امة عربية واحدة » أم هو تنفيذ من الخريطة المخططة ـ التكريتية « للرسالة الخالدة » ؟ ام هو دليل قوي من هذا الدليل البسيط على الاتجاه الذي يسير فيه القائمين حكامه ؟ أوليس ذلك برهانا جديدا على صحة تحذير الشعب العربي للشعب الايراني بأنه « حربه » سيجر « الشيوعيين » ويزيد من التحشد على السير في الطريق المتفق عليه وصل سيؤدي هذا حكام بغداد التكارته الى التنسيق مع نظام الشاه بعد قد ؟ أم ماذا ؟!.

هذه الجريدة ـ بقية ـ

من هي تخصص نهج حكم ذاتي كثيره من الشعب وتحرير مناطقه الغير محتلة لا يقوم الا على أسس الجبهة .

وختاما فان هذه الجريدة ستثير الشرارة التي تدفع صفا لهيب النضار الثوري الذي يسير الجماهير العربية في سير النضال الجماهيري الثوري الملائم مع القوى الحقيقية العربية و صفة كجبهة متحدة ، هذه الصيغة التي يجب ان تنبثق من تحويل التجمع الوطني العراقي و نشاط العامل فيه الى جبهة وطنية متحدة لقوى ثورة تموز العراقي بقيادته العربية والكردية لاسقاط الدكتاتورية العنصرية والاتيان بحكومة ديموقراطية ائتلافية توفر الحريات الديموقراطية لجماهير شعبنا العراقي وتضمن الحكم الذاتي الحقيقي لشعبنا الكردي في كردستان العراق .

حملة الاعدامات الجماعية مستمرة في العراق ـ بقية ـ

ان هذه الجرائم البشعة ضد شعبنا العراقي وضد حقوق الانسان ، ترتكب بهدوء وفي سكون البيان الصادر بخصوصها في فرنسا الخبيث ، ودون اعتراض من قبل الحزب الشيوعي العراقي ـ اللجنة المركزية ـ الذي يوجد له ثلاثة وزراء في الحكم ضد السادة حزب البعث وحكم الطالباني وعامر عبدالله ، ودون ان ترتفع الاصوات الحرية الشريفة المطالبة لوضع حد لحملة الاعدامات بالجملة .

لقد تمت الجرائم الفاشية الحالية في العراق من قادة وكوادر وأعضاء الحركة الوطنية التقدمية في العراق منذ انصف شهداء الحركة الوطنية العراقية طوال اربعين عاما من الحكم الدكتاتوري الفاشي ، ومع ذلك فهناك من يخدع نفسه حتى الآن « بوطنية » او « تقدمية » هذا الحكم الجديد الرجعي الذي شهد الشهر الماضي وحده اقدمت السلطة الفاشية في بغداد على اعدام مائة وعشرين شخصا هم [illegible] ، محمد صالح دشنو الاستاذ في جامعة الموصل ، ملا محمد عبدالله [illegible] والمحامي [illegible] كاظم ، عباس حسين ، فوزي حسن ، ومروان دوران .

ان الاتحاد الوطني الكردستاني ، وهذه التعازي الى رفاق وذوي الشهداء الابرار يناشد احرار العرب والعالم ان يرفعوا صوت الاستنكار ضد موجة الاعدامات الجديدة ويطالبوا بايقاف المجازر البشعة الفاشية في العراق .

المجد والخلود لشهداء شعبنا العراقي من العرب والاكراد والخزي والعار للفئة الفاشية .

من منشورات
الاتحاد الوطني الكردستاني

١ ـ ـ صدر العدد الرابع عشر من ثورة ايلول .

٢ ـ كراس من ٨٦ صفحة بعنوان الاتحاد الوطني الكردستاني لماذا ؟

من الذي اقترح ميثاق امن للخليج ؟

و صاحبته مع الصحفي العربي المعروف السيد محمد حسنين هيكل قال الاسرائيلي محمد رضا بهلوي في معرض تأكيده على دور ايران في الخليج ، ودرس الوجود الايراني فيه قال :

« ولهذا أسي توني ... أريد أن تكون الارادة الايرانية حاضرة في أي وقت ، لهذا أيضا وجدت بفكرة ميثاق امن الخليج حين اقترحها علي صدام حسين في ريفرنه الاخيرة لطهران » .

فالشاه أذن يشرح صدام التكريتي ويملي الشاه ، لان ذلك يحق له « ان تكون الارادة الايرانية حاضرة في اي وقت » وتحمي له الهدف الذي يسعى نحوه العسكرة العالمة من أجله .

ومعلوم ان هذا الشاه يحظى بدعم السعودية وسلطنة عمان والولايات المتحدة الامريكية التي بادرت صحيفها فكرة الميثاق ونشرت بأنه سوف يؤدي الى « اخراج النفوذ السوفياتي » من الخليج والعراق ، وأي ضمان للمصالح النفطية للاحتكارات الامبريالية الدولية وبضمن الصعود والاستقرار ـ على حد تعبير مجلة نيوزويك الامريكية ـ لمنطقة الخليج التي تهددها « ثورة ظفار » أي ثورة التحرر الوطني العربي التي تقودها الجبهة الشعبية لتحرير عمان الباسلة .

وهذا يعني صراحة ان هذا الميثاق الذي ترعاه امريكا وتسيطر عليه من طريق ايران والسعودية ويتبنى صدام التكريتي طرحه اقتراحه .. هو البديل عن الحلف الاستعماري الموسوم بالاسلامي الذي رفضته الامة العربية في الخمسينات ، أو هو بعث لحلف بغداد نفسه منطقة الخليج ذات الاهمية النفطية والاستراتيجية ، هذا الحلف الذي ثار عليه شعبنا العراقي عرباوأكرادا واقليات ، وناوشته حركة الثورة العربية بقوة .

فكيف « تبدلت الاحوال » حتى يصبح صدام حسين « داعية الصداقة مع السوفيات » و « ممثل التيار التقدمي » داخل النظام العراقي صاحب اقتراح امن الخليج ؟ ـ الخليج الذي فدا بتيما ودون نسب اكراما لمواطف البارة العزيزة السلمة ايران !!! ـ هل هو تنفيذ للتعهد السري الذي قطعته القيادة المتنفذة في الدكتاتورية الفاشية الحاكمة في العراق للولايات المتحدة الامريكية لقاء مساعدتها في تهيئة وامرار الاتفاقية الخيانية المرسة في ٦ آذار بين العراق وايران ؟ أو هو « تكتيك جديد » من التكتيكات « البارعة » التي يجيدها الثاني التكريتي الحاكم في العراق ؟ اذ من المعلوم ان الزمرة القيادية المتسلطة في الحكم العراقي تروجين اوساط قواعدها وضباط الجيش الذي أمين في الصميم بتحميله مسؤولية الفشل في قمع الثورة الكردية عسكريا « لروح الخديعة » التكتيك « وذريعة » كسب الوقت » وبشكل يخفي الحكم العراقي « مشكلة الاكراد » ثم ينقلب على الشاه وعلى الاتفاقية معه .

ان النتائج تكذب هذه الدعاية وتفند خديعة التكتيك هذه التي [illegible] الرماد في عيون العناصر القومية الشريفة الموجودة في الجيش وفي صفوف الحزب البعثي الحاكم ، ويتعمد بها ايضا تبرير الهبات الوطنية العظمى التي اوكلتها الفئة القيادية المتسلطة وبرئت بها [illegible] الفكر الموالي للاستعمار في اتفاقية ١٩٣٧ التي تتنازل بموجبها عن ٢٠٠ كيلومترات من شط العرب بينما تنازلت هي في اتفاقية ٦ آذار عن ٦٠٠ كيلو مترا منه ، هذا التنازلات الاخرى لايران وامريكا على حساب سيادة العراق الوطنية والمصالح الحيوية للامة العربية ومنها التعهد بابرام ميثاق امن للخليج الذي يأتي اقتراحه من التكريتي العشر دليلا جديدا على دوران الحكم الدكتاتوري الشوفيني نحو أحضان حلفائه القدامى ـ امريكا العظيمة للصهيونية والمعادية للامة العربية والتي ساهمت مخابراتها بدور فعال في انقلاب ١٧/تموز/١٩٦٨ وبعدد كبير من جواسيسها في الوزارة الاول التي تشكلت هذا .

ففي اللقاء الذي تم في نيويورك بين هنري كيسنجر ومندوب العراق في مجلس الامن عام ١٩٧٤ السيد طالب شبيب جرى بحث سبل تحسين العلاقة الامريكية العراقية وكان « ابعاد العراق السوفياتي » و « امن الخليج » ووجوب تدفق النفط للغرب » و « اعتدال العراق » في قضية فلسطين والتسوية السلمية .. ضمن الشروط الامريكية الرئيسية . وقد اكملت المباحثات التي اجراها في امريكا السيد خالم عبد الخليل سكرتير التكريتي الثاني واحد قيادي الحزب الحاكم ، ومن ثم المباحثات السرية العراقية ـ الامريكية صباغة تعهد عراقي موثق لامريكا بتنفيذ جميع مطالب امريكا لقاء مساعدتها في اقناع الشاه بالاتفاق مع الدكتاتورية الشوفينية لانهاء الثورة الكردية . وقد تضمنت البرقية التي بعثها السيد الشبيب الى بغداد في حينها .. شروطا امريكية اساسية ، ثم اضيفت اليها بعد تخاذل الحكم العراقي مسألة فتح الاسواق العراقية امام المصالح

البقية على الصفحة السادسة

من الذي اقترح ميثاق امن الخليج ـ بقية ـ

الامريكية ، وعدم مساهمة العراق وبمعركة العمر التي تخوضها الامة العربية .

وما نحسب ترى الدبلوماسية تسير بهذا الاتجاه مع ايران والسعودية وهي بموقعها كقلعة للامبريالية الامريكية . فقد تم فتح الابواب على مصراعيها امام المؤسسات الامريكية واليابانية والالمانية الغربية والفرنسية مما يعني ربط الاقتصاد العراقي ربطا محكما بالسوق الرأسمالية العالمية وتحويله الى تابع ومرتبط بالاخطبوط الاقتصادي الموجود في الدول وما يترتب على ذلك من فقدان للاستقلال الاقتصادي والسياسي للجمهورية العراقية ، ومن ثم فسح المجال لتعميق الاستعمار الجديد .

كذلك قدم السيد الكربي اقتراحه لعقد ميثاق امن الخليج اشهارا لحلف ثنائي بين الامبريالية الامريكية وحليفتها الرجعيتين ايران والسعودية بمعزل عن الحكم العراقي وعلى حواشي مسائل الحدود العالقة بينهما وبين العراق منذ نشأة الدولة العراقية ، وقدم من التنازلات ما ترضيهما معا .

وجرى تعليص «النفوذ السوفياتي» في جميع المجالات الاقتصادية والسياسية والعسكرية . فالعراق يوجه الآن تجارته الخارجية وتعامله الاقتصادي نحو العالم الرأسمالي بقريته ، التكنولوجيا المتقدمة ، وبسد السبل في المقاولات امام شركات دول المجموعة الكوميكون ، ورمم التصام العراق اليها كعراقب .

اما التصريح الخطر للسيد الكربي عداءه ربفرته لطيران من ، عداء الشيوعية ، للثورة العربية وللامة العربية ، وستقبل الشيوعية ، العظم ، في العالم العربي .. لما زال يرن في الاذان .

واما حقيقة موقف الدكتاتورية العراقية من القضية الفلسطينية ، التي لا يمكن تنظيفها بالرتوش التي قدمها لبعض رسائل المجاملة) فهي معاداة الثورة الفلسطينية ومحاربتها وتصفيتها من الداخل والخارج بالمؤامرات وتشديدها في سوقها وبايعاد العراق عن المساهمة الفعلية في الجبهة الشرقية مع محاولات دعائية واسعة النطاق حول الموقف الخياني بزعاء الزمرة النفطية الغرقة وبشعارات الرفض السلبية التي لا تكلف الا مقدارا ضئيلا من المال يشترى به ولاء بعض عملائها لقضية مبنية من خيانة الدكتاتورية العراقية للقضية وموقعها من خوض المركة ومن المساهمة الجديدة في احباط التسوية السلمية الامريكية .

ودور النظام العاشي من الثورة الفلسطينية هو استمرار لدوره الخياني منذ ساهم عمليا في اجراء مؤامرة القضاء على الثورة الفلسطينية في ايلول ١٩٧٠ في الاردن .

ان الواجب من قادة المقاومة الفلسطينية يدركون جيدا ان الحكم العراقي الذي يقبل التسوية الامريكية الشاملة للشرق الاوسط بتوقيعه الاتفاقية العراقية الايرانية ، وباقتراحه لميثاق امن الخليج لا يمكن ان يقف جديا ضد جزء ، وان كان هاما ، من هذه التسوية الشاملة وتسعى به العرب العام بفلسطين . وما ان الوقائع تتأكد وعمليات الحكم العراقي فبعد انتهاء الثورة الكردية التي تدربت بها الدكتاتورية العراقية لضربها من الجبهة الشرقية .. تراها لا تعيد الجيش العراقي من كردستان الى الاردن أو سورية ، بل تحتفظ القسم الاكبر منه على الحدود ضد الكويت ، وضد سورية لاقالتها واضطرارها الى سحب قوات هامة لها من خطوط المواجهة مع العدو الاسرائيلي ، ولذلك لاجبار الكويت على الخضوع للمؤامرة الاستعمارية الامريكية ـ الايرانية ، مؤامرة ميثاق امن الخليج الذي نال السيد الكربي شرف المناداة به في حضور «جلالة الامبراطور محمد رضا بهلوي» لتأكيد تمسكه بالتزاماته تجاه الولايات المتحدة الامبريالية ، اي لاثبات حقيقة ان الدكتاتورية العراقية التي تقودها الفئة العشائرية التكريتية قد ادارت ظهرها ، للمعادلة السوفياتية ، بعدما استنفدت اغراضها منها وتوجهت نحو الارتماء في أحضان الامبريالية الامريكية ضمانا لبقائها على رأس الحكم ولمصالح البورجوازية البيروقراطية التي تتربع على عرشها هذه الفئة العشائرية المتسلطة .

لعل التشبع اسلوب تنظيم السير في ركب الامبريالية بشعارات تقدمية . فقد توسع الارتماء في احضان المشاريع الامريكية بذريعة ، التخلص من الثورة الكردية ، والهروب من الجبهة الشرقية بذريعة ، الرابطة القطبية والرفض الكاذب ، وتقديم اقتراح ميثاق امن الخليج بحجة ضمان ، حرية الملاحة ، وابعاد الدول الكبرى ـ مع الوجود الواضح لامريكا في الخليج ووجود نفوذه وتحالفه مع السعودية وايران ـ ان ذلك كله تمارح حية لهذا الاسلوب المضلل والخداع الذي طالما لجأت اليه الدكتاتورية منذ تسلطها على رقاب الشعب العراقي والذي لم يعد بامكانه ان يخدع الناس البسطاء، ناهيك عن الناضلين الواعين .

على طريق اتفاقية آذار الخيانية

اعتراف الدكتاتورية العراقية بحكم السلطان قابوس

واخيرا ارجع البصر على الصفحة الخالية لاتفاقية آذار الخيانية التي عقدتها الدكتاتورية العائلية الحاكمة في العراق مع شاه ايران حين اطر اعترافها بحكم السلطان قابوس الحالي تنصب عمان العربي وتوليه الحرية الشعبية ، وتبادل التمثيل الدبلوماسي بين ، الدولتين الشقيقتين ، العراقية والعمانية .

ومعلوم لدى المراقبين جميع الاخبار ان الدكتاتورية الحاكمة في بغداد كانت قد ساهمت امريكا بالواقعة والمساعدة في اجراء العمل الاستعماري لتشكيلة الخليج بما فيها دعم السلطان قابوس لاخماد الثورة الشعبية في عمان .

بقيت اتفاقية امن الخليج التي طرحها ، الماشل التقدمي عدا ، الحلاد بغداد حسين على الامبراطور الايراني تنتظر فرصتها الثانية !.

فتحياتنا للشعلاء التقدميين المناضلين في حكم جلاوزة البعي العاشي في بغداد !!.

وكذلك للمنظمات العدائية الخدمة بمناشيت بغداد التحالفين مع الشاه وقابوس والاسياد الامريكان !!

حقيقة صارخة

حكم ذاتي كارتوني على الطريقة التكريتية

نشرت جريدة طريق الشعب البغدادية في عددها الصادر في ١١ تشرين الاول خبر انعقاد المجلس التنفيذي لمنطقة كردستان ، وجاء في الجريدة النص التالي :

« وتقرر في الاجتماع مطالبة الجهات المركزية للموافقة على تخصيص مبلغ حوالي نصف مليون دينار لانشاء مشاريع اسكانية واسواق في اربيل » .

فرحى للحكم الذاتي الذي لايملك مجلس التنفيذي صلاحية صرف حوالي نصف مليون دينار على مشاريع اسكانية واسواق في عاصمته اربيل . علما بان هذا المبلغ لايتجاوز كثيرا المبلغ الذي صرفه السيد النائب « صدام حسين على حفلة « الزفوف » العراقية التي اقامها في باريس ونقل « الاسماك المشوية » من شاطىء الدجلة بابي نواس بالطائرة الخاصة مع طاقم بغدادي خبير الى باريس والتي فاق بها امراء السعودية والخليج في البذخ والتبذير . ولعله برهان على ان « الامر التقدمي الجديد » هو الاكثر صرفا وكرما من الامراء الرجعيين من السعودية والخليج !!

وهل من حاجة الى المزيد من القول على كارتونية الحكم الذاتي الهزيل الذي جعله الطغمة الدكتاتورية التكريتية ستارا لتنفيذ حرب ابادة ساخطة او بقرة ضد الشعب الكردي .

اليس السكوت عن جرائم التشريد والتهجير الجماعية بحق الشعب الكردي خيانة وطنية ايها السادة المسؤولون الاكراد ؟.

تستمر سياسة الابادة الصامتة بحق الشعب الكردي في العراق التي تنفذها الطغمة التكريتية الحاكمة دون اكتراث او اعتراض من قبل « العناصر الكردية » التي تصنعها الفاشية في مراكز السلطة في الحكومة المركزية او الادارة الذاتية المحلية .

فهؤلاء السادة على اختلاف اشكالهم ومشاربهم لايكتفون بالسكوت ، سكوت اهل الكهف ، عن الجرائم البشعة التي ترتكب ضد مئات الالوف من الاكراد الذين يشردون من ديارهم ويهجرون من قراهم ومدنهم ، بل يتفننون التسابق المتعمد للتبرير بعمل الجرمين الفاشيين الذين يواصلون سياسة « الابادة الصامتة » بحق الشعب الكردي .

اليس هذا الموقف المخزي خيانة بحق الشعب الكردي الذي ينتسبون اليه ؟.

ام هو ابشع من ذلك ؟ انه كل ما هناك ابشع من الخيانة الوطنية .

الاتحاد الوطني الكردستاني يشكر التجمع الوطني العراقي

الى قيادة التجمع الوطني العراقي
تحية النضال والاخوة الكفاحية

تلقينا ببالغ الشكر والتقدير رسالة التحية التي تفضلتم بارسالها الى اتحادنا الوطني الكردستاني والتي عبرتم فيها عن المشاعر الاخوية النضالية تجاه الشعب الكردي واتحادنا ومن الامل بان يساهم اتحادنا في اعادة الحركة الوطنية الكردية الى سابق اصالتها ..

اننا نشكركم على تأييدكم لقيامنا التأسيسي الاول وافتتاحكم مضمونه تمثيلا للخط النضالي السليم من اجل تحرير العراق من الطغمة العائلية والاطاحة بحكم البعثفاشي وضع يتحقق من خلاله الحكم الذاتي لكردستان والديمقراطية للشعب العراقي .

وتأكدكم وشعبنا العراقي الجيد بقوميه العربية والكردية وسائر مواطنيه على مواصلة النضال الثوري بحكم من اجل تحويل التجمع الوطني العراقي الى جبهة وطنية متحدة تضم اتحادنا الوطني الكردستاني وسائر القوى التقدمية العراقية بحيث توفر الفرصة الملائمة للسير على طريق النضال الجماهيري الثوري المسلح سبيلا لاسقاط الفاشية وتحقيق الديمقراطية للعراق والحكم الذاتي لكردستان ضمن جمهورية عراقية ديمقراطية قادرة على المساهمة الجادة في معركة المصير التي تخوضها الامة العربية الشقيقة ضد الاستعمار والصهيونية والتواجد الاستعماري الذي تدير ضد الخليج العربي الثائر وضد مكتسبات نضالاتها الوطنية والديمقراطية ..

ونحن اذ يسرنا التروع بالحوار الهادف الذي طلبتموه في رسالتكم بين قيادة التجمع الوطني العراقي واتحادنا الوطني الكردستاني .. نعرب عن استعدادنا التام لتحقيق اللقاء الاخوي المنشود باسرع وقت ممكن . مع تحياتنا النضالية وتقديرنا واحترامنا .

الهيئة المؤسسة للاتحاد الوطني الكردستاني
٥ / ٨ / ١٩٧٥

پاشکۆی ژمارە سی و سێ

سەرەکایەک

خوێندکارانی کوردستان رۆڵێکی نەبەزانەیان هەبووە لە خەباتی
ئارام نەگرتوی گەلەکەمان. ئێستا شەلەم دۆخە ئالۆزەدا
کە میری بەزنجیرەیەک کردەوەی شۆڤێنزمانە بەرامبەر بە
گەلی کورد لە رایەک و بەرامبەر بەگەلی عیراق بەگشتی لە لایەکی
تر هەوڵ جۆرە مافێکی ریوکرایانەی پێ شیل کردەوە.
جارێکی تر خوێندکارانی کوردستان بە دروستی کردنی
(یەکێتی خوێندکارانی شۆڕشگێڕی کوردستان) لە ٢٨/٤/١٩٨٥
دووپاتی ئەکەنەوە کە لە کاروانی شۆڕشگێڕانەی رێگای
سەختی خەبات بە جێ ماتا پیشەیان نیە.
بەڵکو بە پێچەوانە هەمیشە شانبەشانی خەباتی کوردستان و
عیراق بە بەنگنەبۆ بەری هەمێنانی ئاوات و ئامانجی بەصاوەر
لە سەرانسەری عیراق بەگشتی و کوردستان بەتایبەتی.

(ئەنجومەنی کاتی)

هەواڵنامەی کتێب

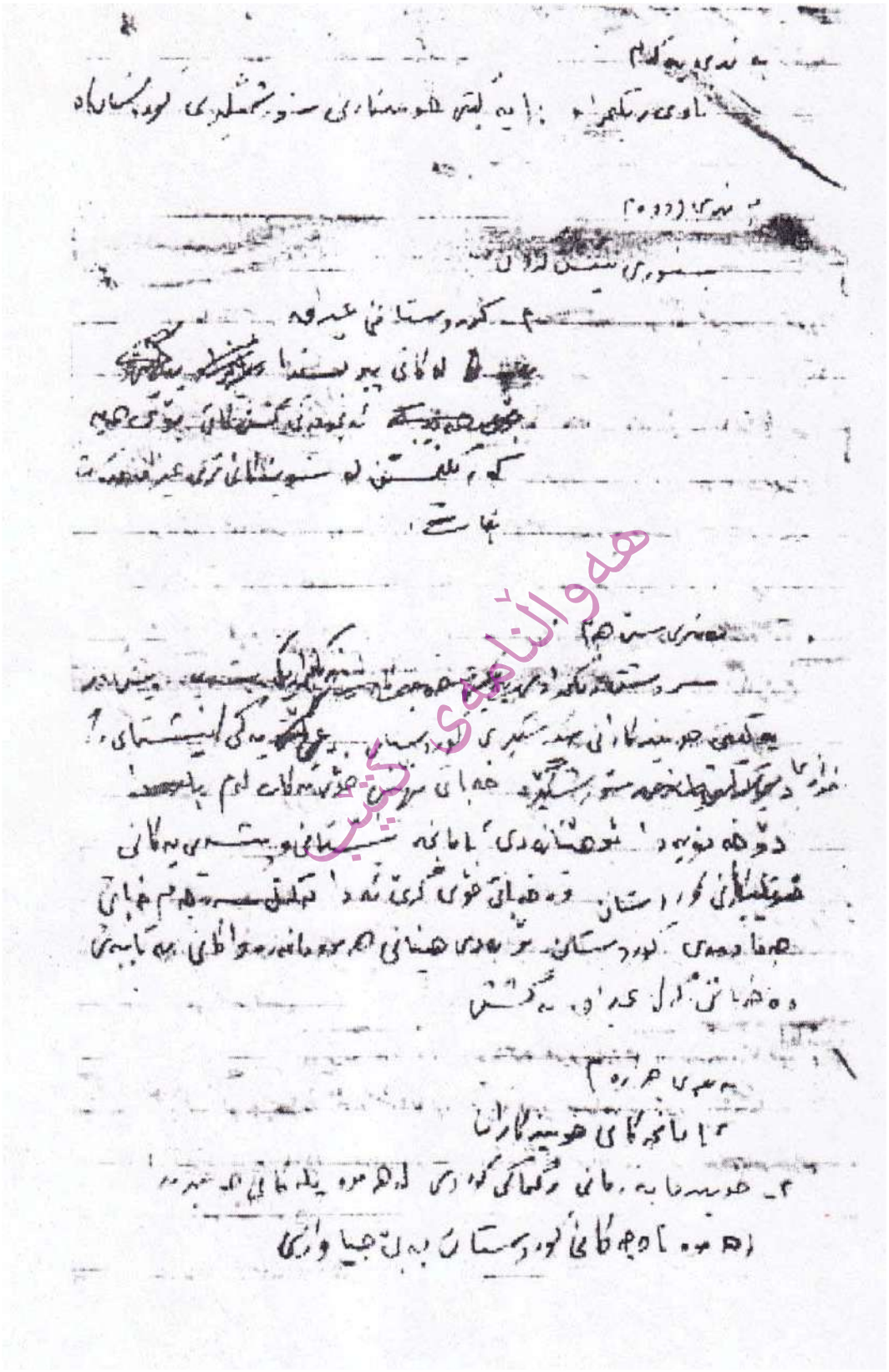

هەواڵنامەی کتێب

مسوّدەی بەرنامەو پێڕەوی ناوخۆی یەکێتی خوێندکارانی شۆڕشگێڕی کوردستان

سەرەتایەك

خوێندکارانی کوردستان وەڵێکی نەبەزانەیان هەبووە لە خەباتی ئازادم نەگرتووی گەلەکەمان. ئێستاش لەم دۆخە ئاڵۆزەدا کەمیری بەزنجیرەیەك کێشەوەی شۆڤێنیزمانە بەرامبەر بە گەلی کورد لەلایەكو بەرامبەر بەگەلی عیراق بەگشتی لەلایەکیتر هەموو جۆرە مافێکی دیموکراتیانەی پێشێل کردووە.

جارێکیتر خوێندکارانی کوردستان بەدروستکردنی (یەکێتی خوێندکارانی شۆڕشگێڕی کوردستان) لە ١٩٧٦/٤/٢٨ دووپاتی ئەکەنەوە کەلە کاروانی شۆڕشگێڕانەی ڕێگای سەختی خەبات، بەجێمان پیشەیان نییە.

بەڵکو بەپێچەوانە هەمیشە شان بەشانی جەماوەری کوردستانو عیراق ئەجنگن بۆ بەدی هێنانی ئاوات‌و ئامانجی

هەوالنامەی کتێب

جـەماوەر لەسەرانسـەری عـیراق بەگشـتیو کوردسـتان بەتایبەتی.

(ئەنجومەنی کاتی).

بەندی یەکەم

ناوی رێکخـراو: (یـەکێتی خوێندکـارانی شۆڕشـگێڕی کوردستان)ە.

بەندی دووەم:

سنوری نیشکردن: أ-کوردستانی عیراق.

لـەکاتی پێویسـتدا ئەنجومـەنی گشـتی بـۆی هەیـە کەڕێکخستن لەشوێنەکانی تری عیراق دروست بکات.

بەندی سێهەم:

سروشتی رێکخراو، یەکێـتی خوێندکـارانی شۆڕشـگێڕی کوردستان رێکخراوێکی پیشەیی نیشتمانی پێشکەوتن خـوازی شۆڕشگێڕە، خەباتی نهێنی خـۆی ئـەکات لـەم دۆخـە نوێیـەدا بۆ هێنانەدی ئامانجە نیشـتمانیو پیشـەییەکانی خوێندکارانی کوردسـتانو خـەباتی خـۆی گـرێ ئـەدات لەگـەڵ سـەرجەم خـەباتی جـەماوەری کوردسـتان بـۆ بـەدی هێنـانی هـەموو مافەڕەواکانی بەتایبەتیو خەباتی گەلی عیراق بەگشتی.

بەندی چوارەم:

ئامانجەکانی خوێندکاران:

أ-خوێندن بەزمانی زگماکی کـوردی لەهـەموو پلـەکانی خوێندنداو لەهەموو ناوچەکانی کوردستان بەبێجیاوازی.

هەوالنامەی کتێب

ب–پشتگیریکردنی خەباتی رەوای نەتەوەی عەرەب بەگشتی و شۆڕشی گەلی زوربێکراوی فەلەستین بەتایبەت کەپێشڕەوی بزوتنەوەی گەلی عەرەبە لەناوچەکەدا.

جـ–خەبات دژی هەموو بیرۆپایەکی شۆڤێنیزمانەو رەگەزپەرستانەو کۆسمۆپۆلۆتیانە.

مەرجەکانی ئەندامەتی:

هەر خوێندکارێك ئەم مەرجانەی خوارەوەی تێدابێت مافی ئەوەی هەیە کەبێتەریزی یەکێتی خوێندکارانی شۆڕشگێڕی کوردستانەوە:

١–بڕوای تەواوی هەبێت بە پەیڕەوو پڕۆگرامی کاتی (یەکێتی)وە بەڵێن بدات کەخەباتکەرو لەخۆبوردوبێت.

٢–لەیەکێ لەشانەکانی یەکێتیدا ئیش بکاتو بڕیارەکانی بەچاکی بەجێبهێنێت.

٣–پێویستە ئابوونەی مانگانەی بدات بەگوێرەی توانای خۆی.

٤–پێویستە کەزۆر بەوریایی و هوشیاریەوە هەڵسوکەوتی شۆڕشگێڕانەی خۆی بکاتو بەهەموو توانایەك هەوڵی پاراستنی هەموو جۆرە نهێنییەکی رێکخستن بدات.

مافی ئەندامەتی:

١–هەموو ئەندامێك بۆی هەیە کە سەربەستانە رای خۆی دەربڕێتو رەخنەبگرێت لە هەموو کەسێكو هەموو دەستگایەکی سەروترەوە، پێشنیاری بەکەڵك ئاڕاستە بکات بەمەرجێك لەگەڵ ناوەندێتی دیموکراتیدا بگونجێت.

٢–مافی خۆمەڵبژاردنی هەیە بۆ هەموو دەستگاکان.

هەوڵنامەی کتێب

ب–دانانەوەی ئەو قوتابخانانەی کە تێیدا بەزمانی کوردی ئەخوێندرا.

ئامانجە نیشتمانییەکان:

١–خەبات لەپێناوی بەدی هێنانی ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان لەعیراقێکی دیموکراتیداو پشتگیریکردنێکی تەواوی بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی گەلی کورد لەکوردستاندا بەگشتیو بزوتنەوەی پێشکەوتنخوازانەی خوێندکارانی کورد بەتایبەتی لەهەموو بەشەکانی تری کوردستانداو پشتگیریکردنی بزوتنەوە پێشکەوتنخوازەکانی نەتەوەکانی ئەو ولاتانەی کە کوردی پێوە بەستراوە.

دەربارەی خەباتی نەتەوەی کورد:

أ–خەبات لەپێناو بەدی هێنانی ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان لەعیراقێکی دیموکراتیدا.

ب–پشتگیریکردنی تەواوی بزوتنەوەی رزگاریخوازانەی گەلی کورد لەبەشەکانی تری کوردستانداو پشتگیریکردنی بزوتنەوەی پێشکەوتنخوازەکانی خوێندکاران لەوبەشانەدا.

یەکێتی خوێندکارانو خەباتی گەلانی گێتی:

أ–خەباتکردن دژی ئیمپریالیزمی عالەمی لەجیهانداو هەموو جۆرە داگیرکردنو پاشکۆیەتییەکو خەبات دژی هەموو جۆرە چەوساندنەوەیەکی نەتەوایەتیو چینایەتیو هەموو ئازاردانێکی مرۆڤ لەلایەن مرۆڤەوە.

هەولێر نامەی گێتی

دەزگا سەرکردایەتی‌یەکانی یەکێتی‌و ئەرکەکانیان

١-ئەنجومەنی گشتی‌کاتی:

ئەرکی سەرکردایەتی بزوتنەوەی خوێندکارانی کەوتۆتە ئەستۆو ئەرکی سەرپەرشتی‌کردنی چالاکی‌یەکانی رێکخستن‌و ئامۆژگاریکردن‌و هوشیارکردنەوەی هەموو لیژنەکانی خوارەوەی کەوتۆتە سەرشان، دەسەلاتی تەواوی هەیە لەسەرپەرشتی‌کردنی یەکێتی‌داو بۆی هەیە کە بەیاننامەو گوتار یا هەر ئەدەبیاتێکی تر دەربکات (وەئەم ئەنجومەنە دەسەلاتی هەیە کەلەکاتی پێویستدا تاگرتنی کۆنفرانسێکی هەڵبژاردەی ئەندامەکانی لیژنە سەرکردایەتی‌یەکان زیاد بکات) وەپێك هاتووە لە:

١-سکرتێری گشتی.

٢-چەند ئەندامێکی تر کە بەرپرسیارن بەرامبەر چالاکی‌و هەموو جۆرە پەیوەندیەکی ناوخۆیی‌و دەرەوە.

٢-کۆنگریس: بەرزترین دەسەلاتی هەیە لەیەکێتی‌دا پێك دێت لەئەندامانی ئەنجومەنی گشتی کاتی‌و ئەندامانی لق‌و هەروەها ئەو ئەندامانەی تری یەکێتی کە بەهەڵبژاردن دێن بۆ کۆنگریس وەمافی دەستکاری کۆپینی پەیڕەوپرۆگرامی هەیە وەلەکۆنگریس‌و ئەنجومەنی سەرکردایەتی نوێ هەڵئەبژێردرێت بە دەنگدانی نهێنی‌و مافی هەموو جۆرە لێپرسینەوەیەکی هەیە لەهەموو دەستگاکانی یەکێتی لەسەرەوە بۆ خوارەوە.

هەولێر

٤–کۆنفرانس

کۆبوونەوەیەکی فراوانە لەکاتێکی پێویستو گرنگدا پێك ئەهێنرێت کەنەتوانرێت (کۆنگریس) بگرێتو هەموو دەسەلاتێکی کۆنگریسی هەیە جگە لەگۆڕینی پەیڕەوو پرۆگرامی ناوخۆ، کۆنفرانس پێك دێت لەئەندامانی ئەنجومەنی گشتیو کاتیو نوێنەرانی لقەکانو هەندێ ئەندامانی پێشکەوتووی یەکێتی.

دەسەلاتی دەستگاو لیژنەکانی یەکێتی

أ–لیژنەی قوتابخانە

١–الفات نظر

لیژنەی شار

الفات نظر وەداواکردن لەلیژنەی لق بۆ تجمیدکردنی ئەندامێك بۆ ماوەی دومانگ.

لیژنەی لق

١–تەجمیدکردنی جموجۆڵی لیژنەکانی قوتابخانە یادانشگا یا زانکۆ لەکاتی کەم تەرخەمیاندا.

٢–مافی تەجمیدکردنی هەرئەندامێکی هەیە بۆ ماوەی دوو مانگ.

٢–داواکردن لە ئەنجومەنی گشتی کاتی بۆ دەرکردنی ئەندامێك.

٣-ئەنجومەنی گشتی کاتی

١–مافی تەجمیدکردنو گۆڕینی لیژنەی لقو ناوچەی هەیە لەکاتێکدا کە لەڕێبازی یەکێتی دەرئەچنو لەگەڵ سیاسەتیدا نابن.

هەوالنامەی کتێب

٢–مافی دەرکردنی هەموو ئەندامێکی هەیە جگە لەئەندامانی ئەنجومەنی گشتی کاتی نەبێت.

٣–بۆ تەجمیدکردنی یا دەرکردنی ئەندامێکی ئەنجومەنی گشتی کاتی، پێویست بەوە ئەکات کە ٢\٣ی ئەندامانی ئەنجومەن رازی بن لەسەری.

هەوالنامەی کتێب

* * *

پاشکۆی ژمارە سی و چوار

بۆ هاوڕێی خۆشەویستم کاك ئارام

سڵاوێکی کۆمۆنیستانە

هاوڕێ بۆ ئەوەی بتوانین کۆمەڵە بکەینە پارتی
ڕەنجدەرانی کوردستان پێویستە چاوێ بە وردی بە خۆمانا
بگێڕین وە تەماشای کەموکوڕیەکانی بکەین وە یەکی لە
هەرە کەموکوڕیەکانی نەبوونی گۆڤارێکە کە بەردی بناغەی
هەموو ڕێکخراوێکە، ئەگەر هاتو تەماشای عەفوی جەماوەر
بکەی ئەبینی بەهۆی نەبوونی پارتێکی پێشڕەوەوە وەك ماو
ئەڵێ: "پاڵەپەستۆ تەقینەوە دروست ئەکا" دەهان ڕێکخراو
دروست بوە کە هەر ڕێکخراوەی ڕێڕەوێکی تایبەتی هەیە وە
زۆربەشیان دروشمی مارکسی لینینی بیرویاوەڕی ماویان بەرز
کردۆتەوە کە هەریەکەیان بەشێوەیە لە جەماهیری ئەگەیەنن
بەهۆی گۆڤارەکانیانەوە وەك:

١-حزب الشيوعي العراقي وحدة القاعدة (ئالای یەکگرتن)
٢-ڕێکخراوی تۆتسکی (تێکۆشەر).

هەواڵنامەی کێبڕکێ

٣-كۆمەڵە سۆشیالیستە شۆڕشگێڕەكان
٤-كۆمەڵەی هاوكاری (هاوكاری)
٥-كۆمەڵەی خوێنی شەهیدان گۆڤاری (چوارچرا).
٦-ڕێكخراوی جیڤارای شۆڕشگێڕ (شۆڕش)
٧-ڕێكخراوی ئازادی (ئالای ئازادی)
٨-ڕێكخراوی ڕەنجدەران (ڕەنجدەران)
٩-ڕێكخراوی عیراقی كۆن
١٠-ڕێكخراوی عێراقی تازە
١١-حزبی ئیشتراكی
١٢-سوپای كوردی.
١٣-پارتی كۆمۆنیستی كوردستان (كوردستان).
جا هەندێكیان فراوان بوون نەوەك لە ڕووی دایلكتیكیەوە پێشكەوتبن چونكە زۆربەیان هێ مەتەریالستەكانیان تیا نیە بۆ ڕێكخستن.
جا ئەگەر بە شێوەیەكی زانستیانە ئەو ڕێكخراوانە شی بكەینەوە ئەگەینە چەند ئامانجێ:
لینین بەشێوەیەكی جیاواز سەیری هەردوو شێوەی عەفەوی "ئابووری" كرێكاران و چەتەگەری ڕۆشنبیران "ارهابیه المثقفین" كردوە. وە دروستبوونی عەفەوی زۆربە لەسەر دەستی ڕۆشنبیران و وردە بورجوازیدا لێك داوەتەوە.
وە بەپێی ئەو عەفەویەی جەماهیر، ڕێكخراوە شۆشگێڕەكان فراوان بونێكی كتووپڕیان بەخۆیانەوە دیوە: بەڵام ئەم فراوان بوونە پێشكەوتن نیە -توسعاً و لیس تطوراً" وە بەهۆی ئەو دروشمانەی كەوا هەڵیان گرتوە، وە

هەولێر

ئەم زۆربونەش زیاتر کەسانی رۆشنبیرو وردەبورجوازی گرتۆتەوە وە دووەم لە پرۆلیتاریاو جوتیاران، وە لەم کاتەدا چەپرەوەکان لە بازنەیەکی بۆشا ئەمێننەوە چونکە هەڵگرتنی دروشمی گونجاو بەس نیە بۆ پێشکەوتنی چەپرەوەکان بەڵکو بەرپاکردنی شۆڕشێکی تیۆری لەناو جەماوەرا شەرتی بنەڕەتەوە لەبەر ئەم هۆیە ئەو کەسانەی لەو رێکخراوانەدا کارئەکەن بە هیچ شێوەیەك ئینتیمای چینایەتی خۆیان گوم ناکەن وە بە شێوەیەکی سروشتی وئەم عەفەویە ئەبێتە تێکدانی بیرویاوەڕی مارکسیەت.

لینین لە بەشی یەکەمی "ما العمل" بە تەواوی باسی تیۆرو دەوری ئەکا لە رێکخراوا "هیچ رێکخراوێکی شۆڕشگێڕ نابێ بەبێ تیۆرێکی شۆڕشگێرانە".

جا ئێستا کە ئێمە هەنگاوی سەرەکیمان لە پێناو دروستکردنی پارتێکی مارکسیدایە، وەك لینین ئەڵێ: "تا بتوانین هەستین دەوری شۆڕشگێڕێکی پێشڕەو ببینین بەبێ پارتێك کە گوش کرابێ بە تیۆری شۆڕشگێڕی "ما العمل"، دروستکردنی ئەو پارتە نایەتە دی ئەگەر هاتو لەسەر بنچینەیەکی تیۆری شۆڕشگێڕی نەبێ کە ئەویش مارکسیەتە وەك چۆن لینین دیاری کرد، هاوڕێ بۆ ئەوەی بتوانین یەکێتی بیرویاوەڕ دروست بکەین لەناو کۆمەڵە پێویستە گۆڤارێکی ناوخۆیمان هەبێ، هاوڕی زۆربەی هاوڕێیانمان توشی "جمود العقائدی" بووون. هەمانە وابیر ئەکاتەوە پێویستە تاقیکردنەوەی یەمەنی خواروو بەکاربێنین لە کوردستاندا وە هەشمانە وابیر ئەکاتەوە کە پێویستە شۆڕش لە شارەکانەوە

هاوڵاتی

دەستپێبکرایە، چونکە بە حسابی ئەوان کوردستان رووسیای قەیصەریەو پرۆلیتاریا تەواو پێگەیشتوەو چەنها شتی تر.

جا هاوڕی ئەو بۆشاییەی ئێمە نەماننوانیوە پڕی بکەینەوە ئێستا رێکخراوی تر ئەو شتانەی کۆمەڵە ئەیکا، بەهی خۆی دائەنێ، بۆ نمونە رێکخراوی رەنجدەران هاوڕی شەهاب و جەعفەرو ئەنوەر بە هاوڕێی خۆیانی دائەنێن و لە ژمارەی دووی گۆڤاری "رەنجدەران"دا کە بڵاویان کردەوە بەناو خەڵکیدا، مەقالەیەکیان لەسەر نوسیبوو بەهی خۆیانی ئەدەنە قەڵەم، هەروەها لەم ژمارەی دووی "رەنجدەران"دا وە نامۆژگاریان بۆ دەرنەکا، دیارە هەموو کەسێ وەك و من و تۆ بیرناکاتەوە، وەك من و تۆ نازانێ کێ درەوستکەری مەفرەزەکانەو کێ ئەیانبات بەڕێوە، دیارە خەڵکی بەهی ئەوانی ئەزانن وە هەروەها لە گۆڤارەکەیاندا خۆیان بە پارتی پێشڕەو ئەدەنە قەڵەم وە داوای بەرەی یەکگرتوو ئەکەن کە لە ژێر سەرکردایەتی خۆیاندا بێت، هاوڕێ ئەگەر ئێمە نەو بۆشاییەمان لە کۆمەڵەدا پڕبکردایەتەوە ئایە ئەوان چۆن ئەیانتوانی وا بێشەرمانە باسی پێشمەرگەو مەفرەزەکان بکەن.

هاوڕی وەك هاوڕێیەکی کۆمەڵە چەند تێبینییەکم هەیە دەربارەی گۆڤارێکی ناوخۆ. پێویستە پێویستە لە پێش هەموو شتێکا.. پەیوەندیەکی راستەوخۆ هەبێ لە بەینی شارو لادێدا لەسەر بنچینەی کارێکی هاوبەشی رێکوپێك.. وە من دووپاتی ئەکەمەوە ئەو پەیوەندیە راستەوخۆیە دروست نابێ بەبێ بوونی گۆڤارێکی گشتی.

١-ئەگەر لەم کاتەدا توانای ئەوە نیە ئەوا پێویستە نامیلکەی بچوك دەرچێ وە رێگا بە هەموو هاوڕێیەك بدرێ شت بنوسێ تیایدا.

٢-وە ئەگەر بتوانری گۆڤارێك دەربکرێت وە رێگا بە هەموو هاوڕێیان بدرێت شتی تیا بنوسن وە هەروەها رێگا بەو کەسانەش بدرێ کە خۆیان بە مارکسی ئەزانن و دۆستی کۆمەڵەن شتی تیا بنوسن.

٣-وە ئەگەر ئەو دوانەی سەرەوە نەتوانرا بکرێت پێویستە هەوڵبدەین ئەو گۆڤارەی کەوا کۆمەڵەو وحدة القاعدة و "حزب الماركسي اللينيني" لە دەرەوەی وڵات دەرینەکەن بەزووترین کات بگاتە دەستمان و تەرجومەی کەی و بە کوردی بڵاوی بکەینەوە بە ناو ئەو رێکخراوان و ئەو کەسانەی کە خۆیان بە مارکسی ئەزانن، چونکە لەم کاتەدا پێویستە هەوڵدەین بۆ بڵاوکردنەوەی مارکسیەت لە کوردستاندا بەتایبەتی لە عێراقدا بە گشتی لە پێناوی زەمینە خۆشکردن بۆ بنیاتنانی پارتی پێشڕەو کە مەرجێ هەیە بۆ ئەو مەبەستە ئەویش یەکگرتنەوەی هەموو مرۆڤانی مارکسیە بۆ ئەو ئامانجە.

هاوڕی بەهۆیی ئەو گۆڤارەوە ئەتوانین:

١-یەکێتی بیروباوەڕ دروست بکەین لەناو هاوڕێیانماندا کە ئەمەش بەردی بنەڕەتی کۆمەڵەیە.

٢-بەهۆیەوە ئەتوانین ئاستی تیۆری هاوڕێیانی پێ بەرزبکەینەوە.

٣-ئەبێتە هۆی دروستکردنی جموجوڵێ لە کۆمەڵەدا.

وە لە کۆتاییدا ئەم وشەیەی لینینت پێشکەش ئەکەم:

هەواڵنامەی کتێب

"پێویستە نەو گۆڤارە بەشێ بێ لە موشەدەمەی ئاسنگەر، کە فوبکا بە هەر پشکۆیەکا لەو پشکۆیانە خەباتی چینایەتی و ناڕەزایی جەماوەر دەربڕی تاکو ئەو پشکۆیە ئەبێتە هۆی بڵێسە سەندنی ئاگرێك، وە بۆ ئەم کارە کە تا بڵێی گەورەیەو ئاسانیشە بەپێی خۆی وە پێویستە بەشێوەیەکی رێکوپێك بێ و فراوان بێ، وە بەشێوەیەکی رێکوپێك لێکبدرێتەوە.

تاوەکو ببێتە سەرچاوەیە بۆ پێگەیاندنی سوپایەکی شۆشگێڕی هەمیشەیی

هەوالنامەی کێبڕ

شوان

١٩٧٦/١٢/١١

د.سەروەر عەبدولڕەحمان عومەر

* سالّو شوێنی لەدایك بوون: ١٩٧٤- هەولێر.
*بەکالۆریۆس لەمێژوو لەکۆلێژی ئادابی زانکۆی سەلاحەددین (١٩٩٧).
* ماستەر لەمێژوو لە کۆلێجی زانستە مرۆڤایەتیەکانی زانکۆی سلێمانی (٢٠٠١) .
* دکتۆرا لەمێژوو لە کۆلێجی زانستە مرۆڤایەتیەکانی زانکۆی سلێمانی (٢٠٠٨) .
* پلەی زانستی: پرۆفیسۆری یاریدەدەر
* ئێستا ئەندامی پەرلەمانی کوردستانە لەسەر لیستی کوردستانی.

ئەم بەرهەمانەی بەچاپ گەیاندووە

١-یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان، دامەزراندن و دەستپێکردنەوەی شۆڕش، ٢٠٠٢.
٢-کارەساتی قەلای دمدم لەنێوان سەرچاوە مێژوویی و تێکستە فۆلکلۆریەکاندا. ٢٠٠٨.
٣-بۆئەوەی مێژوو دووبارە نەبێتەوە. ٢٠٠٨.
٤-رۆژنامەنوسیی کۆمەڵەی خوێندکارانی کوردستان (١٩٧٦- ٢٠٠٦).
٥-مێژووی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان (١٩٧٥-١٩٧٦)، بەرگی یەکەم. ٢٠١١.
٦-تاريخ الاتحاد الوطني الكردستاني. (١٩٧٥-١٩٧٦)، الجزء الاول. ٢٠١١.
٧-دانوستاندنی (ی.ن.ك) لەگەل حکومەتی عیراق سالی ١٩٨٤. بەهاوبەشی لەگەل د.دلیر ئەحمەد.
٨-چەندین توێژینەوەی زانستی لە گۆڤارە زانستیەکانی (زانکۆی سلێمانی و زانکۆی سەلاحەدین و زانکۆی کۆیە).

ئەم بەرهەمانەی ئامادەن بۆ چاپ

١- مێژووی رۆژنامەنوسیی خوێندکاران و لاوان لەکوردستاندا (١٩١٤- ٢٠٠٤).
٢- فەلسەفەی مێژوو.
٣- رێبازی لێکۆڵینەوەی مێژوویی.
٤- مێژووی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان (١٩٧٧-١٩٨٠)، بەرگی دووەم.
٥- مێژووی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان (١٩٨١-١٩٨٥)، بەرگی سێیەم.
٦- پارتی کۆمۆنیستی عێراق و مەسەلەی کورد ١٩٣٤-١٩٥٨، بەرگی یەکەم.
٧- پارتی کۆمۆنیستی عێراق و مەسەلەی کورد ١٩٥٨-١٩٧٥، بەرگی دووەم.

هەواڵنامەی کێبڕکێ

هەوالنامەی کتێب

مەکتەبی راگەیاندن
لە یادی ٣٦ ساڵەی دامەزراندنی ی.ن.ك/دا لە چاپی داوەتەوە